

**STRATEGIJA ZELENE URBANE OBNOVE OPĆINE LASTOVO
ZA RAZDOBLJE 2025. - 2034.**

- NACRT -

Financira
Europska unija
NextGenerationEU

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo prostornoga uređenja,
graditeljstva i državne imovine

Općina
Lastovo

Financira
Europska unija
NextGenerationEU

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo prostornoga uređenja,
graditeljstva i državne imovine

Općina
Lastovo

NARUČITELJ	<u>OPĆINA LASTOVO</u> OIB: 96014931839, Dolac 3, 20 290Lastovo
IZRAĐIVAČI	GEODESIGN j.d.o.o., ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I KRAJOBRAZNU ARHITEKTURU OIB: 89088738817, Kušlanova 2/IV, 10 000 Zagreb JURCON PROJEKT d.o.o., ZA PROJEKTIRANJE I GRADITELJSTVO OIB: 55345087244, Gotalovečka ulica 4A, 10 000 Zagreb
NAZIV DOKUMENTA	STRATEGIJA ZELENE URBANE OBNOVE OPĆINE LASTOVO ZA RAZDOBLJE OD 2025. DO 2034. GODINE - NACRT
PROJEKT	NPOO.C6.1.R5.01.0070
STRUKOVNA ODREDNICA NOSITELJ IZRADE	KRAJOBRAZNA ARHITEKTURA, STRATEŠKO/ PROSTORNO PLANIRANJE GEODESIGN ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I KRAJOBRAZNU ARHITEKTURU
VODITELJI IZRADE	Ivan Tolić, mag.ing.prosp.arch. Ana Kruljac, mag.ing.agr.
AUTORI	<u>GEODESIGN, ZAGREB</u> Ana Kruljac, mag.ing.agr. Ivan Tolić, mag.ing.prosp.arch., ovlašteni krajobrazni arhitekt (4554, 3388) <u>JURCON PROJEKT, ZAGREB</u> mr.sc., Slobodan Bajagić, dipl.ing.šum., ovlašteni arhitekt urbanist (33) Ivana Kralj, mag.ing.prosp.arch., ovlaštena krajobrazna arhitektica (4511, 3075)
VANJSKI SURADNICI	Petra Hrvatin, mag.ing.prosp.arch., ovlaštena krajobrazna arhitektica (4103) mr.sc. Dobrila Kraljić, dipl.ing.agr., ovlaštena krajobrazna arhitektica (589, 2278)
SURADNJA	<u>OPĆINA LASTOVO</u> Anita Jančić Lešić, Općinska načelnica Antonia Frlan, Pročelnica jedinstvenog upravnog odjela Višnja Milanović Radič, Viša stručna savjetnica II. Iva Frlan, Viša referentica za upravne i administrativne poslove Anita Lešić, Viša referentica za proračun i financije
MJESTO I DATUM	LASTOVO, SRPANJ 2025.

POPIS OZNAKA I KRATICA

APPRRR	–	Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
ARKOD	–	Nacionalna evidencija uporabe poljoprivrednog zemljišta
BIOPORTAL	–	Informacijski sustav zaštite prirode
CLC	–	Corine Land Cover
DGU	–	Državna geodetska uprava Republike Hrvatske
DAD	–	Državni arhiv u Dubrovniku
DZS	–	Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske
EEA	–	European Environment Agency
EU	–	Europska unija
EUSPA	–	Agencija Europske unije za svemirski program
FINA	–	Financijska agencija
FZOEU	–	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
HC	–	Hrvatske ceste d.o.o.
HGSS	–	Hrvatska gorska služba spašavanja
HŠ	–	Hrvatske šume d.o.o.
HV	–	Hrvatske vode d.o.o.
HZJZ	–	Hrvatski zavod za javno zdravstvo
ISPU	–	Informacijski sustav prostornog uređenja
JLS	–	Jedinica lokalne samouprave
JMS	–	Jedinica mjesne samouprave
JU PP	–	Javna ustanova "Park prirode Lastovsko otočje"
JU DNŽ	–	Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije
KG	–	Kružno gospodarenje
LST	–	Temperaturna obilježja zemljišta (eng. <i>Land surface temperature</i>)
MDU	–	Ministarstvo demografije i useljeničtva
MINT	–	Ministarstvo turizma i sporta
MKUL	–	Ministarstvo kulture i medija
MMPI	–	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
MPGI	–	Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine
MPŠR	–	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva
MZOM	–	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih
MZOZT	–	Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije
MZOZT – ENVI	–	Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije, ENVI – portal okoliša
NPOO	–	Nacionalni plan oporavka i otpornosti za razdoblje od 2021. – 2026. godine
NRS 2030	–	Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine
OPĆINA	–	Općina Lastovo
PPUG	–	Prostorni plan uređenja Općine Lastovo
PROGRAM KG	–	Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021 – 2030. godine
PROGRAM ZI	–	Program razvoja zelene infrastrukture za razdoblje 2021. – 2030. godine
RH	–	Republika Hrvatska
SZUO	–	Strategija zelene urbane obnove
TZ	–	Turistička zajednica
UPU	–	Urbanistički plan uređenja
USGS	–	United States Geological Service
UTO	–	Urbani toplinski otok
DNŽ	–	Dubrovačko-neretvanska županija
ZI	–	Zelena infrastruktura
ZZPUDNZ	–	Zavod za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije

SADRŽAJ

1. UVOD.....	5
1.1. SVRHA I RAZLOG IZRADE DOKUMENTA.....	5
1.2. METODOLOGIJA I PROCES IZRADE DOKUMENTA.....	5
1.3. STRATEŠKI I ZAKONODAVNI OKVIR.....	6
2. POVEZNICA NA PROGRAME ZI, KG I NPOO	8
3. SREDNJOROČNA VIZIJA RAZVOJA	10
4. RAZVOJNE POTREBE I POTENCIJALI.....	11
5. OSNOVNA PROSTORNA OBILJEŽJA LASTOVSKOG OTOČJA	13
5.1. POLITIČKO-TERITORIJALNI USTROJ.....	13
5.2. PRIRODNO – GEOGRAFSKA OBILJEŽJA LASTOVSKOG OTOČJA	17
5.3. PROSTORNO – GEOGRAFSKI RAZVOJ OTOKA LASTOVO	20
5.4. KULTURNO – POVIJESNA OBILJEŽJA	26
5.5. DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA.....	31
5.6. KLIMATOLOŠKA OBILJEŽJA I KLIMATSKE PROMJENE.....	37
5.6.1. KLIMATOLOŠKA OBILJEŽJA	37
5.6.2. KLIMATSKE PROMJENE, VARIJACIJE I EKSTREMI	40
5.6.3. ANOMALIJE I TEMPERATURA ZEMLJIŠTA ZA RAZDOBLJE OD 2021. DO 2024.GODINU	50
5.6.3.1. ANALIZA KLIMATSKIH ANOMALIJA ZA 2021. GODINU.....	50
5.6.3.2. ANALIZA KLIMATSKIH ANOMALIJA ZA 2022. GODINU.....	53
5.6.3.3. ANALIZA KLIMATSKIH ANOMALIJA ZA 2023. GODINU.....	56
5.6.3.4. ANALIZA KLIMATSKIH ANOMALIJA ZA 2024. GODINU.....	59
5.7. PROSTORNO – GEOLOŠKA OBILJEŽJA	63
6. ANALIZA ULAZNIH PODATAKA POVEZANIH S TEMOM ZELENE URBANE OBNOVE.....	65
6.1. ANALIZA DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA OPĆINE LASTOVO	65
6.2. ANALIZA STRATEŠKIH DOKUMENATA.....	72
6.3. ANALIZA PRORAČUNSKIH ULAGANJA	80
6.4. ANALIZA PLAVE INFRASTRUKTURE.....	84
6.5. ANALIZA ČIMBENIKA ZELENE INFRASTRUKTURE	90
6.5.1. KRAJOBRAZNA OBILJEŽJA	90
6.5.2. POKROV I NAMJENA ZEMLJIŠTA	94
6.5.3. KOPNENA NEŠUMSKA STANIŠTA	96
6.5.4. ŠUME I ŠUMSKO ZEMLJIŠTE	99
6.5.5. PEDOLOŠKA OBILJEŽJA	101
6.5.6. ZAŠTIĆENI DIJELOVI PRIRODE	103
6.6. ANALIZA POSTOJEĆE ZELENE INFRASTRUKTURE	106
6.7. ANALIZA ISPITIVANJA JAVNOG MNIJENJA	142
7. MODEL KRUŽNOG GOSPODARENJA PROSTOROM I ZGRADAMA.....	155
8. PODRUČJA POGODNA ZA URBANU PREOBRAZBU I/ILI SANACIJU	160
9. SWOT ANALIZA	167
10. STRATEŠKI OKVIR.....	169
11. HORIZONTALNA NAČELA.....	186
12. POKAZATELJI, INDIKATIVNI FINACIJSKI I TERMINSKI PLAN	189
13. IZVORI PODATAKA	201
14. POPIS PRILOGA	203

1. UVOD

1.1. SVRHA I RAZLOG IZRADE DOKUMENTA

Fotografija 2. Naselje Lastovo.

Izvor podataka: Visit Dubrovnik, Mrežni izvori (2025.), obrada autora.

Strategija zelene urbane obnove (SZUO) strateški je dokument Općine Lastovo koji se donosi za razdoblje od 2025. do 2034. godine, a obuhvaća analizu zelenih i otvorenih prostora kao elemenata zelene infrastrukture, objekata i prostora pogodnih za uvođenje u sustav kružnog gospodarenja prostorom i zgradama te područja pogodnih za urbanu sanaciju ili preobrazbu. Na temelju analize stanja te uočenih razvojnih potreba i potencijala područja, u suradnji s predstavnicima Općine, dionicima i zainteresiranom javnošću osmišljena je vizija, strateški ciljevi, prioriteti, mjere i aktivnosti koje će u razdoblju provedbe SZUO voditi prema sustavnom unaprjeđenju, zaštiti, planiranju i upravljanju svih elemenata zelene urbane obnove. Nadalje, izrada SZUO ima uporište u Nacionalnoj razvojnoj strategiji RH do 2030. godine¹ (NRS 2030) kao najvišem hijerarhijskom aktu strateškog planiranja u RH kojom se određuju dugoročni razvojni smjerovi i strateški ciljevi, a koji se nadalje detaljnije razrađuju u kratkoročnim i srednjoročnim nacionalnim planovima i planovima razvoja jedinica područne (regionalne) odnosno lokalne samouprave. U NRS 2030 razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama prepoznato je u okviru razvojnog smjera broj 3 "*Zelena i digitalna tranzicija*", odnosno strateškog cilja broj 8 "*Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost*" – prioritetno područje broj 1 "*Zaštita prirodnih resursa i borba protiv klimatskih promjena*". Provedbu razvoja zelene infrastrukture odnosno kružnog gospodarenja prostorom i zgradama pobliže je definirano Programom ZI² i Programom KG³.

1.2. METODOLOGIJA I PROCES IZRADE DOKUMENTA

Izrada Strategije zelene urbane obnove Općine Lastovo (SZUO) obuhvatila je dva odvojena procesa, a to je izrada analitičke podloge na temelju provedene analize stanja te izrada strateškog okvira unutar kojega su definirani strateški i posebni ciljevi, mjere i aktivnosti. U analitičkog dijelu prikupljeni su i analizirani podaci javnopravnih tijela⁴, dokumenti prostornog uređenja, strateški dokumenti Općine Lastovo⁵, uz analizu relevantne stručne i znanstvene literature. Nadalje, analizom stanja obuhvaćeno je ispitivanje javnog mnijenja putem anonimnog upitnika poslanog svim relevantnim dionicima⁶ na ispunjavanje u razdoblju od 1. lipnja do 31. lipnja 2025. godine te su rezultati provedenog ispitivanja analizirani i prikazani u sklopu SZUO kao zasebno poglavlje⁷.

¹ Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine "Narodne novine" broj 13/21.

² Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje od 2021. do 2030. godine "Narodne novine" broj 147/21.

³ Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. do 2030. godine "Narodne novine" broj 143/21.

⁴ Podaci dobiveni od Državnog hidrometeorološkog zavoda, Državnog zavoda za statistiku, Ministarstva zaštite okoliša i zelene tranzicije, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, Hrvatskih voda, Hrvatskih šuma i dr.

⁵ Za potrebe izrade SZUO prostorni podaci su georeferencirani u projekcijskom koordinatnom referentnom sustavu RH (HTRS96/TM) te "provučeni" kroz geografski informacijski sustav (GIS) čime je stvorena baza (prostornih) podataka. Baza podataka obuhvatila je nekoliko vrsta podataka: (1) mrežni podaci dostupni u obliku preglednika (WMS podaci), (2) georeferencirani vektorski podaci javnopravnih tijela te (3) strateški dokumenti nacionalne, regionalne i lokalne razine.

⁶ Popis dionika je definiran u suradnji s Turističkom zajednicom Općine Lastovo.

⁷ Rezultati ispitivanja javnog mnijenja prikazani su u poglavlju 8. *Ispitivanje javnog mnijenja*.

Posljednjom cjelinom obuhvaćen je proces izrade strateškog okvira u suradnji s predstavnicima gradske uprave, a na temelju provedene analize stanja i rezultata ispitivanja javnog mnijenja definirani su razvojni smjerovi strategije s provedbenim i financijskim planom realizacije.

1.3. STRATEŠKI I ZAKONODAVNI OKVIR

Nacionalni zakonski okvir povezan s temom zelene urbane obnove odnosno, zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama ima uporište u više sektorskih dokumenata, no glavno uporište očituje se u hijerarhijski najvišem aktu strateškog planiranja RH, odnosno Nacionalnoj razvojnoj strategiji do 2030. godine (NRS 2030) u kojoj su ugrađeni ciljevi postavljeni Europskim zelenim planom⁸. U NRS 2030 razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama prepoznat je u okviru razvojnog smjera 3 "*Zelena i digitalna tranzicija*", odnosno strateškog cilja 8 "*Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost*"-prioritetno područje 1 "*Zaštita prirodnih resursa i borba protiv klimatskih promjena*". Provedbu razvoja zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama unutar jednog od strateških ciljeva NRS 2030 približe definira Program razvoja ZI za razdoblje od 2021. do 2030. godine⁹ i Program razvoja KG za razdoblje od 2021. do 2030. godine¹⁰. Oba programa predstavljaju srednjoročne akte strateškog planiranja koji se izrađuju i donose za razdoblje do deset godina, a njihova izrada propisana Zakonom o gradnji¹¹.

Programom razvoja ZI razrađuju se ciljevi i mjere razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima s ciljem uspostave održivih, sigurnih i otpornih gradova i naselja kroz povećanje energetske učinkovitosti zgrada i građevinskih područja, razvoj zelene infrastrukture u zgradarstvu te kroz urbanu preobrazbu i urbanu sanaciju. Nadalje, Program ZI sadrži tri posebna cilja s pripadajućim mjerama i aktivnostima relevantnih za SZUO, a to su (a) Posebni cilj 1 "*Kvalitetno planiranje i upravljanje razvojem ZI*" u sklopu kojega planirane mjere i aktivnosti su općenito usmjerene na uspostavu metodologije evidentiranja i praćenja razvoja ZI, razvoju i izradi digitalnih baza podataka odnosno projekata te izradu strateških dokumenata na lokalnoj i regionalnoj razini, (b) Posebni cilj 2 "*Unaprijeđena, raširena, povezana i dostupna ZI*" koji sadrži mjere i aktivnosti povezane s izgradnjom i/ili unaprijeđenjem zelene infrastrukture, provedbu pilot projekata s ciljem jačanja otpornosti urbanih područja na posljedice klimatskih promjena te (c) Posebni cilj 3 "*Visoka razina znanja i svijesti o održivom razvoju urbanih područja*", usmjeren na informiranje i jačanje svijesti javnosti o značaju razvoja ZI i njenom pozitivnom utjecaju na gospodarske, društvene, okolišne i kulturne aspekte društva, ali i na edukaciju stručnjaka i predstavnika JLS-a s ciljem kvalitetnijeg planiranja i upravljanja zelene infrastrukture.

Programom KG prostorom i zgradama razrađuju se ciljevi i mjere kojima se među ostalim potiču mjere kružnosti kod planiranja novih zgrada, ponovno korištenje napuštenih i/ili zapuštenih prostora i zgrada i produljenje njihove trajnosti, smanjenje količine građevinskog otpada te povećanje energetske učinkovitosti zgrada. Nadalje, Program KG sadrži tri posebna cilja s pripadajućim mjerama i aktivnostima relevantnih za SZUO, a to su (a) Posebni cilj 1 "*Razvoj sustava KG prostora i zgradama*" unutar kojeg su planirane mjere i aktivnosti generalno usmjerene na razvoj sustava evidentiranja i praćenja stanja u prostoru, razvoj smjernica i metodologija za primjenu KG prostorom i zgradama na razini JLS-a, razvoj i izradu digitalne baze podataka i projekata KG prostorom i zgradama te izradu strateških dokumenata razvoja KG prostorom i zgradama na lokalnoj i regionalnoj razini, (b) Posebni cilj 2 "*Kružna obnova neiskorištenih prostora i zgrada*" koji se sastoji od aktivnosti povezanih s pilot projektima i ulaganjima u kružnu obnovu neiskorištenih zgrada i/ili prostora, ali i na poticanja inovacija u primjeni i razvoju kružnog gospodarenja prostorom i zgradama te naposljetku (c) Posebni cilj 3 "*Visoka razina znanja i društvene svijesti o KG*" koji je usmjeren na informiranje i jačanje svijesti javnosti o značaju kružnog gospodarenja i pozitivnim gospodarskim, društvenim i okolišnim aspektima, ali i na edukaciji stručnjaka i predstavnika JLS-a s ciljem kvalitetnijeg planiranja i upravljanja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama.

Kako je prethodno spomenuto, razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja imaju uporište i u drugim sektorskim dokumentima i zakonskim regulativama prvenstveno iz sektora prostornog uređenja, gradnje, zaštite prirode i okoliša te prilagodbe klimatskim promjenama. U nastavku su kratko prikazani najznačajniji sektorski dokumenti i najznačajnija zakonska regulativa na temu zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja.

⁸ Komunikacija komisije Europskog parlamenta, Europskom vijeću, vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i odboru regija (2019) Europski zeleni plan COM (2019) 640 final, Bruxelles.

⁹ Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje od 2021. do 2030. godine "Narodne novine" broj 147/21.

¹⁰ Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. do 2030. godine "Narodne novine" broj 143/21.

¹¹ Zakon o gradnji "Narodne novine" broj 153/13, 20/17, 39/19, 125/19, članak 47.c i 47.d.

U Strategiji prostornog razvoja Republike Hrvatske¹² navodi se potreba promišljanja i planiranja uspostave nove i očuvanja postojeće zelene infrastrukture pomoću koje se doprinosi očuvanju, poboljšanju i obnavljanju prirode, prirodnih funkcija i procesa u gradovima. Zelena infrastruktura prepoznata je u prioritetu 4.5. *"Otpornost na promjene"* i to neizravno kroz usmjerenje 4.5.1. *"Prilagodba klimatskim promjenama"* kao jedan od alata prilagodbe klimatskim promjenama odnosno, smanjenja osjetljivosti na razne klimatske čimbenike uzrokovane klimatskim promjenama¹³ te izravno kroz usmjerenje 4.5.2. *"Jačanje prirodnog kapitala planiranjem razvoja zelene infrastrukture"* u kojem je naglašena potreba promicanja razvoja zelene infrastrukture u postupcima izrade planova svih razina. S druge strane, kružno gospodarenje prostorom i zgradama prepoznato je kao važan aspekt kroz isticanja važnosti različitih aspekata kružnosti u održivom prostornom razvoju, poput ponovnog korištenja postojećih napuštenih prostora, revitalizacije *brownfield* područja te poticanja smanjenja građevinskog otpada. Urbana sanacija i urbana preobrazba prepoznata je u okviru prioriteta 4.1. *"Održivost prostorne organizacije"* izravno kroz usmjerenje 4.1.8. *"Odmjereno korištenje prostora"* te neizravno kroz usmjerenje 4.1.3. *"Razvijanje ugodnih i uređenih gradova"*. Nadalje, Zakonom o prostornom uređenju¹⁴ pojam zelene infrastrukture, urbane sanacije i urbane preobrazbe definiran je jednim člankom¹⁵ dok se s druge strane pojam kružnog gospodarenja prostorom i zgradama veže uz održivi razvitak u kojem se kružnim gospodarenjem prostorom i zgradama doprinosi očuvanju postojećih prostornih resursa uređenjem i revitalizacijom prostora i ponovnom uporabom građevina¹⁶. Naposljetku, Zakonom o gradnji¹⁷ propisuje se pojedinim člancima¹⁸ obveza donošenja Programa razvoja ZI i Programa razvoja KG prostorom i zgradama.

Zelena infrastruktura pronalazi uporište i u zaštiti prirode kroz niz, za zaštitu prirode, značajnih čimbenika poput povećanje bioraznolikosti ili smanjenja fragmentacije staništa. Strategijom i akcijskim planom zaštite prirode¹⁹ zelena infrastruktura prepoznata je kao alat u smanjenju fragmentacije staništa i to u strateškom cilju broj 2 *"Smanjiti direktne pritiske na prirodu i poticati održivo korištenje prirodnih dobara"* odnosno u posebnom cilju broj 5 *"Očuvati nefragmentirana cjelovita prirodna područja i obnoviti najugroženija degradirana staništa"*, definirana aktivnošću 2.5.3. *"Provoditi mjere očuvanja i obnove zelene infrastrukture"*.

Nadalje, u Strategiji prilagodbe klimatskim²⁰ zelena infrastruktura je prepoznata kao jedna od strukturnih mjera prilagodbe klimatskim promjenama, a njena izravna uloga je pobliže definirana u sektoru vodnih resursa (HM), šumarstva (ŠU), bioraznolikosti (B) te poljoprivreda (P) i to kroz mjere:

- Podrška planiranju, izgradnji, rekonstrukciji i dogradnji, sustava za zaštitu od štetnog djelovanja voda i s njima povezanih drugih hidrotehničkih sustava (strukturne mjere) i kontrolirano plavljenih nizinskih prirodnih poplavnih područja kao i ostalih mjera za zaštitu voda uz prioritetnu primjenu pristup davanja prostora rijekama i korištenja prirodnih retencija (HM-02)²¹,
- Jačanje otpornosti urbanih područja na antropogene pritiske uvjetovane klimatskim promjenama (HM-06)²²,
- Provedba koncepta zelene infrastrukture u svrhu jačanja otpornosti na klimatske promjene u urbanim i ruralnim sredinama (ŠU-05)²³,
- Unaprjeđenje održivog upravljanja i smanjenje antropogenog utjecaja na (do)prirodne ekosustave, staništa i divlje vrste ponajprije mjerama održivog razvoja primjenom rješenja temeljenih na prirodi (B-07)²⁴,
- Integriranje rizika od klimatskih promjena pri razvoju sustava navodnjavanja (P-05)²⁵.

Naposljetku, važnost razvoja ZI prepoznata je i kroz druge mjere i aktivnosti unutar navedenih sektora, ali i drugih sektora poput prostornog planiranja – u sektoru prostornog planiranja predviđena je izrada stručnih podloga koje će poslužiti kao podloga za izradu izmjena i dopuna prostornih planova, izrada planova mreže ZI koji uključuju analizu usluga ekosustava i višestrukih koristi te prijedloga buduće mreže koja bi bila u funkciji prilagodbe klimatskim promjenama.

¹² Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske "Narodne novine" broj 106/17.

¹³ Npr. poplave, suše, erozija tla i dr.

¹⁴ Zakon o prostornom uređenju "Narodne novine" broj 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19, 67/23.

¹⁵ Zakon o prostornom uređenju, članak 3, stavak 1, točke 54, 47, 46.

¹⁶ Zakon o prostornom uređenju članak 10, stavak 3.

¹⁷ Zakon o gradnji "Narodne novine" broj 153/13, 20/17, 39/19, 125/19.

¹⁸ Zakon o gradnji "Narodne novine" broj 153/13, 20/17, 39/19, 125/19, članak 47.c i 47.d.

¹⁹ Strategijom i akcijskim planom zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine "Narodne novine" broj 72/17.

²⁰ Strategiji prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. god. s pogledom na 2070. god. "Narodne novine" broj 46/20.

²¹ Aktivnost HM-02-05.

²² Aktivnost HM-06-08.

²³ Aktivnosti ŠU-05-01, ŠU-05-02, ŠU-05-03, ŠU-05-04, ŠU-05-05.

²⁴ Aktivnost B-07-02.

²⁵ Aktivnost P-05-01.

2. POVEZNICA NA PROGRAME ZI, KG I NPOO

SZUO usklađena je s Programom razvoja ZI i Programom razvoja KG te s reformom C6.1.R5 Nacionalnog plana oporavka i otpornosti za razdoblje od 2021. d 2026. godine²⁶ te kroz niz međusobno povezanih mjera i aktivnosti podijeljenih u četiri strateška cilja kojima se doprinosi ostvarenju ciljeva programa razvoja ZI i KG. U nastavku prikazana je usklađenost SZUO Općine Lastovo s navedenim programima.

Kako je prethodno spomenuto, Program razvoja ZI izrađen je s ciljem uspostave održivih, otpornih, sigurnih te za život ugodnih i uređenih JLS-a na području Republike Hrvatske kojima će se stvoriti preduvjeti za bolju kvalitetu života i zdravlja ljudi te dati doprinos održivom društvenom, gospodarskom i prostornom razvoju. Programom razvoja ZI definirani su posebni ciljevi sukladno identificiranim nacionalnim razvojnim potrebama odnosno potencijalima, a to su (a) "Kvalitetno planiranje i upravljanje razvojem ZI u urbanim područjima", (b) "Unaprijeđena, raširena, povezana i lako dostupna ZI u urbanim područjima" te (c) "Visoka razina znanja i društvene svijesti o održivom razvoju urbanih područja kroz razvoj ZI". U tabličnom prikazu u nastavku prikazan je međuodnos i usklađenost SZUO s ciljevima Programa razvoja ZI.

Tablica 1. Usklađenost SZUO s Programom razvoja ZI.

POSEBNI CILJ/ MJERA PROGRAMA ZI		STRATEŠKI/ POSEBNI CILJ SZUO	
PC 1.	Kvalitetno planiranje u upravljanje razvojem zelene infrastrukture u urbanim područjima	SC.4.	Planiranje i upravljanje razvojem zelene urbane obnove
M 1.1.	Evidentiranje ZI u urbanim područjima na području JLSa	PC.4.1.	Uspostava, implementacija i praćenje razvoja zelene urbane obnove
M 1.2.	Osiguravanje preduvjeta za razvoj ZI		
M 1.3.	Izrada strateških dokumenata razvoja ZI na lokalnoj regionalnoj razini		
M 1.4.	Razvoj i izrada digitalne baze projekata		
M 1.5.	Unaprjeđenje međunarodne suradnje		
PC 2.	Unaprijeđena, raširena, povezana i lako dostupna zelena infrastruktura u urbanim područjima	SC.2.	Razvoj i unaprjeđenje zelene infrastrukture
M 2.1.	Provedba pilot projekta razvoja zelene infrastrukture	PC.2.1.	Razvoj i unaprjeđenje javnih zelenih i drugih otvorenih površina
M 2.2.	Poticanje izgradnje ZI kojom se jača otpornost urbanih područja na posljedice klimatskih promjena	PC.2.1.	Razvoj i unaprjeđenje elemenata plave i zelene – plave infrastrukture
		PC.2.3.	Unaprjeđenje elemenata sive infrastrukture
		SC.1.	Očuvanje i unaprjeđenje biološke i krajobrazne raznolikosti.
PC 3.	Visoka razina znanja i društvene svijesti o održivom razvoju urbanih područja kroz razvoj ZI	SC.4.	Planiranje i upravljanje razvojem zelene urbane obnove
M 3.1.	Afirmacija i informiranje javnosti o zelenoj infrastrukturi	PC.4.2.	Edukacija i podizanje društvene svijesti
M 3.2.	Edukacija o zelenoj infrastrukturi		

²⁶ Reforma C6.1.R5 ima za cilj uvođenje novog modela strategije zelene urbane obnove i provedbu pilot projekta razvoja zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama iz NPOO 2021. – 2026. godine. Cilj reforme je utvrditi i razviti okvir za izradu i provedbu strategija zelene urbane obnove na lokalnoj razini kako bi se osigurali temelji razvoja održivog prostora s naglaskom na razvoj zelene infrastrukture, integraciju rješenja zasnovanih na prirodi, integraciju modela kružnog gospodarenja prostorom i zgradama, ostvarenje ciljeva energetske učinkovitosti, jačanje otpornosti od rizika i klimatskih promjena te općenito, podršku održivom prostornom razvoju.

Financira Europska unija – NextGeneration EU. Izneseni stavovi i mišljenja samo su autori i ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije. Ni Europska unija ni Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornim za njih.

Nadalje, Program razvoja KG izrađen je s ciljem uspostave održivih, uključivih, sigurnih, otpornih te za život ugodnih i uređenih gradova i naselja kroz postizanje posebnih ciljeva i prioriteta te provedbu mjera za razvoj kružnog gospodarenja prostorom i zgradama. Programom su definirani posebni ciljevi sukladno identificiranim nacionalnim razvojnim potrebama i potencijalima, a to su (a) "*Razvoj sustava kružnog gospodarenja prostorom i zgradama*", (b) "*Kružna obnova nekorištenih prostora i zgrada*" te (c) "*Visoka razina i društvena svijest o KG prostorom i zgradama*". U tabličnom prikazu u nastavku prikazan je međuodnos i usklađenost SZUO s ciljevima Programa razvoja KG.

Tablica 2. Usklađenost SZUO s Programom KG.

POSEBNI CILJ/ MJERA PROGRAMA KG		STRATEŠKI/ POSEBNI CILJ SZUO	
PC 1.	Kvalitetno planiranje u upravljanje razvojem zelene infrastrukture u urbanim područjima	SC.4.	Planiranje i upravljanje razvojem zelene urbane obnove
M 1.1.	Evidentiranje podataka KG prostorom i zgradama u Republici Hrvatskoj	PC.4.1.	Uspostava, implementacija i praćenje razvoja zelene urbane obnove
M 1.2.	Osiguravanje preduvjeta za razvoj KG prostorom i zgradama		
M 1.3.	Izrade strateških dokumenata razvoja KG prostorom i zgradama		
M 1.4.	Razvoj i izrada digitalne baze projekata		
M 1.5.	Unaprjeđenje međusektorske i međunarodne suradnje		
PC 2.	Kružna obnova nekorištenih prostora i zgrada	SC.3.	Održivo gospodarenje prostorom i zgradama
M 2.1.	Provedba pilot projekta	PC.3.1.	Razvoj i provedba kružnog gospodarenja prostorom i zgradama
M 2.2.	Poticanje kružne obnove prostora i zgrada		
M 2.3.	Poticanje inovacija i razvoja u primjeni KG prostorom i zgradama		
PC 3.	Visoka razina znanja i društvene svijesti o KG prostorom i zgradama	SC.4.	Planiranje i upravljanje razvojem zelene urbane obnove
M 3.1.	Afirmacija i informiranje javnosti o KG prostorom i zgradama	PC.4.2.	Edukacija i podizanje društvene svijesti o zelenoj urbanoj obnovi.
M 3.2.	Edukacija o KG prostom i zgradama		

Naposljetku, izradom SZUO postavili su se temelji održivog razvoja ZI te KG prostorom i zgradama koji će se razvijati kroz provedbu strateških ciljeva uspostavljenih u sklopu strateškog okvira – strateški cilj 1 "*Očuvanje i unaprjeđenje biološke i krajobrazne raznolikosti*" usmjeren je na očuvanje odnosno unaprjeđenje biološki i krajobrazno najvrjednijih površina na području jedinice lokalne samouprave, prvenstveno područja zaštićena Zakonom o zaštiti prirode²⁷, područja ekološke mreže Natura 2000 te vrijednih prirodnih i krajobraznih područja evidentiranih dokumentima prostornog uređenja, koje zajedno podržavaju razvoj i opstanak vrsta. Strateški cilj 2 "*Razvoj i unaprjeđenje zelene infrastrukture*" u odnosu na prethodni cilj usmjeren je na urbani gradski prostor, odnosno na unaprjeđenje kvalitete gradskog prostora elementima zelene infrastrukture koje imaju ulogu povećanja kvalitete života stanovništva te doprinose ublažavanju i prilagodbi klimatskim promjenama. Nadalje, strateški cilj 3 "*Održivo gospodarenje prostorom i zgradama*" usmjeren je na revitalizaciju napuštenih, zapuštenih, nekorištenih i/ili slabo korištenih prostora i zgrada u kojima se pokreću javne, društvene ili gospodarske aktivnosti. Naposljetku, strateški cilj 4 "*Planiranje i upravljanje razvojem zelene urbane obnove*" usmjeren je na implementaciju ključnih nalaza i ciljeva strategije zelene urbane obnove u odgovarajuće sektorske politike Grada, uspostavu alata za praćenje razvoja ZI i KG, edukaciju predstavnika Općine i javnosti te u konačnici, uspostavu ili jačanje suradnje sa znanstvenom i stručnom zajednicom, organizacijama civilnog društva odnosno lokalnom zajednicom.

²⁷ Zakon o zaštiti prirode "Narodne Novine" broj 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23.

3. SREDNJOROČNA VIZIJA RAZVOJA

Fotografija 3. Pogled na naselje Lastovo.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske²⁸ definira viziju kao sažetu i jasnu izjavu koja izražava željeno stanje u budućnosti, odnosno promjenu koju se nastoji ostvariti tijekom razdoblja važenja strateškog akta. Kao sastavni dio strateškog planiranja, vizija usmjerava oblikovanje razvojnih politika, identificira željeni smjer društvenog, gospodarskog i prostornog razvoja te služi kao referentni okvir za postavljanje ciljeva i mjera. Strategijom zelene urbane obnove predložena je sljedeća vizija:

LASTOVSKO OTOČJE
"OTOČJE PO MJERI ČOVJEKA I PRIRODE"

Općina Lastovo je zeleno-plavi ekološki osviješten otok s valoriziranom prirodnom, kulturnom i povijesnom baštinom, čije vrijednosti su protkane u održivi gospodarski razvoj i razvoj javnih i društvenih sadržaja na dobrobit i kvalitetu života svojih stanovnika.

Vizija se temelji na prepoznatim prirodnim, prostornim i kulturno-povijesnim resursima Općine te na razvojnim potrebama utvrđenima u važećim strateškim dokumentima Općine Lastovo. Očuvane i valorizirane prirodne i krajobrazne vrijednosti čine osnovu za uspostavu dostupne, funkcionalne i međusobno povezane mreže zelene i plave infrastrukture, koja omogućuje stabilne ekološke uvjete za očuvanje biološke raznolikosti te pridonosi oblikovanju zdravog, otpornog i kvalitetnog životnog prostora za sve stanovnike. Nadalje, kulturno – povijesna baština, u međudjelovanju s prirodnim i krajobraznim obilježjima, predstavlja ključni element strateškog oblikovanja prostora, omogućujući integrirani razvoj javnih, društvenih, kulturnih, sportskih i gospodarskih sadržaja. Ovakav pristup doprinosi cjelovitom unaprjeđenju kvalitete života te istovremeno izgrađuje prepoznatljiv i koherentan identitet izgrađenog okoliša ali i šireg područja Lastovskog otočja.

²⁸ Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja Republike Hrvatske "Narodne Novine" broj 123/17, 151/22.

4. RAZVOJNE POTREBE I POTENCIJALI

Fotografija 4. Jurjeva luka.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Razvojne potrebe predstavljaju potrebe za promjenom i poboljšanjem određenih uvjeta prisutnih u prostoru i društvu, dok razvojni potencijali predstavljaju mogućnosti koje proizlaze iz temeljnih prostornih resursa (prirodnih, kulturnih, društvenih, gospodarskih i sl.) kojima određeno područje raspolaže. U kontekstu Strategije zelene urbane obnove Općine, razvojne potrebe i potencijali načelno su prepoznate Programom razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima²⁹ i Programom razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama³⁰ dok su prostorno specifične potrebe i potencijali prepoznati na temelju analize stanja, provedenog ispitivanja javnog mnijenja, održanih sastanaka te na temelju provedenog javnog savjetovanja. Razvojne potrebe i potencijali prikazani u nastavku su dio strateškog okvira te su u osnovi uočene razvojne potrebe i potencijali sadržani u SWOT analizi i strateškim ciljevima.

RAZVOJNE POTREBE

1. Očuvanje i unaprjeđenje biološke i krajobrazne raznolikosti kao temelja za razvoj zelene infrastrukture,
2. Uređenje postojećih i uspostava novih javnih zelenih površina, njihovo opremanje urbanom opremom i drugim sadržajima,
3. Povećanje dostupnosti javnih površina i sadržaja kroz unaprjeđenje pješačkog i biciklističkog prometa i unaprjeđenja ili stvaranja sadržaja u naseljima na području Općine,
4. Unaprjeđenje i stvaranje novih površina namijenjenoj djeci i mladima (dječja igrališta, otvorene površine odgojnih i obrazovnih ustanova),
5. Planiranje i uspostava elemenata zelene infrastrukture na većim asfaltiranim površinama kao što su parkirališta te izvan i unutar gospodarskih zona,
6. Ublažavanje utjecaja toplinskih otoka i prilagodba klimatskim promjenama,
7. Poboljšanje energetske učinkovitosti i temeljne otpornosti zgrada javne i društvene te stambene namjene,
8. Implementacija kružnog gospodarenja prostorom i zgradama,
9. Usmjeravanje aktivnosti prema unaprjeđenju zapuštenih i/ili degradiranih i/ili neartikuliranih prostora, odnosno privođenja javnoj, društvenoj, gospodarskoj ili drugoj namjeni,
10. Implementacija SZUO u strateške dokumente i dokumente prostornog uređenja,
11. Uspostava i redovito ažuriranje digitalnih alata za praćenje razvoja zelene urbane obnove,
12. Provođenje edukacije predstavnika Općine zaduženog za razvoj zelene urbane obnove,
13. Provođenje edukativnih i promocijskih aktivnosti u svrhu jačanja svijesti lokalne zajednice povezanih sa zelenom infrastrukturom i kružnim gospodarenjem prostorom i zgradama,
14. Uključivanje lokalne zajednice i organizacija civilnog društva u provedbu projekata zelene infrastrukture ili kružnog gospodarenja prostorom i zgradama.

²⁹ Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje od 2021. do 2030. godine "Narodne novine" broj 147/21.

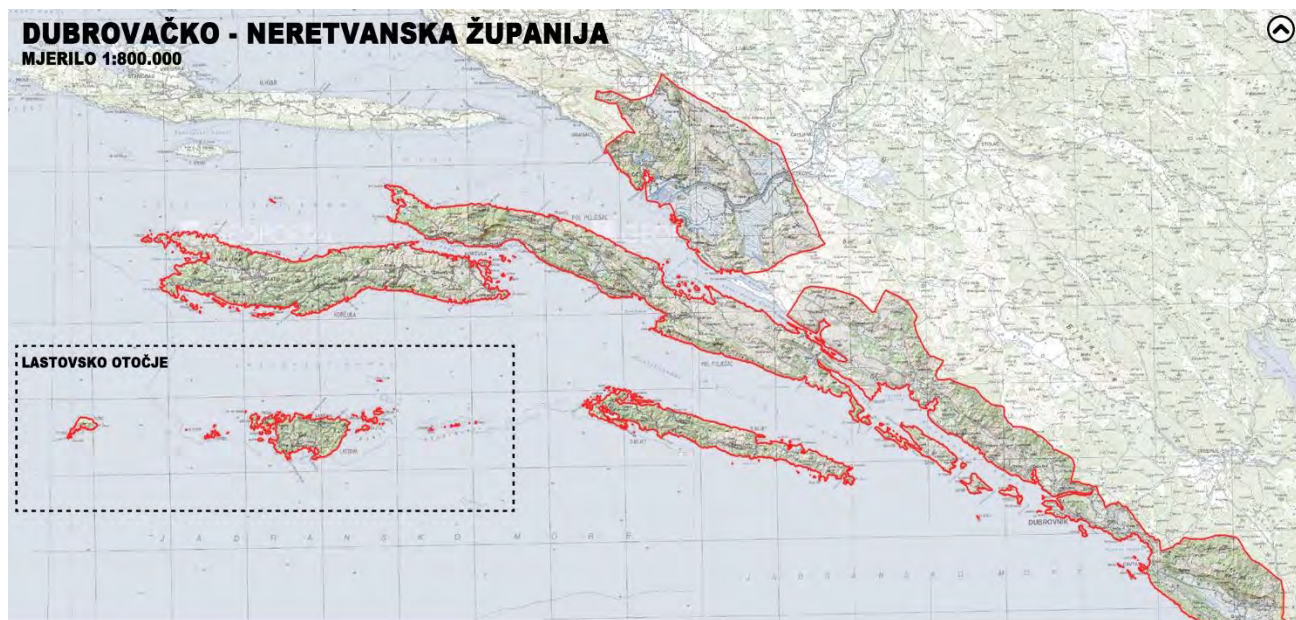
³⁰ Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. do 2030. godine "Narodne novine" broj 143/21.

RAZVOJNI POTENCIJALI

1. Ozelenjavanje površina sive infrastrukture, osobito većih površina poput gospodarskih zona predstavlja potencijal usmjeren prema smanjuju učinaka toplinskih otoka te drugih negativnih posljedica (buka, prašina, onečišćenje zraka, vizualna degradacija i sl.),
2. Zgrade javne i društvene namjene lošijeg energetskeg razreda ili lošijih temeljnih svojstava potencijal su za provedbu energetske obnove te poboljšanja temeljne otpornosti, odnosno potencijal za projekte kružnog gospodarenja prostorom i zgradama,
3. Napušteni i nekorišteni prostori i zgrade u vlasništvu jedinice lokalne samouprave predstavljaju potencijal za revitalizaciju i obnovu u skladu s načelima kružnog gospodarenja i prenamjenu u prostore javne i društvene namjene ili gospodarsku funkciju čime se smanjuje potreba za širenjem građevinskih područja na nova, do sada, neizgrađena područja,
4. Napušteni i nekorišteni prostori i zgrade predstavljaju potencijal za uređenje, revitalizaciju i pronalaženje odgovarajuće namjene kojom će se povećati kvaliteta života postojećeg stanovništva i povećati atraktivnost za privlačenje novog stanovništva,
5. Djelomično neiskorišteni ili nedovoljno artikulirani prostori potencijal su za stvaranje novih sportsko-rekreacijskih i/ili ugostiteljsko-turističkih sadržaja,
6. Premještanjem gospodarskih aktivnosti iz urbanog područja stvaraju se prostori pogodni za urbanu preobrazbu prilagođeni današnjim potrebama društva.

5. OSNOVNA PROSTORNA OBILJEŽJA LASTOVSKOG OTOČJA

5.1. POLITIČKO-TERITORIJALNI USTROJ

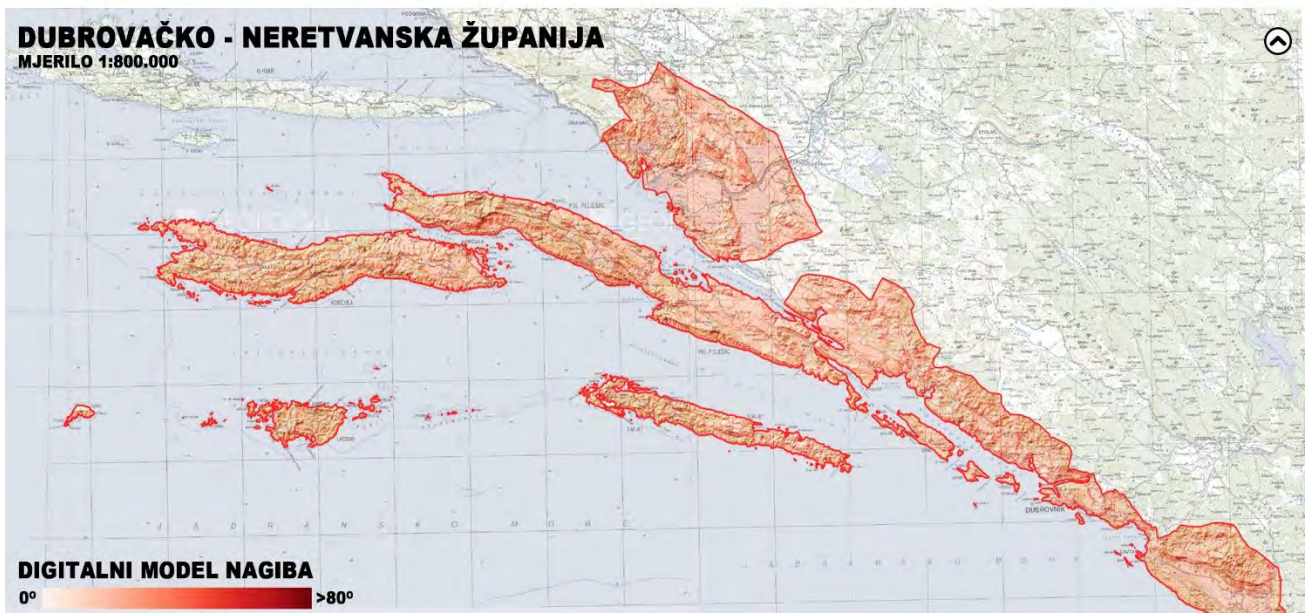

Grafički prikaz 1. Dubrovačko – neretvanska županija.

Izvor podataka: DGU, obrada autora.

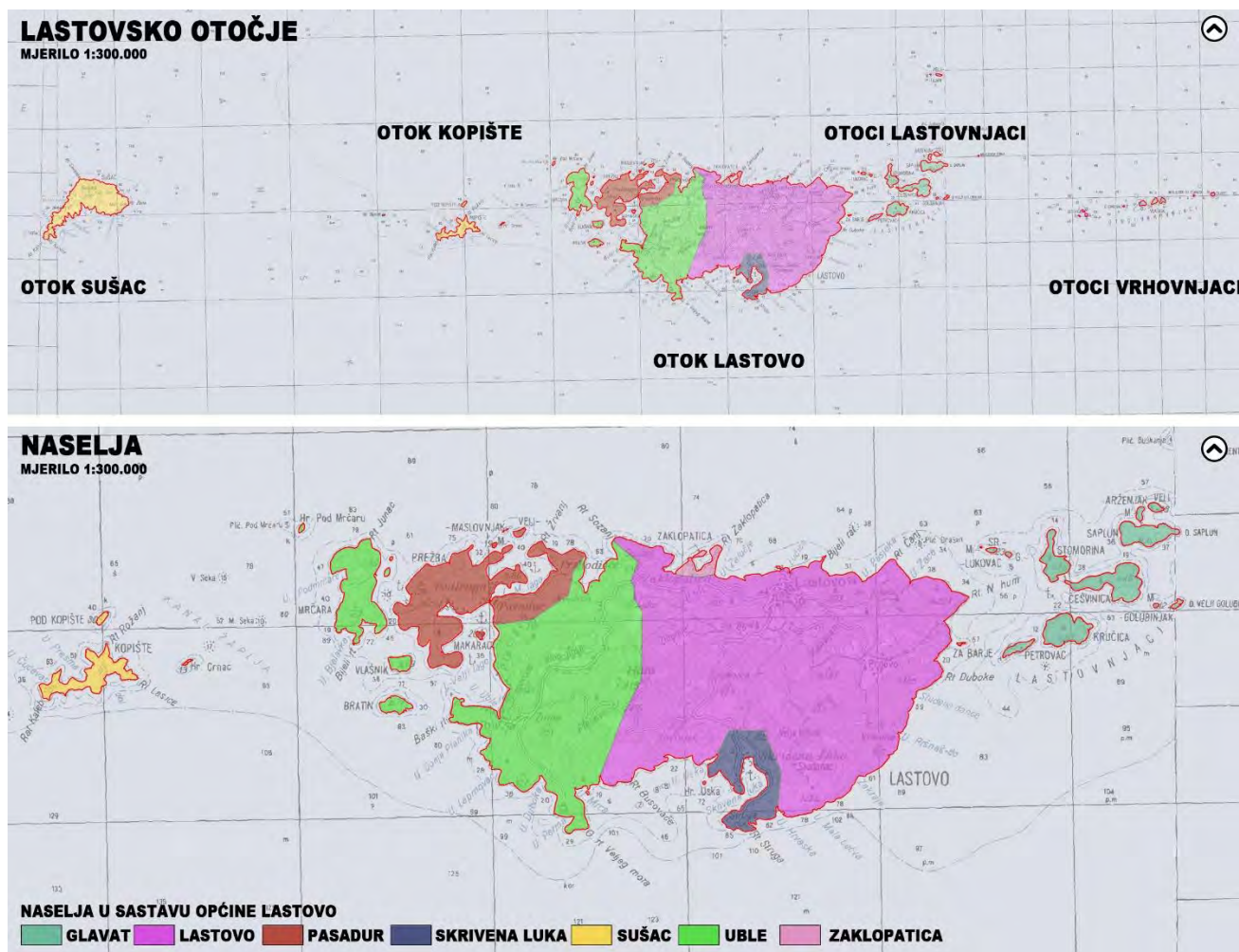
Općina Lastovo, smještena u jugozapadnom dijelu Dubrovačko-neretvanske županije, obuhvaća otok Lastovo i pripadajuće otočiće Lastovskog arhipelaga, uključujući Glavat, Sušac i niz manjih nenastanjenih otoka (Lastovnjaci, Vrhovnjaci i dr.). Riječ je o jednom od najizoliranijih područja Republike Hrvatske, koje se odlikuje izrazitom perifernošću, slabom prometnom povezanošću i niskom razinom naseljenosti – ukupna površina općine iznosi 52,53 km², što predstavlja 2,94 % površine županije i svega 0,09 % kopnene površine Republike Hrvatske. Iako prostorno relativno značajna u kontekstu lokalne upravno-teritorijalne jedinice, demografski pokazatelji ukazuju na izrazitu marginalnost.

Prema Popisu stanovništva iz 2021. godine, Općina Lastovo imala je 748 stanovnika, što čini 0,64 % ukupnog broja stanovnika Dubrovačko-neretvanske županije i tek 0,019 % populacije na nacionalnoj razini. Ovi podaci potvrđuju nastavak dugotrajnih negativnih demografskih kretanja, karakteriziranih kontinuiranim depopulacijskim procesima, visokom stopom starenja, niskim prirodnim prirastom i migracijskim gubicima. Stanovništvo je neravnomjerno raspoređeno unutar Općine, pri čemu najveće naselje Lastovo broji svega 309 stanovnika (41,31 % ukupne populacije), slijede Uble sa 206 stanovnika (27,54 %), Pasadur sa 88 (11,76 %), te Zaklopatica sa 104 stanovnika (13,90 %), iako se potomje ističe iznimno malom površinom (0,26 km²). Naselja poput Skrivena Luka i Sušac bilježe izrazito nizak broj stanovnika (40, odnosno 1), dok Glavat nije imao prijavljenog niti jednog stanovnika. Nadalje, prosječna gustoća naseljenosti na razini općine iznosi 14,2 stanovnika po km², što je značajno ispod županijskog prosjeka (64,9 st./km²), kao i nacionalne razine (68,4 st./km²). Unutar Općine gustoća varira u širokom rasponu – od svega 0,2 st./km² na gotovo nenaseljenom otoku Sušcu, do izuzetno visokih 400 st./km² u Zaklopatici, gdje statistički efekt male površine u kombinaciji s relativno većim brojem stanovnika generira visoku gustoću naseljenosti. Takva prostorna neujednačenost rezultat je složenih povijesnih, funkcionalno-prostornih i prirodno-geografskih čimbenika koji su oblikovali naseljenost otočja.

Grafički prikaz 2. Prostorna obilježja Dubrovačko – neretvanske županije.

Izvor podataka: DGU, obrada autora.

Grafički prikaz 3. Naselja na području Lastovskog otočja

Izvor podataka: DGU, obrada autora.

Tablica 3. Prostorno – demografska obilježja naselja u sastavu Općine Lastovo.

– PROSTORNA JEDINICA		PROSTORNO – DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA (2021.)				
–	NAZIV	POVRŠINA (KOPNO)		STANOVNIŠTVO		GUSTOĆA NASELJENOSTI st/km ²
		km ²	%	broj	%	
DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA – OPĆINA LASTOVO						
1.	Republika Hrvatska	56.594	100	3.871.883	100	68,4
2.	Dubrovačko-neretvanska županija	1.782,6	3,15	115.564	2,98	64,9
3.	Općina Lastovo	52,53	2,94	748	0,64	14,2
NASELJA U SASTAVU OPĆINE LASTOVO						
1.	Glavat	2,25	4,28	–	–	–
2.	Lastovo	25,76	49,03	309	41,31	12,0
3.	Pasadur	4,14	7,88	88	11,76	21,3
4.	Skrivena Luka	1,67	3,17	40	5,34	23,9
5.	Sušac	4,81	9,15	1	0,13	0,2
6.	Uble	13,61	25,90	206	27,54	15,1
7.	Zaklopatica	0,26	0,49	104	13,90	400

Izvor podataka: DGU, DZS, obrada autora.

Nadalje, analiza prostorno – demografskih obilježja Općine jasno upućuje na prisutnost višedimenzionalne periferije: demografske, prometne, ekonomske i infrastrukturne. Premda obilježena strukturnim problemima, općina posjeduje određene komparativne prednosti koje mogu postati temelj budućeg održivog razvoja, među kojima se osobito ističu iznimno očuvani prirodni okoliš, status Parka prirode "Lastovsko otočje", bogata kulturna i povijesna baština te potencijali za razvoj selektivnih oblika turizma i lokalne poljoprivrede. Zaokret u demografskom razvoju moguće je postići jedino sustavnim ulaganjem u otočnu infrastrukturu, stvaranjem povoljnih uvjeta za gospodarsku aktivnost te demografskim mjerama koje bi potaknule zadržavanje i povratak stanovništva, osobito mlađih dobnih skupina. U protivnom, nastavak depopulacijskih trendova prijeti daljnjom demografskom erozijom i funkcionalnom degradacijom ovog vrijednog otočnog prostora.

Tablica 4. Promjene u prostorno – demografskim obilježjima Općine Lastovo.

–	PROSTORNA JEDINICA	PROSTORNO – DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA							
–	NAZIV	POVRŠINA		STANOVNIŠTVO			GUSTOĆA NAS. (st/km ²)		
		km ²	%	2001.	2011.	2021.	2001.	2011.	2021.
DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA – OPĆINA LASTOVO									
1.	Dubrovačko-neretvanska županija	1.782,6	3,15	122.870	122.568	115.564	68,9	68,8	64,9
2.	Općina Lastovo	52,53	2,94	835	792	748	15,9	15,1	14,2
NASELJA U SASTAVU OPĆINE LASTOVO									
1.	Glavat	2,25	4,28	–	–	–	–	–	–
2.	Lastovo	25,76	49,03	451	350	309	17,5	13,6	12,0
3.	Pasadur	4,14	7,88	77	100	88	18,6	24,2	21,3
4.	Skrivena Luka	1,67	3,17	18	33	40	10,8	19,8	23,9
5.	Sušac	4,81	9,15	–	–	1	–	–	0,20
6.	Uble	13,61	25,90	218	222	206	16,0	16,3	15,1
7.	Zaklopatica	0,26	0,49	71	87	104	273,1	334,6	400

Izvor podataka: DGU, DZS, obrada autora.

Analiza gustoće stanovništva u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, Općini Lastovo te njezinim naseljima za popisne godine 2001., 2011. i 2021. otkriva prostorne i vremenske demografske obrasce koji ukazuju na opći trend depopulacije i promjene u prostornoj distribuciji stanovništva. Gustoća naseljenosti u Dubrovačko-neretvanskoj županiji iznosila je 68,9 st/km² 2001. godine, blago je pala na 68,8 st/km² 2011. godine, da bi 2021. godine dosegla 64,9 st/km². Općina Lastovo, kao dio županije, bilježi znatno niže vrijednosti gustoće, s 15,9 st/km² u 2001. godini, 15,1 st/km² u 2011. i 14,2 st/km² u 2021. godini, što upućuje na kontinuirano smanjenje broja stanovnika. Unutar Općine, pojedina naselja pokazuju divergentne trendove. Naselje Lastovo imalo je gustoću od 17,5 st/km² 2001. godine, 13,6 st/km² 2011. i 12,0 st/km² 2021. godine, što ukazuje na značajan pad. Slično, naselje Uble su bilježile blagu fluktuaciju gustoće – od 16,0 st/km² u 2001. godini, do 16,3 u 2011. i potom pad na 15,1 st/km² u 2021. godini. Naselje Pasadur, nasuprot tome, zabilježilo je porast gustoće s 18,6 st/km² (2001.) na 24,2 st/km² (2011.), a potom lagani pad na 21,3 st/km² (2021.). Skrivena Luka pokazuje izrazit porast gustoće stanovništva: od 10,8 st/km² u 2001., na 19,8 u 2011. i 23,9 st/km² u 2021., što je indikator lokalnog demografskog rasta. Zaklopatica se ističe kao prostorno najmanje, ali demografski najgušće naseljeno područje, s kontinuiranim rastom gustoće: 273,1 st/km² (2001.), 334,6 st/km² (2011.) i 400 st/km² (2021.). Naposljetku, Glavat i Sušac u promatranim godinama bilježe gustoću od 0 st/km², izuzev Sušca 2021., kada je zabilježena gustoća od svega 0,2 st/km², što upućuje na gotovo potpunu nenaseljenost. Prikazani podaci o gustoći naseljenosti prikazuju jasne obrasce demografske disperzije i depopulacije na razini Općine, uz pojedine iznimke koje ukazuju na lokalne specifičnosti i moguće funkcionalne promjene unutar prostora.

5.2. PRIRODNO – GEOGRAFSKA OBILJEŽJA LASTOVSKOG OTOČJA

Fotografija 5. Jurjeva luka.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

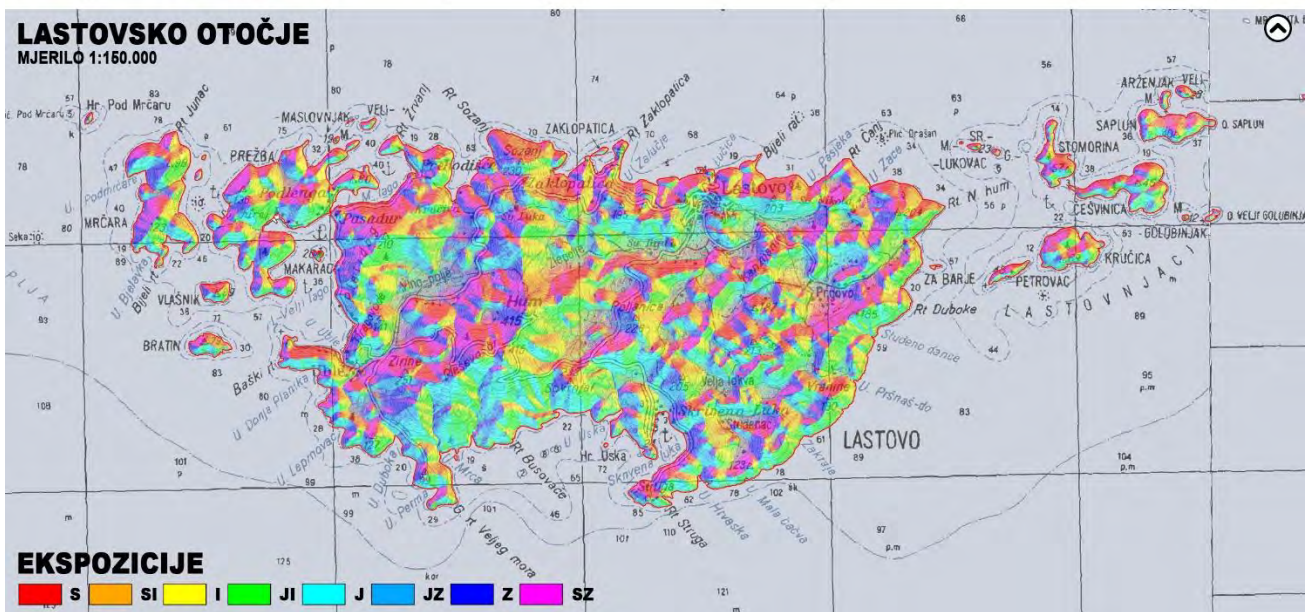
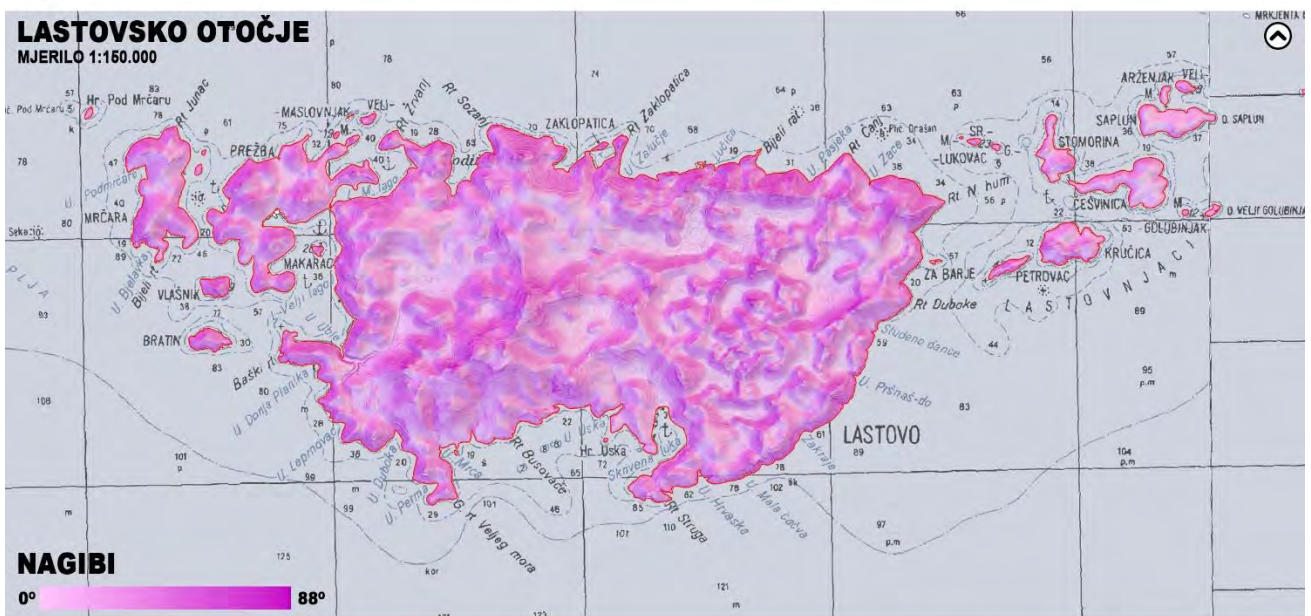
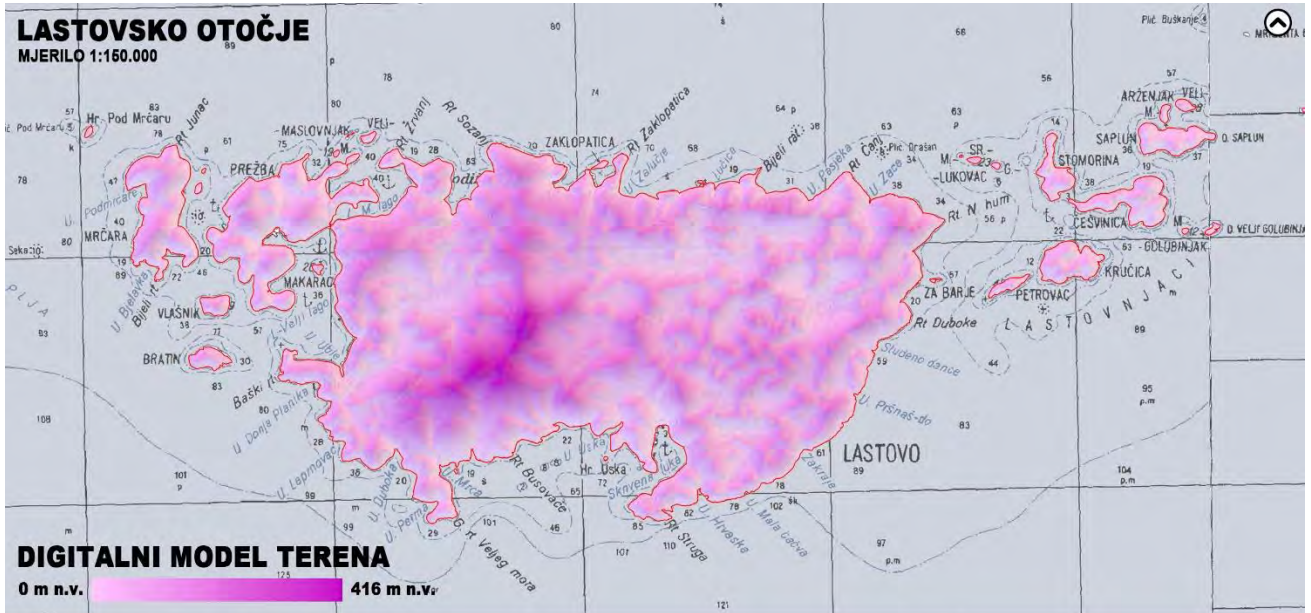
Lastovsko otočje, kao krajnji jugozapadni dio južnodalmatinskog arhipelaga, čini najizoliraniju skupinu naseljenih hrvatskih otoka, s glavnim otokom Lastovom i 45 manjih otoka, otočića i hridi. Geografski i klimatski pripada području vanjskih otoka Jadranskog mora, obilježenih snažnom maritimnošću, otvorenošću prema pučini te izraženim mediteranskim klimatskim utjecajem. S obzirom na svoju izoliranost, ograničen antropogeni utjecaj i očuvanih prirodnih obilježja, otočje predstavlja jedno od najvrjednijih područja u Hrvatskoj s aspekta krajobrazne, biološke i geomorfološke baštine.

Prema geomorfološkoj regionalizaciji (Bognara, 1999.), Lastovsko otočje pripada Jadranskom geomorfološkom mezoregiji, unutar kojega je dio vanjskog pojasa južnodalmatinskih otoka. Geološki je izgrađeno od karbonatnih stijena mezozojske starosti (vapnenci i dolomiti gornje krede), uz lokalne pojave eocenskog fliša. Ta litološka podloga pogoduje razvoju izrazitog subakvatičnog krškog reljefa, koji obuhvaća brojne škrape, ponikve, vrtače, kraška polja i uzdužne grebene. Dominantna morfostrukturna orijentacija u pravcu Dinarida (SZ–JI) očituje se u izduženim reljefnim formama, dok je najviši morfostrukturni element vrh Hum (417 m n.v.), koji pruža prirodni vidikovac i dominantno obilježje prostora. Nadalje, Lastovsko otočje se nalazi neposredno iznad tzv. Perijadranskog (Palagruškog) praga, koji tvori batimetrijsku i tektonsku granicu između sjeverozapadnog plićeg Jadrana i duboke Južnojadranske kotline. Taj geomorfološki prag ima iznimnu oceanografski i ekološki značaj jer utječe na dinamiku morskih struja, cirkulaciju hranjivih tvari, sedimentaciju i raspodjelu biocenoza. Uz to, obalni pojas Lastova i susjednih otoka pokazuje jaku abrazijsku aktivnost, osobito na Sušcu, gdje su razvijeni oblici klifova, potopljenih krških oblika i abrazijskih terasa. Morfogenetski, reljef je oblikovan pod složenim utjecajem morfostrukturnih, morfoklimatskih, abrazijskih i biogenih procesa, dok prostorna izoliranost i ograničeni ljudski utjecaj omogućuju očuvanost izvornih geomorfoloških struktura. Na taj način Lastovsko otočje danas predstavlja geomorfološki cjelinu visokog stupnja izvornosti, čije reljefne i krajobrazne značajke izravno utječu na prirodne vrijednosti, korištenje zemljišta i potencijal za održivi razvoj³¹.

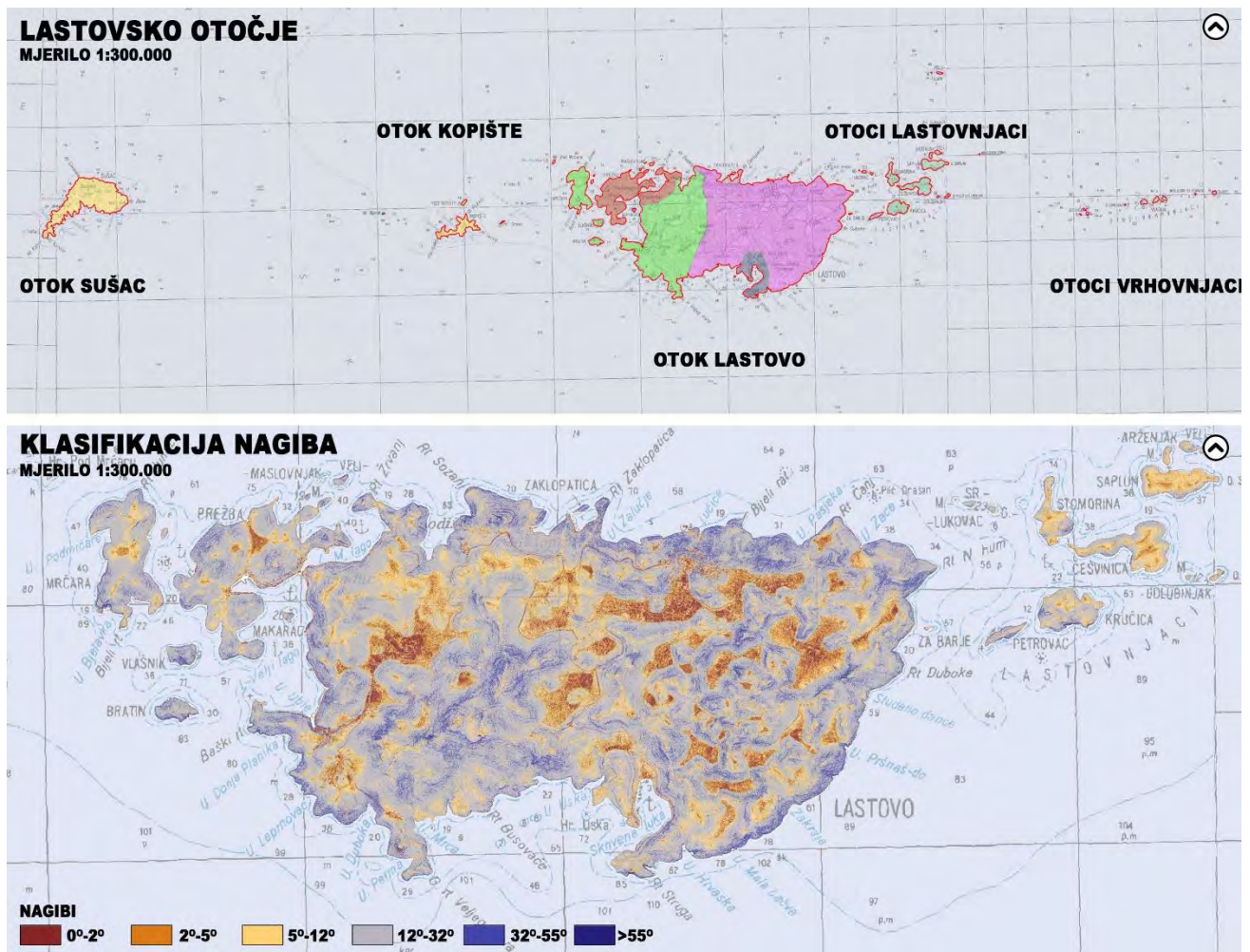
Nadalje, sukladno Zakonu o otocima³², koji definira posebne razvojne uvjete, kriterije i mjere za hrvatske otoke, Lastovo je klasificirano kao trajno naseljen otok I. skupine, što znači da je riječ o prometno izoliranom otoku bez mostovne povezanosti s kopnom i s udaljenošću većom od 5 kilometara od obale. Takva klasifikacija temelji se na metodološkoj analizi više razvojnih pokazatelja, uključujući demografsku strukturu, razinu obrazovanja, dohodak po stanovniku i dostupnost javnih usluga.

³¹ Zbog očuvanosti prirodnih i krajobraznih vrijednosti, otočje je 2006. god. proglašeno Parkom prirode, a ujedno je i dio ekološke mreže Natura 2000.

³² Zakon o otocima "Narodne Novine" broj 116/18, 73/20, 70/21.

Izvor podataka: DGU, obrada autora.

Grafički prikaz 5. Geomorfološka klasifikacija nagiba.

Izvor podataka: DGU, obrada autora.

Tablica 5. Geomorfološka klasifikacija padina.

–	KLASA	OPIS KLASSE	POVRŠINA (ha)	UDIO (%)
1.	0° – 2°	Ravnice, kretanje mase se ne opaža	217,06	4,26
2.	2° – 5°	Blago nagnuti tereni, blago spiranje	347,31	6,81
3.	5° – 12°	Nagnuti tereni, pojačano spiranje i kretanje masa	872,99	17,12
4.	12° – 32°	Jako nagnuti teren, snažna erozija, spiranje i izrazito kretanje masa	3.109,97	60,98
5.	32° – 55°	Vrlo strm teren, dominira destrukcija	523,91	10,27
6.	>55°	Strmci, litice (eskarpmi), urušavanje	29,01	0,57
–	0° – 88°	Sveukupno	5.127,26	100

Izvor podataka: DGU, Lozić (1996), obrada autora.

Na temelju ove klasifikacije, Lastovsko otočje ostvaruje pravo na primjenu posebnih razvojnih mjera u okviru Nacionalnog plana razvoja otoka³³, uključujući infrastrukturne intervencije, poticanje lokalne proizvodnje, ulaganja u obrazovanje i zdravstvo, te promicanje održivih oblika turizma. U prostornom i okolišnom smislu, Zakon omogućuje povezivanje politike regionalnog razvoja s očuvanjem prirodnih i geomorfoloških vrijednosti, čime se Lastovo prepoznaje kao prostor od strateškog interesa za održivo upravljanje, otpornost na klimatske promjene i očuvanje prirodne i kulturne baštine hrvatskog arhipelaga.

Naposljetku, geomorfološka klasifikacija padina Lastovskog otočja pokazuje da najveći dio prostora, čak 60,98 % ukupne površine, čine jako nagnuti tereni u rasponu nagiba od 12° do 32°, na kojima su prisutni intenzivni geomorfološki procesi poput erozije, spiranja tla i kretanja masa. Slijede umjereno nagnuti tereni (5°–12°) s 17,12 % udjela, gdje se također očituje pojačano spiranje, ali s manjom destabilizacijom u odnosu na prethodnu kategoriju. Vrlo strmi tereni (32°–55°) zauzimaju 10,27 % površine i predstavljaju prostore na kojima dominiraju destruktivni procesi, uključujući urušavanje i odronjavanje, dok se ekstremno strmi tereni, nagiba većeg od 55°, javljaju na svega 0,57 % površine – najčešće kao litice i obalni strmci (eskarpmi). Najmanje su zastupljene ravničarske i blago nagnute površine (nagibi do 5°) koje ukupno čine oko 11 % prostora i predstavljaju najstabilnije dijelove reljefa, povoljne za naseljavanje, poljoprivrednu upotrebu i infrastrukturne zahvate.

³³ Nacionalni plan razvoja otoka "Narodne Novine" broj 143/21.

5.3. PROSTORNO – GEOGRAFSKI RAZVOJ OTOKA LASTOVO

Grafički prikaz 6. Naselje Lastovo 1902. godine.

Izvor podataka: Goleš (2023.), obrada autora.

Lastovsko otočje, najudaljeniji naseljeni arhipelag Republike Hrvatske, predstavlja prostornu cjelinu iznimne prirodne i kulturno-povijesne vrijednosti. Njegova geografska izdvojenost pridonijela je očuvanju krajobraza i arhitektonske baštine, ali i negativne utjecaje na demografska obilježja i gospodarske pokazatelje. U ovoj cjelini se analizira višeslojni razvoj otočja, od prapovijesne naseljenosti i antičkih tragova, preko srednjovjekovne i renesansne urbanizacije, do planskih intervencija 20. stoljeća i suvremenih razvojnih izazova. Poseban se naglasak stavlja na prostorne obrasce naseljenosti, oblikovanje kulturnog krajolika i mogućnosti za održivu revitalizaciju.

Lastovsko otočje prostire se u južnom dijelu hrvatskog Jadrana, između otoka Korčule, Visa i otvorenog mora, i administrativno pripada Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Arhipelag uključuje 46 otoka, otočića i hridi, od kojih su najveći Lastovo i Sušac. Njegova izoliranost oblikovala je jedinstven razvojni put – istovremeno omogućivši visoku razinu očuvanosti, ali i pridonijela demografskoj stagnaciji i infrastrukturnoj zaostalosti. Ta prostorna izdvojenost, međutim, danas se prepoznaje kao razvojna prednost u kontekstu održivosti, zaštite okoliša i kulturne diferencijacije. Arheološki nalazi potvrđuju da je Lastovsko otočje bilo kontinuirano naseljeno od neolitika. Prapovijesni lokaliteti uključuju špilje Pod Pozalicu i Raču, niz gradinskih naselja i jedanaest gomila, koje svjedoče o ranoorganiziranim zajednicama. Antički sloj prepoznaje se kroz ostatke rimskih vila rustika u plodnim poljima te ranokršćansku baziliku u Ublima iz 5. i 6. stoljeća³⁴. Otok Sušac, s više od 40 arheoloških nalazišta, danas je u cijelosti zaštićen kao kulturno – povijesna cjelina zbog dokazanog kontinuiteta naseljenosti od neolitika do kasnog srednjeg vijeka.

Naselje Lastovo formiralo se tijekom 11. stoljeća na padini u unutrašnjosti otoka, u funkciji zaštite od napada s mora. Amfiteatralni oblik i uska mreža kamenih ulica s izraženom vertikalnom komponentom gradnje tvore prepoznatljivu urbanu morfologiju. Očuvana urbana jezgra, pretežito iz razdoblja od 15. do 19. stoljeća, čini jedinstveni primjer tradicijskog mediteranskog urbanizma. Lastovska kuća, sa svojim karakterističnim elementima poput fumara (ukrasnog dimnjaka) i sulara (kamene terase), oblikovana je u skladu s prirodnim uvjetima i društvenim funkcijama prostora. Sakralna komponenta naselja dodatno osnažuje njegovu prostornu artikulaciju – na području otoka nalazi se 46 crkvice, od kojih je 21 upisana u Registar zaštićenih kulturnih dobara, uključujući crkvu sv. Luke (11. st.) i župnu crkvu sv. Kuzme i Damjana (15.–17. st.) i dr.

³⁴ U uvali Ubli na otoku Lastovu bilo je smješteno glavno otočko rimsko naselje s bogatim ostacima stambenih i gospodarskih objekata. Ističu se nalazi mozaika s prikazom dupina, brojni ulomci keramičkog posuda i krovnog crijepa, olovni utezi, svjetiljke, predmeti od bjelokosti, ulomci nadgrobne stele, te ostaci gospodarskog kompleksa s postrojenjima za preradu vina i ulja. U kasnoantičkom razdoblju ovdje se formiralo značajno ranokršćansko središte s bazilikom sv. Petra. Uz baziliku je otkrivena nekropola, a ističe se i nalaz ranokršćanskog reljefa s prikazom križa i dva jaganjca. Naselje u Ublima trajalo je još i u ranom srednjem vijeku kad je unutar bazilike podignuta manja crkva. Prema dosadašnjim spoznajama, naselje je nastalo u 1.st.posl.Kr. uspostavom rimske vlasti na otoku, a vrhunac doživjelo u 5. i 6.st. kao značajno regionalno ranokršćansko središte. U reduciranom obliku naselje je potrajalo sve do 12.st. kada se težište života prebacuje na naselje Lastovo na istočnom kraju otoka (MKUL, 2025.).

Grafički prikaz 7. Lastovska lučica, razglednica (1914.).

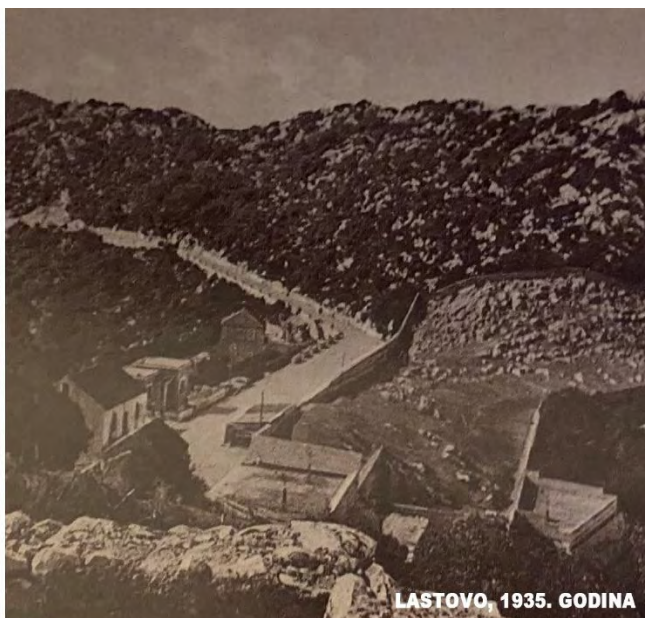
Izvor podataka: Goleš (2023.), obrada autora.

Za razliku od Lastova, naselje Uble predstavlja primjer planske gradnje u kontekstu političkih i gospodarskih strategija 20. stoljeća. Izgrađeno između 1933. i 1936. godine kao dijelom talijanske kolonizacijske politike, Uble je projektirano prema načelima racionalizma – središnji trg, simetrična raspodjela javnih i stambenih sadržaja te linearna organizacija bloka. Prema Karaču (2009), riječ je o prvom primjeru planskog industrijskog naselja u Hrvatskoj, koji prethodi modelima poput Raše. Danas je Uble identificirano kao razvojno sekundarno središte Općine Lastovo s turističkim i prometnim potencijalima.

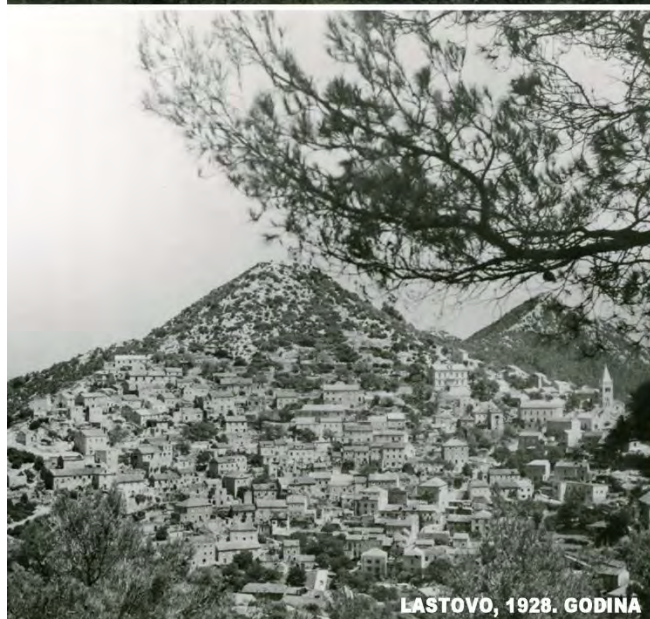
Uz ova dva središnja naselja, ostala naselja – Zaklopatica, Skrivena Luka, Pasadur – nastala su pretežito spontano u priobalnim uvalama s dobrim zaklonom i orijentacijom prema moru. Njihova funkcija bila je najčešće sezonska i gospodarski vezana uz ribarstvo i navigaciju. Danas ovi prostori prepoznaju turistički potencijal, ali istovremeno trpe zbog nedostatne infrastrukture i demografske praznine.

Poseban dio prostorne strukture čini vojna infrastruktura iz razdoblja 1945. – 1991. godine, kada je Lastovo bilo zatvorena vojna zona pod upravom Jugoslavenske narodne armije. Na otoku su izgrađeni brojni vojni objekti – vojarne, podzemni potkopi, vojni hotel "Sirena" i razni logistički centri. Premda danas zapušteni, ti prostori posjeduju visoki potencijal za prenamjenu u kulturno-turističke i edukativne sadržaje, što prepoznaje i aktualna prostorna dokumentacija. Prostorni plan uređenja Općine Lastovo također upućuje na važnost integracije tih lokaliteta u razvojne politike, uz osiguranje zaštite prirodnih, okolišnih i kulturnih vrijednosti.

Prema popisu iz 2021., Općina Lastovo ima tek 748 stanovnika, od kojih više od 58 % pripada skupini starijoj od 65 godina. Razvojna strategija Općine za razdoblje 2014.–2020. godine ističe nužnost demografske i gospodarske revitalizacije kroz valorizaciju kulturne baštine, jačanje društvene infrastrukture, digitalizaciju prostora i održive oblike turizma. Ključni strateški resurs predstavlja Park prirode Lastovsko otočje, osnovan 2006. godine, koji objedinjuje prirodno - ekološku i kulturnu zaštitu te omogućava razvoj kroz ograničene i ciljno usmjerene oblike korištenja prostora. Nadalje, Lastovsko otočje, kroz sve navedene slojeve – od arheološke stratigrafije i srednjovjekovne urbanizacije, preko modernističkih planiranja do suvremenih izazova – nudi primjer prostorne cjelovitosti u kojemu se očituju odnosi između geografskih uvjeta, društvene strukture i kulturne dinamike. U kontekstu aktualne otočne politike, prostorni razvoj Lastova mora biti vođen načelima očuvanja identiteta, održivog korištenja prostornih resursa i uključivanja lokalne zajednice u participativne procese.

Grafički prikaz 8. Lastovske razglednice, početak 20. stoljeća
Izvor podataka: Goleš (2023.), obrada autora.

Grafički prikaz 9. Lastovske razglednice, početak 20. stoljeća.

Izvor podoataka: Goleš (2023.), obrada autora.

POVIJESNI VRTOVI

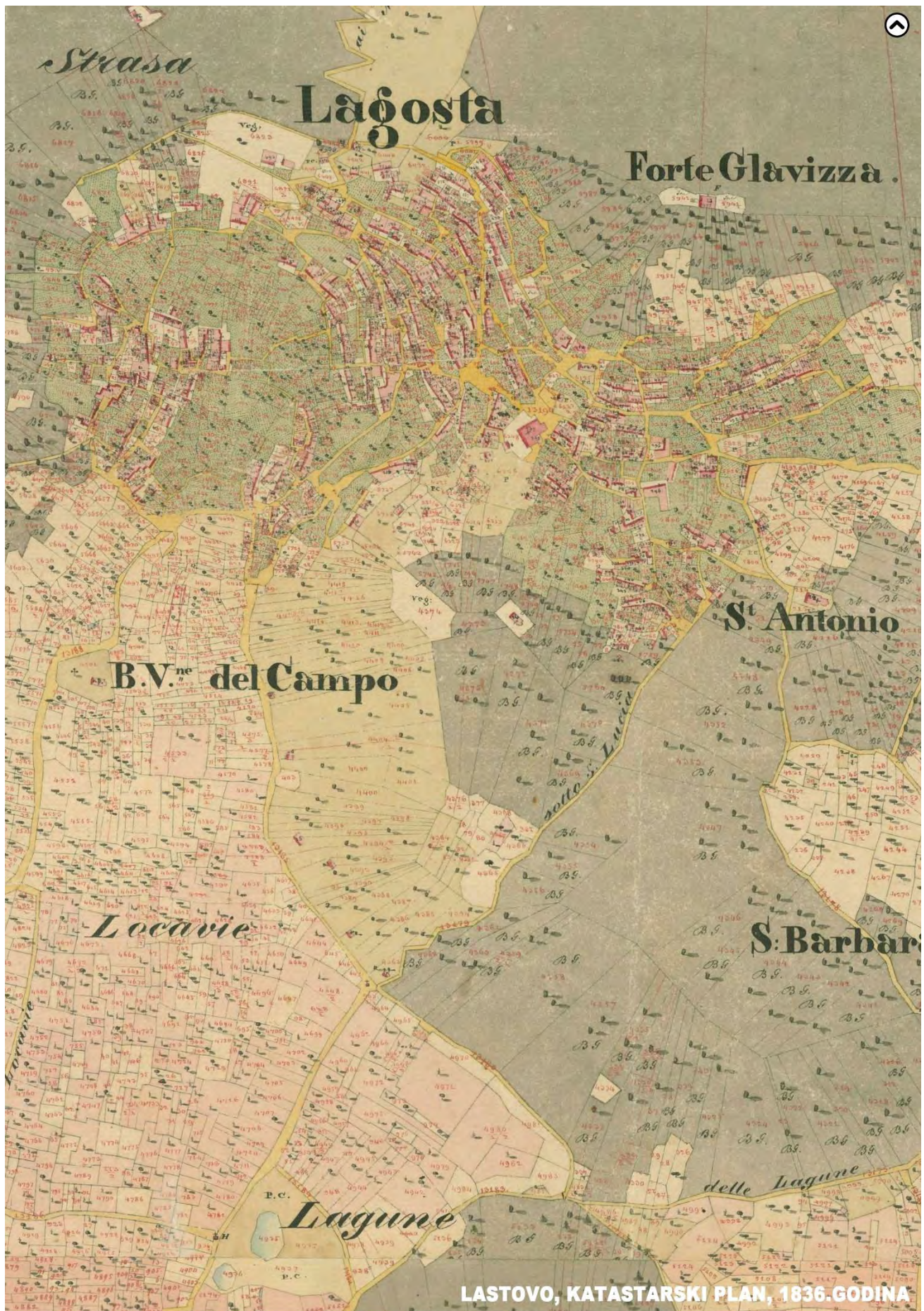
Vrtovi u okviru povijesnog naselja Lastovo predstavljaju vrijedan dio urbanog, krajobraznog i kulturnog identiteta otoka te su ključan pokazatelj tradicijskog odnosa stanovništva prema prostoru i prirodnim resursima. Smješteni unutar amfiteatralne morfologije naselja, vrtovi su tijekom stoljeća oblikovali specifičan sloj prostorne organizacije koji objedinjuje funkcionalne, estetske i simboličke vrijednosti lokalne zajednice. Njihova uloga nadilazila je puko prehranjivanje kućanstava – vrtovi su bili mjesta svakodnevnog rada, sezonskog ritma, društvene interakcije i međugeneracijske prakse prijenosa znanja. Njihova prostorna pozicija – najčešće u predjelima Dvornje, Gornja Luka, Luža, Pod Humca i Laze – jasno svjedoči o promišljenosti u planiranju i korištenju terasastih površina s optimalnom osunčanošću, zaklonjenošću i pristupom vodi.

Prema važećem Urbanističkom planu uređenja naselja Lastovo, povijesni vrtovi definirani su kao prioritarna kategorija očuvanja unutar kulturno-povijesne cjeline. U dokumentaciji se ističe da "povijesna struktura vrtova u naselju Lastovo predstavlja neodvojiv dio njegovog kulturnog pejzaža" te da se "unutar tih prostora ne može dopustiti nova gradnja, osim konzervatorski prihvatljivih sanacija postojećih suhozida, terasa i komunikacijskih elemenata". Sukladno tome, sva zemljišta unutar povijesne jezgre koja su tradicionalno korištena kao vrtovi moraju ostati u izvornoj, pretežito hortikulturnoj funkciji, a njihova prenamjena ili devastacija su prostorno-planski nedopustivi. Vrtovi se tako pojavljuju ne samo kao očuvani urbano - morfološki elementi, već i kao regulatorni okvir u određivanju granica izgradnje, komunalne infrastrukture i oblikovanja javnih prostora.

Povijesni zapisi i konzervatorske studije dodatno potvrđuju funkcionalnu ulogu vrtova u svakodnevici stanovništva. U prostorno-povijesnim analizama ističe se kako je gotovo svaka stambena jedinica na Lastovu posjedovala vlastiti vrt ili pristup zajedničkom obrađenom prostoru, a zemljišni su posjedi bili organizirani u jasne cjeline povezane s kućanstvom, skladištem i podrumom. Vrtovi su često sadržavali suhozidima ograđene gredice, stabla agruma, maslina, vinovu lozu te sezonske povrtno-kulturne kulture, a podaci o parcelaciji i komunalnom pravu ukazuju na višestoljetnu tradiciju uređenog pristupa prostoru. Prostorni plan uređenja Općine Lastovo iz 2005. godine u tom smislu naglašava važnost očuvanja "tradicionalnog odnosa između izgrađenog i obrađenog prostora", što uključuje ne samo fizičku zaštitu vrtova nego i njihovu društvenu revitalizaciju kroz lokalnu poljoprivredu, edukativne sadržaje i kulturne interpretacije.

Suvremeni izazovi povezani s deagrarizacijom, depopulacijom i napuštanjem tradicijskog korištenja tla prijete kontinuiranosti tih prostora i gubitku njihove funkcije. Ipak, prostorno-planska dokumentacija nudi i rješenja: u nekoliko strateških dokumenata predlaže se aktivna integracija vrtova u nove modele održivog razvoja, uključujući permakulturne zone, vrtove zajednice i zone interpretacije kulturno - povijesne baštine. Takav pristup omogućuje suvremeno prevođenje povijesnih krajolika u funkcionalne prostore koji ne gube simboličku i identitetsku vrijednost. U vrtovima se tako prepoznaje ne samo prostorna rezerva, već i platforma za društvenu inkluziju, ekološku proizvodnju i selektivne oblike kulturnog turizma.

Znanstvena i stručna literatura ukazuje da je vrt kao tipološki i simbolički element od osobite važnosti za razumijevanje mediteranskog urbanizma. U slučaju Lastova, vrt nije izdvojeni prostor već integralni dio urbanog sustava koji povezuje kuću, ulicu i krajolik. Njegova prostorna definiranost, sustav kanalića, terasa i suhih zidova te usmjerenost prema samoodrživosti ukazuju na sofisticirani odnos između zajednice i okoliša. Vrtovi su pritom ne samo dio svakodnevice, već i produžetak kulturne memorije, fizički trag kolektivne prilagodbe prostoru i izvor potencijala za održivu prostornu budućnost naselja.

LASTOVO, KATASTARSKI PLAN, 1836.GODINA

Grafički prikaz 10. Katastarski plan Lastova(1836.).

Izvor podataka: Arcanum maps, obrada autora.

5.4. KULTURNO – POVIJESNA OBILJEŽJA

Fotografija 6. Crkva sv. Kuzme i Damjana (Z – 7666).

Izvor podataka: Visit Dubrovnik, Mrežni izvori (2025), obrada autora.

Lastovsko otočje, smješteno na krajnjem jugu Hrvatske, predstavlja izuzetno vrijedan prostor kulturno-povijesnog i prirodnog naslijeđa unutar Dubrovačko-neretvanske županije. Njegova prostorna izoliranost, očuvan prirodni ambijent i kontinuitet naseljenosti omogućili su očuvanje brojnih materijalnih i nematerijalnih oblika baštine. Sukladno prostornom planu uređenja Općine Lastovo i dostupnim izvorima, naselja na otočju – osobito povijesno središte naselja Lastovo – odlikuju se visokom razinom urbanističke autentičnosti. Nadalje, naselje Lastovo, s amfiteatralno organiziranom formom, datira iz XI. stoljeća i poznato je po tradicionalnoj mediteranskoj arhitekturi, uskim kamenim ulicama, vrijednim sakralnim i profanim objektima te očuvanim segmentima tradicijske kulture.

Kulturna baština Lastova, međutim, nije ograničena samo na arhitektonske strukture. Naselja poput Ublja, Pasadura, Zaklopatice i Skrivena Luke također posjeduju značajne elemente lokalnog identiteta, uključujući tradiciju ribarstva, pomorskih vještina, vojno-povijesne tragove (posebno na području Ublja), kao i specifičan način gradnje u skladu s prirodnim uvjetima. Pored toga, svjetioničarski objekti na Sušcu, Glavatu i Strugi svjedoče o važnosti navigacijske infrastrukture i njezinoj ulozi u maritimnom identitetu otočja. Na prostoru Lastovskog otočja zabilježeno je mnoštvo kulturnih dobara koja svjedoče o bogatoj prošlosti ovog prostora. Zaštićena i preventivno zaštićena kulturna dobra prema Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara³⁵ na području Lastovskog otočja dijele se na četiri kategorije:

- Kulturno – povijesna cjelina,
- Sakralna arhitektura,
- Profana arhitektura te,
- Arheološki lokaliteti.

U nastavku se prikazuju kategorije zaštićene kulturne baštine na području Lastovskog otočja, uz tablične i grafičke prikaze koji jasno prikazuju njihovu prostornu raspodjelu.

³⁵ Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara "Narodne Novine" broj 145/24 i Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske "Narodne Novine" broj 19/23.

KULTURNO – POVIJESNA CJLIENA

Na području Lastovskog otočja, kao kulturno – povijesne cjeline iz razdoblja srednjeg vijeka vode se:

1. Kulturno – povijesna cjelina Lastova (RST-0941-1976.)³⁶,
2. Kulturno – povijesna cjelina otoka Sušca (Z – 1424)³⁷.

Kulturno-povijesna cjelina naselja Lastovo predstavlja iznimno vrijedan primjer tradicijskog mediteranskog urbanizma. Naselje se razvilo u XI. st. na amfiteatralnoj padini okrenutoj prema plodnom lastovskom polju, a oblikovano je iz sigurnosnih razloga – uvučeno u unutrašnjost otoka, zaštićeno od pogleda i napada s mora. Cjelinu karakteriziraju uske kamene ulice, stepeništa, guste stambene strukture s tradicionalnom arhitekturom, kamene kuće s karakterističnim dimnjacima – fumari, crkve, trgovi i ostaci fortifikacija. Očuvanost urbanističke matrice, povijesnih slojeva i sklad s okolišem svrstavaju Lastovo među najautentičnije otočne cjeline na hrvatskoj obali, prepoznate i kao nepokretno kulturno dobro. Iako nije dio kulturno povijesne cjeline, Lastovska Lučica predstavlja važan kulturno – povijesnu baštinu s obzirom na to da se radi o rijetko sačuvanom baroknom ribarskom naselju na ovom području Dalmacije. U toj uskoj lučici su se od početka 17. stoljeća ribari su gradili kamene ribarske kuće koje su im služile za sklanjanje od oluje, spremanje ribarskog alata te soljenje ribe.

Kulturno povijesna cjelina otoka Sušca obuhvaća izolirani svjetioničarski kompleks smješten na južnom jadranskom arhipelagu, koji svjedoči o važnosti pomorske baštine i navigacijske sigurnosti na ovom dijelu Jadrana. Svjetionik Sušac, izgrađen 1878. godine na visokoj hridi s pogledom na pučinu, predstavlja jedinstveni primjer funkcionalne arhitekture prilagođene ekstremnim uvjetima otočnog prostora. Osim tehničke i arhitektonske vrijednosti, lokalitet ima i simboličko značenje u kontekstu pomorske orijentacije i kulturnog identiteta hrvatskih otoka. U sklopu svjetioničke cjeline sačuvani su stambeni, tehnički i pomoćni objekti, što čini Sušac reprezentativnim primjerom kulturno-povijesne cjeline izoliranog maritimnog karaktera.

SAKRALNA ARHITEKTURA

Na području Lastovskog otočja evidentirano je ukupno 46 crkvice, od kojih su neke sačuvane u izvornom obliku, dok su druge u stanju ruševnosti. Od toga je 21 crkvice registrirana kao zaštićeno kulturno dobro, što svjedoči o bogatom sakralnom naslijeđu i njegovoj kulturno-povijesnoj vrijednosti. Crkvice su najčešće podizali sami otočani, posvećujući ih svecima zaštitnicima u skladu s tradicijskim vjerovanjima i potrebom duhovne zaštite u svakodnevnom životu, osobito u surovim otočnim uvjetima. Među najznačajnijim sakralnim objektima ističe se starokršćanska bazilika u Ublima iz 6. stoljeća, koja predstavlja najstariji poznati primjer sakralne arhitekture na otoku. Najstarija očuvana crkvice je crkva sv. Luke iz 11. stoljeća, dok je središnja župna crkva sv. Kuzme i Damjana u Lastovu izgrađena u 15. stoljeću, a dograđivana i proširivana u 17. stoljeću, čime je postala najreprezentativniji primjer razvijene crkvene arhitekture na otoku. Ovaj skup crkvenih građevina predstavlja važan segment kulturnog identiteta Lastova, svjedočeći o kontinuitetu vjerskog života, lokalnoj pobožnosti i arhitektonskoj prilagodbi otočnom krajoliku kroz stoljeća.

PROFANA ARHITEKTURA

Unutar naselja Lastovo očuvano je oko četrdesetak vrijednih arhitektonskih sklopova stambenih kuća iz razdoblja od 15. do 19. stoljeća, koje tvore jednu od najautentičnijih i najprepoznatljivijih varijanti dalmatinske, a posebno dubrovačke povijesne stambene arhitekture. Riječ je o kompaktnim urbanim cjelinama koje odražavaju visoku razinu prostorne organizacije, tehničke izvedbe i estetske profilacije lokalne graditeljske baštine. Među posebno zaštićenim primjerima ističu se gotičko-renesansna kuća Kokot (15.–16. st.), renesansna kuća Antica s najstarijim očuvanim dimnjakom (fumarom) iz 16. stoljeća, barokna kuća Antičević iz 17. stoljeća i dr.. Lastovska kuća predstavlja izdvojeni tip u okviru povijesne arhitekture Dalmacije, s jasno definiranim unutrašnjim prostornim rasporedom temeljenim na funkcionalnom razdvajanju prizemlja i kata. Posebna arhitektonska odlika jest sular – kamena terasa ograđena kamenim klupama i ukrašena kamenim vazama, koja je ujedno služila i kao prostor za penjačicu vinove loze.

³⁶ Selo Lastovo na pučinskom otoku Lastovu, smješteno u sjevernom, kopnenom dijelu otoka, pod brdom Glavicom i kaštelom, iznad plodnog polja, amfiteatralnog je oblika, a nije nastalo kao planirano naselje, već je tip naselja pod utvrdom - kao podgrade, prateći konfiguraciju terasastog terena. Dominantna je uloga dvaju uličnih pravaca, u čijem je sjecištu žarišni kulturni prostor sa župnom crkvom sv. Kuzme i Damjana, trgom i lužom. Stilsko i morfološko bogatstvo profane i sakralne arhitekture Sela, s dominantnom renesansnom fazom, civilizacijski atributi urbaniteta, akcentirani karakterističnim dimnjacima, obilje prirodne, materijalne i nematerijalne kulturne baštine čine Lastovo jedinstvenom otočnom cjelinom (MKUL, 2025.).

³⁷ Otok Sušac smješten je zapadno od otoka Lastova, na povijesno važnom plovnom putu koji je povezivao Dalmaciju s Italijom preko poluotoka Monte Gargano. Zbog izuzetnog položaja, otok se naseljava još od razdoblja neolitika (impresso kultura). Povijesni prostor obuhvaća uglavnom središnji i zapadni dio otoka. Ističe se arheološki kompleks iz antičkog i srednjovjekovnog doba iznad uvale Portić s ostacima rimske ville rustice, kasnoantičke utvrde i crkve sv. Marije koju u ranoromaničkom slogu obnavljaju benediktinci. Svjetionik na jugozapadnom kraju otoka sagrađen je u 19. st nad ostacima ranije utvrde (MKUL, 2025.).

Kameni elementi interijera dodatno potvrđuju lokalnu tradiciju obrade kamena, a uključuju funkcionalne i dekorativne predmete poput umivaonika, poklopaca bunara (pucala), klupa, stolova, uljanica i kamenica. Ovaj oblik arhitekture ne predstavlja samo građevinsku formu, već integrira elemente svakodnevnog života, prirodnog okoliša i simboličkih značenja, čime čini jedan od najvrjednijih segmenata kulturno-povijesne baštine Lastova.

ARHEOLOŠKI LOKALITETI

Prostor Lastovskog otočja obiluje vrijednim arheološkim lokalitetima koji svjedoče o kontinuiranoj naseljenosti i bogatoj kulturnoj stratigrafiji od prapovijesti do kasnog srednjeg vijeka. Među zaštićenim pretpovijesnim lokalitetima ističu se špilja Pod Pozalicu, Rača špilja, niz gradinskih naselja te svih jedanaest identificiranih gomila koje predstavljaju tipične prapovijesne grobne konstrukcije. U kontekstu antičkog razdoblja, pod zaštitom se nalaze ostaci rimskih ruralnih vila (*villae rusticae*) u plodnim poljima Barje i Veja Lokva, te na lokacijama poput Skrivena Luka, Jurjeva Luka, seoskog groblja, kao i na obližnjim otocima Stomorina i Sušac. Posebno su značajni arheološki ostaci rimskog naselja iz 1. stoljeća te starokršćanske bazilike iz 5. i 6. stoljeća u Ublima, koji ilustriraju rano kršćansko prisustvo na otoku. S druge strane, Otok Sušac predstavlja izuzetno arheološko nalazište s više od četrdeset evidentiranih lokaliteta, zbog čega je čitav njegov povijesni prostor zaštićen kao kulturno dobro. Sušac je bio kontinuirano naseljen od ranog neolitika pa sve do kasnog srednjeg vijeka, a osobitu vrijednost imaju ostaci crkve sv. Marije iz 6. stoljeća, koja je dio šireg sklopa antičko-starokršćanskih građevina. Uz kopnene lokalitete, arheološka istraživanja su evidentirala i 18 podmorskih lokaliteta unutar područja Parka prirode Lastovsko otočje, od kojih je većina također zaštićena. Ova podmorska nalazišta upotpunjuju sliku intenzivnog pomorskog prometa, trgovačkih ruta i naseljenosti arhipelaga kroz tisućljeća, potvrđujući izuzetnu arheološku vrijednost i slojevitost kulturne baštine Lastovskog otočja.

VOJNO NASLJEĐE

Lastovsko otočje, zbog svoje iznimne geostrateške pozicije na krajnjem jugu hrvatskog dijela Jadrana, tijekom 20. stoljeća bilo je značajno militarizirano područje. Odmah nakon Drugog svjetskog rata otok je stavljen pod strogu vojnu kontrolu tadašnje Jugoslavenske narodne armije (JNA), a status zatvorenog vojnog otoka trajao je sve do 1992. godine. U tom je razdoblju otok bio gotovo potpuno izoliran od civilnih i gospodarskih tokova, a svi razvojni procesi podređeni su vojnim interesima, što je ostavilo snažan otisak u prostornoj strukturi, ali i u socioekonomskoj dinamici lokalne zajednice.

Tijekom nekoliko desetljeća prisutnosti Jugoslavenske narodne armije na Lastovu, izgrađena je složena vojna infrastruktura koja uključuje niz različitih objekata — vojarne, podzemne skladišne prostore, pristaništa, stambene jedinice, nadzorne točke i logističke komplekse. Među najvažnijim lokacijama ističu se vojarne na otoku Mrčara, kompleks vojarni i potkopa "Sita" i "Kremena" na otoku Prežba, vojarna "Maršalka" i vojni hotel "Sirena" na području naselja Ubli, kao i veći objekti u uvalama Zlo polje, Vejo more i Jurjeva Luka. Ove su zone prostorno dislocirane, često smještene u prirodno zaštićenim uvalama i visoravnima, čime su bile prikladne za skrivenu, ali strateški učinkovitu kontrolu pomorskih pravaca i granice tadašnje države. Također, većina navedenih objekata danas je napuštena, djelomično devastirana i bez sustavne namjene, no prostorno-planska dokumentacija Općine Lastovo, osobito Prostorni plan uređenja i Urbanistički plan uređenja naselja Lastovo, jasno prepoznaje potrebu njihove prenamjene i integracije u civilne funkcije. Posebna pažnja pridaje se mogućnosti transformacije ovih prostora u turističke, kulturne i istraživačke sadržaje, uz očuvanje izvorne strukture i oblikovanje memorijalnog okvira. Time se vojna baština tretira ne samo kao prostor zapuštene infrastrukture, već kao slojeviti i višeznačni kulturni pejzaž s potencijalom za reinterpretaciju i revitalizaciju. Važno je istaknuti da su vojni objekti, usprkos svojoj prvotnoj funkciji, tijekom godina djelomično pridonijeli očuvanju prirodnog krajolika. Zatvorenost otoka za civilni promet spriječila je nekontroliranu urbanizaciju i turističku eksploataciju, što je posredno doprinijelo očuvanju visoke razine krajobrazne i biološke raznolikosti. U tom se smislu vojna prošlost otoka može promatrati i kao svojevrsni "čimbenik očuvanja", čije se dugoročne prostorne posljedice sada reinterpretiraju u svjetlu održivog razvoja. S obzirom na navedeno, vojna baština Lastovskog otočja treba se uključiti u šire razvojne strategije, s ciljem jačanja identiteta prostora, proširenja turističke ponude i očuvanja baštinskih resursa. Korištenje načela prenamjene, konzervacije i interpretacije prostora omogućilo bi integraciju nekadašnjih vojnih lokaliteta u suvremene prostorne funkcije, bez narušavanja njihove povijesne slojevitosti. Naposljetku, ključno je pritom osigurati suradnju između lokalne samouprave, konzervatorskih tijela, bivših korisnika prostora i stručne javnosti, kako bi se izbjegla komodifikacija baštine i omogućilo kritičko, ali produktivno čitanje vojne prošlosti otoka.

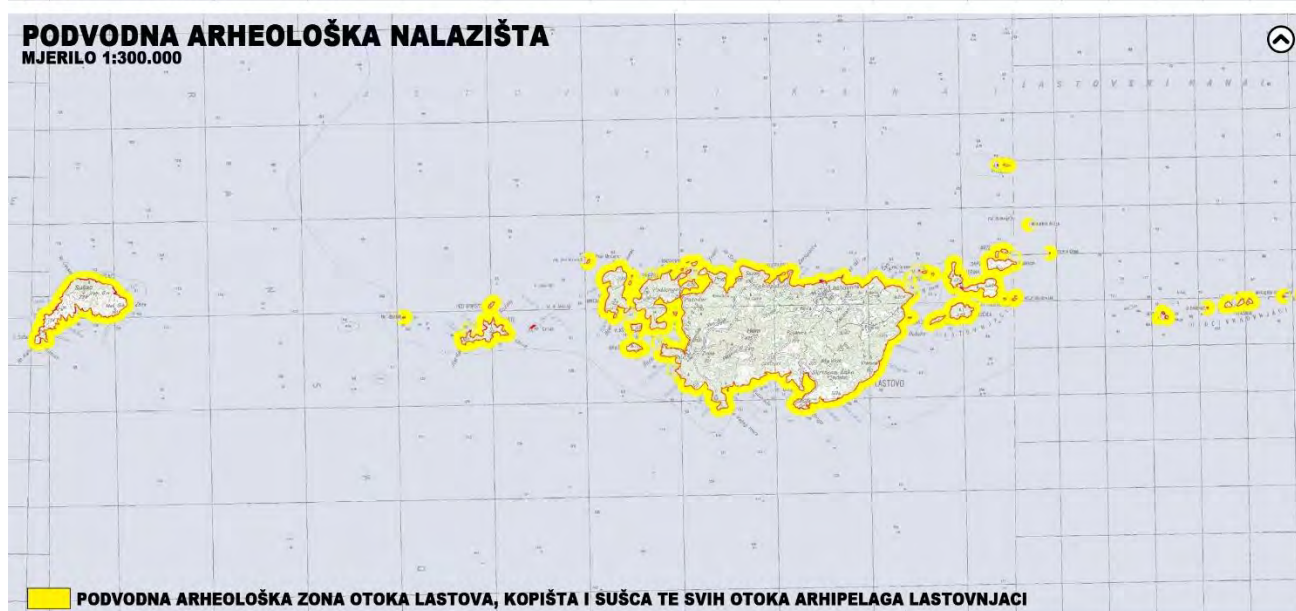
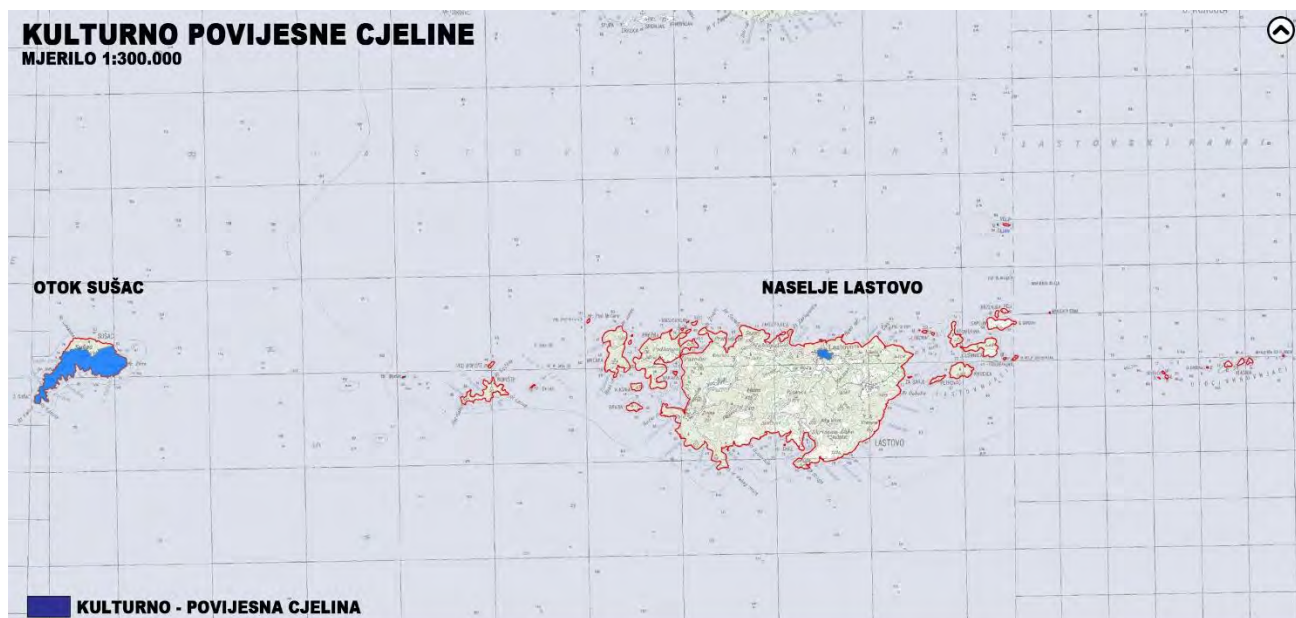
U tabličnim i grafičkim prikazima u nastavku prikazana je zaštićena kulturna baština prema Registru kulturnih dobara Ministarstva kulture i medija.

Tablica 6. Zbirni prikaz zaštićene kulturne baština na području Lastovskog otočja³⁸.

–	REG. BROJ	NAZIV	NASELJE	VRSTA KUL.DOBRA
01.	Z – 7716	Crkva sv. Antuna	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
02.	Z – 7724	Crkva sv. Augustina	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
03.	Z-5683	Crkva sv. Barbare	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
04.	Z-5799	Crkva sv. Ilije	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
05.	RST-1264-1986.	Crkva sv. Ivana	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
06.	RST-0736-1973.	Crkva sv. Jurja na Humu	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
07.	Z-7666	Crkva sv. Kuzme i Damjana	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
08.	Z-5525	Crkva sv. Lucije	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
09.	RST-1155-1986.	Crkva sv. Luke	Uble	Nepokretna pojedinačna
10.	RST-1279-1986.	Crkva sv. Marije u Polju	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
11.	Z-5567	Crkva sv. Marka	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
12.	RST-1263-1986.	Crkva sv. Martina	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
13.	Z-5670	Crkva sv. Mihovila (Mihajla) u Lučici	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
14.	Z-5566	Crkva sv. Nikole	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
15.	Z-5513	Crkva sv. Roka	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
16.	Z-5573	Crkva sv. Spasa	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
17.	Z-7722	Crkva sv. Vicenca	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
18.	Z-7660	Crkva sv. Vlaha	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
19.	Z-7717	Crkva sv. Vlaha	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
20.	RST-0949-1976.	Kuća Antica	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
21.	RST-0947-1976.	Kuća Kokošić (Kokot)	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
22.	RST-0946-1976.	Kuća Lučić - Antičević	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
23.	RST-0948-1976.	Kuća Siruga - Antičević	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
24.	RST-1110-1982.	Loža	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
25.	RST-1428-1996.	Svjetionik Glavat	Glavat	Nepokretna pojedinačna
26.	RST-1427-1996.	Svjetionik Struga	Skrivena Luka	Nepokretna pojedinačna
27.	RST-1426-1996.	Svjetionik Sušac	Sušac	Nepokretna pojedinačna
28.	RST-1292-1986.	Tvrđava Kaštio	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
29.	ZDU-154-1965.	Utvrdna Forte Straža	Lastovo	Nepokretna pojedinačna
30.	RST-0941-1976.	Kulturno – povijesna cjelina Lastova	Lastovo	Kulturnopovijesna cjelina
31.	Z-1424	Kulturno – povijesna cjelina otoka Sušca	Sušac	Kulturnopovijesna cjelina
32.	Z – 6045	Arheološko nalazište Skrivena Luka	Skrivena Luka	Arheologija
33.	Z – 7728	Arheološko nalazište špilja Rača	Lastovo	Arheologija
34.	Z-6034	Ostatci antičkoga naselja s bazilikom sv. Petra	Uble	Arheologija
35.	Z-6561	Podmorska arheološka zona otoka Lastova, Kopišta i Sušca, te svih otoka arhipelaga Lastovnjaci (Donji Škoji)	Lastovo	Arheologija
36.	Z-59	Podvodno arheološko nalazište ispred ponte Borak	Uble	Arheologija
37.	Z-54	Podvodno arheološko nalazište ispred uvale Gornja planika	Uble	Arheologija
38.	Z-60	Podvodno arheološko nalazište kod Lukovca	Glavat	Arheologija
39.	Z-84	Podvodno arheološko nalazište kod rta Borova	Uble	Arheologija
40.	Z-21	Podvodno arheološko nalazište u prolazu Mali brod	Uble	Arheologija
41.	Z-57	Podvodno arheološko nalazište u uvali Presma	Sušac	Arheologija
42.	Z-96	Podvodno arheološko nalazište uz greben Drašan	Lastovo	Arheologija
43.	Z-33	Podvodno arheološko nalazište uz otok Saplun	Glavat	Arheologija
44.	Z-85	Podvodno arheološko nalazište uz rt Cuf	Uble	Arheologija
45.	Z-58	Podvodno arheološko nalazište uz rt Novi Hum	Lastovo	Arheologija
46.	Z-3615	Lastovski poklad	Lastovo	Nematerijalna

Izvor podataka: MKUL, obrada autora.

³⁸ Oznaka za spomenik kulture na području djelatnosti regionalnog zavoda, u ovom slučaju Regionalnog zavoda u Splitu (RST).

Grafički prikaz 11. Zaštićena kulturna baština na području Lastovskog otočja

Izvor podataka: DGU, MKUL, obrada autora.

5.5. DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA

Fotografija 7. Naselje Lastovo.

Izvor podataka: Visit Dubrovnik, Mrežni izvori, obrada autora.

Tablica 7. Promjene u broju stanovnika Općine Lastovo³⁹.

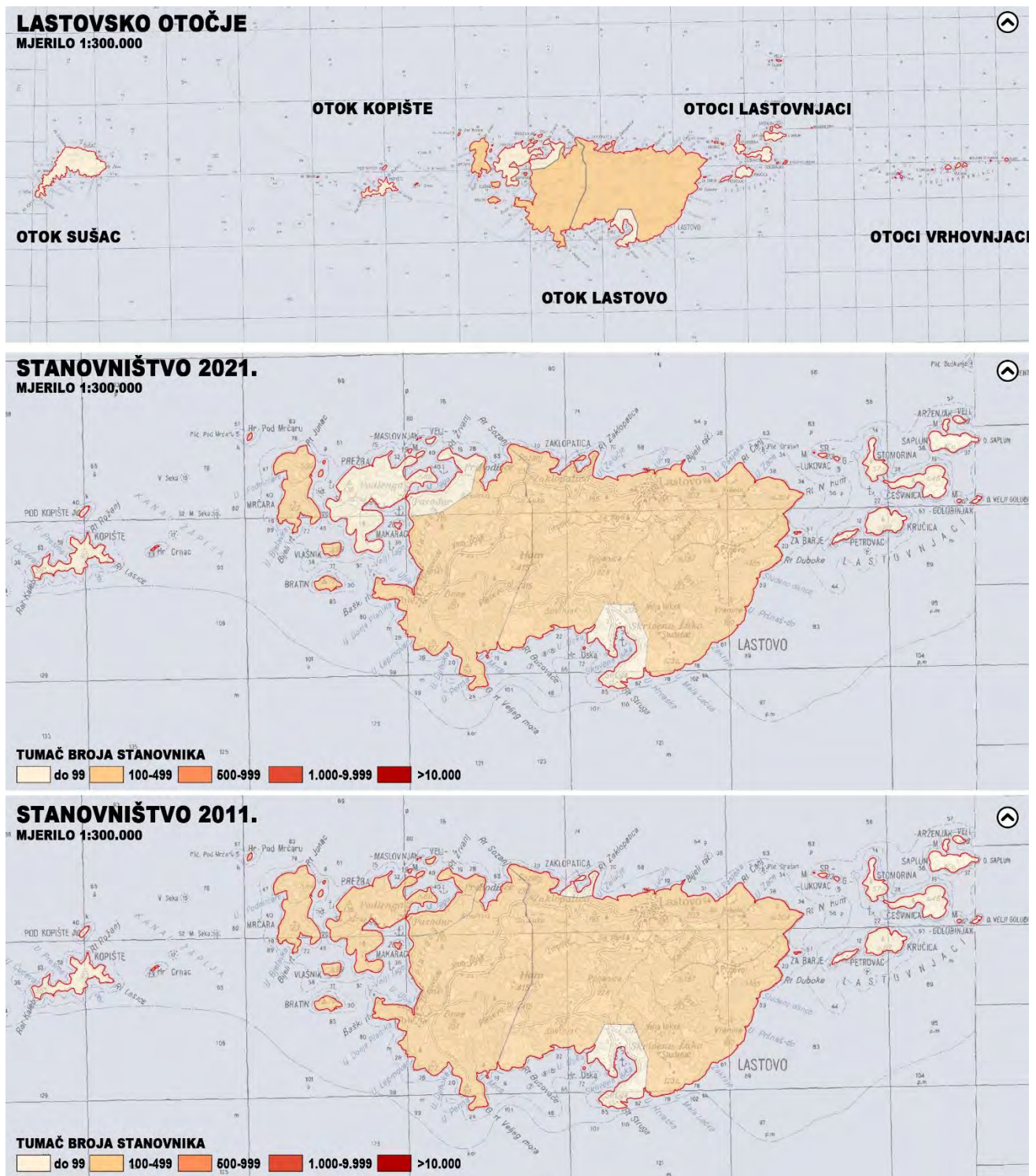
–		POKAZATELJI O BROJU STANOVNIKA					
–	JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE	BROJ STANOVNIKA			PROMJENE U BROJU STANOVNIKA		
		2001.	2011.	2021.	2001. – 2011.	2011.-2021.	2001. – 2021.
DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA – OPĆINA LASTOVO							
1.	Dubrovačko-neretvanska županija	122.870	122.568	115.564	-302	-7.004	-7.306
2.	Općina Lastovo	835	792	748	-43	-44	-87
NASELJA U SASTAVU OPĆINE LASTOVO							
1.	Glavat	–	–	–	–	–	–
2.	Lastovo	451	350	309	-43	-44	-87
3.	Pasadur	77	100	88	+23	-12	+11
4.	Skrivena Luka	18	33	40	+15	+7	+22
5.	Sušac	–	–	1	–	–	+1
6.	Uble	218	222	206	+4	-16	-12
7.	Zaklopatica	71	87	104	+16	+17	+33

Izvor podataka: DGU, DZS, obrada autora.

Analiza promjena broja stanovnika u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, Općini Lastovo i njezinim naseljima u razdoblju od 2001. do 2021. godine ukazuje na izražene demografske trendove depopulacije na regionalnoj razini, uz lokalnih varijacija. Dubrovačko-neretvanska županija je u dvadesetogodišnjem razdoblju izgubila ukupno 7.306 stanovnika, pri čemu je pad bio blaži u prvom intervalu (2001.–2011.; –302 stanovnika), dok je u drugom desetljeću (2011.–2021.) pad bio znatno izraženiji (–7.004 stanovnika), što ukazuje na ubrzanje negativnog demografskog trenda. Općina Lastovo, kao jedna od najmanjih jedinica lokalne samouprave u županiji, također bilježi kontinuirani pad stanovništva – s 835 stanovnika 2001. godine na 748 u 2021., što predstavlja ukupni gubitak od 87 stanovnika. Gubitak je gotovo simetrično raspoređen u oba desetljeća (–43 između 2001. i 2011., te –44 između 2011. i 2021.).

Na razini naselja u sastavu Općine, demografski obrasci su diferencirani. Naselje Lastovo, kao administrativno središte, zrcali trendove sa smanjenjem stanovnika za 87 osoba u dvadesetogodišnjem razdoblju. S druge strane, neka naselja pokazuju suprotan trend. Zaklopatica bilježi kontinuirani porast stanovništva: sa 71 (2001.) na 104 stanovnika (2021.), što čini ukupni porast od 33 osobe, ravnomjerno raspoređen u oba desetljeća. Slično, Skrivena Luka povećala je broj stanovnika za 22 osobe u razdoblju 2001.–2021., s izraženijim porastom u prvom desetljeću. Naselje Pasadur bilježi neto porast od 11 osoba u dvadeset godina, iako se nakon porasta od 23 osobe u razdoblju 2001.–2011., bilježi pad od 12 osoba u drugom desetljeću. Uble, iako je zadržalo relativno stabilan broj stanovnika u prvom intervalu (+4), u drugom desetljeću bilježi pad od 16 stanovnika, što rezultira ukupnim gubitkom od 12 osoba.

³⁹ Zakonom o područjima županijama, gradova i općina u Republici Hrvatskoj "Narodne Novine" broj 90/92 utvrđeno je područno ustrojstvo Republike Hrvatske čime su određena područja županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj zbog čega nije razmatran popis stanovništva iz 1991. godine.

Grafički prikaz 12. Ukupan broj stanovnika po naseljima.

Izvor podataka: DGU, DZS, obrada autora.

Otoci Glavat i Sušac su gotovo nenaseljena tijekom cijelog razdoblja, s time da Sušac u popisu iz 2021. godine registrira jednog stanovnika. Ovi podaci potvrđuju izraženu prostornu neujednačenost demografskih kretanja, s prevladavajućom depopulacijom, ali i prisutnim izoliranim slučajevima rasta, što može ukazivati na mikroprostore s povoljnijim socio-ekonomskim ili infrastrukturnim uvjetima za zadržavanje ili privlačenje stanovništva. Nastavno na prethodnu analizu demografskih promjena, detaljniji uvid u strukturu stanovništva prema dobnim skupinama za Dubrovačko-neretvansku županiju, Općinu Lastovo i njezina naselja u razdoblju od 2001. do 2021. godine potvrđuje izražene procese starenja stanovništva i smanjenja udjela mladih dobnih skupina, osobito u malim otočnim sredinama. U Dubrovačko-neretvanskoj županiji udio djece i mladih (0–14 godina) kontinuirano opada – s 22.478 (2001.) na 17.728 osoba (2021.), dok broj osoba starijih od 65 godina značajno raste: s 19.544 (2001.) na 26.023 (2021.). Iako se radno aktivna populacija (15–64 godine) održava na relativno visokoj razini u 2001. i 2011., 2021. bilježi osjetan pad na 71.813 osoba, što ukazuje na sve intenzivnije demografsko starenje i smanjeni demografski potencijal.

Tablica 8. Broj stanovnika prema dobnim skupinama.

–	PROSTORNA JEDINICA	BROJ STANOVNIKA PREMA DOBNIM SKUPINAMA								
–	NAZIV	POPIS 2001.			POPIS 2011.			POPIS 2021.		
		0 – 14	14 – 64	> 65	0 – 14	14 – 64	> 65	0 – 14	14 – 64	> 65
DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA – OPĆINA LASTOVO										
1.	Dubrovačko-neretvanska županija	22.478	81.088	19.544	19.919	80.804	29.854	17.728	71.813	26.023
2.	Općina Lastovo	154	651	30	104	579	109	97	466	185
NASELJA U SASTAVU OPĆINE LASTOVO										
1.	Glavat	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.	Lastovo	154	299	64	32	209	109	34	173	102
3.	Pasadur	15	52	12	12	59	29	9	51	28
4.	Skrivena Luka	6	10	2	7	24	2	5	30	5
5.	Sušac	–	–	–	–	–	–	–	–	–
6.	Uble	54	137	27	35	157	30	25	149	32
7.	Zaklopatica	19	49	3	18	65	4	24	62	18

Izvor podataka: DGU, DZS, obrada autora.

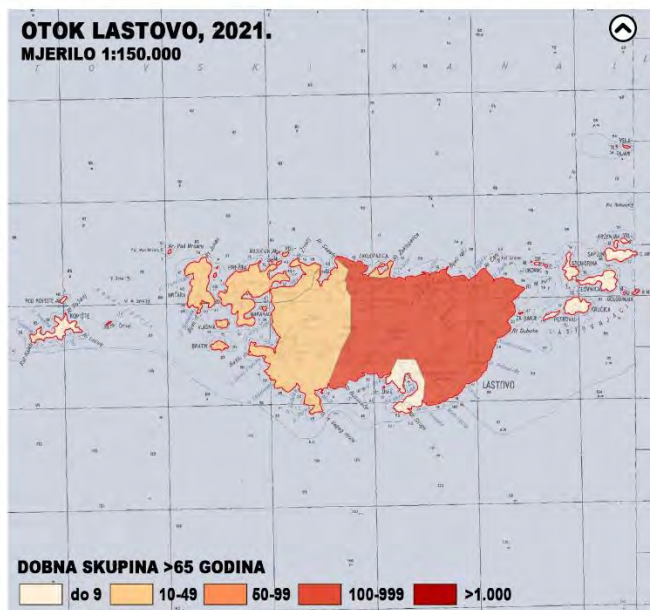
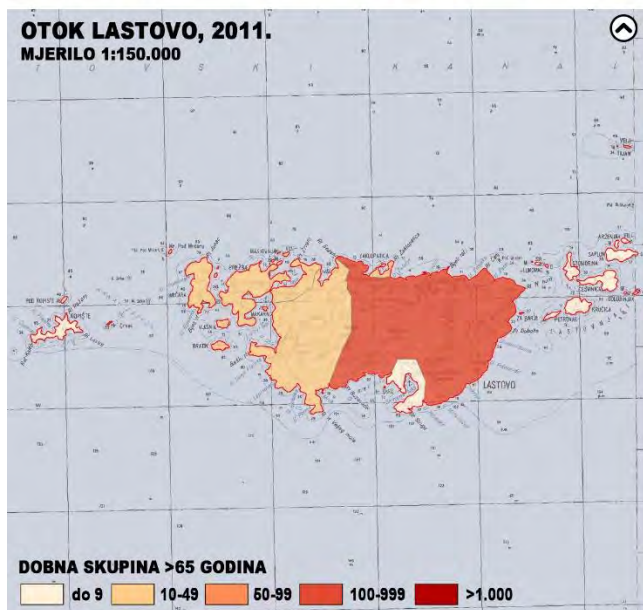
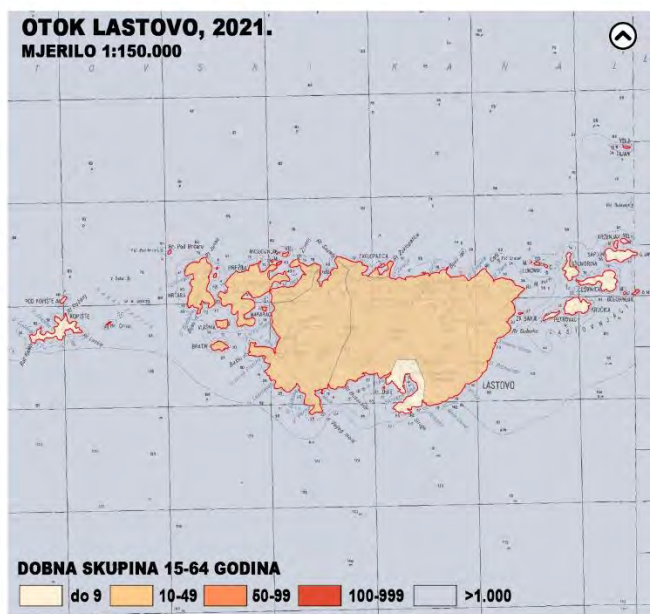
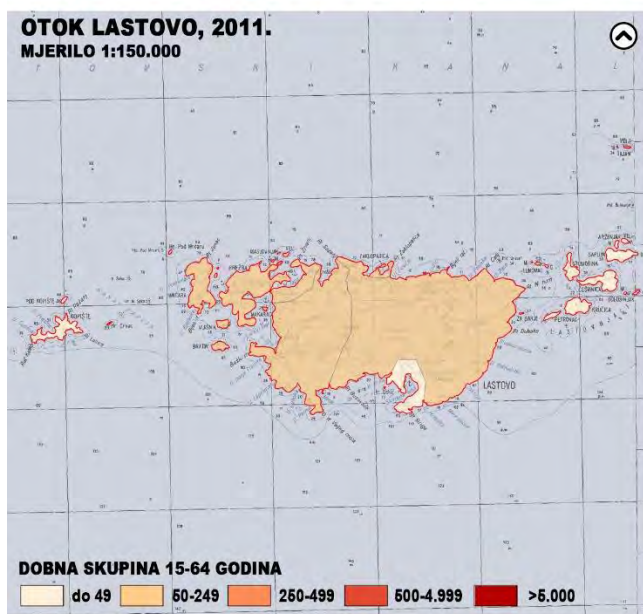
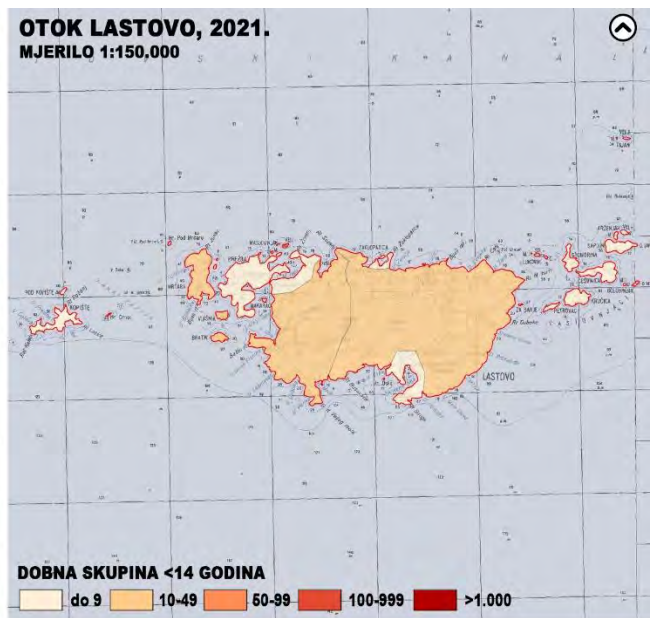
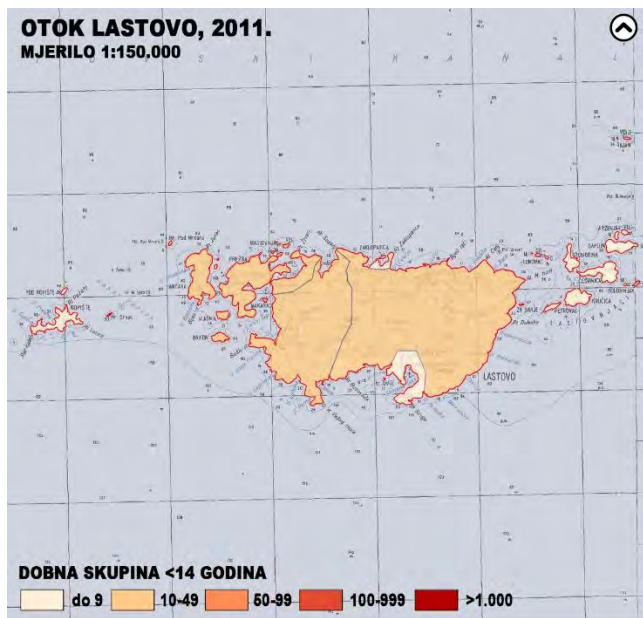
Tablica 9. Udio i promjene u broju stanovnika prema dobnim skupinama (2011. – 2021.).

–	PROSTORNA JEDINICA	UDIO I PROMJENE STANOVNIKA PO DOBNIM SKUPINAMA								
–	NAZIV	UDIO (2011.)			UDIO (2021.)			PROMJENE 2011.-2021.		
		0 – 14	14 – 64	> 65	0 – 14	14 – 64	> 65	0 – 14	14 – 64	> 65
DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA – OPĆINA LASTOVO										
1.	Dubrovačko-neretvanska županija	15,25	61,68	22,87	15,33	62,13	22,51	+0,08	+0,26	-0,36
2.	Općina Lastovo	13,13	73,11	13,76	12,96	62,30	24,73	-0,17	-10,81	+10,97
NASELJA U SASTAVU OPĆINE LASTOVO										
1.	Glavat	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.	Lastovo	9,14	59,71	31,14	11,00	55,99	33,01	+1,86	-3,72	+1,86
3.	Pasadur	12,00	59,00	29,00	10,23	57,95	31,28	-1,77	-1,05	+2,82
4.	Skrivena Luka	21,21	72,73	6,06	12,50	75,00	12,50	-8,71	+2,27	+6,44
5.	Sušac	–	–	–	–	–	–	–	–	–
6.	Uble	15,77	70,72	13,51	14,14	72,33	15,53	-3,36	+1,61	+2,02
7.	Zaklopatica	20,69	74,71	4,60	23,08	59,62	17,31	+2,39	-15,09	+12,70

Izvor podataka: DGU, DZS, obrada autora.

Općina Lastovo pokazuje još izraženije pokazatelje demografske regresije. Broj djece i mladih smanjen je s 154 (2001.) na svega 97 (2021.), dok je broj osoba starijih od 65 godina porastao čak šest puta – s 30 u 2001. na 185 u 2021. godini, pri čemu najznačajniji porast starije populacije bilježi razdoblje 2001.–2011. (109 osoba) i dodatno 2021. (185 osoba). Istodobno, broj radno sposobnog stanovništva opada s 651 (2001.) na 466 (2021.), što značajno narušava demografsku ravnotežu i radni potencijal lokalne zajednice. Na razini naselja unutar Općine, središnje naselje Lastovo pokazuje drastičan pad mlađe populacije: broj djece smanjen je s 154 (2001.) na svega 34 (2021.), dok je broj osoba starijih od 65 godina porastao s 64 na 102. Naselje Uble, drugo po veličini naselje, također bilježe smanjenje mladih skupina (sa 54 na 25), dok starija populacija stagnira, uz lagani rast. Naselja poput Pasadura i Zaklopatica pokazuju nešto uravnoteženiju dobnu strukturu, no i u njima je primjetan pad djece i porast starije populacije – u Zaklopatici s 3 (2001.) na 18 (2021.). Skrivena Luka izdvaja se neobičnim porastom radno aktivne populacije s 10 (2001.) na 30 (2021.), dok starija populacija ostaje niska, što može ukazivati na moguće doseljavanje mlađe radne populacije ili promjene u funkcionalnoj strukturi naselja (npr. razvoj turizma). Naselja Glavat i Sušac tijekom cijelog razdoblja ostaju bez stalnog stanovništva.

Ova distribucija stanovništva prema dobi jasno ukazuje na intenzivno starenje populacije, depopulaciju mladih te eroziju demografske održivosti, osobito u malim otočnim zajednicama poput Lastova, što iziskuje hitne mjere revitalizacije i poticanja demografske obnove. Na temelju prikazanih podataka za 2024. godinu, uočavaju se jasne demografske razlike i izražene tendencije starenja stanovništva na razini Republike Hrvatske, Dubrovačko-neretvanske županije i posebno Općine Lastovo. Zaključno, promatrajući udjele stanovništva prema dobnim skupinama, vidljivo je kako se u sve tri prostorne jedinice nastavlja trend demografskog starenja, no uz različit intenzitet.

Grafički prikaz 13. Ukupan broj stanovnika prema dobnim skupinama (2011., 2021.).

Izvor podataka: DGU, DZS, obrada autora.

Tablica 10. Broj osoba s invaliditetom prema dobnim skupinama za 2024. godinu.

PROSTORNA JEDINICA/ STAROSNA GODINA		Republika Hrvatska		Dubrovačko-neretvanska županija		Općina Lastovo	
		BR (st)	U (%)	BR (st)	U (%)	BR (st)	U (%)
2024. GODINA							
1.	0 -19 godina	73.260	11,13	1.837	12,74	10	11,24
2.	20 – 64 godina	164.441	24,99	6.193	42,96	27	30,34
3.	Više od 65 godina	313.197	47,61	6.386	44,30	52	58,43
4.	Ukupno	657.791	100	14.417	100	89	100

Izvor podataka: HZJZ, obrada autora.

Tablica 11. Prikaz vrsta oštećenja koje uzrokuju invaliditet po naseljima.

–	Glavat	Lastovo	Pasadur	Skrivena Luka	Sušac	Uble	Zaklopatica
(A)	–	–	–	–	–	–	1
(B)	–	1	–	–	–	1	–
(C)	–	6	2	–	–	3	2
(D)	–	15	3	–	–	5	1
(E)	–	6	3	–	–	2	–
(F)	–	2	–	2	–	–	–
(G)	–	11	1	–	–	6	–
(H)	–	1	–	–	–	–	–
(I)	–	–	–	–	–	–	3
(J)	–	10	2	–	–	6	–
(K)	–	–	–	–	–	–	–
(L)	–	14	2	–	–	7	2
(UK)	–	48	11	2	–	20	5

Izvor podataka: HZJZ, obrada autora.

TUMAČ OZNAKA

(A) Oštećenja vida; (B) Oštećenja sluha; (C) Oštećenja glasovno-govorne komunikacije; (D) Oštećenja lokomotornog sustava; (E) Oštećenja središnjeg živčanog sustava; (F) Oštećenja perifernog živčanog sustava; (G) Oštećenja drugih organa i organskih sustava, prirođene anomalije i rijetke bolesti; (H) Intelektualna oštećenja; (I) Poremećaj iz spektra autizma; (J) Mentalna oštećenja; (K) Gluhosljepoća; (L) Višestruka oštećenja; (UK) Intelektualna

Nadalje, ako analiziramo broj osoba s invaliditetom prema dobnim skupinama, u Republici Hrvatskoj udio stanovništva s invaliditetom u dobnoj skupini 0–19 godina iznosi svega 11,13 %, dok je udio radno aktivnog stanovništva (20–64 godine) značajno smanjen (24,99 %), a udio osoba starijih od 65 godina doseže visokih 47,61 %. Ovi pokazatelji upućuju na ozbiljne izazove u održavanju demografske ravnoteže, osobito u pogledu ekonomske održivosti i mirovinskog sustava. U Dubrovačko-neretvanskoj županiji situacija je nešto povoljnija, s većim udjelom mladog (12,74 %) i radno aktivnog stanovništva (42,96 %) te nešto nižim udjelom starijih od 65 godina (44,30 %) u usporedbi s državnim prosjekom. Posebno alarmantna je situacija u Općini Lastovo, gdje je udio stanovništva starijeg od 65 godina najviši i iznosi čak 58,43 %, dok je udio mladih svega 11,24 %, a radno aktivnih tek 30,34 %. Takva dobna struktura ukazuje na vrlo visok indeks starenja te na snažnu depopulaciju, što ima izravne posljedice na održivost lokalne zajednice, javne usluge i gospodarsku aktivnost.

U kontekstu prikazanih podataka o osobama s invaliditetom, dodatno se naglašava demografsko opterećenje Dubrovačko-neretvanske županije. Na dan 16. rujna 2024. u županiji živi 14.417 osoba s invaliditetom, što čini 12,5 % ukupnog stanovništva. Većina ih pripada najstarijoj dobnoj skupini – 6.387 osoba (44,3 %) ima više od 65 godina. Značajno je i to da je invaliditet prisutan u svim dobnim skupinama, uključujući 12,7 % u dječjoj dobi (0–19 godina), iako je prevalencija invaliditeta u županiji u svim dobnim kategorijama ispod državnog prosjeka. Pored toga, podaci iz Registra osoba s invaliditetom⁴⁰ pokazuju da je 1.098 osoba iz županije imalo rješenja o primjerenom obliku školovanja, pri čemu su govorno-jezične poteškoće, mentalna oštećenja i višestruka oštećenja najčešće dijagnosticirane smetnje. Zabrinjava i podatak o 2.082 branitelja s invaliditetom te 114 osoba s posljedicama rata, što ukazuje na složene potrebe za sustavnom zdravstvenom, socijalnom i obrazovnom podrškom. Zaključno, demografska slika Dubrovačko-neretvanske županije, a osobito Općine Lastovo, ukazuje na potrebu za strateškim demografskim mjerama, poticanjem ostanka mladih i aktivnog stanovništva, kao i razvojem usluga za starije stanovništvo i osoba s invaliditetom – bez konkretnih i dugoročnih intervencija, ovakva struktura predstavlja ozbiljnu prijetnju održivosti lokalnih zajednica.

⁴⁰ Zakon o registru osoba s invaliditetom "Narodne Novine" broj 63/22.

Na temelju prikazanih podataka o vrstama oštećenja koja uzrokuju invaliditet u naseljima Općine Lastovo, moguće je dobiti uvid u prostornu i strukturnu raspodjelu osoba s invaliditetom prema vrsti funkcionalnih oštećenja. Podaci, preuzeti iz Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, obuhvaćaju naselja Glavat, Lastovo, Pasadur, Skrivena Luka, Sušac, Uble i Zaklopatica, te su kategorizirani prema specifičnim vrstama oštećenja, a ovdje su interpretirani prema punim nazivima dijagnostičkih skupina.

Najveći broj osoba s invaliditetom evidentiran je u naselju Lastovo – ukupno 48. Najzastupljenije vrste oštećenja u ovom naselju su oštećenja lokomotornog sustava (15 osoba), višestruka oštećenja (14 osoba), te oštećenja drugih organa i organskih sustava, prirođene anomalije i rijetke bolesti (11 osoba). Značajan je i broj osoba s mentalnim oštećenjima (10), kao i onih s oštećenjima središnjeg živčanog sustava (6) te glasovno-govorne komunikacije (6). Osim toga, registrirani su pojedinačni slučajevi osoba s oštećenjima sluha, intelektualnim oštećenjima i perifernim neurološkim oštećenjima, što ukazuje na kompleksnu strukturu potreba osoba s invaliditetom u najvećem naselju općine.

U naselju Uble registrirano je 20 osoba s invaliditetom. Među najčešćim vrstama oštećenja nalaze se višestruka oštećenja (7 osoba), mentalna oštećenja (6), oštećenja drugih organskih sustava (6), te oštećenja lokomotornog sustava (5). Uble, iako znatno manje naselje od Lastova, pokazuje visoku zastupljenost teških oblika invaliditeta, što može ukazivati na potrebu za jačanjem lokalnih oblika skrbi i zdravstvenih usluga.

Naselje Pasadur bilježi 11 osoba s invaliditetom. Ovdje dominiraju osobe s oštećenjima lokomotornog sustava (3), središnjeg živčanog sustava (3), mentalnim oštećenjima (2) te glasovno-govorne komunikacije (2). Također je zabilježen jedan slučaj oštećenja drugih organskih sustava, a ukupna struktura upućuje na visok udio neuroloških i komunikacijskih teškoća.

Zaklopatica broji ukupno 5 osoba s invaliditetom, s izraženom prisutnošću poremećaja iz spektra autizma (3 slučaja), što predstavlja jedinu zabilježenu pojavu ove dijagnoze u općini. Ostale prijavljene teškoće uključuju oštećenja lokomotornog sustava, glasovno-govornu komunikaciju, te višestruka oštećenja, što upućuje na potrebu za specifičnim oblicima podrške u razvoju i socijalizaciji.

Skrivena Luka i Sušac bilježe minimalne ili nikakve prijave invaliditeta. U Skrivenoj Luci zabilježena su dva slučaja oštećenja perifernog živčanog sustava, dok za Sušac nisu registrirani podaci. U cjelini, podaci pokazuju da se u Općini Lastovo, iako demografski skromnoj, javlja širok raspon oblika invaliditeta, s osobitom koncentracijom težih dijagnoza u naseljima Lastovo i Uble. Dominacija višestrukih oštećenja, lokomotornih i mentalnih teškoća, kao i neuroloških oštećenja, zahtijeva koordinirano djelovanje zdravstvenih, socijalnih i obrazovnih institucija. Dobiveni rezultati služe kao vrijedan temelj za planiranje lokalnih javnozdravstvenih intervencija, poboljšanje infrastrukture pristupačnosti i pružanje ciljanih oblika potpore osobama s invaliditetom na području Općine Lastovo.

5.6. KLIMATOLOŠKA OBILJEŽJA I KLIMATSKE PROMJENE

5.6.1. KLIMATOLOŠKA OBILJEŽJA

Fotografija 8. Pogled prema Uvali Portorus.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Tablica 12. Srednje mjesečne vrijednosti temperature zraka (°C) za razdoblje od 1961. do 2023. godine.

MJESEC	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Srednja	8.6	8.7	10.5	13.4	17.7	21.8	24.6	24.4	21	17.2	13.3	10.1
Maksimalna	19.3	19.2	22.5	28.3	32.3	37.3	38.1	38.3	33.9	28.2	24.7	18.8
Godina	1993	2021	2017	2018	2005	2022	2007	1998	2015	1991	2022	2010
Minimalna	5.6	8.1	7.9	10.4	13.8	18	21.1	21	17.2	14.4	11.3	8.2
Godina	1997	2014	1989	1961	2000	2017	2023	1992	1975	2022	2012	2013

Izvor podataka: DHMZ (2024), obrada autora.

Tablica 13. Srednje mjesečne vrijednosti količine oborina (mm) za razdoblje od 1961. do 2023. godine.

MJESEC	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Srednja	78.6	62.4	64.2	48.3	35.9	37.6	14.6	28.9	51.1	66.8	85.2	86.3
Maksimalna	323.0	241.1	228.3	149.8	151.3	131.8	97.1	184.2	198.1	261.4	227.1	324.9
Godina	1980	1986	1971	1967	2019	2023	1976	1995	1989	1982	1993	2002
Minimalna	1.9	4.7	3.7	9.6	0.2	0.9	0	0	0	0.1	19.1	0
Godina	2022	2023	1968	1966	1973	2019	1983	1962	2021	1965	1967	2015
Maks.vis.snijega ⁴¹	21	7	4	–	–	–	–	–	–	–	–	7
Godina	1993	1965	1996	–	–	–	–	–	–	–	–	1993

Izvor podataka: DHMZ (2024), obrada autora.

Sukladno klimatskog regionalizaciji Hrvatske prema W. Köppenu, lastovsko otočje pripada sredozemnoj klimi s vrućim ljetom (Csa) odnosno sredozemnoj klimi s vrućim i sušnim ljetom uz srednju temperaturu najtoplijeg mjeseca većom od 22 °C s te s blagom i vlažnom zimom. Zbog svoje udaljenosti od kopna, Lastovsko otočje doživljava iznenadne vremenske promjene rjeđe od ostali otoka. Srednja godišnja temperatura zraka iznosi 16 °C (ljeti 22,9 °C, zimi 9,4 °C). Najtopliji mjesec je srpanj (24,6 °C) a najhladniji je siječanj (8,6 °C). S druge strane, oborine se gotovo isključivo javljaju u obliku kiše. Srednja godišnja količina oborina iznosi 659,7 mm. Od ukupnih godišnji vrijednosti 70% oborina karakteristično je za hladno doba godine⁴². Nadalje, zbog visoke relativne vlažnosti veće je učešće prosječnog broja dana s maglom i mrazom – mjesec s najvišom relativnom vlagom je listopad sa 70 %. Druga karakteristika lastovskog otočja je i veliko osunčanje sa srednjom godišnjom sumom osunčavanja od 2665,7 sati.

⁴¹ Maksimalna visina snijega izražena je u cm.

⁴² Valja napomenuti da je količina oborina na Sušcu znatno manja i iznosi 380 mm.

Tablica 14. Srednje mjesečne vrijednosti brzine i učestalosti vjetra za razdoblje od 1961. do 2023. godine.

SM	SR	MAKS	ZB	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
S	4.3	18.5	2457	10.6	10.1	5.0	3.4	3.4	2.0	0.9	0.2	–	–	–	–
SSI	5	30.4	2752	8.6	11.7	5.9	4.5	4.6	3.0	1.1	0.3	–	–	–	–
SI	6	26.4	4627	10.5	14.1	12.1	10.3	9.9	6.2	2.7	0.8	0.3	–	–	–
ISI	5.2	26.4	3718	9.3	13.8	10.6	8.1	6.5	3.6	1.4	0.4	0.1	–	–	–
I	4.3	18.5	2417	8.8	9.3	7.1	4.6	3.1	1.4	0.6	0.1	–	–	–	–
IJI	4.8	32.7	4339	10.6	18.2	14.4	8.4	6.2	3.7	1.0	0.3	0.1	–	–	–
JI	6	26.4	9819	19.1	30.6	28.6	23.3	19.5	14.4	5.3	1.5	0.1	–	–	–
JJI	6.3	30.4	6720	10.1	22.3	18.4	15.2	14.2	11.2	4.5	1.1	0.2	–	–	–
J	5.3	26.4	2037	5.7	7.8	5.0	3.8	3.3	2.6	1.1	0.2	0.1	0.1	–	–
JJZ	5	26.4	1357	3.4	6.0	3.9	2.2	2.2	1.2	0.7	0.2	–	–	–	–
JZ	4.1	18.5	1012	4.3	4.3	2.4	1.4	1.3	0.8	0.2	–	–	–	–	–
ZJZ	3.8	15.5	826	3.0	4.4	2.1	0.9	0.9	0.4	0.2	–	–	–	–	–
Z	3.9	22.6	1055	4.3	4.5	2.8	1.8	1.3	0.5	0.1	–	–	–	–	–
ZSZ	4.9	22.6	8643	13.9	34.9	32.7	22.9	15.2	4.9	0.6	0.1	–	–	–	–
SZ	3.9	26.4	9598	31.7	42.3	32.7	18.0	10.4	3.2	0.6	0.1	–	–	–	–
SSZ	3.9	22.6	5136	18.4	25.6	13.3	8.2	5.4	2.7	0.7	0.1	–	–	–	–

Izvor podataka: DHMZ (2024), obrada autora.

TUMAČ OZNAKA:

SM – Smjer vjetra; **SR** – Srednja brzina za pojedini smjer vjetra (m/s); **ZB** – Zbroj (promili) – relativne čestine za pojedini smjer vjetra; **MAKS** – Maksimalna brzina za pojedini smjer vjetra (m/s);

Za klimu lastovskog otočja važni su i vjetrovi – prema dosadašnjim motrenjima, 87 % odnosi se na vjetrovito vrijeme dok ostalih 13 % otpada na tišine. Vjetrovi koji pušu na području lastovskog otočja su jugo ili široko (jugoistočnjak), maestral (sjeverozapadnjak), bura (sjeveroistočnjak), tramuntana ili gregal (sjeverac), oštro (južni vjetar), pulenat (zapadnjak), levant (istočnjak), lebić ili grbin (jugozapadnjak) i noćnik. Po svojoj učestalosti najčešći je vjetar iz smjera zapad-sjeverozapad (WNW) zastupljen sa 17,8%, a zatim jugoistočni (SE) smjer vjetra s 13,5%. Tišine su u prosjeku zastupljene s 1,1%. Što se jačine vjetra tiče, najizrazitiji je jugoistočni (SE) smjer vjetra, a nakon toga dolazi sjeveroistočni (NE) smjer vjetra. U prosjeku, tijekom godine 147 dana puše jak vjetar (brzine od 39 km/h i više), dok broj dana s pojavom olujnog vjetra (brzine od 62 km/h i više) u prosjeku iznosi 22 dana.

Sukladno podacima Svjetske meteorološke organizacije (eng. *WHO, World Meteorological Organization*), srednja globalna temperatura u 2023. godini bila je 1.45 ± 0.12 °C iznad prosjeka razdoblja između 1850. – 1900., dok je 2023. bila najtoplija godina u 174 godina mjerenja. Prosječna globalna temperatura zadnjeg desetogodišnjeg razdoblja bila je 1.20 ± 0.12 °C iznad prosjeka 1850.-1900. čineći na taj način zadnje desetogodišnje najtoplije razdoblje od početka mjerenja. Nadalje, ako usporedimo podatke odstupanja središnjih godišnjih temperatura zraka u odnosu na višegodišnji prosjek za područje RH, uočavamo trend povećanja temperaturnih vrijednosti⁴³.

Tablica 15. Odstupanja (anomalije) srednjih godišnjih temperatura

–	GODINA	ODSTUPANJE (°C)	VIŠEGODIŠNJI PROSJEK	DOMINANTNA KATEGORIJA
1.	2014.	1.1 – 2.5	1961. – 1990.	Ekstremno toplo
2.	2015.	1.0 – 2.2	1961. – 1990.	Ekstremno toplo, vrlo toplo
3.	2016.	0.8 – 1.9	1961. – 1990.	Ekstremno toplo, vrlo toplo
4.	2017.	0.6 – 2.1	1961. – 1990.	Ekstremno toplo, vrlo toplo
5.	2018.	1.4 – 2.6	1961. – 1990.	Ekstremno toplo
6.	2019.	0.7 – 1.9	1981. – 2010.	Ekstremno toplo, vrlo toplo
7.	2020.	0.7 – 1.6	1981. – 2010.	Toplo, vrlo toplo, ekstremno toplo
8.	2021.	0.3 – 1.2	1981. – 2010.	Normalno, toplo, vrlo toplo
9.	2022.	1.0 – 2.1	1981. – 2010.	Ekstremno toplo, vrlo toplo
10.	2023.	0.7 – 2.0	1991. – 2020.	Ekstremno toplo, vrlo toplo

Izvor podataka: DHMZ, obrada autora.

Naposljetku, usporedbom podataka s meteorološke postaje Lastovo za razdoblje od 2015. do 2024. godine, uočavaju se značajna odstupanja od srednjih mjesečnih vrijednosti temperatura zraka te su tako sve godine ocijenjene kao vrlo tople⁴⁴ (2/10) ili ekstremno tople⁴⁵ (8/10). Nadalje, ako razmotrimo odstupanja od srednjih mjesečnih vrijednosti oborina za područje lastovskog otočja, odstupanja su rjeđa i blaža i variraju od sušne⁴⁶ godine (2/10), vrlo sušne godine⁴⁷ (2/10) dok ostale godine ne pokazuju nikakva odstupanja⁴⁸ (6/10).

⁴³ Unutar promatranog razdoblja dvije godine su ocijenjene kao ekstremno tople (2014., 2018.), šest godina kao vrlo tople i ekstremno tople (2015., 2016., 2017., 2022., 2023.), jedna godina kao topla, vrlo topla i ekstremno topla (2020.) te samo jedna godina kao normalna, topla i vrlo topla (2021.). U tabličnom prikazu prikazani su podaci za područje Republike Hrvatske radi čega su prikazane najdominantnije kategorije.

⁴⁴ Vrlo tople godine su 2021. i 2023. godina.

⁴⁵ Ekstremno tople godine su 2015., 2016., 2017., 2018., 2019., 2020., 2022. i 2023. godina.

⁴⁶ Sušne godine su 2016. i 2020. godina.

⁴⁷ Vrlo sušne godine su 2017. i 2022. godina.

⁴⁸ Godine bez odstupanja od višegodišnjeg prosjeka su 2015., 2018., 2019., 2021., 2023. i 2024.

Tablica 16. Zbirni prikaz odstupanja srednjih mjesečnih temp. zraka (°C) za razdoblje 2015. – 2024. godine⁴⁹.

BR.	OPIS	ANALIZIRANA GODINA (°C/P)									
		2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
MJESEČNA ODSUPANJA VRIJEDNOSTI TEMPERATURE ZRAKA (°C)											
1.	Siječanj	1.0/78	1.3/84	-2.6/2	2.0/94	-1.2/15	1.5/90	0/50	0.7/72	1.9/94	1.7/92
2.	Veljača	0.4/61	3.1/98	2.3/94	-0.6/34	1.5/84	2.4/94	2/91	1.9/90	0.6/65	3.4/98
3.	Ožujak	0.7/52	1.2/80	2.6/97	0.5/64	2.0/92	1.1/78	0.2/44	-0.4/39	1.2784	2/95
4.	Travanj	0.1/54	2.2/>99	0.6/73	4.0/>99	1.0/84	1.2/88	-0.8/21	0.3/62	-0.6/32	2.4/96
5.	Svibanj	1.5/89	0.1/53	1.4/87	3.5/>99	-2.5/5	0.3/58	-0.4/40	1.9/90	0.4/61	0.6/66
6.	Lipanj	2.1/99	1.2/93	3.1/>99	2.5/>99	2.7/98	-0.3/41	2/94	4.2/100	0.3/60	2.1/96
7.	Srpanj	4.2/>99	2.3/>99	2.4/>99	1.6/96	0.8/78	0.4/66	1.6/94	2.5/99	1.8/95	2.2/99
8.	Kolovoz	2.7/99	0.9/77	3.8/>99	3.2/>99	2.4/97	1.7/92	1.6/91	1.1/82	1.8/65	2.7/98.1
9.	Rujan	1.7/90	1.4/99	-0.5/35	2.4/>99	1.3/86	2/95	1.4/88	0.6/69	2.5/97	0.8/73
10.	Listopad	0.6/68	-0.2/44	0.4/63	2.3/97	1.5/94	0.1/54	-0.5/25	2/99	2.9/100	1.6/94
11.	Studenj	1.8/95	0.4/64	-0.1/46	1.8/95	3.0/99	1.7/92	2/95	2.1/96	1.2/82	0.3/59
12.	Prosinac	2.3/99	0.9/84	-0.3/37	0.5/71	1.8/93	2/95	0.5/66	3/99	1.9/93	0.7/70
ODSTUPANJA TEMPERATURE ZRAKA PREMA GODIŠNIM DOBIMA (°C)											
1.	Proljeće	0.8/83	1.2/93	1.5/96	2.7/>99	0.2/59	0.9/84	-0.5/29	0.6/75	0.3/65	1.6/97
2.	Ljeto	2.9/>99	1.4/99	3.1/>99	2.4/>99	2.0/99	0.6/75	1.8/98	2.4/100	0.8/81	2.3/99
3.	Jesen	1.4/94	0.3/63	-0.1/46	-0.1/46	1.9/99	1.2/93	0.9/87	1.5/97	2.3/100	1/86
4.	Zima	0.9/88	2.2/>99	0.2/60	0.4/70	0.3/64	1.9/99	1.4/96	1.1/92	1.8/98	2.4/100
GODIŠNJA ODSUPANJA TEMPERATURE ZRAKA (°C)											
–	Godina	1.6/>99	1.2/>99	1.1/>99	2.0/>99	1.2/>99	1.2/99	0.7/92	1.6/100	1.2/98	1.7/100

Izvor podataka: DHMZ, obrada autora.

Tablica 17. Zbirni prikaz odstupanja u kolićini oborina (%) za razdoblje za razdoblje 2015. – 2024. godine⁵⁰.

BR.	OPIS	ANALIZIRANA GODINA (%/P)									
		2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
MJESEČNA ODSUPANJA VRIJEDNOSTI TEMPERATURE ZRAKA (°C)											
1.	Siječanj	117/66	62/38	147/77	38/24	99/56	34/13	158/84	3/1	150/82	64/30
2.	Veljača	228/91	66/38	28/15	205/91	14/12	2.9/21	65/41	70/44	9/7	109/62
3.	Ožujak	89/52	93/54	0/0	185/88	32/14	69/38	55/28	14/4	85/48	125/69
4.	Travanj	52/24	117/66	80/43	43/17	206/97	55/18	58/21	71/30	68/31	53/20
5.	Svibanj	42/36	147/75	75/52	90/58	347/98	72/46	105/61	22/17	205/88	48/32
6.	Lipanj	10/9	113/64	15/11	64/40	3/10	53/40	38/33	87/56	408/98	31/32
7.	Srpanj	0/13	49/46	0/13	68/54	240/91	72/49	106/63	42/34	15/21	417/99
8.	Kolovoz	77/53	46/38	6/14	3/11	12/47	66/61	286/89	111/71	15/21	138/76
9.	Rujan	77/47	88/49	110/63	44/19	163/80	84/52	9/3	48/33	148/77	220/92
10.	Listopad	216/89	105/61	24/20	36/27	58/35	60/36	104/60	3/3	35/17	56/30
11.	Studenj	31/12	51/25	125/70	190/91	190/90	34/14	155/82	122/69	37/14	22/7
12.	Prosinac	0/1	1/2	66/39	110/63	48/29	249/95	96/56	92/54	67/42	184/85
ODSTUPANJA KOLIČINE OBORINA PO GODIŠNIM DOBIMA (%)											
1.	Proljeće	67/23	113/64	59/17	118/68	161/96	65/15	68/17	37/1	110/64	81/34
2.	Ljeto	32/12	88/49	9/2	44/19	44/26	60/35	136/73	88/52	141/76	144/76
3.	Jesen	110/62	89/44	85/40	85/40	139/99	56/15	98/52	64/21	63/16	80/32
4.	Zima	157/89	41/7	60/18	99/53	78/37	42/10	172/92	60/21	92/48	78/34
GODIŠNJA ODSUPANJA KOLIČINA OBORINA (%)											
–	Godina	91/32	78/15	68/7	97/43	112/69	81/24	99/51	58/4	99/51	103/57

Izvor podataka: DHMZ, obrada autora.

TUMAČ

ODSTUPANJA U TEMPERATURE ZRAKA (°C)			ODSTUPANJA U KOLIĆINI OBORINA (%)		
KLASIFIKACIJA	PERCENTIL (P)	BOJA	KLASIFIKACIJA	PERCENTIL (P)	BOJA
Ekstremno hladno	< 2		Ekstremno sušno	< 2	
Vrlo hladno	2–9		Vrlo sušno	2–9	
Hladno	9–25		Sušno	9–25	
Normalno	25–75		Normalno	25–75	
Toplo	75–91		Kišno	75–91	
Vrlo toplo	91–98		Vrlo kišno	91–98	
Ekstremno toplo	> 98		Ekstremno kišno	> 98	

Izvor podataka: DHMZ, obrada autora.

⁴⁹ Odstupanja (anomalije) za razdoblje do 1991. uspoređivane su u odnosu na višegodišnji prosjek razdoblja 1951. – 1980., za razdoblje od 1992. – 2018. uspoređivane su u odnosu na višegodišnji prosjek razdoblja 1961. – 1990., za razdoblje od 2019. – 2022. uspoređivane su u odnosu na višegodišnji prosjek razdoblja 1981. – 2010. dok su za 2023. godinu odstupanja (anomalij) uspoređivane u odnosu na višegodišnji prosjek razdoblja 1991. – 2020.

⁵⁰ Odstupanja (anomalije) za razdoblje do 1991. uspoređivane su u odnosu na višegodišnji prosjek razdoblja 1951. – 1980., za razdoblje od 1992. – 2018. uspoređivane su u odnosu na višegodišnji prosjek razdoblja 1961. – 1990., za razdoblje od 2019. – 2022. uspoređivane su u odnosu na višegodišnji prosjek razdoblja 1981. – 2010. dok su za 2023. godinu odstupanja (anomalij) uspoređivane u odnosu na višegodišnji prosjek razdoblja 1991. – 2020.

5.6.2. KLIMATSKE PROMJENE, VARIJACIJE I EKSTREMI

Fotografija 9. Pogled iz Jurjeve luke prema Pasaduru.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Klimatske promjene predstavljaju rastuću prijetnju u 21. stoljeću i predstavljaju izazov za cijelo čovječanstvo jer utječu na sve aspekte okoliša i gospodarstva te ugrožavaju održivi razvoj društva. Klimatske promjene utječu na učestalost i intenzitet ekstremnih vremenskih nepogoda (ekstremne padaline, poplave i bujice, erozije, oluje, suša, toplinski valovi, požari) i na postepene klimatske promjene (porast temperature zraka, tala i vodenih površina, podizanje razine mora, zakiseljavanje mora, širenje sušnih područja). Postoji znanstveni konsenzus da se klimatske promjene u značajnoj mjeri već događaju, a koji je potvrđen usvajanjem niza međunarodnih rezolucija i sporazuma. Tako **Pariški sporazum**⁵¹ o klimatskim promjenama obvezuje države svijeta djelovati u dva smjera (i) poduzeti žurne **mjere u smanjenju emisija stakleničkih plinova** kako bi se porast temperature ograničio na 1,5 °C odnosno 2 °C u odnosu na predindustrijsko razdoblje i (ii) poduzeti **mjere prilagodbe klimatskim primjenama**, kako bi se smanjile štete klimatskih promjena. Izvješće Međuvladinog panela za klimatske promjene (*Intergovernmental Panel on Climate Change – IPCC*) iz 2019. godine daje podatak da je globalni trend porasta temperature na +1,1 °C te ako se nastavi povećavati koncentracija stakleničkih plinova sadašnjom brzinom globalno zagrijavanje će vjerojatno dosegnuti 1,5 °C između 2030. i 2052. godine. Sve je više dokaza da je Republika Hrvatska pod utjecajem klimatskih promjena, a s obzirom na to da velikim dijelom spada u Sredozemnu regiju, on će rasti te se ranjivost ocjenjuje kao velika. Klimatske promjene snažno utječu na okoliš te potenciraju postojeće okolišne probleme poput pada bioraznolikosti i slabljenja usluga koje ekosustavi pružaju. Ranjivost nekog gospodarskih sektora jest gotovo akutna naročito poljoprivrede, šumarstva, ribarstva, energetike i turizma, jer uspješnost svih tih sektora u velikoj mjeri ovisi o klimatskim čimbenicima⁵². Strategija prilagodbe klimatskim promjenama⁵³ postavlja viziju Hrvatske kao područje otporno na klimatske promjene s prioritarnim ciljevima kao (a) smanjenje ranjivosti prirodnih sustava i društva na negativne utjecaje klimatskih promjena, (b) povećanje sposobnosti oporavka učinka klimatskih promjena te (c) iskorištavanje potencijalne pozitivne učinke, koji također mogu biti posljedica klimatskih promjena⁵⁴. Uz simulacije "povijesne" klime za razdoblje od 1971. – 2000. godine regionalnim klimatskim modelom RegCM izračunate su promjene (projekcije) za buduću klimu za dva razdoblja: razdoblje od 2011. do 2040. godine i razdoblje od 2041. – 2070. godine, uz pretpostavku IPCC scenarija rasta koncentracije stakleničkih plinova RCP4.5 i RCP8.5⁵⁵.

⁵¹ Pariški sporazum o klimatskim promjenama se temelji na Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih naroda o promjeni klime – UNFCCC te po prvi puta spaja sve narode u zajednički ambiciozan napor u borbi protiv klimatskih promjena. Cilj je održati porast globalne prosječne temperature na ispod 2 °C do kraja stoljeća, odnosno ograničiti je na porast od 1,5 °C.

⁵² Dijelovi su preuzeti iz Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu.

⁵³ Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu "NN" broj 46/20.

⁵⁴ Strategijom prilagodbe prepoznati su sektori koji su očekivano najviše izloženi utjecaju klimatskih promjena: (i) vodeni resursi, (ii) poljoprivrede, (iii) šumarstvo, (iv) ribarstvo i akvakultura, (v) bioraznolikost, (vi) energetika, (vii) turizam i (viii) zdravlje/zdravstvo. Dvije međusektorske teme koje su ključne za provedbu cjelovite i učinkovite prilagodbe klimatskim promjenama su prostorno planiranje i upravljanje rizicima i katastrofa.

⁵⁵ RCP – Representative Concentration Pathways (Reprezentativne „staze“ (trajektorije) koncentracija).

Scenariji RCP4.5 karakterizira srednja razina koncentracija stakleničkih plinova uz relativno ambiciozna očekivanja smanjenja u budućnosti, koja bi dosegla vrhunac oko 2040. godine. Scenariji RCP8.5 karakterizira kontinuirano povećanje koncentracija stakleničkih plinova, koja bi do 2100. godine bila i do tri puta viša od današnje⁵⁶. Rezultati klimatskog modeliranja prikazani su u tabličnim prikazima zbirno te zasebno za najčešće klimatske varijable.

Tablica 18. Projekcije klimatskih parametara za Republiku Hrvatsku⁵⁷.

PROJEKCIJE BUDUĆE KLIME PREMA SCENARIJU RCP4.5 U ODNOSU NA RAZDOBLJE 1871.-2000. GODINE			
KLIMATOLOŠKI PARAMETAR		2011. – 2040.	2041. – 2070.
OBORINE		Srednja godišnja količina: malo smanjenje (osim manji porast količine u SZ dijelu RH)	Srednja godišnja količina: daljnje smanjenje (do 5 %) u gotovoj cijeloj RH osim u SZ dijelovima
		Sezone: zima i proljeće u većem dijelu RH manji porast (5–10 %) a ljeto i jesen smanjenje (5–10 %) u južnoj Lici i sjevernoj Dalmaciji	Sezone: smanjenje u svim sezonama (do 10 % gorje i sjeverna Dalmacija) osim zimi kada se očekuje povećanje 5-10 % na području sjeverne RH
		Smanjenje broja kišnih razdoblja (osim u središnjoj RH gdje se očekuje povećanje). Očekuje se povećanje broja sušnih razdoblja .	Očekuje se povećanje sušnih razdoblja .
SNJEŽNI POKROV		Smanjenje snježnog pokrova (najveće smanjenje na području Gorskog kotara (do 50 %))	Daljnje smanjenje pogotovo u planinskim krajevima.
POVRŠINSKO OTJECANJE		Na području RH neće biti značajnijih promjena osim u gorskim predjelima i zaleđu Dalmacije (smanjenje do 10 %)	Smanjenje otjecanje na cjelokupnom području RH, pogotovo tijekom proljeća
TEMPERATURA ZRAKA		Srednje temperature zraka: očekuje se povećanje na cijelom području RH (1–1,4 °C)	Srednja temperatura zraka: očekuje se povećanje na cijelom teritoriju RH, pogotovo u kontinentalnom dijelu (1,5-2,2 °C)
		Minimalna temperatura zraka: najveći porast zimi (1,2–1,4 °C)	Minimalna temperatura zraka: najveći porast u kontinentalnom dijelu RH zimi (2,1–2,4 °C), a povećanje u primorskim dijelovima 1,8-2 °C
		Maksimalna temperatura zraka: porast tijekom cijele godine na čitavom području RH (1-1,5 °C)	Maksimalna temperatura zraka: porast do 2,2 °C u ljetnom razdoblju (otoci do 2,3 °C)
EKSTREMNI VREMENSKI UVJETI	VRUĆINA (broj dana s $T_{MAX} > +30$ °C)	Očekuje povećanje između 6 i 8 dana u odnosu na referentno razdoblje (referentno razdoblje ima 15–25 dana godišnje)	Očekuje se daljnje povećanje i to do 12 dana u odnosu na referentno razdoblje
	HLADNOĆA (broj dana s $T_{MIN} < -10$ °C)	Smanjenje broja dana $T_{MIN} > -10$ °C i porast T_{MIN} vrijednosti (1,2 -1,4 °C)	Daljnje smanjenje broja dana s $T_{MIN} > -10$ °C
	TOPLE NOĆI (broj dana s $T_{MIN} \geq +20$ °C)	U porastu.	U porastu.
VJETAR	SREDNJA BRZINA na 10 m	Zima i proljeće bez promjene, ljeto i jesen na Jadranu porast za 20-25 %.	Zima i proljeće: uglavnom bez promjene, očekivano jačanje na Jadranu tijekom ljeta i jeseni.
	MAKSIMALNA BRZINA na 10 m	Na godišnjoj razini bez promjene (najveće vrijednosti na otocima i jugu Dalmacije)	Po sezonama: smanjenje u svim sezonama osim ljeti (najveće smanjenje zimi na južnom Jadranu)
EVAPOTRANSPIRACIJA		Povećanje u proljeću i ljeti (5-10 %) (vanjski otoci i zapadna Istra >10 %)	Povećanje od 10 % za većinski dio RH (15 % za obalno područje i zaleđe te do 20 % na vanjskim otocima)
VLAŽNOST ZRAKA		Porast tijekom čitave godine (najviše ljeti na Jadranu)	Porast tijekom čitave godine (najviše ljeti na Jadranu)
VLAŽNOST TLA		Smanjenje u sjevernoj Hrvatskoj	Smanjenje u cijeloj Hrvatskoj (najviše ljeti i u jesen)
SUNČANO ZRAČENJE		Ljeto i jesen: porast na čitavom području RH, proljeće porast u sjevernoj Hrvatskoj, a smanjenje u zapadnoj Hrvatskoj, zimi smanjenje u cijeloj Hrvatskoj.	Povećanje u svim sezonama osim zimi (najveći porast u gorskoj i središnjoj Hrvatskoj).
SREDNJA RAZINA MORA		2046. – 2065. 19–33 cm (IPCC AR5)	2081.-2100. 32–65 cm ⁵⁸

Izvor podataka: Strategija prilagodbe klimatskim promjenama⁵⁹

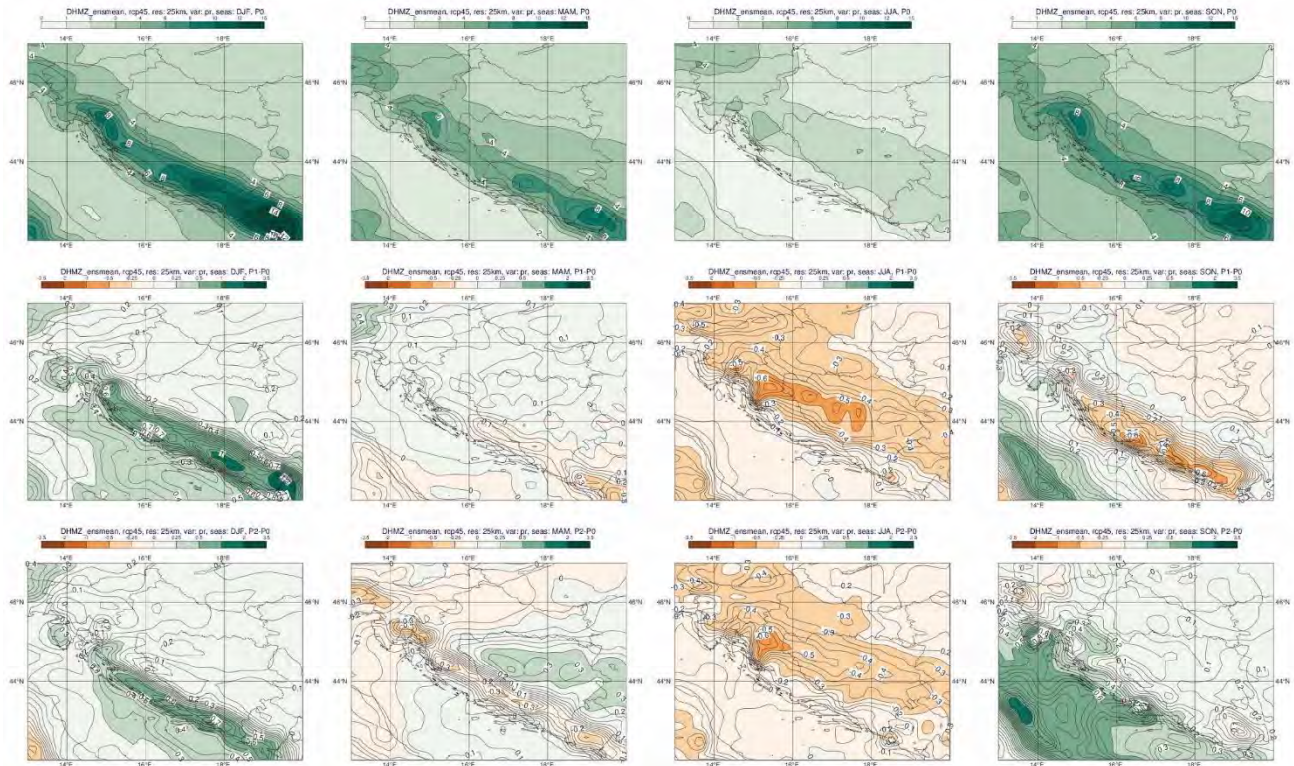
⁵⁶ Konkretna numeričke procjene koje su navedene u rezultatima modeliranja trebaju se zbog neizvjesnosti klimatskog modeliranja smatrati samo okvirima iako se generalno slažu sa sličnim europskim istraživanjima.

⁵⁷ Prema scenariju RCP4.5 u odnosu na razdoblje 1971. – 2000. godine

⁵⁸ Procjena na temelju raznih izvora.

⁵⁹ Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu "Narodne Novine" broj 46/20.

OBORINE, KIŠNA I SUŠNA RAZDOBLJA

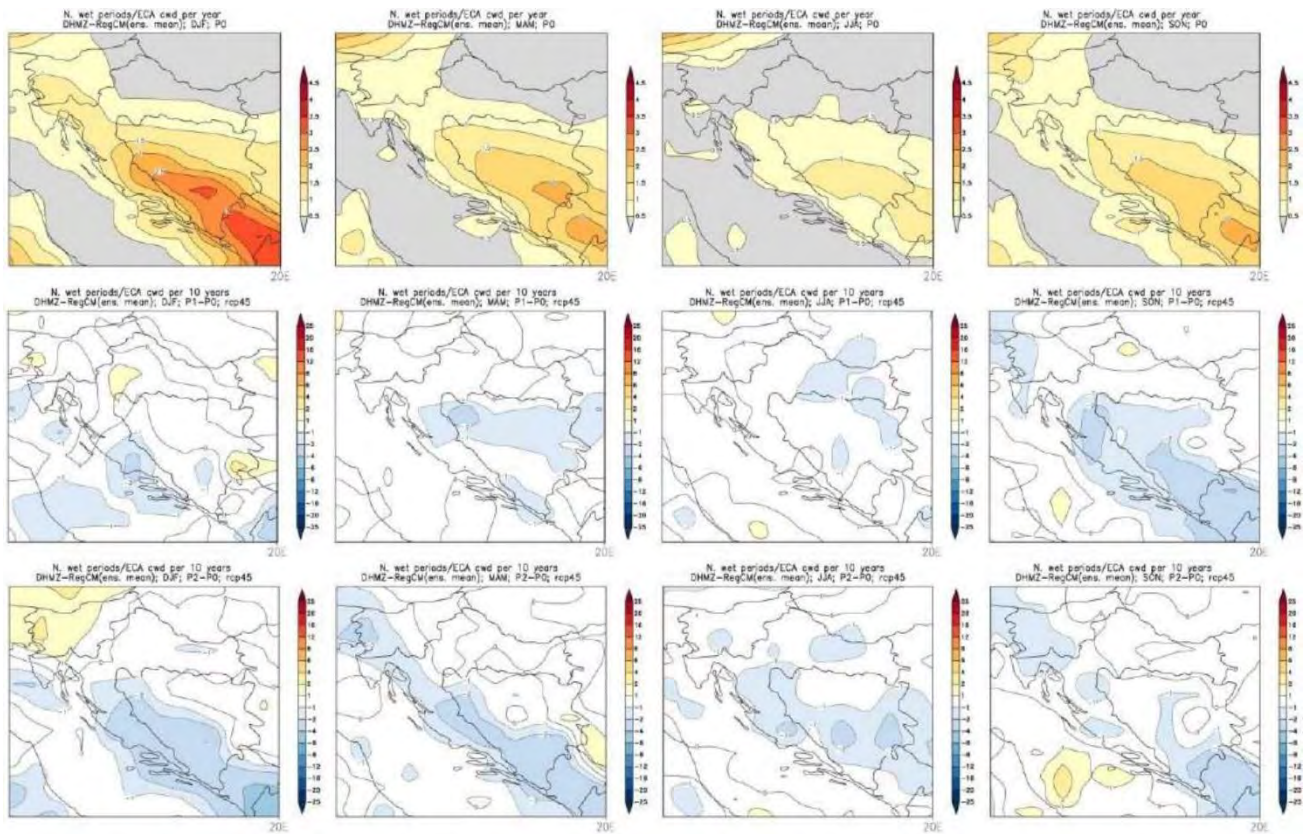
Grafički prikaz 14. Ukupna količina oborine (mm/dan) u srednjaku asamble iz četiri RegCM modela⁶⁰.

Izvor podataka: Dodatak rezultatima klimatskog modeliranja na sustavu HPC Velebit (2017), obrada autora.

Oborine – opažena kretanja. Tijekom razdoblja od 1961.–2010. godišnje količine ukupnih oborina u Republici Hrvatskoj pokazuju prevladavajuće statistički neznčajne trendove, koji su pozitivni u istočnim ravničarskim krajevima (povećanje) i negativni u ostalim područjima Republike Hrvatske. Slabi trendovi su uočljivi u većini sezona, ali iznimku čine ljetne oborine koje imaju jasno istaknut negativni trend u cijeloj zemlji (smanjenje). U jesen su slabi trendovi miješanog predznaka, a povećanje količine oborina u unutrašnjosti uglavnom je uzrokovano porastom broja dana s velikim dnevnim količinama oborina. Tijekom zime trendovi oborina nisu značajni i uglavnom su negativni u južnim i istočnim krajevima, a u preostalom dijelu zemlje mješovitog su predznaka. U proljeće rezultati pokazuju da nema izrazitih promjena u ukupnoj količini oborine u južnom i istočnom dijelu zemlje, dok je negativni trend prisutan u preostalom području.

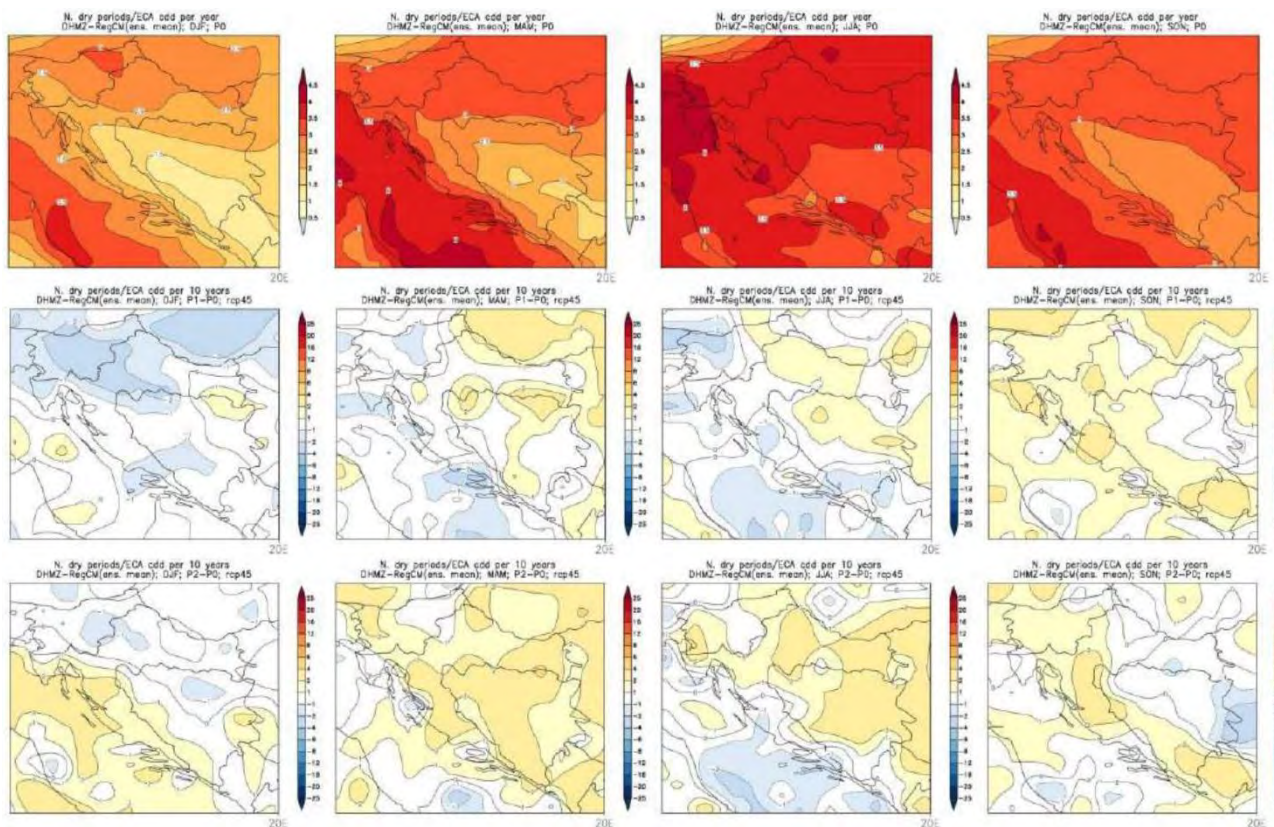
Buduće promjene oborina za scenariji RCP4.5. Na godišnjoj razini do 2040. godine projicirano je vrlo malo smanjenje srednje godišnje količine oborina, koje neće imati značajniji utjecaj na ukupnu godišnju količinu. U sjeverozapadnoj Hrvatskoj promjena ide u smjeru manjeg porasta godišnje količine oborina. Do 2070. godine očekuje se daljnje smanjenje srednje godišnje količine oborina (do oko 5 %), koje će se proširiti na gotovu cijelu zemlju, osim na najsjevernije i najzapadnije krajeve. Najveće smanjenje očekuje se u predjelima od južne Like do zaleđa Dalmacije uz granicu s Bosnom i Hercegovinom (oko 40 mm) i u najjužnijim kopnenim predjelima (oko 70 mm). **Buduće promjene za scenariji RCP8.5.** Do 2040. godine očekuje se povećanje oborine u odnosu na referentnu klimu zimi i proljeće u većem dijelu zemlje. To povećanje bilo bi najveće od 8-10 % u sjevernoj i središnjoj Hrvatskoj zimi. Ljeti je projicirano prevladavajuće smanjenje ukupne količine oborine, najviše u Lici do 10 %. U jesen je očekivano neznatno povećanje ukupne količine oborine. U razdoblju od 2040. - 2070. godine projicirano je za zimu povećanje ukupne količine oborine u čitavoj Hrvatskoj, a najviše, oko 8-9 % u sjevernim i središnjim krajevima. Ljeti se očekuje smanjenje ukupne količine oborine u cijeloj zemlji, najviše u sjevernoj Dalmaciji 5-8 %. U proljeće i u jesen promjene uključuju i povećanje i smanjenje količine oborina. Ipak, u jesen bi prevladavalo smanjenje ukupne količine oborine u većem dijelu zemlje osim u sjevernoj Hrvatskoj.

⁶⁰ Od lijeva na desno: zima, proljeće, ljeto i jesen. Gore: referentno razdoblje 1971.-2000.; sredina: promjene u razdoblju 2011.-2040.; dolje: promjena u razdoblju 2041.-2070. godine.

Grafički prikaz 15. Broj kišnih razdoblja u srednjaku ansambla iz četiri integracije RegCM modelom⁶¹.

Izvor podataka: Klimatsko modeliranje na sustavu HPC Velebit (2017), obrada autora

Grafički prikaz 16. Broj sušnih razdoblja u srednjaku ansambla iz četiri integracije RegCM modelom⁶².

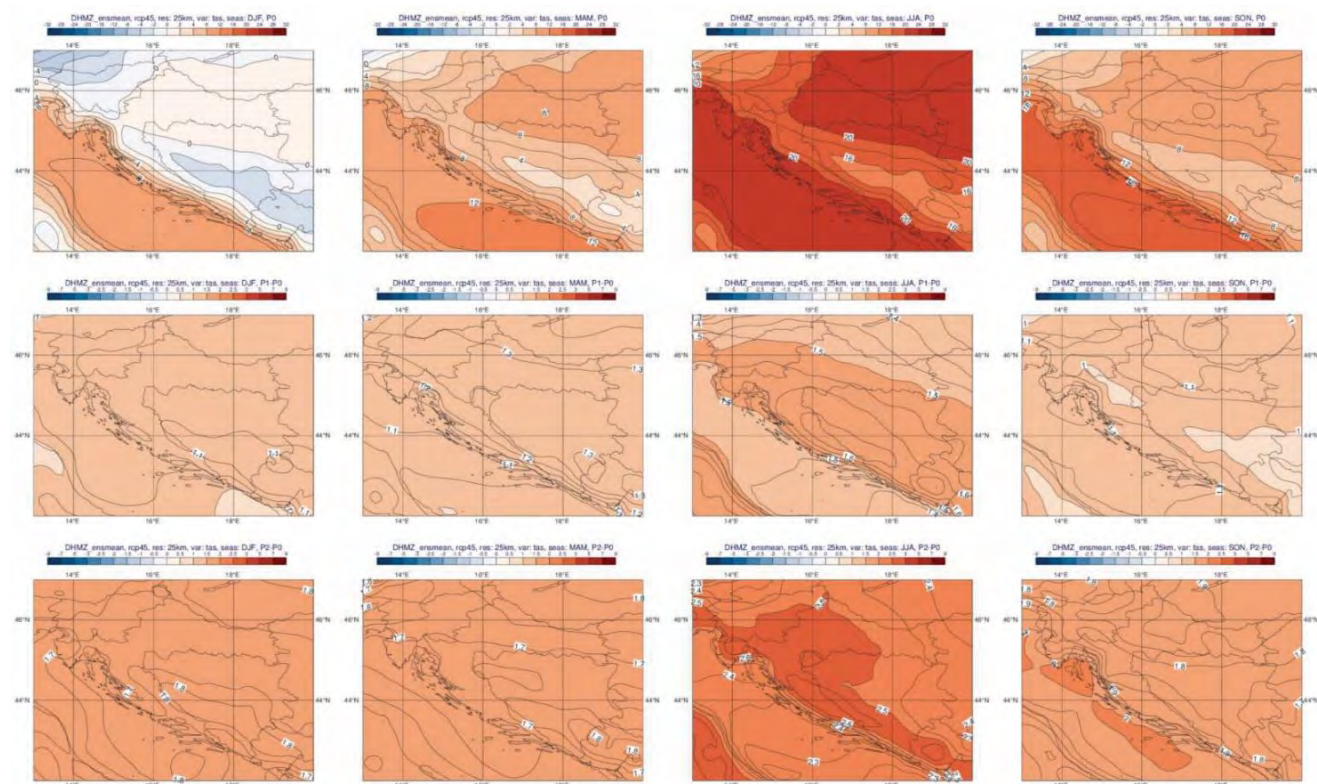
Izvor podataka: Klimatsko modeliranje na sustavu HPC Velebit (2017), obrada autora.

⁶¹ Gore: referentno razdoblje 1971.-2000.; sredina: promjena u razdoblju 2011.-2040.; dolje: promjene u razdoblju 2041.-2070. Srednji broj razdoblja definiran je u referentnoj klimi za jednu godinu, a u budućoj klimi za 10 godina.

⁶² Gore: referentno razdoblje 1971.-2000.; sredina: promjena u razdoblju 2011.-2040.; dolje: promjene u razdoblju 2041.-2070. Srednji broj razdoblja definiran je u referentnoj klimi za jednu godinu, a u budućoj klimi za 10 godina.

Kišna i sušna razdoblja. Scenariji RCP4.5. Do 2040. godine očekivani broj kišnih razdoblja (niz od barem 5 dana kada je količina ukupne oborine veća od 1 mm) uglavnom bi se smanjio, osim zimi u središnjoj Hrvatskoj gdje bi se malo povećao. Ove su promjene općenito male. Daljnje smanjenje broja kišnih razdoblja očekuje se i sredinom 21. stoljeća (2041.-2070.). Najveće smanjenje bilo bi u gorskoj i primorskoj Hrvatskoj zimi i u proljeće, ali isto tako i ljeti u dijelu gorske Hrvatske i sjeverne Dalmacije. U razdoblju od 2011. – 2040. godine broj sušnih razdoblja mogao bi se povećati u jesen u gotovo čitavoj zemlji te u sjevernim područjima u proljeće i ljeti. Zimi bi se broj sušnih razdoblja smanjio u središnjoj Hrvatskoj, a smanjio bi se i ponegdje u primorju u proljeće i ljeti. Povećanje broja sušnih razdoblja očekuje se u praktički svim sezonama do kraja 2070. godine. Najizraženije povećanje bilo bi u proljeće, a nešto manje zimi i u jesen. **Scenariji RCP8.5.** U vegetacijsko važnoj proljetnoj sezoni do 2040. godine ne očekuje se značajnijih promjena broja sušnih razdoblja, ali bi u razdoblju 2041.-2070. godine došlo do povećanja broja sušnih razdoblja koje bi zahvatilo veći dio Hrvatske.

TEMPERATURA ZRAKA I EKSTREMNE TEMPERATURNE PRILIKE

Grafički prikaz 17. Promjene temperature zraka na 2 m (°C)⁶³.

Izvor podataka: Dodatak rezultatima klimatskog modeliranja na sustavu HPC Velebit (2017), obrada autora.

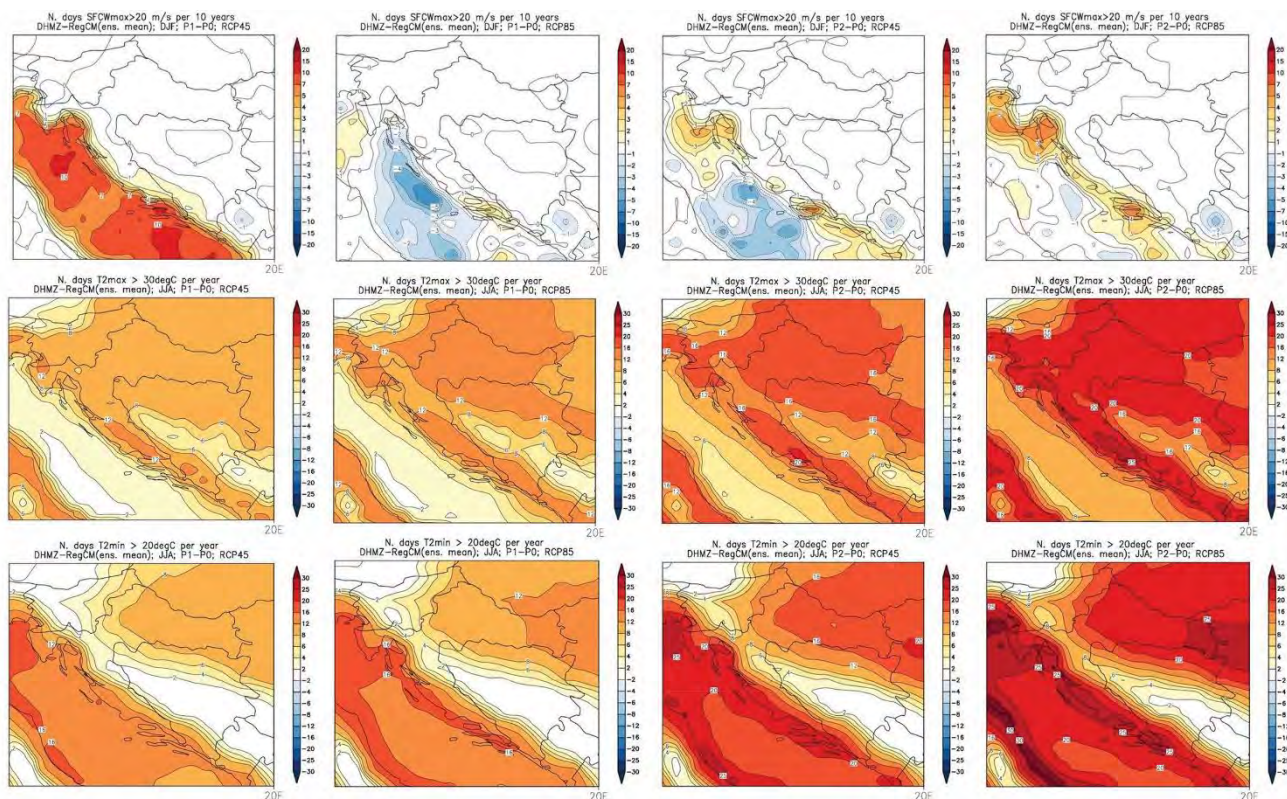
Temperatura zraka – opažene promjene. Tijekom razdoblja 1961.-2010. godine trendovi srednje, srednje minimalne i srednje maksimalne temperature zraka pokazuju zatopljenje na cijelom području Hrvatske. Trendovi godišnje temperature zraka pozitivni su i statistički značajni, a promjene su veće u kontinentalnom dijelu zemlje, nego li na obali i u dalmatinskoj unutrašnjosti. Najvećoj promjeni, odnosno porastu, bila je izložena maksimalna temperatura zraka. Najveći doprinos ukupnom pozitivnom trendu porasta temperature zraka dali su ljetni trendovi, a porastu srednjih maksimalnih temperatura podjednako su doprinijeli i trendovi za zimu i proljeće. Najmanje promjene imale su jesenske temperature zraka. Uočeno zatopljenje očituje se i u svim indeksima temperaturnih ekstrema.

Buduće promjene za scenariji RCP4.5. U razdoblju 2011.-2040. godine očekuje se gotovo jednoličan porast (1,0 do 1,2 °C) srednjih godišnjih vrijednosti temperature zraka u čitavoj Hrvatskoj. U razdoblju 2041.-2070. godine očekivani trend porasta temperature nastavio bi se i iznosio bi između 1,9-2 °C. Nešto malo toplije moglo bi biti samo na krajnjem zapadu zemlje, duž zapadne obale Istre.

⁶³ Temperatura zraka na 2 m (°C) u srednjaku ansambla iz četiri integracije RegCM modelom. Od lijeva na desno: zima, proljeće, ljeto i jesen. Gore: referentno razdoblje 1971.-2000.; sredina: promjena u razdoblju 2011.-2040.; dolje: promjena u razdoblju 2041.-2070. godine.

U razdoblju 2011.-2040. godine očekuje se u svim sezonama porast srednje prizemne temperature zraka u čitavoj Hrvatskoj. Zimi i ljeti najveći projicirani porast temperature bio bi između 1,1-1,3 °C u primorskim krajevima. U proljeće bi porast mogao biti od 0,7 °C na Jadranu do malo više od 1,0 °C na sjeveru Hrvatske, a u jesen bi očekivani porast temperature mogao biti između 0,9 °C u istočnim krajevima do oko 1,2 °C na Jadranu, iznimno 1,4 °C u zapadnoj Istri. U razdoblju od 2041. do 2070. godine najveći porast srednje temperature zraka do 2,2 °C očekuje se na Jadranu i to ljeti i u jesen. Zimi i u proljeće najveći projicirani porast temperature nešto je manji, do oko 2,1 °C odnosno 1,9 °C u kontinentalnim krajevima. Zimi i u proljeće prostorna razdioba porasta temperature obrnuta je od one ljeti i u jesen: porast je najmanji na Jadranu, a on bi postupno rastao do 1,9 °C prema sjevernim krajevima. Projicirane promjene maksimalne temperature zraka do 2040. godine slične su onima za srednju (dnevnu) temperaturu i očekuje se porast u svim sezonama. Porast bi općenito bio veći do 1,0 °C (0,7 °C u proljeću na Jadranu), ali manji od 1,5 °C. U razdoblju 2041.-2070. godine očekuje se daljnji porast maksimalne temperature. On bi mogao biti veći nego u prethodnom razdoblju i u odnosu na referentnu klimu mogao bi dosegnuti do 2,3 °C ljeti i u jesen na otocima. I za minimalnu temperaturu očekuje se porast u budućoj klimi. Do 2040. godine najveći očekivani porast minimalne temperature jest zimi: do 1,2 °C u sjevernoj Hrvatskoj i primorju te do 1,4 °C u Gorskom kotaru, dakle u kraju gdje je i inače najhladnije. Najmanji očekivani porast, manje od 1,0 °C bio bi u proljeće. I u razdoblju 2041.-2070. godine najveći porast minimalne temperature očekuje se zimi – od 2,1 do 2,4 °C u kontinentalnom dijelu te od 1,8 do 2,0 °C u primorskim krajevima. U ostalim sezonama porast minimalne temperature bio bi nešto manje nego zimski. **Buduće promjene za scenariji RCP8.5.** Prema ovom scenariju u razdoblju 2011.-2040. sezonski porast temperature bi u prosjeku bio veći samo za oko 0,3 °C u usporedbi s RCP4.5. Ovakvu podudarnost rezultata u dva različita scenarija nalazimo i u projekcijama porasta temperature iz globalnih klimatskih modela prema kojima su porasti temperature u svim IPCC scenarijima u većem dijelu prve polovice 21. stoljeća vrlo slični. Međutim, u razdoblju 2041.-2070. godine projicirani porast temperature za RCP8.5 scenariji osjetno je veći od onoga za RCP4.5 i iznosi između 2,6 i 2,9 °C ljeti, a u ostalim sezonama od 2,2 do 2,5 °C. Za maksimalnu temperaturu do 2040. godine očekivani sezonski porast u odnosu na referentno razdoblje najveći je u ljeto (do 1,7 °C u primorju i na otocima), a najmanje u proljeće (0,9-1,1 °C). Zimi i jesen očekivani porast maksimalne temperature je između 1,1 i 1,3 °C. Sredinom 21. stoljeća (razdoblje 2041.-2070.godine) najveći očekivani porast srednje maksimalne temperature jest do 3,0 °C ljeti na otocima Jadrana, a u ostalim sezonama između 2,2 i 2,6 °C. Za minimalnu temperaturu najveći projicirani porast u razdoblju 2011.-2040. godine jest preko 1,5 zimi u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, sjevernom dijelu Gorskog kotara i u istočnom dijelu Like te ljeti u primorskim krajevima. U proljeće i jesen očekivano je povećanje nešto manje, od 1,1 do 1,2 °C. Do 2070. godine minimalna temperatura porasla bi od 2,2 do 2,8 °C zimi te od 2,6 do 2,8 °C ljeti. U proljeće i jesen bi bilo nešto manje – između 2,2 – 2,4 °C.

Ekstremne temperaturne prilike. Ekstremne prilike analizirane su na osnovi učestalosti broja dana pojave nekog događaja (ekstrema) u sezoni, odnosno promjene učestalosti u budućoj klimi. **Buduće promjene za scenariji RCP4.5.** U razdoblju 2011. – 2040. očekuje se porast broja vrućih dana (kada je temperatura veća od 30 °C), što bi moglo prouzročiti i produženja razdoblja s visokom temperaturom zraka (toplinski valovi). Povećanje broja vrućih dana s prosjekom od 15 do 25 dana u razdoblju referentne klime (1971.-2000.) bilo bi u većem dijelu Hrvatske između 6 i 8 dana, te više od 8 dana u istočnoj Hrvatskoj i ponegdje na Jadranu. I u gorskim bi predjelima porast vrućih dana u budućoj klimi bio jednak porastu u većem dijelu zemlje. Porast broja vrućih dana nastavio bi se i u razdoblju 2041. – 2070. godine. U čitavoj Hrvatskoj očekuje se porast od nešto više od 12 dana što bi u gorskim predjelima odgovaralo gotovo udvostručenju broja vrućih dana u odnosu na referentno razdoblje. U budućoj klimi do 2040. godine očekuje se i porast broja ljetnih dana s toplim noćima (kada je minimalna temperatura zraka veća ili jednaka 20 °C), a najveći porast projiciran je za područje Jadrana. Do 2070. godine očekuje se daljnji osjetni porast broja dana s toplim noćima. Očekivani broj zimskih ledenih dana (kada je temperatura ispod -10 °C) bi se u razdoblju 2011.-2040. godine smanjio u odnosu na referentnu klimu. Za drugo razdoblje 2041.-2070. godine očekuje se daljnje smanjenje broja ledenih dana. **Buduće promjene za scenariji RCP8.5.** Uz ovaj scenariji očekuje se manji porast broja vrućih dana do 2040., a do 2070. godine taj porast bi bio veći za oko 30 % u usporedbi s RCP4.5. U odnosu na RCP4.5. scenarij, projicirani broj dana s toplim noćima samo će malo porasti do 2040. godine, no značajni porast očekuje se u razdoblju od 2041.-2070., osobito u istočnoj Slavoniji i primorskim krajevima. Također se očekuje još veće smanjenje ledenih dana, osobito u razdoblju 2041.-2070. godine.

Grafički prikaz 18. Promjena broja dana s maks. brzinom vjetra⁶⁴, vrućih dana⁶⁵ i dana s toplim noćima⁶⁶.

Izvor podataka: Dodatak rezultatima klimatskog modeliranja na sustavu HPC Velebit (2017), obrada autora.

Srednja brzina vjetra. U razdoblju 2011.–2040. godine projicirana srednja brzina vjetra neće se mijenjati zimi i u proljeće, ali projekcije ukazuju na moguć porast tijekom ljeta i jeseni na Jadranu. Porast prosječne brzine vjetra osobito je izražen u jesen na sjevernom Jadranu (do oko 0,5 m/s), što predstavlja promjenu od oko 20–25% u odnosu na referentno razdoblje. Mali porast srednje brzine vjetra projiciran je također u jesen u Dalmaciji i gorskim predjelima. U razdoblju 2041.–2070. godine očekuje se blago smanjenje srednje brzine vjetra tijekom zime u dijelu sjeverne i u istočnoj Hrvatskoj. Ljeti i u jesen nastavlja se simulirati trend jačanja brzine vjetra na Jadranu, slično kao i u razdoblju 2011.–2040. godine. **Maksimalna brzina vjetra.** Na godišnjoj razini, u budućim klimama 2011.–2041. i 2041.–2060. godine, očekivana maksimalna brzina vjetra ostala bi praktički nepromijenjena u odnosu na referentno razdoblje, s najvećim vrijednostima od 8 m/s na otocima južne Dalmacije. Do 2040. godine očekuje se u sezonskim srednjacima uglavnom blago smanjenje maksimalne brzine vjetra u svim sezonama osim u ljetnom razdoblju. Zimi se očekuje smanjenje maksimalne brzine vjetra od oko 5 % i to u krajevima gdje je u referentnoj klimi vjetar najjači – na južnom Jadranu i zaleđu srednje i južne Dalmacije. U razdoblju 2041.–2070. godine očekuje se smanjenje maksimalne brzine vjetra u svim sezonama osim ljeti. Najveće smanjenje maksimalne brzine vjetra u ovom razdoblju očekuje se zimi na južnom Jadranu⁶⁷.

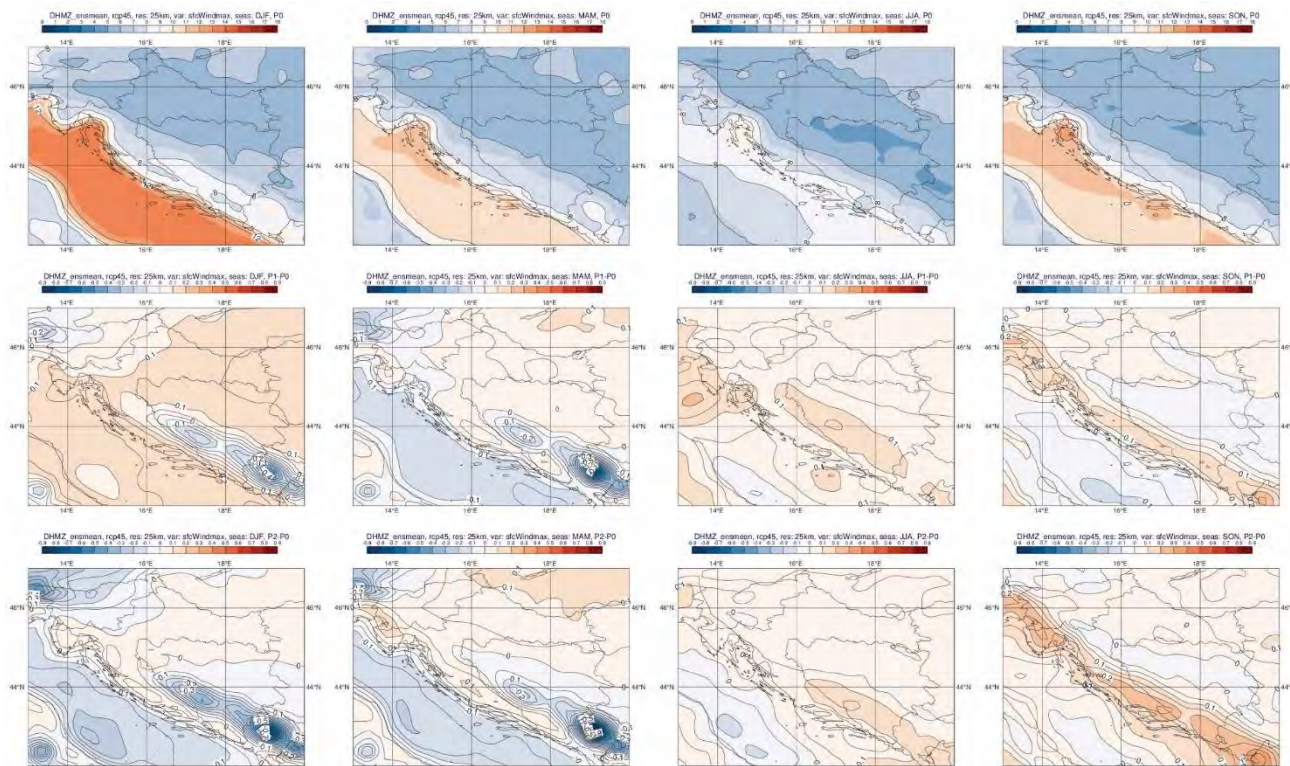
Evapotranspiracija. U budućem klimatskom razdoblju 2011.–2040. godine u većini se krajeva očekuje povećanje evapotranspiracije u proljeće i ljeti od 5 % do 10 %, a nešto jače povećanje očekuje se samo na vanjskim otocima i u zapadnoj Istri. U većem dijelu sjeverne Hrvatske ne očekuje se promjena ukupne ljetne evapotranspiracije. Do 2070. godine očekivana promjena za veći dio Hrvatske slična je onoj u razdoblju 2011.–2040. godine. Nešto izraženije povećanje (10–15 %) očekuje se ljeti u obalnom dijelu i zaleđu, pa sve do oko 20 % na vanjskim otocima.

⁶⁴ Gornji red: Promjene srednjeg broja dana s maksimalnom brzinom vjetra većom ili jednakom 20 m/s u odnosu na referentno razdoblje 1971.–2000. u srednjaku ansambla iz četiri integracije RegCM modelom. Lijevo: scenarij RCP4.5 i i središnja lijevo: promjene u razdoblju 2011.–2040. godine. Desno: scenarij RCP8.5. i središnja desno: promjene u razdoblju 2041.–2070. godine. Mjerna jedinica: broj događaja u 10 godina. Sezona: zima.

⁶⁵ Srednji red: Promjene srednjeg broja vrućih dana (dan kada je maksimalna temperatura veća ili jednaka 30 °C) u odnosu na referentno razdoblje 1971.–2000. u srednjaku ansambla iz četiri integracije RegCM modelom. Lijevo: scenarij RCP4.5 i središnja lijevo: promjene u razdoblju 2011.–2040. godine. Desno: scenarij RCP8.5. i središnja desno: promjene u razdoblju 2041.–2070. godine. Mjerna jedinica: broj događaja u godini. Sezona: ljeto.

⁶⁶ Donji red: Promjene srednjeg broja dana s toplim noćima (dan kada je minimalna temperatura veća ili jednaka 20 °C) u odnosu na referentno razdoblje 1971.–2000. u srednjaku ansambla iz četiri integracije RegCM modelom. Lijevo: scenarij RCP4.5 i središnja lijevo: promjene u razdoblju 2011.–2040. godine. Desno: scenarij RCP8.5. i središnja desno: promjene u razdoblju 2041.–2070. godine. Mjerna jedinica: broj događaja u godini. Sezona: ljeto.

⁶⁷ Potrebno je napomenuti da korištena rezolucija od 50 km nije dostatna za precizniji opis prostornih (lokalnih) varijacija u maksimalnoj brzini vjetra koje ovise o mnogim detaljima preciznijih mjera.

Grafički prikaz 19. Maksimalna brzina vjetra na 10 m (m/s)⁶⁸.

Izvor podataka: Dodatak rezultatima klimatskog modeliranja na sustavu HPC Velebit (2017), obrada autora.

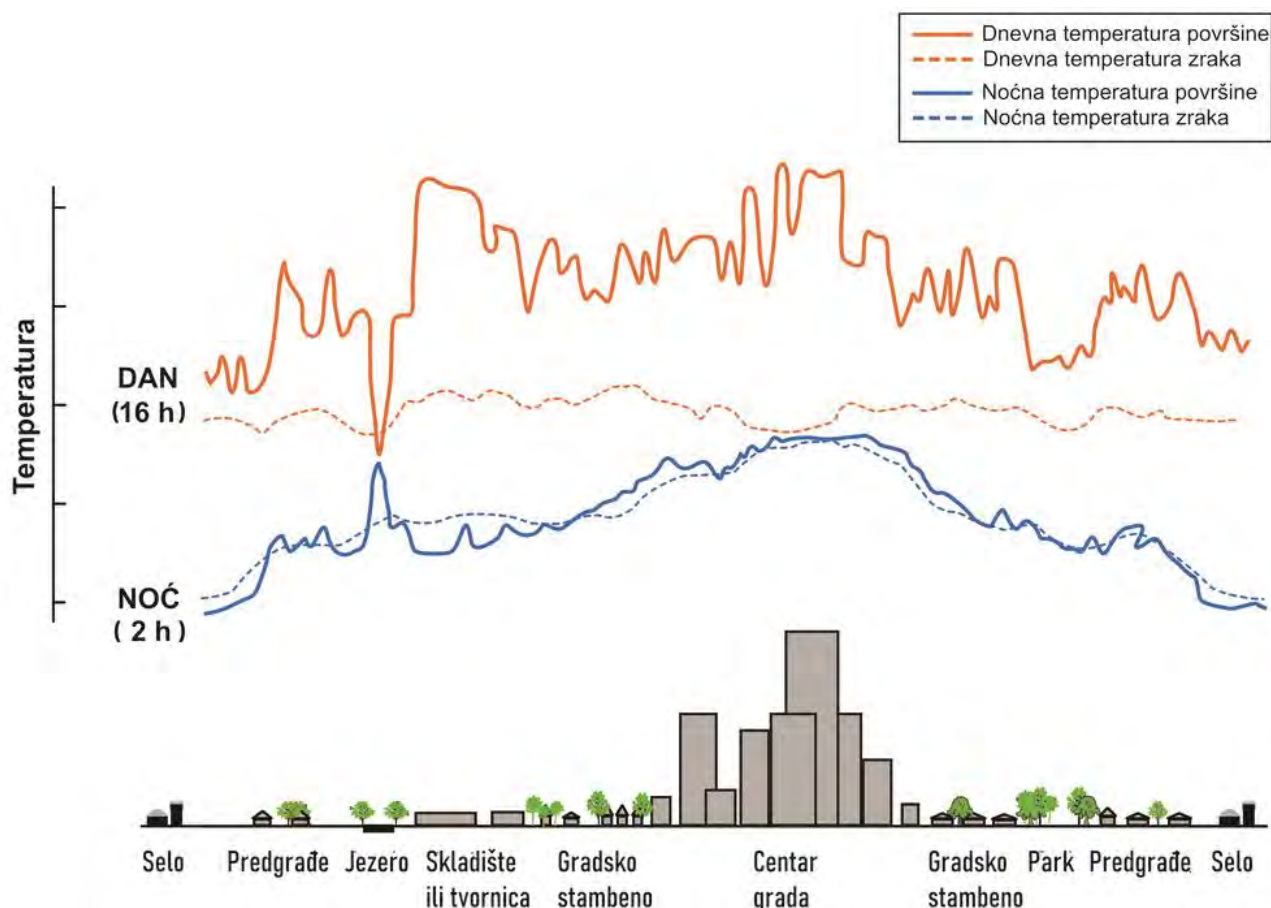
Vlažnost zraka. Do 2040. godine očekuje se porast vlažnosti zraka kroz cijelu godinu, a najviše ljeti na Jadranu. U razdoblju 2041.–2070. godine očekuje se jednolik porast vlažnosti zraka u čitavoj Hrvatskoj, nešto veći ljeti na Jadranu. **Sunčano zračenje.** Projicirane promjene toka ulazne Sunčeve energije u razdoblju od 2011.–2040. godine ne idu u istom smjeru u svim sezonama. Dok je zimi u čitavoj Hrvatskoj, a u proljeće u zapadnim krajevima projicirano smanjenje toka ulazne Sunčeve energije, ljeti i u jesen te u sjevernim krajevima u proljeće očekuje se porast vrijednosti u odnosu na referentno razdoblje. Sve su promjene u rasponu od 1–5 %. U ljetnoj sezoni, kad je tok ulazne Sunčeve energije najveći (u priobalnom pojasu i zaleđu 250–300 W/m²), projicirani porast jest relativno malen. U razdoblju 2041.–2070. godine očekuje se povećanje toka ulazne Sunčeve energije u svim sezonama osim zimi. Najveći je porast ljeti, i to 8–12 W/m² u gorskoj i središnjoj Hrvatskoj, dok će najmanji biti u srednjoj Dalmaciji. **Snježni pokrov.** Do 2040. godine zimi je projicirano smanjenje ekvivalentne vode snijega, odnosno snježnog pokrova. Smanjenje je najveće u Gorskom kotaru i iznosilo bi 7–10 mm, što čini nešto manje od 50 % ekvivalentne vode snijega u referentnoj klimi. U razdoblju 2041.–2070. godine očekuje se u čitavoj Hrvatskoj daljnje smanjenje ekvivalentne vode snijega. **Vlažnost tla.** Očekuje se da će u razdoblju do 2040. godine vlažnost tla smanjiti u sjevernoj Hrvatskoj, a do 2070. godine i u čitavoj Hrvatskoj. Najveće smanjenje vlažnosti tla očekuje se u ljetnim i jesenskim mjesecima.

Razina mora⁶⁹. Prema rezultatima CMIP5 modela (iz IPCC AR5) za razdoblje sredinom 21. stoljeća (2046.–2065.) očekivani porast globalne srednje razine mora uz RCP4.5 jest 19–33 cm, a uz RCP8.5 jest 22–38 cm. U razdoblju 2081.–2100. za RCP4.5 porast bio bi 32–63 cm, a uz RCP8.5 4–82 cm. Ovaj porast globalne razine mora neće se ravnomjerno odraziti u svim područjima. Projekcije promjene razine Jadranskog mora do kraja 21. stoljeća (iz IPCC AR5 i domaćih izvora) daju okvirni porast u rasponu između 32–65 cm te je isti korišten i kod predlaganja mjera vezanih uz srednje razine mora⁷⁰.

⁶⁸ Maksimalna brzina vjetra na 10 m (m/s) u srednjaku ansambla iz četiri integracije RegCM modelom. Od lijeva na desno: zima, proljeće, ljeto i jesen. Gore: referentno razdoblje 1971.–2000.; sredina: promjena u razdoblju 2011.–2040. godine; dolje: promjena u razdoblju 2041.–2070. godine.

⁶⁹ Procjene porasta razine mora nisu dobivene RegCM modelom, već su rezultati preuzeti iz IPCC AR5 i doneseni zaključcima istraživanja domaćih autora i praćenja dosadašnjeg kretanja promjena srednje razine Jadranskog mora.

⁷⁰ Potrebno je naglasiti da su procjene znatne neizvjesnosti, na koje se već nailazi kod izračuna razine mora za povijesnu klimu.

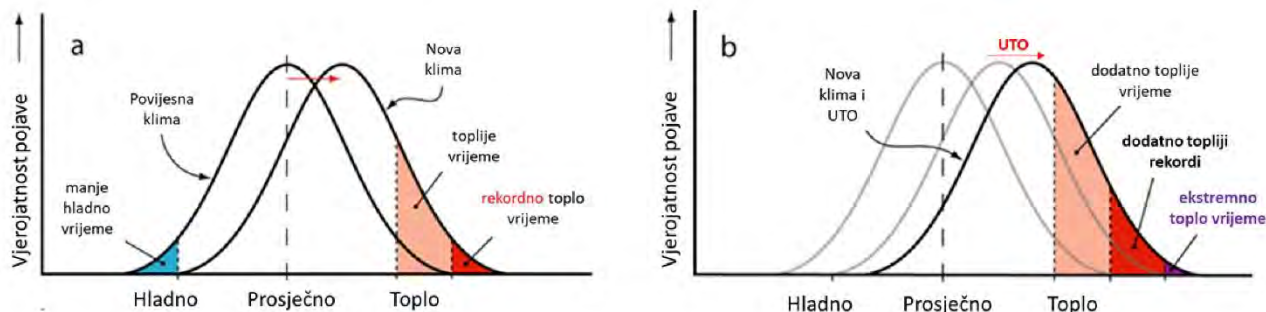
Grafički prikaz 20. Prostorna distribucija dnevnih i noćih temperatura zraka.

Izvor podataka: Mrežni izvori portala meteo-info, obrada autora.

Gradovi modificiraju lokalnu klimu područja u kojem se nalaze, što najviše do izražaja dolazi kroz fenomen koji se naziva urbani toplinski otok (eng. *urban heat island*), a očituje se u višoj temperaturi zraka u gradu u odnosu na njegovu ruralnu okolinu. Osnovni uzrok te pojave su umjetni materijali (npr. asfalt, beton i dr.) od kojih su izgrađeni gradovi (izgrađeni okoliš) te oni danju apsorbiraju više Sunčeve kratkovalne radijacije nego prirodna podloga u ruralnoj okolini grada. Ta akumulirana toplina zagrijava grad, što najviše do izražaja dolazi noći i zimi, kada je ohlađivanje dugovalnom radijacijom najjače. Intenzitet toplinskog otoka grada ovisi o njegovoj veličini, gustoći izgrađenosti, njegovom smještaju, sinoptičkoj situaciji, dobu dana i godine i drugim čimbenicima. Valja napomenuti da toplinski otok grada ima izravan učinak na život ljudi u gradovima te utječe na kvalitetu života njihovih stanovnika, što se najviše očituje kroz negativne posljedice – visoke dnevne i noćne temperature zraka, onečišćenje zraka, povećanu potrošnju energije, ugrozu ljudskog zdravlja, smanjenje standarda života i druge.

Kako bi se ublažio zagrijavajući utjecaj gradskih površina, danas se najčešće kao mjera urbanističkog uređenja koristi uvođenje zelene infrastrukture u gradove poput sadnje stabla i ozelenjavanje površina te uređenjem zelenih krovova i zidova. Naime, podloge s prirodnim pokrovom imaju ohlađujući učinak u odnosu na umjetne podloge u izgrađenim dijelovima grada. Prirodna podloga na kojoj se nalazi trava, grmlje, drveće ili druga vegetacija apsorbira manju količinu Sunčeve radijacije od podloge koja je izgrađena od umjetnih materijala te je danju hladnija, a preko noći se brže ohladi. Podloga na kojoj prevladava drveće, odnosno šuma prima još manje radijacije jer se znatan dio Sunčeve radijacije reflektira od gornjeg sloja krošnja (oko 10 do 30 %) te ne dopire do šumskog tla. U prosjeku je albedo, koeficijent refleksije Sunčeve radijacije, veći na prirodnoj podlozi nego na umjetnoj. Istovremeno, biljni pokrivač dio radijacije troši i na proces fotosinteze, dok se dio topline prirodnih podloga troši na proces evapotranspiracije (isparavanje vode s podloge i iz biljaka)⁷¹.

⁷¹ Zbog velikog toplinskog kapaciteta vode veže se znatna količina topline koja je sadržana u česticama vodene pare i ne sudjeluje u zagrijavanju zraka. Financira Europska unija – NextGeneration EU. Izneseni stavovi i mišljenja samo su autori i ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije. Ni Europska unija ni Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornim za njih.

Grafički prikaz 21. Kombinirani učinak klimatskih promjena (lijevo) i UTO-a (desno) na temperature u gradu.
Izvor podataka: MPGI (2024.), obrada autora.

Zbog svih tih procesa zelene površine imaju ohlađujući učinak na zrak iznad njih te se govori o hladnim otocima zelenih površina (eng. *Green Space Cool Island* – GSCI), odnosno hladnim otocima parkova (eng. *Park Cool Island* – PCI), čiji ohlađujući učinak još više dolazi do izražaja.

Ohlađujući učinak parkova ovisi o mnogo čimbenika – njihovoj veličini, vrsti tla i vegetacije, udjelu vodenih i izgrađenih površina, sinoptičkoj situaciji, dobu dana ili godine i drugim. Najvažniji čimbenik koji utječe na intenzitet PCI-a je veličina parka. Istraživanja su pokazala da se ohlađujući učinak zelenih površina može primijetiti već i na zelenim površinama veličine oko 200 m², iako tako male zelene površine nemaju ohlađujući utjecaj na izgrađeno područje u okolici. Općenito se može reći da je PCI izraženiji što je veća površina parka, međutim, najvažniji čimbenik je vrsta vegetacije koja u njemu prevladava zbog čega svaki park ne mora u svako doba dana ili godine biti nužno hladniji od izgrađene okoline, što se vrlo često ne uzima u obzir prilikom urbanog planiranja ili uređenja parkova. U parkovima u kojima veći dio površine pokriva drveće do izražaja dolazi ohlađivanje tijekom dana⁷². Tijekom noći PCI ne dolazi toliko do izražaja jer krošnje stabala sprječavaju ohlađivanje dugovalnom radijacijom, a tome pridonosi i veća relativna vlažnost zraka koja je svojstvena šumskim prostorima zbog veće evapotranspiracije i slabije cirkulacije zraka⁷³.

U parkovima u kojima prevladavaju otvoreni travnjaci s malo ili nimalo stabla PCI je izraženiji tijekom noći zbog nepostojanja krošnji stabala koje bi spriječile intenzivno zagrijavanje podloge, a evapotranspiracija ima veći ohlađujući učinak jedino ako se zelene površine navodnjavaju ili prskaju vodom⁷⁴. Parkovi utječu i na cirkulaciju zraka u gradovima. Razlika u temperaturi zraka između parkova i izgrađenog okoliša potiče strujanje zraka u neposrednoj okolici zbog čega dolazi do širenja ohlađujućeg utjecaja PCI-a na neposredni prostor uz njega⁷⁵. Unatoč tome što ohlađujući učinak parkova raste s njihovom veličinom, povoljni učinak na ublažavanje toplinskog otoka grada ima veći broj manjih parkova nego nekoliko većih. Kako se ohlađujući utjecaj parkova osjeća na izgrađenom području grada oko njih, utjecaj većeg broja relativno manjih parkova osjećat će se u dijelovima gdje se oni nalaze te će imati veći ukupni utjecaj na toplinska obilježja grada. Nasuprot tome, nekoliko velikih parkova koji imaju veći ohlađujući učinak u neposrednoj okolici neće se osjetiti u udaljenijim dijelovima grada⁷⁶.

⁷² Krošnje stabla tijekom dana stvaraju sjenu, čime pomažu u smanjenju zagrijavanja podloge i zraka iznad nje. Ako je riječ o gušćoj šumi, njezin je ohlađujući učinak veći pa maksimum PCI-a dolazi do izražaja poslijepodne, a ako je šumski pokrov nešto rjeđi, maksimum PCI-a nastupa rano navečer.

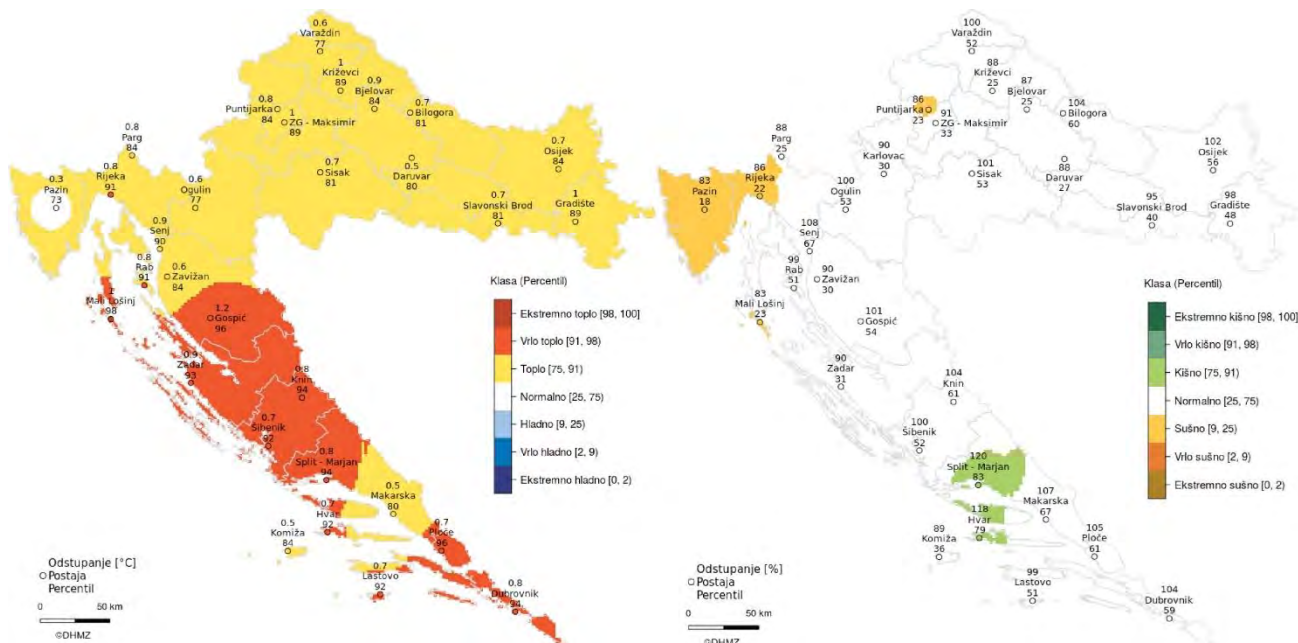
⁷³ U umjerenim geografskim širinama, gdje zime mogu biti vrlo hladne, povoljna je okolnost ako prevladavaju listopadne vrste drveća koje zimi gube lišće, čime omogućuju veće zagrijavanje podloge. Naime, krošnje listopadnog drveća s lišćem mogu smanjiti dolaznu Sunčevu radijaciju za 80 do 85 %, a krošnje bez lišća samo za 30 do 45 %.

⁷⁴ Razlike u temperaturi tih parkova i izgrađene okolice danju postoje, ali nisu toliko velike kao noću. Tada do izražaja dolazi jako ohlađivanje dugovalnom radijacijom pa je PCI znatno jači nego danju. Zbog nižih temperatura tijekom noći evapotranspiracija je slaba ili nema veći učinak na ohlađivanje te je za takvu vrstu parkova karakteristično da dnevne temperature zraka ponekad mogu biti i više nego na izgrađenim površinama oko parka.

⁷⁵ Na intenzitet ohlađivanja utječu i brzina i smjer vjetra – kada je atmosfera mirna, miješanje zraka je slabo te je razlika u temperaturi parka i okolice veća. S povećanjem brzine vjetra povećava se i miješanje zraka te, osobito u slučaju malih parkova, njihov ohlađujući učinak slabi. Ohlađujući učinak PCI-a osjeća se u smjeru puhanju vjetra, ali s udaljenošću vrlo brzo opada. Na to veliki utjecaj ima veličina i gustoća zgrada u okolici parkova. Zbog toga se i horizontalni gradijent temperature zraka u okolici i parkova dosta mijenja, što objašnjava često kontradiktorne rezultate različitih istraživanja prema kojima je ohlađujući utjecaj parkova u nekim slučajevima zanemariv, dok se u drugim slučajevima on može detektirati na udaljenostima od čak nekoliko stotina metara.

⁷⁶ Posebno to vrijedi za velike, izolirane parkove na rubu grada.

5.6.3. ANOMALIJE I TEMPERATURA ZEMLJIŠTA ZA RAZDOBLJE OD 2021. DO 2024. GODINU

5.6.3.1. ANALIZA KLIMATSKIH ANOMALIJA ZA 2021. GODINU⁷⁷Grafički prikaz 22. Odstupanja srednjih godišnjih temp. zraka (°C) i količine oborina (%) za 2021. godinu⁷⁸.

Izvor podataka: DHMZ, obrada autora.

Srednja godišnja temperatura zraka za 2021. godinu na području Republike Hrvatske bila je iznad višegodišnjeg prosjeka (1981.-2010.). Odstupanja srednje godišnje temperature zraka za 2021. u odnosu na višegodišnji prosjek nalaze se u rasponu od 0.3 °C (Pazin) do 1.2 °C (Gospić). Prema raspodjeli percentila, toplinske prilike u Hrvatskoj u 2021. opisane su sljedećim kategorijama: normalno (središnja Istra), toplo (istočna, središnja i dio gorske Hrvatske, obala Istre, Kvarner s dijelom otoka, dio srednje Dalmacije, Korčula) i vrlo toplo (dio kvarnerskih otoka, dio gorske Hrvatske, sjeverna Dalmacija, dio srednje Dalmacije, južna Dalmacija izuzev Korčule). Analiza godišnjih količina oborine koje su izražene u postocima (%) višegodišnjeg prosjeka (1981.-2010.) pokazuje da su količine oborine za 2021. na većini analiziranih postaja bile oko višegodišnjeg prosjeka. Usporedba s navedenim višegodišnjim prosjekom pokazuje da se količine oborine za 2021. nalaze u rasponu od 83 % višegodišnjeg prosjeka u Pazinu (868.5 mm) i Malom Lošnju (770.7 mm) do 120 % na postaji Split – Marjan (930.4 mm). S druge strane, oborinske prilike u Hrvatskoj u 2021. godini izražene percentilima bile su normalne na većem dijelu teritorija, a sušne ili kišne na izdvojenim lokacijama. Oborinske prilike detaljnije su opisane u sljedećim kategorijama: sušno (okolica Puntjarke, šire područje Rijeke, Istra, Mali Lošinj), normalno (veći dio teritorija Republike Hrvatske), kišno (šire područje Splita, dijelovi Brača i Hvara).

Tablica 19. Odstupanja srednjih mjesečnih temp. zraka (°C) i oborina (%) po godišnjim dobima (2021).

PROLJEĆE	LJETO	JESEN	ZIMA
ODSTUPANJA SREDNJIH MJESEČNIH VRIJEDNOSTI TEMPERATURE ZRAKA (°C)			
-0.5/29	1.8/98	0.9/87	1.4/96
ODSTUPANJA U KOLIČINI OBORINA (%)			
68/17	136/73	98/52	172/92

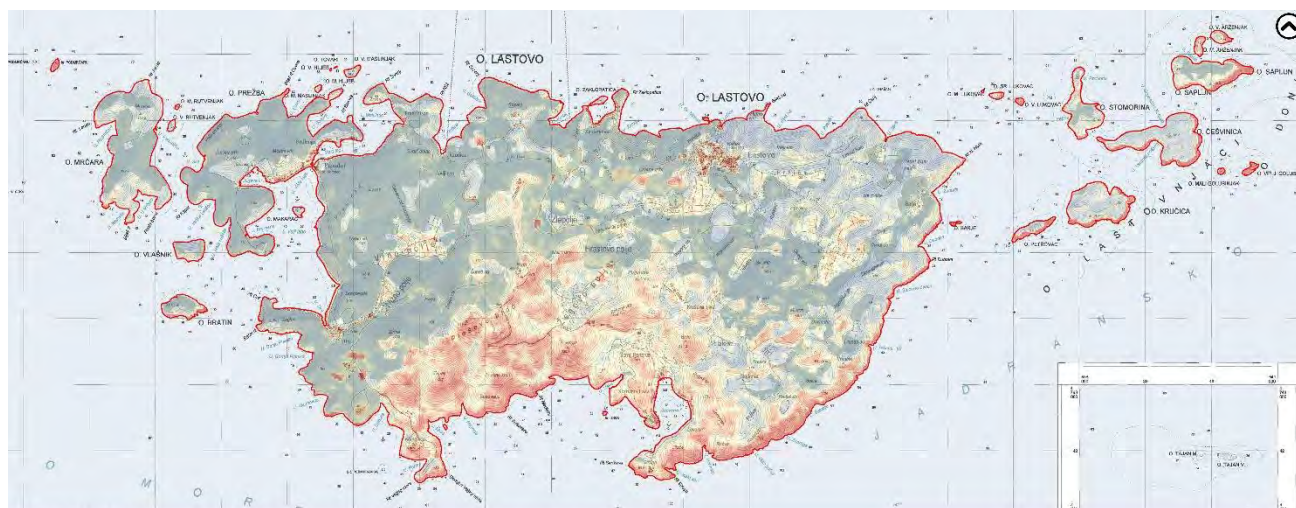
Izvor podataka: DHMZ (2024), obrada autora.

Tablica 20. Odstupanja srednjih mjesečnih temp. zraka (°C) i količine oborina (%) pomjesecima (2021).

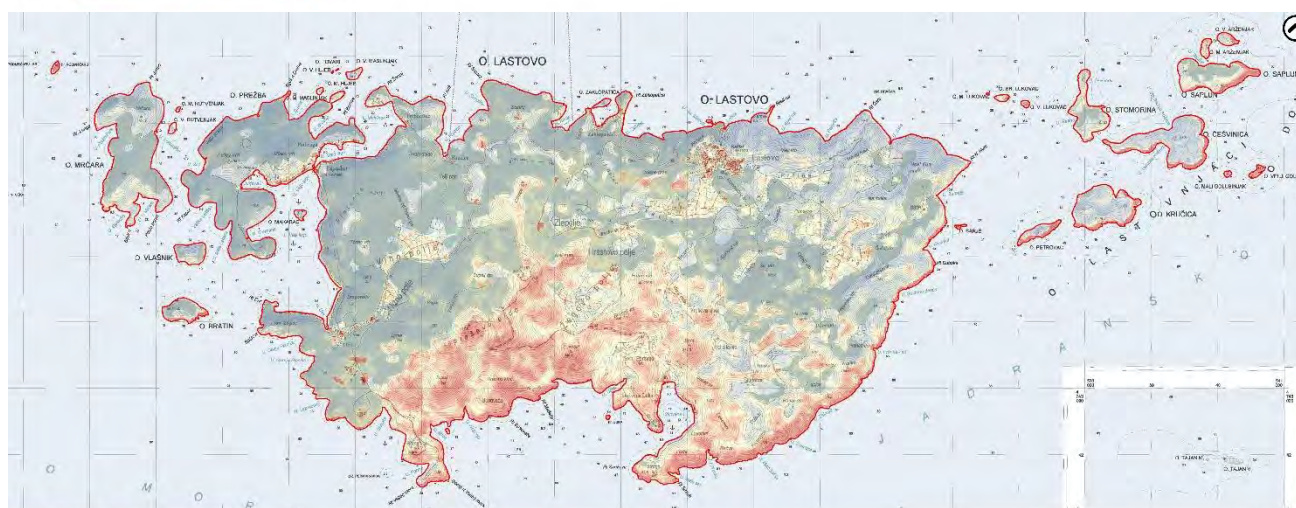
I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
ODSTUPANJA SREDNJIH MJESEČNIH VRIJEDNOSTI TEMPERATURE ZRAKA (°C)											
0/50	2/91	0.2/44	-0.8/21	-0.4/40	2/94	1.6/94	1.6/91	1.4/88	-0.5/25	2/95	0.5/66
ODSTUPANJA U KOLIČINI OBORINA (%)											
158/84	65/41	55/28	58/21	105/61	38/33	106/63	286/89	9/3	104/60	155/82	96/56

Izvor podataka: DHMZ (2024), obrada autora.

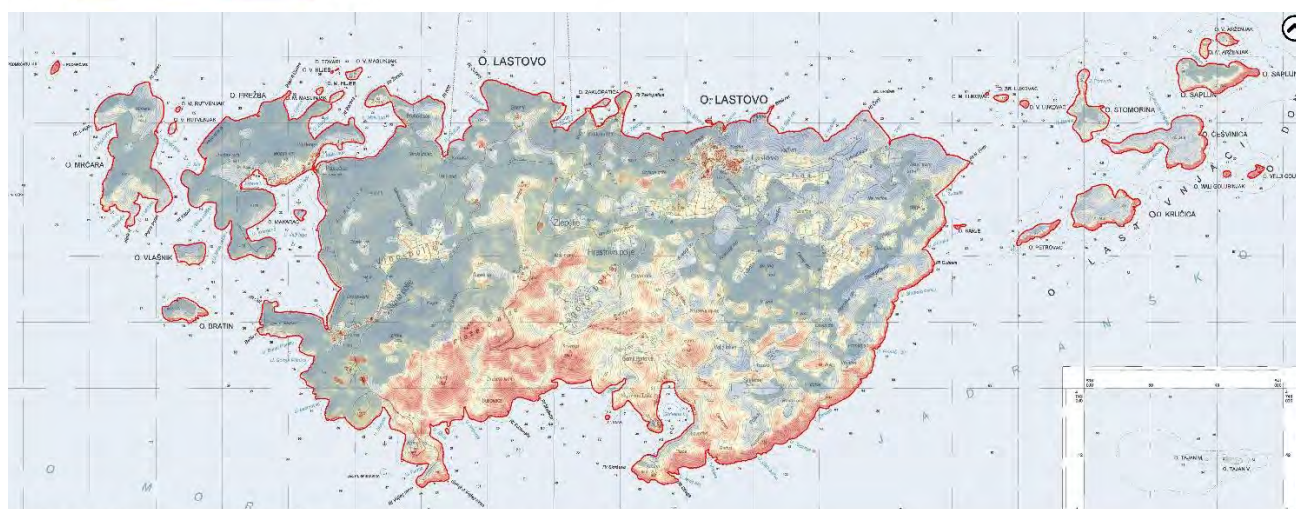
⁷⁷ Klimatska normala 1981.–2010. zamjenjuje normalu 1961.–1990. godine.⁷⁸ Odstupanja od prosječnih vrijednosti za razdoblje od 1981. do 2010. godine.

MJERILO 1:200.000

TEMPERATurna OBILJEŽJA ZEMLJIŠTA, LIPANJ 2021.15°C >35°C

MJERILO 1:200.000

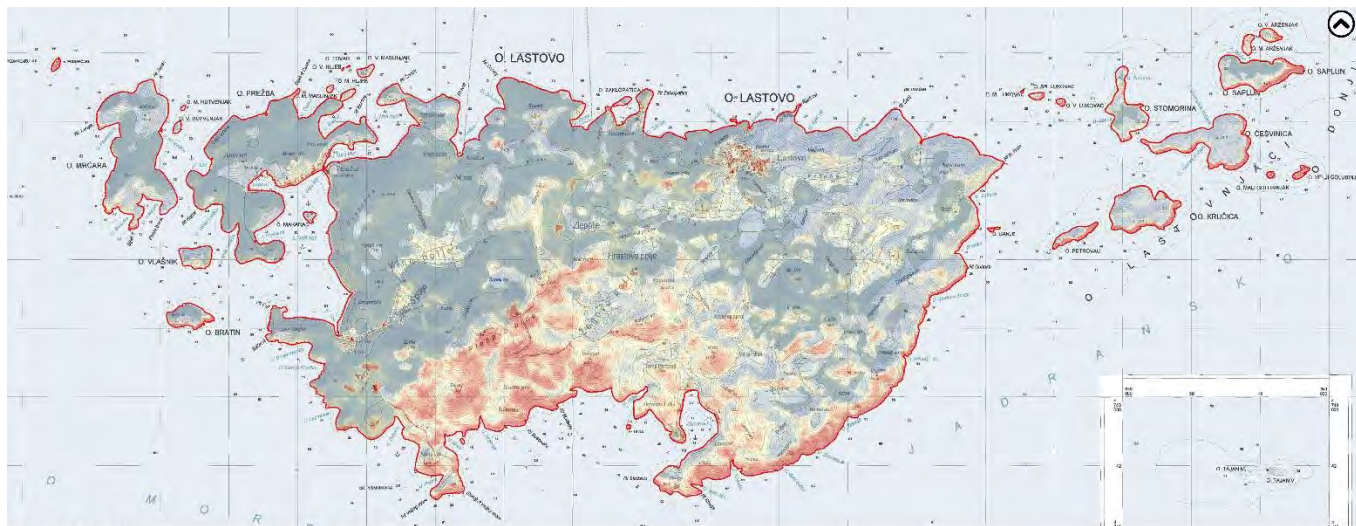
TEMPERATurna OBILJEŽJA ZEMLJIŠTA, SRPANJ 2021.15°C >35°C

MJERILO 1:200.000

TEMPERATurna OBILJEŽJA ZEMLJIŠTA, KOLOVOZ 2021.15°C >35°C

Grafički prikaz 23. Temperaturna obilježja zemljišta otoka Lastovo za 06. – 08.2021. godinu.

Izvor podataka: DGU, USGS, obrada autora.

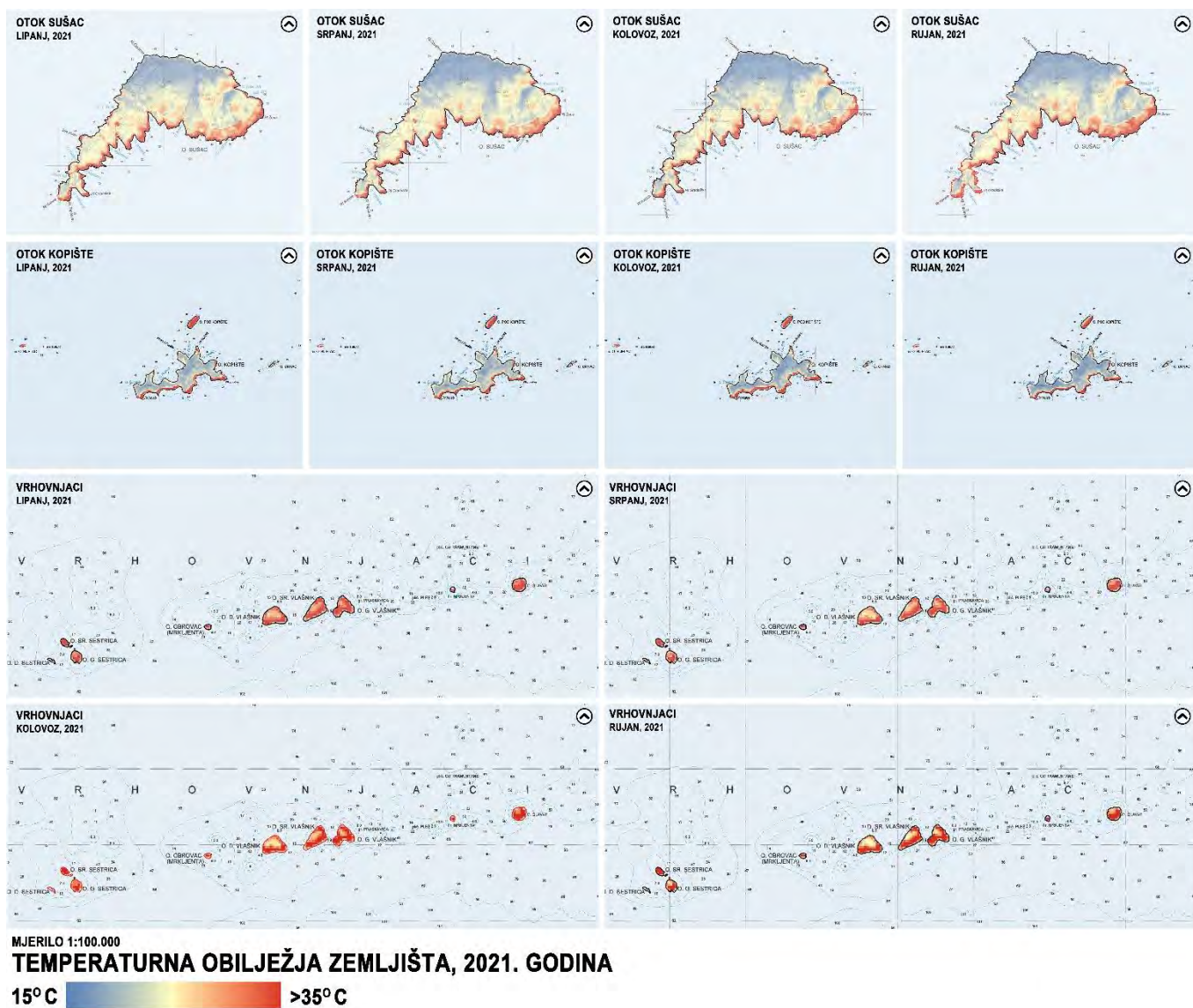
MJERILO 1:200.000

TEMPERATURNA OBILJEŽJA ZEMLJIŠTA, RUJAN 2021.

15°C >35°C

Grafički prikaz 24. Temperaturna obilježja zemljišta otoka Lastovo za rujan 2021. godinu.

Izvor podataka: DGU, USGS, obrada autora.

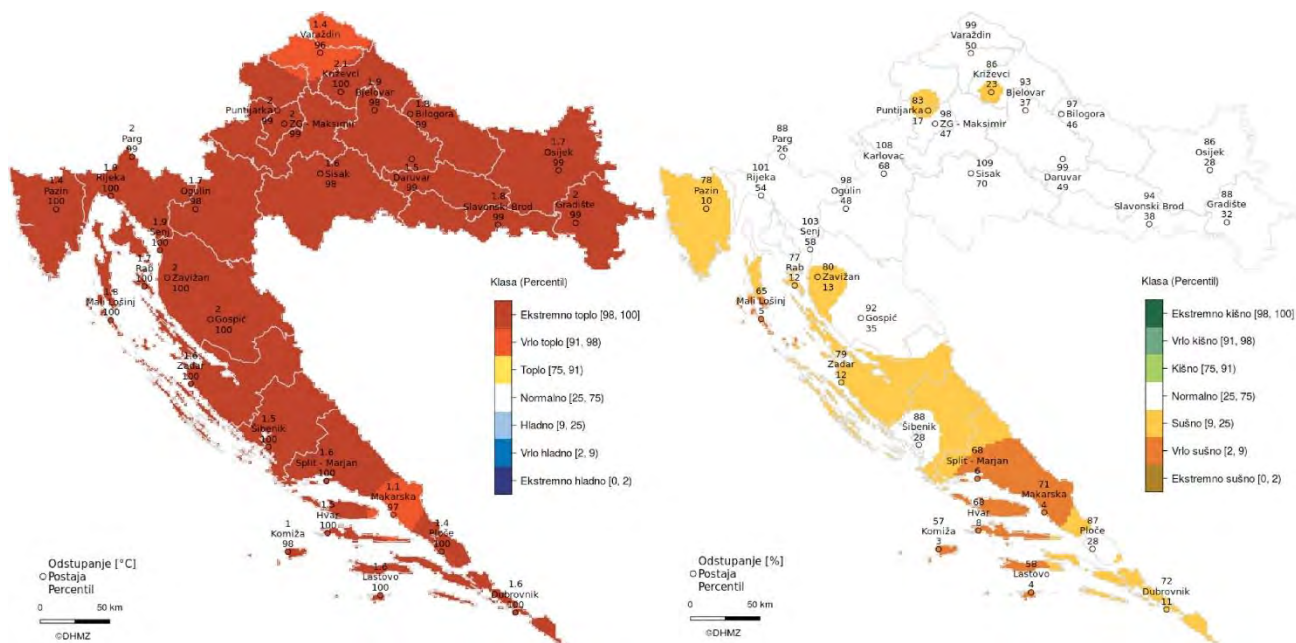
MJERILO 1:100.000

TEMPERATURNNA OBILJEŽJA ZEMLJIŠTA, 2021. GODINA

15°C >35°C

Grafički prikaz 25. Temperaturna obilježja zemljišta lastovskog otočja za 06. – 09.2021. godinu.

Izvor podataka: DGU, USGS, obrada autora.

5.6.3.2. ANALIZA KLIMATSKIH ANOMALIJA ZA 2022. GODINU⁷⁹Grafički prikaz 26. Odstupanja godišnjih temp. zraka (°C) i odstupanje količine oborine (%) za 2022. godinu⁸⁰.

Izvor podataka: DHMZ, obrada autora.

Srednja godišnja temperatura zraka za 2022. godinu na području Republike Hrvatske bila je iznad višegodišnjeg prosjeka (1981.–2010.). Odstupanja srednje godišnje temperature zraka u 2022. godini u odnosu na normalu 1981.–2010. nalaze se u rasponu od 1.0 °C (Komiža) do 2,1 °C (Knin). Prema raspodjeli percentila, toplinske prilike u Hrvatskoj u 2022. godini opisane su dominantnom kategorijom ekstremno toplo i vrlo toplo. Analiza godišnjih količina oborine za 2022. godinu izraženih u postocima (%) višegodišnjeg prosjeka pokazuju da su količine oborine na većini analiziranih postaja bile manje, a samo na četiri neznatno veće od višegodišnjeg prosjeka. Usporedba s višegodišnjim prosjekom 1981.-2010. pokazuje da se količine oborine za 2022. godinu nalaze u rasponu od 57 % višegodišnjeg prosjeka u Komiži (410.0 mm) do 109 % u Sisku (1002.8 mm). Oborinske prilike u Hrvatskoj u 2022. godini izražene percentilima bile su normalne do sušne ili vrlo sušne. Detaljnije su opisane sljedećim kategorijama: vrlo sušno (otok Lošinj, veći dio srednje Dalmacije, otoci Korčula i Lastovo), sušno (šire područje Križevaca i Puntijarke, Istra, dio otoka Cresa i otok Rab, dio sjevernog Velebita, veći dio sjeverne Dalmacije, dio srednje i veći dio južne Dalmacije) i normalno (istočna Hrvatska, veći dio središnje i gorske Hrvatske, dio Kvarnera, šire područje Šibenika i Ploča).

Tablica 21. Odstupanja srednjih mjesečnih temp. zraka (°C) i oborina (%) po godišnjim dobima (2021).

PROLJEĆE	LJETO	JESEN	ZIMA
ODSTUPANJA SREDNJIH MJESEČNIH VRIJEDNOSTI TEMPERATURE ZRAKA (°C)			
0.6/75	2.4/100	1.5/97	1.1/92
ODSTUPANJA U KOLIČINI OBORINA (%)			
37/1	88/52	64/21	60/21

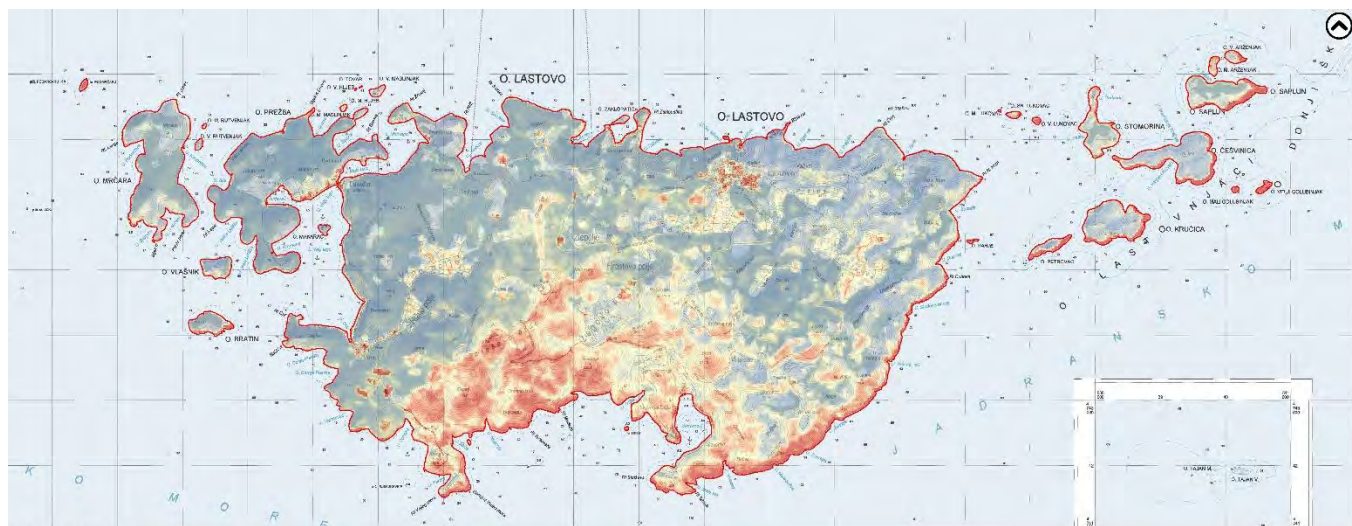
Izvor podataka: DHMZ (2024), obrada autora.

Tablica 22. Odstupanja srednjih mjesečnih temp. zraka (°C) i količine oborina (%) pomjesecima (2021).

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
ODSTUPANJA SREDNJIH MJESEČNIH VRIJEDNOSTI TEMPERATURE ZRAKA (°C)											
0.7/72	1.9/90	-0.4/39	0.3/62	1.9/90	4.2/100	2.5/99	1.1/82	0.6/69	2/99	2.1/96	3/99
ODSTUPANJA U KOLIČINI OBORINA (%)											
3/1	70/44	14/4	71/30	22/17	87/56	42/34	111/71	48/33	3/3	122/69	92/54

Izvor podataka: DHMZ (2024), obrada autora.

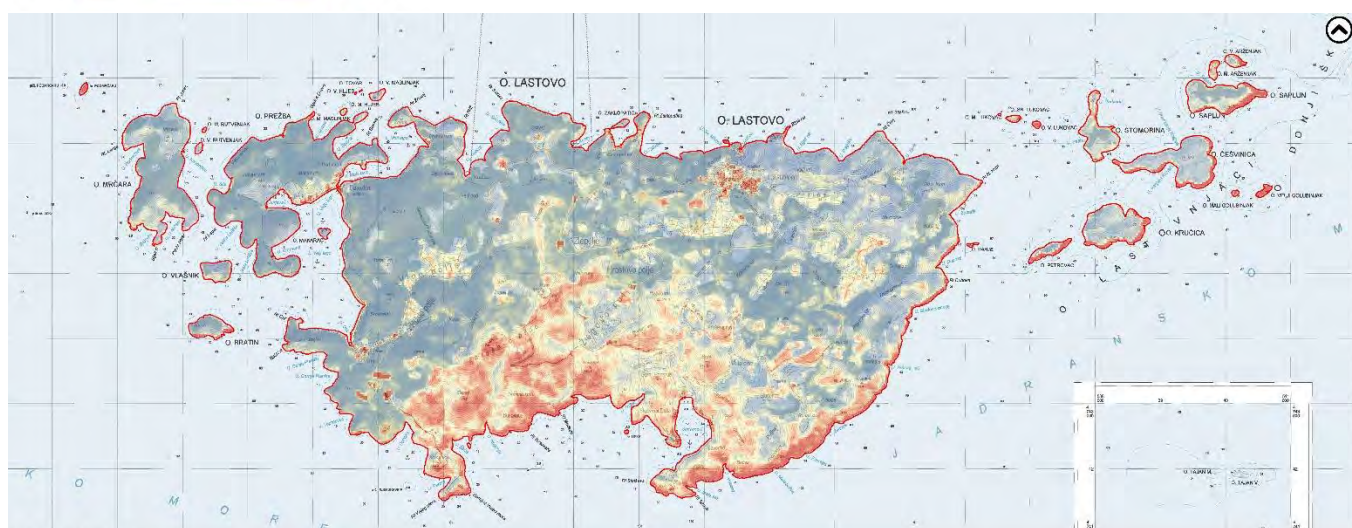
⁷⁹ Klimatska normala 1981.–2010. zamjenjuje normalu 1961.–1990. godine.⁸⁰ Odstupanja od prosječnih vrijednosti za razdoblje od 1981. do 2010. godine.

MJERILO 1:200.000

TEMPERATURN A OBILJEŽJA ZEMLJIŠTA, LIPANJ 2022.

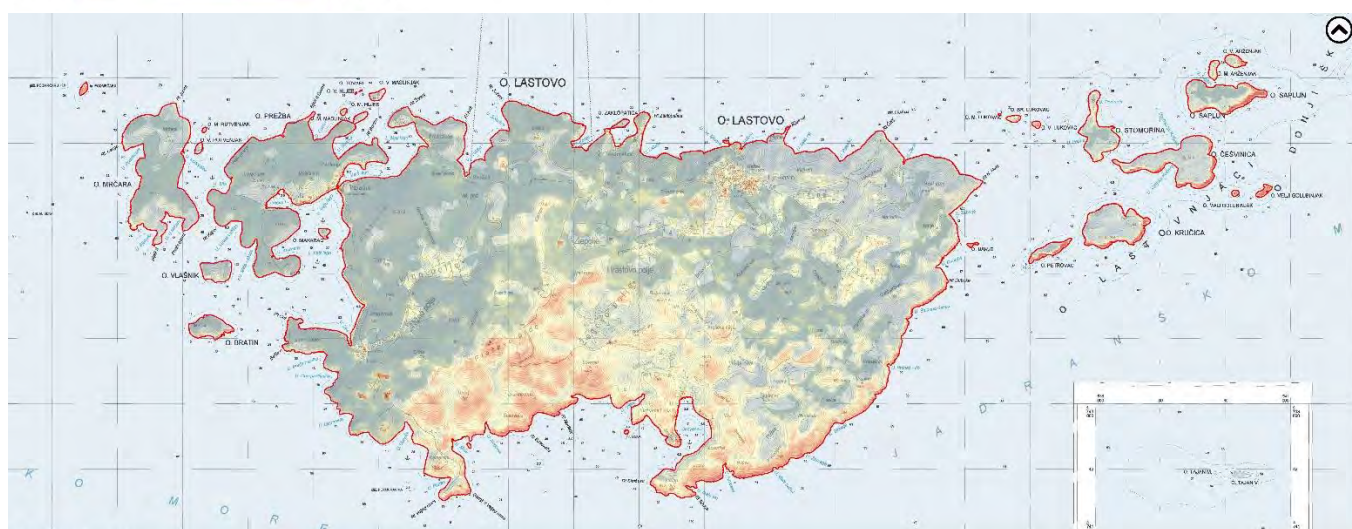
15°C >35°C

MJERILO 1:200.000

TEMPERATURN A OBILJEŽJA ZEMLJIŠTA, SRPANJ 2022.

15°C >35°C

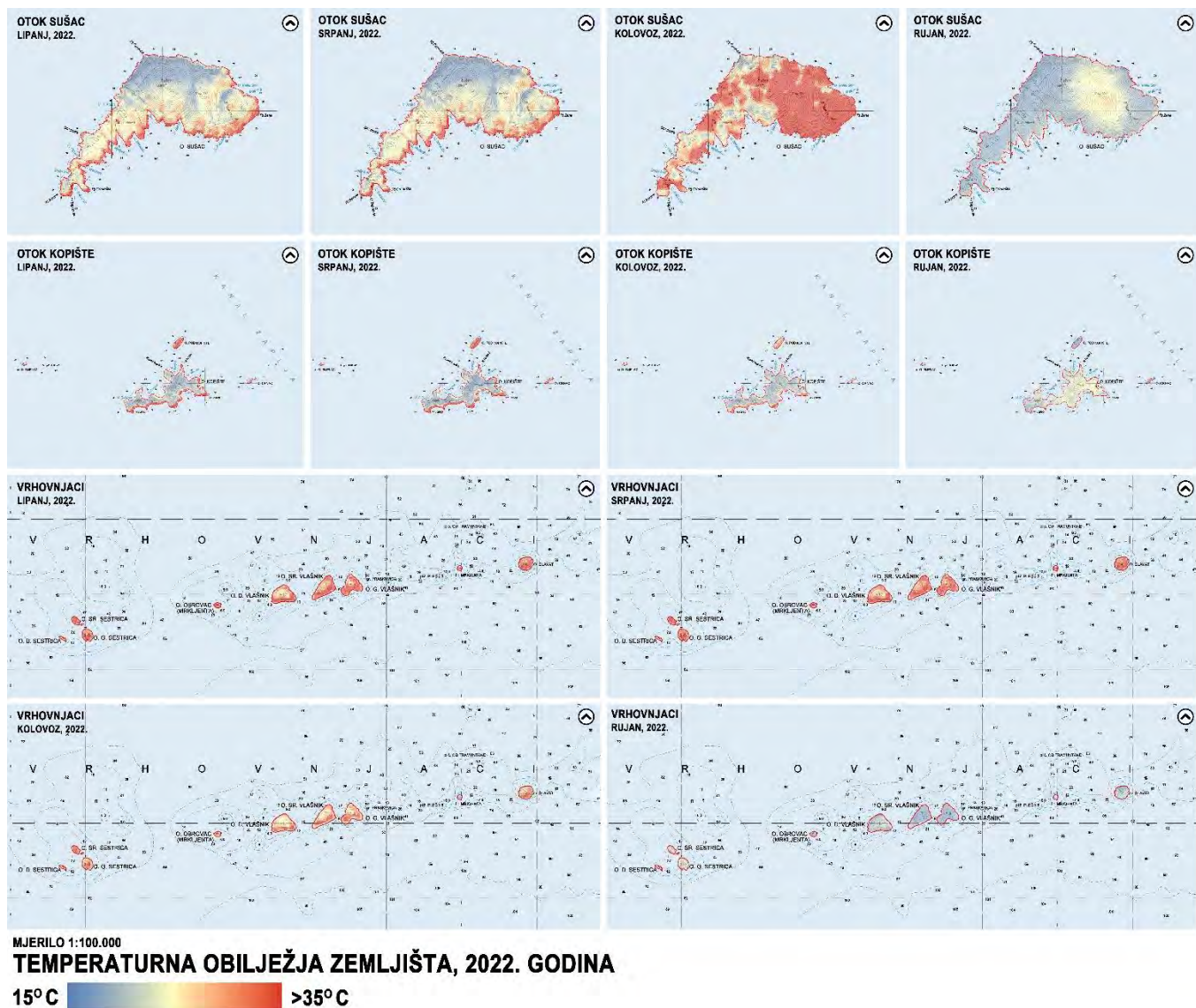
MJERILO 1:200.000

TEMPERATURN A OBILJEŽJA ZEMLJIŠTA, KOLOVOZ 2022.

15°C >35°C

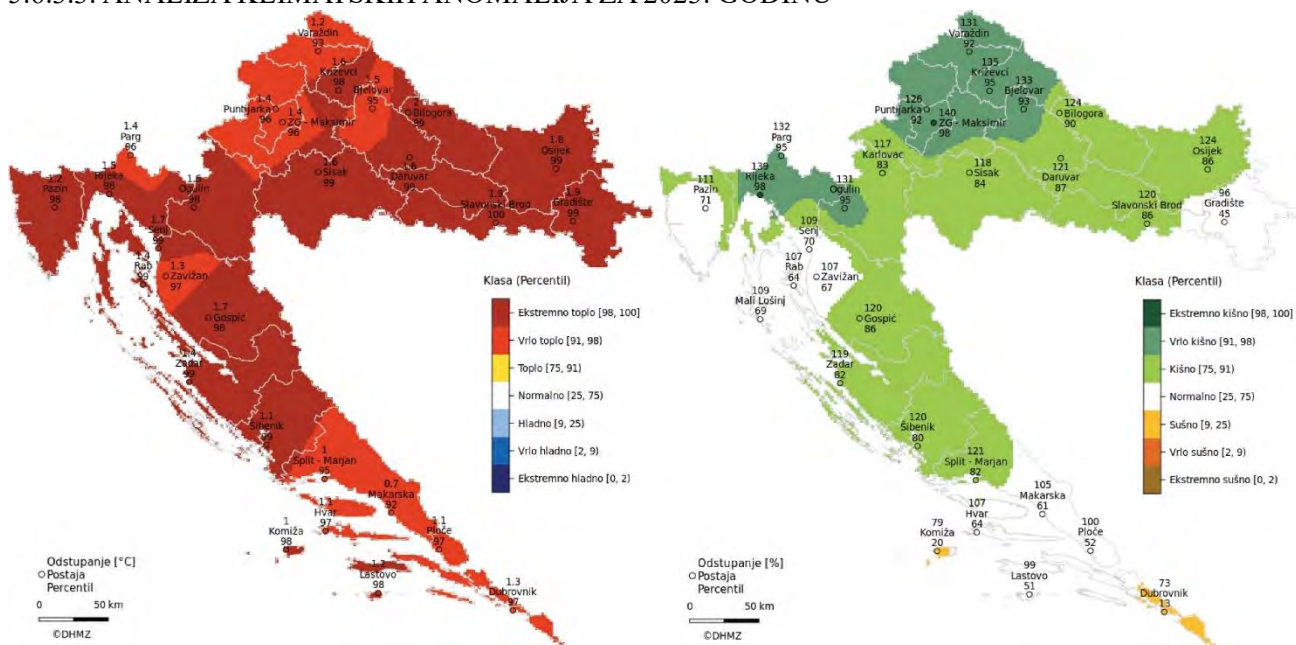
Grafički prikaz 27. Temperaturna obilježja zemljišta otoka Lastovo za 06. – 08.2022. godinu.

Izvor podataka: DGU, USGS, obrada autora.

Grafički prikaz 28. Temperaturna obilježja zemljišta lastovskog otočja za 06. – 09.2022. godinu.

Izvor podataka: DGU, USGS, obrada autora.

5.6.3.3. ANALIZA KLIMATSKIH ANOMALIJA ZA 2023. GODINU⁸¹Grafički prikaz 29. Odstupanja godišnjih temp. zraka (°C) i odstupanje količine oborine (%) za 2023. godinu⁸².

Izvor podataka: DHMZ, obrada autora.

Srednja godišnja temperatura zraka za 2023. godinu na području Republike Hrvatske bila je iznad višegodišnjeg prosjeka (1991.–2020.), a odstupanja su se nalazila u rasponu od 0.7 °C (Makarska) do 2.0 °C (Bilogora). Prema raspodjeli percentila, temperaturne prilike u Hrvatskoj su opisane sljedećim kategorijama: vrlo toplo (dio središnje Hrvatske, okolica Parga i Zavižana, veći dio srednje i južne Dalmacije) i ekstremno toplo (istočna i dijelovi središnje Hrvatske, gorska Hrvatska, sjeverno Hrvatsko primorje, sjeverna Dalmacija, otoci Vis, Korčula i Lastovo). Analiza godišnjih količina oborina za 2023. godinu izraženih u postocima (%) višegodišnjeg prosjeka pokazuje da su količine oborine na većini analiziranih postaja bile više od višegodišnjeg prosjeka. Usporedba s višegodišnjim prosjekom 1991.–2020. pokazuje da se količine oborine za 2023. godinu nalaze u rasponu od 73% višegodišnjeg prosjeka u Dubrovniku (818.1 mm) do 140 % u Zagrebu (1220.2 mm). Oborinske prilike u 2023. godine izražene percentilima su opisane sljedećim kategorijama: sušno (otok Vis i dubrovačko područje), kišno (dijelovi istočne, središnje i gorske Hrvatske, sjeverna Dalmacija), vrlo kišno (sjeverni dio središnje Hrvatske, sjeverni dio gorske Hrvatske i šire riječko područje) i ekstremno kišno (Zagreb, Rijeka).

Tablica 23. Odstupanja srednjih mjesečnih temp. zraka (°C) i oborina (%) po godišnjim dobima (2023).

PROLJEĆE	LJETO	JESEN	ZIMA
ODSTUPANJA SREDNJIH MJESEČNIH VRIJEDNOSTI TEMPERATURE ZRAKA (°C)			
0.3/65	0.8/81	2.3/100	1.8/98
ODSTUPANJA U KOLIČINI OBORINA (%)			
110/64	141/76	63/16	92/48

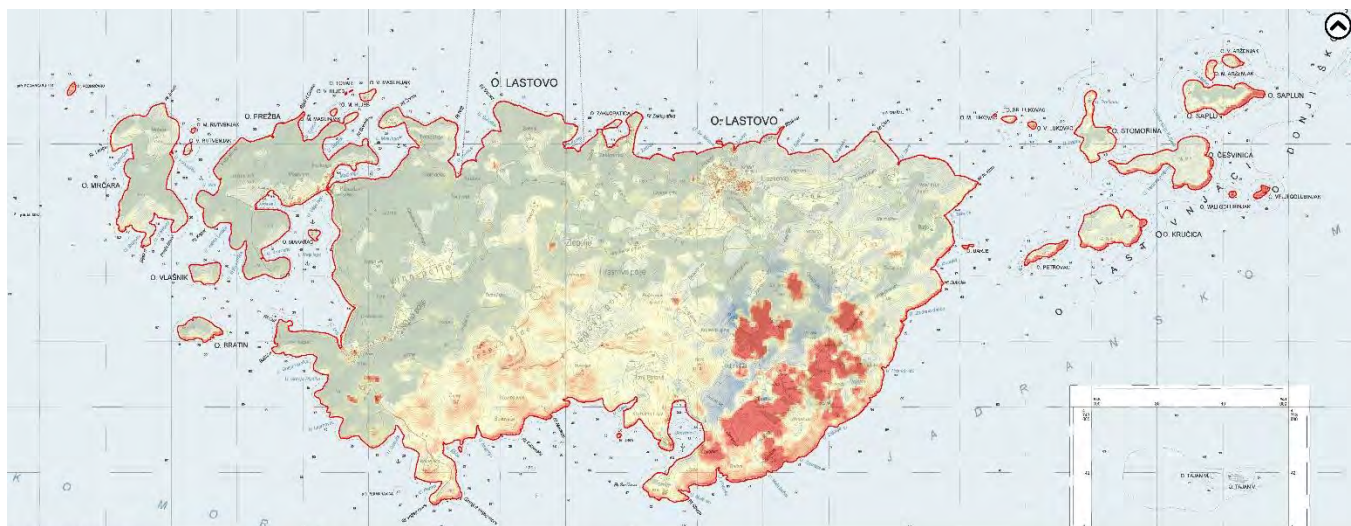
Izvor podataka: DHMZ (2024), obrada autora.

Tablica 24. Odstupanja srednjih mjesečnih temp. zraka (°C) i količine oborina (%) pomjesecima (2023).

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
ODSTUPANJA SREDNJIH MJESEČNIH VRIJEDNOSTI TEMPERATURE ZRAKA (°C)											
1.9/94	0.6/65	1.2784	-0.6/32	0.4/61	0.3/60	1.8/95	1.8/65	2.5/97	2.9/100	1.2/82	1.9/93
ODSTUPANJA U KOLIČINI OBORINA (%)											
150/82	9/7	85/48	68/31	205/88	408/98	15/21	15/21	148/77	35/17	37/14	67/42

Izvor podataka: DHMZ (2024), obrada autora.

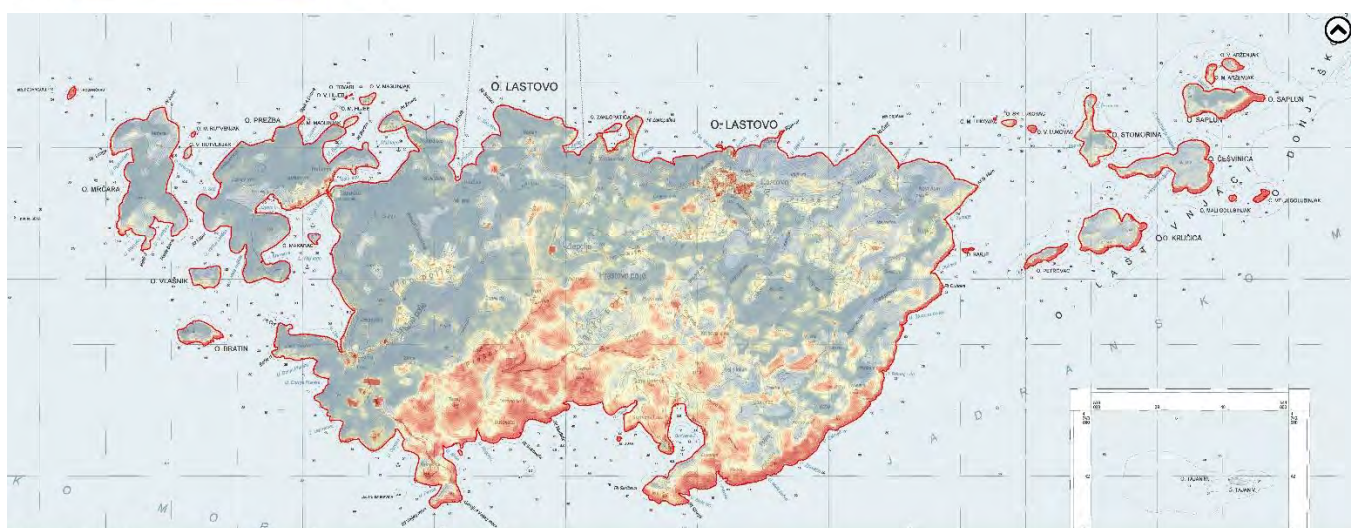
⁸¹ Klimatska normala 1991. – 2020. zamjenjuje normalu 1981.–2010. godine.⁸² Odstupanja od prosječnih vrijednosti za razdoblje od 1991. do 2020. godine.

MJERILO 1:200.000

TEMPERATURNNA OBILJEŽJA ZEMLJIŠTA, LIPANJ 2023.

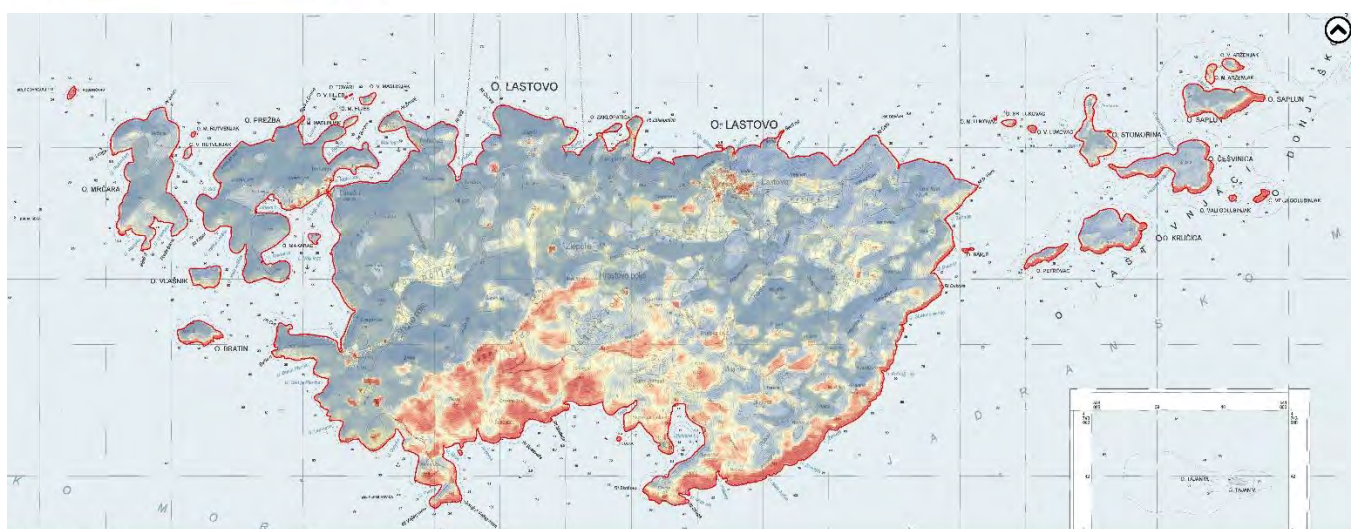
15°C >35°C

MJERILO 1:200.000

TEMPERATURNNA OBILJEŽJA ZEMLJIŠTA, SRPANJ 2023.

15°C >35°C

MJERILO 1:200.000

TEMPERATURNNA OBILJEŽJA ZEMLJIŠTA, KOLOVOZ 2023.

15°C >35°C

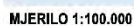
Grafički prikaz 30. Temperaturna obilježja zemljišta otoka Lastovo za 06. – 08.2023. godinu.

Izvor podataka: DGU, USGS, obrada autora.

TEMPERATURNA OBILJEŽJA ZEMLJIŠTA, RUJAN 2023.

Grafički prikaz 31. Temperaturna obilježja zemljišta otoka Lastovo za 09.2023. godinu.

Izvor podataka: DGU, USGS, obrada autora.

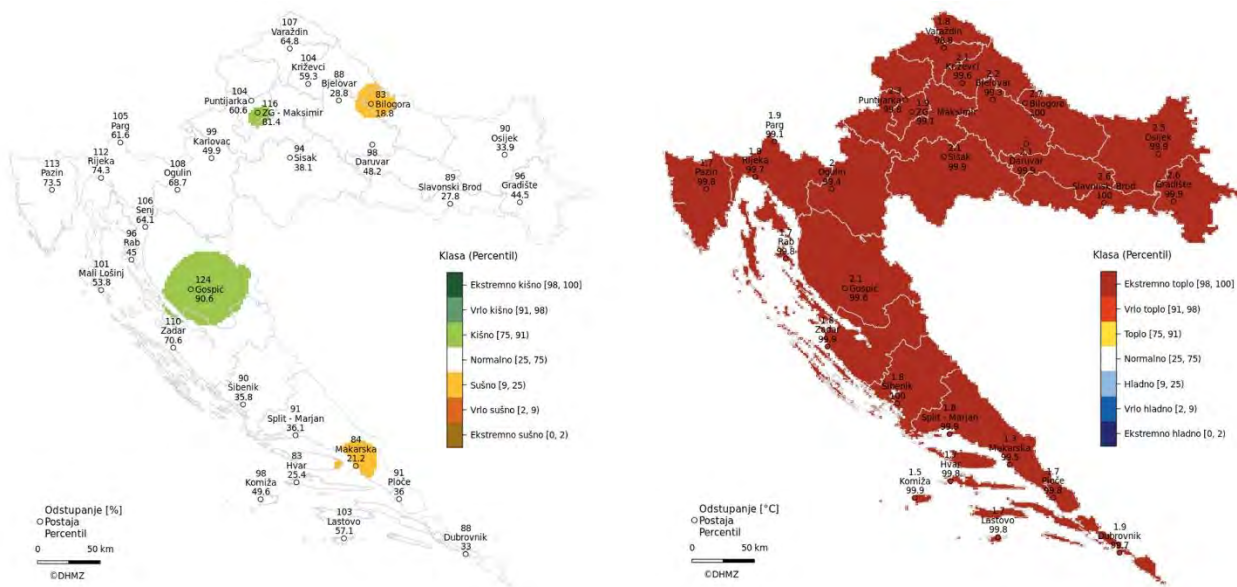

TEMPERATURNA OBILJEŽJA ZEMLJIŠTA, 2023. GODINA

15°C >35°C

Grafički prikaz 32. Temperaturna obilježja zemljišta lastovskog otočja za 06. – 09.2023. godinu.

Izvor podataka: DGU, USGS, obrada autora.

5.6.3.4. ANALIZA KLIMATSKIH ANOMALIJA ZA 2024. GODINU⁸³Grafički prikaz 33. Odstupanja godišnjih temp. zraka (°C) i odstupanje količine oborine (%) za 2024. godinu⁸⁴.

Izvor podataka: DHMZ, obrada autora.

Srednja godišnja temperatura zraka na području Hrvatske bila je iznad višegodišnjeg prosjeka (1991. –2020.), a odstupanja su se nalazila u rasponu od 1,3 °C (Makarska) do 2,7 °C (Bilogora). Prema raspodjeli percentila, 2024. godina bila je ekstremno topla u cijeloj Hrvatskoj. Analiza godišnjih količina oborine za 2024. Godinu izraženih u postotcima (%) višegodišnjeg prosjeka pokazuje da su količine oborine na većem broju analiziranih postaja bile ispod višegodišnjeg prosjeka. Usporedba s višegodišnjim prosjekom 1991. – 2020. pokazuje da se količine oborine za 2024. godinu nalaze u rasponu od 82,9 % na Bilogori (697,8 mm) do 124,4 % u Gospiću (1731,7 mm). Prema raspodjeli percentila, u većini Hrvatske godišnja količina oborine bila je u granicama normale. Kišne prilike prevladavale su na području Gospića i Zagreba, a sušne na području Bilogore i Makarske. Najmanje oborine na većini postaja zabilježeno je u prvoj dekadi. Izuzev u Lastovu i Komiži gdje su prevladavale kišne (percentil 75 do 90), odnosno vrlo kišne (percentil 90 do 98) oborinske prilike, na analiziranim postajama prevladavale su normalne (percentil 25 do 75) i sušne prilike (percentil 10 do 25). U drugoj dekadi prosinca također su na većini postaja prevladavale normalne i sušne prilike. Vrlo sušno (percentil 2 do 10) bilo je jedino u Rijeci, dok je u Dubrovniku bilo kišno, a u Lastovu i Komiži vrlo kišno. Najviše oborine na većini postaja bilo je u trećoj dekadi prosinca. Ipak, na većini postaja prevladavale su normalne oborinske prilike. Uglavnom sušno bilo je na postajama Bilogora, Varaždin, Puntijarka i Parg.

Tablica 25. Odstupanja srednjih mjesečnih temp. zraka (°C) i oborina (%) po godišnjim dobima (2024).

PROLJEĆE	LJETO	JESEN	ZIMA
ODSTUPANJA SREDNJIH MJESEČNIH VRIJEDNOSTI TEMPERATURE ZRAKA (°C)			
1.6/97	2.3/99	1/86	2.4/100
ODSTUPANJA U KOLIČINI OBORINA (%)			
81/34	144/76	80/32	78/34

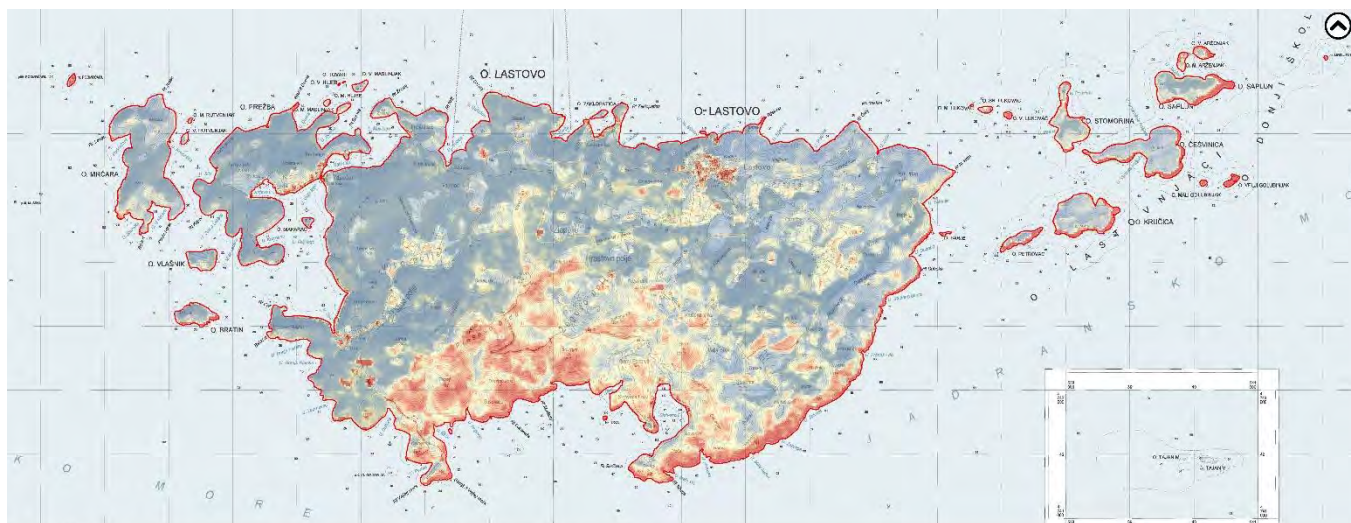
Izvor podataka: DHMZ (2024), obrada autora.

Tablica 26. Odstupanja srednjih mjesečnih temp. zraka (°C) i količine oborina (%) pomjesecima (2024).

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
ODSTUPANJA SREDNJIH MJESEČNIH VRIJEDNOSTI TEMPERATURE ZRAKA (°C)											
1.7/92	3.4/98	2/95	2.4/96	0.6/66	2.1/96	2.2/99	2.7/98.1	0.8/73	1.6/94	0.3/59	0.7/70
ODSTUPANJA U KOLIČINI OBORINA (%)											
64/30	109/62	125/69	53/20	48/32	31/32	417/99	138/76	220/92	56/30	22/7	184/85

Izvor podataka: DHMZ (2024), obrada autora.

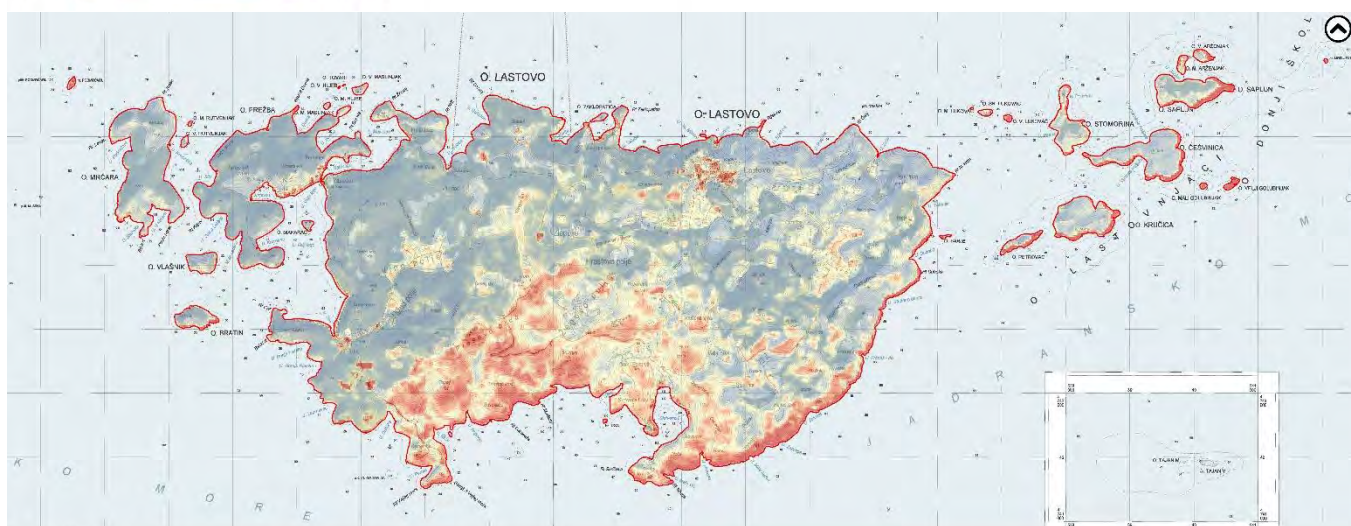
⁸³ Klimatska normala 1991. – 2020. zamjenjuje normalu 1981.–2010. godine.⁸⁴ Odstupanja od prosječnih vrijednosti za razdoblje od 1991. do 2020. godine.

MJERILO 1:200.000

TEMPERATURNNA OBILJEŽJA ZEMLJIŠTA, LIPANJ 2024.

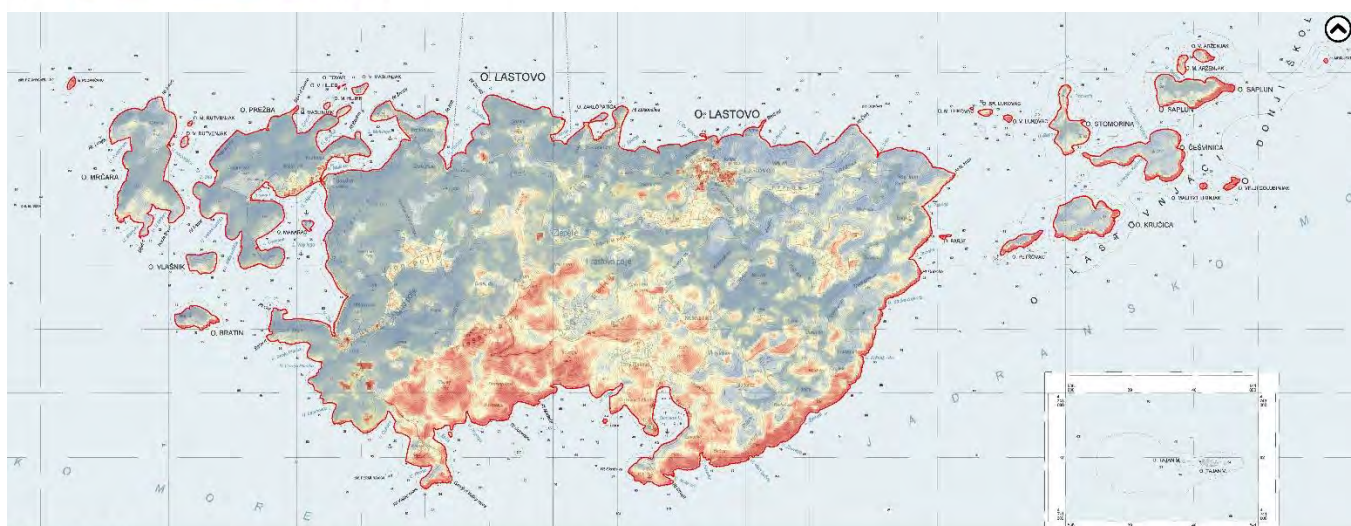
15°C >35°C

MJERILO 1:200.000

TEMPERATURNNA OBILJEŽJA ZEMLJIŠTA, SRPANJ 2024.

15°C >35°C

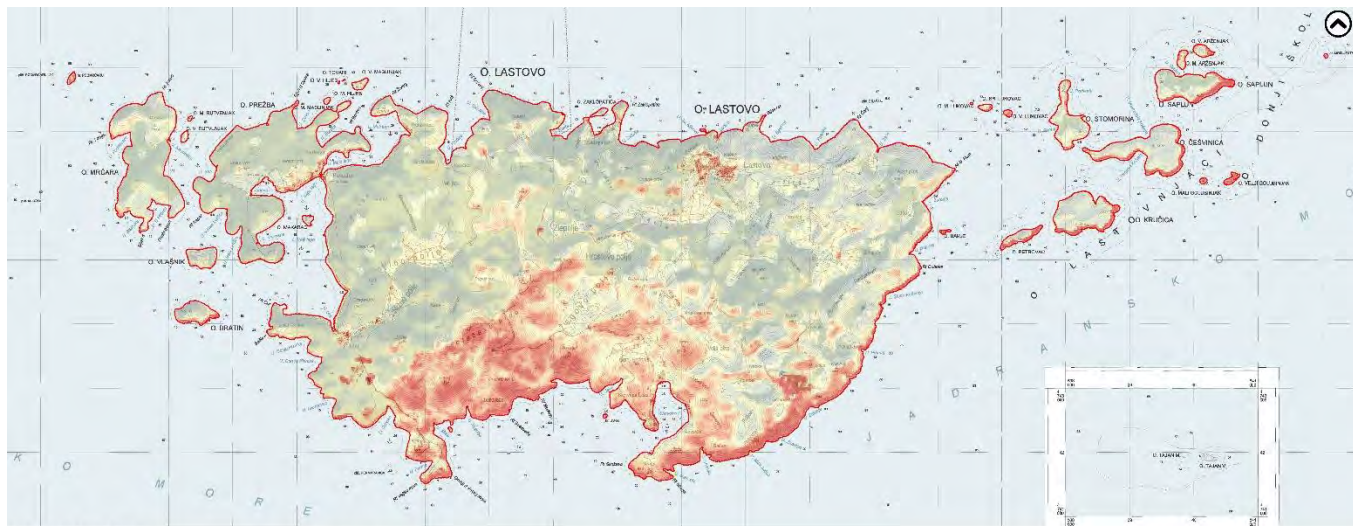
MJERILO 1:200.000

TEMPERATURNNA OBILJEŽJA ZEMLJIŠTA, KOLOVOZ 2024.

15°C >35°C

Grafički prikaz 34. Temperaturna obilježja zemljišta otoka Lastovo za 06. – 08.2024. godinu.

Izvor podataka: DGU, USGS, obrada autora.

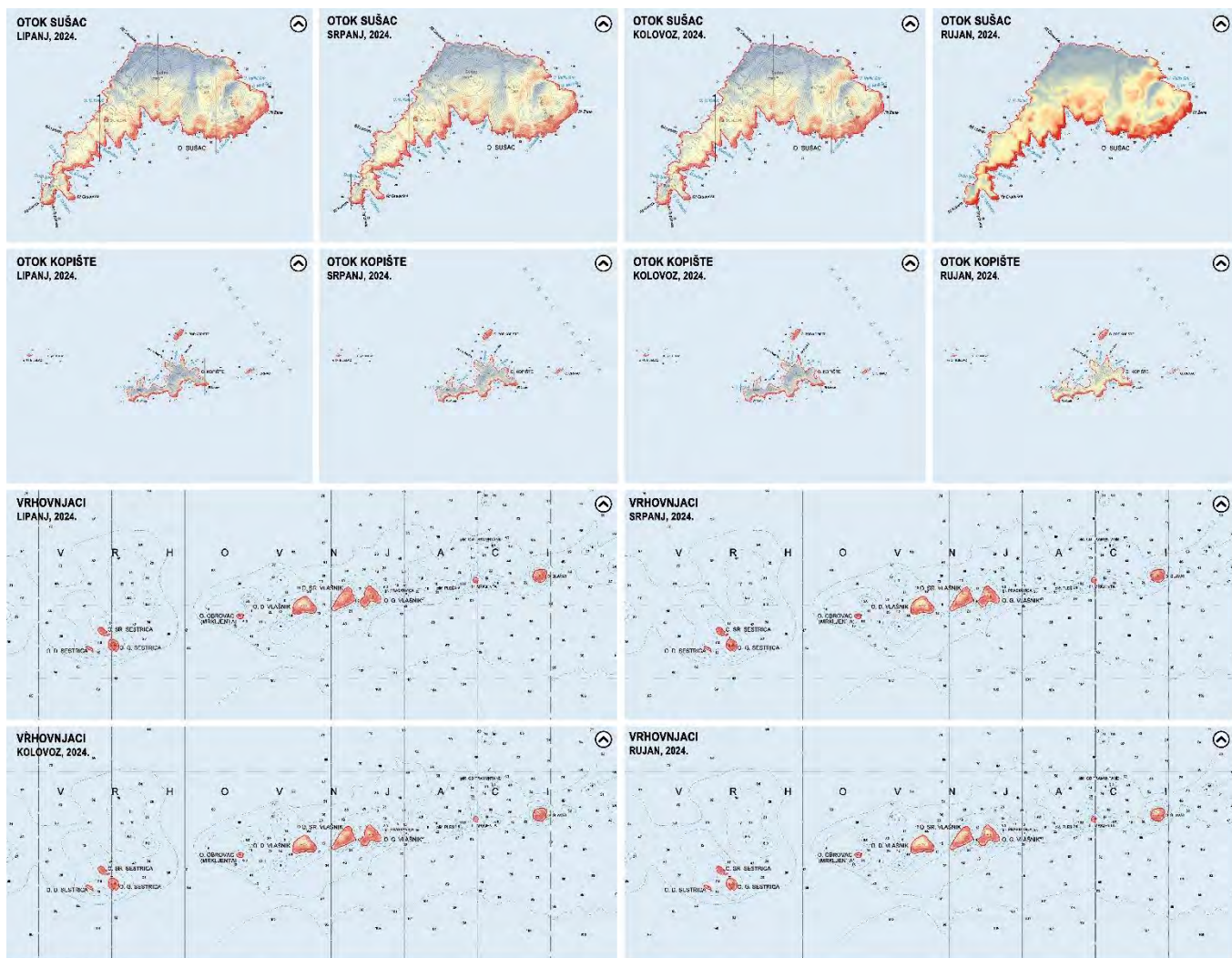
MJERILO 1:200.000

TEMPERATURNA OBILJEŽJA ZEMLJIŠTA, RUJAN 2024.

15°C >35°C

Grafički prikaz 35. Temperaturna obilježja zemljišta otoka Lastovo za 09.2024. godinu.

Izvor podataka: DGU, USGS, obrada autora.

MJERILO 1:100.000

TEMPERATURNA OBILJEŽJA ZEMLJIŠTA, 2024. GODINA

15°C >35°C

Grafički prikaz 36. Temperaturna obilježja zemljišta lastovskog otočja za 06. – 09.2024. godinu.

Izvor podataka: DGU, USGS, obrada autora.

Grafički prikaz 37. Pogled na južnu stranu otoka Lastovo i rt Struga.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

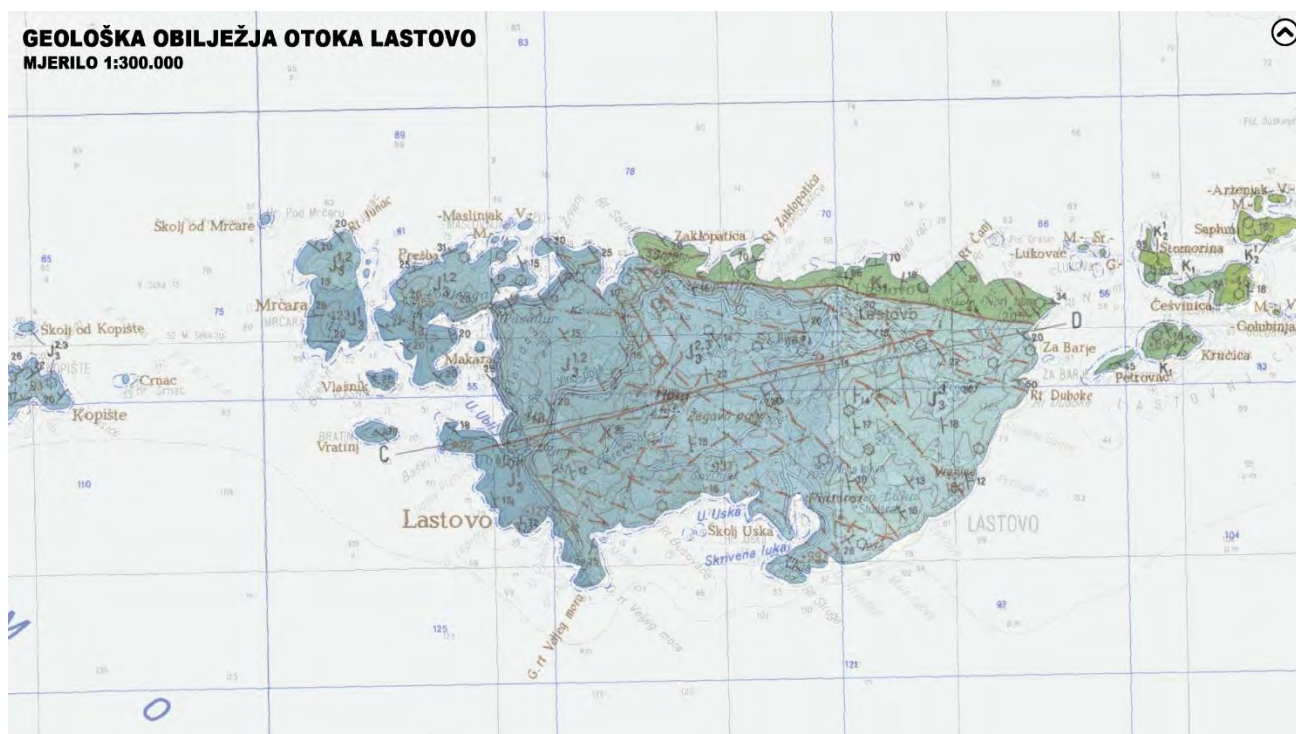
U analizi toplinskih otoka korištene su satelitske snimke LANDSAT-8 (U.S. *Geological Survey*) u najtoplijem razdoblju godine (lipanj, srpanj, kolovoz, rujan) u razdoblju 2021. do 2024. godine. Različita obojenja na snimkama prikazuju jače ili slabije zagrijavanje podloge te je na temelju obojenja moguće detektirati područja podložna jačem zagrijavanju odnosno stvaranju toplinskih otoka. Budući da se radi o slabo izgrađenom i slabo naseljenom području jače zagrijavanje podloge nisu nužno vezano uz urbana, odnosno izgrađena područja. Više temperature zemljišta u najtoplijem dijelu godine javljaju se:

- u izgrađenom području naselja Lastovo te pojedinim stambenim dijelovima naselja Uble i Pasadur,
- na području nekadašnje vojne baze "Maršalka" nedaleko naselja Uble,
- na području odlagališta otpada Sozanj⁸⁵ te lokacije za odlaganje materijala iskopina (zemlja, mineralna sirovina i dr.),
- na području heliodroma,
- na većim poljoprivrednim površinama.

Područja pod većim utjecajem zagrijavanja su ona koje karakterizira gušća urbana izgradnja bez prisustva ili odgovarajućeg planiranja zelenih površina ili pod drugim antropogenim aktivnostima. Postojeće zone pojačanog zagrijavanja moguće je ublažiti planiranjem većih ili manjih područja zelenila, sadnjom drvoreda, a u budućem planiranju razvoja naselja treba obratiti posebnu pozornost planiranju odgovarajućih zelenih površina i očuvanju postojećih zelenih površina, osobito onih s visokim udjelom prirodne vegetacije (šume, šumarci, slobodno formiranih drvoreda duž linijskih elemenata i sl.). Osim na područjima pod antropogenim utjecajem, veće zagrijavanje zemljišta prisutno je i zbog prirodnih i okolišnih čimbenika otoka. Ono je posebno vidljivo na južnoj strani otoka Lastova u kojem prevladava kamena podloga s oskudnom vegetacijom, pretežito bušicama (jugozapadni dio), odnosno kamenjarskim pašnjacima (jugoistočni obalni dio). Nasuprot tome, sjeverni dio otoka Lastova u kojem prevladavaju šumske površine smanjuju zagrijavanje podloge, odnosno stvaranje toplinskih otoka.

⁸⁵ Na području odlagališta otpada Sozanj tijekom 2025. godine započeta je izgradnja pretovarne stanice.

5.7. PROSTORNO – GEOLOŠKA OBILJEŽJA

Grafički prikaz 38. Geološka obilježja Lastovskog otočja.

Izvor podataka: DGU, HGI (2025), obrada autora.

Na temelju geoloških podataka iz dokumenta Osnovna geološka karta Lastova, može se sažeto prikazati postanak, razvoj i geološka obilježja otoka Lastova i pripadajućeg otočja. Lastovsko otočje pripada vanjskim Dinaridima i gotovo je u cijelosti izgrađeno od karbonatnih stijena jurske i kredne starosti, s nešto tercijarnih i kvartarnih naslaga. Najstarije stijene su gornjojurski dolomiti, koji čine temeljne dijelove otoka, posebice zapadne i južne obale. Ove stijene su bijele, šećeraste strukture, često brečaste, i predstavljaju sekundarne dolomite nastale dolomitizacijom vapnenaca.

Na ove dolomite nadovezuju se slojevi kladokoropsis vapnenaca bogatih fosilima, osobito grebenskom faunom (koralji, krinoidi, školjkaši), što ukazuje na plitkomorsku, turbulentnu sredinu taloženja. Ti vapnenci postupno prelaze u klipinske vapnence, s čestim nalazištima mikro- i makrofosila kao što su *Clypeina jurassica*, *Macroporella gigantea*, *Bankia striata* i drugi, što omogućuje preciznu stratigrafsku interpretaciju. U gornjem dijelu malma razvijeni su grebenski vapnenci, karakteristični za stabilno i toplo morsko okruženje bogato rudistima i drugim biogenim organizmima. Prelazak iz jure u kredu na Lastovu je tektonski zaklonjen, no u donjokrednim naslagama dominiraju vapnenci i dolomiti, često dobro uslojeni, s mikrofosilima karakterističnima za alb i cenoman (npr. *Cuneolina*, *Salpingoporella*, *Nummuloculina*). Tijekom gornje krede, posebno u cenomanu i turonu, dolazi do taloženja biokalkarenita i biolitita s obiljem rudistne faune, što ukazuje na nastavak sedimentacije u plitkom i toplom moru. Ovaj slojeviti i relativno kontinuirani razvoj karbonatnih sedimenata završava sedimentacijom masivnih pseudogrebenskih vapnenaca u maastrichtu, nakon čega slijedi prekid sedimentacije uslijed laramijske orogeneze.

Tektonski, otok Lastovo predstavlja blago položenu, djelomično razorenu antiklinalu, koja se interpretira kao sjeveroistočno krilo većeg antiklinorija. Kasnija tektonska izdizanja i denudacija tijekom tercijara i kvartara uvjetovali su formiranje crvenice i eolskih pijesaka, dok je razvedena obala i današnja morfologija rezultat submersionih procesa. U kvartaru dolazi do razvoja deluvijalnih naslaga, terra rosse i eolskih pijesaka, dok su izvori pitke vode vrlo ograničeni zbog krškog karaktera podloge. Ovaj geološki razvoj čini Lastovo izrazitim primjerom kraške karbonatne otočne strukture s kontinuitetom od jure do kvartara, bogate fosilne faune i značajnih paleogeografskih elemenata koji ga povezuju s ostatkom južnodalmatinskog krškog prostora.

Zaključno, Lastovsko otočje karakterizira dugotrajan i složen geološki razvoj, u kojem dominira sedimentacija karbonatnih stijena u različitim paleookolišima, od grebenskih do platformnih, te složena tektonska povijest s naglaskom na plikativnu deformaciju i djelomično potapanje struktura, čime se oblikovao današnji otočni krajobraz.

Grafički prikaz 39. Geološka obilježja Lastovskog otočja.

Izvor podataka: DGU, JAGAČIĆ (1970), obrada autora.

6. ANALIZA ULAZNIH PODATAKA POVEZANIH S TEMOM ZELENE URBANE OBNOVE

6.1. ANALIZA DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA OPĆINE LASTOVO

Fotografija 10. Uvala Mrca.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Prostor predstavlja osobito vrijedno i ograničeno nacionalno dobro kojim se ostvaruju pretpostavke za društveni i gospodarski razvoj, racionalno korištenje prirodnih i kulturnih dobara kao i zaštitu okoliša i prirode. Uvjeti za korištenje, zaštitu i upravljanje prostorom osiguravaju se kroz sustav prostornog uređenja propisan Zakonom o prostornom uređenju⁸⁶.

Temeljni dokument prostornog uređenja svake jedinice lokalne samouprave je prostorni plan kojim se određuju usmjerenja za razvoj djelatnosti i namjenu površina te uvjeti za održivi ili uravnoteženi razvoj. Prostorni razvoj naselja ili manjeg dijela naselja detaljnije se mogu uređivati dokumentima prostornog uređenja nižeg reda – urbanističkim planom ili detaljnim planom uređenja. Značajka svih prostornih planova je njihova subordinacija što znači da svaki plan obuhvaća određeni prostor i određenu razinu planiranja, pri čemu se primjenjuje uvjet usklađenosti s planovima višeg reda. Prostorni plan uređenja Općine Lastovo⁸⁷ osnovni je dokument prostornog uređenja kojim se planira i uređuje prostor Općine, a oslanja se i temelji na Prostornom planu Dubrovačko-neretvanske županije kao planu višeg reda. Pojedini prostori uređuju se planovima niže razine – urbanističkim planovima uređenja (UPU), a na području Općine Lastovo je na snazi šest planova niže razine:

- UPU naselja Lastovo, "Službeni glasnik Općine Lastovo" broj 6/14,
- UPU naselja Uble, "Službeni glasnik Općine Lastovo" broj 6/14,
- UPU poslovne zone Uble, "Službeni glasnik Općine Lastovo" broj 6/14,
- UPU turističke zone Ubli/Zaglav, "Službeni glasnik Općine Lastovo" broj 10/14,
- UPU turističke zone T1 Jurjeva luka i luke nautičkog turizma LN Kremena, "Službeni glasnik Općine Lastovo" broj 03/17,
- DPU proširenja groblja u naselju Lastovo, "Službeni glasnik Općine Lastovo" broj 6/14.

Analizom dokumenata prostornog uređenja dobiva se uvid u glavne smjerove razvoja jedinice lokalne samouprave kroz pregled postojećih i planiranih načina korištenja prostora, postojećih i planiranih infrastrukturnih zahvata od važnosti za Republiku Hrvatsku i županiju te kroz propisane uvjete planiranja i korištenja prostora. Postojeći i planirani zaštićeni dijelovi prirode, područja ekološke mreže NATURA 2000 te preventivno zaštićene, zaštićene i evidentirane zone/lokaliteti kulturne baštine predstavljaju područja koja imaju značajnu ulogu u zelenom i održivom razvoju gradova, a u prostornim planovima analiziraju se kroz tekstualne i grafičke dijelove u okviru područja posebnih uvjeta korištenja.

⁸⁶ Zakon o prostornom uređenju "Narodne Novine" broj 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19, 67/23.

⁸⁷ "Službeni glasnik" Općine Lastovo br. 01/10, 06/10 – ispravak, 07/10 – ispravak, 05/14, 3/17, 04/20, 5/20 – pročišćeni tekst.

PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE LASTOVO

Prostorni plan uređenja Općine Lastovo (PPUO Lastovo) donesen je 2010. godine, a posljednja, treća izmjena i dopuna Plana izrađena je i usvojena 2020. godine. Prostornim planom uređenja općine Lastovo utvrđuju se ciljevi prostornog uređenja te organizacija, namjena, uređenje i zaštita prostora koja se temelji na uvažavanju prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti. Odredbama za provođenje utvrđeni su koncept zaštite i unaprjeđenje prirodnih i kulturnih vrijednosti, organizacije i namjene prostora, uvjeti i mjere za razgraničenje prostora, smještaj građevina i provedba plana.

Posljednjom izmjenom i dopunom PPUO Lastovo termini i smjernice povezani sa zelenom infrastrukturom nisu izrijekom obuhvaćeni. Zelene površine kao najznačajniji element zelene infrastrukture obuhvaćene su odredbama povezanim s ozelenjavanjem građevinskih čestica u zonama različitih namjena⁸⁸ ili u kontekstu mjera zaštite krajobraznih (članak 106.) i prirodnih vrijednosti (članak 107.). Na razini PPUO Lastovo, zelene površine nisu određene kartografskim prikazima.

Korištenje obnovljivih izvora energije prepoznati su kroz PPUO Lastovo kroz odredbe za provođenje povezane s razvojem energetskog sustava (članci 99. i 99a.) pri čemu je poseban naglasak stavljen na korištenje energije sunca. Planom su predviđene lokacije za uspostavu dvije samostojeće solarne elektrane (Lastovo – lokalitet Vrsi površine 3 ha i Ubli – lokalitet Naplov, površine 1 ha).

Pojmovi poput kružnog gospodarenja prostorom i zgradama izrijekom se ne spominju, no ciljevi kružnog gospodarenja posredno se iščitavaju kroz odredbe povezane s mjerama zaštite prirodnih vrijednosti (članak 107.) i kulturno-povijesnih cjelina i građevina (članci 114. i 116.) te mjerama zaštite od prirodnih i drugih nesreća (članak 123.). Također, postupci rekonstrukcije i prenamjene ističu se u članku 53. Njime se potiče održavanje i rekonstrukcija postojećih stambenih građevina, rekonstrukcija napuštenih vojnih i gospodarskih građevina i privođenje novoj namjeni ističući osobito građevine na području Jurjeve luke te vojne potkope, građevine bivše uljare u uvali sv. Mihovil te vojne građevine na području "Velje more". Nadalje, odredbom se navodi rekonstrukcija i prenamjena postojeće građevine bivše mehaničke radionice u Lastovu, rekonstrukcija i prenamjena napuštenih privrednih objekata na nekadašnjoj farmi "Sozanj" u turističku, ugostiteljsko-smještajno-posjetiteljsku i javnu namjenu te rekonstrukcija postojeće zgrade u Lastovu za potrebe helidroma. Mjere/postupci urbane sanacije i preobrazbe spominju se odredbama PPUO Lastovo kroz članak 125. u kontekstu obvezne izrade urbanističkog plana uređenja za neuređene dijelove građevinskog područja i za izgrađene dijelove građevinskog područja planiranih za urbanu preobrazbu ili urbanu sanaciju. Člankom 7. Odredbi određena je provedba postupka urbane sanacije za područje naselja Zaklopatica i Pasadur.

U tabličnom prikazu u nastavku se navode najznačajniji planirani zahvati infrastrukture i razvoja naselja koje treba uzeti u razmatranje prilikom izrade i donošenja SZUO, odnosno planiranja projekata koji će se njome provoditi.

⁸⁸ Članci 48., 67, 68., 77., 80., 84., 86., 87., 91. i 91a.

Tablica 27. Planirani značajniji zahvati infrastrukture i razvoja naselja.

PROMET	CESTOVNI PROMET • L69063: Kremena (planirano)-Jurjeva Luka-Pasadur (Ž6230) • LC Velje more – Skrivena luka • Tunel od mjesta Lastovo do uvale Sv.Mihovil (trasa u istraživanju). PARKIRALIŠNE POVRŠINE* • Javno parkiralište Komunalac • Javno parkiralište Groblje • Javno parkiralište Sv. Andrija BICIKLISTIČKI PROMET • Biciklističke staze (planirano): prostor između Ubla i Jurjeve luke (vidikovac Sv. Juraj), Ubla i planiranog posjetiteljskog centra, Prehodišća i Ubla, Lastova i Ubla (s pripadajućim vidikovcima), Lastova i Zaklopatice, Lastova i Lučice, Lastova i Skrivena Luke (svjetionik Struga), D119 i L69035 (s odvojkom prema Humu) s vidikovcima, Pasadura i uvale Borova, Zaklopatice i uvale Korita te Lastova i Barja (uvala Zabarje) te ostale biciklističke staze koje vode do prirodnih i uređenih plaža. ŠETNICE • Šetnice (pješačke staze): u naselju Pasadur (Most-Jurjeva Luka i Most-Lenga na vola), između Jurjeve luke i uvale Kremena, u naselju Zaklopatica (Vlaka-Velo vratlo, od kraja postojeće rive na žalu prema istočnom dijelu uvale), u naselju Skrivena Luka (lijevo i desno od Žala do pristana i svjetionika Struga), između Ubli i Pasadura. POMORSKI PROMET • Luke otvorene za javni promet lokalnog značaja: - Luka Pasadur (proširenje) - Luka Ubli, kao luka otvorena za javni promet i trajektna luka (rekonstrukcija/proširenje) - Luka Zaklopatica (proširenje) • Luke nautičkog turizma - Jurjeva luka-Kremena (planirano) ZRAČNI PROMET • Zračna luka (tercijalna) Sozanj, naselje Zaklopatica (planirano) • Heliodrom Ubli (ex vojna zona) (planirano)
ENERGETSKI SUSTAV	OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE • Samostojeće sunčane elektrane - Lastovo – lokalitet Vrsi površine 3,0 ha - Ubli – lokalitet Naplov, površine 1,0 ha.
PROSTORI ZA RAZVOJ I UREĐENJE	ZONE GOSPODARSKE UGOSTITELJSKO-TURISTIČKE NAMJENE • T1 (hotel) Jurjeva luka (Pasadur) površine 15 ha • T2 (turističko naselje) Maršalka (ex vojna zona) (Ubli) površine 13,8 ha • T5 (turističko-informacijsko-prezentacijsko-smještajni centar) Velje more površine 1,2 ha ZONE SPORTSKO-REKREACIJSKE NAMJENE • Unutar građevinskog područja naselja: - Lastovo (R_{N3} – sportska dvorana, R_{N4} – sportska igrališta) - Ubli - Pasadur • Izdvojena zona građevinskog područja izvan naselja - Velika Letišća (R2 – vodeni sportovi, R4 – sportska igrališta i R6 – kupališne zone) • JAVNA I DRUŠTVENA NAMJENA - Dom za starije i nemoćne (ex hotel Sirena) - Dom mladih Ubli - Muzej mjesta Lastovo* - Glazbena škola u Lastovu* - Galerije u Lastovu* - Knjižnice i čitaonice u Lastovu* - Kino Lastovo* - Otvoreni višenamjenski gradski prostor Pjevor (obnova)*

Izvor: PPUO Lastovo, * UPU naselja Lastovo

PPUO-om Lastovo planira se zaštita, očuvanje i korištenje prirodnih i kulturnih vrijednosti proizašlih iz zakonske i/ili prostorno planske regulative, a u kontekstu formiranja sustava zelene infrastrukture kao važni elementi ističu se zaštićena područja prirode, kulturna baština i ostale prirodne i krajobrazne vrijednosti na području Općine. U nastavku je prikazan sažetak najvažnijih prirodnih, krajobraznih i kulturnih vrijednosti Općine, dok se isti detaljnije razrađuju u sljedećim poglavljima.

Tablica 28. Sažetak najvažnijih prirodnih, krajobraznih i kulturnih vrijednosti

ZAŠTIĆENA PODRUČJA	• Park prirode "Lastovsko otočje" • Spomenik prirode – geomorfološki "Pećina Raća na Lastovu"
PODRUČJA EKOLOŠKE MREŽE NATURA 2000	• HR1000038 Lastovsko otočje • HR5000038 Park prirode Lastovsko otočje • HR53000426 Lastovski i mljetski kanal
OSTALE PRIRODNE I KRAJOBRAZNE VRIJEDNOSTI	OSTALE PRIRODNE I KRAJOBRAZNE VRIJEDNOSTI: • šuma crnike prema Prijevoru kod naselja Lastovo • šuma alepskog bora i crnike u Zlopolju na Lastovu • otočić Mrčara, otočić Mladine i uvala Žace PRIRODNI I KULTURNI KRAJOLICI⁸⁹: <u>Prirodni</u> • Obalno područje DNŽ (obalni mješoviti krajobraz) • Obalno područje Lastovskog otočja (prirodni krajobraz otočja i padina) • Sušac (prirodni krajobraz otočja) <u>Kulturni</u>: • Krajolik Dubrovačke republike (asocijativni) • Povijesni krajolik Lastovskog otočja (organski) • Urbani krajolik Lastova (organski) • Urbani krajolik Uble (oblikovani) • Povijesni krajolik lastovskih polja (organski) • Povijesni krajolik otočića Sušca •
ZAŠTIĆENA KULTURNA BAŠTINA	Sukladno Registru kulturnih dobara, na području Općine Lastovo zabilježeno je 46 zaštićenih kulturnih dobara, od čega 28 pripada nepokretnoj pojedinačnoj baštini te 14 arheološkoj baštini. Zatim su zaštićene i dvije kulturno-povijesne cjeline te jedna nepokretna kulturna baština.

Izvor: MKUL, MZOZT, BIOPORTAL, PPUO Lastovo, obrada autora.

U pogledu prirodnih i krajobraznih vrijednosti valja istaknuti da je za područje Dubrovačko-neretvanske županije izrađena Krajobrazna studija kao stručna podloga za izmjenu i dopunu Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije, a koja uključuje:

- tipološku klasifikaciju krajobraza na I. i II. razini, odnosno podjelu krajobraza na opće i krajobrazne tipove/područja s izraženim zajedničkim karakteristikama,
- vrednovanje krajobraznih područja i ocjenu ugroženosti krajobraza s obzirom na evidentirane razvojne pritiske,
- prijedlog krajobrazno vrijednijih područja za koje bi trebalo izvršiti detaljniju analizu i vrednovanje te
- smjernice zaštite, planiranja i upravljanja krajobrazom za ugrađivanje u odredbe prostornog plana.

Rezultati analize i smjernice očuvanja proizašli iz navedene Studije implementirane su u dokumente prostornog uređenja Dubrovačko-neretvanske županije i Općine Lastovo. Na području Općine Lastovo su evidentirana tri prirodna i šest kulturnih krajolika, prikazana u tabličnim prikazima u nastavku.

Tablica 29. Prirodni krajobrazi evidentirani na području Općine Lastovo.

Županija/Grad/Općina	Naziv područja	Vrsta	Zaštita/Potrebna dokumentacija*
Dubrovačko-neretvanska županija	Obalno područje Županije	Obalni mješoviti krajobraz	PPD/DKS
Lastovo	Obalno područje Lastovskog otočja	Prirodni krajobraz otočja i padina	PPD/DKS
	Sušac	Prirodni krajobraz otočja	PPD/DKS

* PPD – zaštita kroz prostorno-plansku dokumentaciju, DKS – detaljnija krajobrazna studija.

Opće mjere zaštite vrijednih prirodnih i krajobraznih vrijednosti implementirane su kroz Odredbe za provođenje (članak 106., st. 1, 2 i 3), dok su specifične mjere zaštite za prirodne krajolike formulisane unutar stavka 5, odnosno stavka 6 za kulturne krajolike. Nadalje stavkom 7 i 8 preporučena je izrada detaljnije krajobrazne studije (na razini obuhvata PPUO) koja bi uključila konzervatorsko-krajobraznu dokumentaciju kojom bi pored planiranja zahvata i objekata u krajolicima posebno trebalo sagledati gradnju izvan građevinskog područja koju omogućava Zakon koji regulira pitanje prostornog uređenja

⁸⁹ Sukladno Krajobraznoj studiji Dubrovačko-neretvanske županije.

Tablica 30. Kulturni krajobrazi evidentirani na području Općine Lastovo.

Grad/Općina	Naziv područja	Vrsta	Tip	Zaštita**
Dubrovnik, Konavle, Dubrovačko primorje, Ston, Janjina, Trpanj, Orebić, Mljet, Lastovo, Župa dubrovačka	Krajobraz Dubrovačke republike	asocijativni	Fortifikacijski, urbani proizvodni, planirani	PZR
Lastovo	Povijesni krajobraz Lastovskog otočja	organski	Agrarni, urbani, krajobraz mora	PZR
	Urbani krajobraz Lastova	organski	Urbani, organski	PZR
	Urbani krajobraz Uble	oblikovani	Urbani, planirani	PZR
	Povijesni krajobraz lastovskih polja	organski	Agrarni, ruralni	PPD
	Povijesni krajobraz otočja Sušca	asocijativni	Agrarni, fortifikacijski	PZR

** PZR – prijedlog za registar RH, PPD – zaštita kroz prostorno-plansku dokumentaciju (regionalna/lokalna zaštita)

URBANISTIČKI PLAN UREĐENJA NASELJA LASTOVO

Urbanistički plan uređenja naselja Lastovo (UPU Lastovo) donesen je 2014. godine. Osnovni cilj Plana je obnova, zaštita i rekonstrukcija postojećih građevina, očuvanje povijesne matrice i putova, očuvanje zelenih vrtova u povijesnoj strukturi, definiranje novih zona izgradnje i propisivanje uvjeta pod kojima se smije intervenirati u postojeću strukturu, opremanje prostora svom potrebnom infrastrukturom. Plan osmišljava modele revitalizacije i obnove postojeće izgradnje, rješavanjem novih logičnih smjerova komunikacija kroz mjesto i planiranjem uređenja javnih i društvenih prostora koji će unaprijediti kvalitetu življenja u Lastovu te zaštititi urbane, kulturne i prirodne vrijednosti, a istaknuti posebnosti i osebnosti lastovskih pejzaža. UPU-om se u konačnici detaljno razgraničavaju zone različitih namjena, a iste su prikazane na kartografskom prikazu "1. Korištenje i namjena površina".

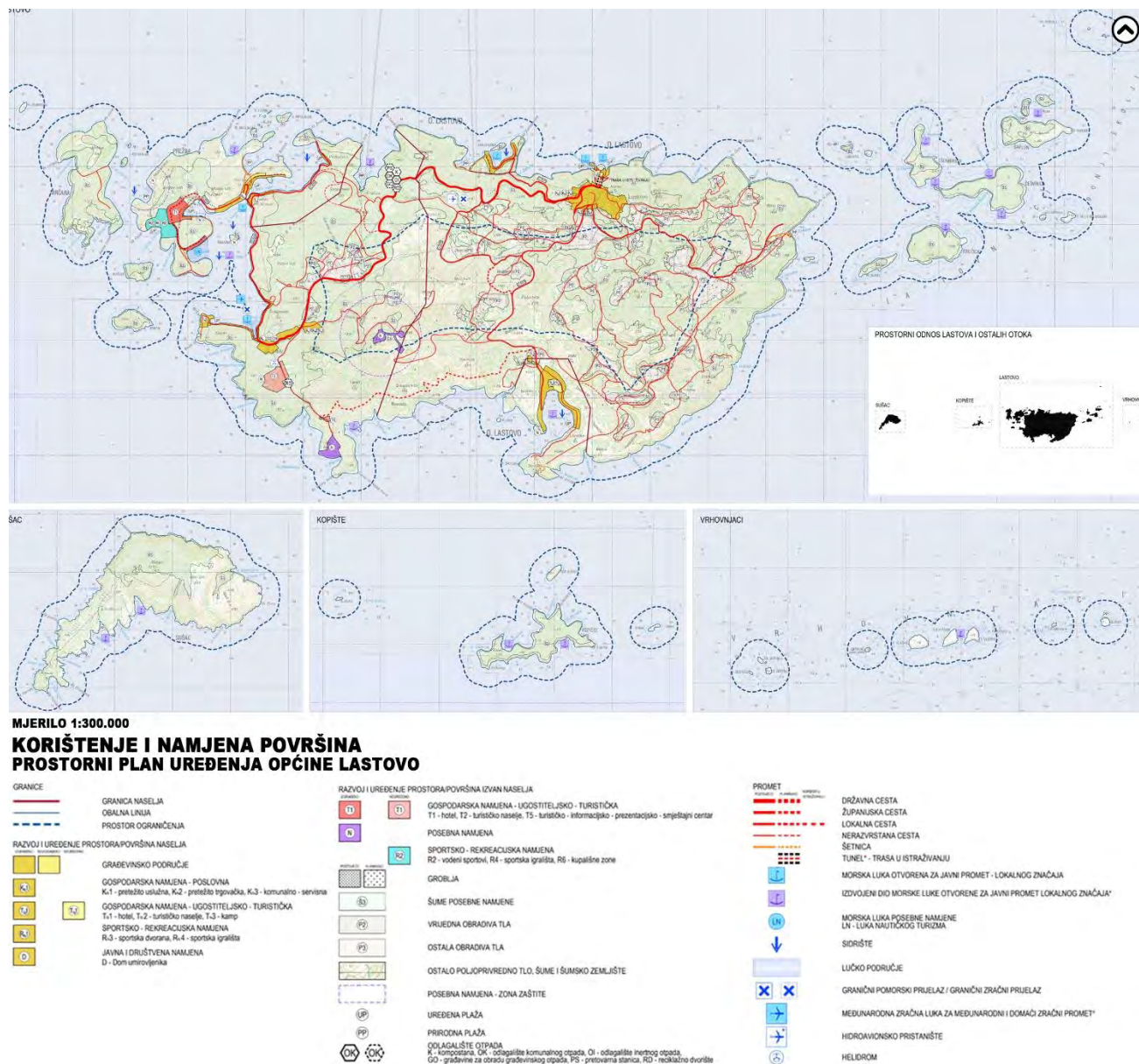
Pojmovi povezani sa zelenom urbanom obnovom (zeleni infrastrukture, kružno gospodarenje prostorom i zgradama, urbana preobrazba, urbana sanacija i sl.) nisu izričito spomenuti, što je i za očekivati budući da je izrađen prije nego li su spomenuti pojmovi definirani nacionalnim zakonodavstvom. Međutim, UPU-om naselja Lastovo razgraničene su i prikazane zelene površine kao osnovni elementi zelene infrastrukture. U skladu s odredbama za provođenje razgraničavaju se na javne zelene površine – javni park (Z1) i zaštitne zelene površine – povijesni vrtovi (Z2). Odredbama za provođenje određuju se uvjeti njihovog uređenja i zaštite (članci 19., 20., 58. 87. – 94., 103.). U kontekstu urbane preobrazbe ili sanacije, ističe se odredba obveze izrade urbanističko-arhitektonskih natječaj a stručnih podloga za zahvate od javnog interesa⁹⁰:

- 1) Urbanističko-arhitektonski natječaj za trg i pješačku zonu Pjevor,
- 2) Urbanističko-arhitektonski natječaj za sportsko-rekreacijski centar u Polju.

URBANISTIČKI PLAN UREĐENJA NASELJA UBLE

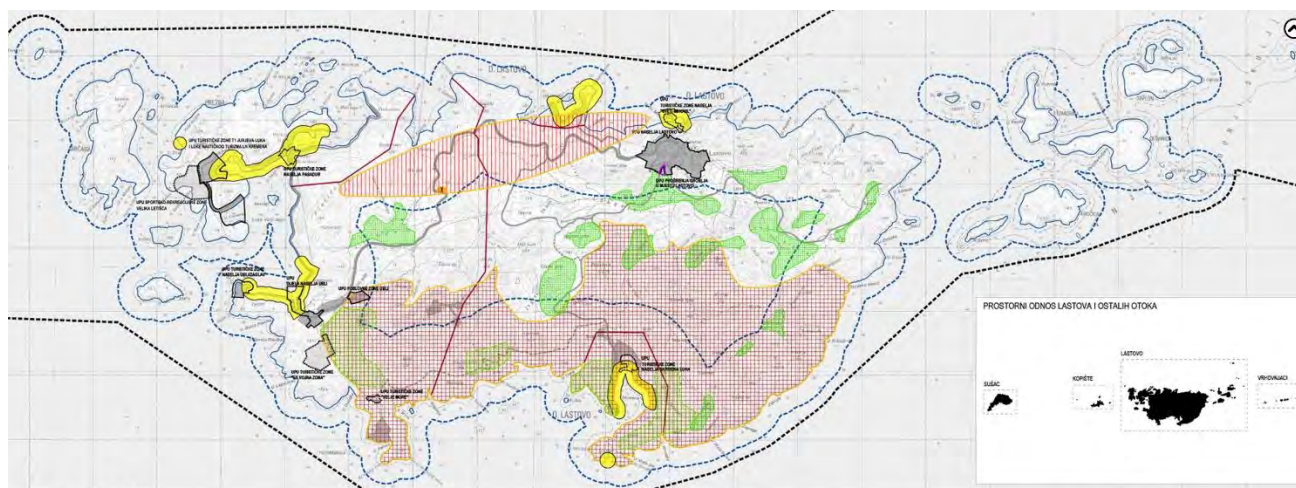
Urbanistički plan uređenja naselja Uble (UPU Uble) donesen je 2014. godine. Osnovni cilj Plana je obnova, zaštita i rekonstrukcija postojećih građevina, očuvanje povijesne matrice naselja, očuvanje javnih, zelenih površina na području arheoloških lokaliteta, definiranje lučkog područja i propisivanje uvjeta gradnje i uređenja površina unutar njega, definiranje novih zona izgradnje i propisivanje uvjeta pod kojima se smije intervenirati u postojeću strukturu te opremanje prostora svom potrebnom infrastrukturom. UPU-om se detaljno razgraničavaju zone različitih namjena, a iste su prikazane na kartografskom prikazu "1. Korištenje i namjena površina". Pojmovi povezani sa zelenom urbanom obnovom (zeleni infrastrukture, kružno gospodarenje prostorom i zgradama, urbana preobrazba, urbana sanacija i sl.) nisu izričito spomenuti, što je i za očekivati budući da je izrađen prije nego li su spomenuti pojmovi definirani nacionalnim zakonodavstvom. UPU-om naselja Uble razgraničene su i prikazane zelene površine kao osnovni elementi zelene infrastrukture. U skladu s odredbama za provođenje razgraničavaju se na javne zelene površine – javne zelene površine bez gradnje (Z1) i javne zelene površine s gradnjom (Z2) te zaštitne zelene površine (Z2). Odredbama za provođenje određuju se uvjeti njihovog uređenja i zaštite (članci 15., 16., 57. – 60.). U kontekstu urbane preobrazbe ili sanacije, ističe se odredba povezana s revitalizacijom i obnovom Trga sv. Petra (članak 24. i 42.) te obveze izrade cjelovitog urbanističko-arhitektonskog rješenja uređenja lučkog područja (točka 10.1.).

⁹⁰ a koji je obuhvaćen odredbama za provođenje (članci 124., 125. i 126.).

Grafički prikaz 40. Korištenje i namjena površina Općine Lastovo.

Izvor podataka: Prostorni plan uređenja Općine Lastovo, obrada autora.

Grafički prikaz 41. Područja primjene posebnih mjera uređenja i zaštite.

Izvor podoataka: Prostorni plan uređenja Općine Lastovo, obrada autora.

Grafički prikaz 42. Područja posebnih ograničenja u korištenju.

Izvor podoataka: Prostorni plan uređenja Općine Lastovo, obrada autora.

6.2. ANALIZA STRATEŠKIH DOKUMENATA

Fotografija 11. Svjetionik Struga i južni krajobra otoka Lastovo.

Izvor podataka: Visit Dubrovnik, Mrežni izvori (2025.), obrada autora.

U okviru ovog poglavlja analiziraju se strateški dokumenti od županijskog i lokalnog značaja, a relevantnih za ovu Strategiju:

- Plan razvoja Dubrovačko-neretvanske županije do 2027. godine,
Izrađivač: Dubrovačko-neretvanska županija (2021.).
- Provedbeni program Općine Lastovo za razdoblje 2021. – 2025. godine,
Izrađivač: Općina Lastovo i Regionalna razvojna agencija Dubrovačko – neretvanske županije – DUNEA (2021.).
- Plan upravljanja Parkom prirode Lastovsko otočje za razdoblje 2017. – 2026.
Izrađivač: Javna ustanova Park prirode Lastovsko otočje (2017.).
- Nacionalni plan razvoja otoka 2021. – 2027. godine,
Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (2021.).
- Teritorijalna strategija razvoja otoka Dubrovačko – neretvanske županije,
Regionalna razvojna agencija Dubrovačko-neretvanske županije – DUNEA (2021.).

U nastavku su prikazani najznačajniji dijelovi pojedinih strateških dokumenta koji obuhvaćaju kratki opis, viziju te prioritete i posebne ciljeve odnosno predviđene aktivnosti koje su izravno ili neizravno povezane ili doprinose ciljevima razvoja zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama.

PLAN RAZVOJA DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE DO 2027. GODINE

Plan razvoja Dubrovačko-neretvanske županije do 2027. godine je srednjoročni akt strateškog planiranja kojim se definira okvir za poticanje razvoja Dubrovačko-neretvanske županije tijekom sedmogodišnjeg razdoblja. Kao krovni strateški razvojni dokument za područje županije predstavlja okvir za strateške dokumente koji se donose na lokalnoj razini. Planom razvoja utvrđuje se strateški okvir razvoja županije koji se temelji na analizi ključnih područja razvoja te prepoznatih potencijala i potreba u svakom od tih područja. Na temelju prethodne analize definiran je smjer budućeg razvoja kroz viziju:

"Do 2027. godine Dubrovačko-neretvanska županija će postati europska regija visoke kvalitete življenja, stabilne i dinamične ekonomije, visokog stupnja društvene solidarnosti i uključivosti, očuvanog okoliša i kulturno-povijesnog nasljeđa kojom se upravlja kroz participativan i strateški utemeljen pristup na dobrobit budućih generacija".

Za ostvarenje vizije razvoja, Planom je definiran strateški okvir kojim se pobliže utvrđuju razvojni prioriteti, ciljevi i mjere čija realizacija vodi prema ostvarenju prethodno definirane vizije razvoja.

Osim anvedenoga, u okviru mjera prikazanih u tablici predviđene su aktivnosti i projekti koje korespondiraju s ciljevima zelene urbane obnove.

Tablica 31. Prioriteti, posebni ciljevi i mjere definirani Planom razvoja DNŽ-a za razdoblje do 2027. godine

–	PRIORITET	POSEBNI CILJ	MJERA
1.	Jačanje otpornosti gospodarstva i povećanje ulaganja u održivo i digitalno gospodarstvo	1.1. Unaprjeđenje poslovnog okruženja	1.1.1. Potpore za unaprjeđenje kvalitete i tržišne prepoznatljivosti proizvoda i usluga
			1.1.2. Pобољшanje kvalitete poduzetničke infrastrukture i potpornih programa
			1.1.3. Poticanje ulaganja i umrežavanja poduzetnika
		1.2. Poticanje održivosti, digitalizacije i inovacija u gospodarstvu	1.2.1. Podrška ulaganjima u energetska učinkovitost i korištenje OIE u gospodarstvu
			1.2.2. Poticanje digitalizacije, tehnološke modernizacije i inovativnosti gospodarstva
			1.2.3. Razvoj kulturnih i kreativnih industrija
		1.3. Pобољшanje konkurentnosti u turizmu, poljoprivredi, akvakulturi i ribarstvu	1.3.1. Pобољшanje kvalitete turističke ponude i upravljanja destinacijom
			1.3.2. Razvoj selektivnih oblika turizma
			1.3.3. Pобољшanje konkurentnosti u poljoprivredi, akvakulturi i ribarstvu
2.	Pобољшanje kvalitete života te unaprjeđenje ljudskog kapitala	2.1. Unaprjeđenje kvalitete i dostupnosti društvenih usluga	2.1.1. Unaprjeđenje obrazovne infrastrukture, kvalitete programa i ljudskih resursa u obrazovanju
			2.1.2. Unaprjeđenje zdravstvenih usluga i skrbi
			2.1.3. Osaživanje sustava socijalne uključenosti
			2.1.4. Poticanje kulturnog stvaralaštva
			2.1.5. Unaprjeđenje sportske i rekreacijske infrastrukture i programa
		2.2. Osiguranje zapošljivosti radne snage i prilagodbe obrazovanja potrebama tržišta rada	2.2.1. Osaživanje suradnje između obrazovnih i istraživačkih ustanova, gospodarstva i javne uprave
			2.2.2. Razvoj strukovnog i cjeloživotnog obrazovanja
			2.2.3. Jačanje županijskih i lokalnih kapaciteta za intervencije na tržištu rada
		2.3. Poticanje demografskog razvoja	2.3.1. Planiranje i provedba aktivnosti za poboљшanje demografskih prilika
			2.3.2. Jačanje politike stanovanja u funkciji demografske obnove
3.	Očuvanje okoliša, poboљшanje povezivosti i održivo korištenje baštine	3.1. Očuvanje okoliša i energetska tranzicija na što veću dobrobit lokalne zajednice	3.1.1. Unaprjeđenje gospodarenja vodama i otpadom
			3.1.2. Unaprjeđenje energetske infrastrukture, povećanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije
			3.1.3. Razvoj sustava praćenja, obrazovanja i informiranja o okolišu
		3.2. Poboљшanje unutarnje i vanjske povezivosti te zelene mobilnosti	3.2.1. Poticanje cjelovitog razvoja prometne infrastrukture
			3.2.2. Poboљшanje digitalne infrastrukture
			3.2.3. Ulaganje u zelenu mobilnost i poticanje razvoja pametnih rješenja u prometnom sustavu
		3.3. Očuvanje, valorizacija i održivo korištenje prirodne i kulturne baštine	3.3.1. Očuvanje, valorizacija i održivo korištenje prirodne baštine
			3.3.2. Očuvanje, valorizacija i održivo korištenje kulturne baštine i kulturnog krajolika
4.	Unaprjeđenje upravljanja razvojem	4.1. Razvoj sustava prostornog planiranja i upravljanja imovinom te jačanje kvalitete institucija u javnom sektoru	4.1.1. Jačanje kvalitete županijskih i lokalnih institucija
			4.1.2. Razvoj sustava prostornog planiranja i upravljanja imovinom
		4.2. Povećanje sposobnosti institucija u pogledu odgovora na krizne situacije	4.2.1. Poboљшanje sustava vatrogastva
			4.2.2. Jačanje ostalih dijelova sustava zaštite i spašavanja
		4.3. Razvoj otoka	4.3.1. Poboљшanje javnih usluga na otocima
			4.3.2. Razvoj otočnog gospodarstva
			4.3.3. Održivo upravljanje otočnim resursima
			4.3.4. Poboљшanje povezanosti otoka
		4.4. Razvoj ostalih područja s razvojnim posebnostima	4.4.1. Poboљшanje kvalitete i dostupnosti javnih usluga
			4.4.2. Jačanje razvoja poduzetništva
			4.4.3. Očuvanje okoliša te održivo upravljanje prirodnim i kulturnim vrijednostima
			4.4.4. Razvoj prometne i digitalne infrastrukture

Izvor podataka: Planom razvoja DNŽ-a za razdoblje do 2027. godine, obrada autora.

U okviru prioriteta 1. Jačanje otpornosti gospodarstva i povećanje ulaganja u održivo i digitalno gospodarstvo predviđena je provedba mjere 1.2.1. Podrška ulaganjima u energetska učinkovitost i korištenje OIE u gospodarstvu kojom se želi potaknuti gospodarstvo na veća ulaganja u energetska učinkovitost i proizvodnju iz obnovljivih izvora energije te primjenu načela kružne ekonomije kroz primjerice ponovno stavljanje u funkciju nekorisćenih prostora i zgrada umjesto nove gradnje.

Razvoj društvene infrastrukture obuhvaćen je u okviru prioriteta 2. Poboljšanje kvalitete života te unaprjeđenje ljudskog kapitala, a osobito mjere 2.1.1. Unaprjeđenje kvalitete i dostupnosti društvenih usluga. Razvoj društvene infrastrukture obuhvaća aktivnosti unaprjeđenja obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih kulturnih i sportsko-rekreacijskih objekata, sadržaja i usluga.

Prioritet 3. Očuvanje okoliša, poboljšanje povezivosti i održivo korištenje baštine obuhvaća osam mjera raspoređenih unutar tri posebna cilja. U okviru posebnog cilja 3.1. Očuvanje okoliša i energetska tranzicija na što veću dobrobit lokalne zajednice ističu se mjera 3.1.1. Unaprjeđenje gospodarenja vodama i otpadom te mjera 3.1.2. Unaprjeđenje energetske infrastrukture, povećanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije. Posebni cilj 3.2. Poboljšanje unutarnje i vanjske povezivosti te zelene mobilnosti usmjeren je na unaprjeđenje i razvoj prometne infrastrukture s posebnim naglaskom na razvoj zelenih i održivih rješenja. U okviru navedenog posebnog cilja ističu se mjera 3.2.1. Poticanje cjelovitog razvoja prometne infrastrukture i mjera 3.2.3. Ulaganje u zelenu mobilnost i poticanje razvoja pametnih rješenja u prometnom sustavu. Posebni cilj 3.3. Očuvanje, valorizacija i održivo korištenje prirodne i kulturne baštine sadrži dvije mjere koje su usmjerene na očuvanje i održivo korištenje prirodnih, krajobraznih i kulturnih vrijednosti područja.

Posljednji prioritet, Prioritet 4. Unaprjeđenje upravljanja razvojem definiran je kroz četiri posebna cilja i 12 mjera. S aspekta zelene urbane obnove u okviru ovog prioriteta ističu se mjere povezane s prostornim planiranjem (4.1.2. Razvoj sustava prostornog planiranja i upravljanja imovinom). Planom DNŽ-a u okviru ove mjere istaknut je strateški projekt aktiviranja neiskorištene državne imovine kojim će se evidentirati značajni prostori koji su u nadležnosti središnjih državnih tijela, nakon čega će se pristupiti pripremi potrebne dokumentacije za njihovo stavljanje u funkciji. Na području Općine Lastovo kao prostor neiskorištene državne imovine ističe se turistička zona Jurjeva luka te luka posebne namjene od državnog značaja Kremena. Nadalje, u okviru ovog prioriteta ističu se mjere povezane s posebnim ciljem 4.3. Razvoj otoka unutar koje su predviđene aktivnosti: (1) ulaganja u zdravstvenu, obrazovnu, socijalnu, kulturnu i sportsku infrastrukturu i programe, (2) suradnja s organizacijama civilnog društva u pripremi i provedbi projekata za pružanje društvenih usluga, (3) poticanje selektivnih oblika turizma, (4) ulaganja u komunalnu infrastrukturu, potpore za projekte energetske učinkovitosti (5) i ulaganja u obnovljive izvore energije (6) te očuvanje prirodnih i kulturnih krajobraza (7).

PROVEDBENI PROGRAM OPĆINE LASTOVO DO 2025.GODINE

Provedbeni program Općine Lastovo do 2025. je kratkoročni akt strateškog planiranja koji se donosi za tekuće mandatno razdoblje. Kao provedbeni akt strateškog planiranja lokalne razine za cilj ima osigurati provedbu posebnih ciljeva iz Plana razvoja Dubrovačko-neretvanske županije do 2027. godine te poveznicu s proračunom općine Lastovo.

U provedbenom programu utvrđeni su strateški ciljevi i prioriteti temeljem analize izazova i razvojnih potreba i potencijala Općine, te razrađene aktivnosti, razvojni projekti i potrebni resursi u svrhu odgovora naprepoznate potrebe budućeg razvoja Općine. U okviru ovog Programa uvažene su nove smjernice za europske otoke, a u skladu s ciljevima Dubrovačko-neretvanske županije, općina teži prema zeleno-plavom razvoju koji se temelji na ekološkoj i inovativnoj proizvodnji hrane, kružnom gospodarstvu i razvoju pametnih naselja kroz digitalno umrežavanje ruralnih područja, a budući razvoj Općine temelji se na sljedećoj viziji:

Kroz ulaganja u razvoj zelene infrastrukture, održivo gospodarstvo, digitalna rješenja, inovativne sadržaje u turizmu i kulturi te poticanjem izvrsnosti u području sporta i obrazovanja – Općina će stvarati pogodne uvjete za život i rad stanovnika. Povećanje kvalitete života sugrađana polazišna je osnova svake aktivnosti i projekta kojeg Općina provodi.

Za ostvarenje vizije razvoja, Planom je nadalje definiran strateški okvir kojim se pobliže utvrđuju razvojni prioriteti, posebni ciljevi i mjere čija realizacija vodi prema ostvarenju prethodno definirane vizije razvoja. U okviru mjera prikazanih u tablici predviđene su aktivnosti i projekti koje korespondiraju s ciljevima zelene urbane obnove.

Tablica 32. Prioriteti, posebni ciljevi i mjere definirani Provedbenim programom Općine Lastovo do 2025.

–	PRIORITET	POSEBNI CILJ	MJERA
1.	Jačanje otpornosti gospodarstva i povećanje ulaganja u održivo i digitalno gospodarstvo	1.1. Unaprjeđenje poslovnog okruženja	1.1.1. Potpore za unaprjeđenje kvalitete i tržišne prepoznatljivosti proizvoda i usluga
			1.2.1. Poboljšanje kvalitete turističke ponude i upravljanja destinacijom
		1.2. Poboljšanje konkurentnosti u turizmu, poljoprivredi akvakulturi i ribarstvu	1.2.2. Razvoj selektivnih oblika turizma
			1.2.3. Poboljšanje konkurentnosti u poljoprivredi i ribarstvu
2.	Poboljšanje kvalitete života te unaprjeđenje ljudskog kapitala	2.1. Unaprjeđenje kvalitete i dostupnosti društvenih usluga	2.1.1. Unaprjeđenje obrazovne infrastrukture, kvalitete programa i ljudskih resursa u obrazovanju
			2.1.2. Osnaživanje sustava socijalne uključenosti
			2.1.4. Poticanje kulturnog stvaralaštva
			2.1.5. Unaprjeđenje sportskog programa
		2.2. Poticanje demografskog razvoja	2.2.1. Planiranje i provedba aktivnosti poboljšanja demografskih prilika
			2.2.2. Jačanje politike stanovanja u funkciji demografske obnove
3.	Očuvanje okoliša, poboljšanje povezivosti i održivo korištenje baštine	3.1. Očuvanje okoliša i energetska tranzicija na što veću dobrobit lokalne zajednice	3.1.1. Unaprjeđenja gospodarenja vodama i otpadom
			3.1.2. Unaprjeđenje energetske infrastrukture, povećanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije
			3.1.3. Razvoj sustava praćenja, obrazovanja i informiranja o okolišu
		3.2. Poboljšanje unutarnje i vanjske povezivosti te zelene mobilnosti	3.2.1. Poticanje cjelovitog razvoja prometne infrastrukture
			3.2.2. Poboljšanje digitalne infrastrukture
			3.2.3. Ulaganje u zelenu mobilnost i poticanje razvoja pametnih rješenja u prometnom sustavu
		3.3. Očuvanje, valorizacija i održivo korištenje prirodne i kulturne baštine	3.3.1. Očuvanje, valorizacija i održivo korištenje kulturne baštine i kulturnog krajolika
4.	Unaprjeđenje upravljanja razvojem	4.1. Razvoj sustava prostornog planiranja i upravljanja imovinom te jačanje kvalitete institucija u javnom sektoru	4.1.1. Jačanje kvalitete lokalnih institucija
			4.1.2. Razvoj sustava prostornog planiranja i upravljanja imovinom
		4.2. Povećanje sposobnosti institucija u pogledu odgovora na krizne situacije	4.2.1. Poboljšanje sustava vatrogastva
			4.2.2. Jačanje ostalih dijelova sustava civilne zaštite

Izvor podataka: Provedbeni program Općine Lastovo, obrada autora.

U okviru prioriteta 1. Jačanje otpornosti gospodarstva i povećanje ulaganja u održivo i digitalno gospodarstvo ističe se mjera 1.2.2. povezana s razvojem selektivnih oblika turizma. Ova mjera usmjerena je na izradu programa za razvoj selektivnih oblika turizma suradnjom s Parkom prirode Lastovsko otočje, primarno na Programu tamnog neba.

Prioritet 2. Poboljšanje kvalitete života te unaprjeđenje ljudskog kapitala usmjereno je na unaprjeđenje obrazovne i sportske infrastrukture te osnaživanje sustava socijalne skrbi i uključenosti kroz aktivnosti izgradnje i opremanje odgojno-obrazovnih objekata kao i multifunkcionalnih dvorana te izgradnje novih kapaciteta namijenjenih osobama starije životne dobi.

Unutar prioriteta 3. Očuvanje okoliša, poboljšanje povezivosti i održivo korištenje baštine određene su mjere i aktivnosti kojima se unaprjeđuje prirodni i urbani okoliš, promiče i provodi energetska obnova zgrada te provode aktivnosti usmjerene na očuvanje i prezentaciju kulturne baštine te jačanje svijesti stanovništva o zaštiti okoliša, potrebi prelaska na kružno i nisko-ugljično gospodarstvo te važnosti očuvanja i održivog korištenja baštine.

Unutar prioriteta 4. Unaprjeđenje upravljanja razvojem ističe se mjera 4.1.2. Razvoj sustava prostornog planiranja i upravljanja imovinom koja obuhvaća izradu i donošenje prostornih planova na razini Općine (UPU Lastovo – Lučica) te sustavno učinkovito upravljanje javnom imovinom kroz održavanje poslovnih i stambenih prostora u vlasništvu općine. Nadalje se ističe posebni cilj 4.2. Povećanje sposobnosti institucija u pogledu odgovora na krizne situacije kojom su planirane mjere poboljšanja sustava vatrogastva te jačanje ostalih dijelova sustava civilne zaštite.

Grafički prikaz 43. Jurjeva luka.

Izvor podataka: Visit Dubrovnik, Mrežni izvori (2025.), obrada autora.

Plan upravljanja Parka prirode "Lastovsko otočje" je strateški dokument koji donosi Javna ustanova na razdoblje od 10 godina. Njime su definirani smjerovi razvoja, korištenja i upravljanja područjem s glavnim naglaskom na zaštitu i očuvanje prirodnih i krajobraznih vrijednosti, a pri tome uzimajući u obzir potrebe lokalnog stanovništva. U skladu s tim definirana je vizija koja glasi:

Park prirode "Lastovsko otočje" je arhipelag jedinstvene ljepote, očuvanih prirodnih i kulturnih vrijednosti te prepoznatljivog identiteta i tradicije. To je područje koje svojim stanovnicima omogućava život i rad uz poštovanje prirode, a posjetiteljima pruža istinski doživljaj Mediterana.

Plan upravljanja bavi se nizom srodnih pitanja objedinjenih u zasebne teme koje se detaljno analiziraju, a na temelju analize osmišljavaju opći i specifični ciljevi za svaku pojedinu temu te plan aktivnosti za naredni desetogodišnji period. Zbog ograničenih ljudskih i financijskih kapaciteta JU aktivnosti su podijeljene na prioritete. Aktivnosti označene prioritetom 1 označava ključne aktivnosti koje se moraju poduzeti za vrijeme trajanja Plana i čije neispunjavanje narušava uspješnost cijelog Plana. Aktivnosti prioriteta 2 označava one aktivnosti koje bi se trebale poduzeti za vrijeme trajanja Plana, no postoji određena fleksibilnost te za njihovo neprovođenje mora postojati dobar razlog. Aktivnosti trećeg prioriteta predstavlja aktivnosti koje se mogu poduzeti kada vrijeme ili financijska sredstva postanu dostupni.

Plan upravljanja usmjeren je na šest, međusobno isprepletenih tematskih poglavlja:

- (A) Očuvanje bioraznolikosti vrsta i staništa te bogatstva prirodnih resursa,
- (B) Održivo korištenje prirodnih resursa i podrška lokalnoj zajednici,
- (C) Održivi turizam i promocija,
- (D) Očuvanje i zaštita kulturno-povijesne baštine,
- (E) Edukacija i interpretacija,
- (F) Razvoj kapaciteta ustanove, suradnja i komunikacija.

Zbog specifičnosti Parka kao jedne cjelovite upravne jedinice – općine koja je ujedno i park prirode, aktivnosti Parka, općine i lokalne zajednice međusobno su isprepletene i usko povezane, a upravljanje zaštićenim područjem treba pridonositi poboljšanju ekonomskog, društvenog i kulturnog života lokalnog stanovništva. Planom upravljanja obuhvaćene su mnoge teme koje korespondiraju sa zelenom urbanom obnovom bilo posredno ili neposredno te su ciljevi i aktivnosti predviđene ovim Planom upravljanja adekvatno ugrađeni u ciljeve i aktivnosti ove Strategije.

NACIONALNI PLAN RAZVOJA OTOKA 2021. – 2027. GODINE

Nacionalni plan razvoja otoka za razdoblje od 2021. do 2027. godine je srednjoročni akt strateškog planiranja kojim se definira provedba ciljeva razvoja Republike Hrvatske na području otoka. Njime se usmjerava politika čija je osnovna misija izjednačavanje uvjeta i kvalitete života na otocima s onima kopnu. Nacionalni plan predstavlja osnovu za buduće financiranje ciljanih projekata na otocima iz proračunskih sredstava i sredstava EU za razdoblje 2021. – 2027. Također, predstavlja okvir za izradu programa, mjera, aktivnosti i projekata vezanih uz otoke u provedbenim programima tijela državne uprave i drugih javnopravnih tijela.

Nacionalnim planom definirana je srednjoročna vizija razvoja koja glasi:

Hrvatski otoci su nacionalna posebnost, poželjni za život, povezani i samodostatni, koriste svoje potencijale i resurse na načelima održivog razvoja. Jadransko more i otoci jesu vrijedan teritorijalni kapital Hrvatske.

Strateški okvir Nacionalnog plana razvoja otoka definiran je kroz četiri prioriteta i deset posebnih ciljeva.

Tablica 33. Prioriteti i posebni ciljevi Nacionalnog plana razvoja otoka 2021. – 2027. godine

–	PRIORITET	POSEBNI CILJ
1.	Kvaliteta življenja i dostupnost javnih usluga na otocima	1.1. Unapređenje kvalitete i dostupnosti zdravstvenih i socijalnih usluga stanovnicima otoka 1.2. Jačanje ljudskih potencijala u funkciji demografske i gospodarske revitalizacije otoka
2.	Održivi razvoj otočnog gospodarstva	2.1. Poticanje poduzetničkog okruženja i jačanje konkurentnosti otočnog gospodarstva 2.2. Razvoj otočnih proizvoda i usluga
3.	Pametno i održivo upravljanje otočnim resursima i okolišem	3.1. Povećanje dostupnosti komunalne infrastrukture i unapređenje sustava održivog gospodarenja otpadom 3.2. Razvoj i poticanje izgradnje sustava obnovljivih izvora energije, uporabe čiste energije i energetske učinkovitosti 3.3. Zaštita prirode i okoliša, smanjenje rizika te ublažavanje posljedica i jačanje otpornosti na klimatske promjene 3.4. Održivo korištenje i revitalizacija ukupnog otočnog prostora, kulturne baštine i otočnog identiteta
4.	Mobilnost i povezivost otočnog prostora	4.1. Unapređenje IKT infrastrukture na otocima i digitalizacija 4.2. Poboljšanje otočne povezanosti

U kontekstu zelene urbane obnove Općine Lastovo, odnosno otoka u sastavu jedinice lokalne samouprave, posebni ciljevi definirani pod *prioritetom 3. Pametno i održivo upravljanje otočnim resursima i okolišem* u najvećoj mjeri korespondiraju s ciljevima zelene urbane obnove. U okviru *posebnog cilja 3.3. Zaštita prirode i okoliša, smanjenje rizika te ublažavanje posljedica i jačanje otpornosti na klimatske promjene* naglasak je dan na očuvanje bioraznolikosti, georaznolikosti i krajobrazne raznolikosti, očuvanje i unaprjeđenje upravljanja zaštićenim područjima na otocima te prepoznavanje vrijednih morskih staništa i izrada smjernica za njihovu zaštitu. Navedeni posebni cilj obuhvaća i segment klime i klimatskih promjena te je usmjeren na poticanje aktivnosti prevencije štetnog utjecaja klimatskih promjena te jačanja otpornosti otočnog stanovništva i ekosustava na prirodne prijetnje. Segment obnovljivih izvora energije i energetska učinkovitost sadržana je u *posebnom cilju 3.2. Razvoj i poticanje izgradnje sustava obnovljivih izvora energije, uporabe čiste energije i energetske učinkovitosti*. Ovim posebnim ciljem podržavaju se aktivnosti usmjerene na proizvodnje primarne energije iz obnovljivih izvora kako bi se omogućila veća sigurnost u opskrbi električnom energijom, povećanje energetske učinkovitosti u gospodarstvu, zgradarstvu, prometu i kućanstvima korištenje alternativnih goriva u otočnom prometu kako bi se smanjilo onečišćenje. Također, unutar ovog posebnog cilja ističu se aktivnosti usmjerene na jačanje svijesti otočnog stanovništva o mogućnostima korištenja energetski učinkovitijih rješenja i prednostima korištenja obnovljivih izvora energije. Prioritetom 3. nadalje se potiču aktivnosti usmjerene na unaprjeđenje i/ili razvoj vodoopskrbne mreže i sustava odvodnje, uključujući i alternativne i inovativne sustave kao i unaprjeđenje infrastrukture za gospodarenje otpadom kao preduvjeta za ponovno korištenje otpada na principima kružnog gospodarstva (*posebni cilj 3.1. Povećanje dostupnosti komunalne infrastrukture i unapređenje sustava održivog gospodarenja otpadom*). U okviru prioriteta 3. istaknut je značaj kulturne baštine hrvatskih otoka kao značajan resurs lokalnog razvoja. Mogućnost korištenja kulturne baštine, posebice kulturnog krajolika na otocima koji do sada još uvijek nije adekvatno valoriziran i iskorišten, prepoznata je važna sastavnica otočkog identiteta koji može biti korišten za gospodarski razvoj otoka (*posebni cilj 3.4. Održivo korištenje i revitalizacija ukupnog otočnog prostora, kulturne baštine i otočnog identiteta*). Razvoj javnih, društvenih i socijalnih usluga i sadržaja prepoznat je okviru *prioriteta 1. Kvaliteta življenja i dostupnost javnih usluga na otocima*. Gospodarski razvoj usmjeren na tradicionalne otočke djelatnosti i otočkih proizvoda, inovacije i kreativnih usluga, različitih oblika udruživanja te razvoj turizma obuhvaćen je *prioritetom 2. Održivi razvoj otočnog gospodarstva*. Naposljetku, razvoj prometa, mobilnosti i dostupnosti elek. komunikacijskih mreža sadržan je u okviru *prioriteta 4. Mobilnost i povezivost otočnog prostora*.

TERITORIJALNA STRATEGIJA RAZVOJA OTOKA DUBROVAČKO – NERETVANSKE ŽUPANIJE

Teritorijalna strategija razvoja otoka DNŽ do 2027. godine sveobuhvatan je strateški dokument koji usmjerava razvoj devet naseljenih otoka i poluotoka Pelješca kroz integrirani i teritorijalno prilagođen pristup. U dokumentu se analizira prostorna, društvena, demografska i gospodarska stvarnost otočnih prostora te se ističu ključni izazovi kao što su depopulacija, starenje stanovništva, manjak kvalitetne infrastrukture i ograničen pristup javnim uslugama. Strategija definira specifične razvojne potrebe s ciljem očuvanja životnih uvjeta na otocima, poticanja održivog i uključivog gospodarskog rasta, te zaštite prirodne i kulturne baštine. Pritom se naglašava važnost zelenog i digitalnog prijelaza, unaprjeđenja prometne povezanosti i jačanja socijalne kohezije. Poseban fokus stavlja se na očuvanje okoliša, upravljanje vodnim resursima i otpadom, uvođenje obnovljivih izvora energije i prilagodbu klimatskim promjenama. Dokument prepoznaje i važnost lokalne kulture i identiteta, te integrira elemente valorizacije kulturne baštine u kontekstu turizma i lokalnog razvoja. Provedba strategije temelji se na participativnom pristupu, pri čemu su otočne zajednice imale aktivnu ulogu u definiranju razvojnih prioriteta, projekata i mjera. Kroz koordinaciju lokalne i regionalne razine vlasti, strategija pruža smjernice za financiranje putem nacionalnih i europskih izvora, osobito unutar ITU mehanizma. U konačnici, dokument predstavlja operativni okvir za usmjereno, ravnomjerno i održivo upravljanje razvojem otoka DNŽ, s ciljem jačanja njihove demografske vitalnosti, gospodarske otpornosti i teritorijalne kohezije. Vizija Teritorijalne strategije razvoja otoka Dubrovačko-neretvanske županije do 2027. godine glasi:

"Otoci Dubrovačko-neretvanske županije su samoodrživi i energetske učinkoviti prostori, snažno povezani i integrirani u širi društveno-gospodarski sustav, s očuvanim prirodnim resursima i kulturnim identitetom, te visokom kvalitetom života i otpornosti na klimatske promjene".

Ova vizija usmjerena je prema održivom, uključivom i otpornom razvoju otočnih prostora, uz naglasak na valorizaciju lokalnih potencijala i posebnosti te primjenu inovativnih i integriranih rješenja za izazove s kojima se otočne zajednice suočavaju. Na temelju dokumenta Teritorijalna strategija razvoja otoka DNŽ-a, područja ulaganja koja izravno doprinose provedbi operacija Integriranog teritorijalnog programa (ITP) odnose se na četiri glavne operacije, pri čemu svaka uključuje jednu ili više konkretnih mjera. U nastavku su tablično i opisno prikazana područja ulaganja koja izravno doprinose razvoju otoka te tablično ulaganja koja neizravno doprinose, što uvelike koincidira sa ciljevima Strategije zelene urbane obnove.

- **ODRŽIVO UPRAVLJANJE OTOČNIM PROSTOROM**

Ovo područje ulaganja obuhvaća prostorno planiranje i upravljanje zemljištem uz poseban naglasak na zaštitu prirodnih resursa i krajobraza. Cilj je unaprijediti sustav upravljanja prostorom kroz digitalizaciju planske dokumentacije, obnovu i aktivaciju neiskorištenih prostora te promicanje održivog korištenja zemljišta. Dodatno se potiče zaštita okoliša, očuvanje biološke raznolikosti te integracija zelenih i plavih infrastrukture u prostorni razvoj.

- **UNAPRJEĐENJE INFRASTRUKTURNE POVEZANOSTI I DOSTUPNOSTI USLUGA**

U fokusu su ulaganja u prometnu, komunalnu, energetske i digitalnu infrastrukturu. Prioriteti uključuju poboljšanje cestovne i pomorske povezanosti otoka s kopnom i međusobno, razvoj sustava vodoopskrbe i odvodnje, proširenje širokopojsnog interneta te energetske osuvremenjivanje objekata javne namjene. Time se nastoji osigurati bolji pristup osnovnim uslugama, povećati energetska učinkovitost i smanjiti teritorijalnu izoliranost otočnih zajednica.

- **VALORIZACIJA KULTURNE I PRIRODNE BAŠTINE**

Ulaganja u ovom području usmjerena su na očuvanje i aktivaciju materijalne i nematerijalne baštine u funkciji održivog razvoja. Cilj je obnoviti kulturne spomenike, revitalizirati tradicionalne prakse, poboljšati interpretaciju baštine te povećati dostupnost sadržaja lokalnom stanovništvu i posjetiteljima. Ova komponenta ima važnu ulogu u jačanju identiteta otoka i poticanju održivog kulturnog turizma, ali i obrazovanja i društvene uključenosti.

- **ENERGETSKA UČINKOVITOST I KORIŠTENJE OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE**

Strategija predviđa jačanje energetske neovisnosti otočnih zajednica kroz povećanje korištenja obnovljivih izvora energije (OIE), poput solarne i vjetroenergije, te unaprjeđenje energetske učinkovitosti zgrada i infrastrukture. Uključuju se i pilot-projekti lokalnih energetskih zajednica, pametnih mreža i sustava pohrane energije. Time se smanjuje ugljični otisak, povećava otpornost na klimatske promjene i potiče tranzicija prema održivim otočnim energetskim modelima.

Tablica 34. Ulaganja predviđena Teritorijalnom strategijom razvoja otoka Dubrovačko – neretvanske županije.

–	PODRUČJA ULAGANJA	MJERE	AKTIVNOSTI
–	PODRUČJA ULAGANJA KOJA DIREKTNO DOPRINOSU PROVEDBI		
1.	Održivo upravljanje, očuvanje i korištenje otočnog prostora	Mjera 1: Unaprjeđenje zaštite i upravljanja prirodnim resursima i okolišem na otocima	Uspostava i modernizacija sustava za praćenje prirodnih katastrofa (npr. požari, suše).
			Ulaganja u zelenu infrastrukturu kao što su parkovi, zaštitni zeleni pojasevi i sustavi za ublažavanje klimatskih promjena.
			Razvoj edukacijskih i participativnih programa za očuvanje okoliša i prirode.
		Mjera 2: Jačanje spremnosti i otpornosti otoka na prirodne nepogode i utjecaj klimatskih promjena	Unaprjeđenje zakonskog i planskog okvira upravljanja zaštićenim područjima.
			Izgradnja i obnova infrastrukture otporne na prirodne nepogode (npr. obalni zidovi, odvodni sustavi).
			Provedba mjera za prevenciju i ublažavanje učinaka klimatskih promjena (npr. sustavi za zadržavanje vode).
2.	Unaprjeđenje poslovne i javne infrastrukture na otocima	Mjera 3: Unaprjeđenje poduzetničke infrastrukture na otocima	Razvoj planova pripravnosti i edukacija stanovništva.
			Nabava opreme i obuka službi za hitne intervencije
			Ulaganja u razvoj poduzetničkih zona, poslovnih inkubatora i coworking prostora.
		Mjera 4: Unaprjeđenje javno-društvene infrastrukture na otocima	Poticanje suradnje između poslovnog sektora i znanstvenih institucija.
			Pružanje potpore inovativnim MSP-ovima, osobito u zelenim i digitalnim sektorima.
			Promocija zadrugarstva i klasterizacije otočnih proizvođača
3.	Valorizacija kulturne baštine i razvoj kulturnih usluga na otocima	Mjera 5: Valorizacija kulturne baštine i kulturnog krajolika na otocima	Obnova i modernizacija škola, domova zdravlja, kulturnih centara i sportskih objekata.
			Pristupačnost infrastrukturnih objekata za osobe s invaliditetom.
			Uvođenje digitalnih rješenja u javne ustanove (npr. e-zdravstvo, e-uprava).
			Povećanje energetske učinkovitosti javnih objekata
4.	Poticanje energetske učinkovitosti i korištenje obnovljivih izvora energije na otocima	Mjera 6: Poticanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije.	Revitalizacija i prenamjena napuštenih kulturnih dobara za javne, kulturne i turističke svrhe.
			Provedba arheoloških i konzervatorskih istraživanja.
			Razvoj interpretacijskih centara i kulturnih ruta.
			Promicanje nematerijalne baštine kroz suradnju s lokalnim zajednicama i udrugama
5.	Unaprjeđenje IKT infrastrukture i digitalizacija javnih usluga	Razvoj širokopojasne infrastrukture	Ugradnja solarnih elektrana na javne i stambene zgrade.
			Modernizacija energetske infrastrukture – uvođenje pametnih mreža i baterijskih sustava.
			Energetska obnova zgrada – fasade, stolarija, grijanje/hlađenje.
			Razvoj lokalnih energetske zajednice i edukacija o energetske tranziciji
–	OSTALA PODRUČJA ULAGANJA VAŽNA ZA RAZVOJ OTOKA		
1.	Zdravstvo, obrazovanje i socijalne usluge	Poboljšanje dostupnosti i kvalitete usluga	Jačanje domova zdravlja i laboratorija, razvoj telemedicine, unaprjeđenje hitne medicine, proširenje ljekarničke mreže
		Razvoj novih modela pružanja usluga	Poticanje institucionalnih i izvaninstitucionalnih usluga za starije, djecu s teškoćama, osjetljive skupine
		Osnaživanje civilnog sektora	Povećanje uloge OCD-ova u pružanju socijalnih usluga
2.	Poboljšanje otočne prometne povezanosti	Ulaganja u prometnu infrastrukturu	Razvoj i modernizacija pomorske, cestovne i zračne infrastrukture
		Uvođenje integriranih modela javnog prijevoza	Potpora održivim rješenjima (električni autobusi, pametni vozni redovi)
3.	Održivo gospodarenje vodama i otpadom	Unaprjeđenje sustava odvodnje i vodoopskrbe	Ulaganja u vodne resurse, razvoj sustava pročišćavanja, suzbijanje gubitaka u mreži
		Učinkovito upravljanje otpadom	Podrška reciklažnim dvorištima, izgradnja kompostana, digitalizacija sustava upravljanja otpadom
4.	Jačanje konkurentnosti otočnog gospodarstva	Potpora lokalnom poduzetništvu i poljoprivredi	Poticaji za male i srednje poduzetnike, razvoj zadruga, brendiranje proizvoda
		Povezivanje gospodarstva s obrazovanjem i tehnologijom	Edukacije o digitalizaciji, podrška inovacijama, specijalizirani inkubatori
5.	Unaprjeđenje IKT infrastrukture i digitalizacija javnih usluga	Razvoj širokopojasne infrastrukture	Ulaganja u brzi internet i mobilne mreže u slabije razvijenim područjima otoka
		Digitalizacija javnih usluga	Uvođenje e-usluga u javnu upravu, razvoj pametnih rješenja za upravljanje energijom i prometom

Izvor podataka: Teritorijalna strategija razvoja otoka Dubrovačko-neretvanske županije, obrada autora.

6.3. ANALIZA PRORAČUNSKIH ULAGANJA⁹¹

Fotografija 12. Skrivena Luka.

Izvor podataka: Visit Dubrovnik, Mrežni Izvori (2025.), obrada autora.

Tablica 35. Izvršenje proračuna Općine Lastovo po razdjelima (2020. – 2024.).

–	RAZDJEL/ GODINA	2022. GODINA	2023. GODINA	2024. GODINA ⁹²
1.	Predstavnička i izvršna tijela	30.243,85	38.567,50	45.297,83
2.	Jedinstveni upravni odjel	666.217,43	897.968,57	1.512.041,19
3.	Dječji vrtić Biser Lastova	113.469,73	150.744,54	213.913,36
4.	Ukupno izvršenje	809.931,01	962.651,92	1.557.339,02

Izvor podataka: Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna 2020. – 2024.

Proračun je temeljni financijski dokument općine u kojem se planiraju prihodi, primici, rashodi i izdaci za jednu proračunsku godinu. Na osnovi planiranih prihoda i primitka te predvidivih rashoda i izdataka, planiraju se pojedina ulaganja i imovinske i financijske potrebe za realizaciju istih. Za potrebe Strategije zelene urbane obnove Općine Lastovo, analiziraju se proračunske stavke povezane s aktivnostima i projektima vezanim za tematiku zelene urbane obnove kroz direktna i indirektna ulaganja u posljednje tri godina (2022. - 2024.).

Prethodno tablica donosi usporedni prikaz izvršenja proračunskih rashoda Općine Lastovo prema razdjelskoj podjeli za razdoblje 2022. – 2024. godine, uz jasno naznačene iznose po godinama i ukupna godišnja izvršenja. Promatrajući dinamiku rashoda, uočava se stabilan i snažan rastući trend ukupne potrošnje, koja se gotovo udvostručila u tri godine – s 809.931,01 € u 2022. godini, na 1.557.339,02 € u 2024. godini. Općenito, najveći i najdinamičniji rast bilježi Jedinstveni upravni odjel, čiji su rashodi porasli s 666.217,43 € u 2022., na 1.512.041,19 € u 2024. god.. Ovaj razdjel pokriva najširi spektar upravnih i infrastrukturnih funkcija, uključujući komunalne, prostorne, gospodarske, kulturne, socijalne i sigurnosne programe. Njegov sve veći udio u ukupnom proračunu ukazuje na strateški razvojni pomak prema jačanju lokalne samouprave i implementaciji održivih razvojnih politika. Dječji vrtić Biser Lastova također pokazuje snažan rast rashoda – s 113.469,73 € u 2022. na 213.913,36 € u 2024., što potvrđuje kontinuirano ulaganje u predškolski odgoj i obrazovnu infrastrukturu, kao i brigu o demografskoj obnovi i društvenoj održivosti otočne zajednice. Rashodi razdjela Predstavnička i izvršna

⁹¹ Republika Hrvatska je 1. siječnja 2023. godine ušla u šengensku zonu i monetarnu uniju zbog čega su proračunski iznosi za 2020., 2021., 2022. i 2023. godinu prikazani u eurima (kunske vrijednosti su pretvorene eure prema fiksnom tečaju konverzije koji iznosi 7,53450 kuna za i euro).

⁹² U proračunu Općine Lastovo za 2024. godinu utvrđena je razlika između ukupno izvršenih rashoda i zbroja rashoda po pojedinim razdjelima. Naime, prema službenim podacima, ukupni rashodi iznose 1.557.339,02 eura, dok je zbir rashoda za razdjela 001 (Predstavnička i izvršna tijela), 002 (Jedinstveni upravni odjel) i 003 (Dječji vrtić Biser Lastova) znatno veći, dosežući 1.771.252,38 eura. Ova razlika od gotovo 214 tisuća eura ukazuje na nekoliko mogućih računovodstvenih i klasifikacijskih razloga. Najprije, dio rashoda koji su uključeni u ukupnu bilancu nije nužno razvrstan unutar osnovnih razdjela, već se mogu odnositi na kapitalne projekte, prenesene obveze iz prethodnih godina ili rashode financirane iz vlastitih izvora i pomoći koji su evidentirani kroz druge funkcionalne ili programske kategorije. Također, određene stavke kao što su financijski rashodi, proračunske rezerve, sudske presude ili druge izvanredne transakcije mogu biti evidentirane na posebne proračunske pozicije, a da ne ulaze u strukturirane razdjelske evidencije. Konačno, prema dokumentu je vidljivo da je u 2024. godini korišten preneseni rezultat poslovanja iz prethodnog razdoblja u iznosu većem od 366 tisuća eura, koji je vjerojatno alocirani na rashode izvan osnovne razdjelske strukture, posebice u segmentima kapitalne potrošnje. Time se potvrđuje kako metodološki pristup klasifikaciji rashoda može uzrokovati prividnu diskrepanciju, iako je s računovodstvenog stajališta sve ispravno evidentirano.

tijela su stabilni, ali također bilježe umjeren rast (s 30.243,85 € na 45.297,83 €), što je u skladu s očekivanjima u segmentu institucionalnih i administrativnih troškova. Zaključno, analiza tablice ukazuje na jasan rast lokalnih javnih ulaganja, uz prioritetno jačanje kapaciteta upravljanja, komunalne infrastrukture i obrazovanja. Takva raspodjela proračunskih sredstava, osobito u kontekstu otočne i demografski osjetljive sredine kao što je Lastovo, može se tumačiti kao pozitivno usmjerenje održivom, otpornom i uravnoteženom lokalnom razvoju. U tabličnim prikazima u nastavku prikazana su ulaganja u elemente zelene urbane obnove kroz programe jedinstvenog upravnog odjela Općine Lastovo.

Tablica 36. Pregled ulaganja u elemente zelene urbane obnove prema programima (2022.).

–	NAZIV PROGRAMA	IZNOS (€)	UDIO U PRORAČUNU (%)
–	PROGRAMI JEDINSTVENOG UPRAVNOG ODJELA		
01.	Priprema i donošenje akata iz djelokruga jls-a	84.138,25	10,79 %
02.	Održavanje komunalne infrastrukture	186.046,90	23,86 %
03.	Održavanje imovine	38.301,70	4,91
04.	Planovi, studije, projekti i podloge	9.528,01	1,22
05.	Gradnja objekata i uređaja komunalne infrastrukture	213.800,88	27,42
06.	Program javnih potreba u kulturi	44.619,79	5,72
07.	Program javnih potreba u sportu	12.475,94	1,60
08.	Program socijalne skrbi	8.361,54	1,07
09.	Program zdravstvene zaštite	1.327,23	0,17
10.	Program predškolskog odgoja i osnovnog obrazovanja	2.459,56	0,32
11.	Razvoj turizma	11.945,05	1,53
12.	Razvoj poduzetništva	29.217,52	3,75
13.	Razvoj poljoprivrede	663,61	0,09
14.	Zaštita od požara i civilna zaštita	23.319,73	2,99
15.	Program predškolskog odgoja i osnovnog obrazovanja	113.460,16	14,55

Izvor podataka: Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna Općine Lastovo (2022.), obrada autora.

Na temelju prikazane tablice ulaganja Jedinstvenog upravnog odjela Općine Lastovo za 2022. godinu, jasno se iščitava da je proračunska struktura bila usmjerena na funkcionalno upravljanje prostorom, održavanje komunalne infrastrukture te jačanje osnovnih javnih usluga. Ukupna izdvajanja raspoređena su na petnaest programskih stavki koje zajedno pokrivaju ključne sektore lokalnog razvoja, pri čemu se pojedine stavke posebno ističu po doprinosu ciljevima zelene urbane obnove i održive prostorne politike. Najveći pojedinačni udio u proračunu činio je program predškolskog odgoja i osnovnog obrazovanja, s iznosom od 113.460,16 €, odnosno 16,66 % ukupnih rashoda, što potvrđuje stratešku orijentaciju Općine prema ulaganju u ljudski kapital i obrazovnu infrastrukturu. Odmah zatim slijedi priprema i donošenje akata iz djelokruga jedinice lokalne samouprave, s 13,32 %, što uključuje izradu prostornih i urbanističkih planova te upravne i tehničke podloge za daljnje razvojne zahvate. Ova stavka ključna je za dugoročno planiranje i usklađivanje prostornog razvoja s održivim i regulatornim okvirom. Važan udio zauzima i održavanje imovine s 7,98 %, koje obuhvaća očuvanje, energetska učinkovitost i funkcionalnost javnih objekata. Slijede razvoj turizma (7,55 %) i razvoj poduzetništva (5,73 %), koji doprinose gospodarskoj otpornosti i raznolikosti otočne zajednice. U segmentima kulturnih i sportskih potreba ostvarena su izdvajanja od 5,61 % i 1,35 %, dok su na područja socijalne skrbi, zdravstva i civilne zaštite usmjerena manja, ali društveno značajna sredstva. U kontekstu zelene obnove, ističu se i stavke poput održavanja komunalne infrastrukture (1,36 %), izrada planova, studija i podloga (2,05 %) te gradnje komunalnih objekata (0,37 %). Premda je udio ovih ulaganja relativno nizak, oni predstavljaju temelj za stvaranje održivih i klimatski otpornijih rješenja u lokalnoj infrastrukturi. Zanimljivo je da za razvoj poljoprivrede u 2022. godini nije bilo izravnih izdvajanja, što u otočnom kontekstu predstavlja izazov, ali i priliku za jačanje budućih mjera usmjerenih na lokalnu samodostatnost i ekološke proizvodne sustave. Zaključno, proračunska raspodjela Općine Lastovo za 2022. godinu ukazuje na razvojno konzervativan, ali strateški fokusiran pristup, s naglaskom na institucionalno planiranje, infrastrukturnu stabilnost i obrazovanje, dok se u zelenoj i poljoprivrednoj dimenziji još uvijek otvara prostor za daljnje jačanje i integraciju održivih praksi. Uzimajući u obzir otočni karakter, takva raspodjela predstavlja važan iskorak prema uravnoteženom i otpornom lokalnom razvoju.

Tablica 37. Pregled ulaganja u elemente zelene urbane obnove prema programima (2023.).

–	NAZIV PROGRAMA	IZNOS (€)	UDIO U PRORAČUNU (%)
–	PROGRAMI JEDINSTVENOG UPRAVNOG ODJELA		
01.	Priprema i donošenje akata iz djelokruga jls-a	128.249,13	13,32
02.	Održavanje komunalne infrastrukture	13.119,29	1,36
03.	Održavanje imovine	76.827,45	7,98
04.	Planovi, studije, projekti i podloge	19.691,70	2,05
05.	Gradnja objekata i uređaja komunalne infrastrukture	3.593,50	0,37
06.	Program javnih potreba u kulturi	54.013,25	5,61
07.	Program javnih potreba u sportu	13.000,00	1,35
08.	Program socijalne skrbi	15.641,95	1,62
09.	Program zdravstvene zaštite	800,00	0,08
10.	Program predškolskog odgoja i osnovnog obrazovanja	3.178,05	0,33
11.	Razvoj turizma	72.644,39	7,55
12.	Razvoj poduzetništva	55.185,18	5,73
13.	Razvoj poljoprivrede	0,00	0,00
14.	Zaštita od požara i civilna zaštita	18.700,00	1,94
15.	Program predškolskog odgoja i osnovnog obrazovanja	150.744,54	16,66

Izvor podataka: Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna Općine Lastovo (2023.), obrada autora.

Na temelju prikazanih ulaganja Jedinistvenog upravnog odjela Općine Lastovo za 2023. godinu, vidljivo je da proračunska sredstva obuhvaćaju niz programskih područja – od komunalne infrastrukture i prostorno-planske dokumentacije, do sektora obrazovanja, kulture, gospodarstva, socijalne zaštite i civilne sigurnosti. Unutar tog okvira posebno se ističe skupina programa koji se mogu smatrati doprinosom mjerama zelene urbane obnove, čime se podupiru načela održivog razvoja, zaštite okoliša i otpornosti lokalne zajednice na klimatske promjene. Ulaganja u pripremu i donošenje akata iz djelokruga jedinice lokalne samouprave, u iznosu od 128.249,13 €, uključuju izradu prostornih i urbanističkih planova, izradu stručnih podloga, kao i upravne poslove koji omogućuju provedbu strateških razvojnih mjera u prostoru. Riječ je o temeljnoj komponenti institucionalne pripreme koja omogućuje pravovremeno reagiranje na potrebe prostornog, infrastrukturnog i ekološkog planiranja. Dodatno, uloženo je 13.119,29 € u održavanje komunalne infrastrukture te 76.827,45 € u održavanje općinske imovine, pri čemu se posebno ističu komponente upravljanja javnim prostorima, objektima i sustavima koji pridonose funkcionalnosti i kvaliteti života stanovnika – uključujući prometnice, javnu rasvjetu i energetske obnovu zgrada. Segment ulaganja u planove, studije i projekte (19.691,70 €) obuhvaća izradu tehničke i stručne dokumentacije kao preduvjet za provedbu projekata s ekološkom i krajobraznom komponentom, što uključuje revitalizaciju prostora, zaštitu vodnih tijela i unapređenje upravljanja otpadom. Nadalje, ulaganja u gradnju objekata i uređaja komunalne infrastrukture, iako u 2023. godini skromnijeg opsega (3.593,50 €), ukazuju na kontinuitet fizičkog unapređenja prostora u skladu s načelima održive gradnje i infrastrukturnog prilagođavanja klimatskim izazovima. Iako za razvoj poljoprivrede u 2023. godini nisu zabilježena izravna izdvajanja, važno je naglasiti da taj segment u otočnom kontekstu ima značajan potencijal za buduće doprinose zelenoj obnovi kroz agroekološke prakse, valorizaciju ruralnih krajobraza i očuvanje biološke raznolikosti. Ostali programi – uključujući kulturu, sport, turizam, poduzetništvo, zdravstvo, socijalnu skrb i civilnu zaštitu – čine važnu nadogradnju osnovne strukture lokalne održivosti, osiguravajući društvenu koheziju, sigurnost i gospodarsku otpornost. Posebno značajna stavka je program predškolskog odgoja i osnovnog obrazovanja, za koji je izdvojeno 150.744,54 €, što predstavlja najveći pojedinačni iznos i snažno ukazuje na orijentaciju općinske politike prema ulaganju u ljudski kapital i obrazovnu infrastrukturu. Analizom strukture proračuna jasno je vidljiv kontinuitet i sustavno usmjerenje prema implementaciji mjera zelene urbane obnove na lokalnoj razini. S obzirom na izolirani otočni položaj, ograničene resurse i osjetljive krajobrazne sustave, ovakva ulaganja predstavljaju ključan korak prema dugoročno održivom razvoju i podizanju otpornosti Lastovskog otočja na okolišne i društveno-gospodarske izazove.

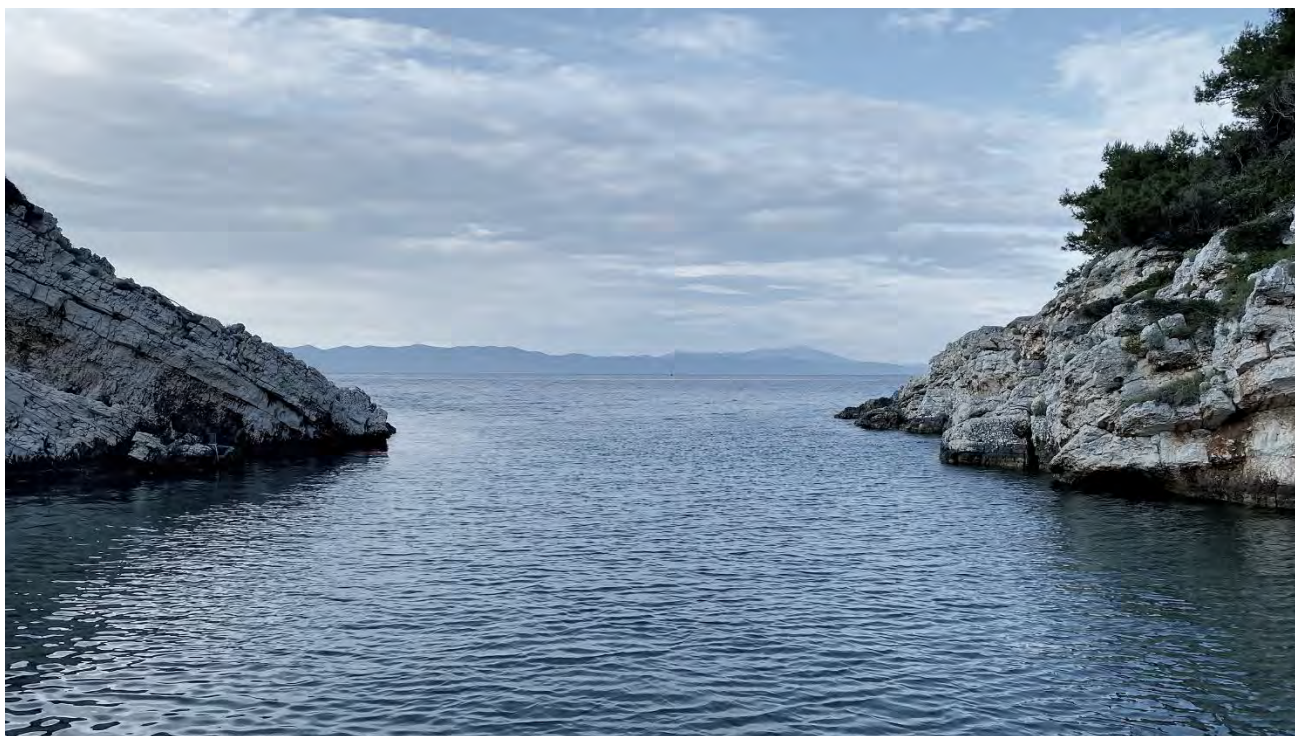
Tablica 38. Pregled ulaganja u elemente zelene urbane obnove prema programima (2024.).

–	NAZIV PROGRAMA	IZNOS (€)	UDIO U PRORAČUNU (%)
–	PROGRAMI JEDINSTVENOG UPRAVNOG ODJELA		
01.	Priprema i donošenje akata iz djelokruga jls-a	134.540,50	8,64 %
02.	Održavanje komunalne infrastrukture	459.094,82	29,48 %
03.	Održavanje imovine	137.265,05	8,81 %
04.	Planovi, studije, projekti i podloge	32.777,50	2,10 %
05.	Gradnja objekata i uređaja komunalne infrastrukture	285.085,37	18,31 %
06.	Program javnih potreba u kulturi	72.368,42	4,65 %
07.	Program javnih potreba u sportu	16.000,00	1,03 %
08.	Program socijalne skrbi	20.287,15	1,30 %
09.	Program zdravstvene zaštite	3.000,00	0,19 %
10.	Program predškolskog odgoja i osnovnog obrazovanja	5.010,82	0,32 %
11.	Razvoj turizma	27.493,77	1,77 %
12.	Razvoj poduzetništva	77.930,93	5,00 %
13.	Razvoj poljoprivrede	1.437,50	0,09 %
14.	Zaštita od požara i civilna zaštita	26.000,00	1,67 %
15.	Program predškolskog odgoja i osnovnog obrazovanja	213.913,36	13,74 %

Izvor podataka: Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna Općine Lastovo (2024.), obrada autora.

Na temelju prikazanih ulaganja Jedinstvenog upravnog odjela Općine Lastovo za 2024. godinu, vidljivo je da ukupna ulaganja obuhvaćaju širok spektar programa – od komunalne infrastrukture i prostornog planiranja, do sektora obrazovanja, socijalne skrbi, kulture i razvoja gospodarstva. Posebno se ističe skupina programa koji se mogu kategorizirati kao doprinosi zelenoj urbanoj obnovi, odnosno održivom prostornom i infrastrukturnom razvoju u skladu s načelima klimatske otpornosti, energetske učinkovitosti i očuvanja okoliša. Ulaganja u pripremu i donošenje akata iz djelokruga lokalne samouprave (134.540,50 €) podrazumijevaju izradu prostornih planova, tehničke podloge i upravne dokumentacije potrebne za provedbu strateških infrastrukturnih i krajobraznih zahvata. Ova komponenta stvara administrativni okvir za provedbu održivih projekata i omogućuje koordinirano upravljanje razvojem prostora. Najveće pojedinačno ulaganje odnosi se na održavanje komunalne infrastrukture (459.094,82 €), što obuhvaća održavanje prometnica, javne rasvjete, zelenih površina i sustava oborinske odvodnje. Kroz takve aktivnosti ostvaruje se kontinuirano poboljšanje kvalitete urbanog okoliša, uz moguće primjene održivih rješenja poput LED rasvjete, zelenih barijera, održavanja postojećih zelenih površina i poboljšanja pješačke dostupnosti. Dodatno, ulaganja u održavanje imovine (137.265,05 €) često uključuju sanaciju i energetska obnova javnih objekata poput škola, domova kulture i općinskih zgrada. Ove intervencije pridonose smanjenju potrošnje energije i emisija stakleničkih plinova, čime doprinose ciljevima zelene tranzicije. U segmentu planova, studija, projekata i podloga (32.777,50 €), prepoznaju se aktivnosti izrade stručne dokumentacije koja prethodi implementaciji zelenih projekata, primjerice revitalizaciji javnih prostora, uređenju priobalja ili uvođenju održivih sustava upravljanja vodama i otpadom. Važno je istaknuti i ulaganja u gradnju objekata i uređaja komunalne infrastrukture (285.085,37 €) koja su usmjerena na fizičko unapređenje prostora kroz održivu gradnju, obnovu javne rasvjete, sanaciju prometne infrastrukture i proširenje sustava kanalizacije i odvodnje. Ulaganja u razvoj poljoprivrede (1.437,50 €) također se mogu povezati sa zelenom obnovom u širem smislu jer pridonose održivom korištenju ruralnog prostora, očuvanju agrobioraznolikosti i lokalne proizvodnje hrane, uz potencijal za obnovu krajobraza kroz ekološki prihvatljive prakse. Ostali programi – poput javnih potreba u kulturi i sportu, socijalne skrbi, zdravstva, razvoja turizma i poduzetništva – predstavljaju dopunske sektorske intervencije koje omogućuju društvenu održivost i ravnotežu razvoja. Program predškolskog odgoja i osnovnog obrazovanja, s izdvajanjem od 213.913,36 €, odražava dugoročnu investiciju u ljudski kapital i obrazovnu infrastrukturu, što je također bitan aspekt cjelovitog pristupa održivosti. Zaključno, analizom pojedinih proračunskih stavki jasno se prepoznaje sustavni pomak prema implementaciji mjera zelene urbane obnove na razini Općine Lastovo. S obzirom na prirodna ograničenja i otočni kontekst, ovakva ulaganja predstavljaju strateški iskorak prema održivom prostornom razvoju i otpornosti na klimatske i društveno-gospodarske izazove.

6.4. ANALIZA PLAVE INFRASTRUKTURE

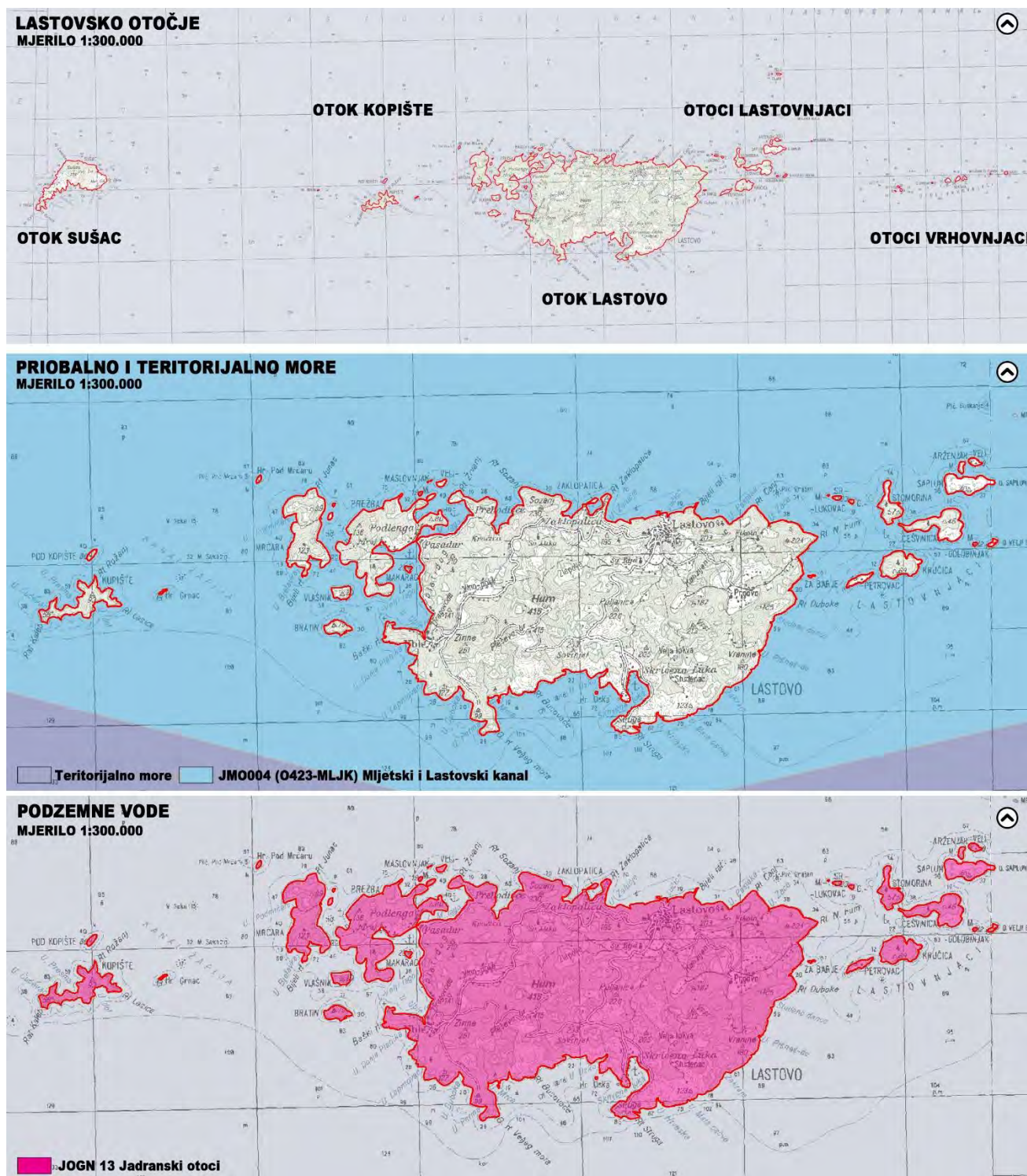
Fotografija 13. Uvala Zace.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

U kontekstu razvoja zelene infrastrukture, izrazito važan element predstavljaju vodene površine koje obuhvaćaju stalne i povremene tokove, stajačice, izvore, retencije, kanale i sl. Vodene površine mogu poboljšati ekološke, socijalne i ekonomske beneficije nekog prostora te su stoga važni kao "zeleni" elementi, a s obzirom na njihov doprinos unutar zelene infrastrukture nazivaju se plavom infrastrukturom. Adekvatnim projektiranjem, planiranjem i upravljanjem plave infrastrukture može se doprinijeti sprječavanju poplava i širenju onečišćenja iz voda, poboljšanju kvalitete voda, održivom korištenju oborinskih voda, pozitivnim mikroklimatskim modifikacijama, očuvanju staništa te općenito porastu bioraznolikosti, atraktivnosti grada odnosno prepoznatljivosti slike grada, privlačnosti za rekreaciju, posjećivanju i nizu društvenih aktivnosti te u konačnici i povećanju cijena nekretnina.

Otvoreni vodotoci⁹³ igraju jednu od ključnih ekoloških i ekonomsko-socijalnih uloga. Razlog tomu je njihova rasprostranjenost i dinamika protoka vode u vremenu i prostoru, a s njom i svih ostalih stvari i organizama bitnih za pružanje podrške života. Od svih ekosustava otvoreni su vodotoci tijekom dvadesetog stoljeća pretrpjeli najintenzivnije promjene na njihova prirodna svojstva. Antropogeni utjecaj na otvorene vodotoke, bez obzira je li riječ o zahvatima na samom vodotoku ili na području sliva, nerijetko će i dugoročno imati neželjene posljedice na ekološke sustave nekog prostora zbog čega se javlja potreba pažljivog i opreznog planiranja bilo kakvih zahvata u prostoru – za otvoreni vodotok možemo reći da predstavlja istinski krvotok sliva i okoliša (Bonacci, 2016.). Kod planiranja plave infrastrukture vrlo često se zanemaruju povremeni vodotoci kojima se tečenje javlja povremeno ili se prekida u određeno vrijeme godine. Svaki vodotok, ovisno o geomorfologiji terena, klimatskim uvjetima, hidrogeološkim svojstvima, antropogenim zahvatima i slično, može potencijalno određeno vrijeme presušiti. Ovi procesi postaju sve češći, pogotovo u kontekstu klimatskih promjena, zbog čega je prilikom planiranja prostora potrebno obazrivo i cjelovito pristupiti planiranju zeleno-plave infrastrukture.

⁹³ Pod pojmom otvorenog vodotoka podrazumijevaju se sve vrste otvorenih vodotoka od najmanjih potoka do velikih rijeka. Zakon o vodama "Narodne novine" broj 66/19, 84/21, 47/23 vodotok definira kao skup prostornih elemenata koje čine korito tekuće vode s obalom i vodama koje njima stalno ili povremeno teku.

Grafički prikaz 44. Priobalno i teritorijalno more i tijelo podzemne vode.

Izvor podataka: DGU, HV, obrada autora.

Na području Lastovskog otočja identificirano je više površinskih, podzemnih i morskih vodnih tijela, od kojih se neka nalaze unutar zone obuhvata Općine Lastovo te imaju ključnu ulogu u očuvanju hidrološke i ekološke ravnoteže. Najveće vodno tijelo je JMO004 – Mijetski i Lastovski kanal, koje obuhvaća priobalni morski prostor oko otoka i prostire se na površini od 1.621,5 km². Prema najnovijoj ocjeni, ovo vodno tijelo ima dobro ukupno stanje, uz vrlo dobru ekološku komponentu i pojedina odstupanja u kemijskom statusu, osobito u pogledu koncentracija metala poput bakra i cinka. Unatoč tomu, ne očekuju se značajnije degradacije do 2027. godine⁹⁴.

⁹⁴ Sukladno podacima iz Plana upravljanja vodnim područjima od 2022. do 2027. godine "Narodne novine" broj 84/23.

Tablica 39. Stanje površinskih vodnih tijela na području Općine Lastovo.

–	ŠIFRA TIJELA	NAZIV	EKOTIP/ STANJE ⁹⁵
POVRŠINSKO VODNO TIJELO (VODOTOCI)			
1.	JOR00025_000000	Bez naziva	Nizinske vrlo male povremene tekućice, koje utječu u more, ili poniru
2.	JOR00182_000000	Bez naziva	Nizinske vrlo male povremene tekućice, koje utječu u more, ili poniru
3.	JOR00238_000000	Bez naziva	Nizinske vrlo male povremene tekućice, koje utječu u more, ili poniru
4.	JOR00264_000000	Bez naziva	Nizinske vrlo male povremene tekućice, koje utječu u more, ili poniru
PRIOBALNO MORE			
1.	JMO004	Mljetski i Lastovski kanal	Euhaline priobalne vode sitnozrnatog sedimenta (HR-O4_23)
TERITORIJALNO MORE			
1.	TMM001	Teritorijalno more	Nema podataka, za kemijsko stanje nije postignuto dobro stanje

Izvor podataka: HV, obrada autora.

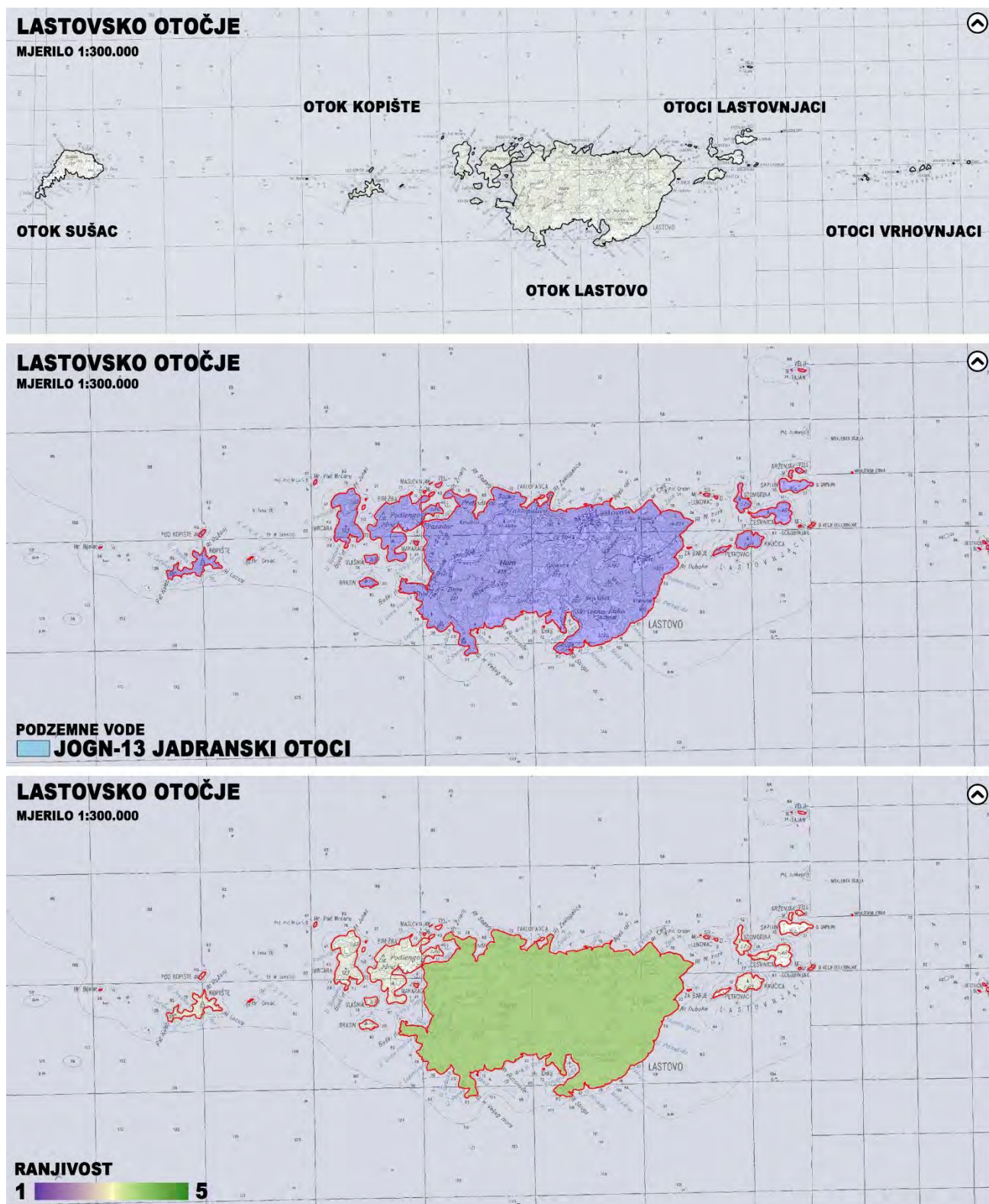
U kategoriji kopnenih voda evidentirane su četiri vrlo male povremene prirodne tekućice: JOR00025_000000 (dužine 0,71 km), JOR00182_000000 (1,53 km), JOR00238_000000 (1,07 km) i JOR00264_000000 (0,96 km). Sve pripadaju dinaridskoj primorskoj ekoregiji i prostorno su ograničene, a njihove hidrološke funkcije aktiviraju se isključivo u kišnim razdobljima. Suprotno ranijim ocjenama, ekološko stanje tih tekućica klasificirano je kao loše ili nedovoljno, dok kemijsko stanje nije moguće pouzdano ocijeniti zbog nedostatka monitoringa i tehničkih ograničenja. Ovakvo stanje rezultat je kombinacije prirodnih ograničenja (male duljine, periodični tok, visoka osjetljivost) i neprovođenja osnovnih mjera upravljanja, uz dodatne rizike povezane s invazivnim vrstama, klimatskim stresom i erozijom tla.

Sva navedena vodna tijela povezana su s podzemnim vodnim tijelom JOGN-13 – "Jadranski otoci", koje uključuje krške, pukotinsko-kavernozne vodonosnike. Ovo tijelo ima vrlo dobro kemijsko i količinsko stanje, ali zbog geološke osjetljivosti i otočne ovisnosti o ograničenim zalihama pitke vode, prepoznato je kao prioritarno za kontinuiranu zaštitu i nadzor. Zaključno, iako su morska vodna tijela u dobrom stanju i ključna za očuvanje biološke raznolikosti akvatorija Lastova, površinske kopnene vode ukazuju na potrebu za pojačanom pažnjom u planiranju i provedbi zaštitnih mjera. Očuvanje i revitalizacija tih vodnih sustava od temeljne su važnosti za održivost ekoloških funkcija, osobito u kontekstu klimatskih promjena, smanjenih vodnih resursa i potrebe za prilagodbom otočnih zajednica okolišnim izazovima.

Na temelju karata opasnosti od poplava izrađenih za potrebe Plana upravljanja rizicima od poplava Republike Hrvatske (2018.–2027.) te je provedena analiza prostorne izloženosti područja Općine Lastovo poplavnim događajima u tri scenarijska modela: velika vjerojatnost (50%), srednja vjerojatnost (10%) i mala vjerojatnost (1%). Prostorni obuhvat poplavnih zona u sva tri scenarija ograničen je na vrlo specifične mikrolokacije – prvenstveno na priobalne dijelove naselja Pasadur i Uble, uključujući obalne prometnice, pristaništa i urbanizirane zone neposredno uz more. U scenariju male vjerojatnosti (1% godišnje) identificirana su područja s potencijalnim dubinama plavljenja koje prelaze 2,6 metara, što ukazuje na snažan utjecaj ekstremnih događaja poput sto-godišnjih kiša, kombiniranih s efektima olujnog nevremena i porasta razine mora. Ova razina vjerojatnosti odgovara tzv. "100-godišnjoj vodi" i uzima se kao osnovni inženjerski kriterij za projektiranje sustava obrane od poplava.

U scenariju srednje vjerojatnosti (10%), poplavni obuhvat se širi, ali s umjerenijim dubinama plavljenja (0,6 – 2,6 m), dok u scenariju velike vjerojatnosti (50%) dolazi do pojave plitkih plavljenja u istoj prostornoj zoni, s dubinama do 1,5 m, što ukazuje na ponavljajuće kratkotrajne poplavne rizike u uvjetima jakih, ali ne ekstremnih oborinskih događaja. Ova progresivna promjena dubina po scenarijima potvrđuje da je riječ o hidrodinamički aktivnim područjima u uvjetima većih količina oborina i nepovoljnih topografskih odnosa. Uzevši u obzir krški karakter podloge, izrazitu fragmentiranost obale, visoku dreniranost unutrašnjosti otoka i oskudnu mrežu stalnih vodotoka, poplavni rizici koncentrirani su isključivo na niskim obalnim zonama i infrastrukturno opterećenim prostorima.

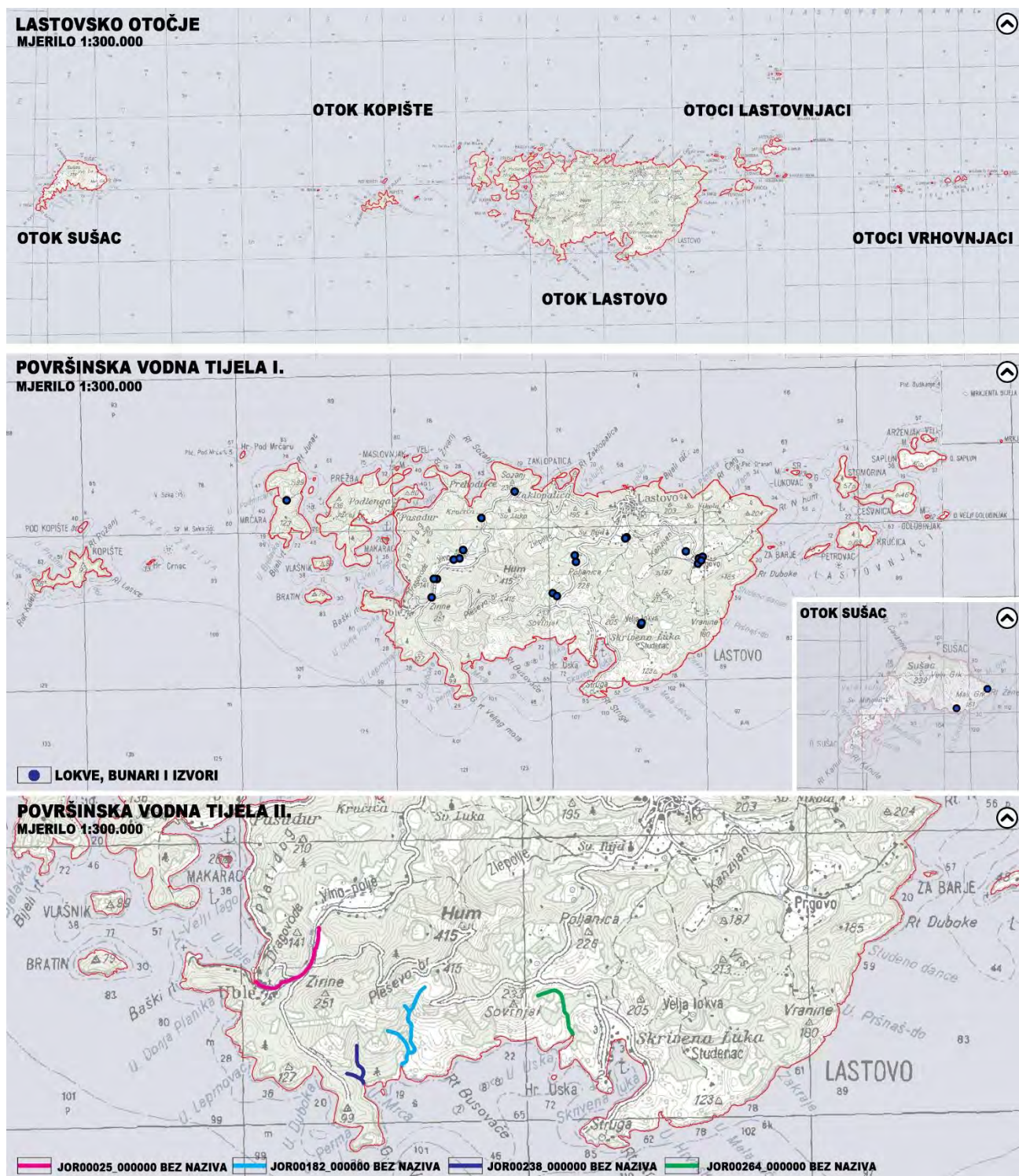
⁹⁵ Za klasifikacijsku jedinicu površinskih vodnih tijela (vodotoci) klasifikacijski sustav je u razvoju.

Grafički prikaz 45. Tijelo podzemne vode i ranjivost vodnog područja.

Izvor podataka: DGU, HV, obrada autora.

To uključuje područja s pristupnim prometnicama, trajektnim i ribarskim lukama, kao i urbaniziranim segmentima neposredno vezanim uz obalu. Upravo zbog toga, neophodno je u prostorno-plansku dokumentaciju integrirati rezultate kartografskih analiza te u sklopu budućeg planiranja gradnje i obnove komunalne infrastrukture predvidjeti mjere prilagodbe – poput povišenja parapetnih zidova, uređenja oborinskih sustava, izgradnje retencijskih zona ili uspostave zeleni infrastrukturnih tampon zona. Osim toga, s obzirom na klimatske projekcije o porastu razine mora i sve učestalijim ekstremnim oborinama, identificirana područja zahtijevaju razvoj mikro-lokacijskih planova upravljanja rizikom, koji će uključivati razvoj mjera prilagodbe, sustave ranog upozoravanja te podizanje otpornosti kritične infrastrukture. Time bi se osigurala dugoročna prilagodba malih priobalnih naselja Općine Lastovo na sve izraženije hidrološke izazove u okviru održivog razvoja otočnih prostora.

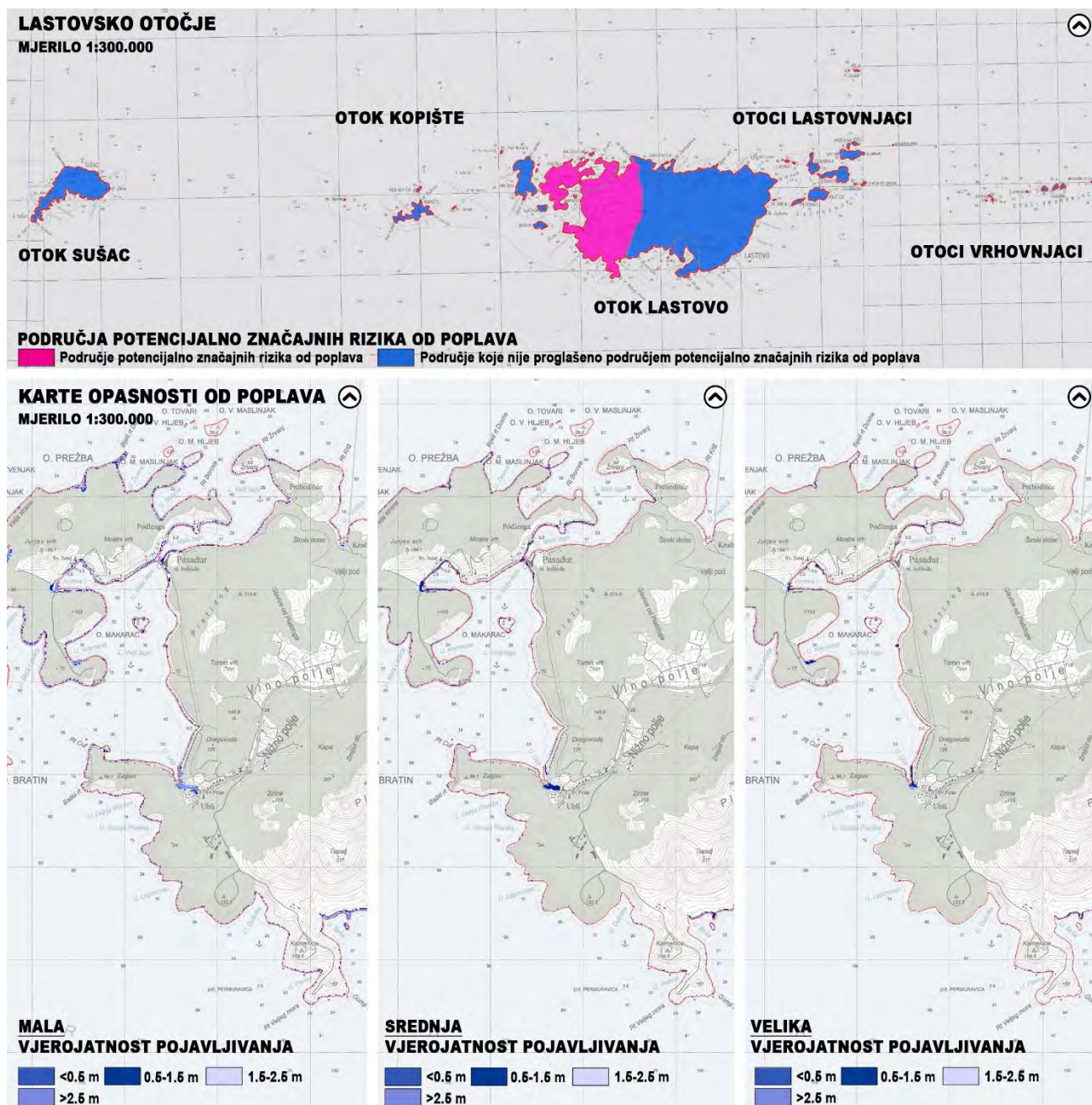

Grafički prikaz 46. Površinska vodna tijela.

Izvor podataka: DGU, HV, obrada autora.

Nadalje, na Lastovskom otočju, u kontekstu ograničenih površinskih voda i specifične krške hidrogeologije, lokve predstavljaju jedan od najvažnijih tradicijskih oblika male plave infrastrukture, oblikovanih suživotom čovjeka i prirodnih uvjeta. Nastale su u prirodnim depresijama gdje se oborinska voda zadržavala zbog nepropusnog sloja, najčešće glinovitog, i stoljećima su bile ključni resurs za napajanje stoke i obavljanje svakodnevnih potreba lokalnog stanovništva. Najznačajnije među njima su Barje i Lokvaje, koje se ističu ne samo veličinom i funkcionalnom važnošću u prošlosti, već i prepoznatljivom ulogom u krajobrazu naselja.

S vremenom, gospodarska funkcija lokvi je izbljedjela, ali njihov krajobrazni, kulturno-povijesni i ekološki značaj ostaje neupitan. Danas lokve predstavljaju vrijedna staništa za vodozemce, kukce, ptice i druge oblike biološke raznolikosti, osobito u razdobljima suše, kada su često jedini izvor vode u širem okruženju. Zbog toga se u novijim dokumentima prostornog planiranja i strateškim analizama sve više naglašava potreba za njihovom revitalizacijom, održavanjem i integracijom u sustav zelene i plave infrastrukture.

Grafički prikaz 47. Područja značajnih rizika od poplava i opasnost od poplava po vjerojatnosti pojavljivanja.
Izvor podataka: DGU, HV, obrada autora.

Ove male hidrološke cjeline, iako skromnih dimenzija, imaju iznimnu simboličku i ekološku vrijednost, a njihova prisutnost svjedoči o prilagodbi tradicionalnog načina života prirodnim ograničenjima otoka. U okviru recentnih analiza plave infrastrukture, na temelju podataka Hrvatskih voda i kartografskih podloga, lokve su identificirane kao važne točke lokalne hidrološke mreže, zajedno s nekoliko povremenih vodotoka. Njihova buduća uloga, iako promijenjena u odnosu na izvorne potrebe, može biti osnažena kroz edukativne, rekreativne i zaštitne funkcije, čime bi doprinijele ne samo zaštiti prirode, već i očuvanju memorije krajobraza kao temelja identiteta otočne zajednice.

6.5. ANALIZA ČIMBENIKA ZELENE INFRASTRUKTURE

6.5.1. KRAJOBRAZNA OBILJEŽJA

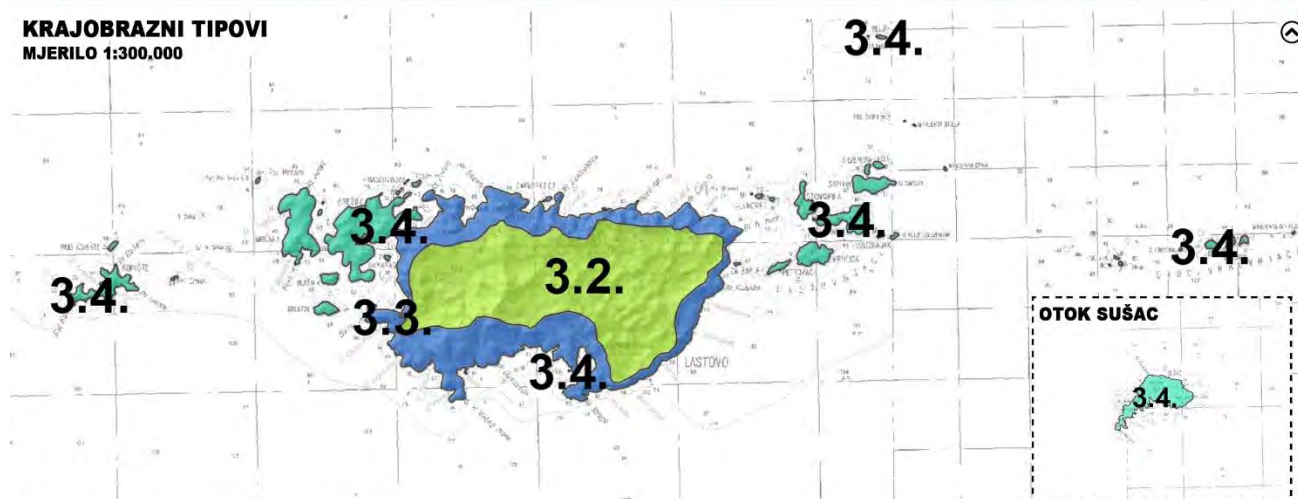

Fotografija 14. Lastovsko otočje.

Izvor podataka: Wikipedia, Mrežni izvor, obrada autora.

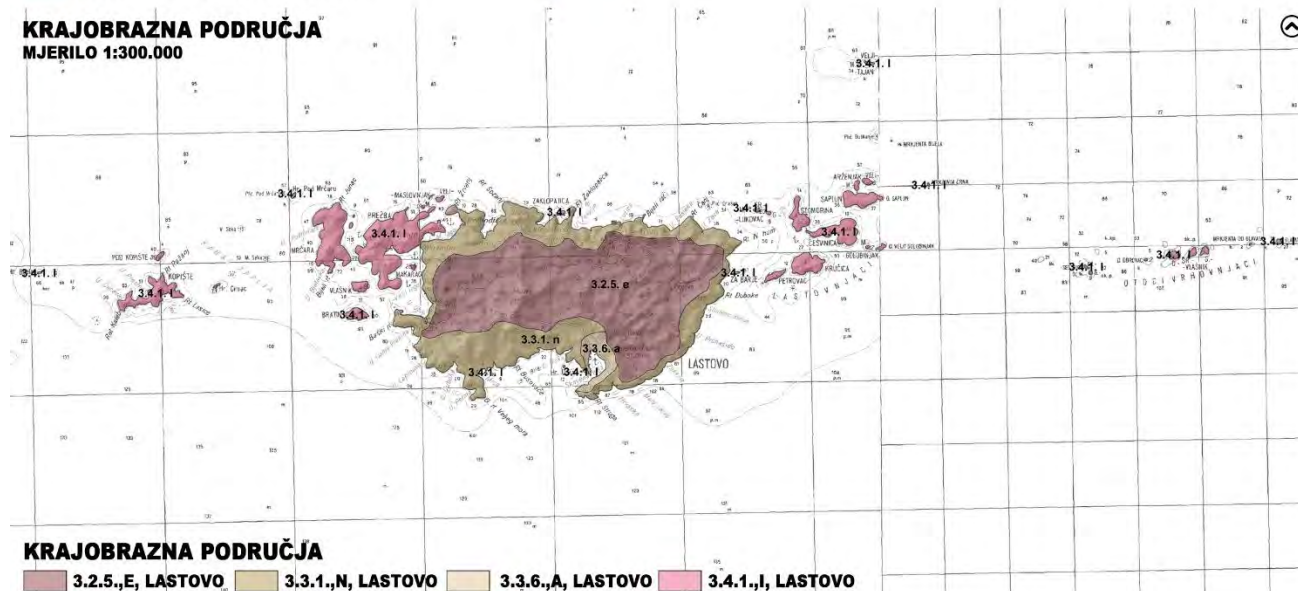
Krajobrazna raznolikost Dubrovačko-neretvanske županije i Lastovskog otočja očituje se u izraženoj prostornoj složenosti, snažno oblikovanoj prirodnim obilježjima, povijesnim razvojem i kulturnim utjecajima. Županija se krajobrazno nalazi unutar regije obalnog područja srednje i južne Dalmacije, a značajna je po kompleksnom preplitanju prirodnih i kulturnih elemenata te njihovom prostornom izrazu. Prema "Krajobraznoj studiji DNŽ-a", prostor se klasificira prema kombinaciji reljefa i načina korištenja zemljišta, s jasnom podjelom na opće i specifične krajobrazne tipove, a Lastovsko otočje prepoznaje se kao osobita morfološka i vizualna jedinica. Lastovsko otočje, koje administrativno pripada Dubrovačko-neretvanskoj županiji, izdvojeno je kao vrijedno krajobrazno područje čiji se karakter temelji na očuvanim prirodnim formama i izrazitim kulturnim slojevima. Reljef Lastova oblikovan je vapnenačkim grebenima i plitkim krškim udolinama, a otok je bogat šumom crnike, borovom makijom i prirodnim poljima (Pržina, Lokavje, Vinopolje). Prevladavaju prirodni krajobrazni tipovi poput šumovitih uzvišenja, strmih obalnih litica, te kulturni krajobrasi s mozaicima suhozida, terasa i vrtova. Tipološki, krajobraz Lastova obuhvaća nekoliko karakterističnih tipova: prirodni krajobraz manjih otoka (3.4.1.1), mješoviti krajobraz zaljeva (3.3.6.a), kulturni krajobraz malih polja (3.2.5.e) te prirodni krajobraz padina (3.3.1.n), koji se odnose na zone Lastova, Sušća, Prežbe i okolnih otoka. Posebna vrijednost krajobraza Lastova očituje se u integraciji izgrađenih i prirodnih struktura, što je prepoznato i u prostornim planovima, gdje se ističe važnost očuvanja elemenata tradicionalnog ruralnog krajobraza. Poljoprivredni krajolici oblikovani su u skladu s konfiguracijom terena i predstavljaju specifičnu morfologiju tradicionalne upotrebe prostora: kamene međe, vinogradi, maslinici i vrtovi uz kuće sa sularima i terasama – sve to tvori autohtoni karakter prostora. Ovi elementi pridonose vizualnoj i funkcionalnoj koheziji krajolika te predstavljaju vrijedne nositelje identiteta lokalne zajednice.

Značajna uloga pripisuje se i maritimnom krajobrazu koji oblikuju brojne uvale, grebeni, špilje i hridi. Zbog geoloških osobitosti i biodiverziteta (npr. staništa sredozemne medvjedice i bogate endemične flore i faune), Lastovsko otočje proglašeno je zaštićenim parkom prirode, što potvrđuje i dodatnu vrijednost njegove prostorne organizacije. Prirodne značajke prostora dodatno su naglašene kulturnim značajkama poput stare jezgre Lastova s amfiteatarskim rasporedom kuća i očuvanim povijesnim strukturama, koje su čvrsto integrirane u krajobraz. U kontekstu krajobraznog vrednovanja, identificirana su područja visoke prostorne osjetljivosti i ugroženosti, posebice u priobalnim zonama gdje razvojni pritisci (turizam, građevinska ekspanzija) ugrožavaju dugoročno očuvanje krajolika. Zbog toga se u prostorno-planskoj dokumentaciji, poput Prostornog plana uređenja općine Lastovo, predviđaju mjere zaštite koje uključuju poticanje tradicionalnih metoda gradnje, uporabu autohtonih materijala i očuvanje krajobrazne raznolikosti idr. Krajobraz Lastovskog otočja može se stoga interpretirati kao kompleksan prostorni sustav visoke ekološke, kulturne i identitetske vrijednosti, s nužnošću integrirane zaštite i održivog razvoja utemeljenog na smjernicama suvremene krajobrazne politike.

OPĆI KRAJOBRAZNI TIP/ PODRUČJE

- 3.2. KRAJOBRAZ POLJA I UDOLINA OTOKA I POLUOTOKA 3.3. KRAJOBRAZ PADINA OTOKA I PLUOTOKA
3.4. KRAJOBRAZ MANJEG OTOČJA

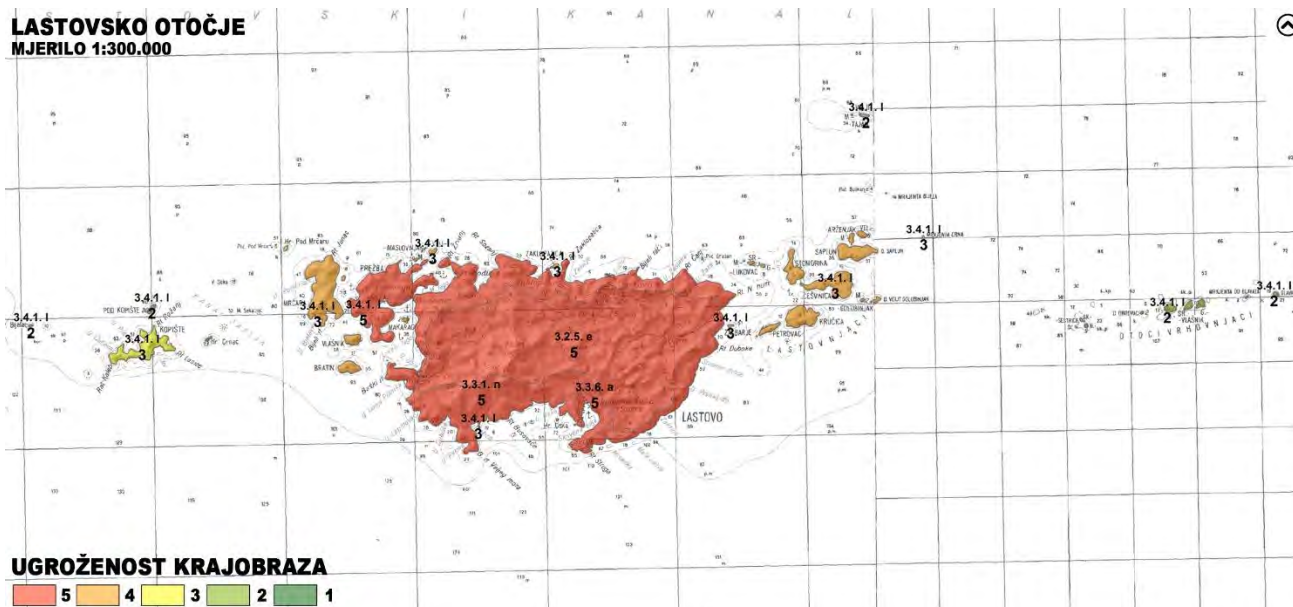
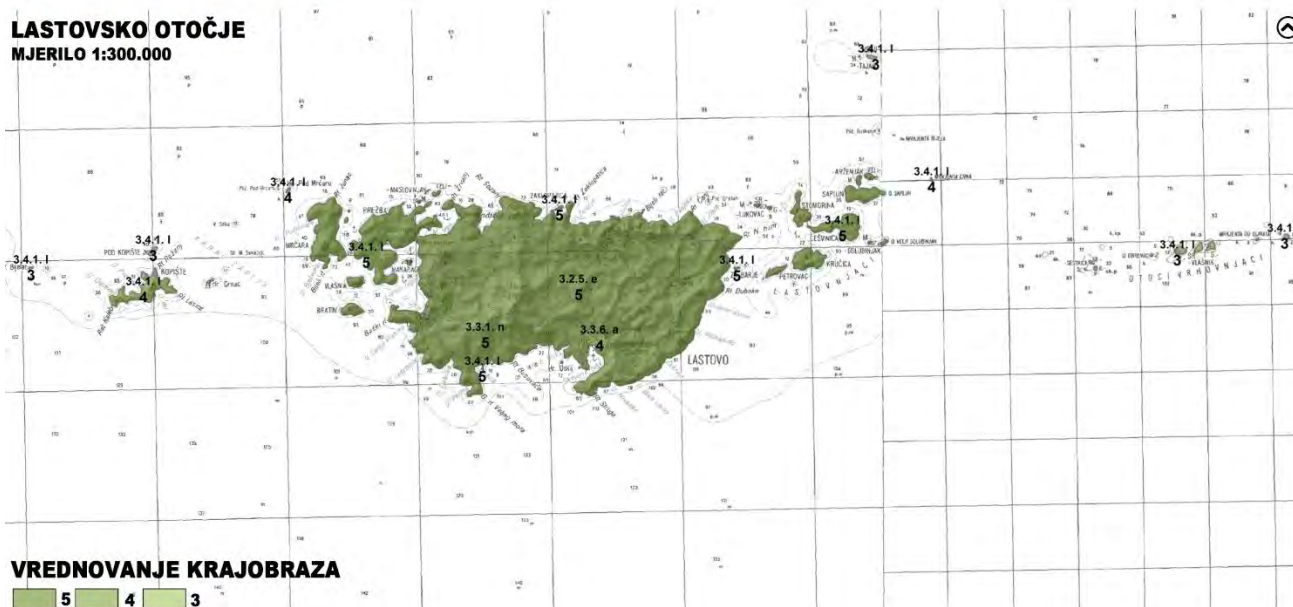
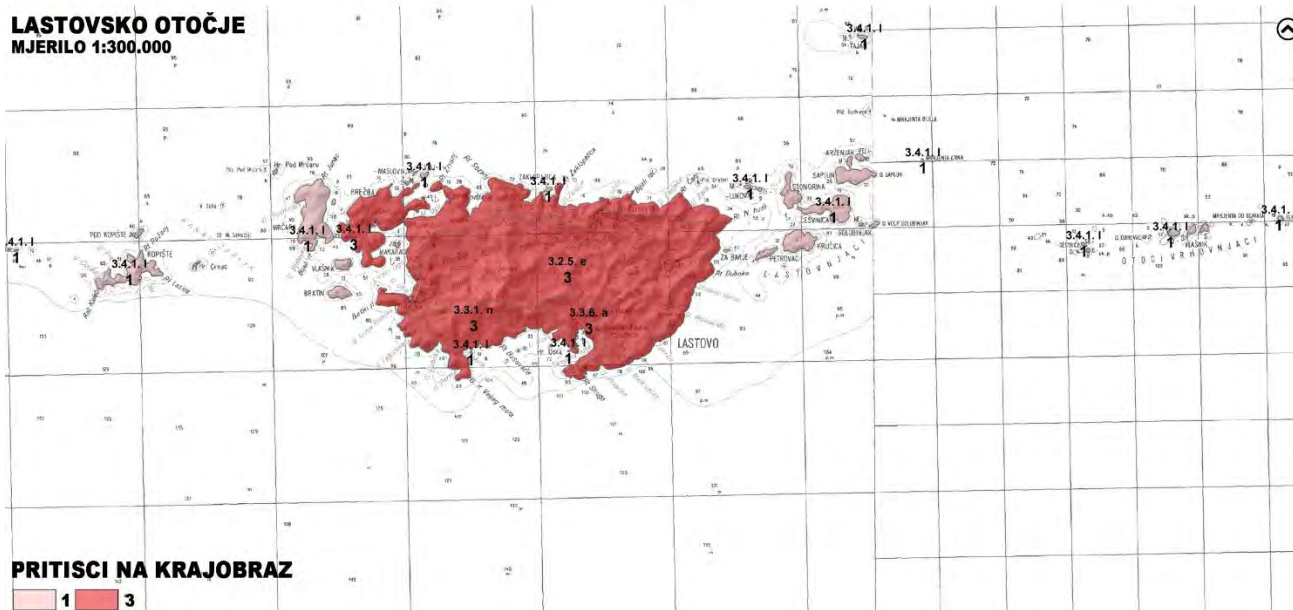
Grafički prikaz 48. Opći krajobrazni tipovi Lastovskog otočja.

Izvor podataka: Koščak Miočić – Stošić i sur. (2016.), obrada autora.

Krajobrazna raznolikost Dubrovačko-neretvanske županije, a osobito Lastovskog otočja, prepoznaje se kroz definirane krajobrazne tipove koji su rezultat geoloških, geomorfoloških, klimatskih i antropogenih utjecaja. Tipološka klasifikacija krajobraza u Krajobraznoj studiji Dubrovačko-neretvanske županije identificira ključne krajobrazne jedinice unutar ove otočne skupine, među kojima se posebno ističu: (1) krajobraz polja i udolina otoka i poluotoka, (2) krajobraz padina otoka i poluotoka, te (3) krajobraz manjih otoka. Svaki od njih posjeduje specifične prirodne i kulturne značajke, a zajedno čine temelj za planiranje održivog prostornog razvoja.

Krajobrazna polja i udoline (tip 3.2) odlikuju se nizinskim reljefnim oblicima unutar otoka i poluotoka, koji su tijekom povijesti često bili korišteni za poljoprivredu i naseljavanje. Na Lastovu su, primjerice, kulturni krajobrazi krških polja i niza manjih polja (npr. Lastovsko polje) dobili visoku ocjenu očuvanosti i krajobrazne vrijednosti (5) što ih svrstava među najvrednije tipove županije. U njima dominira zaravnjeno plodno tlo često okruženo padinama i brdima, dok se uz rubove ovih krajobraznih jedinica nalaze tradicijska naselja s prepoznatljivom morfologijom i građevinskom baštinom. Ove udoline omogućuju intenzivnije gospodarsko korištenje, posebice za poljoprivredu i stočarstvo, ali u novije vrijeme i za razvoj agroturizma i krajobraznih interpretacijskih staza. Krajobraz padina otoka i poluotoka (tip 3.3) karakteriziran je strmim, često šumovitim ili obraslim makijom padinama koje se protežu od obalnih linija do viših vrhova otoka. Na Lastovu je ovaj krajobrazni tip također vrednovan visokom ocjenom (5), osobito u dijelovima koji zadržavaju prirodni pokrov i vizualnu dominaciju nad uvalama i morskim horizontima. U reljefnom smislu, padine su strme (nagiba 12° – 32°), često horizontalno razvedene manjim jarugama, dok su vegetacijski pretežito prekrivene autohtonim šumama, što pridonosi njihovoj ekološkoj stabilnosti i vizualnoj privlačnosti. Ovaj krajobraz ima važnu ulogu u sprječavanju erozije i očuvanju bioraznolikosti, ali istovremeno zahtijeva pažljivo prostorno planiranje s obzirom na ograničene mogućnosti gradnje i infrastrukturnog širenja. Krajobraz manjih otoka (tip 3.4), među koje spada i niz okolnih otočića poput Sušca, također je izuzetno značajan u očuvanju prirodnog karaktera arhipelaga. Ovaj krajobrazni tip odlikuje se niskom razinom antropogene transformacije, bogatstvom autohtone vegetacije, specifičnim geomorfološkim oblicima i malom gustoćom naseljenosti. Na Lastovu i Sušcu, ovaj tip krajobraza prepoznaje se kroz nenaseљene ili djelomično korištene površine koje zadržavaju visok stupanj prirodnosti, vizualne izloženosti i vrijednosti za rekreaciju i edukaciju. Ovdje se susreću elementi prirodne i kulturne baštine – npr. ostaci sakralnih objekata, suhozidi i pastirski stanovi – koji svjedoče o nekadašnjoj funkcionalnoj upotrebi prostora, a danas doprinose njegovoj krajobraznoj slojevitosti. U svjetlu planiranja i upravljanja prostorom, navedeni krajobrazni tipovi na Lastovu zahtijevaju posebne pristupe u smislu zaštite, valorizacije i održivog korištenja. Tipološka klasifikacija omogućuje precizno usmjeravanje razvojnih aktivnosti – primjerice, prioritetnu zaštitu udolina i padina visokog vizualnog potencijala, ograničenje zahvata na prirodnim krajobrazima manjih otoka, te revitalizaciju kulturnih krajobraza kroz održivu poljoprivredu i ruralni turizam. Dokumenti poput Krajobrazne studije DNŽ i Prostornog plana uređenja Općine Lastovo (2017) pružaju konkretne smjernice koje se temelje na integraciji krajobraznih vrijednosti u sve razine prostornog planiranja. U konačnici, krajobrazna tipologija predstavlja ključan alat za razumijevanje kompleksnosti prostora Lastovskog otočja. Njome se ne samo prepoznaju vrijednosti prostora već se otvaraju i mogućnosti za njihovo očuvanje kroz participativne i integrirane oblike prostorne politike, čime Lastovo potvrđuje svoj status kao iznimno očuvani, ali osjetljivi otočni prostor.

Nadalje, na području Lastovskog otočja mogu se izdvojiti četiri krajobrazna područja, raspoređena unutar različitih tipoloških kategorija: 3.2.5.e, 3.3.1.n, 3.3.6.a i 3.4.1.1. Svako od ovih područja opisuje različite prostorne i morfološke karakteristike otoka Lastova, kao i njegovu kulturnu i prirodnu vrijednost u kontekstu krajobrazne tipologije županije. Krajobrazno područje 3.2.5.e – Kulturni krajobraz niza manjih polja (Lastovo). Ovo područje obuhvaća prostor niza manjih krških polja, udolina i vrtača razdvojenih niskim grebenima. Krajobraz se odlikuje razvedenim reljefom u kojem dno polja čini geometrijski pravilna poljoprivredna matrica – vinogradi i maslinici u nizinama, dok su padine terasirane. Naselja su smještena na rubovima polja ili uz padine, s karakterističnom kamenom arhitekturom prilagođenom reljefu. Zimzelena šuma i makija crnike prekrivaju više dijelove padina. Riječ je o zatvorenom kulturnom krajobrazu izuzetne prostorne koherencije i tradicijske vrijednosti, s jakim pečatom ljudskog djelovanja kroz stoljeća. Krajobrazno područje 3.3.1.n – Prirodni krajobraz padina (Lastovo). Ovaj krajobrazni tip opisuje očuvane prirodne padinske dijelove otoka Lastova s ocjenom krajobrazne vrijednosti 5. Padinski reljef izražen je u nizu strmih i djelomično terasiranih obronaka, pokrivenih autohtonim šumama, makijom i niskom vegetacijom. Odsustvo značajnijih zahvata, naselja i prometne infrastrukture pridonosi visokoj prirodnoj očuvanosti ovog krajobraza. Tipično se radi o prostorima od ključne važnosti za očuvanje biološke raznolikosti, prirodne estetike i ambijentalne kvalitete krajolika otoka. Krajobrazno područje 3.3.6.a – Mješoviti krajobraz zaljeva (Lastovo). Zaljevski krajobraz Lastova (ocjena 4) čini specifičnu sintezu prirodnog i kulturnog okruženja. Uključuje obalne dijelove s manjim uvalama, zaštićenim od otvorenog mora, što ih čini povoljnima za naseljavanje i gospodarske aktivnosti poput ribarstva i nautičkog turizma. Uz prirodne vrijednosti (bioraznolikost, geomorfologija), prisutna je i infrastruktura – primjerice, pristaništa, suhozidi, manji obalni objekti – što stvara kompleksnu dinamiku između očuvanosti i transformacije prostora. Ambijent je izrazito vrijedan zbog vizualnih kvaliteta i prostorne strukture usklađene s reljefom. Krajobrazno područje 3.4.1.1 – Prirodni krajobraz manjih otoka (Lastovo). Ova klasifikacija obuhvaća manjinske otoke u sastavu lastovskog arhipelaga, s ocjenom vrijednosti od 3 do 5. Tipični su nenaseљeni ili slabo naseljeni otoci s prirodnim vegetacijskim pokrovom, stjenovitim obalama, morskih špiljama i visoravnima. Među njima su i dijelovi koji imaju visoku bioraznolikost, a neki su dijelovi uključeni u režime zaštite (npr. Park prirode Lastovsko otočje). Posebnu vrijednost imaju zbog svoje izoliranosti, prirodne čistoće te arheoloških i ekoloških značajki.

LASTOVSKO OTOČJE
MJERILO 1:300.000

LASTOVSKO OTOČJE
MJERILO 1:300.000

LASTOVSKO OTOČJE
MJERILO 1:300.000

Grafički prikaz 49. Krajobrazna obilježja Lastovskog otočja.

Izvor podataka: Izvor podataka: Koščak Miočić – Stosić i sur. (2016.), obrada autora.

6.5.2. POKROV I NAMJENA ZEMLJIŠTA

Fotografija 15. Pogled prema Skivenoj luci sa vrha Hum.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

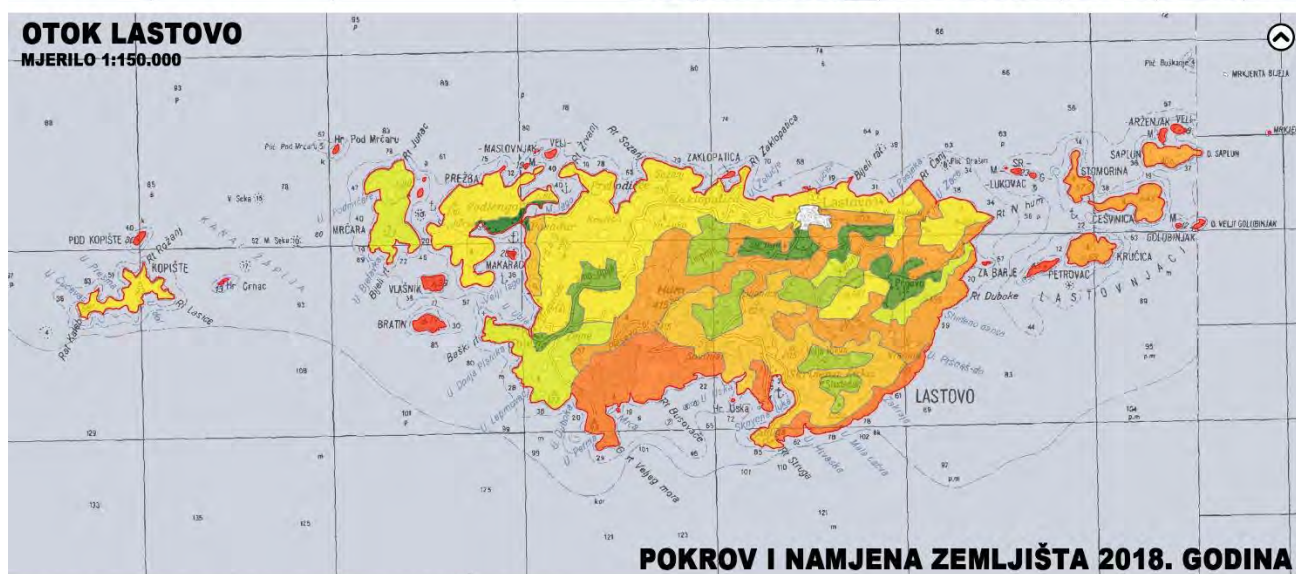
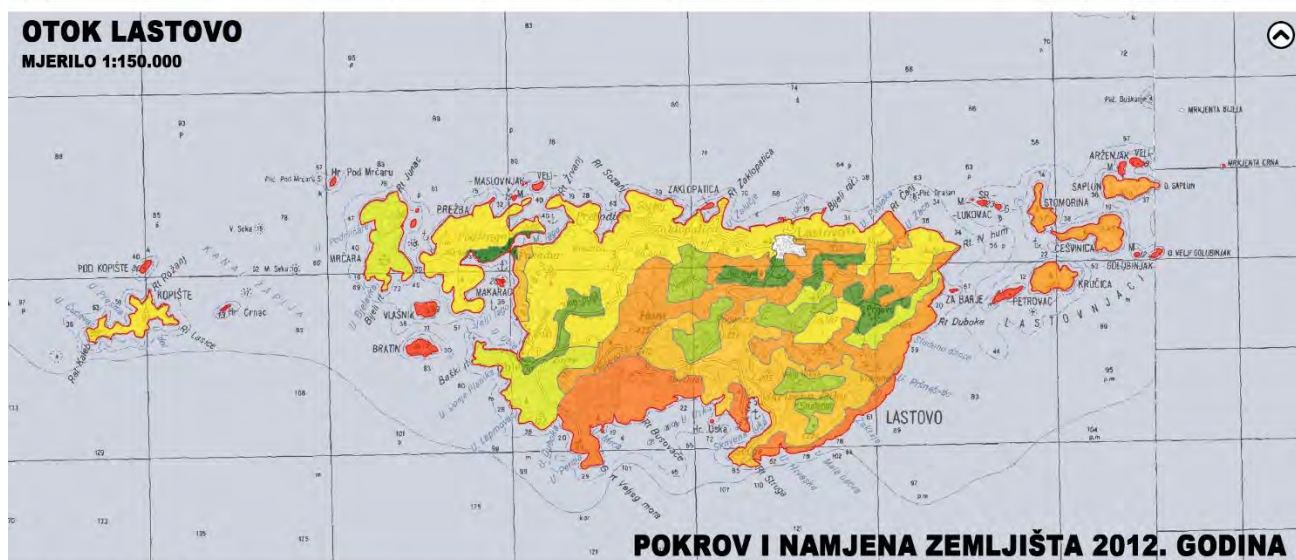
Tablica 40. Površinski pokazatelji pokrova i namjene korištena zemljišta (2012, 2018).

–	TIP POKROVA I NAMJENE ZEMLJIŠTA	2012. godina		2018. godina		2012 – 2018.	
		ha	%	ha	%	ha	%
1.	142 – Sportsko-rekreacijske površine	34,17	0,66	34,17	0,66	–	–
2.	221 – Vinogradi	174,27	3,39	174,27	3,39	–	–
3.	242 – Mozaik poljoprivrednih površina	79,07	1,54	79,07	1,54	–	–
4.	243 – Pretežito poljoprivredno zemljište	329,22	6,40	329,22	6,40	–	–
5.	312 – Crnogorična šuma	458,83	8,92	458,83	8,92	–	–
6.	313 – Mješovita šuma	1.529,61	29,73	1.529,61	29,73	–	–
7.	323 – Mediteranska sklerofilna vegetacija	978,36	19,02	978,36	19,02	–	–
8.	324 – Sukcesija šume	1.087,93	21,24	1.087,93	21,24	–	–
9.	333 – Područja s oskudnom vegetacijom	473,50	9,21	473,50	9,21	–	–
–	Ukupno	5.145,00	100	5.145,00	100	5.145,00	100

Izvor podataka: DGU, EEA, MZOZT, obrada autora.

Pokrov i namjena korištenja zemljišta analizirana je pomoću digitalne baze podataka o stanju i promjenama zemljišnog pokrova (eng. CLC – *Corine Land Cover*). U nastavku su prikazani podaci za razdoblje od 2012. do 2018. godine odnosno promjene u pokrovu i namjeni korištenja zemljišta s ciljem sagledavanja promjena po klasama pokrova i namjene zemljišta. Korištenje i gospodarenje zemljištem ima značajan izravan utjecaj na prirodne resurse poput vode, tla, zraka te na biljni i životinjski svijet. Promjene u korištenju zemljišta mogu dovesti do urušavanja osjetljive ekološke ravnoteže i uzrokovati promjene u kakvoći vode, dovesti do erozije tla, isušivanja, degradacije, itd. Poznavanje i praćenje promjena pokrova i načina korištenja zemljišta neophodno je za učinkovito oblikovanje i praćenje provedbe politike održivog razvoja svake države odnosno jedinice lokalne samouprave s obzirom na to da jedino sustav trajnog motrenja (monitoringa) može osigurati potrebne podatke neophodne za ocjenu postojećeg stanja okoliša, planiranja aktivnosti, praćenja promjena u okolišu te analizu učinkovitih mjera (Kušan, 2010.).

Analizom podataka o tipu pokrova i namjeni zemljišta na promatranom području za godine 2012. i 2018. utvrđeno je kako ukupna površina iznosi 5.145,00 ha, pri čemu se distribucija zemljišta među kategorijama nije mijenjala tijekom šestogodišnjeg razdoblja. Najzastupljeniji tip zemljišta čini mješovita šuma s površinom od 1.529,61 ha (29,73 %), a slijede sukcesija šume s 1.087,93 ha (21,14 %), te mediteranska sklerofilna vegetacija s 978,36 ha (19,02 %). Poljoprivredne površine, uključujući vinograde, mozaik poljoprivrednog zemljišta te pretežito poljoprivredno zemljište, čine značajan dio krajolika, ukupno obuhvaćajući 582,56 ha, odnosno 11,33 % ukupne površine. Najmanje zastupljene kategorije su sportsko-rekreacijske površine s udjelom od svega 0,66 %, dok područja s oskudnom vegetacijom zauzimaju 9,21 %. Na temelju prikazanih podataka zaključuje se da u razdoblju između 2012. i 2018. godine nije došlo do nikakvih kvantitativnih promjena u korištenju zemljišta. Prikaz po tipu pokrova za administrativno područje Općine, prikazan je u prethodnom tabličnom prikazu.

POKROV I NAMJENA ZEMLJIŠTA

- 142 Športsko-rekreacijske površine
- 221 Nenavodnjavano obradivo zemljište
- 242 Mozaik poljoprivrednih površina
- 243 Pretežito poljoprivredno zemljište sa značajnim udjelom prirodne vegetacije
- 312 Crnogorična šuma

- 313 Mješovita šuma
- 323 Mediteranska sklerofilna vegetacija
- 324 Sukcesija šume (zemljište u zarastanju)
- 333 Područja s oskudnom vegetacijom
- 523 Mora i oceani

Grafički prikaz 50. Pokrov i namjena zemljišta (2012., 2018.).

Izvor podataka: DGU, EEA, MZOZT, obrada autora.

6.5.3. KOPNENA NEŠUMSKA STANIŠTA

Fotografija 16. Pleševo brdo.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Tablica 41. Udjeli stanišnih tipova na području Općine Lastovo.

–	NSK	GRUPA STANIŠNIH TIPOVA	POVRŠINA (ha)	UDIO (%)
1.	B.	Neobrasle i slabo obrasle kopnene površine	33,92	0,65
2.	C.	Travnjaci, cretovi i visoke zeleni	533,58	10,17
3.	D.	Šikare	1.660,64	34,66
4.	E.	Šume	2.336,80	44,45
5.	F.	Morska obala	237,91	4,53
6.	I.	Kultivirane nešumske površine i staništa s korovom i ruderalnom vegetacijom	394,53	7,52
7.	J.	Izgrađena i industrijska staništa	49,10	0,94
–	–	Ukupno	5.246,55	100

Izvor podataka: DGU, MZOZT, BIOPORTAL, obrada autora.

Karta kopnenih nešumskih staništa Republike Hrvatske (2016)⁹⁶ prostorni je prikaz staništa koji obuhvaća, prema Nacionalnoj klasifikaciji staništa (NKS), 155 stanišnih tipova slijedećih klasa: površinske kopnene vode i močvarna staništa (A), neobrasle i slabo obrasle kopnene površine (B), travnjake, cretove i visoke zeleni (C), šikare (D), morsku obalu (F), kultivirane nešumske površine i staništa s korovnom i ruderalnom vegetacijom (I) te komplekse staništa (K)⁹⁷.

Na području Općine Lastovo, odnosno Lastovskog otočja, provedena je detaljna analiza kopnenih nešumskih staništa na temelju dostupnih površinskih pokazatelja. Ukupna površina obuhvaćenog područja iznosi 5.246,55 ha, a zastupljenost pojedinih stanišnih tipova značajno varira, pri čemu dominiraju prirodni i poluprirodni tipovi vegetacije. Najzastupljeniji stanišni tip predstavljaju šume (E) s ukupnom površinom od 2.336,80 ha, što čini 44,45 % ukupnog prostora. Slijede istočnojadranski bušici (D.3.4.2) s udjelom od 31,54 % odnosno 1.654,60 ha, što ukazuje na znatnu prisutnost degradiranih šumskih i grmolikih zajednica, karakterističnih za mediteranska područja. Na trećem mjestu po rasprostranjenosti nalaze se europski i stenomediteranski kamenjarski pašnjaci raščice (C.3.6.1.) s površinom od 533,58 ha (10,17 %), što potvrđuje značaj tradicionalnih ekstenzivnih oblika stočarstva u krajobrazu Lastovskog otočja. Od ostalih važnijih staništa valja izdvojiti površine stjenovitih obala pod halofitima (F.4.1.) koje zauzimaju 4,53 % ukupne površine, te zapuštene poljoprivredne površine (I.1.8.) i maslinike (I.5.2.), sa udjelima od 2,46 % i 2,56 %. Zastupljeni su i mozaici kultiviranih površina (I.2.1.) s 1,29 %, te vinogradi (I.5.3.) s 1,21 %.

⁹⁶ Pravna osnova su Zakon o zaštiti prirode "Narodne Novine" broj 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23 i Pravilnik o popisu stanišnih tipova i karti staništa "Narodne Novine" broj 27/21, 101/22.

⁹⁷ Karta je izrađena u mjerilu 1:25 000 s najmanjom jedinicom kartiranja od 1,56 ha, a sastoji se od 322 758 poligonska (>1,56 ha) te 972 točkastog prikaza stanišnih tipova. Prilikom njezine izrade sakupljeno je 64 343 terenskih opažanja, odnosno preko 22% poligona terenski je provjereno.

Umjereno mali udio zauzimaju izgrađena i industrijska staništa (J) s 0,94 %, dok najmanje površine pripadaju specijaliziranim vegetacijskim oblicima poput tirensko-jadranskih vapnenačkih stijena (B.1.4., 0,65 %), mezofilnih živica i šikara kontinentalnih, izuzetno primorskih krajeva (D.1.2.1., 0,08 %) te sastojina feničke borovice (D.3.4.2.7., 0,04 %). Zaključno, prostorna struktura kopnenih staništa Lastovskog otočja upućuje na visok stupanj očuvanosti prirodnih i poluprirodnih ekosustava, s dominacijom šumskih i grmolikih formacija, dok je antropogeni utjecaj, izražen kroz izgrađena područja i intenzivno korištene poljoprivredne površine, relativno ograničen. Ova distribucija ukazuje na očuvane prirodne vrijednosti područja te na važnost održivog upravljanja prostorom u svrhu očuvanja biološke raznolikosti.

Tablica 42. Stanišni tipovi na području Grada Zadra prema nižim klasifikacijskim razinama⁹⁸.

DETALJAN PRIKAZ KOPNENIH NEŠUMSKIH STANIŠTA			POVRŠINSKI POKAZATELJI	
–	NSK	NAZIV STANIŠNOG TIPA	UKUPNO (ha)	UDIO (%)
1.	B.1.4.	Tirensko-jadranske vapnenačke stijene	33,92	0,65
2.	C.3.6.1.	Europski i stenomediterranski kamenjarski pašnjaci rašćice	533,58	10,17
3.	D.1.2.1.	Mezofilne živice i šikare kontinentalnih, izuzetno primorskih krajeva	4,02	0,08
4.	D.3.4.2.	Istočnojadranski bušići	1.654,60	34,54
5.	D.3.4.2.7.	Sastojine feničke borovice	2,02	0,04
6.	E.	Šume	2.336,80	44,45
7.	F.4.1.	Površine stjenovitih obala pod halofitima	237,91	4,53
8.	I.1.8.	Zapuštene poljoprivredne površine	129,24	2,46
9.	I.2.1.	Mozaici kultiviranih površina	67,64	1,29
10.	I.5.2.	Maslinici	134,26	2,56
11.	I.5.3.	Vinogradi	63,39	1,21
12.	J	Izgrađena i industrijska staništa	49,10	0,94
–	–	Ukupno	5.246,55	100

Izvor podataka: DGU, MZOZT, obrada autora.

Na području Općine Lastovo, odnosno Lastovskog otočja, zabilježeni su stanišni tipovi od nacionalnog i europskog značaja koji se prema važećim klasifikacijama smatraju ugroženima i/ili rijetkima te su od iznimne važnosti za očuvanje biološke raznolikosti Republike Hrvatske. Među njima se ističu tirensko-jadranske vapnenačke stijene (NSK B.1.4.), sastojine feničke borovice (D.3.4.2.7.), šume (E) te površine stjenovitih obala pod halofitima (F.4.1.)⁹⁹.

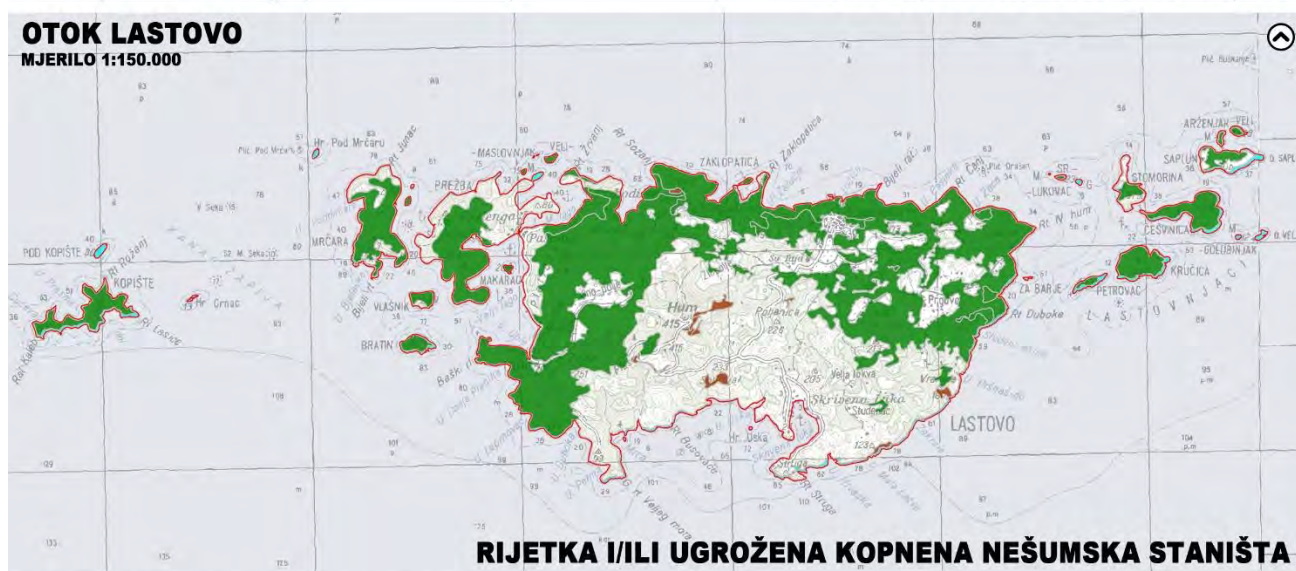
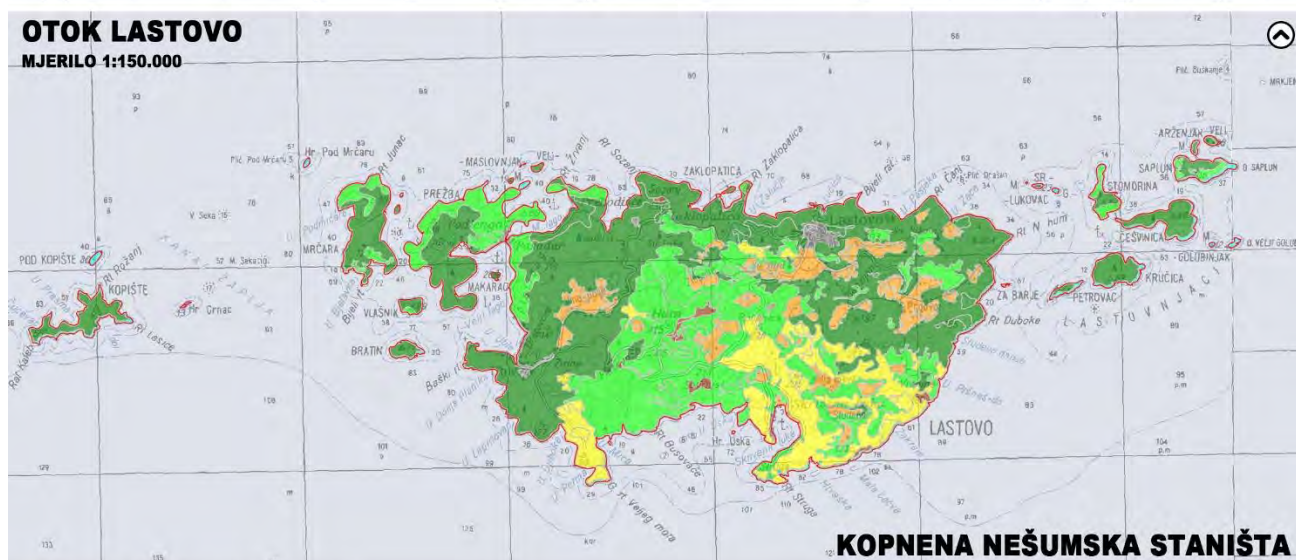
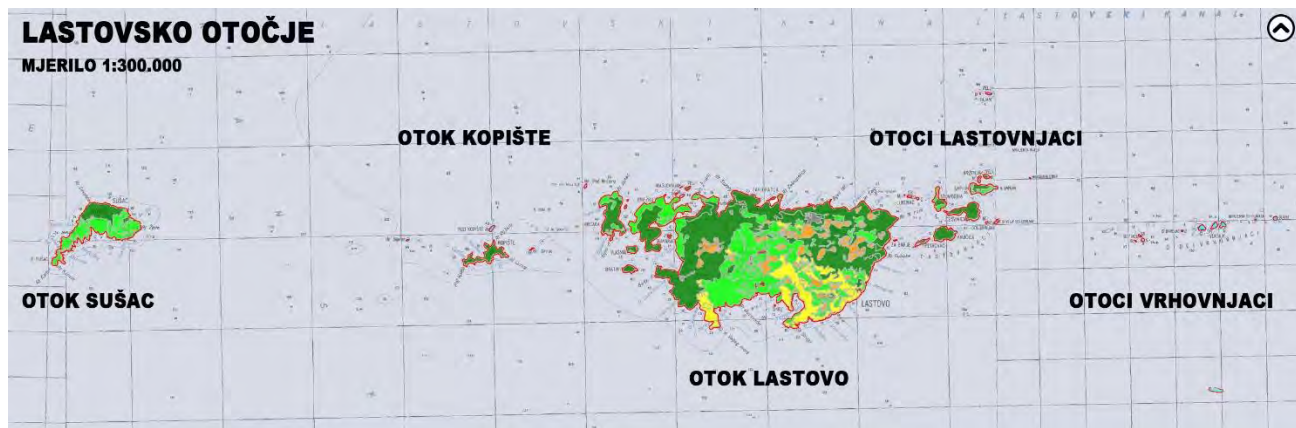
Tirensko-jadranske vapnenačke stijene zauzimaju 33,92 ha, odnosno 0,65 % analiziranog područja. Riječ je o staništu izloženom ekstremnim uvjetima poput jakog sunčevog zračenja, suše i oskudnog tla, na kojemu se razvija specijalizirana flora, često endemična i reliktna. Ovaj stanišni tip izuzetno je značajan na europskoj razini te se smatra prioritetnim prema Direktivi o staništima. Sastojine feničke borovice prisutne su na svega 2,02 ha (0,04 %) te predstavljaju vrlo rijedak oblik vegetacije koji se razvija na suhim, degradiranim staništima, često kao rezultat sukcesije nakon požara ili napuštanja tradicionalne poljoprivrede. Fenička borovica (*Juniperus phoenicea*) karakteristična je za suhe mediteranske krajeve, a njene sastojine imaju važnu ulogu u očuvanju tla i bioraznolikosti.

Šumski ekosustavi, koji zauzimaju čak 2.336,80 ha ili 44,45 % ukupnog područja, čine najzastupljeniji stanišni tip na Lastovu. Iako šume nisu homogena kategorija, moguće je pretpostaviti da obuhvaćaju prirodne mediteranske šumske zajednice koje su u europskim okvirima prepoznate kao staništa od posebnog značaja. Očuvanost i prostorna dominacija šumskih površina na otoku posebno su važni u kontekstu biogeografske izoliranosti i očuvanja prirodnih procesa. Površine stjenovitih obala pod halofitima, koje obuhvaćaju 237,91 ha (4,53 %), predstavljaju još jedan važan stanišni tip karakterističan za prijelazna područja između kopna i mora. Halofitna vegetacija razvija se u zaslanjenim uvjetima i ima ključnu ulogu u stabilizaciji obale te osigurava staništa za brojne rijetke i ugrožene vrste biljaka i životinja.

Prisutnost ovih stanišnih tipova na relativno ograničenom prostoru Lastovskog otočja potvrđuje visoku ekološku vrijednost i očuvanost ovog područja. U kontekstu zaštite prirode, identificirana staništa zahtijevaju sustavno upravljanje i praćenje, osobito u svjetlu aktualnih izazova kao što su klimatske promjene, povećani antropogeni pritisci i promjene u načinu korištenja zemljišta. Njihova zaštita ključna je za očuvanje ukupne bioraznolikosti Hrvatske i za održiv razvoj lokalne zajednice.

⁹⁸ Zbog mozaičnosti stanišnih tipova odnosno isprepletenosti staništa, nije moguće odrediti apsolutnu površinu određenog stanišnog tipa. Svaki navedeni stanišni tip uključuje sve stanišne tipove niže klasifikacijske razine.

⁹⁹ Pravilnik o popisu stanišnih tipova i karti staništa "Narodne Novine" broj 27/21, 101/22.

KOPNENA NEŠUMSKA STANIŠTA

- (B) Neobrasle i slabo obrase kopnene površine
- (C) Travnjaci, cretovi i visoke zeleni
- (D) Šikare
- (E) Šume
- (F) Morska obal
- (I) Kultivirane nešumske površine
- (J) Izgrađena i industrijska staništa

RIJETKA I/ILI UGROŽENA STANIŠTA

- (B.1.4.) Tirensko-jadranske vap. stijene
- (D.3.4.2.7.) Sastojine feničke borovice
- (E) Šume
- (F.4.1.) Povšine stj. obala pod halofitima

Grafički prikaz 51. Kopnena nešumska staništa.

Izvor podataka: DGU, MZOZT, BIOPORTAL, obrada autora.

6.5.4. ŠUME I ŠUMSKO ZEMLJIŠTE

Fotografija 17. Bor na vrhu Huma.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

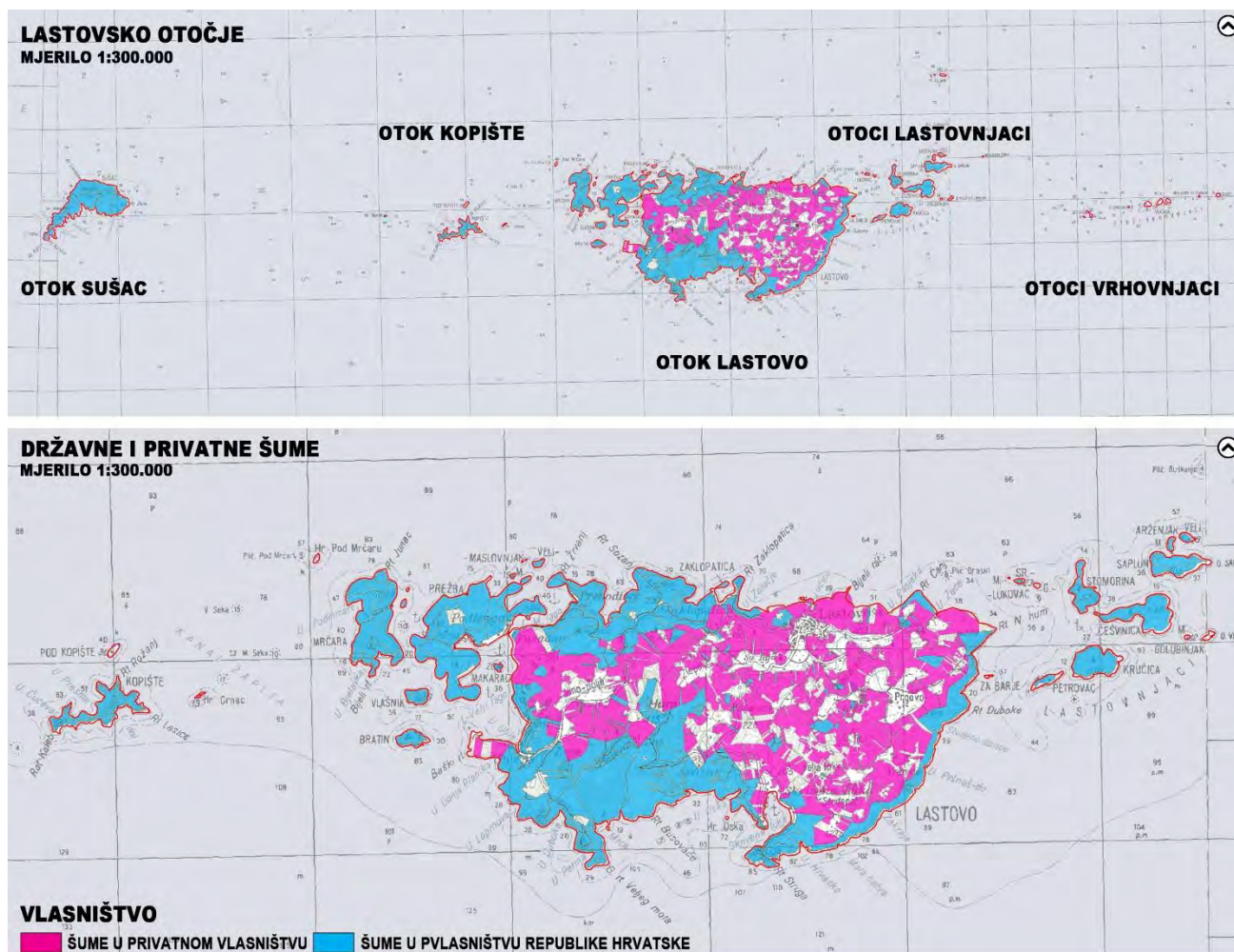
Na temelju Prostornog plana uređenja Općine Lastovo i dodatne prostorno-planske dokumentacije, utvrđuje se da su šumski ekosustavi jedno od temeljnih obilježja prirodne strukture Lastovskog otočja. Šume i šumska zemljišta zauzimaju više od 60 % ukupne površine općine, čime se Lastovo svrstava među najpošumljenije hrvatske otoke. Ukupna površina šumskog zemljišta iznosi 3.141 hektar, od čega se 1.792 ha nalazi u privatnom, a 1.349 ha u državnom vlasništvu. Državne šume, smještene u Lastovskog otočja obuhvaćaju gospodarsku jedinicu površine 2.481,40 ha kojom gospodare Hrvatske šume d.o.o., UŠP Split – Šumarija Korčula.

U kontekstu šumske vegetacije, na otočju dominiraju prirodne zajednice zimzelenih listopadnih vrsta, osobito šume crnike (*Quercus ilex*) i alepskog bora (*Pinus halepensis*), koje su osobito izražene na zapadnim dijelovima otoka Lastova i otocima Prežba i Mrčara. Dodatno, zastupljeni su i slojevi makije, gariga, kao i prijelazne vegetacije u zonama degradiranih šikara. Prema strukturi vegetacije u obraslom šumskom zemljištu, prevladavaju garig (42,14 %), makija (24,29 %), alepski bor (21,39 %) i panjača crnike (12,18 %), što su karakteristični tipovi za eumediteransko klimatsko i pedološko okruženje.

U nižim dijelovima otočja, posebno u dolovima i udolinama, prisutne su i tradicionalne kulture masline, vinove loze i drugih voćnih vrsta, koje dopunjuju šumski mozaik i povezuju šume s kulturnim krajobrazom. Od autohtonih vrsta koje oblikuju biološku raznolikost šumskih zajednica posebno se ističu planika (*Arbutus unedo*), zelenika (*Phillyrea latifolia*), mirta (*Myrtus communis*), tršlja (*Pistacia lentiscus*), šmrika (*Juniperus phoenicea*) i divlja maslina (*Olea oleaster*).

Plan gospodarenja šumama na Lastovu određuje dvije osnovne kategorije – proizvodne i zaštitne šume, uz dodatnu kategoriju šuma posebne namjene, koje uključuju i šume predviđene za rekreaciju i turizam. U gospodarskom smislu, šume Lastova prvenstveno imaju zaštitnu funkciju, osobito u očuvanju tla, sprječavanju erozije, regulaciji vodnog režima i ublažavanju mikroklimatskih eksternaliteta. Sukladno tome, gospodarenje se provodi prema načelima potrajnog gospodarenja i FSC standardima, uz mjere zaštite od požara, biljnih bolesti i štetnika te održavanje šumske infrastrukture i protupožarnih prosjeka.

Prostorni plan posebno naglašava višestruku ulogu šuma – ekološku, estetsku, klimatsku, edukativnu i rekreativnu. Mnoge šume u blizini naselja i u priobalnim zonama klasificirane su kao turističko-rekreacijske šume, predviđene za uređenje šumskih staza i tematskih putova za pješačenje i biciklizam. Time se šume integriraju u održivi turistički model, koji čuva prirodne vrijednosti, a istovremeno omogućava aktivno korištenje prostora u skladu s načelima ekološke otpornosti i valorizacije lokalnih resursa.

Grafički prikaz 52. Šume u privatnom i državnom vlasništvu.

Izvor podataka: DGU, HŠ, MPŠR, obrada autora.

Mjere zaštite šuma obuhvaćaju korištenje autohtonih vrsta pri pošumljavanju, izbjegavanje genetski modificiranih organizama, očuvanje starih, suhih i šupljih stabala, te sanaciju degradiranih površina. Također se potiče očuvanje šumskih čistina i rubnih zona radi održanja stanišne raznolikosti, a planovima su definirane zabrane prenamjene šumskih zemljišta, osim u posebnim slučajevima infrastrukturnih zahvata od javnog interesa. Dodatnu zaštitu i status daju činjenice da se sve šume Lastova nalaze unutar Parka prirode Lastovsko otočje, čime podliježu dodatnim zakonskim i planskim ograničenjima u korištenju i uređenju. Planom se propisuje da je parcelacija šumskih zemljišta ispod 1000 m² zabranjena, a svi prostorni zahvati moraju biti usklađeni s režimima zaštite prirode, krajobrazu i ekosustava.

Zaključno, šume Lastovskog otočja nisu samo važan prirodni resurs, već temeljna infrastrukturna i krajobrazna jedinica očuvanja prostorne stabilnosti i bioraznolikosti. Njihova uloga prelazi granice proizvodne funkcije i postaje ključna komponenta u oblikovanju održivog, ekološki otpornog i društveno relevantnog razvojnog modela otočja. Kroz integrirano planiranje, očuvanje šuma postaje snažan oslonac održivom turizmu, zaštiti krajobrazu i identitetskoj vrijednosti lokalne zajednice.

6.5.5. PEDOLOŠKA OBILJEŽJA

Fotografija 18. Obradiva površine na području Lastova (Prgovo, Cjeplja luka).

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Tablica 43. Klase poljoprivrednog tla na području Općine Lastovo¹⁰⁰.

–	KLASE TALA	POVRŠINA (ha)	UDIO (%)
1.	Antropogena tla na kršu	157,15	3,46
2.	Kamenjar	1,33	0,03
3.	Rendzina na dolomitu i vapnencu	2.150,73	47,27
4.	Smeđe na dolomitu	612,64	13,47
5.	Smeđe na vapnencu	1.626,59	34,76
–	Ukupno	4.548,46	100

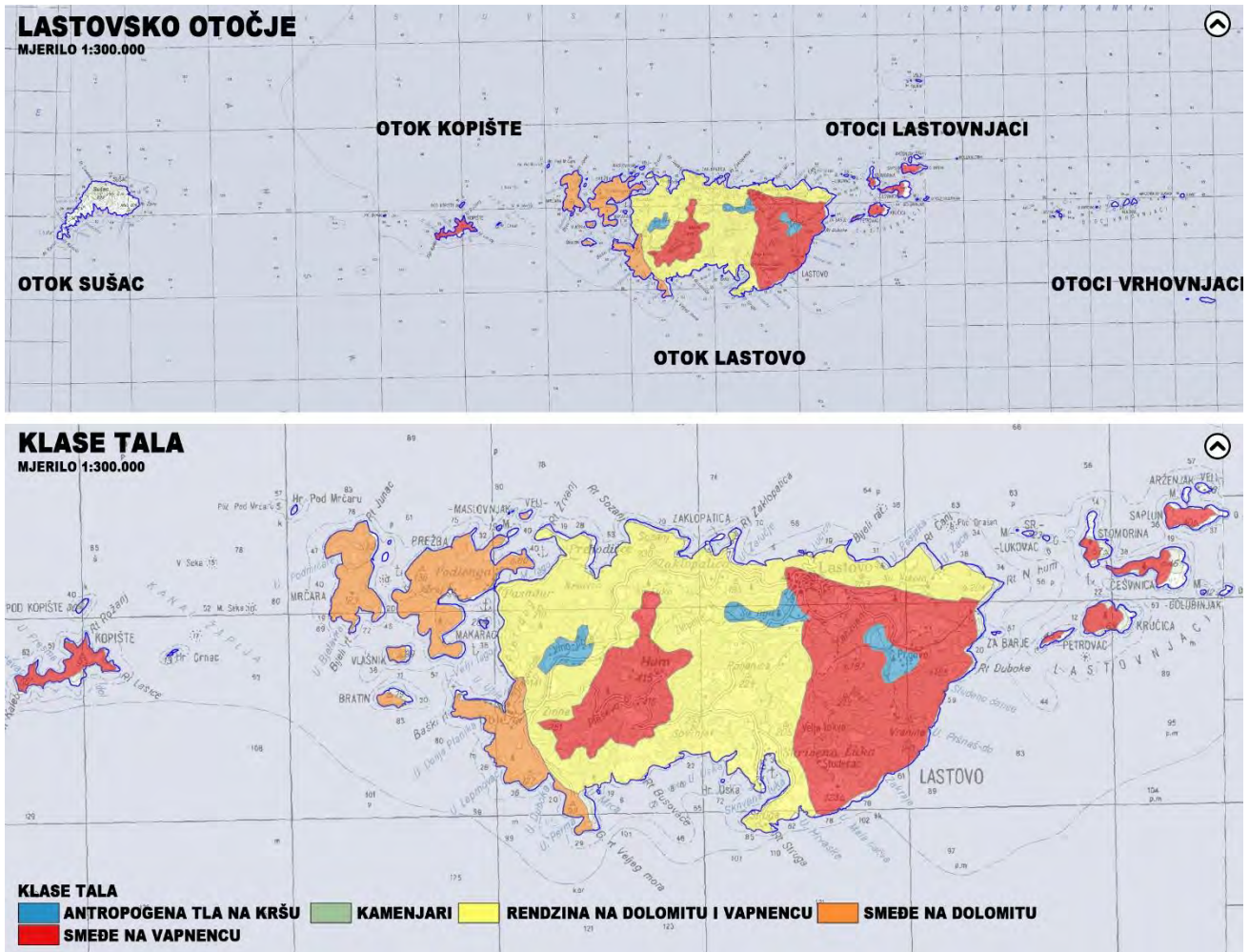
Izvor podataka: Vukadinović (2025), obrada autora.

Sukladno Zakonu o poljoprivrednom zemljištu¹⁰¹, poljoprivredno zemljište, u smislu ovog Zakona, smatraju se poljoprivredne površine koje su po načinu uporabe u katastru opisane kao oranice, vrtovi, livade, pašnjaci, maslinici, vinogradi, ribnjaci, trstici i močvare, kao i drugo zemljište koje se može privesti poljoprivrednoj proizvodnji sukladno prostornom planu. Na području Općine Lastovo prevladava raznolika pedološka struktura karakteristična za krške mediteranske prostore. Dominantni čimbenici pedogeneze na Lastovskom otočju uključuju litološku podlogu, nagib terena, klimu, vegetaciju i ljudsku aktivnost. Tla su razvijena većinom na karbonatnim supstratima – vapnencima i dolomitima – što pogoduje formiranju specifičnih klasa tla koje su od posebnog interesa za ekološku evaluaciju, prostorno planiranje i gospodarenje prirodnim resursima. U nastavku su prikazane površinske vrijednosti i relativni udjeli najznačajnijih klasa tala na ovom području.

Prema prikupljenim podacima, najveći udio zauzimaju rendzina na dolomitu i vapnencu s površinom od 2.150,73 ha, što čini 47,27 % ukupne površine. Rendzine su plitka tla bogata skeletom, s neutralnom do blago alkalnom reakcijom, razvijena na karbonatnoj podlozi. Njihova plitkoća i kamenitost ograničavaju poljoprivrednu proizvodnju, no pogodna su za pašnjake, makiju i šumske ekosustave.

Smeđa tla na vapnencu zauzimaju 1.626,59 ha odnosno 35,76 %, dok smeđa tla na dolomitu čine 13,47 % površine (612,64 ha). Obje klase predstavljaju nešto razvijeniji pedološki oblik u odnosu na rendzine, sa srednje dubokim do dubokim profilima. Smeđa tla imaju bolju vodno-zračnu ravnotežu, veću sposobnost zadržavanja hranjiva i pogoduju razvoju šumske vegetacije, posebice crnogorice i mješovitih šuma, ali i ograničenih oblika poljoprivredne aktivnosti.

¹⁰⁰ Sušac, Lastovnjaci, Vrhovnjaci i Košiste nisu u potpunosti kartirani radi čega je ukupna površina manja.¹⁰¹ Zakon o poljoprivrednom zemljištu "Narodne Novine" broj 20/18, 115/18, 98/19, 57/22.

Grafički prikaz 53. Pedološka obilježja Lastovskog otočja.

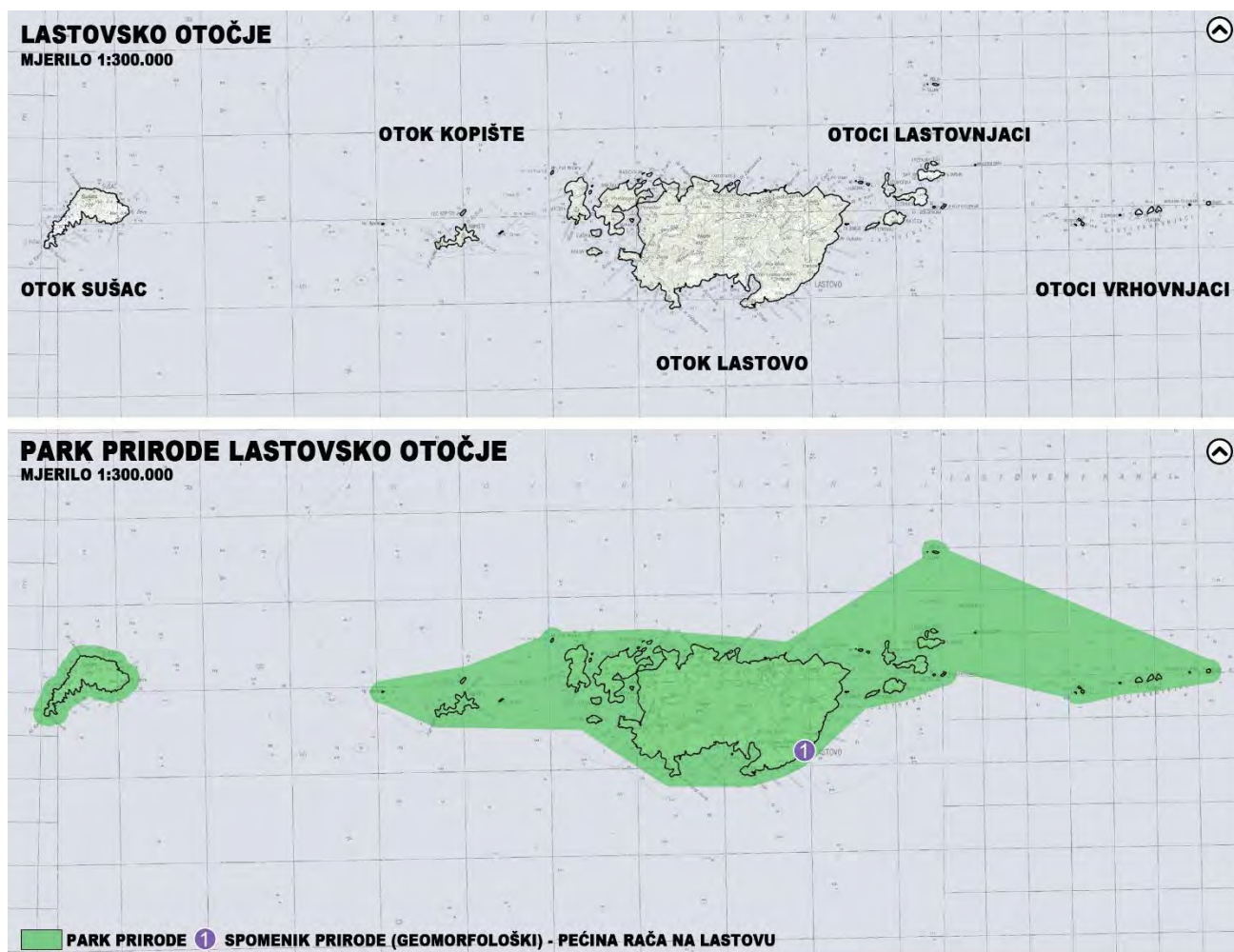
Izvor podataka: Vukadinović (2025.), obrada autora.

Antropogena tla na kršu, iako površinski manje zastupljena (157,15 ha ili 3,46 %), nastala su djelovanjem čovjeka, najčešće kroz stoljetnu obradu i nasipavanje tla na terasastim oblicima reljefa. Takva tla se najčešće koriste za vinograde, maslinike i vrtove, a važna su kao pokazatelji tradicionalnog korištenja prostora i kulturnog krajolika.

Najmanji udio ima kamenjar sa svega 1,33 ha (0,03 %), koji predstavlja ekstremno plitka, gotovo gola staništa bez razvijenog pedološkog profila. Takvi prostori imaju vrlo nisku produktivnost i visoku osjetljivost na eroziju, ali često predstavljaju staništa za endemsku floru te imaju značajnu krajobraznu i ekološku vrijednost.

Prethodna tablica prikazuje pregled površine i relativne zastupljenosti pojedinih klasa tala na ukupnoj površini od 4.548,46 ha. Najveći udio zauzimaju prirodna i poluprirodna tla na karbonatnoj podlozi (rendzine i smeđa tla), što potvrđuje izrazito krški karakter područja. Udio antropogenih tala ukazuje na ograničen, ali prisutan utjecaj čovjeka u oblikovanju tla i korištenju zemljišta. Zaključno, pedološki pokrov Lastova odražava sinergiju prirodnih krških procesa i povijesnog korištenja prostora. Prevladavaju prirodna, malo razvijena tla s ograničenim agronomskim potencijalom, no visoke ekološke i krajobrazne vrijednosti. Takva struktura tla snažno utječe na korištenje zemljišta, biološku raznolikost te potrebe za očuvanjem i održivim upravljanjem prirodnim resursima otočnog prostora.

6.5.6. ZAŠTIĆENI DIJELOVI PRIRODE

Grafički prikaz 54. Zaštićena područja na prostoru Lastovskog otočja.

Izvor podataka: DGU, MZOZT, BIOPORTAL, obrada autora.

Lastovsko otočje predstavlja jedan od najvrjednijih i najočuvanijih prirodnih krajolika jadranskog akvatorija, prepoznat ne samo na nacionalnoj već i na međunarodnoj razini zbog svojih iznimnih bioloških, krajobraznih i geomorfoloških značajki. S obzirom na visoku razinu očuvanosti prirodnih staništa, raznolikost flore i faune, te specifičnu otočnu kulturološku matricu, ovo je područje 2006. godine proglašeno Parkom prirode Lastovsko otočje, na temelju Zakona o zaštiti prirode¹⁰². Time je postalo jedan od rijetkih parka prirode u Hrvatskoj s integralnom zaštitom i kopnenih i morskih komponenti ekosustava. Park prirode obuhvaća ukupnu površinu od približno 195 km², od čega je 143 km² morska, a 52 km² kopnena površina, uključujući 46 otoka, otočića i grebena koji čine lastovski arhipelag. Najveći otok je Lastovo, dok su važni elementi sustava i otoci Prežba, Sušac, Mrčara te niz manjih, nenaseljenih otočića s visokim stupnjem prirodne očuvanosti. Zajedno čine kompleksnu i biološko – ekološku bogatu cjelinu, karakteriziranu velikom gustoćom mediteranskih staništa, priobalnih šuma, makije, krških livada i specifičnih podmorskih formacija poput posidonijskih livada (*Posidonia oceanica*), koje su pod strogom zaštitom Europske unije kao prioriteta staništa prema Direktivi o staništima (92/43/EEC). Unutar Parka prirode registrirano je više od 70 vrsta ptica, od čega su mnoge zaštićene – poput Eleonorine sokolice (*Falco eleonora*), sredozemnog galeba (*Larus audouinii*) i ušare (*Bubo bubo*). Također, zabilježeno je preko 300 biljnih vrsta, uključujući endemske i reliktnne primjerke karakteristične za jadranski arhipelag. Podmorje Lastovskog otočja obiluje spužvama, koraljima, mekušcima i raznim vrstama riba, čime se potvrđuje ekološka integralnost između kopnenih i morskih ekosustava. Zaštita područja temelji se na sustavu zoniranja – od strogo zaštićenih zona, gdje su ljudske aktivnosti ograničene ili zabranjene, do zonâ održivog korištenja, u kojima su dopuštene djelatnosti poput tradicionalnog ribolova, ekološke poljoprivrede i održivog turizma. Upravljanje parkom temelji se na Planovima upravljanja, izrađenima u skladu s načelima participativnog planiranja i znanstveno utemeljenih pokazatelja ekološke stabilnosti, a nadzor provodi Javna ustanova "Park prirode Lastovsko otočje".

¹⁰² Zakon o zaštiti prirode "Narodne Novine" broj 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23.

Održivost zaštite dodatno opterećuju klimatske promjene, invazivne vrste te pritisci iz turizma, posebice u ljetnim mjesecima, kada se broj posjetitelja višestruko povećava u odnosu na stalno stanovništvo. Sukladno Zakonu o zaštiti prirode, na području otočja zaštićena su sljedeća područja:

1. Park prirode "Lastovsko otočje"¹⁰³,
2. Područja ekološke mreže Natura 2000 (HR5000038 PP Lastovsko otočje, HR100038 Lastovsko otočje, HE3000426 Lastovski i Mljetski kanal),
3. Spomenik prirode – geomorfološki "Pećina Rača na Lastovu"¹⁰⁴.

U tabličnom prikazu u nastavku prikazani su ciljevi očuvanja područja ekološke mreže Natura 2000¹⁰⁵.

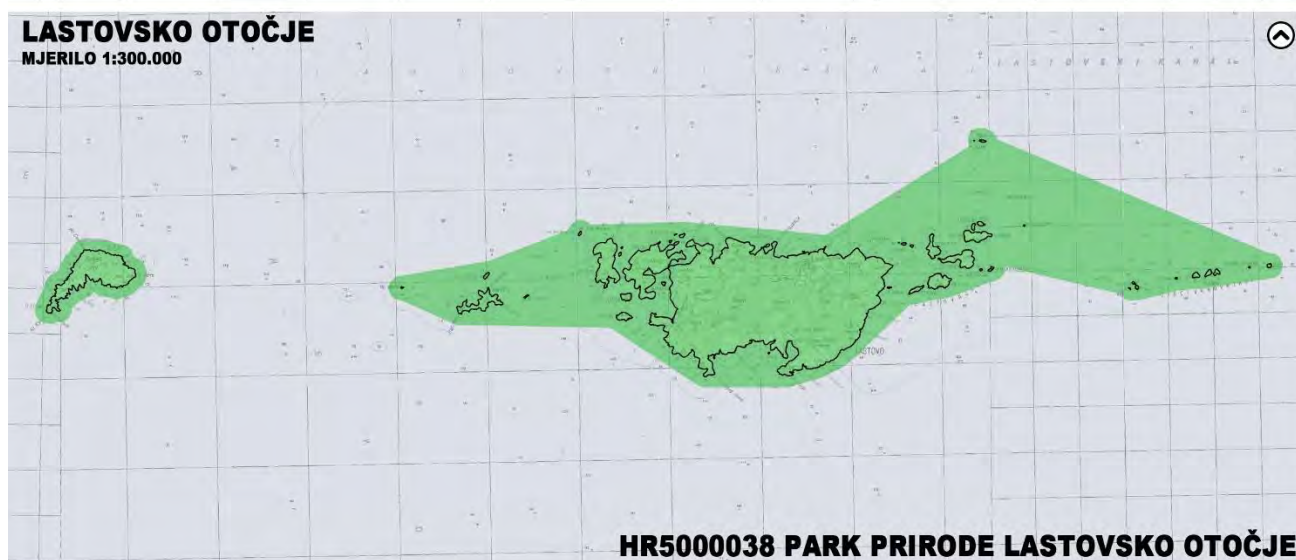
Tablica 44. Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove

–	EKOLOŠKA MREŽA NATURA 2000		CILJEVI OČUVANJA EKOLOŠKE MREŽE	
–	KOD EM	NAZIV EM	HRVATSKI NAZIV VRSTE	LATINSKI NAZIV VRSTE
1.	HR5000038	Park prirode Lastovsko otočje	VRSTE	
			mali potkovnjak	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
			veliki potkovnjak	<i>Rhinolophus ferumequinum</i>
			dugokrili pršnjak	<i>Miniopterus schreibersii</i>
			ridi šišmiš	<i>Myotis emarginatus</i>
			STANIŠTA	
			Vazdazelene šume česmine (<i>Quercus ilex</i>) 9340	
			Šume divlje masline i rogača (<i>Olea i Ceratonia</i>) 9320	
			Špilje i jame zatvorene za javnost 8310	
			Preplavljene ili dijelom preplavljene morske špilje 8330	
			Naselja posidonije (<i>Posidonion oceanicae</i>) 1120*	
			Pješčana dna trajno prekrivena morem 1110	
			Grebeni 1170	
			Stijene i strmci (klifovi) mediteranskih obala obrasli endemičnim vrstama <i>Limonium</i> spp. 12040	
			Meditranske povremene lokve 3170*	
			Meditranske makije u kojima dominiraju borovice <i>Juniperus</i> spp. 5210	
			Termo-mediteranske (stenomediteranske) grmolike formacije s <i>Euphorbia dendroides</i> 5330	
			Eumediteranski travnjaci <i>Thero-Brachypodietea</i> 6220*	
			Karbonatne stijene s hazmofitskom vegetacijom 8210	
2.	HR1000038	Lastovsko otočje	VRSTE	
			<i>Anthus campestris</i>	primorska trepteljka
			<i>Calonectris diomedea</i>	veliki zovoj
			<i>Caprimulgus europaeus</i>	leganj
			<i>Circaetus gallicus</i>	zmijar
			<i>Falco eleonorae</i>	Eleonorin sokol
			<i>Falco peregrinus</i>	sivi sokol
			<i>Grus grus</i>	ždral
			<i>Hippolais olivetorum</i>	voljić maslinar
			<i>Lanius collurio</i>	rusi svračak
			<i>Larus audouinii</i>	sredozemni galeb
			<i>Pernis apivorus</i>	škanjac osaš
			<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	morski vranac
			<i>Puffinus yelkouan</i>	gregula
			<i>Sterna hirundo</i>	crvenokljuna čigra
3.	HR3000426	Lastovski i Mljetski kanal	VRSTE	
			<i>Tursiops truncatus</i>	Dobri dupin

¹⁰³ Lastovsko otočje zaštićeno je 2006. godine sukladno Zakonu o proglašenju Parka prirode "Lastovsko otočje", KLASA: 351-01/06-01/05m Narodne Novine broj "111/06". Lastovsku otočnu skupinu čini najveći otok Lastovo, na istoku skupine otočića Lastovnjaci i Vrhovnjaci te na zapadu otok Sušac. Ovu otočnu skupinu čine 44 otoka, otočića i hridi i najudaljenija je od hrvatske jadranske obale. Osnovna vrijedna obilježja ovog prostora su razvedenost same otočne skupine, floristička i faunistička obilježja kopna, bogatstvo i raznolikost živog svijeta mora te slikovitost cijelog područja. Otok Lastovo pokriven je dijelom visokom vegetacijom, šumom alepskog bora, termofilnim zajednicama hrasta medunca i crnog jasena te šumom hrasta crnike, mjestimice u različitim degradacijskim stadijima. Dijelovi kopna se koriste kao obradivo tlo. Načelno ovaj je prostor floristički raznolik. Tako su za otok Lastovo zabilježene 703 svojte, od kojih su 15 endemične. Budući da područje Lastovske otočne skupine nije bilo zahvaćeno odredbom, ovdje je općenito zabilježen veći broj svojti nego na okolnim otocima. Mnoge se vrste, kako biljaka tako i životinja, zbog svoje ugroženosti nalaze na Crvenom popisu ugroženih vrsta. Ova je otočna skupina važna i za migraciju ptica. Važno je spomenuti da je ovaj prostor također i autentično stanište morske medvjedice, jednog od najugroženijih sisavaca na svijetu. Posebnu vrijednost ovom prostoru svakako daje more i podmorje i njegov vrlo bogat živi svijet. Ovo se odnosi kako na bentoske sesilne organizme, tako i na vagile, posebno ribe i rakove, ali i na pelagičke vrste. Područje Lastovskog otočja vrijedno je i sa kulturno-povijesnog stanovišta. Uz arheološke nalaze na kopnu i vrijednu tradicijsku arhitekturu, u njegovom podmorju mnogo je važnih arheoloških lokaliteta koje svakako treba sačuvati od devastacije (MZOZT, BIOPORTAL, 2025.).

¹⁰⁴ Pećina Rača na Lastovu zaštićena je rješenjem br. 186/6 – 1964. Zavoda za zaštitu prirode 1965. god.. Pećina Rača na Lastovu spada među najznačajnije naše speleološke objekte kako po svojim estetskim, tako i znanstvenim kvalitetama. Odlikuje se bogatstvom podzemnih prostora i pećinskih ukrasa, a poznata je i kao arheološko nalazište kultura neolita, brončanog doba i perioda grčke kolonizacije (MZOZT, BIOPORTAL, 2025.).

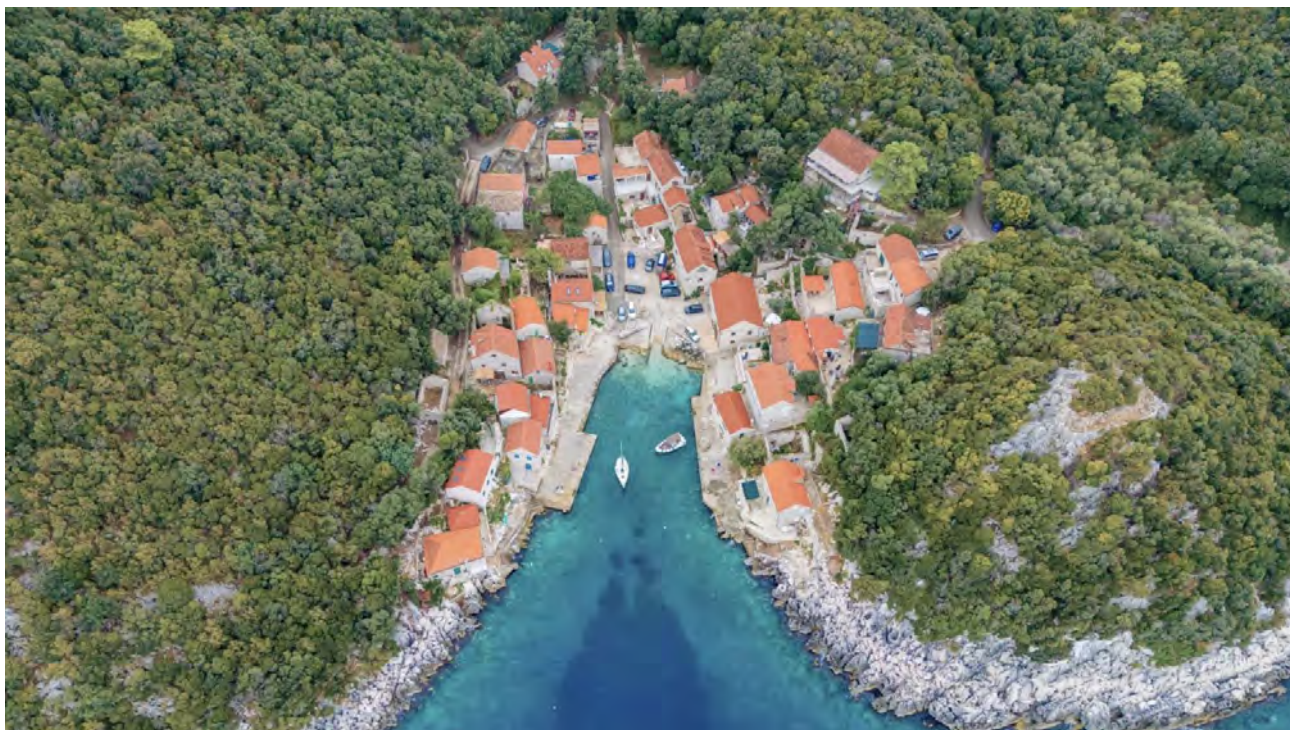
¹⁰⁵ Prema Pravilniku o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta i stanišnih tipova u područjima ekološke mreže "Narodne Novine" 111/22 i Pravilnik o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže "Narodne Novine" 25/20 te Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže "Narodne Novine" broj 80/19, 119/23. 87/25. .

Grafički prikaz 55. Područja ekološke mreže Natura 2000.

Izvor podataka: DGU, MZOZT, BIOPORTAL, obrada autora.

6.6. ANALIZA POSTOJEĆE ZELENE INFRASTRUKTURE

Grafički prikaz 56. Lastovska lučica.

Izvor podataka: Visit Dubrovnik, Mrežni izvori (2025.), obrada autora.

Pojam "zelena infrastruktura" uveden je i definiran 2019. godine Zakonom o prostornom uređenju¹⁰⁶ kao planski osmišljene zelene i vodne površine te druga prostorna rješenja temeljena na prirodi koja se primjenjuju unutar gradova i općina, a kojima se pridonosi očuvanju, poboljšanju i obnavljanju prirode, prirodnih funkcija i procesa radi postizanja ekoloških, gospodarskih i društvenih koristi održivoga razvoja. Usljed nedostatka metodologije kriterija i smjernica, planiranje ZI u dokumentima prostornog uređenja nije adekvatno razvijeno čime je otežana analiza postojećeg stanja kao i praćenje njezinog razvoja. Ovaj nedostatak prepoznat je Programom razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima¹⁰⁷ koji u razdoblju do 2030. godine planira niz aktivnosti usmjerenih na utvrđivanje tipologije, metodologije te kriterija odnosno smjernica za planiranje i primjenu unutar prostorno-planske dokumentacije. Nadalje, Ministarstvo (MPGI, 2023.) izrađuje Priručnik o primjeni zelene infrastrukture unutar kojega je prepoznato 22 tipa otvorenih, zelenih i plavih površina koji čine ZI u građevinskim područjima naselja. U nastavku se analizira postojeća zelena infrastruktura Općine Lastovo.

Tablica 45. Tipologija zelene infrastrukture

–	TIPOLOGIJA	ZASTUPLJENOST
01.	Park	×
02.	Gradska/urbana šuma	–
03.	Površine za sport i rekreaciju	×
04.	Travnjak	–
05.	Botanički vrt/arboretum/zoološki vrt	–
06.	Perivoj	–
07.	Zeleni konstruktivni elementi na zgradama	–
08.	Produktivna zelene infrastruktura – urbani vrtovi, urbane farme, rasadnici i javni voćnjaci	–
09.	Integrirani sustav urbane odvodnje	–
10.	Urbana močvara	–
11.	Krajobrazno uređenje groblja	×
12.	Brownfield površina	×
13.	Vodotoci, poplavna područja i površinske kopnene vode	×
14.	Trg	×
15.	Morska obala	×
16.	Zone za turizam	×
17.	Zelene površine uza stambene zgrade	×
18.	Zelene površine uza zgrade javne, društvene i gospodarske namjene	×
19.	Tematski park	–
20.	Arheološki park	×
21.	Zelene površine uz prometnice	×
22.	Sadnja stabala	–

¹⁰⁶ Zakon o prostornom uređenju "Narodne novine" broj 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19, 67/23.¹⁰⁷ Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje od 2021. do 2030. godine, "Narodne novine" broj 147/2.

6.6.1. PARKOVI

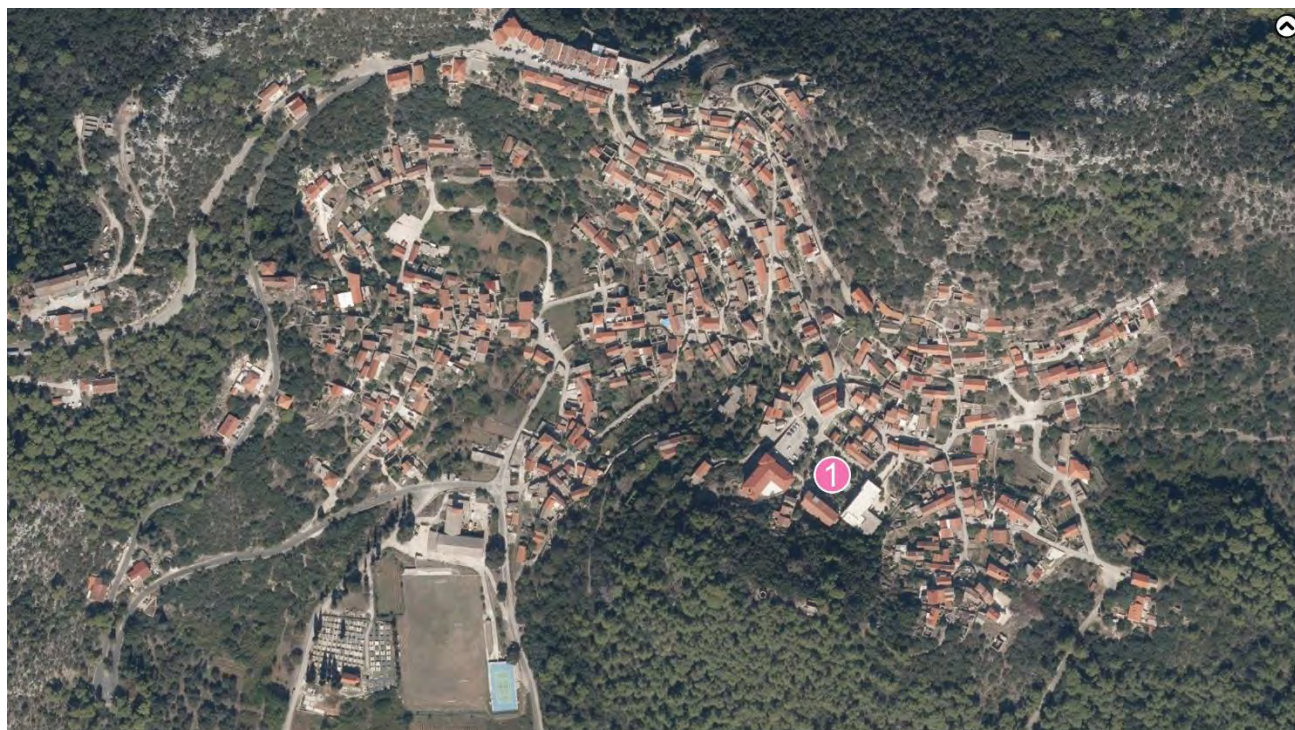

Fotografija 19. Park Bašta, Lastovo.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Parkovi su cjelovito uređene, otvorene i jasno prepoznatljive zelene površine koje su rezervirane za javne potrebe građana i namijenjene su primarno za rekreaciju. To su višefunkcionalni prostori u kojima uobičajeno dominira vegetacija te vođeni elementi, staze, oprema za druženje, sport, spomenici i dr. Funkcionalno oblikovanje parka određuju prirodne karakteristike prostora, ciljane namjena i potrebe stanovnika. Parkovi su u gradskim centrima vrlo često uređeni kao šetnice s planski zasađenim travnatim površinama, najčešće s manjom prisutnosti drveća (MPGI, 2023).

Na području Općine Lastovo evidentiran je samo jedan planski uređen javni parkovni prostor – Park Bašta, smješten u središnjem dijelu naselja Lastovo. Riječ je o iznimno značajnoj krajobrazno-arhitektonskoj i kulturno-povijesnoj cjelini. Svojim položajem i oblikovanjem Park Bašta se urbanističko - morfološki integrira u strukturu naselja te se funkcionalno nadovezuje na glavne komunikacijske osi i javne prostore. U tom smislu, on odražava tradicionalni koncept "bašte" u dalmatinskim urbanim sredinama, koji ujedinjuje elemente vrta, perivoja i društveno-memorijalnog prostora. Povijesno formiranje parka datira s kraja 19. i početka 20. stoljeća, kada je prostor nekadašnjih terasa i obradivih parcela transformiran u oblikovanu zelenu površinu. Prostorna kompozicija parka temelji se na kombinaciji nagibnog terena, niskih kamenih suhozida (zidova), staza i terasa. Vegetacijska struktura čini važnu sastavnicu identiteta prostora – zasađeni su borovi (*Pinus halepensis*), čempresi (*Cupressus sempervirens*), ružmarin, lavanda i lovor, čime se ostvaruje mediteranski karakter sadnje i kontinuirani zeleni okvir. Vizualno prepoznatljiva linija visokih stabala borova i čempresa definira rub parka i stvara ambijentalni kontrapunkt u strukturi naselja. Unutar parka smješten je i spomenik palim borcima iz Drugog svjetskog rata, čime prostor dobiva dodatnu memorijalnu i simboličku dimenziju, što dodatno ukazuje na njegovu društvenu važnost kao mjesta kolektivnog pamćenja i okupljanja. Park stoga ima višeslojnu funkciju – ekološku, reprezentativnu, edukativnu, rekreativnu i simboličku.

MJERILO 1:2500

PARKOVI NA PODRUČJU OPĆINE LASTOVO**1 PARK "DOLAC"**

Grafički prikaz 57. Parkovi na području Općine Lastovo.

Izvor podataka: DGU, Terenska istraživanja, obrada autora.

U prostorno-planskoj dokumentaciji Općine Lastovo Park Bašta klasificiran je kao krajobrazno oblikovani prostor unutar zaštićene kulturno-povijesne cjeline naselja Lastovo, pri čemu je naglašena potreba očuvanja izvorne morfologije, vegetacijske strukture i materijalnosti. Planske smjernice uključuju revitalizacijske mjere manje intervencije, poput obnove klupa, postavljanja edukativnih i interpretacijskih ploča te uređenja postojećih pješačkih staza, bez narušavanja izvornog ambijenta. U kontekstu održivog prostornog razvoja, Park Bašta ima ključnu ulogu kao jedina organizirana javna zelena površina naselja, koja povezuje povijesnu matricu prostora s aktualnim potrebama za kvalitetnim javnim prostorima. Njegovo očuvanje, kao i planska valorizacija i revitalizacija, pridonose očuvanju kontinuiteta povijesnog krajolika, jačanju kulturnog identiteta lokalne zajednice te razvoju društvene kohezije i urbane otpornosti otočnog naselja.

6.6.2. GRADSKA/URBANA ŠUMA

Gradska ili urbana šuma jest prirodna ili zasađena šuma koja se nalazi u urbanome području; odnosno uklopljena je ili smještena uz izgrađeni prostor te je većinom okružena stambenim zonama. Može se oblikovati kao parkovna površina, a smislenim gospodarenjem zadržava se izvorna struktura šume. Funkcionalno-oblikovne karakteristike određene su prirodnim obilježjima; sastoje se od drveća i grmolike vegetacije te prizemnog raslinja i trave. Unutar gradske šume mogu biti izdvojeni dijelovi za rekreaciju sa stazama za hodanje, bicikliranje, igralištima za djecu, prostorima za slobodnu šetnju kućnih ljubimaca i prostorima za javna događanja (MPGI, 2023).

U analitičkom dijelu Strategije obrađene su šume i šumsko zemljište, pri čemu je utvrđeno da na području Općine Lastovo nisu prisutne gradske ili urbane šume u užem smislu, odnosno one koje bi po svojim prostornim obilježjima, funkciji i pristupačnosti zadovoljile kriterije ove kategorije prema važećim zakonodavnim i stručnim okvirima. Prevladavajuće šumske površine imaju pretežno zaštitnu i prirodnu funkciju, nalaze se izvan naseljenih područja te nisu strukturirane niti opremljene za svakodnevno korištenje u urbanom kontekstu, što isključuje njihovu klasifikaciju kao urbane šume u skladu s definicijama zelene urbane infrastrukture.

6.6.3. POVRŠINE ZA SPORT I REKREACIJU

Uobičajeno su samostalne površine koje su namjenski uređene i opremljene za sport i rekreaciju. U oblikovanju često sadržavaju elemente krajobrazne vrijednosti. Uključuju otvorena sportska igrališta te prateće sportske građevine. U strukturi moraju prevladavati prirodne zelene površine na tlu namijenjene za različite sportove na otvorenome, npr. nogomet, atletiku, streličarstvo, golf, jahački sport, vanjske bazene; kao i za rekreaciju sa spravama za vježbanje na otvorenome, igrališta za djecu i mlade, igrališta i poligone za trening ili boravak pasa, a služe i za druge namjene. Svi su vanjski prostori cjelovito uređeni, javno dostupni i često se nalaze u blizini stanica javnoga prijevoza (MPGI, 2023).

Na području Općine Lastovo razvijena je sportsko-rekreacijska infrastruktura koja uključuje više funkcionalnih zona i sadržaja namijenjenih sportu, rekreaciji i javnoj uporabi, a prostorno su raspoređeni unutar i izvan naselja. Jedan od ključnih sadržaja je tenisko igralište smješteno u blizini nogometnog igrališta "Omladinac" u Lastovu, unutar zone označene kao RN4. Riječ je o uređenom vanjskom sportskom prostoru koji služi kao igralište, ali i kao baza teniskog kluba i škole tenisa, što uključuje organizirane treninge i edukacijske programe za djecu i odrasle. Tijekom ljetnih mjeseci na igralištu se provode sportski kampovi, čime sadržaj dobiva sezonsku dinamiku te potiče rekreativni turizam. Ovo igralište dostupno je i lokalnom stanovništvu i posjetiteljima otoka, najčešće putem najave, članstva u klubu ili organiziranih termina. Lokacija mu je povoljna – nalazi se u blizini naselja, čime je lako dostupno, a oblikovno se uklapa u krajobraznu strukturu, čime zadovoljava uvjete prostorno-planskog uređenja.

Tablica 46. Površine za sport i rekreaciju .

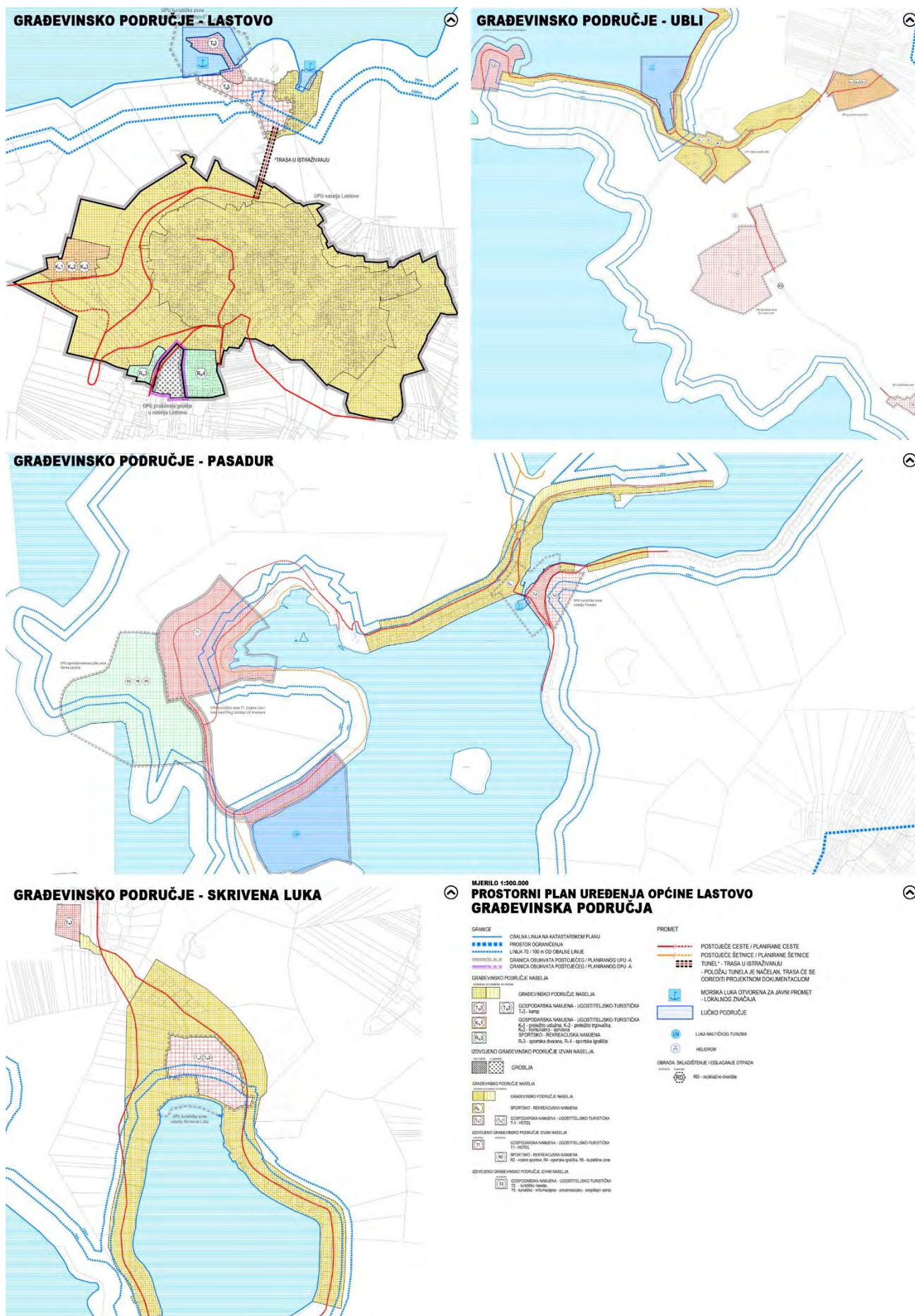
–	NAZIV	VRSTA ZONE	LOKACIJA	OPIS SADRŽAJA	DOSTUPNOST	IZVOR
01.	Dječje i malonogometno igralište ¹⁰⁸	RN (unutar naselja)	Lastovo	Otvoreno igralište; malonogometno igralište, dječje sprave, mogućnost sprava za tjelovježbu	Javno dostupno, u blizini naselja	PPUO čl. 91; RN4 zona
02.	Nogometno igralište "Omladinac" ¹⁰⁹	RN4 (sportska zona)	Lastovo – jugoistok	Glavno igralište za rekreativni nogomet; moguće natkrivanje tribine i svlačionice	Javno dostupno, u blizini naselja	PPUO čl. 91; grafički prikaz RN4
03.	Tenisko igralište (klub i škola) ¹¹⁰	RN4 (unutar naselja)	Uz igralište Omladinac	Uređeno igralište; klub i škola tenisa, ljetni kampovi, dostupno lokalno stanovništvu i turistima	Javno dostupno, u blizini naselja	PPUO, TZ, Općina
04.	Planirana zona Velika Letišća	R2, R4, R6 (izvan naselja)	JI obala otoka	Zona za vodene sportove, igrališta i kupalište; zelene površine, mogućnost kampova, privremeni objekti	Planirano	PPUO čl. 91 i opis zone R
05.	Sportski sadržaji uz Hotel Solitudo	TN1 / RN (turističko-rekreativna)	Pasadur	Teniski teren, bazen, rekreacija za goste hotela; moguć povremeni pristup mještanima	Privatno-javno	PPUO, Hotel info
06.	Sportsko-rekreacijska zona Ubli	RN (unutar naselja)	Ubli	Otvoreni prostor za igrališta i moguću sportsku dvoranu; rekreativno središte za jug otoka	Planirano	PPUO čl. 91; zona RN
07.	Teren odbojke na pijesku	Unutar turističke zone	Lastovo (uvala sv. Mihovila)	Igralište u pijesku	Postojeće	Terenska istraživanja

Izvor podataka: Prostorno – planska dokumentacija, evidencija o komunalnoj infrastrukturi, obrada autora.

¹⁰⁸ *1031/1 k.o. Ubli (Evidencija o komunalnoj infrastrukturi Općine Lastovo).

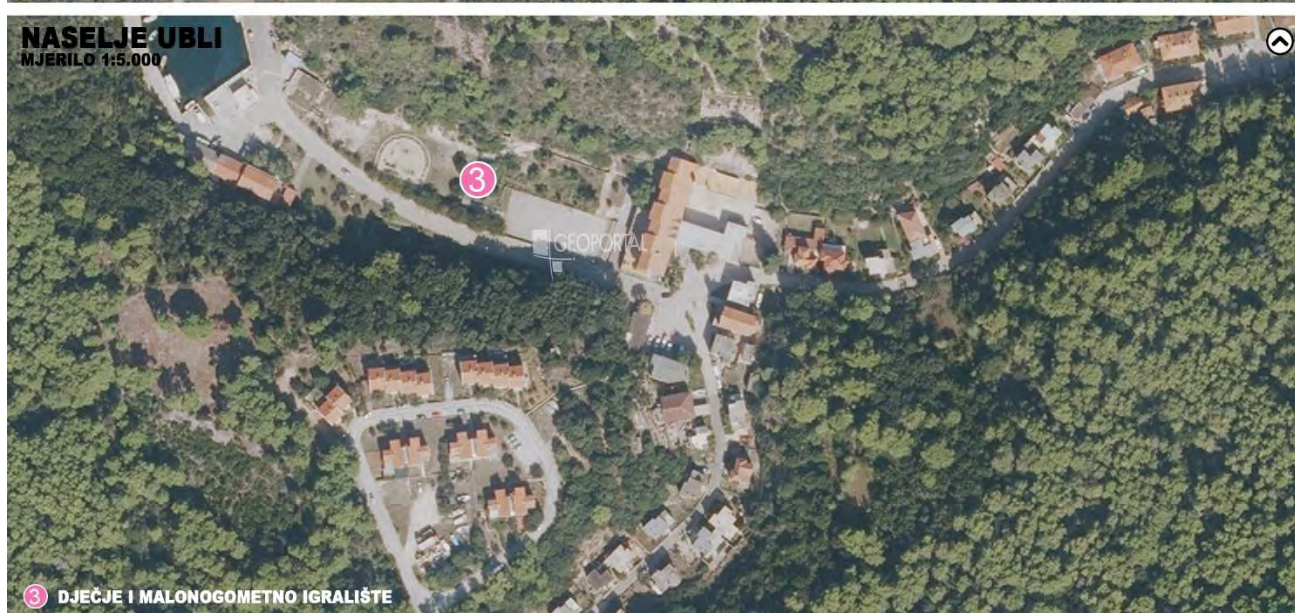
¹⁰⁹ 4437, 4438, 4439, 4440, 4442, 4443/1, 4443/2, 4575/2, 4575/1, 4523, 4529, 4530, 4503/1, 4502, 4473, 4477, 4496, 4493, 4492, 4483, 4498, 4494, 4478/1, 4478/2, 4478/3, 4460/2, 4460/3, 4455, 4447, 4448, 4449, 4446, 4445, 4450, 4451/1, 4451/2, 4451/3, 4444, 4459, 4454, 4460/1, 4479, 4461, 4462, 4463, 4464, 4465, 4466, 4457, 4474, 4475, 4476, 4466/1, 4466/2, 4467, 4468, 4469, 4470, 4472, 4513/1, 4514, 4515, 4516, 4517, 4518/1, 4518/2, 4519, 4528, 4522, 4521, 4520, 4580 k.o. Lastovo (Evidencija o komunalnoj infrastrukturi Općine Lastovo).

¹¹⁰ 4468, 4470. 4514, 4518(1, 4518/2, 4519, 4520, 4575/1, 4575/2 k.o. Lastovo (Evidencija o komunalnoj infrastrukturi Općine Lastovo).

Grafički prikaz 58. Građevinska područja naselja – Lastovo, Ubli, Pasadur, Skrivena luka.

Izvor podataka: Prostorni plan uređenja Općine Lastovo, obrada autora.

Grafički prikaz 59. Površine za sport i rekreaciju.

Izvor podataka: DGU, Terenska istraživanja, obrada autora.

Fotografija 20. Igralište odbojke na pijesku u uvali sv. Mihovila.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

6.6.4. TRAVNJAK

Zelene površine čiji biljni pokrov pretežito tvore trave, sadrže vrlo malo drveća i grmova i nastali su antropogeno. Prisutni su kao samostalna zelena površina i najčešća su forma u otvorenim prostorima. Tvore jasno omeđen prostor bez kompleksne strukture i njima dominira razmjerno jednolična tekstura i boja. U urbanim područjima ovisno o namjeni mogu zaživjeti kao ukrasni travnjaci uz značajne građevine javne namjene, stambene zgrade i dio parkova, sportski travnjaci i travnjaci za golf terene, a u navedenu se tipologiju svrstavaju upotrebnii ili ukrasni travnjaci na javnim površinama za koje nije ograničen slobodan pristup (MPGI, 2023.).

Na temelju tipoloških obilježja travnjaka definiranih u važećim prostorno-planskim i krajobraznim dokumentima, utvrđeno je da na području Općine Lastovo nisu prisutni travnjaci u smislu urbanih ili planski oblikovanih zelenih površina koje bi udovoljavale navedenim kriterijima. Iako su na prostoru naselja prisutni manji zeleni pojasevi, ne postoje kontinuirane, antropogeno oblikovane površine s pretežitim biljnim pokrovom travnjaka, koje bi bile prostorno jasno omeđene, održavane i funkcionalno definirane kao ukrasni, upotrebnii ili sportski travnjaci. Također, na području Općine nisu identificirane namjenski uređene travnate površine uz javne institucije, stambene zone ili sportske sadržaje koje bi imale obilježja krajobrazno oblikovanih urbanih travnjaka s dostupnošću za svakodnevno korištenje građana. Time se potvrđuje da se ova vrsta zelene infrastrukture ne pojavljuje kao prostorni i funkcionalni element u naseljima Općine Lastovo, već prevladavaju prirodne ili poluprirodne vegetacijske cjeline i prohodne travnate površine ruralnog karaktera, koje nemaju status uređenih javnih travnjaka.

6.6.5. BOTANIČKI VRT, ARBORETUM, ZOOLOŠKI VRT

Botanički se vrtovi, arboretumi i zoološki vrtovi ne svrstavaju u javne parkove, već se smatraju muzejima na otvorenome. Samostalna su zelena površina. Prostor je jasno omeđen s prepoznatljivim ulazima. Unutarnja struktura je kompleksna, i kombinacija je različitih elemenata, slobodnog krajobraznog oblikovanja i geometrijskog pristupa; spomenuto uključuje brojne elemente odgovarajuće oblikovne vrijednosti, opremu kao i potrebne građevine. Ovi prostori imaju istaknutu uloga kao destinacija za opuštanje, odmor i šetnju unutar urbanoga tkiva. Zbog samih karakteristika prostora i često povijesne važnosti, ističu se kao lokacije za kulturna događanja te inspirativni prostor za umjetnost i brojna događanja a imaju i izraženu edukativnu ulogu (MPGI, 2023.).

Na području Općine Lastovo nije prisutna kategorija botaničkog vrta, arboretuma niti zoološkog vrta, kako je definirana u relevantnoj prostorno-planerskoj i krajobraznoj tipologiji. Takvi prostori, koji se smatraju muzejima na otvorenome s izraženom edukativnom, znanstvenom i kulturnom funkcijom, nisu identificirani unutar urbanog tkiva ili šireg prostora općine.

Njihova odsutnost povezana je s veličinom naselja, otočnom specifičnošću i pretežito prirodnim karakterom zelenih površina, koje nisu strukturirane u kompleksne, omeđene cjeline s pratećom infrastrukturom i sadržajima karakterističnima za ovu vrstu zelene infrastrukture.

6.6.6. PERIVOJI

Perivoj se razlikuje od parka i vrta po umjetničkoj i kreativnoj ambiciji – perivoj je doslovno arhitektura organskome materijalu. Perivoj predstavlja visoko kultivirani vanjski prostor koji je samostalan ili vrlo često smješten uz povijesne građevine, dvorce, plemićke posjede, crkve i ljetnikovce. U urbanome prostoru prisutni su javni gradski perivoji, lječilišni perivoji i biskupski perivoji. Uređenje perivoja ovisi o povijesnome razdoblju osnutka i vrlo je često krajobraznog stila. Kompozicija se sastoji od četiriju osnovnih elemenata – terena, vegetacije, vode i stijene. Dominira izmjena drveća i grmlja s travnatim površinama, dok je cvijeće zastupljeno u manjoj mjeri. Sadrže brojne funkcionalne i estetske elemente poput paviljona, mostića, sjenica, vodenih elemenata te definiranih staza i vrtne plastike, a ponekad i dekorativne vrtove i voćnjake. Inspirativna su mjesta svrhovitih ili pak rekreativnih okupljanja stanovnika, održavanja kulturnih i drugih događanja, a tom se namjenom postiže socijalna uključenost i osjećaj pripadnosti zajednici (MPGI, 2023.).

Na temelju definiranih obilježja perivoja kao visoko kultiviranih i umjetnički oblikovanih vanjskih prostora s izraženim estetskim, povijesnim i društvenim značajem, utvrđuje se da na području Općine Lastovo nisu prisutni perivoji u urbanističkom, arhitektonskom ili krajobraznom smislu. Ne postoje prostori koji bi svojim oblikovanjem, stilskim značajkama i funkcionalnom opremom odgovarali ovoj kategoriji zelene infrastrukture.

6.6.7. ZELENI KONSTRUKTIVNI ELEMENTI NA ZGRADAMA

Zeleni su krovovi najčešće ravnih ploha, a rjeđe su kosi/nagibni. Prekriveni su vegetacijom - a sam sastav zelenoga krova čini nekoliko različitih funkcionalnih slojeva, drenaža, filtera, supstrata te završnog sloja vegetacije. Razlikuju se ekstenzivni zeleni krovovi koji se sastoje poglavito od otpornih trajnica poput sukulenata i trava otpornih na sušu; te intenzivni zeleni krovovi koji su složeniji te sadrže kombinaciju različitih biljaka poput trajnica, grmlja, trava i stabala a mogu biti namijenjeni i za uzgoj povrća i voća. Zeleni su zidovi okomito izgrađene samostalne strukture prekrivene vegetacijom; često su izgrađeni od modularnih ploča ili drugih konstruktivnih okvira koje služe za smještaj različitih vrsta medija za uzgoj, o čemu pak ovisi odabir vegetacije koja posljedično nalaže i modalitete potreba za održavanjem (MPGI, 2023.).

Na području Općine Lastovo nisu identificirani zeleni krovovi ni zeleni zidovi kao elementi zelene urbane infrastrukture. Ova kategorija, koja uključuje tehnički složene sustave vegetacijskog prekrivanja krovnih i vertikalnih površina s višestrukou funkcijom – ekološkom, estetskom, klimatskom i proizvodnom – nije prisutna ni u obliku ekstenzivnih ni intenzivnih zelenih krovova, niti su evidentirane strukture koje bi mogle funkcionirati kao zeleni zidovi. Njihova odsutnost može se povezati s tradicionalnom građevinskom tipologijom naselja, u kojoj prevladavaju kosi krovovi, kamena arhitektura i niska razina urbanih tehničkih sustava, što ograničava implementaciju ovakvih suvremenih, infrastrukturno zahtjevnih zelenih rješenja.

6.6.8. PRODUKTIVNA ZELENA INFRASTRUKTURA

Produktivna je zelena infrastruktura smještena u gradskim naseljima i održavaju je žitelji dotičnih naselja. Radi se ili o neplanskim zajedničkim vrtovima koji su nastali na slobodnome javnom zemljištu, a koji su zaživjeli na temelju neformalnih inicijativa stanara obližnjih zgrada i udruga civilnog društva ili pak o formalnim gradskim vrtovima koji su pokrenuti javnim pozivom upućenim gradovima i općinama, gdje građani imaju mogućnost ostvariti besplatno korištenje parcele ili je dopušteno koristiti ju uz minimalnu godišnju naknadu. U formalnim urbanim vrtovima prostor je jasno krajobrazno oblikovan s izraženom podjelom na pojedinačne parcele u redovima koji su međusobno povezani puteljcima. Na pojedinačnim parcelama uzgaja se povrće i voće (jagodasto voće), začinsko bilje te cvijeće za osobne potrebe. Ostali tipovi produktivne zelene infrastrukture kao što su urbane farme, rasadnici i javni voćnjaci imaju izraženiju gospodarsku funkciju i predstavljaju pridruženi tip elementa zelene infrastrukture (MPGI, 2023.).

Na području Općine Lastovo nije identificirana produktivna zelena infrastruktura u obliku formalnih ili neformalnih urbanih vrtova, urbanih farmi, rasadnika ili javnih voćnjaka. Odsutnost ovakvih elemenata može se objasniti tipologijom izgradnje naselja, u kojoj prevladavaju obiteljske kuće s pripadajućim privatnim vrtovima i okućnicama, što umanjuje potrebu za organiziranim zajedničkim ili javnim urbanim vrtovima u užem smislu. U tom kontekstu, uzgoj povrća, voća i bilja dominantno se odvija u okviru privatnog vlasništva, što zamjenjuje funkciju javno dostupne produktivne zelene infrastrukture.

6.6.9. INTEGRIRANI SUSTAVI URBANE ODVODNJE

Najčešće rješenje za integrirani sustav urbane odvodnje jest kišni vrt ili bioretenecija. To je biljem zasađena depresija koja omogućuje prikupljanje oborinske vode s nepropusnih površina poput krovova, pješačkih i kolnih površina te aktivira njezino upijanje u podzemlje. Najčešće su trapezoidne forme s plitko oblikovanom depresijom. U naravi zatječemo nekoliko osnovnih tipova: klasični kišni vrt, kišni vrt na nepropusnoj podlozi i kišni vrt u posudama. Sastoji se od donje (nepropusne) podloge, drenažnog sloja s perforiranom cijevi, granulacijskog materijala i biljaka (trajnice, grmlje i drveće). Zbog zamjetne vegetacije kišni vrt može poboljšati vizualnu i estetsku percepciju prostora grada. Kada je u blizini infrastrukture za odmor - može se rabiti za pasivni odmor i neformalno druženje građana (MPGI, 2023.).

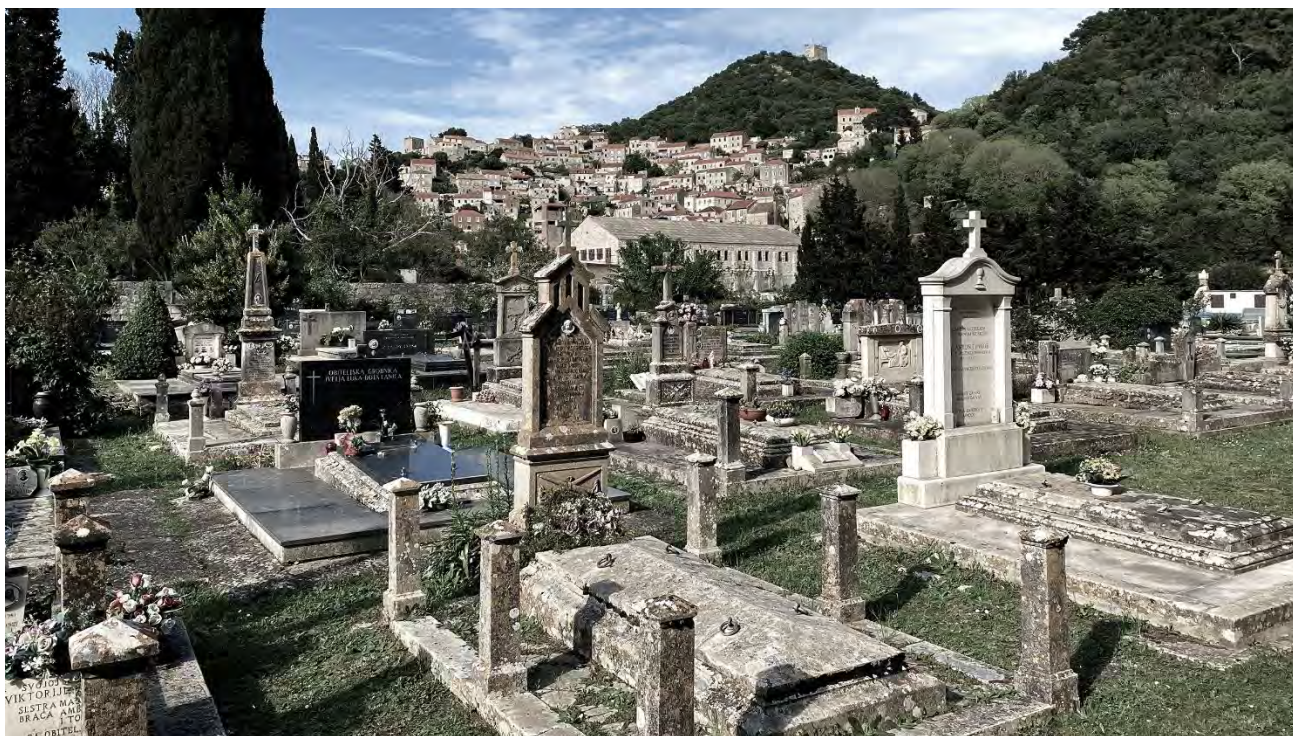
Na području Općine Lastovo nije prisutna kategorija kišnih vrtova ili drugih oblika integriranih sustava urbane odvodnje, kao što su bioretenzijski sustavi. Takvi prostori, koji predstavljaju funkcionalnu kombinaciju krajobraznog oblikovanja i tehničkog sustava za zadržavanje i infiltraciju oborinske vode, nisu evidentirani ni u klasičnom obliku ni u varijantama na nepropusnoj podlozi ili u posudama. Njihova odsutnost može se povezati s karakterom naselja – niskom gustoćom izgrađenosti, pretežito prirodnim okolišem, ograničenom površinom nepropusnih podloga te nedostatkom potreba i infrastrukture za primjenu takvih sustava u kontekstu urbane odvodnje.

6.6.10. URBANA MOČVARA

Urbana močvara jest oblikovana plitka depresija gusto zasađena biljnim materijalom, a smještena je unutar ili oko urbanog područja. Može biti prirodno ili umjetno oblikovana. Umjetno izgrađeni močvarni sustav funkcionalno je namijenjen pročišćavanju oborinskih voda, uz trajno zadržavanje određenog volumena vode, a sastoji se od više sekcija različitih dubina korita, i to obično do šest metara dubine. Oblikuje se tako da oponaša prirodni močvarni sustav te je dimenzijama često dominantan element u prostoru. Močvarni sustav ima izraženu ulogu u smanjenju urbanih poplava i suša, pročišćavanju oborinske vode, prilagodbi na klimatske promjene, smanjenju utjecaja urbanog toplinskog otoka i smanjenju erozije tla. Također se može rabiti kao mjesto za odmor i rekreaciju te druge edukativne aktivnosti harmonično povezane s boravkom u prirodi (MPGI, 2023.).

Na području Općine Lastovo nije prisutna urbana močvara, niti su evidentirani prirodni ili umjetno oblikovani močvarni sustavi unutar ili u neposrednoj blizini naseljenih područja. Takav oblik zelene infrastrukture, koji kombinira hidrološku funkciju s ekološkom, edukativnom i rekreacijskom vrijednošću, nije razvijen niti planiran u okviru postojećih prostornih struktura ili infrastrukturnih zahvata. Njegova odsutnost može se objasniti prirodnim reljefnim i hidrološkim uvjetima otoka, manjkom urbaniziranih vodonosnih depresija te ograničenim potrebama za tehnički složenim sustavima za pročišćavanje oborinske vode u uvjetima niske gustoće naseljenosti i ograničenih impermeabilnih površina.

6.6.11. KRAJOBRAZNO UREĐENA GROBLJA

Fotografija 21. Groblje Lastovo s crkvom. Sv. Marije u polju.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Tablica 47. Mjesno groblje na području Općine Lastovo.

–	NAZIV	KATASTARSKA ČESTICA	TREKUTNO KORIŠTENJE
01.	Mjesno groblje lastovo	4497/1, 4497/2, 4499, 4473, 4503/2, 4502, 4503/1, 4503/1, 4512/2, 4513/2, 4538, 4511/1, 4511/2, 4509/2, 4510, 4544, 4508, 4507, 4547/3, 4505, 4506, 4504, 4550, 4501, 28 zgr, 5612, 5615, 5616, 5614, 5617, 4500/1, 4500/2, 4530, 4530, 4540, 4546, 4513/1, 4548, 4545/2, 5581, 5607, 5608, 5610, 5609, 5611, 5613/1, 5613/2, 5623, 5621, 5620, 5619, 5618, 5624/1, 5625, 5626, 5666, 5606/3, 5668, 5665, 13185 sve k.o. Lastovo	Aktivno

Izvor podataka: Evidencija komunalne infrastrukture Općine Lastovo, terenska istraživanja, obrada autora.

Grobље je ograđeni prostor zemljišta na kojem se nalaze grobna mjesta, komunalna infrastruktura i prateće građevine. Klasificira se kao komunalna građevina u vlasništvu grada ili općine na čijem se području nalazi. Pojedina su groblja zbog parkovnih obilježja i značajki proglašena spomenicima parkovne arhitekture. Upravo se parkovna groblja te hibridna parkovno – arhitektonska groblja ističu kao sastavnice zelene infrastrukture. Parkovni tipovi groblja formirani su travnatim elementima s pravilnim nizovima stabala; planirani su u ortogonalnom sustavu s pravilno raspoređenim grobnim mjestima. U primorskome dijelu Hrvatske parkovna groblja karakteriziraju i brojne nanizane kapele. U arhitektonskom tipu groblja dominiraju građevine različitog tipa i oblika, a najčešće su omeđene trijemovima (MPGI, 2023.).

Grobље u Lastovu predstavlja jednu od ključnih prostorno-funkcionalnih i kulturno-povijesnih cjelina u sastavu naselja, s višeslojnom simboličkom, urbanističkom i krajobraznom vrijednošću. Smješteno na jugoistočnom rubu povijesne jezgre naselja, groblje je organizirano na blagoj padini s vizualnim otvaranjem prema okolnom krajobrazu, pri čemu je njegova dispozicija prilagođena konfiguraciji terena te pravilno parcelirana i ograđena suhozidom. Lokacija groblja upućuje na kontinuitet prostorne logike tradicijskog planiranja – smještaj izvan užeg centra naselja, ali u njenoj neposrednoj blizini, čime se osigurava povezanost sa svakodnevnim životnim i simboličkim prostorima zajednice.

Povijesna struktura groblja ukazuje na višestoljetni kontinuitet ukopa, pri čemu su najstariji grobni artefakti povezani s lokalnom sakralnom arhitekturom i običajima, dok se tijekom 19. i 20. stoljeća razvija sustavniji oblik uređenja, sa segmentacijom grobnih mjesta, izgradnjom staza, kapela i ogradnih zidova. Dominantna prostorna točka groblja je kapela sv. Marije u polju, koja uz svoju liturgijsku funkciju ima i ulogu memorijalnog središta te ističe važnost crkveno-seoskih relacija u organizaciji smrti i sjećanja. Samo groblje organizirano je u pravilne redove s obiteljskim grobnicama, nadgrobni spomenicima i ukrasnom vegetacijom, u skladu s tradicijom mediteranskog gradića s izraženim identitetom lokalne zajednice.

MJERILO 1:2500

GROBLJA NA PODRUČJU OPĆINE LASTOVO**1 GROBLJE LASTOVO S CRKVOM SV. MARIJE U POLJU**

Grafički prikaz 60. Mjesno groblje u naselju Lastovo.

Izvor podataka: DGU, Terenska istraživanja, obrada autora.

Kao prostorni entitet, groblje u Lastovu integrira elemente krajobrazne arhitekture, memorijalne funkcije i povijesno-umjetničke baštine. Nadgrobni spomenici, često izvedeni u kamenu, nose vrijedna obrtnička obilježja, lokalne epitafe i ikonografiju koja svjedoči o kulturnom i socijalnom identitetu obitelji i zajednice. Osim toga, prisutnost tradicionalne vegetacije – čempresa, lavande, ružmarina – doprinosi ambijentalnosti prostora, naglašavajući njegovu refleksivnu i kontemplativnu funkciju. U prostorno-planskoj dokumentaciji Općine Lastovo groblje je klasificirano kao posebna namjena – prostori sakralne i memorijalne funkcije, uz definirane uvjete za širenje, uređenje i konzervaciju. Poseban naglasak stavlja se na očuvanje vizualne integracije groblja u krajobraz, održavanje tradicionalnih materijala i tipologije grobnih spomenika, te sprječavanje urbanizacije i neskladnih intervencija u okolnom prostoru. Prema strateškim odrednicama razvoja naselja, planira se i dodatno opremanje groblja komunalnom infrastrukturom. Zaključno, groblje u Lastovu predstavlja više od prostorne infrastrukture – riječ je o kulturnom krajoliku visoke ambijentalne i identitetske vrijednosti. Njegova prostorna organizacija, simbolički značaj i uklopljenost u krajobraz čine ga jednim od temeljnih elemenata povijesne slike naselja te pozivaju na odgovorno planiranje, redovito održavanje i kulturnu interpretaciju kao dio očuvanja lokalne baštine.

6.6.12. BROWNFIELD POVRŠINE

Grafički prikaz 61. Područje vojarni u Jurjevoj luci na otoku Prežba.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Brownfield površine su napuštene površine nekadašnjih industrijskih i vojnih kompleksa, većih kompleksa druge namjene ili su to pak neizgrađene površine, a koje su tijekom niza godina izgubile svoju osnovnu funkciju. U kontekstu urbane obnove ove su površine od velike važnosti jer su vrlo često smještene u užoj urbanoj jezgri. Za ovakve površine mogu se predvidjeti dva načina korištenja: kao privremena ili trajna namjena za zelenu infrastrukturu. Za svaku brownfield površinu potrebno je definirati način korištenja u skladu s inventarizacijom vegetacije nastale prirodnom sukcesijom i važnosti postojećeg stanja u kontekstu širega razvoja zelene infrastrukture. Spomenuti tip površina okarakteriziran je zatvorenosću i često je omeđen prema okolnom prostoru i vizualno je zaštićen te ima ograničen pristup. Oblikovanje treba prilagoditi potrebama novih korisnika i infrastrukturi prethodne namjene (MPGI, 2023.).

Sukladno podacima iz Registra brownfield područja Ministarstva prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, na području Općine Lastovo trenutno nisu evidentirana formalna brownfield područja. Ipak, unatoč izostanku službene klasifikacije, prostor Općine obiluje značajnim napuštenim i neaktivnim objektima te prostornim cjelinama, osobito onima proizašlim iz nekadašnje vojne namjene. Riječ je o strukturama i lokalitetima koje svojim fizionomijama, površinom i prostornim potencijalom imaju obilježja brownfield prostora te zahtijevaju sustavni pristup obnovi i prenamjeni. U nastavku se daje pregled najvažnijih takvih lokaliteta na području Općine, s naglaskom na njihovu prostornu poziciju, karakteristike i mogućnosti integracije u suvremene razvojne tokove.

Napušteni vojni objekti na području Lastovskog otočja predstavljaju jedinstvenu prostornu, povijesnu i kulturnu baštinu koja svjedoči o desetljećima zatvorenosti otoka zbog njegove strateške vojne funkcije unutar obrambenog sustava bivše Jugoslavije. Tijekom druge polovice 20. stoljeća Jugoslavenska narodna armija (JNA) izgradila je čitav niz vojnih objekata na otoku Lastovu i okolnim manjim otocima, s ciljem kontrole pomorskih putova i obrane južnog Jadrana. Nakon povlačenja JNA 1992. godine, objekti su napušteni i uglavnom prepušteni propadanju, no oni i dalje čine važan segment prostorne strukture i potencijal buduće prenamjene.

Fotografija 22. Okoliš nekadašnje vojarne "Maršalka".

Izvor podataka: Terenska israživanja, obrada autora.

Prema Prostornom planu uređenja Općine Lastovo i Urbanističkom planu uređenja naselja Lastovo na području Lastovskog otočja identificirani su sljedeći napušteni vojni objekti¹¹¹:

- Vojni objekti na otočiću Mrčara – nekadašnja vojna baza smještena na izdvojenom otočiću nasuprot Prežbe,
- Vojni objekti u Jurjevoj luci na otočiću Prežba – obuhvaća više objekata smještenih duž obale luke,
- Potkop "Sito" - podzemni objekt ukopan u otočić Prežba, služio za zaklon plovila, danas devastiran,
- Potkop "Kremena" – drugi vojni potkop na otočiću Prežbi, prostorno manji od "Site", ali također služio za zaklon plovila,
- Vojni hotel "Sirena" – nekadašnja vojna struktura za smještaj osoblja, danas ruiniran objekt u naselju Uble,
- Vojarna u Zle polju – vojni objekti u zaleđu naselja Ubla, danas zarasli i neodržavani,
- Vojarna "Maršalka" – objekti u zaleđu naselja Uble, uz komunikacijski pravac prema Zle polju,
- Vojarna "Pleševo brdo" – položena uzvisinski, služila kao komunikacijska ili signalna točka,
- Vojarna "Velje more" – bivša raketna i topnička baza u južnom dijelu otoka,
- Komplex radarskih i signalnih točaka – dislocirani objekti koji su činili komunikacijsku mrežu vojne obrane, nalaze se na više lokacija, uključujući visove Lastova i Prežbe.

Prostorni plan Općine Lastovo jasno upućuje na to da su svi navedeni objekti dijelovi napuštene vojne infrastrukture, s mogućnošću prenamjene u sadržaje turističke, edukativne, istraživačke ili kulturne namjene, ali uz uvjet zaštite prirodnog okoliša, budući da se znatan dio nalazi unutar obuhvata Parka prirode Lastovsko otočje. U planovima se ističe potreba za očuvanjem strukture i karaktera ovih objekata te predlaže izrada posebnih konzervatorskih elaborata i urbanističko-arhitektonskih studija za svaki značajniji lokalitet. Navedeni objekti danas ne predstavljaju samo izazov za upravljanje prostorom, već i razvojnu priliku – za razvoj memorijalnog, vojnog i pustolovnog turizma, edukacijskih staza i centara za interpretaciju vojne i hladnoratovske baštine. Kroz takve sadržaje moguće je dodatno ojačati lokalnu ekonomiju i identitet otoka, uz očuvanje važnog dijela njegove suvremene povijesti.

¹¹¹ Lokacije vojnih objekata prema prostornom planu prikazani su u poglavlju *Analiza dokumenata prostornog uređenja*.

6.6.13. VODOTOCI, POPLAVNA PODRUČJA I POVRŠINSKE KOPNENE VODE

Fotografija 23. Lokva Lokavje podno naselja Lastovo.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Vodotoci obuhvaćaju vodna i sva javno dostupna obalna područja s pretežitim udjelom prirodnih elemenata. Karakterizira ih linijski oblik i u pravilu imaju primijenjene protupoplavne i druge vodoprivredne mjere. Nekoliko je tipova vodotoka u građevinskim područjima: rijeke, potoci, bujični vodotoci, oteretni kanali, plovni kanali, kanali za navodnjavanje, jezera i ribnjaci, koji zajedno s kišnim vrtovima čine mrežu urbanoga vodnog sustava. Inundacijska područja predstavljaju veliki potencijal za upravljanje oborinskim vodama i za oblikovanje prostora rekreacije i boravka na otvorenome prostoru te su sigurna utočišta biljnih i životinjskih vrsta plavnih područja (MPGI, 2023.).

Vodotoci na Lastovskom otočju izrazito su rijetki i uglavnom privremenog karaktera, što je posljedica izrazite krškosti tla i specifičnih hidrogeoloških uvjeta otoka. Površinske vode zadržavaju se isključivo u depresijama i prirodnim udubljenjima, gdje su tijekom povijesti formirane lokve kao ključni elementi tradicionalne vodne infrastrukture. Najznačajnije među njima su Barje i Veja lokva, koje su služile za napajanje stoke i skupljanje oborinske vode. Lokve imaju i ekološku vrijednost jer predstavljaju staništa za vodozemce i ptice, osobito u sušnim razdobljima. Danas ove mikrohidrološke cjeline, iako više nemaju istu gospodarsku funkciju, ostaju važni krajobrazni i kulturno-povijesni elementi, čija zaštita i revitalizacija doprinose očuvanju biološke raznolikosti i memorije otočnog života¹¹².

¹¹² Stanje vodnih tijela sa lokacijama prikazana su u poglavlju o plavoj infrastrukturi.

6.6.14. TRGOVI

Fotografija 24. Gradska loža kod crkve Sv. Kuzma i Damjana.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Trg je otvoreni gradski prostor potpuno ili djelomično omeđen zgradama ili ulicama. Može biti u potpunosti popločan i bez zelenih površina, te je ovisno o lokaciji i namjeni različitih veličina - od malih urbanih platoa do velikih gradskih trgova. U kontekstu zelene infrastrukture, trg može služiti kao značajan element u stvaranju ekološki održivoga grada, ako sadrži elemente zelenila i vode što može pozitivno utjecati na kvalitetu zraka, smanjenje buke i razinu stresa te također može doprinijeti općem osjećaju ugodnosti boravka na otvorenome prostoru. Na gradskim trgovima vegetacija treba biti otporna na specifične uvjete količine padalina, zbijenost tla i zahtjevnosti održavanja (MPGI, 2023.).

Na području Općine Lastovo, trgovi kao oblik urbanih javnih prostora nisu brojem niti razmjerima usporedivi s većim gradskim sredinama, no ipak predstavljaju značajne funkcionalne i ambijentalne točke unutar naselja, osobito u povijesno formiranom jezgru mjesta Lastovo. Prema prostorno-planskoj dokumentaciji, posebno se ističe glavni trg ispred župne crkve sv. Kuzme i Damjana, koji čini središnji javni prostor naselja Lastovo. Ovaj trg djeluje kao povijesno i simbolički značajan prostor, prostorno definiran građevinama župne crkve, Kneževa dvora te niza stambenih kuća koje oblikuju njegovu arhitektonsku kulisu. Funkcionalno, on predstavlja tradicionalno mjesto okupljanja, javnih manifestacija i društvenog života, a urbanistički se veže uz sustav pješačkih komunikacija, stubišta i ulica koje tvore amfiteatarsku strukturu naselja.

Uz ovaj središnji trg, manji trgovi, odnosno proširenja javnih površina, identificiraju se na spojevima značajnijih pješačkih pravaca ili ispred važnih građevina poput škole, općinske zgrade, tržnice ili kulturnih ustanova. Takvi prostori imaju ulogu lokalnih urbanih čvorišta, često oblikovanih kao popločane površine s klupama, zelenilom i mogućim kioscima. Iako nisu formalno označeni kao trgovi u smislu naziva, njihova urbanistička funkcija odgovara konceptu trga kao mjesta zadržavanja, susreta i društvene razmjene.

U prostornom planu uređenja Općine Lastovo naglašava se potreba očuvanja i revitalizacije povijesne jezgre te posebno uređenje javnih površina s ciljem jačanja njihovih društvenih funkcija. U tom kontekstu, trgovi se promatraju kao ključni elementi urbane strukture, ne samo kao prostori prometa i zadržavanja, već i kao ambijentalne cjeline koje definiraju identitet naselja. Očuvanje izvornog kamenog popločenja, usklađena obnova javne opreme i zaštita vizura koje se s trgova pružaju prema okolnim objektima i pejzažnim elementima navedeni su kao prioritetne mjere prostorno-urbanističkog djelovanja. Zaključno, iako u skromnijem mjerilu, trgovi na području Općine Lastovo nose visoku vrijednost kao nositelji javnog života i kulturno-povijesne baštine, a njihovo očuvanje i obogaćivanje sadržajima ima ključnu ulogu u održivom razvoju urbanog tkiva otočne sredine.

MJERILO 1:2500

EVIDENTIRANI TRGOVI**1 TRG DOLAC 2 TRG PJEVOR 3 TRG PJEVOR 4 TRG KOD GRADSKE LOŽE 5 TRG POKLADA**

Grafički prikaz 62. Evidentirani trgovi na području Općine Lastovo.

Izvor podataka: DGU, obrada autora.

Tablica 48. Trgovi na području Općine Lastovo.

–	NAZIV	KATASTARSKA ČESTICA	TREKUTNO KORIŠTENJE
01.	Trg Dolac	13295 k.o. Lastovo	Javna prometna površina na kojoj nije dopušten promet
02.	Trg Pjevor (i)	6929/76, 6929/20 k.o. Lastovo	Površina se trenutno koristi kao tržnica i stanica za bus i taxi
03.	Trg Pjevor (ii)	*1141/1 k.o. Lastovo	Površina se koristi za potrebe trgovine, udruge, TZ-a i dr.
04.	Trg kod Gradske lože	6348 k.o. Lastovo	Trg uz crkvu Sv. Kuzme i Damjana
05.	Trg Poklada	6721/1, 6720, 6719, 6718 k.o. Lastovo	Trg je nedavno izgrađen te se koristi za potrebe raznih manifestacija.
06.	Trg sv. Petra	1322/1 k.o. Lastovo (Ubli)	Prometnica i parking

Izvor podataka: Evidencija komunalne infrastrukture Općine Lastovo, terenska istraživanja, obrada autora.

Na temelju dostupne evidencije, na području naselja Lastovo unutar Općine Lastovo identificirano je šest značajnih trgova, koja imaju različite prostorne, funkcionalne i povijesne karakteristike. Osnovni podaci o trgovima prikazani su u prethodnoj tablici.

Trg Dolac funkcionira kao pješačka površina bez dopuštenog motornog prometa. Riječ je o prostoru potencijalno visokog javnog značaja, koji se može dodatno valorizirati kroz urbane sadržaje i zadržavanje ambijentalnog karaktera. Njegova prostorna izolacija od prometa čini ga pogodnim za društvena okupljanja, manje manifestacije i integraciju krajobraznih elemenata.

Trg Pjevor, iako nije formalno registriran kao trg, funkcionalno zadovoljava kriterije urbanog čvorišta. Obavlja kompleksnu ulogu lokalne tržnice, ali i ključne prometne točke – autobusnog i taxi stajališta. S obzirom na kombiniranu funkciju, prostorno-planerski ga je važno sagledati kao višenamjenski javni prostor, s potrebom za redefiniranjem prostorne organizacije i infrastrukturnim uređenjem.

Trg kod Gradske lože čini povijesnu jezgru naselja i ujedno je najvažniji javni prostor u simboličkom, vjerskom i identitetskom smislu. Smješten uz crkvu sv. Kuzme i Damjana, okružen Kneževim dvorom i nizom vrijednih povijesnih građevina, predstavlja središnji reprezentativni trg, iznimne ambijentalne i krajobrazne vrijednosti. Ovaj prostor nosi potencijal za kulturne manifestacije, interpretaciju baštine te dodatno jačanje uloge trga u društvenom životu zajednice. Svi navedeni trgovi čine prostorne točke od posebnog značaja za valorizaciju i buduće planiranje razvoja javnih površina Općine Lastovo. Njihova funkcionalna diferencijacija, kulturna i simbolička vrijednost nameću potrebu za integriranim pristupom zaštiti, uređenju i programiranju javnih sadržaja, osobito u kontekstu održivog razvoja otočnih sredina.

Fotografija 25. Trg Pjevor.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Fotografija 26. Trg Pjevor.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

6.6.15. MORSKA OBALA

Fotografija 27. Obala u Pasaduru.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Antropogeni oblici pojavnosti morske obale uključuju luke, marine, plovne putove i pristaništa, obalne ceste, gradske plaže i plaže uz turističke komplekse; a u tu kategoriju potpadaju i rive, kao mjesta najčešćeg okupljanja stanovnika. U okviru ove tipologije sadržane su i gradska obala, šetnica i plaža. Gradovi smješteni uz morsku obalu, prilikom planiranja zelene infrastrukture, trebaju ostvariti zaštitu prirodnog obalnog područja u funkciji zaštite okoliša, ali i očuvanju specifičnog identiteta lokacije. Način oblikovanja gradske obale i plaže ovisi o primarnoj funkciji prostora, postojećem stupnju izgrađenosti i definiranim mjerama upravljanja okolišem i prostorom (MPGI, 2023.).

U ovoj cjelini analizirana je morska obala u kontekstu prostorno – planske dokumentacije odnosno na temelju kategoriziranih prirodnih i uređenih plaža. Prirodna morska plaža je nadzirana i pristupačna s kopnene i/ili morske strane, infrastrukturno neopremljena, potpuno očuvanog zatečenog prirodnog obilježja te može biti označena plutačama¹¹³ dok Uređena morska plaža je nadzirana i pristupačna svima pod jednakim uvjetima s kopnene i morske strane uključivo i osobama s poteškoćama u kretanju, većim dijelom uređenog i izmijenjenog prirodnog obilježja, te infrastrukturno i sadržajno (tuševi, kabine i sanitarni čvorovi) uređen kopneni prostor neposredno povezan s morem, označen i zaštićen s morske strane. Na kopnenom dijelu uređene plaže mogu se uz sanitarni čvor smjestiti i ostali prateći sadržaji (uslužne djelatnosti: buffet, manji restororan i sl.). Sukladno prostorno – planskoj dokumentaciji prirode i uređene plaže su prikazane u tabličnom prikazu u nastavku.

Tablica 49. Prirodne i uređene plaže.

PRIRODNE PLAŽE		UREĐENE PLAŽE	
1.	Uvala Saplun	1.	Lastovo (Lučica i sv. Mihovil)
2.	Uvala Borova	2.	Ubli (rt Zaglav)
3.	Uvala Korita	3.	Skrivena Luka
4.	Uvala Kružica	4.	Pasadru
5.	Uvala Sito	5.	Prehodišće
6.	Uvala Glavat (otoci Lastovnjaci)	6.	Jurjeva luka
7.	Uska	7.	Uvala Velika Letišća
8.	Barje		
9.	Zace		
10.	Sušac (Portić)		

¹¹³ Odredbama Prostornog plana uređenja Općine Lastovo navodi se da se iznimno može planirati uređenje plaža uvala Borova i uvala Korit od kojih vode postojeće šetnice, ali bez mogućnosti nasipavanja i uređenja sunčališta betoniranjem ili popločavanjem prirodnih stijena i grebena s obzirom na vrijednost i zaštitu područja u kojem se nalaze (Park Prirode "Lastovsko otočje" i ekološka mreža NATURA 2000).

Grafički prikaz 63. Kartirane uvale i plaže na području Lastovskog otočja.

Izvor podataka: DGU, PPUOL, TZ, obrada autora.

Tablica 50. Najznačajnije plaže i uvale pogodne za kupanje.

–	NAZIV PLAŽA I UVALA	–	NAZIV PLAŽA I UVALA
1.	Uvala USka	14.	Uvala Sita
2.	Skrivena luka – Portorosso	15.	Uvala Dragovoda
3.	Skrivena luka – Mali žal	16.	Uvala Zaglav
4.	Uvala Hrvaska	17.	Uvala Perna
5.	Uvala Studeno dance	18.	Uvala Konopljica
6.	Uvala Zace	19.	Uvala Podmrčare
7.	Uvala Sv. Mihovil	20.	Uvala Lučica
8.	Uvala Korita	21.	Uvala Zabarje
9.	Uvala Kručica	22.	Uvala Saplun
10.	Uvala Borova	23.	Uvala Davjenica
11.	Jurjeva luka	24.	Uvala Kujenčeva ropa
12.	Hotelska plaža (Uvala Vejo Lago)	25.	Uvala Portić
13.	Pionir (Uvala Malo Lago, Pasadur)	26.	Uvala Staklena

Izvor podataka: TZS, obrada autora.

Osim prirodnih i uređenih plaža, za potrebe izrade Strategije kartirane su i ostale plaže i uvale, temeljem javno dostupnih podataka objavljenih na mrežnim stranicama turističke zajednice. U prethodnom tabličnom i grafičkom prikazu obuhvaćene su sve uvale i plaže, sukladno podacima iz prostorno-planske dokumentacije te informacijama turističke zajednice.

6.6.16. ZONE ZA TURIZAM

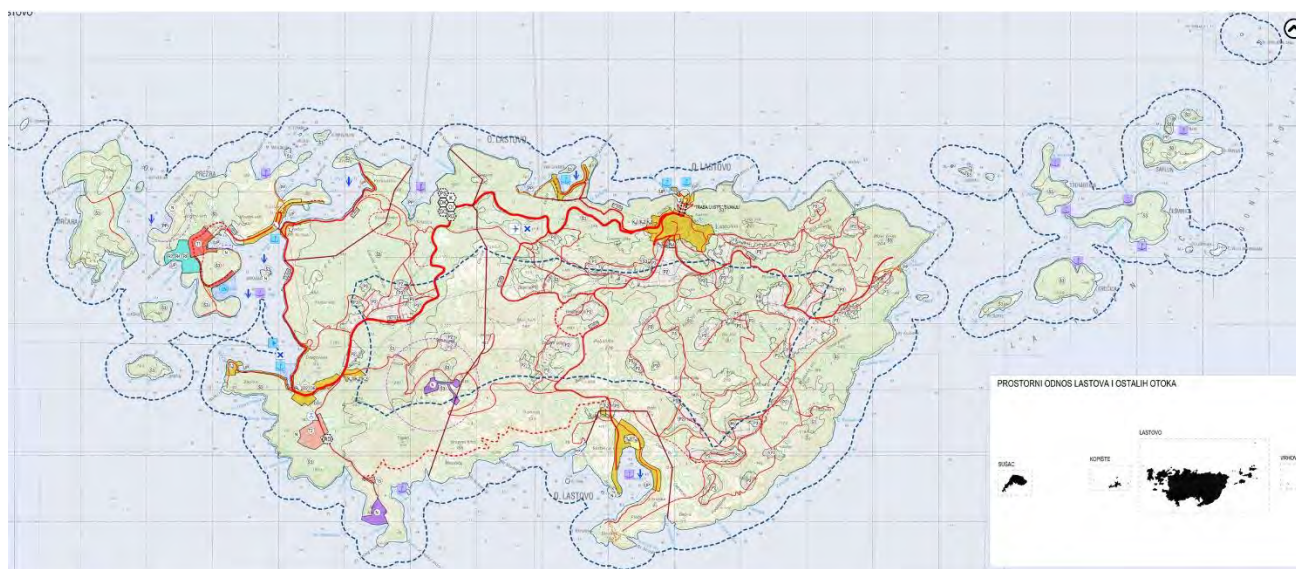
Fotografija 28. Zelene površine kampa Zaglav.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Otvorene površine uz javne ustanove, zdravstvene ustanove, domove za starije i nemoćne, obrazovne ustanove, dječje vrtiće, kampuse i trgovačko-poslovne centre i zgrade u gospodarskim zonama, u kontekstu zelene infrastrukture važan su element održivog urbanog razvoja i formiranja koridora zelene infrastrukture. U prostornim planovima uvjeti za izgradnju površina javne, društvene i gospodarske namjene nedostavno definiraju smjernice za uređenje i funkcije koje bi slobodni dio građevne čestice trebao ostvariti pa je potrebno posvetiti dodatnu pozornost njihovom oblikovanju i stvaranju kontinuiranih zelenih površina. Osim ambijentalno-vizualne kvalitete, značajna uloga zelenih površina leži u poboljšanju mikroklimatskih uvjeta i mogućnosti za odvijanje dijela aktivnosti vezanih uz osnovnu namjenu na otvorenom prostoru (MPGI, 2023.).

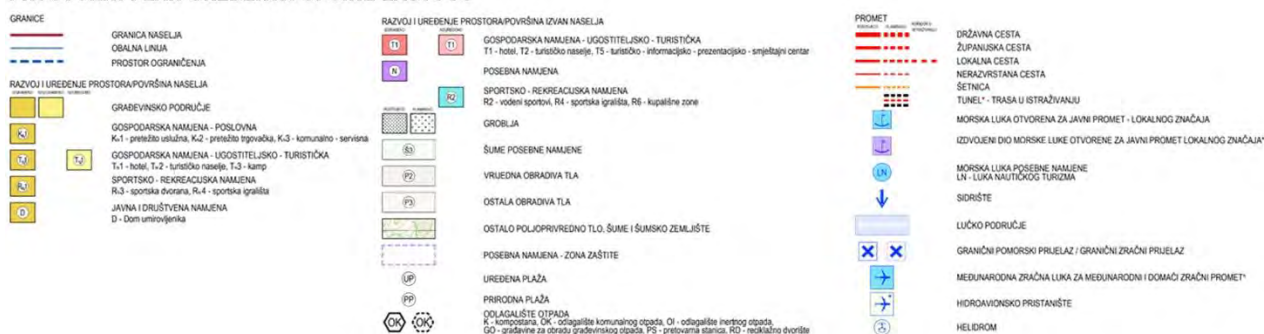
Na području Općine Lastovo, prostorno-planska dokumentacija definira niz lokacija s potencijalom i namjenom za razvoj turizma, iako se zone turističke namjene (T1 – hoteli, T2 – turistička naselja, T3 – kampovi) ne prikazuju doslovno u standardiziranoj formi već se određuju opisno, kroz dopuštene zahvate i namjene unutar određenih prostornih cjelina. Umjesto jednoznačne funkcionalne klasifikacije, dokumentacija predviđa integraciju turizma u prostornu strukturu naselja i krajolika putem revitalizacije postojećih objekata, osobito napuštenih vojnih kompleksa, te uz ograničenu i planski uvjetovanu novu izgradnju. Najznačajnije lokacije za razvoj turizma uključuju Pasadur, koji se navodi kao prostor s mogućnošću razvoja kvalitetnih turističkih smještajnih kapaciteta i prateće infrastrukture, uključujući sadržaje nautičkog turizma. Jurjeva luka, na otoku Prežba, prepoznata je kao vrijedno područje za prenamjenu bivših vojnih objekata u turističko-edukativne i rekreativne sadržaje, uz naglasak na održivo korištenje prostora i prilagodbu ekološkim uvjetima s obzirom na blizinu Parka prirode Lastovsko otočje.

Uvala Zaklopatica planirana je za daljnji razvoj obiteljskog smještaja i manjih ugostiteljskih kapaciteta, u skladu s prirodnim ograničenjima i vizualnim karakterom obale. Slično tome, u Skrivenoj Luci predviđa se razvoj manjih, krajobrazno uklopljenih turističkih sadržaja poput kamp odmorišta ili specijaliziranih objekata za ekološki i tihi turizam. Naselje Uble već sadrži dijelove predviđene za turističke sadržaje, uključujući mogućnosti prenamjene postojećih napuštenih objekata za potrebe smještaja i usluga posjetiteljima. Osim navedenih naselja, prostorni plan upućuje i na mogućnosti turističkog aktiviranja izoliranih lokacija, osobito bivših vojnih zona kao što su Mrčara, Maršalka i Zle polje, gdje se predviđa razvoj tematskih, pustolovnih i edukativnih oblika turizma. U tim područjima, svaka nova namjena uvjetovana je prethodnim stručnim elaboratima, osobito u pogledu zaštite kulturne baštine, očuvanja okoliša i integracije u postojeći krajobraz.

MJERILO 1:300.000

KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE LASTOVO

Grafički prikaz 64. Korištenje i namjena površina.

Izvor podataka: Prostorni plan uređenja Općine Lastovo, obrada autora.

Općenito, pristup razvoju turizma u prostornoj dokumentaciji Općine Lastovo temelji se na selektivnim i održivim oblicima turizma koji poštuju prostorne kapacitete otoka, njegov krajobrazni integritet i naslijeđene prostorne strukture. Umjesto masovne izgradnje, potiče se revitalizacija postojećih prostora, funkcionalna prenamjena i prostorna disperzija sadržaja uz krajobrazno uvjetovanu arhitekturu. Takav koncept omogućava integraciju turizma u ukupni razvoj otoka, s ciljem očuvanja identiteta i poticanja lokalne održivosti. U nastavku su prikazane turističke zone sukladno prostorno – planskoj dokumentaciji:

- Naselje Pasadur (otok Prežba / Lastovo) : predviđeno za razvoj turističke infrastrukture visokog standarda, s naglaskom na hotelski smještaj i nautički turizam. Lokacija je povezana s bivšim vojnim objektima, što omogućuje njihovu prenamjenu u turističke sadržaje. Uz povoljnu poziciju i vezove, Pasadur ima uvjete za razvoj T1 zone (hoteli).
- Jurjeva Luka – otok Prežba: zona bivših vojnih objekata u kojoj se planira turistička revitalizacija, uključujući prenamjenu u turističke centre, kampove ili istraživačko-edukativne sadržaje. Pogodna za kombinaciju T1 i T3 zona, uz posebne mjere zaštite okoliša zbog blizine Parka prirode.
- Zaklopatica: Priobalna zona u kojoj je već prisutan privatni turistički smještaj (apartmani, sobe, manji objekti). U planovima se predviđa daljnji razvoj obiteljskog turizma, ugostiteljstva i manjih objekata hotelskog tipa (T1-T2), uz očuvanje krajobraznog identiteta uvala.
- Skrivena Luka (Portorus): prepoznata kao zona potencijala za razvoj mirnog, ekološki orijentiranog turizma. Planirana je restriktivna izgradnja s ciljem očuvanja prirodnog ambijenta, no moguće su manje T3 jedinice (kamp odmorišta) uz uvjet očuvanja krajobraza i razvedene obale.
- Naselje Uble: dio obale naselja Uble u planovima se identificira kao prostorna cjelina za razvoj ugostiteljsko-turističkih sadržaja, uz mogućnost rekonstrukcije napuštenih vojnih ili javnih objekata. Predviđa se mješovita namjena, s potencijalom za T2 zonu (turistička naselja) i sadržaje za posjetitelje Parka prirode.
- Lokacije izvan naselja (brownfield prostori): bivši vojni lokaliteti – npr. Mrčara, Maršalka, Zle polje – u prostornim dokumentima su označeni kao mogući prostori za specijalizirani tematski ili pustolovni turizam, uz uvjet izrade posebnih studija utjecaja i konzervatorskih podloga. Moguće su turističko-edukativne zone ili posebna namjena T2 (ekološki turizam).

6.6.17. ZELENE POVRŠINE UZ STAMBENE ZGRADE

Fotografija 29. Vrtovi na području Naselja Lastovo.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Privatni vrtovi uz obiteljske kuće, javne i polujavne površine otvorenoga prostora (unutar stambenih naselja i između višestambenih zgrada) mogu značajno doprinijeti funkcijama i dobrobiti zelene infrastrukture, a odgovarajućim oblikovanjem mogu formirati urbane koridore. U prostornim planovima uvjeti za izgradnju površina stambene namjene nedostavno definiraju smjernice za uređenje i funkcije koje bi slobodni dio građevne čestice trebao ostvariti – mada su ovi prostori počesto oaze u kojima ljudi provode najveći dio svakodnevnoga života, s kojima se poistovjećuju i od posebne su važnosti za ostvarivanje kvalitete življenja. Istovremeno je itekako razvidno da u svakodnevnome životu manjka takvih zelenih površina te da su oblikovane bez potrebnih standarda zelene infrastrukture (MPGI, 2023.).

Na temelju analize prostorne strukture naselja Općine Lastovo, uz uvid u važeću prostorno-plansku dokumentaciju i tipologiju krajobraza, moguće je identificirati niz prostora koji posjeduju značajan potencijal za razvoj i jačanje zelene urbane infrastrukture. Osobitu vrijednost u tom kontekstu imaju privatni, polujavni i javni prostori koji, iako trenutačno nedovoljno planski artikulirani, predstavljaju ključne elemente mikrostrukture naselja, odražavajući kontinuitet tradicijskog korištenja prostora i prirodno-kulturnih obilježja lokalnog ambijenta. Privatni vrtovi unutar povijesne jezgre naselja Lastovo, smješteni uz tradicionalne obiteljske kuće i karakteristične kamene terase (sulare), čine neprekinutu morfološku i funkcionalnu cjelinu naslijeđenog prostora. Ovi vrtovi, često formirani na uskim parcelama u padinskom terenu, nose obilježja kulturnog krajolika koji spaja stambenu, proizvodnu i simboličku dimenziju prostora, što ih čini osobito vrijednim za očuvanje i interpretaciju unutar šireg koncepta zelene infrastrukture.

Polujavni zeleni prostori između višestambenih zgrada u naselju Uble rijetki su, ali indikativni primjeri prostornih cjelina koje, iako inicijalno izvedene u socijalističkoj fazi stanogradnje, danas imaju mogućnost funkcionalnog i krajobraznog preoblikovanja. Ove površine, iako često zapuštene, imaju potencijal za stvaranje mikro-zelenih zona ili društvenih vrtova, čime bi se doprinijelo društvenoj koheziji i povećanju urbane otpornosti. U naselju Zaklopatica, koje se prostire uzduž obalne crte, prisutne su okućnice i vrtovi u sklopu manjih stambenih objekata terasaste strukture. Ti prostori, iako većinom privatni, svojom otvorenosti prema moru i kontinuitetom uzduž komunikacijskih pravaca mogu imati značajnu ulogu u formiranju krajobraznih koridora, osobito ako se vrednuju u funkciji vizualnih osi i zelenih pogleda (Krajobrazna studija DNŽ, 2019).

Fotografija 30. Zelene površine kod crkve sv. Roka.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Prostor parka Bašta u naselju Lastovo i njegov širi okoliš obuhvaćaju niz okućnica, šetnica i neformalno oblikovanih zelenih površina koje se, uz pažljivo planiranje i intervencije niskog intenziteta, mogu povezati u jedinstveni pješačko-zeleni sustav s potencijalnom memorijalnom i društveno-edukativnom funkcijom. U Pasaduru i Skrivenoj Luci, naseljima rastrkanijeg urbanog tkiva, dominiraju privatne parcele s elementima tradicionalne ruralne proizvodnje – maslinici, vinogradi i voćnjaci. Iako izvan užeg pojma urbane zelene infrastrukture, ovi prostori doprinose očuvanju mozaika kulturnog krajolika te, u širem smislu, funkcioniraju kao zeleni tamponi između naselja i prirodnih zona. Konačno, neiskorištene građevinske čestice unutar naselja Lastovo, koje su često obrasle samoniklom vegetacijom i izvan dosega planiranog razvoja, mogu se transformirati u funkcionalne "zelene džepove" – prostore za javni boravak, edukaciju ili urbanu regeneraciju – uz primjenu načela zelene infrastrukture i participativnog planiranja.

Zaključno, navedeni lokaliteti posjeduju iznimno važno prostorno-funkcionalno značenje. Njihova sustavna identifikacija, vrednovanje i integracija u prostorno-plansku dokumentaciju ključni su preduvjeti za uspostavu koherentne mreže zelene urbane infrastrukture na Lastovskom otočju. Takva mreža pridonosi ne samo estetskoj i ekološkoj vrijednosti prostora, već i stvaranju otpornijih i zdravijih životnih zajednica u uvjetima klimatskih i demografskih izazova.

6.6.18. ZELENE POVRŠINE UZ ZGRADE JAVNE, DRUŠTVENE I GOSPODARSKE NAMJENE

Fotografija 31. Pogled na zelene površine OŠ "Braća Glumac" (Park Bašta i Trg Dolac).

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Otvorene površine uz javne ustanove, zdravstvene ustanove, domove za starije i nemoćne, obrazovne ustanove, dječje vrtiće, kampuse i trgovačko - poslovne centre i zgrade u gospodarskim zonama - u kontekstu zelene infrastrukture važan su element održivog urbanog razvoja i formiranja koridora zelene infrastrukture. U prostornim planovima uvjeti za izgradnju površina javne, društvene i gospodarske namjene nedostavno definiraju smjernice za uređenje i funkcije koje bi slobodni dio građevne čestice trebao ostvariti pa je potrebno posvetiti dodatnu pozornost njihovom oblikovanju i stvaranju kontinuiranih zelenih površina. Osim ambijentalno-vizualne kvalitete, značajna uloga zelenih površina leži u poboljšanju mikroklimatskih uvjeta i mogućnosti za odvijanje dijela aktivnosti vezanih uz osnovnu namjenu na otvorenom prostoru (MPGI, 2023.).

Na području Općine Lastovo nalazi se niz javnih objekata i sadržaja koji pokrivaju ključne funkcije društvenog, obrazovnog, upravnog, kulturnog, sportskog, zdravstvenog i turističkog karaktera. Većina objekata nalazi se u središtu naselja Lastovo, dok se pojedini sadržaji nalaze i u Ublima te Pasaduru, odnosno u neposrednoj blizini glavnih prometnih i turističkih zona.

U području obrazovanja, djeluju Osnovna škola Lastovo i Dječji vrtić Lastovo, oba smještena u naselju Lastovo, u zoni pogodnoj za pristup lokalne djece i roditelja. Uz to, planira se i Dom za starije osobe u zgradi bivšeg hotela "Sirena" kao i Dom mladih u Ublima, čime bi se proširili kapaciteti socijalnih ustanova.

Zdravstvene usluge pružaju se u okviru ambulate i ljekarne u centru Lastova, dok se za kulturna događanja koriste prostori Kulturnog centra / Doma kulture te knjižnice i čitaonice. Na tom istom trgu nalazi se i sjedište Općine Lastovo, kao i Turistička zajednica Općine Lastovo, dok se Javna ustanova Park prirode Lastovsko otočje smjestila u prizemlju zgrade Općine.

U sportskom segmentu, najvažniji sadržaji su nogometno igralište "Omladinac" i teniski teren, koji se nalaze jugoistočno od škole i koriste se za organizirane i rekreativne sportske aktivnosti. Sigurnosnu infrastrukturu čine Policijska postaja i Vatrogasni dom (DVD), također smješteni u zoni Put Lenge.

MJERILO 1:2500

OBJEKTI JAVNE I DRUŠTVENE NAMJENE

**1. OŠ LASTOVO 2. DJEČJI VRTIĆ LASTOVO 3. DOM ZA STARIJE 4. DOM MLADIH 5. AMBULANTA I LJEKARNA
6. KULTURNI DOM 7. POLICIJSKA POSTAJA 8. VATROGASNI DOM 9. OPĆINSKA UPRAVA 10. POŠTA I BANKA
11. LUKA UBLI 12. JU PP "LASTOVSKO OTOČJE" 13. POSJETITELJSKI CENTAR "VEJO MORE" 14. TURISTIČKA ZAJEDNICA
15. KNEŽEV DVOR**

Grafički prikaz 65. Objekti javne i društvene namjene na području Općine Lastovo.

Izvor podataka: DGU, Mrežni izvori Općine Lastovo, TZ, JU PP "Lastovsko otočje", obrada autora.

Tablica 51. Objekti javne i društvene namjene.

—	NAZIV OBJEKTA	VRSTA	LOKACIJA	STATUS
01.	Osnovna škola Lastovo	Odgojno-obrazovna	Lastovo	Postojeće
02.	Dječji vrtić Lastovo	Predškolski odgoj	Lastovo	Postojeće
03.	Dom za starije (ex. hotel "Sirena")	Socijalna skrb	Ubli	Planirano
04.	Dom mladih Ubli	Društvena namjena	Ubli	Planirano
05.	Ambulanta i ljekarna	Zdravstvena namjena	Lastovo	Postojeće
06.	Kulturni centar/ Dom kulture	Kulturno – društvena	Lastovo	Postojeće
07.	Policijska postaja Lastovo	Javna namjena	Lastovo	Postojeće
08.	Vatrogasni dom	Javna namjena	Ubli	Postojeće
09.	Općinska uprava	Upravna namjena	Lastovo	Postojeće
10.	Pošta i banka	Javna namjena	Čstovo	Postojeće
11.	Luka Ubli	Prometno – gospodarska	Ubli	Postojeće
12.	JU PP "Lastovsko otočje"	Javna namjena	Ubli	Postojeće
13.	Posjetiteljski centar JU PP "Vejo More"	Javna namjena	ex.vojni kompleks	Planirano
14.	Turistička zajednica	Javna namjena	Lastovo	Postojeće
15.	Knežev dvor	Kulturna namjena	Lastovo	Postojeće

Izvor podataka: Prostorni plan uređenja Općine Lastovo, JU Park Prirode "Lastovsko otočje", Općina Lastovo, Turistička zajednica, obrada autora.

Važan prometni i logistički objekt je trajektna luka Ubli¹¹⁴, koja služi kao glavna poveznica otoka s kopnom. Turističke i edukacijske funkcije dodatno će biti ojačane kroz planirani Posjetiteljski centar Javne ustanove Park prirode "Lastovsko otočje" na području nekadašnjeg vojnog kompleksa "Veje more", što predstavlja stratešku točku za interpretaciju prirodnih i kulturnih vrijednosti otoka. Sve navedene lokacije čine jezgru javne infrastrukture Općine Lastovo te su ključne za osiguranje kvalitete života lokalnog stanovništva, ali i za daljnji razvoj održivog turizma i očuvanje kulturne i prirodne baštine. U nastavku su tablično prikazani objekti javne i društvene namjene.

¹¹⁴ Tijekom 2025. godine započela je rekonstrukcija luke otvorene za javni promet Ubli, otok Lastovo II. Faza.

Projekt uključuje izgradnju novog trajektnog pristana s priveznom obalom u duljini 110 m i rampom za ukrcaj i iskrcaj vozila, produljenje postojeće obale za trajekte od 54,48 m, uređenje kopnenih i operativnih prometnih površina, kao i cestovni spoj luke sa županijskom cestom Ž6230.

6.6.19. TEMATSKI PARK

Tematski park je generalno jednofunkcionalni prostor čije su aktivnosti, oprema i sveukupna struktura vođeni jednom prepoznatljivom temom ili konceptom. Tematski parkovi u mediteranskim područjima mogu imati morsku ili tropsku temu, u planinskim područjima istraživačku ili avanturističku, a područja s brojnim vodnim tijelima temu vodenih sportova ili istraživanja područja vodne flore i faune. Struktura i izgled parka krajobrazno su oblikovani, moraju biti prilagođeni klimatskim karakteristikama područja te pružati zaštitu od nepovoljnih vremenskih uvjeta i promjena. U gradskim područjima uloga im je počesto kulturološka, znanstvena, obrazovna, rekreativna, zabavna i estetska. Stalnog su karaktera i nude smještajne i gastronomske sadržaje koji omogućuju dulji boravak posjetitelja (MPGI, 2023.).

Na području Općine Lastovo trenutno ne postoje formalno uspostavljeni tematski parkovi u skladu s definicijom koja podrazumijeva prostorno zaokružene, jednofunkcionalne cjeline oblikovane oko prepoznatljive teme, s odgovarajućom infrastrukturom, sadržajima za posjetitelje, edukativnim ili zabavnim komponentama, te mogućnošću duljeg boravka kroz smještaj i ugostiteljsku ponudu. Iako na prostoru općine postoje lokaliteti koji posjeduju određeni tematski potencijal – osobito u kontekstu prirodne, kulturne i vojne baštine – njihova funkcija, uređenje i upravljački okvir ne udovoljavaju kriterijima tematskog parka prema suvremenim krajobraznim i prostornim standardima.

6.6.20. ARHEOLOŠKI PARK

Fotografija 32. Ostaci antičkog naselja s bazilikom sv. Petra (Z – 6034).

Izvor podataka: JU PP "Lastovsko otočje", Mrežni izvori, obrada autora.

Arheološki park jest tip krajobraza koji svjedoči o čovjekovoj dugogodišnjoj nazočnosti u prostoru, a ima umjetničku, povijesnu i antropološku vrijednost pa je često evidentiran kao kulturno dobro. U prostoru se može pojaviti kao travnjak ili livada s rijetkom vegetacijom koja ima arheološke ostatke, graditeljske sklopove, zone s linijskim obrisima građevina ili točkasto raspršenim elementima u prostoru. Također može biti smješten u sklopu uskih urbanih matrica. Ovisno o stupnju istraženosti i definiranim mjerama zaštite lokacije, uređenjem, prezentacijom i promocijom moguće je primjereno valorizirati arheološko nalazište te atraktivnim kulturno-turističkim i edukativnim sadržajima povećati broj posjetitelja i ostvariti atraktivan prostor za suodnos tradicije, okoliša i čovjeka (MPGI, 2023.).

Na području Općine Lastovo, osim područja bazilike sv. Petra u Ublima (Z – 6034) ne postoji formalno uspostavljen arheološki park u smislu definiranog i uređenog prostora s interpretacijskom infrastrukturom, stalnim postavima ili organiziranim posjetiteljskim sadržajima kakvi se podrazumijevaju pod suvremenim konceptom arheološkog parka. Ipak, prostor Općine obiluje arheološkim nalazištima visoke vrijednosti, od kojih neka posjeduju potencijal za buduću valorizaciju u obliku arheološkog parka.

Fotografija 33. Otok Sušac sa svjetionikom¹¹⁵.

Izvor podataka: Morski.hr, Mrežni izvori (2020.), obrada autora.

Najznačajniji arheološki lokalitet s tim potencijalom nalazi se u Ublima,¹¹⁶ gdje su dokumentirani ostaci rimskog naselja iz 1. stoljeća te starokršćanska bazilika iz 5. i 6. stoljeća. Lokalitet je evidentiran kao zaštićeno kulturno dobro, ali nije sustavno prezentiran javnosti ni arheološki interpretiran kroz stalni postav ili edukativne sadržaje. Unatoč tome, zbog prostorne otvorenosti, konzerviranosti temelja i povijesnog značaja, upravo bi se ovaj lokalitet mogao razvijati kao temelj budućeg arheološkog parka Lastova, u sklopu šire kulturno-turističke infrastrukture.

Dodatno, na otoku Sušcu, koji administrativno pripada Općini Lastovo, nalazi se značajan kompleks arheoloških ostataka od neolitika do kasnog srednjeg vijeka, uključujući i ranokršćansku crkvu sv. Marije iz 6. stoljeća. Zbog izoliranosti i nedostupnosti, lokalitet trenutno nije dostupan za širu javnost, no njegov arheološki potencijal je izniman te bi, uz odgovarajuću zaštitu i upravljanje, mogao biti uključen u tematsku mrežu interpretacije arheološke baštine otoka.

Zaključno, iako arheološki park kao takav ne postoji, potencijal za njegovo uspostavljanje jasno je prepoznat u postojećoj baštini – prvenstveno u Ublima – a njegova realizacija ovisi o konzervatorskim planovima, suradnji s nadležnim institucijama (npr. Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel) te uključivanju u šire razvojne strategije održivog turizma i kulturne infrastrukture Općine Lastovo.

¹¹⁵ Većina otoka je zaštićena kao kulturno dobro – Kulturnopovijesna cjelina otoka Sušca (Z-1424) dok je okolno podmorje zaštićeno kao Podmorsko arheološka zona otoka Lastova, Kopišta i Sušca, te svih otoka arhipelaga Lastovnjaci (Donji Škoji) (Z – 6561). Zaštićena kulturna dobra obrađena su u poglavlju Kulturno – povijesna obilježja.

¹¹⁶ U uvali Ubli na otoku Lastovu bilo je smješteno glavno otočko rimsko naselje s bogatim ostacima stambenih i gospodarskih objekata. Ističu se nalazi mozaika s prikazom dupina, brojni ulomci keramičkog posuđa i krovnog crijepa, olovni utezi, svjetiljke, predmeti od bjelokosti, ulomci nadgrobne stele, te ostaci gospodarskog kompleksa s postrojenjima za prerađivanje vina i ulja. U kasnoantičkom razdoblju ovdje se formiralo značajno ranokršćansko središte s bazilikom sv. Petra. Uz baziliku je otkrivena nekropola, a ističe se i nalaz ranokršćanskog reljefa s prikazom križa i dva jaganjca. Naselje u Ublima trajalo je još i u ranom srednjem vijeku kad je unutar bazilike podignuta manja crkva. Prema dosadašnjim spoznajama, naselje je nastalo u 1.st.posl.Kr. uspostavom rimske vlasti na otoku, a vrhunac doživjelo u 5. i 6.st. kao značajno regionalno ranokršćansko središte. U reduciranom obliku naselje je potrajalo sve do 12.st. kada se težište života prebacuje na naselje Lastovo na istočnom kraju otoka (MKUL, 2025.).

6.6.21. ZELENE POVRŠINE UZ PROMETNICE

Fotografija 34. Zelene površine prometnice prema naselju Pasadur.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Prometni koridori su linijske infrastrukturne građevine i oni su definirani u prostornim planovima. Sastoje se od prometne površine i pratećih strukturnih sadržaja kao što su pješačke i biciklističke staze i parkirališta, mada se ovi sadržaji mogu pojavljivati i kao pojedinačne prometne površine, posebice u uskim gradskim sklopovima i središtima. U kontekstu zelene infrastrukture važan su prateći sadržaj u obliku zelene površine, drvoreda, uskih travnjaka kao i površina s niskom i visokom vegetacijom. Takvo zaštitno zelenilo ostvaruje vizualnu zaklonjenost kolnika od ostalog izgrađenog prostora, usmjerava vizuru, štiti od buke, prašine, blještanja i naleta vjetra te smanjuje intenzitet zagrijavanja popločanih i asfaltiranih ploha. Dodatno, manji razmak između stabala može utjecati na smanjenu brzinu vožnje i bolju sigurnost u prometu, a ozelenjeni su prometni koridori manje izloženi nastanku urbanih poplava i zadržavanju oborinskih voda na kolniku (MPGI, 2023.).

Zelene površine uz prometnice na području Općine Lastovo prisutne su u fragmentarnoj i neformalnoj formi, što je u skladu s općom morfologijom otočnog prostora i tradicionalnom matricom izgradnje. Prometna mreža Lastovskog otočja sastoji se pretežno od lokalnih i nerazvrstanih cesta koje se uklapaju u reljefno zahtjevan krajobraz te povezuju mala i razrijeđena naselja. U tom kontekstu, zelene površine uz prometnice nemaju obilježja klasično oblikovanih drvoreda, zelenih pojasa ili linearnog urbanog zelenila kakvo je karakteristično za kontinentalne i veće urbane sredine.

U naselju Lastovo, osobito unutar povijesne jezgre, prometnice su uske i često omeđene kamenim zidovima, što onemogućuje sadnju drvoreda, ali na širim dijelovima i izlazima iz naselja moguće je uočiti pojedinačna stabla, rubno raslinje i dijelove travnate vegetacije duž prometnica. Slična situacija prisutna je u naseljima Uble, Zaklopatica, Pasadur i Skrivena Luka, gdje zelenilo uz prometnice najčešće ima spontan, autohtoni karakter, sastavljen od samoniklog mediteranskog raslinja – ružmarina, lovora, čempresa, bora – bez jasne sadne strukture ili održavanih zelenih pojasnih elemenata.

U novijim dijelovima naselja Uble i na pristupnim prometnicama prema bivšim vojnim kompleksima može se uočiti nešto širi profil ceste, ali i dalje bez planski definiranih zelenih pojaseva. Isto vrijedi i za pristupne ceste prema Parku prirode Lastovsko otočje, gdje vegetacija uz prometnice ima pretežno prirodni, a ne plansko-krajobrazni karakter.

M.JERILO 1:2500

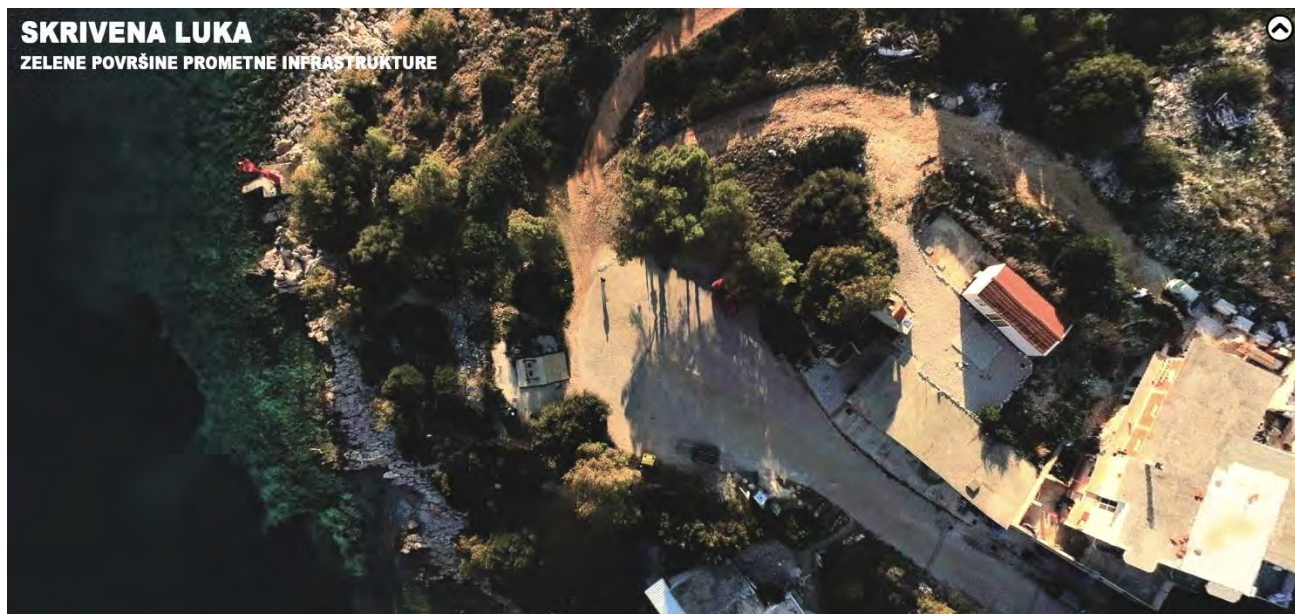
NAJZNAČAJNIJE ZELENE POVRŠINE UZ PROMETNICE

1 SKRIVENA LUKA 2 UBLJ 3 LASTOVO 4 LASTOVO, GROBLJE I IGRALIŠTE 5 PASADUR 6 JURJEVA LUKA
 7 VOJNI OBJEKTI "MARŠAL" 8 HELIODROM 9 ODLAGALIŠTE OTPADA

Grafički prikaz 66. Najznačanije zelene površine uz prometnu infrastrukturu.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Prostorno-planska dokumentacija Općine Lastovo ne predviđa zasebnu kategorizaciju zelenih površina uz prometnice, niti jasne standarde za oblikovanje i održavanje takvih površina, osim u segmentima gdje se uređuju šetnice, biciklističke staze ili pristupi javnim prostorima. Stoga se zelene površine uz prometnice na Lastovu u većini slučajeva svode na zadržanu prirodnu vegetaciju ili na minimalne krajobrazne elemente u okviru održavanja javnih prometnica i prostora uz obalu. S obzirom na ograničeni prostorni kapacitet i izražen reljef, ali i visok krajobrazni potencijal, postoji značajan prostor za buduće unaprjeđenje ovog segmenta kroz sadnju autohtonih stablašica, nisko održivih travnatih pojasa i oblikovanje sjenovitih koridora koji bi mogli pridonijeti i otpornosti naselja na klimatske promjene. Takva rješenja, ako budu strateški uključena u planove komunalnog uređenja i zelene infrastrukture, mogu dodatno naglasiti identitet otoka i poboljšati kvalitetu boravka u otvorenom prostoru.

Fotografija 35. Skrivena luka – zelene površine uz prometnu infrastrukturu.

Izvor podataka: Google maps – Mrežni izvori, Travel Croatia – Mrežni izvori, Terenska istraživanja, obrada autora.

Fotografija 36. Ubli – zelene površine uz prometnu infrastrukturu.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Fotografija 37. Lastovo– zelene površine uz prometnu infrastrukturu.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Fotografija 38. Lastovo– zelene površine uz prometnu infrastrukturu.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Fotografija 39. Pasadur – zelene površine uz prometnu infrastrukturu.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Fotografija 40. Ostale zelene površine uz prometnu infrastrukturu.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

6.6.22. SADNJA STABALA

Tipologija se odnosi na pojedinačna stabla koja će biti posađena do 2030. godine unutar svih ostalih tipologija navedenih u priručniku. Ova tipologija donosi horizontalni pristup; evidentirat će se pojedinačna sadnja na javnim i privatnim površinama, neovisno o načinu sadnje; točkasto, linearno i sl. Evidentirat će se sadnja stabala organizirana kroz inicijative lokalne samouprave, inicijative udruga civilnog društva i drugih ustanova i organizacija koje u svojim strateškim ciljevima imaju definirano smanjenje emisija CO₂ i povećanje kvalitete življenja u zajednici u svojoj neposrednoj blizini (MPGI, 2023.).

Na području Općine Lastovo trenutno nije identificirana tipologija koja se odnosi na pojedinačna stabla u smislu zasebne kategorije zelene infrastrukture, kako je definirana u smjernicama za planiranje urbane otpornosti i klimatske prilagodbe. Iako su pojedinačna stabla prisutna u javnim i privatnim prostorima – osobito uz ceste, u okućnicama i parkovno oblikovanim zonama – njihova sadnja, evidentiranje i upravljanje nisu sustavno provedeni kroz strateške ili operativne inicijative lokalne samouprave. Također, nije uspostavljen institucionalni okvir koji bi omogućio praćenje sadnje pojedinačnih stabala kao dio mjera za smanjenje emisija CO₂ ili povećanje urbane otpornosti do 2030. godine. Ova kategorija stoga nije formalno prisutna u planiranju ili provedbi zelene infrastrukture na području Općine.

6.7. ANALIZA ISPITIVANJA JAVNOG MNIJENJA

Fotografija 41. Pasadur.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

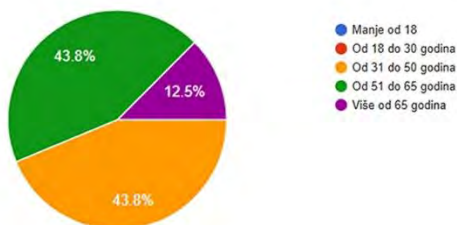
Tijekom izrade Strategije zelene urbane obnove Općine Lastovo, u razdoblju od 1. do 31. lipnja 2025. godine, provedeno je ispitivanje javnog mnijenja. Ispitivanje je provedeno putem anonimne online ankete upućene relevantnim dionicima, odabranima u suradnji s Turističkom zajednicom Općine Lastovo. Sudionici su svojim odgovorima i prijedlozima imali priliku aktivno sudjelovati i doprinijeti oblikovanju budućih smjerova razvoja zelene infrastrukture te održivog korištenja napuštenih i/ili neiskorištenih prostora i zgrada.

Upitnik se sadržajno sastojao od tri cjeline. Prva cjelina obuhvaćala je set pitanja povezanih s općim podacima ispitanika (spol, dob, obrazovanje, zaposlenost i mjesto stanovanja). Druga cjelina obuhvaćala je set pitanja kojima se željelo: (1) ispitati navike i motivacija korištenja javnih zelenih površina te ispitati zadovoljstvo pojedinim elementima zelene infrastrukture, (2) ispitati navike i zadovoljstvo različitim, a prvenstveno održivim oblicima prijevoza, (3) prepoznati lokacije napuštenih i/ili neiskorištenih prostora i zgrada koji bi se mogli unaprijediti te ispitati potencijalne sadržaje u takvim prostorima i zgradama te (4) ispitati i prepoznati najznačajnije prirodne nepogode, odnosno rizike, koje mogu utjecati na kvalitetu života stanovnika i/ili ugrožavati sigurnost ljudi i imovine. Treća cjelina sadržavala je set pitanja koja su bila usmjerena na ispitivanje potreba građana u budućem razvoju elemenata zelene infrastrukture i unaprjeđenja neiskorištenih i/ili zapuštenih prostora i zgrada, čiji odgovori mogu biti smjernice Općine u promišljanju budućeg razvoja usklađenog s potrebama stanovništva.

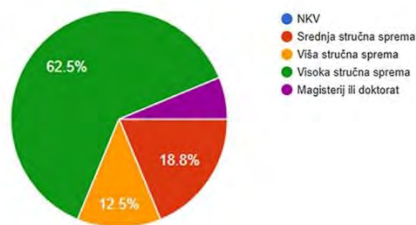
OPĆI DIO

U razdoblju ispitivanja, anketi je pristupilo 16 stanovnika, od čega su samo žene ispunile upitnik. Analiza dobivenih podataka ukazuje na to da su ispitanici pretežno raspoređeni u dvije starosne kategorije: 18–30 godina i 51–65 godina, pri čemu svaka od ovih grupa obuhvata po 43,8% ukupnog uzorka. Starosna grupa iznad 65 godina čini 12,5% ispitanika, dok u uzorku nisu zastupljene osobe mlađe od 18 godina, niti one u intervalu od 31 do 50 godina, što ukazuje na potencijalnu selektivnost ili ciljano usmjeravanje istraživanja ka određenim dobnim strukturama. Kada je riječ o obrazovnoj strukturi, dominira visoka stručna sprema s udjelom od 62,5%, dok 18,8% ispitanika posjeduje srednju stručnu spremu, a 12,5% višu stručnu spremu. Akademski najviša kategorija – magisterij ili doktorat – zastupljena je sa 6,3%, dok u uzorku nema nekvalificiranih sudionika (NKV). Ovakva distribucija ukazuje na visok nivo obrazovne strukture uzorka, što može imati značajan utjecaj na interpretaciju rezultata istraživanja i usavršavanja.

DOB

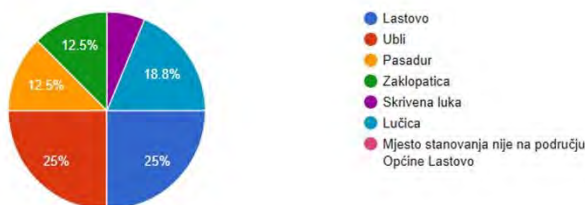
OBRAZOVANJE

Grafički prikaz 67. Opći podaci ispitanika – dob i obrazovanje.

Analiza strukture zaposlenosti pokazuje da većinu uzorka čine radno aktivne osobe, pri čemu je 56,3% ispitanika zaposleno, a dodatnih 25% samozaposleno, što ukazuje na visok nivo ekonomske angažiranosti i potencijalno izraženu poduzetničku orijentaciju unutar uzorka. U mirovini se nalazi 12,5% ispitanika, dok je udio nezaposlenih nizak (6,3%), a učenici i studenti u potpunosti izostaju, što je u skladu s prethodnim nalazima o dobnim kategorijama. Geografska distribucija ispitanika pokazuje relativno uravnoteženu zastupljenost većih naselja na području Općine Lastovo, s najvišim udjelima iz Ubli i Pasadura (po 25%), dok su ostala naselja (Lastovo, Zaklopatica, Skrivena Luka i Lučica) te ispitanici izvan područja općine ravnomjernije zastupljeni. Ovakva prostorna i ekonomska struktura uzorka osigurava reprezentativnost u pogledu lokalne radno aktivne populacije i omogućuje relevantne uvide u kontekstu lokalnog socio-ekonomskog okruženja.

MJESTO STANOVANJA

ADRESA STANOVANJA

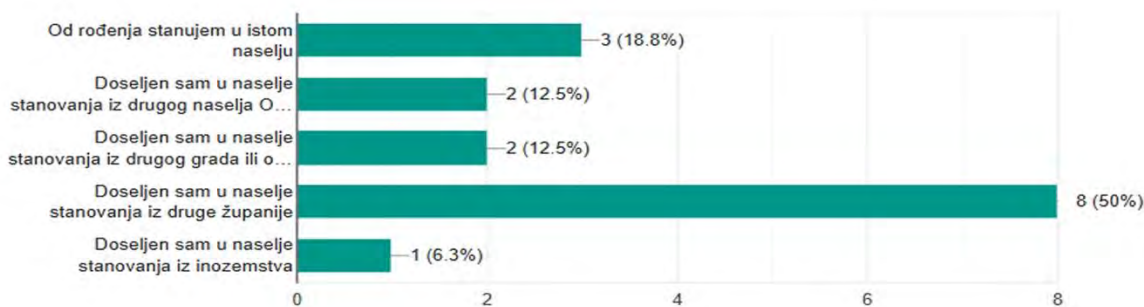

Grafički prikaz 68. Opći podaci ispitanika – mjesto i adresa stanovanja.

Čak 75% ispitanika ima stalno mjesto stanovanja na području Općine Lastovo, što potvrđuje visoku razinu lokalne integracije. Privremeni boravak (boravište) ima 18,8% sudionika, dok manji postotak (6,3%) nema adresu stanovanja unutar općine. Ovakva distribucija dodatno potvrđuje reprezentativnost lokalnog stanovništva u ispitivanju.

MJESTO STANOVANJA

Molimo navedite da li od rođenja stanujete u istom naselju ili ste doseljeni u mjesto stanovanja.

Grafički prikaz 69. Opći podaci ispitanika – mjesto stanovanja (ii).

Nadalje, na pitanje o mjestu stanovanja, većina ispitanika je doseljeno na području Općine (68,7%) dok je 31 % ispitanika od rođenja stanuje u istom naselju na području Lastova (18,8 %) ili je doseljeno u naselje stanovanja iz drugog naselja na području Općine Lastovo.

JAVNE ZELENE I DRUGE OTVORENE POVRŠINE

U drugom dijelu ankete željela se ispitati navika stanovnika i motivacija korištenja javnih zelenih površina od strane građana kao i ispitati zadovoljstvo pojedinim elementima zelene infrastrukture. Također, s obzirom na to da se radi o pretežito ruralnom prostoru, željela se ispitati navika i učestalost korištenja privatnih zelenih površina (okućnica) te utječe li mogućnost korištenja privatnih zelenih površina na smanjenje interesa za korištenjem javnim zelenih i drugih otvorenih površina.

U pogledu korištenja privatnih zelenih površina, većina ispitanika (93,8 %) posjeduje ili ima mogućnost korištenja privatnih zelenih površina (okućnica, vrt, vinograd i dr.). Nadalje, polovica ispitanika privatne zelene površine koristi svaki dan (50 %), često – više od tri puta tjedno (12,5 %) ili ponekad – nekoliko puta mjesečno (12,5 %) dok 25 % ispitanika rijetko koristi vlastite zelene površine (nekoliko puta tjedno). Unatoč posjedovanju ili mogućnostima korištenja privatnih zelenih površina, većina ispitanika (62,5 %) smatra da to ne utječe na smanjenje interesa za korištenje javnih zelenih i drugih otvorenih površina.

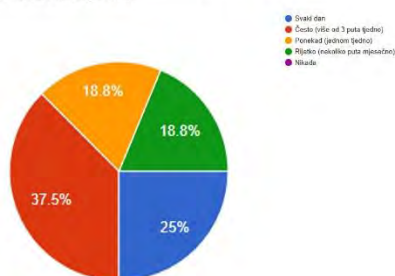
Grafički prikaz 70. Mogućnost korištenja, učestalost i utjecaj korištenja privatnih zelenih površina.

U pogledu navika korištenja javnih zelenih i drugih otvorenih površina, 62,5 % ispitanika navodi da redovito boravi na takvim prostorima (od čega 50 % svakodnevno, a 12,5 % često – više od tri puta tjedno). Manja učestalost zabilježena je kod 37,5 % ispitanika (12,5 % povremeno – jednom tjedno, a 25 % rijetko), dok nijedan ispitanik nije naveo da uopće ne koristi javne zelene ili druge otvorene površine.

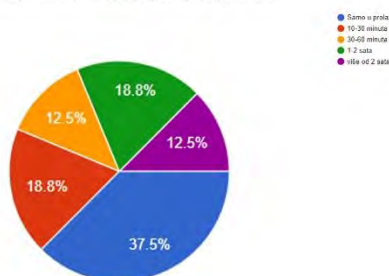
Trajanje boravka na otvorenom prostoru tijekom dana pokazuje značajnu varijabilnost: 37,5 % ispitanika na otvorenom boravi isključivo u prolazu, 18,8 % od 10 do 30 minuta, 12,5 % između 30 i 60 minuta, 18,6 % od 1 do 2 sata, dok 12,5 % ispitanika provodi više od dva sata dnevno na otvorenome.

Motivacija za korištenje javnih zelenih i drugih otvorenih prostora također je raznolika. Najčešći razlozi uključuju šetnju s kućnim ljubimcem (31,3 %), igru s djecom (18,8 %), sudjelovanje u kulturnim ili drugim manifestacijama (18,8 %), sportske i rekreacijske aktivnosti (12,5 %) te odmor (12,5 %).

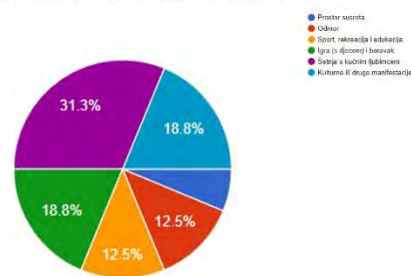
Koliko često boravite na javnim (zelenim) površinama (npr. park, trg, šetalište, sportska igrališta, dječja igrališta i sl)?

Koliko dugo na dnevnoj razini boravite na javnim (zelenim) površinama?

Što Vas u najvećoj mjeri motiviira na korištenje javnih (zelenih) prostora?

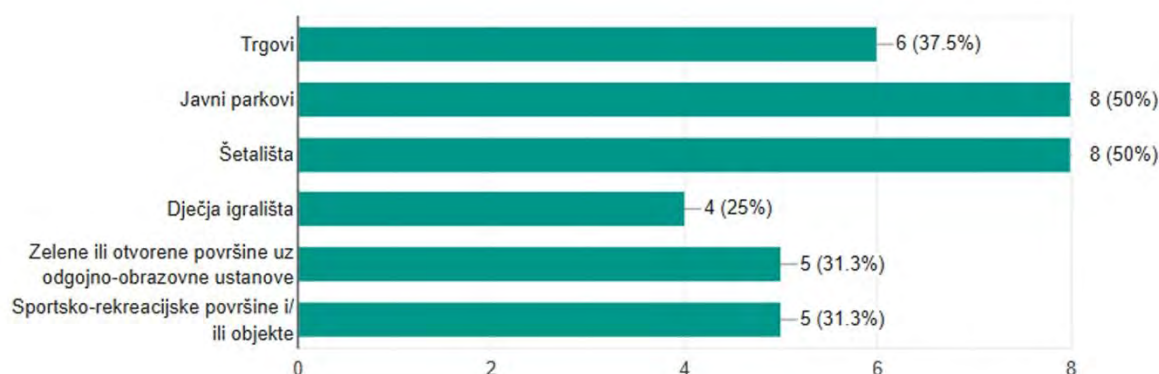

Grafički prikaz 71. Učestalost, dužina i motivi boravka na javnim i drugim otvorenim površinama.

Prema rezultatima provedenog istraživanja, ispitanici najčešće posjećuju javne zelene površine poput javnih parkova i šetališta, koje je kao najfrekventnije lokacije označilo po 50 % sudionika. Ovi podaci ukazuju na važnost parkova i šetališta kao ključnih prostora za svakodnevni boravak građana na otvorenome, bilo radi rekreacije, odmora, društvenih aktivnosti ili jednostavno boravka u prirodnijem okruženju unutar naseljenog područja.

Sljedeće po učestalosti korištenja su gradski trgovi, koje redovito posjećuje 37,5 % ispitanika. Iako nisu nužno zelene površine, trgovi su prepoznati kao važni elementi javnog prostora koji omogućuju društvene interakcije, boravak i sudjelovanje u različitim kulturnim i društvenim događanjima. Značajan udio ispitanika (31,3 %) redovito koristi i zelene površine u neposrednoj blizini odgojno-obrazovnih institucija. Ovi prostori, iako često percipirani kao funkcionalni dodaci školama i vrtićima, očito imaju širu vrijednost za lokalnu zajednicu, posebno roditelje i djecu, ali i ostale stanovnike koji traže mirnije prostore za boravak. Sportsko-rekreacijske površine posjećuje 31,5 % ispitanika, što upućuje na prisutnu potrebu za fizičkom aktivnošću i organiziranim sportskim sadržajima u okviru dostupnih javnih prostora. Međutim, s obzirom na ukupni broj ispitanika, može se zaključiti da su takve površine ili nedostatne, ili nisu dovoljno pristupačne ili opremljene, što dodatno naglašava potrebu za njihovim unaprjeđenjem. Naposljetku, dječja igrališta su kao često posjećivanu kategoriju javnih površina navela 25 % ispitanika. Iako ovaj postotak može sugerirati nižu razinu korištenja, treba ga interpretirati u kontekstu strukture uzorka – primjerice, moguće je da svi ispitanici nemaju malu djecu, što direktno utječe na učestalost korištenja ovog tipa prostora. Unatoč tome, prisutnost igrališta je od ključne važnosti za kvalitetu obiteljskog života i razvoj djece te njihova dostupnost predstavlja bitan element urbane i prostorne politike.

Molimo izdvojite do tri vrste javnih (zelenih) površina koje najčešće posjećujete.

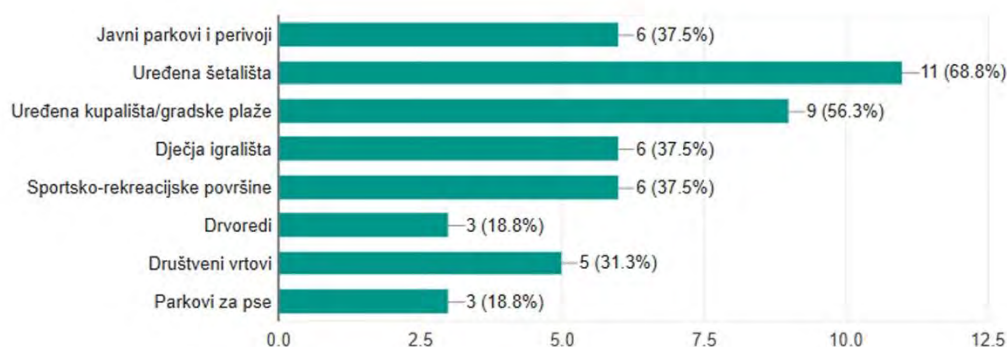
Grafički prikaz 72. Vrste javnih površina koje ispitanici najviše posjećuju.

Rezultati provedenog istraživanja ukazuju na značajan nedostatak različitih vrsta javnih i otvorenih površina na području Općine Lastovo. Najizraženiji deficit odnosi se na uređena šetališta, koja je kao nedostatna prepoznalo 68,8 % ispitanika. Slijede uređena kupališta i/ili plaže (56,3 %), što upućuje na izraženu potrebu za boljim pristupom obali i kvalitetnijim sadržajima za rekreaciju i boravak uz more.

Nadalje, 37,5 % ispitanika istaknulo je nedostatak javnih parkova i perivoja, dječjih igrališta te sportskih i rekreacijskih površina, što sugerira ograničene mogućnosti za kvalitetno provođenje slobodnog vremena, osobito kada je riječ o obiteljima s djecom i mladima. Ove vrste prostora od ključne su važnosti za poticanje zdravih životnih navika, socijalne interakcije te razvoj lokalne zajednice.

Osim osnovne zelene i rekreacijske infrastrukture, dio ispitanika ukazao je i na manjak specifičnijih sadržaja poput društvenih vrtova (31,3 %), koji predstavljaju primjer održivog i društveno angažiranog korištenja javnog prostora. Također su istaknuti nedostatak drvoređa (18,8 %), koji imaju važnu estetsku i ekološku funkciju, te parkova za pse (18,8 %), čiji bi razvoj pridonio kvaliteti života vlasnika kućnih ljubimaca i boljoj regulaciji korištenja javnih prostora.

Molimo izdvojite do tri vrste javnih (zelenih) površina koje, po Vašem mišljenju, nedostaju naselju u kojem živite.

Grafički prikaz 73. Vrste javnih površina koje općenito nedostaju na području Općine Lastovo.

U pogledu zadovoljstva brojem i stupnjem uređenosti javnih zelenih i drugih otvorenih površina na području Općine Lastovo, rezultati istraživanja ukazuju na prevladavajuće nezadovoljstvo među ispitanicima. Naime, 31,3 % ispitanika izjavilo je da je nezadovoljno, dok je dodatnih 18,8 % izrazilo izuzetno nezadovoljstvo postojećim stanjem i količinom ovih prostora. Takvi podaci jasno upućuju na postojanje problema u dostupnosti, uređenosti i funkcionalnosti javnih otvorenih površina. S druge strane, neutralan stav – 'niti zadovoljan niti nezadovoljan' – zauzelo je 37,5 % ispitanika, što može upućivati na nedostatak jasnih očekivanja ili na ograničeno korištenje ovih prostora.

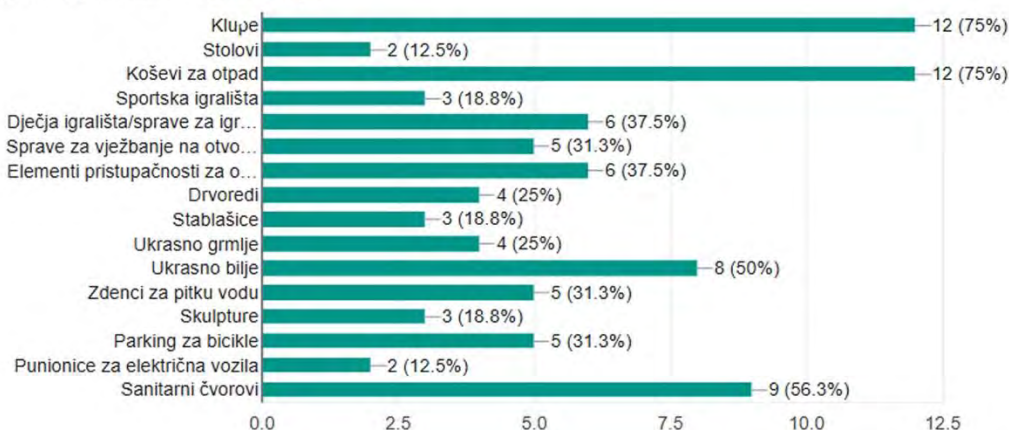
Koliko ste zadovoljni količinom i stanjem javnih (zelenih) površina na području Općine Lastovo.

Grafički prikaz 74. Zadovoljstvo količinom i stanjem javnim (zelenih) površina na području Općine.

Zadovoljstvo postojećim stanjem izrazilo je tek 12,5 % ispitanika, što dodatno potvrđuje potrebu za poboljšanjem kvalitete, opremljenosti i dostupnosti javnih površina u lokalnoj zajednici. Upitani o konkretnim elementima koji nedostaju javnim (zelenim) otvorenim površinama, ispitanici su u najvećem broju naveli manjak urbane opreme.

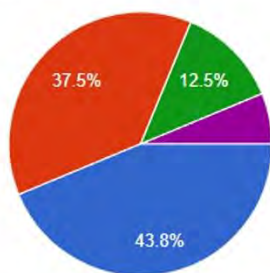
Koji od navedenih elemenata, po Vašem mišljenju, nedostaju na javnim (zelenim) površinama u Vašem naselju?

Grafički prikaz 75. Zeleni i urbani elementi koji općenito nedostaju na području Općine Lastovo.

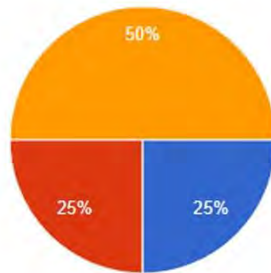
Najizraženiji nedostaci odnose se na klupe i koševe za otpad, koje je istaknulo čak 75 % sudionika, te sanitarne čvorove, za koje potrebu vidi 56,3 % ispitanika. Ovi elementi predstavljaju osnovne infrastrukturne uvjete za ugodan i funkcionalan boravak na otvorenom te njihov izostanak značajno umanjuje kvalitetu korištenja prostora. Osim osnovne opreme, ispitanici su također istaknuli i niz sadržajnih i funkcionalnih manjkavosti: 37,5 % navelo je nedostatak dječjih igrališta, što dodatno potvrđuje prethodno izražene potrebe za sadržajima prilagođenima djeci i obiteljima. Istovremeno, 37,5 % ispitanika istaknulo je izostanak elemenata pristupačnosti za osobe smanjene pokretljivosti, čime se ukazuje na potrebu za inkluzivnijim i univerzalno dizajniranim prostorima.

Na koji način biste primarno željeli koristiti javne (zelenе) površine (javne prostore) u Vašem naselju?

Smatrate li da Općina Lastovo ulaže dovoljno u razvoj zelene infrastrukture?

● Druženje s obitelji/prijateljima
● Prostor za rekreaciju
● Prostor za sportske aktivnosti
● Organizaciju događanja za sumještane
● za šetnju i odmor

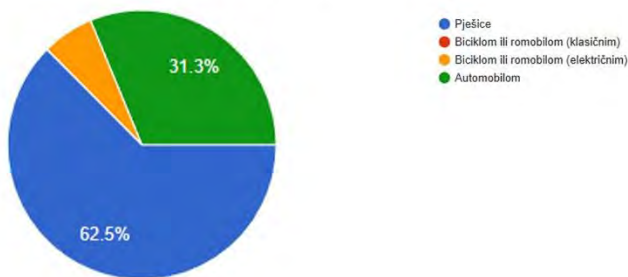
Grafički prikaz 76. Željeno korištenje javnih (zelenih) površina i ulaganje i zelenu infrastrukturu.

Također, 31,3 % ispitanika smatra da javnim prostorima nedostaju funkcionalni sadržaji poput zdenca za pitku vodu, parkinga za bicikle i sprava za vježbanje na otvorenome. Ovi sadržaji odražavaju suvremene potrebe građana – zdrav način života, održivu mobilnost i jednostavan pristup osnovnim resursima – te bi njihovo uvođenje značajno povećalo atraktivnost i korisnost javnih površina.

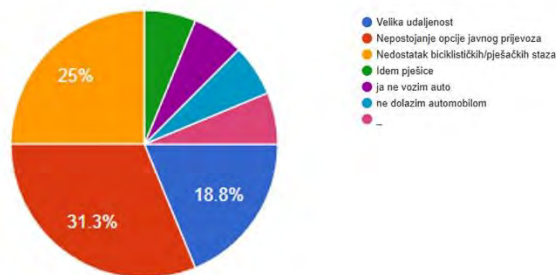
Posljednje pitanje u ovoj skupini odnosilo se na percepciju ispitanika o razini ulaganja Općine u razvoj zelene infrastrukture. Polovica ispitanika (50,0 %) zauzela je neutralan stav, navodeći da se niti slaže niti ne slaže s tvrdnjom da Općina dovoljno ulaže u ovu vrstu infrastrukture. Četvrtina ispitanika (25,0 %) izjavila je da se ne slaže s navedenom tvrdnjom, što ukazuje na percepciju nedovoljnog ulaganja u zelene prostore. S druge strane, jednaki postotak ispitanika (25,0 %) smatra da Općina ulaže dovoljno sredstava u razvoj zelene infrastrukture. Ovi rezultati upućuju na podijeljena mišljenja među ispitanicima, ali i na određenu razinu nesigurnosti ili nedostatka informiranosti o konkretnim ulaganjima, što dodatno naglašava potrebu za transparentnijom komunikacijom javnih politika i planiranih investicija u području zelene infrastrukture.

PJEŠAČKO – BIKIKLISTIČKA INFRASTRUKTURA

Kojim sredstvom dolazite do javnih (zelenih) površina?

Ako ste na prethodno pitanje odgovorili automobilom, molimo odaberite razlog.

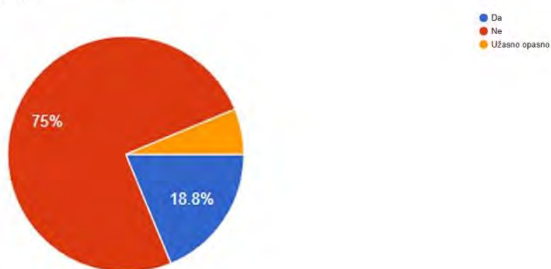

Grafički prikaz 77. Korištenje (prijevoznih) sredstava za pristup javnim površinama.

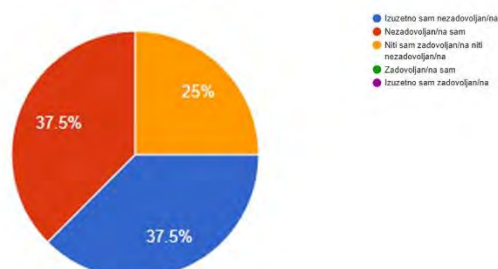
U okviru istraživanja ispitanici su i oblici prijevoznih sredstava koje ispitanici koriste pri dolasku na javne zelene i druge otvorene površine. Većina ispitanika (62,5 %) dolazi pješice, što ukazuje na relativnu dostupnost određenih javnih prostora unutar pješačke udaljenosti. Automobil kao primarno sredstvo dolaska koristi 31,3 % ispitanika, dok se biciklom i/ili romobilom koristi tek 6,3 %, što može ukazivati na prostorna ograničenja i/ili nedovoljno razvijenu infrastrukturu za alternativne oblike mobilnosti.

Ispitanici koji se odlučuju za korištenje osobnog automobila kao najčešće razloge navode nepostojanje javnog prijevoza ili složenost njegova korištenja (31,3 %), nedostatak biciklističkih i pješačkih staza (25,0 %), kao i veliku udaljenost javnih zelenih površina od mjesta stanovanja (18,8 %). Ovi nalazi ukazuju na potrebu za unaprjeđenjem prometne povezanosti, razvojem sigurnih i funkcionalnih biciklističkih i pješačkih koridora, te planiranjem zelenih površina bliže naseljenim područjima kako bi se potaknula održiva mobilnost i smanjila ovisnost o automobilu.

Smatrate li da je u Vašem mjestu sigurno voziti bicikl, romobil ili koristiti neki drugi oblik mikromobilnosti?

Jeste li zadovoljni stanjem biciklističke infrastrukture na području Općine Lastovo?

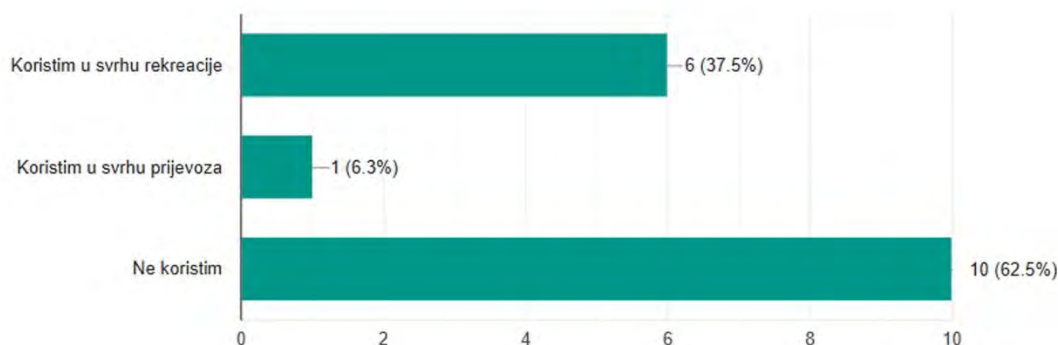

Grafički prikaz 78. Sigurnost korištenja bicikla i zadovoljstvo stanjem biciklističke infrastrukture.

Kada je riječ o svrsi korištenja bicikla, većina ispitanika (62,5 %) izjavila je da uopće ne koristi bicikl. Od onih koji ga koriste, najveći udio koristi ga isključivo u rekreativne svrhe (37,5 %), dok vrlo mali broj ispitanika (6,3 %) bicikl koristi kao sredstvo svakodnevnog prijevoza. Ovi rezultati upućuju na to da biciklizam na području Općine Lastovo još uvijek nije dovoljno razvijen kao oblik održive mobilnosti, već se prvenstveno koristi u slobodno vrijeme. Niska razina korištenja bicikla u funkciji prijevoza može biti posljedica nedostatne infrastrukture, poput biciklističkih staza i sigurnih prometnih uvjeta, kao i topografskih ili prometnih ograničenja.

Nadalje, u pogledu subjektivnog osjećaja sigurnosti prilikom korištenja bicikla, romobila ili drugih oblika mikromobilnosti, rezultati istraživanja pokazuju da se čak 81,2 % ispitanika ne osjeća sigurno pri korištenju ovih prijevoznih sredstava. Ovakav podatak ukazuje na izražen osjećaj nesigurnosti među korisnicima mikromobilnosti, što može imati negativan utjecaj na njihovu svakodnevnu upotrebu u urbanim sredinama. S druge strane, kada je riječ o zadovoljstvu postojećom biciklističkom infrastrukturom, 75 % ispitanika izrazilo je nezadovoljstvo, pri čemu se 37,5 % izjasnilo kao izuzetno nezadovoljno, a dodatnih 37,5 % kao nezadovoljno. Preostalih 25 % ispitanika zauzelo je neutralan stav, navodeći da su niti zadovoljni niti nezadovoljni trenutnim stanjem biciklističke infrastrukture. Ovi podaci upućuju na potrebu za značajnim unaprjeđenjem infrastrukture, kako bi se povećala sigurnost i potaknula šira upotreba mikromobilnosti u svakodnevnom prometu.

Koristite li bicikl i u koju svrhu ga koristite?

Grafički prikaz 79. Svrha korištenja bicikla.

U nastavku istraživanja, ispitanici koji su izrazili nezadovoljstvo stanjem biciklističke infrastrukture zamoljeni su da dodatno pojašne razloge svog nezadovoljstva te da identificiraju kritične lokacije na području Općine. Najčešći odgovor ukazivao je na gotovo potpuni izostanak biciklističke infrastrukture, odnosno na činjenicu da biciklističke staze i prateći sadržaji u velikoj mjeri nisu razvijeni ili uopće ne postoje. Kao najproblematičnije lokacije, ispitanici su naveli pojedina naselja te glavne prometnice na području Općinu, ističući ih kao posebno nesigurne i neprilagođene za kretanje biciklista i korisnika drugih oblika mikromobilnosti. Ovi nalazi jasno ukazuju na potrebu za strateškim planiranjem i ulaganjem u razvoj biciklističke infrastrukture kako bi se povećala sigurnost i dostupnost alternativnih načina kretanja.

Molimo navedite razlog Vašeg zadovoljstva/nezadovoljstva stanjem biciklističke infrastrukture i što bi se trebalo poboljšati?

Ceste su uske, a stanovnici voze brzo. Biciklisti nisu sigurni na našim cestama.

Nema uređenih i označenih biciklističkih staza, vozi se po prometnicama koje su same po sebi dosta uske a vozi se brzo

Nema biciklističkih staza

Pa uopće nema označenih traka za bicikliste

Biciklisti moraju voziti po cesti i prijetnja su sigurnosti u prometu

Polomljena mjesta za odlaganje bicikala Pontin , rješenje parkiranja bicikala na Pjevoru,

Policajska kontrola brzine kretanja vozila,

Infrastrukture praktično i nema. Bar signalizaciju bi trebalo napraviti, zatim markirati staze gdje je moguće, a zatim punktove za pitku vodu, odmorišta i slično.

Molimo navedite razlog Vašeg zadovoljstva/nezadovoljstva stanjem biciklističke infrastrukture i što bi se trebalo poboljšati?

Ceste su uske, a stanovnici voze brzo. Biciklisti nisu sigurni na našim cestama.

Nema uređenih i označenih biciklističkih staza, vozi se po prometnicama koje su same po sebi dosta uske a vozi se brzo

Nema biciklističkih staza

Pa uopće nema označenih traka za bicikliste

Biciklisti moraju voziti po cesti i prijetnja su sigurnosti u prometu

Polomljena mjesta za odlaganje bicikala Pontin , rješenje parkiranja bicikala na Pjevoru,

Policajska kontrola brzine kretanja vozila,

Infrastrukture praktično i nema. Bar signalizaciju bi trebalo napraviti, zatim markirati staze gdje je moguće, a zatim punktove za pitku vodu, odmorišta i slično.

Grafički prikaz 80. Odgovori na pitanje zadovoljstva/ nezadovoljstva stanjem biciklističke infrastrukture.

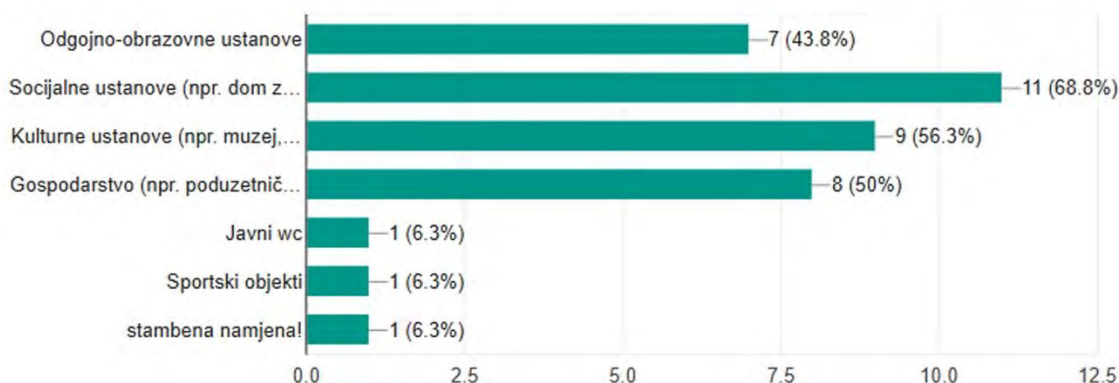
KRUŽNO GOSPODARENJE PROSTOROM I ZGRADAMA

U sklopu dijela ankete koji se bavio temom kružnog gospodarenja prostorom i zgradama, ispitanicima je postavljeno otvoreno pitanje kojim su pozvani da slobodnim odgovorom identificiraju najznačajnije objekte, zone ili prostore koji su napušteni, nedovoljno iskorišteni ili prepoznati kao potencijalno pogodni za prenamjenu u svrhu održivog prostornog razvoja na području Općine Lastovo.

Najčešći odgovori ukazivali su na napuštenu vojnu infrastrukturu, pri čemu su kao posebno značajne lokacije istaknuti prostori poput Jurjeve luke, bivše vojne zone poznate kao ex-Maršalka te druge slične lokacije. Ove površine, koje danas uglavnom stoje neiskorištene, građani prepoznaju kao prostorni resurs s velikim potencijalom za održivu revitalizaciju u skladu s načelima kružnog gospodarenja.

Osim vojnih objekata, dio ispitanika je kao prostor s potencijalom za prenamjenu naveo i područje Pjevora, konkretno javne prostore i okolne zgrade koje trenutno nisu u punoj funkciji. Takvi prostori, prema mišljenju građana, mogli bi se bolje integrirati u društveni i gospodarski život zajednice, osobito kroz prenamjenu u javne, kulturne, edukativne ili turističke sadržaje, uz poštivanje načela očuvanja prostora, ponovne upotrebe i energetske učinkovitosti.

Koji sadržaji bi, po Vašem mišljenju, mogli naći mjesto u trenutno napuštenim ili nekorištenim prostorima/zgradama?

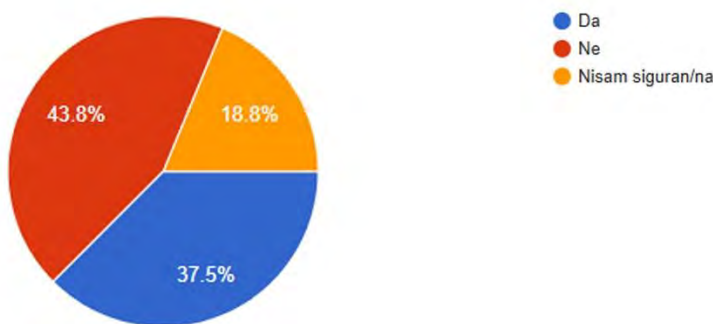

Grafički prikaz 81. Potencijalni sadržaji u trenutno napuštenim ili nekorištenim prostorima/zgradama.

U dijelu istraživanja koji se bavio mogućnostima prenamjene trenutno napuštenih ili nedovoljno iskorištenih prostora i zgrada na području Općine Lastovo, ispitanici su se izjašnjavali o vrstama sadržaja koje bi, prema njihovom mišljenju, bilo korisno i poželjno smjestiti u takve prostore. Rezultati upućuju na jasno izražen interes građana za razvoj funkcionalnih i društveno korisnih sadržaja koji bi odgovarali stvarnim potrebama lokalne zajednice. Najveći broj ispitanika (68,8 %) smatra da bi napušteni prostori trebali biti prenamijenjeni za potrebe socijalnih ustanova, što upućuje na prepoznatu potrebu za jačanjem sustava socijalne skrbi i podrške ranjivim skupinama. Slijede kulturne ustanove, koje je odabralo 56,3 % sudionika ankete, što ukazuje na interes za očuvanje i unapređenje kulturne ponude te stvaranje prostora za društveno-kulturno okupljanje, umjetnički rad i lokalnu kreativnu produkciju. Dodatno, 50 % ispitanika podržava ideju smještaja gospodarskih sadržaja u takve prostore, što uključuje razvoj poduzetničkih zona, obrtničkih radionica, coworking prostora i sličnih funkcija koje mogu potaknuti lokalno gospodarstvo i otvoriti nova radna mjesta. Na kraju, 43,8 % ispitanika smatra da bi u tim prostorima trebalo uspostaviti odgojno-obrazovne ustanove, čime se prepoznaje važnost ulaganja u obrazovnu infrastrukturu i razvoj sadržaja namijenjenih djeci, mladima i cjeloživotnom učenju.

UPRAVLJANJE RIZICIMA

Smatrate li da na području Općine Lastova ili dijelove Općine Lastovo utječu određene prirodne nepogode/prijetnje (npr. poplave, požari, erozija tla, potres i sl.)

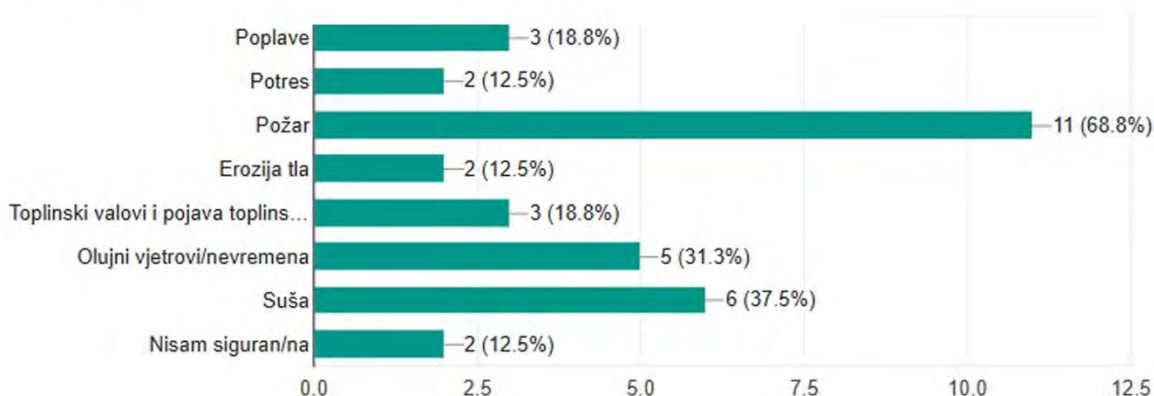

Grafički prikaz 82. Utjecaj prirodnih nepogoda na područje Općine Lastovo.

U okviru dijela ankete posvećenog pitanjima rizika, ispitanici su pozvani da izraze svoje mišljenje o prisutnosti prirodnih nepogoda i drugih prijetnji koje trenutno utječu ili bi u budućnosti mogle utjecati na komunalnu infrastrukturu, okoliš i opću kvalitetu života stanovnika na području Općine Lastovo. Osim opće procjene ugroženosti, od građana se također tražilo prepoznavanje konkretnih rizika koji bi mogli biti povezani s određenim dijelovima naselja ili s posebnim prostornim cjelinama unutar Općine Lastovo. Prema prikupljenim podacima, najveći udio ispitanika (43,8 %) smatra da na području Općine trenutno ne postoje značajne prirodne nepogode koje bi utjecale na životnu svakodnevicu ili infrastrukturu. Međutim, 37,5 % sudionika ankete navodi da određene prirodne prijetnje ipak postoje, što upućuje na postojanje percepcije rizika u dijelu populacije. Takvi odgovori mogu se odnositi na pojave poput jakih olujnih vjetrova, požara, suša ili erozije tla, iako konkretne prijetnje nisu u ovom dijelu ankete bile detaljno razrađene. Dodatno, 18,8 % ispitanika izjavilo je da nije dovoljno sigurno da bi moglo donijeti pouzdan sud o prisutnosti ili utjecaju prirodnih rizika. Ovaj podatak upućuje na potrebu za boljom informiranošću građana o mogućim rizicima te edukacijom o mjerama smanjenja ranjivosti i povećanja otpornosti zajednice.

Rezultati sugeriraju da, iako većina građana trenutno ne percipira ozbiljne prijetnje, postoji značajan udio onih koji su svjesni potencijalnih rizika, što ukazuje na važnost daljnjeg istraživanja specifičnih ugroženih lokacija i planiranja mjera prilagodbe u sklopu održivog prostornog i infrastrukturnog razvoja.

Koje prirodne nepogode/prijetnje smatrate najznačajnijim rizikom za područje Vašeg naselja?

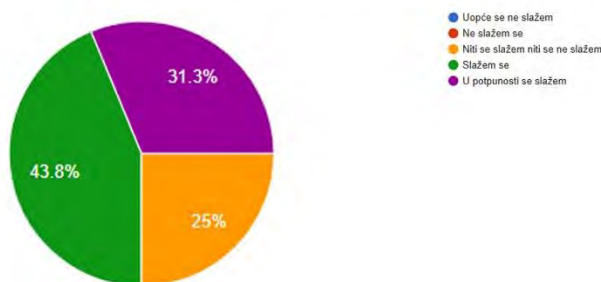
Grafički prikaz 83. Najznačajnije nepogode/ prijetnje (rizici) prepoznati od strane građana.

U okviru anketnog dijela usmjerenog na identifikaciju prirodnih rizika, ispitanici su zamoljeni da navedu koje prirodne nepogode i prijetnje smatraju najznačajnijima u kontekstu potencijalnog negativnog utjecaja na infrastrukturu, okoliš i kvalitetu života u Općini Lastovo. Prema prikupljenim podacima, najveći udio ispitanika (68,8 %) identificirao je požare kao primarni rizik.

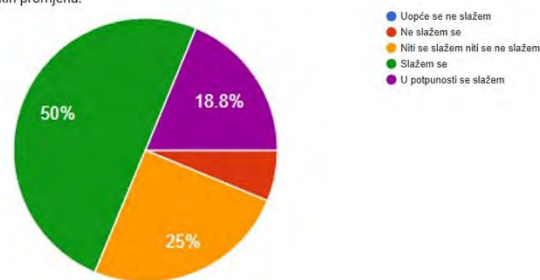
Ova percepcija korespondira s geografskim i klimatskim obilježjima prostora – obilježena mediteranskom klimom, dugim sušnim razdobljima te gustim vegetacijskim pokrovom, Općina Lastovo pripada područjima visoke izloženosti riziku od šumskih požara. Takvi događaji, osim što ugrožavaju biološku raznolikost i okoliš, predstavljaju ozbiljnu prijetnju za sigurnost ljudi, imovinu i kritičnu infrastrukturu. Slijede suša (37,5 %) i ekstremni vremenski uvjeti poput olujnih vjetrova i nevremena (31,3 %), koje ispitanici također prepoznaju kao značajne rizike. Suša, osobito u otočnim sredinama s ograničenim vodnim resursima, ima negativne posljedice na vodoopskrbu, poljoprivredu i šire gospodarsko funkcioniranje. Povećana učestalost i intenzitet olujnih udara, kao i popratne pojave (npr. odroni, mehanička oštećenja), mogu uzrokovati štete na građevinskim objektima i komunalnoj infrastrukturi. Poplave i toplinski valovi percipirani su kao umjereni rizici (po 18,8 % ispitanika), dok su erozija tla i potresi označeni od strane manjeg broja ispitanika (12,5 %). Iako rjeđe prisutni ili slabije prepoznati, ovi rizici ne bi smjeli biti zanemareni, budući da u uvjetima povećane frekvencije ekstremnih vremenskih događaja mogu imati kumulativne i dugoročne posljedice, posebice u degradiranim ili neadekvatno održavanim prostorima. Važno je naglasiti da je 12,5 % ispitanika izrazilo nesigurnost u pogledu identifikacije prirodnih rizika, što može upućivati na nedostatak informiranosti ili svijesti o specifičnim ugrozama koje pogađaju ili bi u budućnosti mogle pogađati područje Općine. Analiza dobivenih odgovora ukazuje na potrebu za daljnjom edukacijom stanovništva o pitanjima otpornosti na prirodne nepogode te za razvojem lokalnih planova upravljanja rizicima, uključujući preventivne mjere, sustave ranog upozoravanja i operativne protokole za hitne situacije. Istovremeno, rezultati predstavljaju korisnu osnovu za integraciju mjera prilagodbe klimatskim promjenama u prostorno-planske i razvojne dokumente Općine.

PRILAGODBA KLIMATSKIM PROMJENAMA

Smatrate li da će klimatske promjene imati značajni utjecaj na područje u kojem živite.

Smatrate li da će se ulaganjem u zelenu infrastrukturu ublažiti posljedice klimatskih promjena.

Grafički prikaz 84. Prisutnost i posljedice klimatskih promjena.

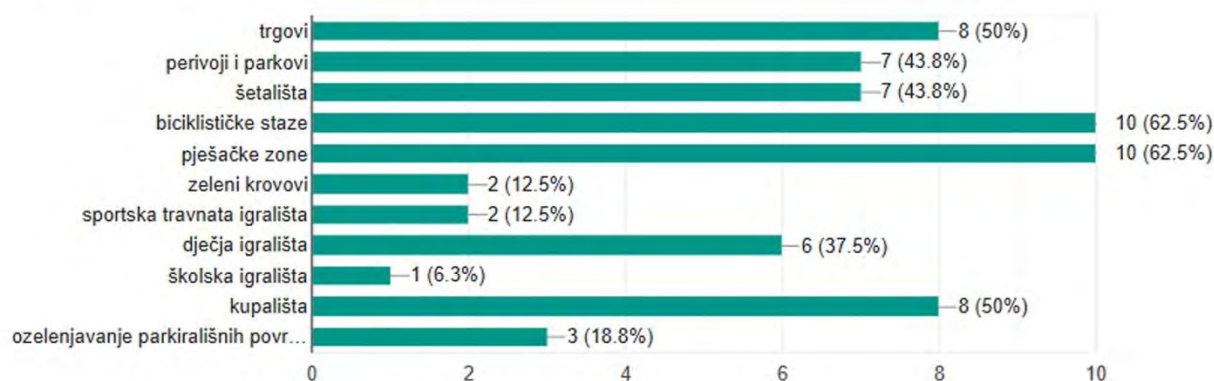
U nastavku istraživanja, jedna od ključnih tematskih cjelina odnosila se na prilagodbu klimatskim promjenama, s fokusom na stavove građana o ozbiljnosti klimatskih izazova i mogućim mjerama za njihovo ublažavanje na lokalnoj razini. Na pitanje o tome smatraju li da su klimatske promjene stvarne i da će u budućnosti dovesti do ozbiljnih negativnih posljedica, većina ispitanika – ukupno 75 % – izrazila je slaganje s tom tvrdnjom. Od toga, 37,5 % se u potpunosti slaže, a dodatnih 37,5 % se slaže, što ukazuje na visoku razinu svijesti o prisutnosti i potencijalnim posljedicama klimatskih promjena. Manji udio ispitanika zauzeo je neutralan stav, navodeći da se niti slaže niti ne slaže, dok nije zabilježen značajan udio otvorenog negiranja klimatskih promjena, što dodatno potvrđuje postojanje široke javne percepcije o ozbiljnosti ovog globalnog izazova.

U završnom pitanju unutar iste tematske skupine, ispitanici su se izjašnjavali o tvrdnji da je ulaganje u razvoj zelene infrastrukture (poput parkova, drvoređa, zelenih površina i sustava prirodnog hlađenja) važna mjera za ublažavanje posljedica klimatskih promjena. Rezultati su pokazali pretežnu suglasnost: 68,8 % ispitanika podržava ovu tvrdnju, pri čemu se 18,8 % u potpunosti slaže, a 50 % se slaže. Ovi odgovori ukazuju na to da građani prepoznaju ulogu zelene infrastrukture u povećanju otpornosti naselja, poboljšanju mikroklimе, smanjenju efekta urbanih toplinskih otoka te u jačanju kvalitete života. Dodatno, 25 % ispitanika zauzelo je neutralan stav (niti se slažu niti se ne slažu), što može ukazivati na potrebu za dodatnom edukacijom i boljim razumijevanjem koncepta zelene infrastrukture i njenih dugoročnih koristi. Manjinski udio od 6,3 % ne slaže se s tvrdnjom, što može biti rezultat drugačijih prioriteta ili nedostatka informacija o vezi između prostora i klimatske otpornosti. U cjelini gledano, rezultati ukazuju na postojanje relativno visoke razine svijesti među građanima o rizicima koje klimatske promjene predstavljaju te na spremnost dijela populacije da podrži mjere koje uključuju održivo prostorno planiranje i razvoj prirodnih rješenja. Ovi podaci mogu poslužiti kao vrijedan temelj za oblikovanje lokalnih strategija prilagodbe klimatskim promjenama, uključujući participativno planiranje, edukativne kampanje i ulaganja u razvoj zelene i plave infrastrukture.

RAZVOJ ZELENE INFRASTRUKTURE I KRUŽNOG GOSPODARSTVA

Treća cjelina ankete sadržavala je set pitanja čiji odgovori mogu dati smjernice u prepoznavanju vizualnog identiteta grada i razvojnih potreba i potencijala. Također je sadržavala set pitanja usmjerenih na ispitivanje potreba građana u budućem razvoju zelene infrastrukture i unaprjeđenju nekorištenih i/ili zapuštenih prostora i zgrada, a mišljenja građana mogu biti smjernice Općini u planiranju potreba budućeg razvoja prostora. Na temelju provedenog ispitivanja, većina sudionika istraživanja percipira cjelokupan prostor Lastovskog otočja kao vizualno izuzetno privlačan prostor. Unutar te opće ocjene, istaknuta su pojedina naselja i lokaliteti koji se izdvajaju svojom prostornom skladnošću i krajobraznom vrijednošću - posebno su naglašena naselja Pasadur, Skrivena Luka, Lastovska Lučica te središnje naselje Lastovo, pri čemu se kao najatraktivnije zone izdvajaju predio Pjevor i područje oko Gradske lože. Dodatno, naglašava se važnost obalnog pojasa i plaža, s osobitim osvrtom na atraktivne vizure prema otočjima Lastovnjaci i Vrhovnjaci dok u širem kontekstu vizualne privlačnosti, ističu se i otoci Mrčara, Prežba, Kopište i Sušac, koji doprinose ukupnoj ambijentalnoj vrijednosti prostora. Nadalje, u kontekstu vizualno neprivlačnih prostora, ispitanici kao ključne čimbenike degradacije ističu napuštene, zapuštene i devastirane objekte, osobito one koji pripadaju bivšim vojnim kompleksima. U tom su pogledu najčešće spominjana sljedeća područja: Jurjeva Luka, prostor bivših vojarni (ex Maršalka), bivši hotel "Sirena" u Ublima te kompleks nekadašnje vojarne "Vejo More". Uz navedene objekte, pojedina naselja istaknuta su kao problematična zbog neusklađene i neplanske izgradnje, nedostatne komunalne opremljenosti te narušene prostorne organizacije – u naselju Zaklopatica kao glavni izazovi navode se preizgrađenost, nova izgradnja koja odudara od ambijentalnih i arhitektonskih vrijednosti lokalnog konteksta, te nedostatak osnovne infrastrukture – uključujući javnu rasvjetu, uređene šetnice te organizirane površine za parkiranje. Naselje Ubli percipira se kao neuređeno urbano središte, osobito u dijelu Trga sv. Petra i prostor oko bivšeg hotela "Sirena", a dodatni vizualni problemi odnose se na prostor lučkog područja zbog neorganiziranog parkiranja neodržavane vegetacije. U naselju Lastovo, predio Pjevor navodi se kao posebno problematičan zbog neuređenosti te se općenito navodi naselje Lastovo kao vizualno degradirajuće područje zbog prisutnosti napuštenih objekata u te urušenih i neodržavanih (vrtnih) zidova i vegetacije. Naposljetku, na razini prostora otočja izvan građevinskog područja, posebno su naglašene lokacije odlagališta otpada, koje degradiraju vizualne kvalitete prostora.

Izdvojite do tri tipa zelene infrastrukture i/ili otvorenih površina za koje smatrate da bi u budućem razdoblju trebalo ulagati.

Grafički prikaz 85. Tipovi zelene infrastrukture za buduća ulaganja.

U sklopu ispitivanja stavova o prioritetnim tipovima zelene infrastrukture za buduća ulaganja, najveći broj ispitanika istaknuo je potrebu za uređenjem biciklističkih staza i pješačkih zona, koje su dobile po 62,5 % glasova. Slijede trgovi i kupališta, koje je kao važne infrastrukturne elemente prepoznalo 50 % ispitanika, dok su parkovi, perivoji i šetališta istaknuta s udjelom od 43,8 %. U manjoj mjeri, potreba za ulaganjima identificirana je u području dječjih igrališta (37,5 %) te ozelenjavanju parkirališnih površina (18,8 %). Sportska igrališta i zeleni krovovi prepoznati su kao prioritet od strane 12,5 % ispitanika. Najmanji interes zabilježen je za uređenje školskih igrališta, koje je kao značajnu tipologiju za buduću razvoj izdvojilo svega 6,3 % sudionika istraživanja.

U završnom dijelu ankete, ispitanicima je pružena mogućnost da predlože projekte za koje smatraju da bi mogli doprinijeti razvoju zelene infrastrukture ili revitalizaciji postojećih napuštenih i neiskorištenih prostora i građevina. Zaprimiti prijedlozi razvrstani su u dvije kategorije – općenite i konkretne. Općeniti prijedlozi obuhvaćaju ideje koje nisu vezane uz točno definirane aktivnosti ili lokacije, već se odnose na šire smjernice, poput planiranja razvoja grada, unapređenja pojedinih tipova zelene infrastrukture, održivog prometnog sustava i javnog prijevoza te osnaživanja sudjelovanja građana u aktivnostima usmjerenima na očuvanje i unaprjeđenje zelenih površina. S druge strane, konkretni prijedlozi uključuju specifične mjere i intervencije, često povezane s jasno naznačenim prostorima ili objektima, s ciljem funkcionalne i estetske transformacije zapuštenih, degradiranih ili neiskorištenih područja u kvalitetne prostore javne namjene.

- unaprjeđenje i uređenje šetnica na području pojedinih naselja odnosno na području Općine Lastovo,
- uređenje i unaprjeđenje područja plaža (uređenje pristupa osobama starije dobi i smanjene pokretljivosti),
- stavljanje u funkciju nekorištenih ili napuštenih zgrada,
- uređenje nogostupa i izgradnja biciklističkih staza,
- uređenje i unaprjeđenje trgova i javnih površina,
- uređenje i unaprjeđenje privatnih vrtova prvenstveno na području naselja Lastovo,
- uspostava novih i suvremeno uređenih parkovnih površina,
- unaprjeđenje prostornih planova ugradnjom odredbi usmjerenih na poštivanje zelenih standarda te odredbi usmjerenih na održavanje i očuvanje zelenih površina i okućnica,
- unaprjeđenje nekadašnje vojne infrastrukture na području otoka,
- uključivanje javnosti i organizacija javnih tribina povezanih s razvojem zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama,
- neiskorištenost solarnog potencijala (solarni paneli na krovovima zgrada),

Nadalje, u okviru ankete prikupljeni su prijedlozi koji artikuliraju konkretne lokacije i aktivnosti usmjerene na razvoj zelene infrastrukture te revitalizaciju neiskorištenih i/ili napuštenih prostora i objekata. Ti prijedlozi detaljnije su prikazani u nastavku:

- unaprjeđenje, obnova i ozelenjavanje prostora Pjevora,
- obnova nekadašnjeg hotela "Sirena" u Ublima,
- obnova zidova privatnih vrtova uz cestu u naselju Lastovo,
- obnova objekta u uvali sv. Mihovil,
- unaprjeđenje, obnova i uređenje prostor Jurjeve luke,
- unaprjeđenje pristupa na plažama osobama starije životne dobi,
- unaprjeđenje područja Zaklopatice izgradnjom šetnice, adekvatnih parkinga, sadržaja za djecu,
- uređenje šetnice od Ubla do Pasadura,
- obnova i unaprjeđenje područja nekadašnje vojarne "Maršalka",
- unaprjeđenje i obnova Trga sv. Petra u Ublima (centar),
- uređenje odlagališta otpada,
- unaprjeđenje područja helidroma,
- uređenje šetnica i plaža prema prostorno – planskoj dokumentaciji,
- plansko uređenje privatnih vrtova na području pojedinih naselja,
- oplemenjivanje javnih površina cjelogodišnjim i lako održivim sadnicama i drvorecima,
- minimalno jednom godišnje održati javni skup građana kako bi se uvažili prijedlozi stanovništva vezani za razvoj zelene infrastrukture,
- riješiti pitanje odlaganja i odvoza otpada na primjereniji način,
- oplemeniti Trg Poklada s elementima zelene infrastrukture i zabraniti parkiranje,
- zaposlit vrtlara i donijeti jasno definiran plan rada za to radno mjesto da zna unaprijed što mora i kada i na koji način održavati,
- Planska sadnja voćaka (npr. rogač, naranče, limun i dr).

7. MODEL KRUŽNOG GOSPODARENJA PROSTOROM I ZGRADAMA

Fotografija 42. Objekti u uvali Sveti Mihovil.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Kružno gospodarenje prostorom i zgradama predstavljeno je kroz Program kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. do 2030. godine unutar kojeg su implementirani ciljevi i potrebe proizašle iz međunarodnih i nacionalnih strateških i zakonodavnih akata. Potreba za razvojem kružnog gospodarenja proizlazi iz postojećeg, prevladavajućeg linearnog modela gradnje i korištenja prostora i zgrada, odnosno dugoročno neodrživog sustava u kojem dolazi do visoke potrošnje prirodnih resursa, generiranja velikih količina otpada te posljedično do snažnih pritisaka na okoliš. Primjenom kružnog gospodarenja resursi zadržavaju vrijednost jer se učinkovito i neprekidno koriste, značajno se smanjuje količina otpada, racionalizira se potrošnja energije i upotreba materijala, sprječava stvaranje otpada, potiče recikliranje što u konačnici dovodi do razvoja novih materijala i tehnologija. Kružno gospodarenje mogu se primijeniti u različitim fazama i tipovima projekata:

1. PLANIRANJE I GRADNJA NOVIH ZGRADA U SKLADU S KRUŽNIM GOSPODARENJEM

U planiranju novih zgrada potiču se mjere kružnosti koje su usmjerene na produljenje trajnosti zgrada, fleksibilnosti prostora, smanjenje količine građevinskog otpada i povećanje energetske učinkovitosti zgrada. Kružno gospodarenje se provodi u skladu s načelima zelene gradnje koja podrazumijeva cjeloviti proces osmišljavanja, izvedbe, održavanja, uporabe i obnove prostora i zgrada na načelu održivosti.

2. REVITALIZACIJA I OBNOVA NEKORIŠTENIH ZGRADA I PROSTORA

Nekorištene zgrade i prostori predstavljaju najznačajniju kategoriju moguće primjene kružnog gospodarenja u Republici Hrvatskoj, stoga je u okviru Programa razvoja KG stavljen glavni fokus upravo ovoj kategoriji primjene kružnog gospodarenja. Izgrađene strukture pogodne za ponovnu upotrebu po načelima kružnog gospodarenja na nivou Republike Hrvatske su tipološki i mjerilom podijeljene u četiri skupine:

- **POLIFUNKCIONALNE ZONE NAPUŠTENIH PROSTORA I ZGRADA (MJERILO XL)**

Predstavljaju zone različitih funkcija npr. industrija, brodogradilišta, te predstavljaju velike prostorne cjeline koju često karakterizira prisutnost infrastrukturnih elemenata poput željeznice ili luke. Predstavljaju najveću razinu složenosti u pogledu provedbe, ali istovremeno nude velike mogućnosti u postizanju najboljih rezultata u smislu primjene održivog urbanog razvoja, rješenja temeljena na prirodi (NBS - Nature Based Solution), primjene elemenata i sustava zelene infrastrukture.

- **MONOFUNKCIONALNE ZONE NAPUŠTENIH PROSTORA I ZGRADE (MJERILO L)**

Predstavljaju cjeline jedne funkcije jasno definiranih granica, smještene najčešće na gradskoj periferiji okružene prostorima slične namjene (npr. industrija, infrastruktura, vojska, turizam, bolnice i sl.). To su prostori veće bruto razvijene površine (10.000 – 50.000 m²) u kojima se nalazi veći broj različitih zgrada. Prednost ovakvih prostora je osnovna infrastrukturna opremljenost, velika površina i fleksibilnost prostora. Mogući nedostaci mogu proizlaziti iz prethodnog onečišćenja okoliša, prisutnosti opasnih materijala te energetska neučinkovitost objekata. Ove zone mogu se prenamijeniti u tehnološke parkove, istraživačke centre, poslovne kampuse i dr. Osim primjene kružnog gospodarenja, u ovim zonama moguća je primjena elemenata zelene infrastrukture.

- **NEKORIŠTENE ZGRADE (MJERILO M)**

Nekorištene i napuštene zgrade nalazimo kao dijelove napuštenih cjelina ili kao pojedinačne napuštene zgrade, najčešće kao dio urbanog tkiva. Ovisno o prethodnoj namjeni i vremenu izgradnje, predstavljaju fond zgrada različitih veličina, konstruktivnih sustava i materijala gradnje. Rekonstrukcija i prenamjena ovih zgrada predstavlja potencijal za popularizaciju teme kružnog gospodarenja.

- **POJEDINAČNI NAPUŠTENI PROSTORI U SKLOPU ZGRADA U KORIŠTENJU (MJERILO S)**

Ovu skupinu čine napušteni poslovni prostori u prizemljima zgrada, napušteni stanovi, neiskorišteni tavani i podrumi. Predstavlja veliku količinu pojedinačnih i raspršenih prostora različitih veličina, namjena i lokacija. Dio nekretnina u vlasništvu RH i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave predstavljaju potencijal za gospodarske programe (obrti, samozapošljavanje) i programe socijalnog stanovanja te predstavljaju lako provedive investicije velikog socijalnog značaja.

3. KRUŽNA OBNOVA I REPROGRAMIRANJE KORIŠTENIH PROSTORA I ZGRADA

Uz značajan broj napuštenih prostora i zgrada, prostori i zgrade u korištenju zbog starosti i dotrajalosti predstavljaju također značajan građevni fond za provedbu mjera kružnog gospodarenja kroz dvije mogućnosti:

- **KRUŽNA OBNOVA POSTOJEĆIH ZGRADA (MJERILO L)**

Kružna obnova postojećih zgrada namijenjena je prostorima i zgradama javne ili stambene namjene, zgradama kod kojih je potrebna energetska ili sveobuhvatna obnova u svrhu produljenja trajnosti i korištenja postojećih prostora i zgrada.

- **VREMENSKA RASPODJELA KORIŠTENJA PROSTORA (MJERILO XS)**

Vremenska raspodjela korištenja prostora podrazumijeva korištenje jednog prostora od strane dva ili više različitih korisnika. Ovaj model pogodan je za javne objekte (školske dvorane, mjesni odbori, ambulante, muzeji, DVD i sl.) koji se koriste samo dio vremena ili koji koristi samo dio prostora. Kako bi se uskladile potrebe dvaju ili više različitih korisnika, moguće su potrebe za prostornu prilagodbu ili opremanje.

7.1. KATALOG PODRUČJA I ZGRADA POGODNIH ZA UNAPRJEĐENJE PO PRINCIPU KRUŽNOSTI

Fotografija 43. Područje Jurjeve luke.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Nakon II. svjetskog rata, otok Lastovo kao i otok Vis postao je otok rezerviran za vojsku. Pristup Lastovu bio je zabranjen stranim državljanima, a izoliranost otoka dovela je do ekonomske stagnacije i depopulacije otoka. No, istovremeno je izoliranost utjecala na očuvanje lastovske prirode. Početak razvitka turizma na Lastovu veže se uz 1988. godinu kada je zabrana pristupa stranim državljanima ublažena. Nakon što je Hrvatska 1991. proglasila samostalnost, pripadnici Jugoslavenske narodne armije napustili su vojne baze na Lastovu 30. svibnja 1992. godine. Napuštene vojne baze i vojni objekti na području Lastova nisu registrirani kao brownfield područja. Mnogi objekti mogu biti predloženi za evidentiranje kao brownfield područja ili pak kao područja pogodna za unaprjeđenje po principima kružnosti i prenamjenu. To su:

- Vojni objekti na otočiću Mrčara – nekadašnja vojna baza smještena na izdvojenom otočiću nasuprot Prežbe,
- Vojni objekti u Jurjevoj luci na otočiću Prežba – obuhvaća više objekata smještenih duž obale luke,
- Potkop "Sito" - podzemni objekt ukopan u otočić Prežba, služio za zaklon plovila, danas devastiran,
- Potkop "Kremena" – drugi vojni potkop na otočiću Prežbi, prostorno manji od "Site", ali također služio za zaklon plovila,
- Vojni hotel "Sirena" – nekadašnja vojna struktura za smještaj osoblja, danas ruiniran objekt u naselju Uble,
- Vojarna u Zle polju – vojni objekti u zaleđu naselja Ubla, danas zarasli i neodržavani,
- Vojarna "Maršalka" – objekti u zaleđu naselja Uble, uz komunikacijski pravac prema Zle polju,
- Vojarna "Pleševo brdo" – položena uzvisinski, služila kao komunikacijska ili signalna točka,
- Vojarna "Velje more" – bivša raketna i topnička baza u južnom dijelu otoka,
- Kompleks radarskih i signalnih točaka – dislocirani objekti koji su činili komunikacijsku mrežu vojne obrane, nalaze se na više lokacija, uključujući visove Lastova i Prežbe.

Iako mnogim navedenim objektima nije poznata buduća namjena, za vojne objekte "Velje more" i vojni hotel "Sirena" postoje planovi obnove i uređenja. Za prostor Jurjeve luke i uvale Kremena te bivše vojne baze "Maršalka" određena je gospodarska, ugostiteljsko-turistička namjena unutar koje su obuhvaćeni i vojni objekti, no njihova obnova i prenamjena u druge funkcije, za sada nije poznata¹¹⁷.

¹¹⁷ Za navedene zone PPUO-om Lastovo je propisana izrada plana niže razine (urbanističkog plana uređenja) te se u širem smislu može promatrati kao prostor urbane preobrazbe/sanacije. Stoga se ova područja detaljnije opisuju u poglavlju 8. Područja pogodna za urbanu preobrazbu i/ili sanaciju.

Fotografija 44. Vojni objekti na području vrha Hum.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Vojni objekti na lokalitetu "Velje more" prema PPUO Lastovo nalaze se unutar zone gospodarske namjene – turističko-ugostiteljske (T5) površine 1,2 ha. U ovoj zoni dozvoljena je prenamjena vojnih objekata u turističko-informacijsko-prezentacijsko-smještajnu namjenu u kojima je smještajni kapacitet isključivo prateći sadržaj s maksimalno 80 ležajeva. U sklopu ove zone planirana je obnova postojećih zgrada bivše vojarne u posjetiteljski centar Javne ustanove Park prirode Lastovsko otočje u svrhu razvoja interpretacije prirodnih i kulturnih vrijednosti, edukativnih i volonterskih programa i radionica te društvenih sadržaja za lokalno stanovništvo¹¹⁸.

Bivši vojni hotel "Sirena" predstavlja kompleks od 23 apartmana kojeg je izgradila Jugoslavenska narodna armija (JNA), a koji je služio za smještaj vojnog osoblja. Nalazi se u Ulici Marka Marulića u naselju Uble, nekoliko minuta hoda od trajektnog pristaništa i na 20-ak metara od crkvice sv. Petra. Prema PPUO Lastovo predviđena je njegova obnova i prenamjena u dom za starije i nemoćne osobe. U nastavku se daje pregled područja i zgrada pogodnih za unaprjeđenje po principu kružnosti raspoređenih, a mogu obuhvaćati sljedeće kategorije:

- 1) Zgrade pogodne za energetska obnova, poboljšanje temeljnih svojstava i obnovu pročelja
- 2) Zgrade pogodne za rekonstrukciju po principima kružnosti (i prenamjenu)
- 3) Izgradnja novih zgrada po principima kružnosti

Prijedlog područja i zgrada pogodnih za unaprjeđenje po principu kružnosti izrađen je na temelju analize planiranih razvojnih projekata i aktivnosti Općine Lastovo i drugih javnopravnih tijela u nadolazećem razdoblju kao i na temelju ispitivanja javnog mnijenja te ne predstavlja popis cjelokupnog građevnog fonda pogodnog za unaprjeđenje.

¹¹⁸ Tijekom 2024. godine potpisan je ugovor o sufinanciranju prve etape projekta posjetiteljskog centra "Velje More" između Parka prirode "Lastovsko otočje" i Fondaza zaštite okoliša i energetske učinkovitosti

Tablica 52. Prijedlog područja i zgrada pogodnih za unaprjeđenje po principu kružnosti

–	Naziv	Adresa	K.č. br.	Vlasništvo	Status	Planirana aktivnost
1.	Zgrada Općine	Dolac 3, Lastovo	više čestica	Općina Lastovo/ privatni vlasnici	Aktivno	Energetska obnova
2.	Bivši hotel "Sirena" i Dom kulture	Ulica Marka Marulića, Uble	1063, 1031/2, k.o. Lastovo	Općina Lastovo	Napušteno	Obnova i prenamjena u Dom za starije i nemoćne i prenamjena u Dom za mlade
3.	Vojni objekti "Velje more"	Blaževo brdo	dio k.č. br. 9743/67, k.o. Lastovo	Republika Hrvatska	Napušteno	Obnova objekata i prenamjena u Posjetiteljski centar
4.	Posjetiteljski centar Lastovo	Trg Pjevor	k.č.br. 1141/1 k.o. Lastovo	Općina Lastovo	Aktivno	Energetska obnova objekta i prenamjena u Posjetiteljski centar
5.	Dječji vrtić Biser Lastova	Homac 5	k.č.br. 1046 k.o. Lastovo	Općina Lastovo	Aktivno	Energetska obnova
6.	Osnovna škola "Braća Glumac" Lastovo	Dolac 11	više čestica	Općina Lastovo, privatni vlasnici	Aktivno	Energetska obnova
7.	Dom zdravlja "dr. Ante Franulović" – ambulanta Lastovo	Put sv. Martina 3	k.č.br.1129 k.o. Lastovo	Zdravstvena stanica	Aktivno	Energetska obnova
8.	Dom kulture s kino salom	Dolac 5	k.č.br.1287 k.o. Lastovo	Općina Lastovo, Udruga za promicanje kulture i umjetnosti Dobre Dobričević	Aktivno	Energetska obnova
9.	Knežev dvor (Palac)	Kneževa 19	k.č.br. 456, 455, 60,67 k.o. Lastovo	Općina Lastovo	Aktivno	Obnova i djelomična rekonstrukcija

Izvor: Provedbeni program Općine Lastovo za razdoblje 2021. – 2025., PPUO Lastovo, UPU naselja Lastovo

8. PODRUČJA POGODNA ZA URBANU PREOBRAZBU I/ILI SANACIJU

Grafički prikaz 86. Postupci unutar cjelovite urbane preobrazbe/urbane transformacije

Izvor podataka: Jukić i sur. (2020.).

Prema Zakonu o prostornom uređenju¹¹⁹, urbana preobrazba je skup planskih mjera i uvjeta kojima se bitno mijenjaju obilježja izgrađenog dijela građevinskog područja promjenom urbane mreže javnih površina, namjene i oblikovanja građevina, i/ili rasporeda, oblika veličine građevnih čestica. Prema Jukiću i sur. (2020), urbana preobrazba ili urbana transformacija predstavlja krovni termin za sve promjene, procese i intervencije koje se odvijaju u gradu, unutar koje razlikujemo tri grupe promjena:

- Novi projekti i nova gradnja na mjestu oštećenih i devastiranih površina,
- Novi projekti i nova gradnja na slobodnom prostoru u smislu širenja na neizgrađene prostore ili popunjavanje neizgrađenih površina,
- Urbana obnova skup mjera koji zbog nebrige, nečinjena ili nepogode izgubila neke svoje karakteristike i kvalitete koje je potrebno vratiti i dodatno unaprijediti kako bi se podigla kvaliteta života.

S obzirom na širinu značenja pojma urbane preobrazbe, a za potrebe ovog dokumenta, u nastavku bit će pobliže definirani pojmovi unutar urbane preobrazbe, radi boljeg razumijevanja konačnih prijedloga područja pogodnih za urbanu preobrazbu na području Općine Lastovo.

Urbana obnova¹²⁰ je uz urbanu rekonstrukciju i urbanu rehabilitaciju najčešći opći pojam koji se koristi za dugogodišnju sustavnu preobrazbu središnjeg povijesnog dijela grada. Pojam podrazumijeva opsežne promjene grada kao posljedica razvoja društva i promjena u politici upravljanja gradom. Urbana obnova se sastoji od procesa urbane regeneracije, rekonstrukcije i revitalizacije koji označavaju procese vezane uz socijalnu, strukturalnu i funkcionalnu promjenu određenog dijela grada odnosno proces koji se grad ili dio grada obnavlja s ciljem vraćanja izgubljenih vrijednosti.

Urbana regeneracija pojam je vrlo sličan revitalizaciji, a obuhvaća niz mjera koje imaju za cilj obnoviti degradirani ili zapušteni prostor, odnosno regenerirati. Ti postupci uključuju postupke rekonstrukcije, izgradnje novoga, ali i obnovu staroga konstrukcijskim mjerama, ali i niz političkih intervencija u socijalnu i fizičku strukturu nekog dijela grada (Čaldarević, 2010:71). Polazište regeneracije je postojeća struktura koju poštuje i uzima u obzir kao polazišnu točku za definiranje različitih djelatnosti regeneriranja dijela grada.

¹¹⁹ Zakon o prostornom uređenju "Narodne Novine" broj 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19, 67/23.

¹²⁰ Ciljevi urbane obnove su ponovno oblikovanje gradskog središta, obnova zapuštenih područja, očuvanje kvalitetnog građevinskog fonda, rješavanje prometnih problema, gradnja novih sadržaja, kružna ili cirkularna ekonomija, primjena novijih tehničkih propisa, povratak izgubljenog identiteta i dr.

Fotografija 45. Napušteni prostor nekadašnje vojarne "Velje More" (vrh Kamenice).

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Urbana revitalizacija obuhvaća kompleksno sagledavanje razloga degradacije fizičkog i socijalnog tkiva dijela ili cjeline grada te se u tom smislu razvijaju posebni programi ponovnog „unošenja života“. U tom procesu moguće je naći različite postupke promjene fizičke strukture grada (rekonstrukcija), ali i promjene karaktera grada stimuliranjem dolaska novog profila stanovništva (Čaldarević, 2010:71). Vraćanje života u devastiranim i zapuštenim područjima obuhvaća prihvaćanje novih zahtjeva i specifičnosti područja te podizanje kvalitete života i oživljavanje prostora.

Urbana rekonstrukcija dio je urbane obnove, međutim, odnosi se na obnovu samo jednog dijela – fizičke strukture grada. Označava proces izgradnje ili rekonstrukcije postojećih elemenata fizičke strukture, posebnih ambijenata ili objekata. Proces urbane obnove u kojem se obnova u najvećoj mjeri provodi povratom u izvorno stanje (Jukić, 2010:17).

Urbana sanacija¹²¹, sukladno Zakonu o prostornom uređenju, definirana je kao skup mjera kojima se poboljšava karakter izgrađenog područja unutar i izvan granica građevinskog područja devastiranih nezakonitim građenjem i na drugi način.

Prema Čaldareviću (2010:70) zajednički procesi povezani s urbanom obnovom su:

- Proširivanje pješačkih zona,
- Obnavljanje starije stambene i industrijske izgradnje – povijesnog naslijeđa,
- Nova izgradnja – najčešće u obliku interpolacije,
- Nova poslovna i stambena izgradnja,
- Uređivanja, najčešće centralnog dijela grada – nova rasvjeta, novo opločenje, urbana oprema,
- Sadnja novog i uređivanje starog zelenila, obnova parkovnih i drugih rekreacijskih površina,
- Smanjivanje dotoka privatnog prometa različitim sustavima (ograničenja pristupa gradu, naplata ulaska u centar grada, destimulacije različitih vrsta i dr.),
- Jačanje i umnožavanje tipova i elemenata javnog prijevoza različitim načinima (povećanje frekvencije, umnožavanje tipova javnog prometa, osiguravanje biciklističkih staza i dr.).

U nastavku se prikazuju prostori pogodni za urbanu sanaciju i preobrazbu evidentirani u dokumentima prostornog uređenja.

¹²¹ Prema Jukići i sur. (2020.) urbanoj sanaciji i restauraciji je cilj uglavnom regenerirati i očuvati izgrađenu baštinu ili urbani okoliš, uključujući ekosustave. Osim obnove povijesnih građevina i gradskih krajobrazu, takve aktivnosti uključuju modernizaciju i unapređenje tehničkih postrojenja i poštivanje okolišnih i sigurnosnih normi i standarda.

8.1. KATALOG PODRUČJA POGODNIH ZA URBANU PREOBRAZBU ILI SANACIJU

Fotografija 46. Ulaz u vojni objekt na području nekadašnje vojarne "Velje More" (vrh Kamenice).

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Sukladno Zakonu o prostornom uređenju¹²² područja urbane sanacije i urbane preobrazbe i mjere provedbe sanacije i preobrazbe određuju se prostornim planom uređenja ili generalnim urbanističkim planom. Za područja urbane sanacije i urbane preobrazbe unutar građevinskog područja donosi se urbanistički plan uređenja, osim ako su prostornim planom uređenja ili generalnim urbanističkim planom propisani uvjeti provedbe zahvata u prostoru s detaljnošću propisanim za urbanistički plan uređenja. Prostornim planom uređenja Općine Lastovo nisu izrijekom navedena niti evidentirana područja za urbanu preobrazbu ili urbanu sanaciju. Međutim, prostorno-planskom dokumentacijom (PPUO Lastovo, UPU Lastovo, UPU Uble) prepoznata su područja za koje je propisana obveza izrade urbanističkih planova uređenja i/ili provedbe urbanističko-arhitektonskih natječaja koje se u okviru ovog dokumenta promatraju sa stajališta prostora pogodnih za urbanu preobrazbu i/ili sanaciju.

U okviru PPUO Lastovo predviđena je uspostava i uređenje površina namijenjenih razvoju ugostiteljsko-turističkih djelatnosti i sportsko-rekreacijskih zona:

- UPU sportsko-rekreacijske zone Velika Letišća,
- UPU turističke zone "ex. vojna zona" (Maršalka),
- UPU turističke zone "Velje More".

UPU SPORTSKO-REKREACIJSKE ZONE VELIKA LETIŠĆA

Na području uvale Velika Letišća predviđena je uspostava i uređenje zone izdvojenog građevinskog područja izvan naselja sportsko-rekreacijske namjene. Zona se nalazi zapadno od planirane zone izdvojenog građevinskog područja izvan naselja gospodarske-ugostiteljsko-turističke namjene "Jurjeva luka" (T1-hotel) za koju je izrađen i usvojen UPU. Površina ove zone iznosi 15 ha, a namijenjena je uspostavi sportsko-rekreacijskih sadržaja namjene R2 (vodeni sportovi), R4 (sportska igrališta) i R6 (kupališne zone). Sukladno odredbama PPUO Lastovo, izgradnja sadržaja mora se planirati na predjelima manje prirodne i krajobrazne vrijednosti uzimajući u obzir i niz drugih uvjeta među kojima se izdvaja odredba/uvjet da izgrađenost pojedinačne građevne čestice nije veća od 30 %, a koeficijent iskoristivosti nije veći od 0,3 te da najmanje 40 % površine svake građevne čestice bude uređeno kao parkovni nasadi i prirodno zelenilo.

¹²² "Narodne novine" broj 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19, 67/23.

Fotografija 47. Područje Pjevora.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

S obzirom na to da se područje nalazi na, s aspekta zaštite prirode, vrijednom i zaštićenom području, dozvoljena je gradnja isključivo sadržaja s težištem na sport i rekreaciju na moru i pripadajućem kopnenom pojasu, a prilikom gradnje treba očuvati nalazišta ugroženih i rijetkih stanišnih tipova i staništa strogo zaštićenih, ugroženih i rijetkih vrsta kao i ciljnih stanišnih tipova i ciljnih stanišnih tipova područja ekološke mreže NATURA 2000. Detaljni uvjeti određuju se tijekom izrade urbanističkog plana uređenja.

UPU "EX VOJNA ZONA" (MARŠALKA) I UPU "VELJE MORE"

Prostornim planom uređenja Općine Lastovo propisana je obveza izrade urbanističkih planova za navedena područja. Područje "Ex vojne zone" (Maršalka) predviđena je za uspostavu zone gospodarske namjene – ugostiteljsko-turističke, oznake T2 – turističko naselje. Obuhvaća površinu od 13,8 ha, a nalazi se u blizini naselja Uble. Sukladno PPUO Lastovo maksimalni kapacitet iznosi 670 ležajeva. Područje "Velje more" predviđena je za uspostavu zone gospodarske namjene – ugostiteljsko-turističke, oznake T5 – turističko-informacijsko-prezentacijsko-smještajnu namjenu. Obuhvaća površinu od 1,2 ha, a smještena je jugoistočno od naselja Uble. Smještajni kapacitet ograničen je na maksimalno 80 ležajeva budući da on predstavlja prateći sadržaj ove zone. U okviru ove zone planirana je prenamjena vojnih objekata u posjetiteljski centar kojim će se promovirati prirodne i kulturne vrijednosti Parka prirode Lastovsko otočje, a kojim će upravljati Javna ustanova Park prirode Lastovsko otočje.

Nadalje, urbanističkim planom uređenja naselja Lastovo ističu se prostori za koje je odredbama propisana provedba urbanističko-arhitektonskih natječaja:

- Trg i pješačka zona Pjevor
- Sportsko-rekreacijski centar u Polju te
- Obnova i revitalizacija povijesnih struktura – povijesnih vrtova.

TRG I PJEŠAČKA ZONA PJEVOR

Zona Pjevor je zona mješovite namjene – turističko-ugostiteljske u kojoj je dozvoljena gradnja građevina za turistički smještaj, ugostiteljstvo, zabavu, rekreaciju i kulturu u ponudi turizma. Zona je u potpunosti izgrađena i u funkciji, a zona se nalazi u obuhvatu obvezne provedbe urbanističko-arhitektonskog natječaja i do izrade natječaja moguća je rekonstrukcija objekata unutar postojećih gabarita. Kao preduvjet provedbe natječaja obavezno je studijom odrediti potencijal nove trase prometnice, sjeverno od postojeće izgradnje te mogućnost pretvaranja Pjevora u linearni trg bez tranzitnog prometa.

Urbanističko-arhitektonski natječaj obuhvaća zonu postojećeg stanovanja u zone javnih sadržaja uz 'Bijelu kuću' na Pjevoru, a smjernice za provedbu natječaja usmjerene su na:

- naglasak i uvažavanje položajne vrijednosti prostora kao ulaska u naselje jer je njegova namjena i oblikovanje dio identifikacije nove epohe urbanističke i arhitektonske suvremene prakse u naselju,
- sadržaje koje kompleks mora sadržavati: informativni centar, ugostiteljstvo- restoran, poštu, banku, trgovinu mješovitom robom, uređeni trg-ulice, hotel, kafić, autobusno stajalište,
- očuvanje vizure s mora na naselje i prema starom dijelu naselja, također i vizuru prema moru,
- rješavanje tranzitnog prometa kroz studiju koja će prethoditi natječaju,
- mogućnosti rekonstrukcije, izgradnje zamjenskih građevina,
- obvezno očuvanje šume alepskog bora prema Lučici,
- obveznim formiranjem gradskog trga s hortikulturnim uređenjem i svim potrebnim elementima urbane opreme.

SPORTSKO-REKREACIJSKI CENTAR U POLJU

Zona sportsko-rekreacijskog centra u Polju nalazi se na južnoj strani naselja Lastovo, u blizini gradskog groblja. U sklopu sportsko-rekreacijskog centra predviđena je izgradnja polivalentne gradske sportske dvorane te razni sportski tereni (tenis, košarka, rukomet i sl.). Zbog osjetljivosti i posebnosti lokacije, planirane zahvate nije moguće izvoditi prije provedbe javnog, arhitektonsko-urbanističkog natječaja. U sklopu Centra moguće je planirati i graditi sadržaje koji upotpunjuju i služe osnovnoj djelatnosti (prostori sportskih klubova, manji ugostiteljski objekti i sl.) te izgradnju javnog polifunkcionalnog parkirališta. Prateći sadržaji mogu se graditi istodobno ili nakon uređenja sportskih sadržaja. Ukupna površina zatvorenih sadržaja ne može biti veća od 2500 m² GBP-a, a površinom i oblikom treba odgovarati ambijentu naselja. Prema smjericama za provedbu javnog urbanističko-arhitektonskog natječaja, dvoranu je potrebno smjestiti u južnom dijelu Centra, a sportske terene na sjevernom dijelu Centra ili na krovu dvorane. Prostor između dvorane i južne prometnice potrebno je organizirati kao ulazni trg i kolni prilaz.

OBNOVA I REVITALIZACIJA POVIJESNIH VRTOVA¹²³

Povijesni vrtovi sukladno članku 20. su neizgrađena područja oblikovana autohtonom vegetacijom i kulturama voća, povrća, začinskog bilja i sl., s uređenjem šetnica i urbanom opremom, s mogućnošću uređenja za javno korištenje i povezivanje u sustav javnih zelenih površina. U sklopu vrtova zabranjena je nova gradnja. Povijesni vrtovi evidentirani UPU-om naselja Lastovo uživaju poseban status i zaštitu. Nalaze se unutar povijesne cjeline naselja Lastovo, a predviđaju se dva pristupa u njihovoj obnovi i revitalizaciji ovisno o valorizaciji i stanju očuvanosti. Zone obradivih površina obavezno je očuvati kao sastavni dio povijesne cjeline naselja. Ovo se odnosi na zone obradivih površina na dnu amfiteatralnog dijela mjesta, fenomena u prostoru kojim se osigurava povezanost izgrađenih predjela Dohnja i Gornja Luka te Luža. Zaštita kultiviranog krajolika odnosi se na cjelovite pejzažne slike s tradicionalnim načinom obrađivanja tla, pa se sukladno režimu zaštite ističe važnost rekultivacije i održavanja ovih povijesnih vrtova bez mogućnosti nove izgradnje. U smislu kultiviranog krajolika naselja Lastovo potrebno je štiti nasade i u izgrađenom dijelu naselja, pogotovo u zoni Velikog i Mišjeg Pjevora, Počivala i Luke. Geneza naselja se razvijala na način da su se ovi dijelovi naselja postepeno nadograđivali i struktura se zgusnula tako da je poljoprivredna površina vezana za kuću smanjivana na račun izgrađenog prostora, do trenutka dok neki dijelovi nisu bili u potpunosti izgrađeni. Unatoč ovakvom razvoju i izgradnji naselja neki dijelovi su i dalje sačuvani te ih je nužno obnoviti u istoj funkciji.

Naposljetku, urbanističkim planom uređenja naselja Uble ističu se odredbe povezane s revitalizacijom i obnovom Trga sv. Petra te obveza izrade cjelovitog urbanističko-arhitektonskog natječaja za uređenje lučkog područja Uble.

¹²³ Mjere zaštite povijesnih vrtova naselja Lastovo preuzeti su iz članka 103. Odredbi za provođenje UPU naselja Lastovo.

Fotografija 48. Područje nekadašnjeg vojnog hotela "Sirena" i sportsko – rekreacijska infrastruktura.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

OBNOVA I REVITALIZACIJA TRGA SV. PETRA¹²⁴

Obnova i revitalizacija Trga sv. Petra može se promatrati dva odvojena procesa: unaprjeđenje prometne infrastrukture (pješačke i parkirališne površine) te kroz obnovu i revitalizaciju građevinskih objekata. U pogledu unaprjeđenja prometne infrastrukture ističe se uklanjanje parkirališnih površina i spremnika otpada te parterno uređenje trga. Pretpostavka je da je izvorno popločenje trga bila granitna kocka te ako se arheološkim iskopima pronađu ostaci izvornog popločenja, preporuka je izvedba popločenja izvornim materijalom. Osim dijela trga koji čini prometnicu, ostatak trga je pješačka površina koju treba urediti i opremiti urbanom opremom i zelenilom te odvojiti promet od pješačkih površina bilo zaštitnim (ali i estetskim) ogradama ili visinskom denivelacijom površina. Obnova i revitalizacija Trga sv. Petra obuhvaća postojeći građevni fond društvene namjene. Građevine unutar te zone građene su kao građevine javne namjene u sklopu planiranog industrijskog naselja između 1933. i 1936. godine. Samo neke od njih su zadržale izvornu namjenu, dok su druge prenamijenjene međutim, većina ih je zapuštena i bez namjene. Planira se njihova revitalizacija i obnova u skladu sa smjernicama navedenim u konzervatorskoj studiji i detaljnijim odredbama UPU-a naselja Uble. Građevine koje su u korištenju zadržavaju postojeću javnu namjenu, dok se za one bez namjene predviđa nova namjena.

¹²⁴ Plan obnove i revitalizacije građevnog fonda na Trgu sv. Petra preuzet je iz članka 24. Odredbi za provođenje UPU naselja Uble.

Fotografija 49. Lučko područje s benzinskom postajom u naselju Uble.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

UREĐENJE LUČKOG PODRUČJA UBLE

Unutar lučkog područja luke Uble propisana je obveza izrade cjelovitog urbanističko-arhitektonskog rješenja lučkog područja. Rješenjem će se definirati rekonstrukcija pristana za trajekte, precizirati smještaj lučkih sadržaja (granični prijelaz, benzinska crpka) i oblikovati obalni prostor (uređenje pješačkih, parkirališnih i manipulativnih površina). Obuhvat rješenja odgovara planiranom lučkom području i iznosi 5, 26 ha. Preduvjet za početak izrade cjelovitog urbanističko-arhitektonskog rješenja lučkog područja Uble je da su gotove sve zakonima i propisima obvezne studije i istraživanja.

9. SWOT ANALIZA

Fotografija 50. Naselje Pasadur, pogled prema Uvali Malo Lago.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

Za potrebe prepoznavanja razvojnih potencijala i potreba Općine Lastovo, pristupilo se analizi razvojnih snaga i slabosti te mogućih prilika i potencijalnih prijetnji, odnosno SWOT analizi, povezanih s unaprjeđenjem i razvojem zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama.

SWOT analiza predstavlja osnovni strateško-planerski alat kojim se analiziraju i identificiraju unutarnji i vanjski čimbenici koji utječu ili mogu utjecati na razvoj elemenata zelene urbane obnove. Značajka unutarnjih čimbenika, odnosno razvojnih snaga i slabosti je da se nalaze u području vlastitih utjecaja, odnosno da na njih JLS ima izravan utjecaj, za razliku od vanjskih čimbenika, odnosno prilika i prijetnji koji predstavljaju čimbenike nad kojima JLS nema izravan utjecaj, već se istima nastoji prilagođavati. Stoga razvojne snage i slabosti predstavljaju postojeći potencijal i slabosti Općina Lastovo, dok prilike i prijetnje predstavljaju "pogled u budućnost" i prepoznavanje mogućih pravaca razvoja u budućnosti, ali i potencijalnih prijetnji koje će se u budućnosti nastojati smanjiti. SWOT analiza izrađena je na temelju prikupljenih i analiziranih podataka predstavljenih u prethodnim poglavljima ove Strategije, mišljenja i zaključaka sa sastanaka s predstavnicima Općine Lastovo te mišljenja javnosti prikupljenih putem anketnog upitnika. Sukladno navedenome, prepoznate su razvojne snage i slabosti te prilike i prijetnje, a njihova sinteza prikazana je u tabličnom prikazu u nastavku.

Tablica 53. SWOT analiza.

SNAGE	SLABOSTI
- Bogato kulturno – povijesno nasljeđe s prepoznatljivom kulturno – povijesnom cjelinom, - Istaknute biološko – ekološke vrijednosti (Park prirode "Lastovsko otočje") - Prostorni i infrastrukturni potencijali, - Prisustvo šumskih površina nadomak pojedinih naselja na području Općine - Prepoznat značaj prirodnih, krajobraznih i kulturnih vrijednosti i implementirane mjere zaštite u temeljne dokumente prostornog uređenja - Ulaganje u ustanove predškolsko i osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja - Potencijal za razvoj ekološke poljoprivrede - Započeti komunalni projekti (npr. rekonstrukcija luke otvorene za javni promet Ubli) - Mnogi zapušteni i neiskorišteni objekti koji se mogu prenamijeniti u turističke, gospodarske i znanstvene svrhe	- Nedostatak zelenih površina diferenciranog sadržaja - Neadekvatno razvijena zelena infrastruktura na području pojedinih naselja - Nedostatak kapaciteta za provedbu zelene i digitalne tranzicije - Negativni demografski pokazatelji - Neriješeni imovinsko – pravni odnosi - Nerazvijena poljoprivredna proizvodnja - Nedovoljno javnih sadržaja na području pojedinih naselja - Loša prometna infrastruktura - Neiskorištenost obnovljivih izvora energije, osobito sunčevog potencijala - Prisutnost zapuštenih i nekorisćenih prostora i zgrada - Neiskorišteni prostori i zgrade nekadašnje vojne namjene - Nije uspostavljen geoinformacijski sustav - Nije izrađen prostorni plan područja posebnih obilježja (Park prirode)
PRILIKE	PRIJETNJE
- Razvoj zeleno-plave infrastrukture temeljene na prepoznatljivim prirodnim i krajobraznim vrijednostima - Razvoj adekvatne pješačko-biciklističke infrastrukture na području Općine Lastovo - Uvođenje sustavnih poteza uređenog zelenila na području pojedinih naselja u sastavu Općine (zeleni sklop uz prometnice, nogostupe, potezi drvoreda, uređenje parkovne površine s drvenastom vegetacijom, unaprjeđenje pješačke i biciklističke infrastrukture, uređenje dječjih igrališta, boravišta na otvorenome i rekreativnih površina i dr.) - Unošenje soliternih stabala, drvoreda, uređenih zelenih površina za rekreaciju i boravak u izgrađene strukture naselja - Nastavak ulaganja u sportsko-rekreacijsku i posjetiteljsku infrastrukturu - Razvoj ekološke poljoprivrede - Obnova postojećeg građevnog fonda prema načelima kružnosti i prenamjena u javnu ili društvenu funkciju - Korištenje EU fondova kao izvora financiranja za realizaciju projekata zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja	- Nastavak negativnih demografskih trendova (depopulacija i starenje stanovništva) - Klimatske promjene, prirodne nepogode i katastrofe (temperaturni i oborinski ekstremi, požari, suša i sl.) - Financijska i politička nesigurnost (javljanje kriza na nacionalnoj, europskoj ili međunarodnoj razini) - Ugroženost postojećih gabarita zelenih površina uslijed pritiska za izgradnjom, nepoštivanja prostorno-planskih odredbi, nedostatne kontrole - Nedostatno opremanje i održavanje dijela zelenih površina te nedostatan potenciranje suvremenih arhitektonskih tipologija koje omogućavaju uređenje vrtova, - Nekontrolirana izgradnja/urbanizacija, neadekvatno planiranje zelenih površina u dokumentima prostornog uređenja - Pritisci za prenamjenama postojećih zelenih prostora i neplanska izgradnja - Visoki investicijski troškovi urbane obnove, osobito projekata povezanih s kružnim gospodarenjem prostorom i zgradama - Financijska održivost i dugotrajnost provedbe - Nedostatak kapaciteta za provedbu zelene i digitalne tranzicije - Propadanje nekretnina zbog administrativnih prepreka - Dodatno propadanje prostora i objekata nekadašnje vojne namjene

10. STRATEŠKI OKVIR

Fotografija 51. Uvala sv. Mihovil.

Izvor podataka: Terenska istraživanja, obrada autora.

STRATEŠKI CILJEVI predstavljaju dugoročne, odnosno srednjoročne ciljeve kojima se izravno podupiru ostvarenja razvojnih smjerova. Njima se određuje budući smjer razvoja na način da se maksimalno iskoriste uočene snage i prilike, slabosti otklone ili prepoznaju i preokrenu u snagu, a prijetnje minimiziraju.

POSEBNI CILJEVI predstavljaju srednjoročne ciljeve čija je funkcija izravna podrška postizanju prethodno definiranih strateških ciljeva. Za ostvarivanje posebnih ciljeva, zadužene su mjere.

MJERE predstavljaju skup međusobno povezanih aktivnosti i projekata u određenom području kojima se postiže izravno ostvarivanje posebnih ciljeva, a neizravno pridonosi ostvarivanju strateških ciljeva.

AKTIVNOSTI predstavljaju niz kratkoročnih, specifičnih i međusobno povezanih radnji čija provedba izravno vodi ostvarenju mjera, a neizravno ostvarenju posebnih ciljeva.

U tabličnom prikazu u nastavku prikazuje se skupni pregled strateških i posebnih ciljeva s pripadajućim mjerama. Nadalje, u nastavku su opisani pojedini strateški ciljevi, a u okviru svakog strateškog cilja navedeni su posebni ciljevi, mjere i aktivnosti. Naposljetku, navedeni projekti ne predstavljaju konačnu bazu projekata niti ne isključuju druge mogućnosti ulaganja.

Tablica 54. Pregled strateških ciljeva, posebnih ciljeva i mjera.

STRATEŠKI CILJ 1.			
OČUVANJE I UNAPRJEĐENJE BIOLOŠKE I KRAJOBRAZNE RAZNOLIKOSTI			
KOD	POSEBNI CILJEVI	KOD	MJERE
1.1.	Očuvanje i unaprjeđenje područja visokih prirodnih i krajobraznih vrijednosti	1.1.1.	Očuvanje i unaprjeđenje prirodnih i krajobrazno vrijednih područja
		1.1.2.	Očuvanje i unaprjeđenje vrijednih staništa
1.2.	Obnova prirodnih / poluprirodnih staništa	1.2.1.	Obnova prirodnih / poluprirodnih staništa
STRATEŠKI CILJ 2.			
RAZVOJ I UNAPRJEĐENJE ZELENE INFRASTRUKTURE			
KOD	POSEBNI CILJEVI	KOD	MJERE
2.1.	Razvoj i unaprjeđenje javnih zelenih i drugih otvorenih površina	2.1.1.	Unaprjeđenje i uređenje javnih zelenih i drugih otvorenih površina
		2.1.2.	Unaprjeđenje i uređenje sakralno-memorijalnih prostora
		2.1.3.	Unaprjeđenje i uređenje sportsko-rekreacijskih zona i sadržaja
		2.1.4.	Unaprjeđenje i uređenje zona za turizam te razvoj edukativnih, turističkih i promocijskih sadržaja
2.2.	Razvoj i unaprjeđenje elemenata plave i zeleno-plave infrastrukture	2.2.1.	Ispitivanje i implementacija održivih rješenja povezanih s vodom
2.3.	Unaprjeđenje elemenata sive infrastrukture	2.3.1.	Unaprjeđenje prometne infrastrukture i prometa u mirovanju
		2.3.2.	Planiranje i unaprjeđenje okoliša zona za gospodarenje otpadom
STRATEŠKI CILJ 3.			
ODRŽIVO GOSPODARENJE PROSTOROM I ZGRADAMA			
KOD	POSEBNI CILJEVI	KOD	MJERE
3.1.	Razvoj i provedba kružnog gospodarenja prostorom i zgradama	3.1.1.	Poticanje i provedba poboljšanja postojećih prostora i zgrada
		3.1.2.	Rekonstrukcija i prenamjena nekorištenih/napuštenih zgrada
3.2.	Urbana preobrazba i sanacija	3.2.1.	Urbana sanacija
		3.2.2.	Urbana preobrazba
STRATEŠKI CILJ 4.			
PLANIRANJE I UPRAVLJANJE RAZVOJEM ZELENE URBANE OBNOVE			
KOD	POSEBNI CILJEVI	KOD	MJERE
4.1.	Uspostava, implementacija i praćenje razvoja zelene urbane obnove	4.1.1.	Implementacija zelene urbane obnove u sektorske politike JLS-a
		4.1.2.	Uspostava digitalnih alata za praćenje razvoja zelene urbane obnove
4.2.	Edukacija i podizanje društvene svijesti o zelenoj urbanoj obnovi	4.2.1.	Edukacija predstavnika JLS-a
		4.2.2.	Edukacija i podizanje društvene svijesti
		4.2.3.	Suradnja sa znanstvenom i stručnom zajednicom, organizacijama civilnog društva i lokalnom zajednicom

STRATEŠKI CILJ 1.**OČUVANJE I UNAPRJEĐENJE BIOLOŠKE I KRAJOBRAZNE RAZNOLIKOSTI**

Strateški cilj 1. Očuvanje i unaprjeđenje biološke i krajobrazne raznolikosti usmjeren je na očuvanje i unaprjeđenje biološki i krajobrazno najvrjednijih površina na prostoru Općine, prvenstvo područja zaštićenih Zakonom o zaštiti prirode¹²⁵, područja ekološke mreže NATURA 2000 te vrijednih prirodnih i krajobraznih područja evidentiranih dokumentima prostornog uređenja, koje zajedno podržavaju razvoj i opstanak divljih vrsta. Navedena područja ključna su za održavanje bioraznolikosti (ekološke funkcije), a istovremeno pružaju dobrobit za ljudsko društvo kroz ostvarenje niza drugih funkcija – društvenih, ekonomskih i morfoloških.

Prisutnost vrijednih prirodnih i poluprirodnih staništa na prostoru Općine Lastovo daje temelj za povezivanje s izgrađenim, urbanim područjima putem ekoloških koridora i poveznica. Očuvanje i unaprjeđenje vrijednih prirodnih i poluprirodnih staništa i uspostava ekoloških koridora i poveznica doprinosi unaprjeđenju stanišnih uvjeta biljnih i životinjskih vrsta, olakšava kretanje divljih vrsta kroz fragmentirana staništa i urbani prostor te u konačnici doprinosi povećanju sveukupne biološke i krajobrazne raznolikosti. Nadalje, predviđeno je očuvanje vrijednih šumskih, livadnih i vodenih staništa kao nositelja biološke i krajobrazne raznolikosti kroz aktivnosti praćenja stanja šumskih površina i sprječavanja njihovog smanjivanja. Očuvanje livadnih i vodenih staništa usmjerena je na provedbu istraživanja i očuvanja najvrjednijih staništa od strane nadležnih institucija i zainteresiranih dionika (JU PP, HV, HŠ, ZO, SO, OCD i dr.) kao i na provedbu edukacijskih aktivnosti kojima bi se široj javnosti prezentirale vrijednosti područja. Ostvarenje ovog strateškog cilja postiže se provedbom aktivnosti raspoređenih u dva posebna cilja, odnosno tri mjere.

POSEBNI CILJ 1.1.**OČUVANJE I UNAPRJEĐENJE PODRUČJA VISOKIH PRIRODNIH I KRAJOBRAZNIH VRIJEDNOSTI**

Posebni cilj sastoji se od dvije mjere:

- **MJERA 1.1.1.** Očuvanje i unaprjeđenje prirodnih i krajobrazno vrijednih područja
- **MJERA 1.1.2.** Očuvanje i unaprjeđenje vrijednih staništa

unutar kojih je predviđena provedba 5 aktivnosti.

POSEBNI CILJ 1.2.**OBNOVA PRIRODNIH I/ILI POLUPRIRODNIH STANIŠTA**

Posebni cilj sastoji se od jedne mjere:

- **MJERA 1.2.1.** Obnova prirodnih/ poluprirodnih staništa

unutar koje je predviđena provedba 2 aktivnosti.

¹²⁵ Zakon o zaštiti prirode "Narodne Novine" broj 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23.

POSEBNI CILJ 1.1.**OČUVANJE I UNAPRJEĐENJE PODRUČJA VISOKIH PRIRODNIH I KRAJOBRAZNIH VRIJEDNOSTI****MJERA 1.1.1.****OČUVANJE I UNAPRJEĐENJE PRIRODNIH I KRAJOBRAZNO VRIJEDNIH PODRUČJA**

Mjerom se potiče valorizacija, očuvanje i unaprjeđenje stanja postojećih prirodnih područja zaštićenih Zakonom o zaštiti prirode¹²⁶ te analiza potencijalnih novih zaštićenih područja. Mjera uključuje i aktivnosti povezane s analizom i vrednovanjem prostora te njihovu implementaciju u razvojne politike Općine Lastovo.

A.1.1.1.1. IZRADA KRAJOBRAZNE OSNOVE OPĆINE LASTOVO

Krajobrazna osnova predstavlja stručnu podlogu na kojoj se temelje mjere očuvanja glavnih obilježja i vrijednosti, odnosno karaktera krajobraza te predlažu mjere poboljšanja stanja u degradiranom okolišu. Krajobraznom osnovom provodi se inventarizacija prirodnih odnosno biofizičkih, antropoloških i kulturno-povijesnih karakteristike područja, tipološka klasifikacija krajobraza kojom se izdvajaju krajobrazne regije te opći i krajobrazni tipovi/područja te procjenjuje vrijednost i osjetljivost krajobraza. Rezultat krajobrazne osnove su zaključci i smjernice za zaštitu, planiranje i upravljanje krajobrazom razrađene na razini prostornog plana Općine, a daju se i preporuke za postupanje s krajobrazima u ostalim razvojnim i strateškim dokumentima.

A.1.1.1.2. IMPLEMENTACIJA KRAJOBRAZNE OSNOVE U DOKUMENTE PROSTORNOG UREĐENJA I RELEVANTNE DOKUMENTE GRADA

Aktivnost je usmjerena na implementaciju zaključaka, smjernica i kriterija za zaštitu, planiranje i upravljanje krajobrazom u dokumente prostornog uređenja i ostale relevantne razvojne i strateške dokumente.

MJERA 1.1.2.**OČUVANJE I UNAPRJEĐENJE VRIJEDNIH STANIŠTA**

Mjera je usmjerena na očuvanje i unaprjeđenje šumskih, livadnih, travnjačkih i vodenih staništa kao najvrjednijih staništa, glavnih nosioca biološke i krajobrazne raznolikosti na području Općine Lastovo.

A.1.1.2.1. OČUVANJE CJELOVITOSTI ŠUMSKIH STANIŠTA

Aktivnost propisuje prioritet očuvanja cjelovitosti šumskih staništa prilikom planiranja i smještaja novih razvojnih djelatnosti u prostoru, kao izraženo visokog stadija razvijenosti prirodnog ekosustava. Aktivnost uključuje očuvanje i unaprjeđenje općekorisnih funkcija šuma koje su značajne za proizvodnju resursa i ekonomski razvoj, ali i psihofizičke i boravišno-rekreativne funkcije koje pružaju stanovništvu.

A.1.1.2.2. OČUVANJE I UNAPRJEĐENJE CJELOVITOSTI RIJETKIH I/ILI UGROŽENIH STANIŠTA

Rijetka i ugrožena staništa predstavljaju jedne od temeljnih vrijednosti kako biološke tako i krajobrazne raznolikosti. Aktivnost je usmjerena na poticanje dionika (JU PP, ZO, SO, OCD, LZ i sl.) na provedbu istraživanja i očuvanja najvrjednijih staništa kao i na provedbu edukacijskih aktivnosti kojima bi se široj javnosti prezentirale vrijednosti područja te povećale beneficije ZI.

A.1.1.2.3. OČUVANJE I POSTAVLJANJE NOVIH STRUKTURA ZA SKLONIŠTE, HRANU I REPRODUKCIJU URBANE FAUNE

Aktivnost je usmjerena na implementacije skloništa i hranilišta za urbanu faunu u svrhu povećanja biološke raznolikosti, stabilnosti i otpornosti ekosustava u urbanom području.

¹²⁶ Zakon o zaštiti prirode "Narodne Novine" broj 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23.

POSEBNI CILJ 1.2.**OBNOVA PRIRODNIH/ POLUPRIRODNIH STANIŠTA****MJERA 1.2.1.****OBNOVA PRIRODNIH/ POLUPRIRODNIH STANIŠTA**

Mjera je usmjerena na obnovu oštećenih prirodnih ili poluprivrednih staništa te njihovo vraćanje u prvotnu funkciju ili njihovu prenamjenu uvažavajući viziju i strateške ciljeve Općine Lastovo u kontekstu prostornog razvoja i razvoja zelene infrastrukture.

A.1.2.1.1. IZRADA STUDIJSKE DOKUMENTACIJE OBNOVE LOKVA NA PODRUČJU OPĆINE LASTOVO

Lokve na području Lastovskog otočja predstavljaju biološko – ekološku ali i kulturnu vrijednost. Aktivnost je usmjerena na izradu studijske i projektno – tehničke dokumentacije mogućnosti obnove lokva.

A.1.2.1.2. OČUVANJE I UNAPRJEĐENJE LOKVA NA PODRUČJU OPĆINE LASTOVO

Aktivnost je usmjerena na realizaciju studijske odnosno projektno – tehničke dokumentacije obnove lokva na području Lastovskog otočja koja uključuje i informiranje javnosti o provedenim obnovama.

STRATEŠKI CILJ 2.**RAZVOJ I UNAPRJEĐENJE ZELENE INFRASTRUKTURE**

Zelena infrastruktura dio je gradskog prostora koji implementira prirodne površine unutar građevinskog područja. Ona omogućuje postizanje višeg udjela prirodnih staništa unutar izgrađenog prostora i time omogućava zdravije funkcioniranje gradskog ekosustava. Tako zelenu infrastrukturu čine sve otvorene zelene površine čiji sadržaj i uređenje doprinose povećanju stabilnijih usluga ekosustava. To može biti sklop točkastih površina (parkovi, stambeno zelenilo, okućnice, dječja igrališta i dr.). Točkaste površine povezane linijskim zelenim (drvored) tvore mrežu zelene infrastrukture, a koja se širi izvan granica urbanog područja u ruralna i prirodna područja čime se ostvaruje veća stabilnost cijelog ekosustava. Stoga je jedan od strateških ciljeva zelene urbane obnove razvoj i unaprjeđenje zelene infrastrukture.

Strateški cilj 2. Razvoj i unaprjeđenje zelene infrastrukture odnosi se na održavanje i unaprjeđenje postojećih javnih zelenih i drugih otvorenih površina te planiranje i uspostava novih. Kroz unaprjeđenje i razvoj plave i sive infrastrukture, kao pretežito linijskih elemenata (koridora), postojeće i nove zelene površine povezuju se u mrežu zelene infrastrukture. Provedba mjera i aktivnosti unutar ovog strateškog cilja doprinosi ublažavanju i prilagodbi klimatskim promjenama, a u konačnici poboljšanju kvalitete života stanovnika. Ostvarenje strateškog cilja 2. postiže se provedbom ključnih aktivnosti raspoređenih u tri posebna cilja, odnosno sedam mjera.

POSEBNI CILJ 2.1.**RAZVOJ I UNAPRJEĐENJE JAVNIH ZELENIH I DRUGIH OTVORENIH POVRŠINA**

Posebni cilj sastoji se od četiri mjere:

- **MJERA 2.1.1.** Unaprjeđenje i uređenje javnih zelenih i drugih otvorenih površina
- **MJERA 2.1.2.** Unaprjeđenje i uređenje sakralno-memorijalnih prostora
- **MJERA 2.1.3.** Unaprjeđenje i uređenje sportsko-rekreacijskih zona i sadržaja
- **MJERA 2.1.4.** Unaprjeđenje i uređenje zona za turizam te razvoj edukativnih, turističkih i promocijskih sadržaja

unutar kojih je predviđena provedba 13 aktivnosti.

POSEBNI CILJ 2.2.**RAZVOJ I UNAPRJEĐENJE ELEMENATA PLAVE I ZELENO – PLAVE INFRASTRUKTURE**

Posebni cilj sastoji se od jedne mjere:

- **MJERA 2.2.1.** Ispitivanje i implementacija održivih rješenja povezanih s vodom

unutar kojih je predviđena provedba 5 aktivnosti.

POSEBNI CILJ 2.3.**UNAPRJEĐENJE ELEMENATA SIVE INFRASTRUKTURE**

Posebni cilj sastoji se od dvije mjere:

- **MJERA 2.3.1.** Unaprjeđenje prometne infrastrukture i prometa u mirovanju
- **MJERA 2.3.2.** Planiranje i unaprjeđenje okoliša zona gospodarenja otpadom

unutar kojih je predviđena provedba 5 aktivnosti.

POSEBNI CILJ 2.1.**RAZVOJ I UNAPRJEĐENJE JAVNIH ZELENIH I DRUGIH OTVORENIH POVRŠINA****MJERA 2.1.1.****UNAPRJEĐENJE I UREĐENJE JAVNIH ZELENIH I DRUGIH OTVORENIH POVRŠINA**

Mjera je usmjerena na unaprjeđenje postojećih te uspostavu i uređenje novih zelenih i drugih otvorenih površina te stvaranja novih sadržaja kojima će se unaprijediti prostor za boravak stanovnika i posjetitelja Općine. Krajnji cilj ove mjere usmjeren je razvoj zelenih površina u svakom naselju na području Općine Lastovo.

A.2.1.1.1. UNAPRJEĐENJE POSTOJEĆIH JAVNIH ZELENIH POVRŠINA

Aktivnost je usmjerena na unaprjeđenje postojećih javnih zelenih površina provedbom projekta krajobraznog uređenja, postavljanja urbane opreme, stvaranja novih sadržaja i sl.

A.2.1.1.2. USPOSTAVA "DŽEPNIH" PARKOVA

Aktivnost je usmjerena na uspostavu novih malih "džepnih" parkovnih površina na području pojedinih naselja na području Općine Lastovo (npr. manje boravišne cjeline opremljene urbanom opremom, planskom zasađenom vegetacijom i sl.).

A.2.1.1.3. UNAPRJEĐENJE I UREĐENJE JAVNIH OTVORENIH POVRŠINA (TRGOVI, TRŽNICE I SL.)

Aktivnost je usmjerena na unaprjeđenje postojećih i uređenje novih javnih površina (trgova, tržnica i dr.) kao mjesta okupljanja građana i posjetitelja s ciljem stvaranja socijalnog žarišta. Obuhvaća aktivnosti vezane uz izgradnju sadržaja javne, društvene ili gospodarske namjene, stvaranje novih sadržaja, opremanje urbanom opremom i/ili hortikulturno uređenje.

A.2.1.1.4. UNAPRJEĐENJE I UREĐENJE OKOLIŠA OBJEKATA JAVNE I DRUŠTVENE NAMJENE

Aktivnost je usmjerena na uređenje okoliša objekata javne i društvene namjene (odgojne i obrazovne ustanove, ustanove u kulturi, javne ustanove, društveni domovi i dr.) doprinoseći na taj način obogaćivanju prostora i povećanju kvalitete života stanovnika. Uređenje okoliša pretpostavlja sadnju autohtonih i udomaćenih biljnih vrsta prilagođene prostoru i namjeni.

A.2.1.1.5. UNAPRJEĐENJE I UREĐENJE PRIVATNIH VRTOVA NA PODRUČJU OPĆINE LASTOVO

Aktivnost je usmjerena na izradu studijske dokumentacije obnove vrtova, stubišta i zidova vrtova na području pojedinih naselja (aktivnost je usmjerena prvenstveno na području naselja Lastovo). Nadalje, nakon izrađene studijske dokumentacije s razrađenom metodologijom i kriterijima obnove, aktivnost podrazumijeva unaprjeđenje i obnovu privatnih vrtova, javnih stubišta i zidova u suradnji s privatnim vlasnicima, lokalnom zajednicom te predstavnicima Općine.

A.2.1.1.6. UNAPRJEĐENJE I RAZVOJ POSEBNIH OBLIKA PARKOVA

Aktivnost je usmjerena na razvoj posebnih oblika parkova na područjima u kojima se ističe vrijedna prirodna ili kulturna baština (npr. arheološki park). Aktivnost može obuhvaćati i razvoj manjih tematskih, botaničkih i drugih oblika parkova unutar postojećih parkovnih površina, odgojno-obrazovnih ustanova i sl.

A.2.1.1.7. OPREMANJE JAVNIH POVRŠINA URBANOM I DRUGOM OPREMOM

Aktivnost obuhvaća opremanje javnih (zelenih) površina urbanom i drugom opremom prema potrebi pojedine lokacije. Aktivnost uključuje postavljanje klupa, stolova, kanti za otpatke, javnih slavina, javnih wc-a i dr.

MJERA 2.1.2.**UNAPRJEĐENJE I UREĐENJE SAKRALNO-MEMORIJALNIH PROSTORA**

Aktivnost je usmjerena prvenstveno na uređenje područja groblja koje mogu posjedovati kulturno-povijesni, ali i krajobrazni potencijal. Uređenje groblja i okoliša sakralnih objekata doprinosi povećanju ambijentalnih vrijednosti prostora. Aktivnost obuhvaća i uređenje okoliša sakralnih objekata kao što su crkve, kapelice i dr.

A.2.1.2.1. UREĐENJE I PROŠIRENJE SAKRALNO – MEMORIJALNIH PROSTORA

Aktivnost je usmjerena na uređenje postojećeg groblja na prostoru Općine Lastovo sadnjom odgovarajućeg zelenila i opremanjem urbanom opremom. Aktivnost se provodi kao samostalna aktivnost ili u okviru većih zahvata (npr. proširenja groblja). Aktivnost obuhvaća i planiranje odgovarajuće površine zelenila prilikom planiranja proširenja groblja ili prilikom uspostave novih (na razini prostorno-planske dokumentacije).

MJERA 2.1.3.**UNAPRJEĐENJE I UREĐENJE SPORTSKO-REKREACIJSKIH ZONA I SADRŽAJA**

Mjera obuhvaća unaprjeđenje i uređenje površina sportsko-rekreacijskih zona i stvaranje dodatnih sportsko-rekreacijskih sadržaja na području Općine Lastovo. Aktivnost uključuje zamjenu dotrajalih sprava, proširenje postojećih sportsko – rekreacijskih sadržaja te izgradnju odnosno planiranje novih zona.

A.2.1.3.1. UNAPRJEĐENJE I OBNOVA POSTOJEĆIH SPORTSKO-REKREACIJSKIH POVRŠINA (IGRALIŠTA)

Aktivnost je usmjerena na krajobrazno uređenje postojećih sportsko-rekreacijskih zona, stvaranje novih sadržaja te njihovo uređenje zelenilom. Aktivnost je usmjerena na rekonstrukciju i unaprjeđenje zelenih površina rekreacijske namjene te rekonstrukciju i unaprjeđenje igrališta odgojno – obrazovnih ustanova.

A.2.1.3.2. UNAPRJEĐENJE I OBNOVA POSTOJEĆIH DJEČJIH IGRALIŠTA

Aktivnost je usmjerena na uređenje i obnovu postojećih dječjih igrališta i sadržaja te njihovo uređenje zelenilom.

A.2.1.3.3. USPOSTAVA NOVIH SPORTSKO-REKREACIJSKIH I DJEČJIH IGRALIŠTA

Aktivnost je usmjerena na unaprjeđenje i uspostavu novih sportsko-rekreacijskih i dječjih igrališta i vježbališta, sadržajno proširenje te njihovo krajobrazno uređenje

MJERA 2.1.4.**UNAPRJEĐENJE I UREĐENJE ZONA POGODNIH ZA RAZVOJ EDUKATIVNIH, TURISTIČKIH I PROMOCIJSKIH SADRŽAJA**

Mjera obuhvaća unaprjeđenje postojećih i uređenje novih edukativnih, turističkih i promocijskih sadržaja kojima se stvaraju novi sadržaji za lokalnu zajednicu, kao i sadržaji koji mogu privući posjetitelje čime se potiče gospodarski razvoj i poboljšava kvaliteta života stanovništva.

A.2.1.4.1. UNAPRJEĐENJE I UREĐENJE ZELENIH EDUKATIVNIH I TURISTIČKIH SADRŽAJA (TEMATSKIE STAZE, PJEŠAČKE I BIKIKLISTIČKE STAZE, TRIM STAZE, VIDIKOVCI I SL.)

Aktivnost je usmjerena na unaprjeđenje postojećih i uređenje novih zelenih edukativnih i turističkih sadržaja (tematskih staza, planinarskih staza, šetnica, vidikovaca i sl.) u vlasništvu/nadležnosti Općine. Stvaranje navedenih sadržaja doprinosi povećanju kvalitete života stanovnika i povećanju turističke prepoznatljivosti područja.

A.2.1.4.2. POTICANJE I PODRŠKA RAZVOJU NOVIH I UNAPRJEĐENJU POSTOJEĆIH ZELENIH EDUKATIVNIH I TURISTIČKIH SADRŽAJA (TEMATSKIE STAZE, PJEŠAČKE I BIKIKLISTIČKE STAZE, TRIM STAZE, VIDIKOVCI I SL.)

Aktivnost je usmjerena na poticanje i podršku razvoja novih i unaprjeđenju postojećih zelenih edukativnih i turističkih sadržaja (tematskih staza, planinarskih staza, šetnica, vidikovaca i sl.) na području Općine koje provode druga javnopravna tijela (JU PP ili OCD). Stvaranje navedenih sadržaja doprinosi povećanju kvalitete života stanovnika i povećanju turističke prepoznatljivosti područja.

POSEBNI CILJ 2.2.**RAZVOJ I UNAPRJEĐENJE ELEMENATA PLAVE I ZELENO-PLAVE INFRASTRUKTURE****MJERA 2.2.1.****ISPITIVANJE I IMPLEMENTACIJA ODRŽIVIH RJEŠENJA POVEZANIH S VODOM**

Mjera je usmjerena na ispitivanje mogućnosti primjene raznih rješenja korištenja i upravljanja vodama na području Općine Lastovo koja za cilj imaju smanjenje potrošnje vode, održivo korištenje vodnih resursa ili primjenu održivih rješenja kojima se ublažavaju negativne posljedice prirodnih nepogoda (primjerice suše ili poplava uzrokovanih ekstremnim događajima). Ispitivanja se mogu provoditi kroz prethodno osmišljene pilot projekte kako bi se nakon njihove provedbe, ako se pokažu uspješnima, implementirale na širem području.

A.2.2.1.1. ISPITIVANJE I IMPLEMENTACIJA INTEGRALNIH RJEŠENJA ODVODNJE OBORINSKIH VODA

Uslijed klimatskih promjena sve je češća pojava poplava uzrokovanim ekstremnim događajima što dovodi do potrebe ispitivanja mogućnosti i implementacije integralnih rješenja u odvodnji oborinskih voda. Aktivnost je usmjerena na izradu konceptijskog rješenja odvodnje oborinskih voda koje će se temeljiti na integralnom pristupu u okviru kojeg će se razraditi prostorna raspodjela pojedinih elemenata oborinske odvodnje i zelene infrastrukture. Predložena rješenja mogu se testirati kroz provedbu pilot projekta.

A.2.2.1.2. PROVEDBA PILOT PROJEKTA IMPLEMENTACIJE INTEGRALNIH RJEŠENJA ODVODNJE OBORINSKIH VODA

Aktivnost je usmjerena na provedbu pilot projekta na temelju prethodno izrađene studijske dokumentacije integralnih rješenja odvodnje oborinskih voda.

A.2.2.1.3. ISPITIVANJE I IMPLEMENTACIJA PRIKUPLJANJA I KORIŠTENJA OBORINSKIH VODA ZA POTREBE ZALIJEVANJA JAVNIH ZELENIH POVRŠINA

Klimatske promjene te sve češća pojava sušnih razdoblja dovodi do potrebe za ispitivanje mogućnosti prikupljanja i skladištenja oborinske vode (kišnice) te njenog korištenja za potrebe npr. navodnjavanja javnih zelenih površina. Aktivnost je usmjerena na ispitivanje te implementaciju rješenja prikupljanja kišnice za javne potrebe (npr. navodnjavanje javnih zelenih površina) kroz izradu studijske dokumentacije te provedbu pilot projekata odnosno studije izvedivosti i tehničkog dizajna za implementaciju rješenja za prikupljanje i korištenja oborinskih voda.

A.2.2.1.4. PROVEDBA PILOT PROJEKTA PRIKUPLJANJA I KORIŠTENJA OBORINSKIH VODA ZA POTREBE ZALIJEVANJA JAVNIH ZELENIH POVRŠINA

Aktivnost je usmjerena na provedbu pilot projekta na temelju izrađene studijske dokumentacije ispitivanja i implementacije prikupljanja i korištenja oborinskih voda za potrebe zalijevanja javnih zelenih površina.

A.2.2.1.5. UNAPRJEĐENJE POVRŠINA MORSKE OBALE (PLAŽE)

Aktivnost je usmjerena na unaprjeđenje morske obale (plaža) na području Općine Lastovo koje su prostorno – planskom dokumentacijom određene kao uređene plaže¹²⁷. Uređenje plaža podrazumijeva uspostavljanje osnovne plažne infrastrukture i krajobrazno uređenje (npr. uređenje pristupa, pristupa moru osobama smanjene pokretljivosti i dr. sukladno uvjetima iz prostorno – planske dokumentacije).

¹²⁷ Sukladno prostorno – planskoj dokumentaciji Općine Lastovo uređene plaže su Lastovo (Lučica i sv. Mihovil), Ubli (rt Zaglav), Skrivena luka, Pasadur, Prehodišće, Jurjeva luka te uvala Velika Letišća.

POSEBNI CILJ 2.3.**UNAPRJEĐENJE ELEMENATA SIVE INFRASTRUKTURE****MJERA 2.3.1.****UNAPRJEĐENJE PROMETNE INFRASTRUKTURE I PROMETA U MIROVANJU**

Mjera je usmjerena na unaprjeđenje prometne infrastrukture kroz kontinuirani razvoj pješačkog i biciklističkog prometa koji će doprinijeti sigurnosti pješačkog i biciklističkog prometa i iste promovirati kao održive i zelene oblike mikromobilnosti. Također, u okviru unaprjeđenja prometne infrastrukture predviđa se uspostava ili unaprjeđenje zelenih koridora. Mjera obuhvaća i unaprjeđenje prometa u mirovanju (javnih parkirališnih površina) kroz planiranje i uređenje zelenilom kao i uređenje okoliša ispred i unutar većih asfaltiranih površina (npr. zona gospodarenja otpadom i sl.) planiranjem i sadnjom zelenila s ciljem smanjenja stvaranja toplinskih otoka, poboljšanja vizualnih i mikroklimatskih značajki te poboljšanju infiltracijskih mogućnosti podloge i dr. Prilikom planiranja i uređenja svih navedenih površina, prednost se daje sadnji stabala, zatim grmova i cvjetnih traka ili cvjetnih livada naspram travnatih površina. Također, prednost se daje sadnji autohtonih, i za to područje otpornih vrsta.

A.2.3.1.1. UNAPRJEĐENJE I RAZVOJ PJEŠAČKOG PROMETA

Aktivnost je usmjerena na planiranje i izvedbu nogostupa prilikom rekonstrukcija i/ili izgradnje prometnica kao i planiranje i izvedbu pripadajuće zone (koridore) zelenila, ukoliko je izvedivo odnosno primjenjivo. Osim prometnica, obuhvaća i hortikulturno uređenje pojedinih dijelova prometne infrastrukture mostova i sl. Pri planiranju zelenih koridora prednost treba davati sadnji stabala, grmlja i cvjetnih površina, naspram travnatih površina. Aktivnost može obuhvaćati istodobno i razvoj biciklističkih staza.

A.2.3.1.2. UNAPRJEĐENJE I RAZVOJ BICIKLISTIČKOG PROMETA

Aktivnost je usmjerena na planiranje i izvedbu biciklističkih staza na području Općine Lastovo s ciljem osiguranja održivih oblika mikromobilnosti i povećanja prometne sigurnosti. Također, aktivnost podrazumijeva planiranje i izvedbu biciklističkih staza u svrhu međusobnog povezivanja naselja ili planiranje i izvedbu biciklističkih ruta koji će obogatiti sportsko-rekreacijsku odnosno turističku ponudu. U okviru aktivnosti, planiraju se i dodatna biciklistička infrastruktura poput odmorišta, servisne stanice, punionice za električne bicikle i slično.

A.2.3.1.3. UNAPRJEĐENJE I USPOSTAVA JAVNIH PARKIRALIŠTA S ELEMENTIMA ZEL. INFRASTRUKTURE

Aktivnost je usmjerena na unaprjeđenje postojećih javnih parkirališnih površina sadnjom dodatnog zelenila ili uspostavom manjih zelenih površina unutar parkirališnih površina, pri čemu se prednost daje sadnji stabla i grmlja. Prilikom planiranja novih javnih parkirališnih površina ili javnih garaža, potrebno je planirati i adekvatne površine za sadnju zelenila. Aktivnost može obuhvaćati i uspostavu solarnih nadstrešnica nad javnim parkirališnim površinama u blizini javnih ustanova.

A.2.3.1.4. OBNOVA I UNAPRJEĐENJE PODRUČJA HELIDROMA

Aktivnost je usmjerena na unaprjeđenje postojećih helidroma te ispitivanje mogućnosti korištenja alternativnih lokacija. Aktivnost predviđa obnovu i unaprjeđenje prometno – sigurnosnih uvjeta prometnica te unaprjeđenje postojećeg okoliša helidroma.

MJERA 2.3.2.**PLANIRANJE I UNAPRJEĐENJE OKOLIŠA ZONA GOSPODARENJA OTPADOM**

Zone za gospodarenje otpadom utječu na okolni prostor kako vizualnom degradacijom (tradicionalno bez zelenila ili je zelenilo prisutno na malim površinama) tako i emisijama plinova, buke i/ili prašine. Osim navedenoga, zbog nedostatka planski zasađene vegetacije, navedene zone se jače zagrijavaju te najčešće predstavljaju toplinske otoke koji negativno utječu na neposredni okoliš. Stoga je ova mjera usmjerena na odgovarajuće krajobrazno planiranje površina unutar i izvan takvih zona na razini dokumenata prostornog uređenja kao i provedbu aktivnosti krajobraznog oplemenjivanja.

STRATEŠKI CILJ 3.**ODRŽIVO GOSPODARENJE PROSTOROM I ZGRADAMA**

Strateški cilj 3. Održivo gospodarenje prostorom i zgradama usmjeren je na revitalizaciju napuštenih, zapuštenih, nekorištenih ili slabo korištenih prostora i zgrada u kojima se pokreću javne, društvene ili gospodarske aktivnosti. Obuhvaća ulaganja u obnovljive izvore energije, energetska obnova zgrada i/ili poboljšanje temeljnih svojstava zgrada, principe kružnog gospodarenja prostorom i zgradama, stvaranje preduvjeta za urbanu sanaciju i preobrazbu prostora čime se smanjuju pritisci na okoliš, smanjuje potreba za širenjem građevinskih područja na nova neizgrađena područja, smanjuje potrošnja energije te poboljšava kvaliteta života stanovnika. Ovaj strateški cilj također podrazumijeva primjenu horizontalnih načela iz područja pristupačnosti što podrazumijeva njihovu primjenu prilikom provedbe rekonstrukcija, sanacija ili izgradnje prostora i zgrada javne i društvene namjene. Ostvarenje ovog strateškog cilja postiže se provedbom ključnih aktivnosti raspoređenih u dva posebna cilja, odnosno četiri mjere.

POSEBNI CILJ 3.1.**RAZVOJ I PROVEDBA KRUŽNOG GOSPODARENJA PROSTOROM I ZGRADAMA**

Posebni cilj sastoji se od dvije mjere:

- **MJERA 3.1.1.** Poticanje i provedba poboljšanja postojećih prostora i zgrada
- **MJERA 3.1.2.** Rekonstrukcija i prenamjena nekorištenih/napuštenih zgrada

unutar kojih je predviđena provedba 8 aktivnosti.

POSEBNI CILJ 3.2.**URBANA SANACIJA I PREOBRAZBA**

Posebni cilj sastoji se od dvije mjere:

- **MJERA 3.2.1.** Urbana sanacija
- **MJERA 3.2.2.** Urbana preobrazba

unutar kojih je predviđena provedba 2 aktivnosti.

POSEBNI CILJ 3.1.**RAZVOJ I PROVEDBA KRUŽNOG GOSPODARENJA PROSTOROM I ZGRADAMA****MJERA 3.1.1.****POTICANJE I PROVEDBA POBOLJŠANJA POSTOJEĆIH PROSTORA I ZGRADA**

Mjera je usmjerena na unaprjeđenje postojećih zgrada kroz energetske obnovu, korištenja obnovljivih izvora energije, poboljšanja temeljnih svojstava zgrada i/ili obnovu pročelja zgrada te na zahvate (rekonstrukciju i izgradnju) zgrada po principima kružnog gospodarenja. Mjera je također usmjerena na prilagodbu građevina i prostora za pristup osobama s invaliditetom i slabijom pokretljivošću prilikom rekonstrukcija objekata ili javnih prostora.

A.3.1.1.1. UNAPRJEĐENJE I ENERGETSKA OBNOVA OBJEKATA JAVNE I DRUŠTVENE NAMJENE

Aktivnost obuhvaća provedbu unaprjeđenja postojećih zgrada javne i društvene namjene kroz energetske obnovu, poboljšanja temeljnih svojstava i/ili obnove pročelja. Također može obuhvaćati ugradnju solarnih panela na objektima i površinama javne namjene.

A.3.1.1.2. UNAPRJEĐENJE I PRENAMJENA PROSTORA PO PRINCIPU KRUŽNOG GOSPODARENJA PROSTOROM I ZGRADAMA

Aktivnost je usmjerena na unaprjeđenje prostora pojedinih naselja na području Općine Lastovo, izgradnjom novih objekata i dr. Kao najvažniji projekt u sklopu ove aktivnosti ističe se izrada studije obnove vrtova i zidova na području naselja Lastovo na temelju koje će biti izrađeni kriteriji na temelju kojih će obnova biti prilagođena suvremenim uvjetima stanovanja i korištenja prostora.

A.3.1.1.3. UNAPRJEĐENJE I IZGRADNJA POSTROJENJA ZA KORIŠTENJE SOLARNIH ENERGIJE

Aktivnost je usmjerena na izgradnju solarnih elektrana na području Općine sukladno lokacijama određenim prostorno – planskom dokumentacijom (lokacija Naplov u naselju Ubli i lokacija Vrsi u naselju Lastovo).

A.3.1.1.4. POTICANJE/EDUKACIJA/SUBVENCIONIRANJE OBNOVE PROČELJA ZGRADA I ENERGETSKE OBNOVE ZGRADA U PRIVATNOM VLASNIŠTVU

Aktivnost je usmjerena na poticanje/edukaciju/subvencioniranje obnove pročelja zgrada i energetske obnove zgrada u privatnom vlasništvu s ciljem smanjenja potrošnje energije i povećanja ambijentalne vrijednosti pojedinih naselja na području Općine Lastovo.

A.3.1.1.5. RAZVOJ I POTICANJE PROJEKATA ZA JAČANJE KRUŽNOG GOSPODARENJE

Aktivnost je usmjerena na poticanje i podršku razvoja projekata kružnog gospodarenja prostorom i zgradama u privatnom vlasništvu. Pojedini prostori i zgrade poput zaštićene ili evidentirane kulturne baštine ili prostori i zgrade na strateški važnim lokacijama (u privatnom vlasništvu), obnovom mogu značajno doprinijeti povećanju ambijentalnih vrijednosti naselja, a djelomičnim ili potpunim stavljanjem na raspolaganje javnosti mogu doprinijeti stvaranju novih uređenih prostora i sadržaja.

A.3.1.1.6. PRILAGODBA GRAĐEVINA I PROSTORA ZA PRISTUP OSOBAMA S INVALIDITETOM I SLABIJOM POKRETLJIVOŠĆU

Aktivnost je usmjerena na prilagodbu objekata i prostora javne i društvene namjene za pristup osobama s invaliditetom i slabijom pokretljivošću prilikom rekonstrukcija, odnosno planiranja istih prilikom izgradnje novih objekata.

MJERA 3.1.2.**REKONSTRUKCIJA I PRENAMJENA NEKORIŠTENIH/NAPUŠTENIH PROSTORA I ZGRADA**

Mjera obuhvaća aktivnosti povezane s kružnim gospodarenjem prostorom i zgradama kroz rekonstrukciju i prenamjenu postojećih nekorištenih/napuštenih zgrada te kroz izgradnju novih objekata javne i društvene namjene.

A.3.1.2.1. REKONSTRUKCIJA OBJEKATA JAVNE I DRUŠTVENE NAMJENE PO PRINCIPIMA KRUŽNOSTI

Aktivnost je usmjerena na rekonstrukciju objekata u vlasništvu Općine Lastovo, Dubrovačko – neretvanske županije i/ili Republike Hrvatske (uključujući ustanove i društva u njihovom vlasništvu) po principima kružnosti i stavljanje u javnu, društvenu ili gospodarsku funkciju.

A.3.1.2.2. PRENAMJENA PROSTORA I OBJEKATA NEKADAŠNJE VOJNE NAMJENE

Aktivnost je usmjerena na revitalizaciju, prenamjenu i preobrazbu prostora i objekata nekadašnje vojne namjene na području Općine Lastovo.

POSEBNI CILJ 3.2.**URBANA SANACIJA I PREOBRAZBA****MJERA 3.2.1.****URBANA SANACIJA**

Mjera je usmjerena na prepoznavanje prostora i objekata devastiranih bespravnom izgradnjom ili devastiranom na neki drugi način te stvaranje preduvjeta za provedbu postupaka i aktivnosti kojima će se provesti aktivnosti urbane sanacije.

A.3.2.1.1. STVARANJE PREDUVJETA ZA PROVEDBU URBANE SANACIJE

Aktivnost je usmjerena na prepoznavanje prostora devastiranih bespravnom izgradnjom ili devastiranom na neki drugi način te određivanje smjernica za urbanu sanaciju koje će se implementirati u dokumente prostornog uređenja. Aktivnost podrazumijeva i daljnje aktivnosti poput provedbe arhitektonsko-urbanističkih natječaja za prioritetna područja urbane sanacije i izradu urbanističkih planova uređenja kao preduvjeta za provedbu postupaka urbane sanacije.

MJERA 3.2.2.**URBANA PREOBRAZBA**

Mjera je usmjerena na prepoznavanje prostora i objekata pogodnih za urbanu preobrazbu te stvaranje preduvjeta za provedbu postupaka i aktivnosti kojima će se provesti postupci urbane preobrazbe.

A.3.2.2.1. STVARANJE PREDUVJETA ZA PROVEDBU URBANE PREOBRAZBE

Aktivnost je usmjerena na prepoznavanje prostora pogodnih za postupke urbane preobrazbe te definiranje smjernica koje će se implementirati u dokumente prostornog uređenja. Aktivnost podrazumijeva i daljnje aktivnosti poput provedbe arhitektonsko-urbanističkih natječaja za prioritetna područja urbane preobrazbe i izradu urbanističkih planova uređenja kao preduvjeta za provedbu postupaka urbane preobrazbe.

STRATEŠKI CILJ 4.**PLANIRANJE I UPRAVLJANJE RAZVOJEM ZELENE URBANE OBNOVE**

Strateški cilj 4. usmjeren je na implementaciju ključnih rezultata i ciljeva SZUO u odgovarajuće sektorske politike JLS-a, prvenstveno strateške dokumente i prostorno-plansku dokumentaciju te njihovo usklađivanje po donošenju nacionalnih smjernica i metodologije. Uspostava GIS baze podataka te drugih digitalnih alata i baza podataka ključna je mjera učinkovitog planiranja i praćenja razvoja svih segmenata zelene urbane obnove. Nadalje, strateški cilj je usmjeren na edukaciju donositelja odluka (predstavnik općine) i lokalne zajednice. Edukacija donositelja odluka trebala bi doprinijeti kvalitetnijem planiranju i upravljanju razvoja zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama, a edukacija lokalne zajednice i njeno uključivanje u pojedine segmente razvoja trebalo bi doprinijeti osjećaju veće povezanosti s mjestom i društvenom zajednicom, važnosti sudjelovanja u kreiranju i donošenju odluka, lakšem prihvaćanju koncepata razvoja te u konačnici i samoj primjeni. Ostvarenje strateškog cilja postiže se provedbom ključnih aktivnosti raspoređenih u dva posebna cilja, odnosno pet mjera.

POSEBNI CILJ 4.1.**USPOSTAVA, IMPLEMENTACIJA I PRAĆENJE RAZVOJA ZELENE URBANE OBNOVE**

Posebni cilj sastoji se od dvije mjere:

- **MJERA 4.1.1.** Implementacija zelene urbane obnove u sektorske politike JLS-a
- **MJERA 4.1.2.** Uspostava digitalnih alata za praćenje razvoja zelene urbane obnove

unutar kojih je predviđena provedba 8 aktivnosti.

POSEBNI CILJ 4.2.**EDUKACIJA I PODIZANJE DRUŠTVENE SVIJESTI O ZELENOJ URBANOJ OBNOVI**

Posebni cilj sastoji se od tri mjere:

- **MJERA 4.2.1.** Edukacija predstavnika JLS-a
- **MJERA 4.2.2.** Edukacija i podizanje društvene svijesti javnosti
- **MJERA 4.2.3.** Suradnja sa znanstvenom i stručnom zajednicom, organizacijama civilnog društva i lokalnom zajednicom

unutar kojih je predviđena provedba 9 aktivnosti.

POSEBNI CILJ 4.1.**USPOSTAVA, IMPLEMENTACIJA I PRAĆENJE RAZVOJA ZELENE URBANE OBNOVE****MJERA 4.1.1.****IMPLEMENTACIJA ZELENE URBANE OBNOVE U SEKTORSKE POLITIKE JLS-A**

Mjera je usmjerena na implementaciju zelene urbane obnove u dokumente prostornog uređenja i odgovarajuće sektorske strateške dokumente kojima se usmjerava budući razvoj Općine Lastovo usklađen sa strateškim okvirom SZUO.

A.4.1.1.1. IMPLEMENTACIJA ZELENE URBANE OBNOVE U DOKUMENTE PROSTORNOG UREĐENJA

Aktivnost je usmjerena na implementaciju elemenata zelene urbane obnove u dokumente prostornog uređenja Općine Lastovo u odgovarajuće tekstualne i grafičke dijelove dokumenata. Po donošenju nacionalnih smjernica i kriterija za planiranje zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama u dokumentima prostornog uređenja, potrebno ih je usvojiti i izvršiti usklađivanje.

A.4.1.1.2. IMPLEMENTACIJA ZELENE URBANE OBNOVE U STRATEŠKE DOKUMENTE

Aktivnost je usmjerena na implementaciju dokumenta SZUO Općine Lastovo i drugih dokumenata kojima se analizira i planira zeleni urbani razvoj grada u odgovarajuće sektorske, odnosno relevantne strateške dokumente kojima se planira razvoj grada, zaštita okoliša, prilagodba klimatskim promjenama i sl.

A.4.1.1.3. IZMJENA I DOPUNA SZUO PO DONOŠENJU NACIONALNIH SMJERNICA I EVALUACIJI UČINAKA

Aktivnost predviđa izmjenu i dopunu Strategija zelene urbane obnove, u pravilu nakon petogodišnjeg razdoblja, radi evaluacije dosadašnjih učinaka Strategije i prilagodbe ciljeva i aktivnosti u narednom razdoblju. U okviru ove izmjene i dopune potrebno je izvršiti usklađivanje s nacionalnim smjernicama i kriterijima povezanih sa zelenom urbanom obnovom.

MJERA 4.1.2.**USPOSTAVA DIGITALNIH ALATA ZA PRAĆENJE RAZVOJA ZELENE URBANE OBNOVE**

Ovom mjerom predviđa se uspostava digitalnih alata povezanih sa zelenom infrastrukturom i kružnim gospodarenjem prostorom i zgradama, među kojima se ističe unaprjeđenje izrada i uspostava GIS baze podataka i uspostava drugih alata poput digitalne baze projekata razvoja zelene urbane obnove koje će doprinijeti boljem planiranju i praćenju razvoja zelene urbane obnove. Mjera uključuje i prikupljanje, analizu i dostavu podataka u nacionalne registre sukladno zakonskim obvezama (Registar zelene infrastrukture).

A.4.1.2.1. IZRADA I USPOSTAVA GIS BAZE PODATAKA

Aktivnost je izradu i uspostavu GIS baze podataka koja će sadržavati podatke postojećeg stanja svih elemenata odnosno tipologije zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama koju je potrebno kontinuirano ažurirati s promjenama u prostoru.

A.4.1.2.2. IZRADA I UNOŠENJE PODATAKA U REGISTA ZELENE INFRASTRUKTURE

Registar zelene infrastrukture predstavlja zaseban modul izrađen u sklopu nacionalnog Informacijskog sustava prostornog uređenja (ISPU). Cilj Registra je omogućiti unos, održavanje i analizu prostornih podataka o zelenoj infrastrukturi, kao i stvaranje podloge za izradu strateških dokumenata u jedinicama lokalne samouprave i njihovih prostornih planova. Aktivnost je usmjerena na početni unos podataka u Registar zelene infrastrukture i kontinuirano nadopunjavanje u skladu s promjenama u prostoru ili usklađivanja sa zakonskim propisima. Aktivnost uključuje unos i ažuriranje podataka i za potrebe drugih nacionalnih registara povezanih sa zelenom urbanom obnovom.

A.4.1.2.3. IZRADA I UNOŠENJE PODATAKA U REGISTAR IMOVINE

Aktivnost je usmjerena na izradu i uspostavu GIS baze podataka imovine Općine te naknadno usklađivanje sa zakonskim propisima. Također, aktivnost obuhvaća i uspostavu i unošenje podataka zgrada i prostora pogodnih za kružno gospodarenje u odgovarajuće registre.

A.4.1.2.4. USPOSTAVA BAZE PODATAKA PROJEKATA ZELENE URBANE OBNOVE

Aktivnost obuhvaća uspostavu baze podataka projekata zelene urbane obnove i drugih baza podataka proizašlih iz nacionalnih smjernica i kriterija za praćenje učinaka razvoja zelene urbane obnove.

A.4.1.2.5. REDOVITO AŽURIRANJE SVIH DIGITALNIH ALATA I BAZE PODATAKA

Aktivnost je usmjerena na redovito ažuriranje svih digitalnih alata (baza podataka) kako bi u svakom trenutku zainteresirana javnost, predstavnici Općine i nadležna tijela imala na raspolaganju uvid u postojeće stanje prostora i dinamiku i planove razvoja zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama.

POSEBNI CILJ 4.2.**EDUKACIJA I PODIZANJE DRUŠTVENE SVIJESTI****MJERA 4.2.1.****EDUKACIJA PREDSTAVNIKA JLS-A**

Za kvalitetnije planiranje i razvoj Općine u smjeru zadane vizije i strateških ciljeva zelene urbane obnove nužno je imenovanje jednog predstavnika Općine zaduženog za planiranje, razvoj i praćenje razvoja zelene urbane obnove kao i kontinuirana edukacija povezana s temom zelene urbane obnove. Prisustvovanje predstavnika Općine na predavanjima, radionicama, seminarima, kongresima i sl. predstavljaju nužne aktivnosti kojom će se utjecati na kvalitetnije strateško i prostorno-planiranje te provedbu projekata zelene urbane obnove.

A.4.2.1.1. IMENOVANJE PREDSTAVNIKA ZA RAZVOJ ZELENE URBANE OBNOVE

Aktivnost obuhvaća imenovanje predstavnika Općine Lastovo zaduženog za poslove planiranja, razvoja i praćenja razvoja zelene urbane obnove.

A.4.2.1.2. OSNIVANJE SURADNIČKOG VIJEĆA ZA PLANIRANJE I RAZVOJ ZUO

Aktivnost obuhvaća osnivanje Suradničkog vijeća sastavljenog od predstavnika Općine različitih upravnih odjela i drugih relevantnih dionika (javne ustanove, županijska tijela, gradska poduzeća, državna poduzeća, udruge i sl.) s ciljem planiranja politike razvoja zelene urbane obnove.

A.4.2.1.3. EDUKACIJA PREDSTAVNIKA JLS-A POVEZANIH S TEMOM ZELENE URBANE OBNOVE

Aktivnost obuhvaća provedbu edukacije predstavnika Općine kroz sudjelovanje na predavanjima, seminarima i drugim oblicima edukacije povezane s temom zelene urbane obnove.

A.4.2.1.4. EDUKACIJA PREDSTAVNIKA JLS-A ZA RAD S DIGITALNIM ALATIMA

Aktivnost obuhvaća provedbu edukacije predstavnika Općine za rad s digitalnim alatima kroz sudjelovanje na predavanjima, seminarima i drugim oblicima edukacije povezane s temom zelene urbane obnove, odnosno digitalnim alatima.

MJERA 4.2.2.**EDUKACIJA I PODIZANJE DRUŠTVENE SVIJESTI**

S ciljem prihvaćanja razvoja zelene urbane obnove od strane javnosti, nužno je informirati i educirati javnost o važnosti i dobrobitima koje pružaju elementi zelene urbane obnove (zelena infrastruktura i kružno gospodarenje prostorom i zgradama). Informiranje i educiranje javnosti provodi se putem različitih sredstava javnog priopćavanja, organizacijom radionica, predavanja, događanja i drugim oblicima uključivanja, a koji tematiziraju zelenu urbanu obnovu.

A.4.2.2.1. INFORMIRANJE JAVNOSTI PUTEM SREDSTVA JAVNOG PRIOPĆAVANJA

Aktivnost obuhvaća informiranje javnosti putem različitih medija (novine, radio, društvene mreže, web portal i sl.). Prikladno sredstvo informiranja javnosti može biti putem tematski unaprijedjenog postojećeg web portala (službene internetske stranice Općine Lastovo) ili zasebne web stranice posvećene temi zelene urbane obnove. Web portal trebao bi sadržavati minimalno osnovne informacije o elementima zelene urbane obnove i njezinim funkcijama kao i sadržaje kojima će se poticati stanovništvo na aktivno sudjelovanje u zelenoj urbanoj obnovi grada kroz npr. suradnju s gradom ili građanskim inicijativama, ili koje će nadahnuti stanovništvo na vlastite

inicijative. Putem mrežnih stranica, javnost bi se mogla obavještavati o aktualnim događanjima, planiranim radovima/zahvatima, mogućnostima prijave projekata i sl.

A.4.2.2.2. ORGANIZACIJA RADIONICA, DOGAĐANJA, MANIFESTACIJA I SL. KOJE TEMATIZIRAJU ZUO

Aktivnost je usmjerena na organizaciju događanja (radionica, predavanja, manifestacija i sl.) u kojem se prezentira zelena infrastruktura i kružno gospodarenje prostorom i zgradama (elementi zelene urbane obnove), a s ciljem upoznavanja javnosti s načelima zelene urbane obnove, dobrobitima koje ona nosi, konkretnim primjerima, planovima razvoja zelene urbane obnove u kontekstu Općine, kako sami građani mogu doprinijeti njenom razvoju te mogućnostima financiranja projekata stanovnika.

A.4.2.2.3. OSMIŠLJAVANJE SUSTAVA UKLJUČIVANJA GRAĐANA U RAZVOJ ZELENE INFRASTRUKTURE

Aktivnost je usmjerena na osmišljavanje sustava uključivanja ili poticanja lokalne zajednice u razvoj zelene infrastrukture Općine. Sustav može uključivati aktivnosti koje su, primjerice, usmjerene na uređenje privatnih vrtova i okućnica kroz prethodno osmišljene akcije/projekte. Takve ili slične aktivnosti mogu doprinijeti razvoju privatnih zelenih površina (okućnica, vrtova i sl.) koje u konačnici doprinose povećanju biološko – ekološke, morfološko - klimatske odnosno društvene dobrobiti zelene infrastrukture Općine Lastovo.

MJERA 4.2.3.

SURADNJA SA ZNANSTVENOM I STRUČNOM ZAJEDNICOM, ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA I LOKALNOM ZAJEDNICOM

Mjera je usmjerena na unaprjeđenje i ostvarivanje suradnje sa znanstvenom i stručnom zajednicom, organizacijama civilnog društva i lokalnom zajednicom kroz provedbu različitih (pilot) projekata. Ostvarivanje suradnje značajno može doprinijeti održivom razvoju kao i podizanju društvene svijesti i prihvaćanju koncepata zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama od šire lokalne zajednice.

A.4.2.3.1. OSMIŠLJAVANJE I IZRADA PRIJEDLOGA (PILOT) PROJEKATA (U SURADNJI SA ZO, SO, OCD, LZ)

Aktivnost je usmjerena na osmišljavanje i izradu prijedloga (pilot) projekata te plana njihove provedbe (npr. sudionici, obuhvat, trošak provedbe, izvor financiranja, očekivani rezultati i sl.) na temelju kojih će se poduzimati radnje usmjerene na njihovu provedbu. Prijedlozi (pilot) projekata mogu biti veće ili manje složenosti u koje bi se po potrebi uključivala LZ, OCD, SO i/ili ZO.

A.4.2.3.2. PROVEDBA (PILOT) PROJEKATA (U SURADNJI SA ZO, SO, OCD I/ILI LZ)

Aktivnost je usmjerena na provedbu prethodno osmišljenih (pilot) projekata u koje su, ovisno o složenosti i zahtjevima projekta, uključene LZ, OCD, SO i/ili ZO.

11. HORIZONTALNA NAČELA

11.1. PROMICANJE RAVNOPRAVNOSTI ŽENA I MUŠKARACA I ZABRANA DISKRIMINACIJE

Strategija zelene urbane obnove Općine Lastovo kroz svoj strateški okvir definira viziju, strateške, posebne ciljeve, mjere odnosno aktivnosti koji doprinose očuvanju i unaprjeđenju biološko – ekološke i krajobrazne raznolikosti, razvoju i unaprjeđenju zelene infrastrukture, održivom gospodarenju prostorom i zgradama te planiranju i upravljanju razvojem zelene urbane obnove koji neće imati izravnih ili neizravnih negativnih niti pozitivnih učinaka na pitanje ravnopravnosti spolova i suzbijanju diskriminacije.

Sukladno Zakonu o ravnopravnosti spolova¹²⁸, sve aktivnosti i projekti koji proizlaze iz Strategije bit će na raspolaganju svim korisnicima bez diskriminacije, odnosno namijenjeni su jednako ženama i muškarcima te neće postojati podjela prema spolovima. Ovakav pristup ima izravan doprinos sprječavanju diskriminacije sukladno članku 6. stavka 1 i 2 Zakona o ravnopravnosti spolova. Također, ovakav pristup osigurava da neće doći do pojave izravne diskriminacije sukladno članku 7. stavka 1 Zakona o ravnopravnosti spolova. Prilikom izrade ove strategije nije korištena nijedna pravna norma, kriteriji ili izraz / iskaz koji stavljaju osobe jednoga spola u nepovoljniji položaj u odnosu na osobe suprotnog spola čime je u potpunosti izbjegnuta neizravna diskriminacija sukladno članku 7. stavka 2 Zakona o ravnopravnosti spolova. Nadalje, izrazi koji se koriste u Strategiji, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na ženski i muški rod. Nadalje, prilikom provedbe Strategije vodit će se računa o korištenju rodno osjetljivog jezika, bez korištenja diskriminacijskih izraza, te će se promicati rodna osviještenost. Naposljetku, sukladno Zakonu o suzbijanju diskriminacije¹²⁹ definirane aktivnosti i projekti ne diskriminiraju niti jednu skupinu ljudi na temelju rasne, vjerske, jezične, etničke ili bilo koje druge pripadnosti, a u svim aktivnostima mora se promicati okruženje koje ravnopravno vrednuje sve osobe.

11.2. PRISTUPAČNOST ZA OSOBE S INVALIDITETOM I SMANJENE POKRETLJIVOSTI

Strategija zelene urbane obnove doprinosi promicanju pristupačnosti¹³⁰ za osobe s invaliditetom¹³¹ i smanjene pokretljivosti¹³² planiranim aktivnostima i projektima u kontekstu razvoja zelene infrastrukture te izgradnju i obnovu prostora i zgrada po načelima kružnog gospodarenja. Horizontalna načela koja se odnose na pristupačnost osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti uključuju mjere koje olakšavaju kretanje osjetljivih skupina stanovnika u kontekstu olakšanog korištenja javnog prijevoza i javne infrastrukture, korištenja adekvatnih informacijsko-komunikacijskih alata prilagođenim načelima univerzalnog dizajna u sklopu kojih su svi elementi lako čitljivi i razumljivi, odnosno prilagođeni osobama s invaliditetom. Stoga se prilikom provedbe aktivnosti i projekata ove Strategije, predlažu mjere koje doprinose pristupačnosti za osobe s invaliditetom:

- Prilikom planiranja i projektiranja novih sadržaja potrebno je u potpunosti ispoštovati i primijeniti sve elemente pristupačnosti koje propisuje Tehnički propis o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivost¹³³,
- Prilikom planiranja i projektiranja obnove i prenamjene prostora i objekata potrebno je u potpunosti ispoštovati i primijeniti sve elemente pristupačnosti koje propisuje Tehnički propis o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivost i to na način koji je moguć i adekvatan,
- Prilikom planiranja i projektiranja novih sadržaja, te obnove i prenamjene prostora i objekata potrebno je osigurati adekvatno priključenje na najbliže sustave javnih komunikacija i javnog prijevoza koji već imaju osiguranu pristupačnost,
- Postupci utvrđivanja prepreka u ispunjenju zacrtanih aktivnosti u određenim projektima uključivat će i participativne faze poput savjetovanja s ključnim dionicima, primjerice organizacijama civilnog društva i/ili suradnju s jednostavnim upravnim odjelom koji su zaduženi za provedbu društvenih politika, odnosno drugih dionika koji zastupaju interese skupina u nepovoljnom položaju.

¹²⁸ Zakon o ravnopravnosti spolova "Narodne novine" broj 82/08, 69/17.

¹²⁹ Zakon o suzbijanju diskriminacije "Narodne novine" broj 85/08, 112/12.

¹³⁰ Sukladno Tehničkom propisu o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti "Narodne Novine" broj 12/2023 *Pristupačnost* je rezultat primjene tehničkih rješenja u projektiranju i građenju građevina te uređenju površina/prostora, kojima se osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivosti osigurava nesmetan fizički pristup te pristup informacijama i komunikaciji, kretanje, boravak i rad u tim građevinama i prostorima na jednakoj razini kao i ostalim osobama

¹³¹ Sukladno Tehničkom propisu, osoba s invaliditetom definira kao osobu koja ima dugotrajna tjelesna, mentalnim intelektualna ili osjetilna oštećenja koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu spriječiti njezino puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s ostalima.

¹³² Sukladno Tehničkom propisu, osoba smanjene pokretljivosti je osoba koja ima privremene ili trajne smetnje pri kretanju uslijed invalidnosti, dobi, trudnoće ili drugih razloga.

¹³³ Tehnički propis o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti "Narodne novine" broj 12/23.

Predložene mjere/aktivnosti doprinose smanjenju segregacije s obzirom na to da će se tvoriti uravnoteženi i ravnopravni uvjeti svim korisnicima, doprinoseći na taj način društvenoj inkluziji. Mjere kojima se osigurava pristupačnost osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti odnose se na sve one elemente kojima se olakšava kretanje i korištenje prostora na način da se postojeće prepreke prilagode ili uklone, a kod planiranja novih prostora, budu obvezni dio tehničke dokumentacije. Tehnički propis o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti su elementi pristupačnosti koje određeni prostor treba zadovoljiti da bi se smatrao inkluzivnim odnosno pristupačan osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti a to su Elementi za svladavanje visinske razlike¹³⁴, Vizualno-svjetlosna najava¹³⁵, Zvučno-vibracijska najava¹³⁶, Zvučna signalizacija¹³⁷, Govorna najava¹³⁸, Komunikacijsko pomagalo¹³⁹, Induktivna petlja ili transmisijski obruč¹⁴⁰, Taktilna obrada završne površine¹⁴¹, Taktilna crta vođenja¹⁴², Taktilna crta upozorenja¹⁴³, Tipski elementi¹⁴⁴ te Univerzalni dizajn¹⁴⁵.

Osim općenitih načela definiranih Tehničkim propisom, a u kontekstu SZUO kroz pojedine mjere/aktivnosti koristit će se elementi pristupačnosti za savladavanje visinskih razlika sukladno važećim propisima (rampe, stubište, dizalo, vertikalno podizna platforma, koso podizna sklopiva platforma i dr.), mjera/ aktivnosti za pristupačnost osoba s invaliditetom kao što su univerzalna načela dizajna, Brailleovo pismo za slijepe osobe, zvučna rješenja za slijepe osobe, dostupnost informacijsko – komunikacijske tehnologije, tekstovi prilagođeni jednostavnom čitanju i razumijevanju i dr.). Navedeno je potrebno planirati u svim primjenjivim aktivnostima i lokacijama, odnosno područjima, ponajviše u okviru sljedećih mjera:

- MJERA 2.1.1. Unaprjeđenje i uređenje javnih zelenih i drugih otvorenih površina,
- MJERA 2.1.2. Unaprjeđenje i uređenje sakralno-memorijalnih prostora,
- MJERA 2.1.3. Unaprjeđenje i uređenje sportsko-rekreacijskih zona i sadržaja,
- MJERA 2.1.4. Unaprjeđenje i uređenje zona za razvoj edukativnih, turističkih i promocijskih sadržaja,
- MJERA 2.3.1. Unaprjeđenje prometne infrastrukture i prometa u mirovanju,
- MJERA 3.1.1. Poticanje i provedba poboljšanja postojećih prostora i zgrada
- MJERA 3.1.2. Rekonstrukcija i prenamjena nekorisćenih/napuštenih zgrada,
- MJERA 3.2.2. Urbana preobrazba.

11.3. ODRŽIVI RAZVOJ

Provedba definiranih aktivnosti i projekata proizašlih iz Strategije zelene urbane obnove Općine Lastovo odvijat će se sukladno načelima održivog razvoja. Razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama planiran je s ciljem povećanja otpornosti prostora Općine Lastovo na posljedice klimatskih promjena, a planirane aktivnosti i projekti zelene urbane obnove provodit će se sukladno Zakonu o gradnji¹⁴⁶ čime se osiguravaju bitni zahtjevi za građevine – mehanička otpornost i stabilnost, zaštita od požara, higijena, zdravlje i zaštita okoliša, sigurnost u korištenju, zaštita od buke, ušteda energije i toplinska zaštita. Zahvati će biti projektirani po principima kružnosti, odnosno na način da se ostvare energetske uštede tijekom građenja, kao i nakon izgradnje.

¹³⁴ Za potrebe svladavanja visinskih razlika prostora kojim se kreću osobe smanjene pokretljivosti mogu se koristiti sljedeći elementi pristupačnosti: rampa, stubište, dizalo, vertikalno podizna platforma i koso podizna sklopiva platforma.

¹³⁵ Najava za upozorenje i obavijest slijepoj, slabovidnoj i gluhoslijepoj osobi putem zvuka i vibracije.

¹³⁶ Najava za upozorenje i obavijest slijepoj, slabovidnoj i gluhoslijepoj osobi putem zvuka i vibracije.

¹³⁷ Signalizacija koja pomaže slijepim, slabovidnim i gluhoslijepim osobama pri snalaženju u prostoru.

¹³⁸ Upozorenje i obavijest slijepoj, slabovidnoj i gluhoslijepoj osobi putem snimljenog govora.

¹³⁹ Uređaj koji omogućuje osobama koje koriste slušni aparat primanje zvučnih signala bez smetnji.

¹⁴⁰ Instalacija koja se ugrađuje u građevinu radi otklanjanja šumova iz okoline i poboljšanja kvalitete zvuka.

¹⁴¹ Završna reljefna obrada hodne površine.

¹⁴² Taktilna obrada hodne površine namijenjena usmjeravanju kretanja slijepih, slabovidnih i gluhoslijepih osoba, koja se na kraju puta vođenja i na mjestu promjena smjera vođenja označava promjenom u strukturi reljefne obrade.

¹⁴³ Upozorenja je taktilna i protuklizna obrada hodne površine koja se postavlja sa svrhom upozorenja slijepim, slabovidnim i gluhoslijepim osobama na opasnost od prometa.

¹⁴⁴ Predmet kojemu je namjena razgraničavanje javne pješačke površine od kolnika, biciklističke staze i/ili parkirališta, a može biti različitog oblika i druge primarne namjene – primjerice: rubnjak, žardinjera za cvijeće, zid, klupa i sl.

¹⁴⁵ Opće rješenje pristupačnosti s ugrađenom prilagodljivošću i kompatibilnošću, koja osigurava jednak način korištenja za sve korisnike, uključujući i osobe s invaliditetom bez potrebe prilagođavanja ili posebnog oblikovanja.

¹⁴⁶ Zakon o gradnji "Narodne novine" broj 153/13, 20/17, 39/19, 125/19.

Zahvati će biti projektirani i na način da se vodi o održivoj uporabi prirodnih dobara, pri čemu se mora jamčiti njezina ponovna uporaba ili mogućnost reciklaže građevine ili njezinih dijelova kao i njezinih materijala nakon uklanjanja, trajnost građevine i uporaba za okoliš prihvatljivih sirovina i sekundarnih materijala u građevinama. Svi građevinski proizvodi, materijali i oprema koji se ugrađuju moraju biti certificirani. Aktivnosti koje značajno doprinose održivom razvoju su sprječavanje gubitka energije kao i korištenje obnovljivih izvora energije. Kroz edukaciju građana te programe subvencioniranja, Općina će poticati stanovništvo i gospodarske subjekte na energetska obnova zgrada i korištenje obnovljivih izvora energije. Navedeno je planirano kroz mjere:

- MJERA 3.1.1. Poticanje i provedba poboljšanja postojećih prostora i zgrada,
- MJERA 4.2.2. Edukacija i podizanje društvene svijesti javnosti.

Sva ulaganja sufinancirana sredstvima Mehanizma za oporavak i otpornost bit će usklađena s načelom *"ne nanosi bitnu štetu"* odnosno ne smiju nanijeti bitnu štetu okolišnim ciljevima u skladu europskim uredbama s Uredbom (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost te u smislu članka 17. Uredbe (EU) 2020/852 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi okvira za olakšavanje održivih ulaganja i izmjeni Uredbe (EU) 2019/2088 (SL L 198, 22. lipnja 2020., str. 13.), čija je primjena detaljnije razrađena u Obavijesti Komisije - Tehničke smjernice o primjeni načela ne nanošenja bitne štete (2021/C 58/01). Također, gdje je to moguće i primjenjivo, isto će se primjenjivati i u projektima financiranim iz drugih izvora. Održivi razvoj se osigurava očuvanjem i poboljšanjem prirodnosti područja na kojem se održivost planira. U poglavlju 6. Analiza ulaznih podataka povezanih s temom zelene urbane obnove opisana je struktura i prirodno područje Općine Lastovo. Na temelju tih analiza je definiran je prvi strateški cilj "Očuvanje i unaprjeđenje biološke i krajobrazne raznolikosti". U okviru tog cilja definirane su mjere i aktivnosti za očuvanje i poboljšanje prirodnosti te biološke i krajobrazne raznolikosti kako slijedi:

- MJERA 1.1.1. Očuvanje i unaprjeđenje prirodnih i krajobrazno vrijednih područja,
- MJERA 1.1.2. Očuvanje i unaprjeđenje vrijednih staništa.

U svakoj od ovih mjera definirane su aktivnosti kako postići planirane ciljeve.

11.4. PROMICANJE NAČELA DOBROG UPRAVLJANJA TE SURADNJA S CIVILNIM DRUŠTVOM

Strategijom zelene urbane obnove osmišljen je strateški okvir koji promiče načela dobrog upravljanja kroz usklađivanje planova prostornog uređenja i strateških dokumenata, uspostavu digitalnih alata za praćenje razvoja te kroz kontinuiranu edukaciju djelatnika, a što je planirano kroz mjere:

- MJERA 4.1.1. Implementacija zelene urbane obnove u sektorske politike JLS-a,
- MJERA 4.1.2. Uspostava digitalnih alata za praćenje razvoja zelene urbane obnove,
- MJERA 4.2.1. Edukacija predstavnika JLS-a.

U proces izrade Strategije uključeni su predstavnici Općine Lastovo i javnopravnih tijela. Zainteresirana javnost uključena je u proces kroz sudjelovanje u anonimnoj anketi provedene u razdoblju od 1. lipnja – 31. lipnja 2025. i sudjelovanju u postupku javnog savjetovanja provedenog u srpnju 2025. godine. U fazi provedbe Strategije, očekuje se nastavak suradnje s organizacijama civilnog društva i lokalnom zajednicom što je posebno istaknuto u mjerama:

- MJERA 4.2.2. Edukacija i podizanje društvene svijesti javnosti,
- MJERA 4.2.3. Suradnja sa znanstvenom i stručnom zajednicom, organizacijama civilnog društva i lokalnom zajednicom.

12. POKAZATELJI, INDIKATIVNI FINACIJSKI I TERMINSKI PLAN

Strategijom zelene urbane obnove Općine Lastovo za razdoblje od 2025. do 2034. godine utvrđena su četiri strateška cilja. U okviru svakog strateškog cilja određeni su posebni ciljevi i mjere, odnosno aktivnosti i projekti. U ovom poglavlju za svaku aktivnost ili projekt prikazan je okvir za praćenje i vrednovanje, terminski plan provedbe te financijski plan s mogućim izvorima financiranja.

Mnoge aktivnosti i projekti propisani Strategijom nalaze se u ranim fazama razvoja, stoga je prikazan okviran terminski i financijski plan koji ne predstavlja stavke općinskog proračuna. Procjenu ulaganja i vremenski okvir potrebno je definirati u okviru zasebnog kratkoročnog ili srednjoročnog dokumenta primjerice Akcijskog plana. Također, valja napomenuti da navedeni projekti ne predstavljaju konačnu bazu projekata niti ne isključuju druge mogućnosti ulaganja.

U nastavku je dan prikaz kratica korištenih u indikativnom financijskom i terminskom planu provedbe.

NOSITELJI AKTIVNOSTI I SURADNICI:

DNŽ	–	Dubrovačko – neretvanska županija
FZOEU	–	Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost
HC	–	Hrvatske ceste d.o.o.
HŠ	–	Hrvatske šume d.o.o.
HV	–	Hrvatske vode d.o.o.
JP	–	Javna poduzeća
JPP	–	Javno-privatno partnerstvo
JU PP	–	Javna ustanova "Park prirode Lastovsko otočje"
LZ	–	Lokalna zajednica
MKUL	–	Ministarstvo kulture i medija, konzervatorski odjel u Dubrovniku ¹⁴⁷
MPGI	–	Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine
MPŠR	–	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva
OCD	–	Organizacije civilnog društva
OL	–	Općina Lastovo
PV	–	Privatni vlasnik
SO	–	Stručne organizacije
TZ	–	Turistička zajednica Općine Lastovo
TZ DNŽ	–	Turistička zajednica Dubrovačko – neretvanske županije
VS	–	Vanjski suradnici
ZO	–	Znanstvene organizacije
ŽUC	–	Županijska uprava ceste

IZVORI FINANCIRANJA:

OP	–	Općinski proračun
ŽP	–	Županijski proračun
RH	–	Proračun Republike Hrvatske
EU	–	Proračun Europske unije
SPV	–	Sredstva privatnih vlasnika

PROCJENA VRIJEDNOSTI ULAGANJA:

*	–	U okviru redovnog održavanja
**	–	U okviru aktivnosti većeg značaja i/ili obuhvata

OSTALO:

A	–	Aktivnost
P	–	Projekt
***	–	Nije moguće procijeniti u ovom trenutku

¹⁴⁷ Konzervatorski odjel za područje Dubrovačko – neretvanske županije.

Tablica 55. Praćenje i vrednovanje provedbe strateškog cilja 1.

–	STRATEŠKI OKVIR PROVEDBE			OKVIR ZA PRAĆENJE PROVEDBE					FINANCIJSKI PLAN		TERMINSKI PLAN									
KOD	NAZIV AKTIVNOSTI	NOSITELJ	SURADNICI	POKAZATELJ ISHODA	MJERA	VRIJEDNOSTI		PRAĆENJE	PROCIJENJENA VRIJEDNOST €	IZVOR FINANCIRANJA	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.	2032.	2033.	2034.
						2025.	2034.													
STRATEŠKI CILJ 1. OČUVANJE I UNAPRJEĐENJE BIOLOŠKE I KRAJOBRAZNE RAZNOLIKOSTI																				
POSEBNI CILJ 1.1. OČUVANJE I UNAPRJEĐENJE PODRUČJA VISOKIH PRIRODNIH I KRAJOBRAZNIH VRIJEDNOSTI																				
MJERA 1.1.1. OČUVANJE I UNAPRJEĐENJE PRIRODNIH I KRAJOBRAZNO VRIJEDNIH PODRUČJA																				
A.1.1.1.1.	Izrada krajobrazne osnove Lastovskog otočja	OL	JU PP, VS	Izrađen dokument	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	40.000,00	OP										
A.1.1.1.2.	Implementacija krajobrazne osnove u dokumente prostornog uređenja i relevantne strateške dokumente	OL	JU PP, VS	Kriteriji i smjernice krajobraznih osnova implementirane u prostorne i strateške dokumente	Broj	0	2	Na kraju razdoblja provedbe	**	OP										
MJERA 1.1.2. OČUVANJE I UNAPRJEĐENJE VRIJEDNIH STANIŠTA																				
A.1.1.2.1.	Očuvanje cjelovitosti šumskih staništa	HŠ	OL, MPŠR, JU PP	Površina ili udio površine šumskih staništa na razini Općine	ha	2.336	2.336 ¹⁴⁸	Na kraju razdoblja provedbe	*	RH										
A.1.1.2.2.	Očuvanje i unaprjeđenje cjelovitosti rijetkih i/ili ugroženih staništa	OL	JU PP, ZO, SO, OCD, dr.	Broj provedenih istraživanja/ edukacijskih aktivnosti	Broj	273	273 ¹⁴⁹	Na kraju razdoblja provedbe	15.000,00	RH										
A.1.1.2.3.	Očuvanje i postavljanje novih struktura za sklonište, hranu i reprodukciju urbane faune	OL	JU PP, ZO, SO, OCD, dr.	Broj postavljenih novih struktura	Broj	0	10	Na kraju razdoblja provedbe	15.000,00	OP, ŽP										
POSEBNI CILJ 1.2. OBNOVA PRIRODNIH/ POLUPRIRODNIH STANIŠTA																				
MJERA 1.2.1. OBNOVA PRIRODNIH/ POLUPRIRODNIH STANIŠTA																				
A.1.2.1.1.	Izrada studijske dokumentacije obnove lokva na području Općine Lastovo	OL	HV, JU PP, ZO, SO, OCD, i dr.	Izrađeni dokumenti	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	40.000,00	OP, ŽP, RH, EU										
A.1.2.1.2.	Očuvanje i unaprjeđenje lokva na području Općine Lastovo	OL, HV, JU PP	VS, ZO, SO, OCD, dr.	Broj očuvanih/ unaprijeđenih prirodnih staništa	Broj	0	***	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU										
		OL, HV, JU PP	VS, ZO, SO, OCD, dr.	Broj provedenih istraživanja/ edukacijskih aktivnosti	Broj	0	2	Na kraju razdoblja provedbe	15.000,00	OP, ŽP, RH, EU										

¹⁴⁸ Točna površina šumskih staništa iznosi 2.336,80 ha odnosno 44,45 % ukupne površine Općine Lastovo. Poželjno je da se površina zadrži na istoj razini ili poveća.

¹⁴⁹ Točna površina rijetkih i/ili ugroženih staništa 273,85 ha odnosno 5,22 % ukupne površine Općine Lastovo. Poželjno je da se površina zadrži na istoj razini ili poveća.

Tablica 56. Praćenje i vrednovanje strateškog cilja 2.

–	STRATEŠKI OKVIR PROVEDBE			OKVIR ZA PRAĆENJE PROVEDBE					FINANCIJSKI PLAN		TERMINSKI PLAN										
KOD	NAZIV AKTIVNOSTI	NOSITELJ	SURADNICI	POKAZATELJ ISHODA	MJERA	VRIJEDNOSTI		PRAĆENJE	PROCIJENJENA VRIJEDNOST €	IZVOR FINANCIRANJA	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.	2032.	2033.	2034.	
						2025.	2034.														
STRATEŠKI CILJ 2. RAZVOJ I UNAPRJEĐENJE ZELENE INFRASTRUKTURE																					
POSEBNI CILJ 2.1. RAZVOJ I UNAPRJEĐENJE JAVNIH ZELENIH I DRUGIH OTVORENIH POVRŠINA																					
MJERA 2.1.1. UNAPRJEĐENJE I UREĐENJE JAVNIH ZELENIH I DRUGIH OTVORENIH POVRŠINA																					
A.2.1.1.1.	Unaprjeđenje postojećih javnih zelenih površina	OL	JP, OCD, LZ, VS	Broj novo uspostavljenih javnih zelenih površina	Broj	0	21	Godišnje	***	OP, ŽP, DP, EU											
P.1.	Park Bašta Dolac, naselje Lastovo	OL	JP, VS	Broj novo uspostavljenih javnih zelenih površina	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, DP, EU											
P.2.	Unaprjeđenje javnih zelenih površina na području naselja Lastovo	OL	JP, VS	Broj novo uspostavljenih javnih zelenih površina	Broj	0	10	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, DP, EU											
P.3.	Unaprjeđenje javnih zelenih površina na području naselja Pasadur	OL	JP, VS	Broj novo uspostavljenih javnih zelenih površina	Broj	0	5	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, DP, EU											
P.4.	Unaprjeđenje javnih zelenih površina na području naselja Ubli	OL	JP, VS	Broj novo uspostavljenih javnih zelenih površina	Broj	0	5	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, DP, EU											
A.2.1.1.2.	Uspostava "džepnih" parkova	OL	JP, OCD, LZ, VS, dr.	Broj novo uspostavljenih javnih zelenih površina	Broj	0	6	Na kraju razdoblja provedbe	100.000,00	OP, ŽP, DP, EU											
P.1.	Izrada studijske dokumentacije uspostave džepnih parkova	OL	JP, OCD, LZ, VS, dr.	Broj izrađenih studija	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	30.000,00	OP, ŽP, DP, EU											
	Broj uspostavljenih "džepnih" parkova na području Općine Lastovo	OL	JP, OCD, LZ, VS, dr.	Broj novo uspostavljenih javnih zelenih površina	Broj	0	5	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, DP, EU											
A.2.1.1.3.	Unaprjeđenje i uređenje drugih javnih i otvorenih površina (trgovi, tržnice i dr.)	OL	JP, OCD, LZ, VS, dr.	Broj unaprijeđenih/ uređenih drugih javnih i otvorenih površina	Broj	0	5	Na kraju razdoblje provedbe	***	OP, ŽP, DP, EU											
P.1.	Unaprjeđenje Trga Dolac	OL	JP, OCD, LZ, VS, dr.	Broj unaprijeđenih/ uređenih drugih javnih i otvorenih površina	Broj	0	1	Na kraju razdoblje provedbe	***	OP, ŽP, DP, EU											
P.2.	Unaprjeđenje Trga Poklada	OL	JP, OCD, LZ, VS, dr.	Broj unaprijeđenih/ uređenih drugih javnih i otvorenih površina	Broj	0	1	Na kraju razdoblje provedbe	***	OP, ŽP, DP, EU											
P.3.	Obnova i unaprjeđenje javnih površina (trgova) na području Pjevora	OL	JP, OCD, LZ, VS, dr.	Broj unaprijeđenih/ uređenih drugih javnih i otvorenih površina	Broj	0	2	Na kraju razdoblje provedbe	***	OP, ŽP, DP, EU											
P.4.	Unaprjeđenje Trga sv. Petra (Ubli)	OL	JP, OCD, LZ, VS, dr.	Broj unaprijeđenih/ uređenih drugih javnih i otvorenih površina	Broj	0	1	Na kraju razdoblje provedbe	***	OP, ŽP, DP, EU											

–	STRATEŠKI OKVIR PROVEDBE			OKVIR ZA PRAĆENJE PROVEDBE					FINANCIJSKI PLAN		TERMINSKI PLAN									
KOD	NAZIV AKTIVNOSTI	NOSITELJ	SURADNICI	POKAZATELJ ISHODA	MJERA	VRIJEDNOSTI		PRAĆENJE	PROCIJENJENA VRIJEDNOST €	IZVOR FINANCIRANJA	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.	2032.	2033.	2034.
						2025.	2034.													
A.2.1.1.4.	Unaprjeđenje i uređenje okoliša objekta javne i društvene namjene	OL	JP, VS	Broj unaprijeđenih okoliša objekta javne i društvene namjene	Broj	0	1	Na kraju razdoblje provedbe	***	OP, ŽP, DP, EU										
P.1.	Unaprjeđenje i uređenje okoliša ustanova predškolskog i osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja	OL	JP, VS	Broj unaprijeđenih okoliša objekta ustanova predškolskog i osnovnoškolskog obrazovanja	Broj	0	1	Na kraju razdoblje provedbe	***	OP, ŽP, DP, EU										
A.2.1.1.5.	Unaprjeđenje i uređenje privatnih vrtova na području kulturno – povijesne cjeline naselja Lastovo	OL	JP, OCD, LZ, VS, PV,dr.	Broj izrađenih studija i unaprijeđenih privatnih vrtova	Broj	0	11	Na kraju razdoblje provedbe	50.000,00	OP, ŽP, DP, EU										
P.1.	Izrada studije obnove privatnih vrtova ¹⁵⁰	OL	JP, VS	Broj izrađenih studija	Broj	0	1	Na kraju razdoblje provedbe	30.000,00	OP, ŽP, DP, EU										
	Obnova povijesnih vrtova na području kulturno-povijesne cjeline Lastovo	PV, OL	JP, VS	Broj uredenih vrtova	Broj	0	10	Na kraju razdoblje provedbe	***	OP, ŽP, DP, EU										
A.2.1.1.6.	Unaprjeđenje i razvoj posebnih oblika parkova (npr. arheološki park)	OL	MINKUL, VS	Broj uspostavljenih posebnih oblika parkova	Broj	0	4	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU										
P.1.	Izrada projektno-tehničke dokumentacije povezivanja šireg područja arheološkog parka bazilike sv. Petra u Ublima (dječje i sportsko igralište)	OL	JP, JU PP, MKUL, VS	Broj izrađene projektno – tehničke dokumentacije	Broj	0	1	Na kraju razdoblje provedbe	30.000,00	OP, ŽP, RH, EU										
	Unaprjeđenje i uređenje šireg područja arheološkog parka na području bazilike sv. Petra (Ubli)	OL	JP, JU PP, MKUL,JU PP, VS	Broj unaprijeđenih arheoloških parkova	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU										
P.2.	Izrada studije mogućnosti uspostavljanja arheološkog parka na području kulturno-povijesne cjeline otoka Sušca	OL	JP, JU PP, MKUL,JU PP, VS	Broj izrađenih studija	Broj	0	1	Na kraju razdoblje provedbe	50.000,00	OP, ŽP, RH, EU										
	Uspostava arheološkog parka na području kulturno – povijesne cjeline otoka Sušca	OL	JP, JU PP, MKUL,JU PP, VS	Broj unaprijeđenih arheoloških parkova	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU										
A.2.1.1.7.	Opremanje javnih površina urbanom i drugom opremom	OL	JU PP, VS	Broj novo opremljenih javnih površina	Broj	0	10	Godišnje	***	OP, RH, EU										
		OL	JU PP, VS	Broj postavljene urbane i druge opreme	Broj	0	50	Godišnje	***	OP, RH, EU										

¹⁵⁰ Studija obuhvaća razvoj kriterija za unaprjeđenje privatnih vrtova u pojedinim naseljima na području Općine Lastovo, s posebnim naglaskom na naselje Lastovo. Cilj je studije definirati konkretne smjernice i kriterije koji će omogućiti obnovu povijesnih vrtova u skladu sa suvremenim potrebama lokalnog stanovništva (npr. izgradnja podzemnih spremnika i sl.).

KOD	NAZIV AKTIVNOSTI	NOSITELJ	SURADNICI	POKAZATELJ ISHODA	MJERA	VRIJEDNOSTI		PRAĆENJE	PROCIJENJENA VRIJEDNOST €	IZVOR FINANCIRANJA	TERMINSKI PLAN												
						2025.	2034.				2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.	2032.	2033.	2034.			
MJERA 2.1.2. UREĐENJE I UNAPRJEĐENJE SAKRALNO-MEMORIJALNIH PROSTORA																							
A.2.1.2.1.	Proširenje i unaprjeđenje memorijalnih prostora	OL	VS, JP	Broj proširenih i unaprijeđenih memorijalnih prostora (grobља)	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP													
P.1.	Unaprjeđenje i proširenje postojećeg mjesnog groblja Lastovo	OL	VS, JP	Broj unaprijeđenih groblja – hortikultura i urbana oprema	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP													
P.2.	Unaprjeđenje zelenih površina oko mjesnog groblja Lastovo	OL	VS, JP	Broj unaprijeđenih groblja – hortikultura i urbana oprema	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP													
MJERA 2.1.3. UNAPRJEĐENJE I UREĐENJE SPORTSKO – REKREACIJSKIH ZONA I SADRŽAJA																							
A.2.1.3.1.	Unaprjeđenje i obnova sportskih-rekreacijskih površina (igrališta)	OL	JP, VS, OCD, LZ	Broj obnovljenih sportsko-rekreacijskih igrališta na otvorenome	Broj	0	2	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU													
A.2.1.3.2.	Unaprjeđenje i obnova dječjih igrališta	OL	JP, VS, OCD, LZ	Broj unaprijeđenih i obnovljenih dječjih igrališta	Broj	0	2	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU													
A.2.1.3.3.	Uspostava novih sportsko – rekreacijskih i dječjih igrališta	OL	JP, VS, OCD, LZ	Broj uspostavljenih sportsko – rekreacijskih i dječjih igrališta	Broj	0	5	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU													
MJERA 2.1.4. UNAPRJEĐENJE I UREĐENJE ZONA POGODNIH ZA RAZVOJ EDUKATIVNIH, TURISTIČKIH I PROMOCIJSKIH SADRŽAJA																							
A.2.1.4.1	Unaprjeđenje i uređenje zelenih edukativnih i turističkih sadržaja (tematske staze, pješačke i biciklističke staze, trim staze, vidikovci i sl.) ¹⁵¹	TZ, JU PP, HŠ, HV, OCD	OL	Broj unaprijeđenih ili uređenih edukativnih/ turističkih sadržaja	Broj	0	***	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU													
A.2.1.4.2.	Poticanje i podrška razvoju novih zelenih edukativnih i turističkih sadržaja (tematske staze, pješačke i biciklističke staze, trim staze, vidikovci i sl.)	TZ, JU PP, HŠ, HV, OCD	OL	Broj podržanih edukativnih/ turističkih sadržaja	Broj	0	***	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU													
POSEBNI CILJ 2.2. RAZVOJ I UNAPRJEĐENJE ELEMENATA PLAVE I ZELENO – PLAVE INFRASTRUKTURE																							
MJERA 2.2.1. ISPITIVANJE I IMPLEMENTACIJA ODRŽIVIH RJEŠENJA POVEZANIH S VODOM																							
A.2.2.1.1.	Ispitivanje i implementacija integralnih rješenja odvodnje oborinske vode	OL	JP, VS	Izrađen dokument	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	40.000,00	OP, ŽP, RH, EU													
A.2.2.1.2.	Provedba pilot projekta implementacije integralnih rješenja odvodnje oborinskih voda	OL	JP, VS	Proveden pilot projekt	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU													
A.2.2.1.3	Ispitivanje i implementacija prikupljanja i korištenja oborinskih voda za potrebe zalijevanja javnih površina	OL	JP, VS	Izrađen dokument	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	40.000,00	OP, ŽP, RH, EU													

¹⁵¹ Terenskim istraživanjima nije obuhvaćena cjelokupna edukativno – turistička infrastruktura na području Lastovskog otočja te je potrebno analizirati stanje postojeće infrastrukture. Edukativno – turistička – posjetiteljska infrastruktura obuhvaćenu terenskim istraživanjima je potrebno unaprijediti i obnoviti – npr. infrastruktura na području vrha Hum, na području iznad Zaklopatice, stajalište na putu za uvalu sv. Mihovil, infrastruktura na području Skrivene luke itd.

–	STRATEŠKI OKVIR PROVEDBE			OKVIR ZA PRAĆENJE PROVEDBE					FINANCIJSKI PLAN		TERMINSKI PLAN										
KOD	NAZIV AKTIVNOSTI	NOSITELJ	SURADNICI	POKAZATELJ ISHODA	MJERA	VRIJEDNOSTI		PRAĆENJE	PROCIJENJENA VRIJEDNOST €	IZVOR FINANCIRANJA	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.	2032.	2033.	2034.	
						2025.	2034.														
A.2.2.1.4.	Provedba pilot projekta prikupljanja i korištenja oborinskih voda za potrebe zalijevanja javnih zelenih površina	OL	JP, VS	Proveden pilot projekt	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
A.2.2.1.5.	Unaprjeđenje površina morske obale (plaže) sukladno prostorno – planskoj dokumentaciji	OL	JU PP, VS, JP, OCD, LZ	Broj unaprijeđenih plaža	Broj	0	7	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
POSEBNI CILJ 2.3. UNAPRJEĐENJE ELEMENATA SIVE INFRASTRUKTURE																					
MJERA 2.3.1. UNAPRJEĐENJE PROMETNE INFRASTRUKTURE I PROMETA U MIROVANJU																					
A.2.3.1.1.	Unaprjeđenje i razvoj pješačkog prometa	OL	HC, JU PP, VS	Duljina rekonstruiranih/ izgrađenih nogostupa	m'	0	3.000	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
A.2.3.1.2.	Unaprjeđenje i razvoj biciklističkog prometa	OL	HC, HŠ, JU PP, OCD, LZ, VS	Duljina unaprijeđenih / izgrađenih biciklističkih staza	m'	0	3.000	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
P.1.	Planiranje i uređenje biciklističkih staza odvojenog od cestovnog (i pješačkog) prometa	OL	HC, HŠ, JU PP, OCD, LZ, VS	Duljina unaprijeđenih / izgrađenih biciklističkih staza odvojenih od cestovnog prometa	m'	0	***	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
P.2.	Planiranje i uspostava parkirališta za bicikle na području Općine Lastovo	OL	JU PP, OCD, LZ, VS	Broj lokacija uspostavljenih parkirališta za bicikle	Broj	0	5	Na kraju razdoblja provedbe	40.000,00	OP, ŽP, RH, EU											
				Broj parkirališnih mjesta	Broj	0	50	Na kraju razdoblja provedbe		OP, ŽP, RH, EU											
A.2.3.1.3.	Unaprjeđenje i uspostava javnih parkirališta s elementima zelene infrastrukture	OL	JP, VS	Broj unaprijeđenih parkirališnih površina e elementima ZI	Broj	0	4	Godišnje	***	OP, EU											
P.1.	Obnova i unaprjeđenje parkirališta na području naselja Lastovo (Pjevor)	OL	JP, VS	Broj obnovljenih parkirališta	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
P.2.	Obnova i unaprjeđenje parkirališta na području naselja Pasadur	OL	JP, VS	Broj obnovljenih parkirališta	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
P.3.	Obnova i unaprjeđenje parkirališta na području naselja Ubli	OL	JP, VS	Broj obnovljenih parkirališta	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
P.4.	Obnova i unaprjeđenje parkirališta na području naselja Zaklopatica	OL	JP, VS	Broj obnovljenih parkirališta	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
A.2.3.1.4.	Obnova i unaprjeđenje područja helidroma	OL	JU PP, HC, JP, OCD, LZ, VS	Broj obnovljenih helidroma	Broj	0	2	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
P.1.	Izrada studije mogućnosti uspostave novog helidroma na području Lastovskog otočja	OL	OL, RH, JU PP, VS, DNŽ, OCD, LZ	Broj izrađenih studija	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											

MJERA 2.3.2. PLANIRANJE I UNAPRJEĐENJE OKOLIŠA ZONA GOSPODARENJA OTPADOM															
A.2.3.1.5.	Obnova i unaprjeđenje zona za gospodarenje otpadom	OL	FZOE, JU PP, HC, HŠ, JP, OCD, LZ, VS	Broj unaprijeđenih zona za gospodarenje otpadom	Broj	0	2	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU					
P.1.	Broj unaprijeđenih zona za gospodarenje otpadom	OL	FZOE, JU PP, HC, HŠ, JP, OCD, LZ, VS	Broj unaprijeđenih zona za gospodarenje otpadom	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU					
P.2.	Broj obnovljenih zona za gospodarenje otpadom	OL	FZOE, JU PP, HC, HŠ, JP, OCD, LZ, VS	Broj obnovljenih zona za gospodarenje otpadom	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU					

Tablica 57. Praćenje i vrednovanje provedbe strateškog cilja 3.

-	STRATEŠKI OKVIR PROVEDBE			OKVIR ZA PRAĆENJE PROVEDBE					FINANCIJSKI PLAN		TERMINSKI PLAN											
	KOD	NAZIV AKTIVNOSTI	NOSITELJ	SURADNICI	POKAZATELJ ISHODA	MJERA	VRIJEDNOSTI		PRAĆENJE	PROCIJENJENA VRIJEDNOST €	IZVOR FINANCIRANJA	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.	2032.	2033.	2034.	
							2025.	2034.														
STRATEŠKI CILJ 3. ODRŽIVO GOSPODARENJE PROSTOROM I ZGRADAMA																						
POSEBNI CILJ 3.1. RAZVOJ I PROVEDBA KRUŽNOG GOSPODARENJA PROSTOROM I ZGRADAMA																						
MJERA 3.1.1. POTICANJE I PROVEDBA POBOLJŠANJA POSTOJEĆIH PROSTORA I ZGRADA																						
A.3.1.1.1.	Unaprjeđenje i energetska obnova objekta javne i društvene namjene	OL	DNŽ, ŽP, RH, VS	Broj unaprijeđenih i energetske obnovljenih objekata javne i društvene namjene	Broj	0	3	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU												
P.1.	Energetska obnova zgrade Općine	OL	DNŽ, ŽP, RH, VS	Broj unaprijeđenih i energetske obnovljenih objekata javne i društvene namjene	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU												
P.2.	Energetska obnova Dječjeg vrtića "Biser Lastova" Lastovo	OL	DNŽ, ŽP, RH, VS	Broj unaprijeđenih i energetske obnovljenih objekata javne i društvene namjene	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU												
P.3.	Energetska obnova "Braća Glumac" Lastovo	OL	DNŽ, ŽP, RH, VS	Broj unaprijeđenih i energetske obnovljenih objekata javne i društvene namjene	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU												
P.4.	Energetska obnova Doma zdravlja "dr. Ante Franulović" – ambulanta Lastovo	OL	DNŽ, ŽP, RH, VS	Broj unaprijeđenih i energetske obnovljenih objekata javne i društvene namjene	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU												
P.5.	Energetska obnova Doma kulture sa kino salom	OL	DNŽ, ŽP, RH, VS	Broj unaprijeđenih i energetske obnovljenih objekata javne i društvene namjene	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU												
P.6.	Energetska obnova objekata u privatnom vlasništvu	PV, LZ	OL, DNŽ, VS	Broj unaprijeđenih i energetske obnovljenih objekata javne i društvene namjene	Broj	0	***	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU												
A.3.1.1.2.	Unaprjeđenje i prenamjena prostora po principima kružnog gospodarenja prostorom i zgradama	OL	DNŽ, ŽP, RH, VS	Broj unaprijeđenih prostora po principu kružnosti	Broj	0	***	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU												
P.1.	Prenamjena prostora bivše vijećnice u posjetiteljski centar	OL	DNŽ, ŽP, RH, VS	Broj unaprijeđenih prostora po principu kružnosti	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU												
P.2.	Obnova i djelomična rekonstrukcija Kneževog dvora (Palac)	OL	DNŽ, ŽP, RH, VS	Broj unaprijeđenih prostora po principu kružnosti	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU												
P.3.	Unaprjeđenje lučkog područja u naselju Uble	OL	DNŽ, ŽP, RH, VS	Broj unaprijeđenih prostora po principu kružnosti	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU												
P.4.	Unaprjeđenje prostora naselja Zaklopatica	OL	DNŽ, ŽP, RH, VS	Broj unaprijeđenih prostora po principu kružnosti	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU												
P.5.	Izrada studije obnove zidova i stubišta na području naselja Lastovo	OL	DNŽ, ŽP, RH, VS	Izrađena studija obnove	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU												
				Broj unaprijeđenih stubišta i zidova na području naselja Lastovo	Broj	0	***	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU												

–	STRATEŠKI OKVIR PROVEDBE			OKVIR ZA PRAĆENJE PROVEDBE					FINANCIJSKI PLAN		TERMINSKI PLAN										
KOD	NAZIV AKTIVNOSTI	NOSITELJ	SURADNICI	POKAZATELJ ISHODA	MJERA	VRIJEDNOSTI		PRAĆENJE	PROCIJENJENA VRIJEDNOST €	IZVOR FINANCIRANJA	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.	2032.	2033.	2034.	
						2025.	2034.														
P.6.	Unaprjeđenje i izgradnja sportsko – rekreacijske zone u Polju	OL	DNŽ, ŽP, RH, VS	Broj unaprijeđenih prostora po principu kružnosti	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
A.3.1.1.3.	Unaprjeđenje i izgradnja postrojenja za korištenje solarne energije (solarne elektrane)	OL	JU PP, VS	Broj izgrađenih solarnih elektrana	Broj	0	2	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
P.1.	Izgradnja solarnih elektrana u naselju Lastovo – lokalitet Vrsi	OL	JU PP, VS	Broj izgrađenih solarnih elektrana	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
P.2.	Izgradnja solarnih elektrana u naselju Ubli – lokalitet Naplov ¹⁵²	OL	JU PP, MKUL, VS	Broj izgrađenih solarnih elektrana	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
A.3.1.1.4.	Poticanje/ edukacija/ subvencioniranje obnove pročelja zgrada i energetske obnove zgrada u privatnom vlasništvu	PV, LZ	OL, DNŽ, VS	Broj subvencioniranih obnova pročelja zgrada ili energetske obnove zgrada u privatnom vlasništvu	Broj	0	10	Na kraju razdoblja provedbe	50.000,00	OP, ŽP, RH, EU											
A.3.1.1.5.	Razvoj i poticanje projekata kružnog gospodarenja prostorom i zgradama	PV, LZ	OL, DNŽ, VS	Broj podržanih projekata lokalne zajednice	Broj	0	***	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, SVP, JPP											
A.3.1.1.6.	Prilagodba građevina i prostora za pristup osobama s invaliditetom i slabije pokretljivosti	OL	VS	Broj prilagođenih prostora i građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti	Broj	0	***	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, DNŽ, RH											
MJERA 3.1.2. REKONSTRUKCIJA I PRENAMJENA NEKORIŠTENIH/ NAPUŠTENIH PROSTORA I ZGRADA																					
A.3.1.2.1.	Rekonstrukcija objekata javne i društvene namjene po principu kružnosti	OL	RH, DNŽ, VS, OCD, LZ	Broj rekonstruiranih objekata po principu kružnosti	Broj	0	4	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
P.1.	Prenamjena bivšeg vojnog hotela "Sirena" u dom za starije i nemoćne	OL	RH, DNŽ, VS, OCD, LZ	Broj rekonstruiranih objekata po principu kružnosti	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
P.2.	Obnova i unaprjeđenje prostora u uvali sv. Mihovil	OL	RH, DNŽ, VS, OCD, LZ	Broj unaprijeđenih prostora	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
P.3.	Prenamjena zgrade poljoprivredne zadruge u Vatrogasni dom	OL	RH, DNŽ, VS, OCD, LZ	Broj unaprijeđenih prostora	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
P.4.	Prenamjena zgrade komunalnog poduzeća u stambeni objekt (naselje Lastovo)	OL	RH, DNŽ, VS, OCD, LZ	Broj prenamijenjenih objekata po principu kružnosti	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
A.3.1.2.2.	Prenamjena prostora i objekata nekadašnje vojne namjene	OL, JU PP	RH, DNŽ, VS, MKUL, OCD, LZ	Broj unaprijeđenih prostora i objekata	Broj	0	6	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
P.1.	UPU sportsko-rekreacijske zone Velika Letišća	OL, JU PP	RH, DNŽ, VS, MKUL, OCD, LZ	Broj unaprijeđenih prostora i objekata	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											
P.2.	UPU sportsko – rekreacijske zone "ex. Vojna zona" (Maršalka)	OL, JU PP	RH, DNŽ, VS, MKUL, OCD, LZ	Broj unaprijeđenih prostora i objekata	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	***	OP, ŽP, RH, EU											

¹⁵² Područje Naplova nije zaštićeno kulturno dobro ali se preporuča suradnja s Ministarstvom kulture i medija odnosno nadležnim konzervatorskim odjelom zbog lokalnog značaja lokaliteta.

[illegible]

Tablica 58. Praćenje i vrednovanje provedbe strateškog cilja 4.

–	STRATEŠKI OKVIR PROVEDBE			OKVIR ZA PRAĆENJE PROVEDBE					FINANCIJSKI PLAN		TERMINSKI PLAN										
KOD	NAZIV AKTIVNOSTI	NOSITELJ	SURADNICI	POKAZATELJ ISHODA	MJERA	VRIJEDNOSTI		PRAĆENJE	PROCIJENJENA VRIJEDNOST €	IZVOR FINANCIRANJA	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.	2032.	2033.	2034.	
						2025.	2034.														
STRATEŠKI CILJ 4. PLANIRANJE I UPRAVLJANJE RAZVOJEM ZELENE URBANE OBNOVE																					
POSEBNI CILJ 4.1. USPOSTAVA, IMPLEMENTACIJA I PRAĆENJE RAZVOJA ZELENE URBANE OBNOVE																					
MJERA 4.1.1. IMPLEMENTACIJA ZELENE URBANE OBNOVE U SEKTORSKE POLITIKE JLS-A																					
A.4.1.1.1.	Implementacija zelene urbane obnove u dokumente prostornog uređenja	OL	VS	Broj prostornih planova u koje je implementirana SZUO	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	30.000,000	OP											
A.4.1.1.2.	Implementacija zelene urbane obnove u strateške dokumente	OL	VS	Broj strateških dokumenata u koje je implementirana SZUO	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	15.000,00	OP											
A.4.1.1.3.	Izmjena i dopuna SZUO po donošenju nacionalnih smjernica i evaluaciji učinka	OL	VS	Provedena evaluacija učinka i izrađena izmjena i dopuna SZUO	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	10.000,00	OP											
MJERA 4.1.2. USPOSTAVA DIGITALNIH ALATA ZA PRAĆENJE RAZVOJA ZELENE URBANE OBNOVE																					
A.4.1.2.1.	Izrada i uspostava GIS baze podataka	OL	VS	Broj uspostavljenih baza podataka	Broj	0	1	Na kraju razdoblja provedbe	30.000,00	OP											
A.4.1.2.2.	Izrada i unošenje podataka u Registar zelene infrastrukture	OL	VS	Izrađeni i uneseni podaci u Registar zelene infrastrukture	Broj	0	10	Godišnje	15.000,00	OP											
A.4.1.2.3.	Izrada i unošenje podataka u Registar imovine	OL	VS	Izrađeni i uneseni podaci u Registar imovine	Broj	0	10	Godišnje	15.000,00	OP											
A.4.1.2.4.	Uspostava baze podataka projekata zelene urbane obnove	OL	VS	Uspostavljena baza podataka	Broj	0	1	Godišnje	10.000,00	OP											
A.4.1.2.5.	Redovito ažuriranje svih digitalnih alata i baze podataka	OL	VS	Provedeno godišnje ažuriranje	Broj	0	10	Godišnje	15.000,00	OP											
POSEBNI CILJ 4.2. EDUKACIJA I PODIZANJE DRUŠTVENE SVIJESTI																					
MJERA 4.2.1. EDUKACIJA PREDSTAVNIKA JLS-A																					
A.4.2.1.1.	Imenovanje predstavnika za razvoj zelene urbane obnove	OL	–	Broj provedenih imenovanja	Broj	0	2	Na kraju razdoblja provedbe	*	OP											
A.4.2.1.2.	Osnivanje Suradničkog vijeća za planiranje i razvoj zelene urbane obnove	OL	JU PP, HV, HŠ, ZO, SO, OCD, dr.	Osnovano i imenovano suradničko vijeće	Broj	0	2	Na kraju razdoblja provedbe	*	OP											
				Broj održanih sastanaka	Broj	0	20	Na kraju razdoblja provedbe	*	OP											

–	STRATEŠKI OKVIR PROVEDBE			OKVIR ZA PRAĆENJE PROVEDBE					FINANCIJSKI PLAN		TERMINSKI PLAN											
KOD	NAZIV AKTIVNOSTI	NOSITELJ	SURADNICI	POKAZATELJ ISHODA	MJERA	VRIJEDNOSTI		PRAĆENJE	PROCIJENJENA VRIJEDNOST €	IZVOR FINANCIRANJA	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.	2032.	2033.	2034.		
						2025.	2034.															
A.4.2.1.3.	Edukacija predstavnika JLS-a povezanih s temom zelene urbane obnove	OL	MPGI, VS	Broj pohađanih edukacija	Broj	0	10	Na kraju razdoblja provedbe	10.000,00	OP												
A.4.2.1.4.	Edukacija predstavnika JLS-a za rad s digitalnim alatima	OL	MPGI, VS	Broj pohađanih edukacija	Broj	0	10	Na kraju razdoblja provedbe	10.000,00	OP												
MJERA 4.2.2. EDUKACIJA I PODIZANJE DRUŠTVENE SVIJESTI																						
A.4.2.2.1.	Informiranje javnosti putem sredstva javnog priopćavanja	OL	VS	Broj prostornih planova u koje je implementirana SZUO	Broj	0	10	Na kraju razdoblja provedbe	10.000,00	OP												
A.4.2.2.2.	Organizacija radionica, događanja, manifestacija i dr. koje tematiziraju zelenu urbanu obnovu	OL	VS	Broj strateških dokumenata u koje je implementirana SZUO	Broj	0	10	Na kraju razdoblja provedbe	10.000,00	OP												
A.4.2.2.3.	Osmišljanje sustava i provedba uključivanja građana u razvoj zelene infrastrukture	OL	JU PP, OCD, dr.	Broj osmišljenih prijedloga	Broj	0	10	Na kraju razdoblja provedbe	*	OP												
				Broj provedenih projekata	Broj	0	5	Na kraju razdoblja provedbe	15.000,00	OP												
MJERA 4.2.3. SURADNJA SA ZNANSTVENOM I STRUČNOM ZAJEDNICOM, ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA I LOKALNOM ZAJEDNICOM																						
A.4.2.3.1.	Osmišljavanje izrada prijedloga (pilot) projekata (u suradnji sa ZO, SO, OCD, LZ)	OL	VS	Broj provedenih unaprjeđenja	Broj	0	10	Na kraju razdoblja provedbe	*	OP												
A.4.2.3.2.	Provedba (pilot) projekata (u suradnji sa ZO, SO, OCD, LZ)	OL	VS	Izrađeni i uneseni podaci u nacionalne registre	Broj	0	5	Na kraju razdoblja provedbe	10.000,00	OP, ŽP, DP, EU												

13. IZVORI PODATAKA

A. ZAKONODAVNI OKVIR

A.1. STRATEGIJE I PLANOVI

1. NACIONALNI PLAN OPORAVKA I OTPORNOSTI 2021. – 2026. (NPOO), "Narodne novine" broj 78/21.
2. NACIONALNA RAZVOJNA STRATEGIJA REPUBLIKE HRVATSKE DO 2030. GODINE, "Narodne novine" broj 13/21.
3. PLAN RAZVOJA DUBROVAČKO – NERETVANSKE ŽUPANIJE DO 2027. GODINE (2021), KLASA: 300-01/19-01/14, URBROJ: 2117/1-04-21-11.
4. PLAN UPRAVLJANJA VODNIM PODRUČJIMA 2016. – 2021., "Narodne novine" broj 66/16.
5. PLAN UPRAVLJANJA VODNIM PODRUČJIMA 2022.-2027., "Narodne novine" broj 84/23.
6. STRATEGIJA PRILAGODBE KLIMATSKIM PROMJENAMA U RH ZA RAZDOBLJE OD 2040. GODINE S POGLEDOM NA 2070. GODINU, "Narodne novine" broj 46/20.
7. STRATEGIJA I AKCIJSKI PLAN ZAŠTITE PRIRODE REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE OD 2017. DO 2025. GODINE, "Narodne novine" broj 72/17.
8. STRATEGIJA DEMOGRAFSKE REVITALIZACIJE REPUBLIKE HRVATSKE DO 2030. GODINE, "Narodne novine" broj 36/24.
10. STRATEGIJA PROSTORNOG UREĐENJA REPUBLIKE HRVATSKE (NEVAŽEĆI), "Narodne novine" broj 23/97, 76/13.
11. STRATEGIJA PROSTORNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE, "Narodne novine" broj 106/17,
12. TERITORIJALNA STRATEGIJA RAZVOJA OTOKA DUBROVAČKO NERETVANSKE ŽUPANIJE (2023), KLASA: 301-01/19-01/14, URBROJ: 2117-01-23-21.

A.2. ZAKONSKI AKTI

13. ZAKON O GRADNJI, "Narodne novine" broj 153/13, 20/17, 39/19, 125/19, 145/24.
14. ZAKON O GROBLJIMA, "Narodne novine" broj 18/98, 50/12, 89/17.
15. ZAKON O KLIMATSKIM PROMJENAMA I ZAŠTITI OZONSKOG SLOJA, "Narodne novine" broj 127/19.
16. ZAKON O LOKALNOJ (REGIONALNOJ) SAMOUPRAVI, "Narodne novine" broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 16/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/12, 137/17, 123/17, 98/19, 144/20.
17. ZAKON O NASELJIMA, "Narodne novine" broj 39/22.
18. ZAKON O GOSPODARENJU OTPADOM, "Narodne novine" broj 84/21, 142/23.
19. ZAKON O OTOCIMA, "Narodne novine" broj 116/18/, 73/20, 70/21,
20. ZAKON O PODRUČJIMA ŽUPANIJA, GRADOVA I OPĆINA U REPUBLICI HRVATSKOJ, "Narodne novine" broj 90/92.
21. ZAKON O POLJOPRIVREDNOM ZEMLJIŠTU, "Narodne novine" broj 20/18, 115/18, 98/19, 57/22.
22. ZAKON O PROSTORNOM UREĐENJU, "Narodne novine" broj 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19, 67/23.
23. ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA, "Narodne novine" broj 82/08, 69/17.
24. ZAKON O REGIONALNOM RAZVOJU REPUBLIKE HRVATSKE, "Narodne novine" broj 147/14, 123/17, 118/18.
25. ZAKON O REGISTRU OSOBA S INVALIDITETOM, "Narodne novine" broj 64/01, 63/22.
26. ZAKON O LOVSTVU, "Narodne novine" broj 99/18, 32/19.
27. ZAKON O VODAMA, "Narodne novine" broj 66/19, 84/21.
28. ZAKON O SIGURNOSTI PROMETA NA CESTAMA, "Narodne novine" broj 67/08, 48/10, 74/11, 80/13, 158/13, 92/14, 64/15, 108/17, 70/19, 42/20, 85/22, 114/22, 133/23, 145/24.
29. ZAKON O SPRJEČAVANJU UNOŠENJA I ŠIRENJA STRANIH TE INVAZIVNIH VRSTA I UPRAVLJANJE NJIMA, "Narodne Novine" broj 15/18, 14/19.
30. ZAKON O SUSTAVU STRATEŠKOG PLANIRANJA I UPRAVLJANJA RAZVOJEM REPUBLIKE HRVATSKE, "Narodne Novine" broj 123/17, 151/22.
31. ZAKON O ŠUMAMA, "Narodne novine" broj 68/18, 115/18, 98/19, 32/20, 145/20, 36/24.
32. ZAKON O TURIZMU, "Narodne novine" broj 156/23.
33. ZAKON O UBLAŽAVANJU I UKLANJANJU POSLJEDICA PRIRODNIH NEPOGODA, "Narodne novine" broj 16/19.
34. ZAKON O ZAŠTITI BUKE, "Narodne novine" broj 30/90, 55/13, 153/13, 41/16, 114/18, 14/21.
35. ZAKON O ZAŠTITI OD SVJETLOSNOG ONEČIŠĆENJA, "Narodne novine" broj 14/19.
36. ZAKON O ZAŠTITI OKOLIŠA, "Narodne novine" broj 80/13, 153/13, 78/15, 12/18, 118/18.
37. ZAKON O ZAŠTITI I OČUVANJU KULTURNIH DOBARA, "Narodne novine" broj 151/03, 157/03 – ispravak, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20.
38. ZAKON O ZAŠTITI PRIRODE, "Narodne novine" broj 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23.

A.3. PODZAKONSKI AKTI

39. ODLUKA O DONOŠENJU PROGRAMA FINANCIRANJA EKOLOŠKE MREŽE NATURA 2000, Narodne novine broj 54/22.
40. ODLUKA O RAZVRSTAVANJU JAVNIH CESTA, "Narodne novine" broj 86/24.
41. ODLUKA O RAZVRSTAVANJU JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE PREMA STUPNJU RAZVIJENOSTI, "Narodne novine" broj 3/24.
42. PRAVILNIK O EVIDENCIJI UPORABE POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA, "Narodne novine" broj 1/23, 41/23, 150/23, 158/23.
43. PRAVILNIK O MJERILIMA ZA UTVRĐIVANJE OSOBITO VRIJEDNOG OBRADIVOG (P1) I VRIJEDNOG OBRADIVOG (P2) POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA, "Narodne novine" broj 53/10.
44. PRAVILNIK O CILJEVIMA OČUVANJA I MJERAMA OČUVANJA CILJNIH VRSTA PTICA U PODRUČJIMA EKOLOŠKE MREŽE, "Narodne novine" broj 25/20.
45. PRAVILNIK O CILJEVIMA OČUVANJA I MJERAMA OČUVANJA CILJNIH VRSTA I STANIŠNIH TIPOVA U PODRUČJIMA EKOLOŠKE MREŽE, "Narodne novine" broj 111/22.
46. PRAVILNIK O POPISU STANIŠNIH TIPOVA I KARTI STANIŠTA, "Narodne novine" broj 27/21.
47. PRAVILNIK O PROSTORNIM PLANOVIMA, "Narodne novine" broj 152/23.
48. PRAVILNIK O OSIGURANJU PRISTUPAČNOSTI GRAĐEVINAMA OSOBAMA S INVALIDITETOM I SMANJENE POKRETLJIVOSTI, "Narodne novine" broj 78/13.
49. PRAVILNIK O UREĐIVANJU ŠUMA, "Narodne novine" broj 97/18, 101/18, 31/20.
50. PRAVILNIK O UTVRĐIVANJU ZONA SANITARNE ZAŠTITE IZVORIŠTA, "Narodne novine" broj 55/22.
51. PROGRAM KRUŽNOG GOSPODARENJA PROSTOROM I ZGRADAMA ZA RAZDOBLJE 2021. DO 2030. GODINE, "Narodne novine" broj 143/21.
52. PROGRAM RAZVOJA ZELENE INFRASTRUKTURE U URBANIM PODRUČJIMA ZA RAZDOBLJE OD 2021. DO 2030. GODINE, "Narodne novine" broj 147/21.
53. PROPIS O OSIGURANJU PRISTUPAČNOSTI GRAĐEVINA OSOBAMA S INVALIDITETOM I SMANJENE POKRETLJIVOSTI, "Narodne novine" broj 12/23.
54. UREDBA O EKOLOŠKOJ MREŽI I NADLEŽNOSTIMA JAVNIH USTANOVA ZA UPRAVLJANJE PODRUČJIMA EKOLOŠKE MREŽE, "Narodne novine" broj 80/13, 15/18, 14/19, 80/19.
55. UREDBA O OBNOVI PRIRODE, Regulation (EU) 2024/1991 of the European Parliament and council of 24. June 2024 on nature restoration and amending Regulation (EU) 2022/869,

A.4. PROSTORNO – PLANSKA DOKUMENTACIJA

1. APE d.o.o. (2014), Detaljni plan uređenja proširenja groblja u naselju Lastovo, "Službeni glasnik Općine Lastovo" broj 6/14,
2. APE d.o.o. (2014), Urbanistički plan uređenja naselja Lastovo, "Službeni glasnik Općine Lastovo" broj 6/14,
3. APE d.o.o. (2014), Urbanistički plan uređenja naselja Uble, "Službeni glasnik Općine Lastovo" broj 6/14,
4. ASK ATELIER (2014), Ciljane izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Lastovo, "Službeni glasnik Općine Lastovo" broj 5/14,
5. ASK ATELIER (2014), Urbanistički plan uređenja turističke zone naselja Ubli/ Zaglav, "Službeni glasnik Općine Lastovo" broj 10/14,
6. IGH URBANIZAM (2017), Ciljane izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Lastovo, "Službeni glasnik Općine Lastovo" broj 3/17,
7. IGH URBANIZAM (2017), Urbanistički plan uređenja Turističke zone T1 Jurjeva luka i luke nautičkog turizma LN Kremena, "Službeni glasnik Općine Lastovo" broj 3/17,
8. URBANIZAM DUBROVNIK d.o.o. (2020), Prostorni plan uređenja Općine Lastovo, "Službeni glasnik Općine Lastovo" broj 5/20,
9. ZAVOD ZA PROSTORNO PLANIRANJE DUBROVAČKO – NERETVANSKE ŽUPANIJE (2023), Ciljane izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Dubrovačko – neretvanske županije, "Službeni glasnik Dubrovačko – neretvanske županije" broj 10/23.

A.5. SLUŽBENI PODACI JAVNO PRAVNIH TIJELA

10. DRŽAVNA GEODETSKA UPRAVA REPUBLIKE HRVATSKE (2024), Podaci iz grafičkog dijela registra prostornih jedinica, podaci katastra infrastrukture, topografske karte, lidar podaci.
11. OPĆINA LASTOVO (2025), Prostorna planska dokumentacija, popis komunalne infrastrukture.
12. HRVATSKE VODE d.o.o. (2025), Stanje površinskih i podzemnih vodnih tijela za plansko razdoblje 2016. – 2021. i 2022. – 2027., Podaci iz plana upravljanja vodnim područjima i podaci o opasnosti i rizicima o poplavama.
13. HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO (2025), Podaci o vrsti oštećenja koje uzrokuju invaliditet ili kao komorbiditetne dijagnoze koje doprinose stupnju funkcionalnog oštećenja osobe prema naseljima za 2024. godinu.
14. MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I RIBARSTVA (2025), Podaci o privatnim šumoposjednicima s pripadajućim vektorskim podacima i atributnim tablicama.
15. MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I ZELENE TRANZICIJE, ZAVOD ZA ZAŠTITU PRIRODE I OKOLIŠA (2025), Podaci o bioraznolikosti, kopnenim i morskim staništima, podaci o zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000, izvješća i istraživanja flore i faune s pripadajućim vektorskim podacima.

B. LITERATURA

1. BOGNAR, A. (2001), Geomorfološka regionalizacija Hrvatske, Acta Geographica Croatica, Vol. 34, Zagreb.
2. BOJANIĆ-OBAD-ŠČITAROCI, B. (2004), Gradski perivoji Hrvatske u 19. stoljeću, Ščitaroci, Arhitektonski fakultet u Zagrebu, Zagreb.
3. BRALIĆ, I. (1995), Krajobrazna regionalizacija Hrvatske, Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske, Zagreb.
4. ČOŠIĆ, I. (2005), Lastovo – prostor u sjeni vojne funkcije, Geografski glasnik 67 (1), Zagreb.
5. ĐEREK, J. (2018), Demografski izazovi hrvatskih otoka i mogućnosti revitalizacije, Hrvatski geografski glasnik 80 (2), Zagreb.
6. DERANJA CRNOKIĆ, A. (2014), Nastanak Registra kulturnih dobara – povijest i sadašnjost inventariziranja kulturne baštine u Hrvatskoj, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske 37 – 2013/ 38 .2014, Zagreb.
7. GOLEŠ, I. (2024), Pozdrav iz zaboravljene Dalmacije, Galerija Laval Nugent, Split.
8. GLUMAC, N. (2023), Projekt obnove vojne baštine u svrhu razvoja turizma na Lastovskom otočju, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci – diplomski rad, Rijeka.
9. HZJZ (2024), Izvješće osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb.
10. JAGAČIĆ, T. (1970), Geološki odnosi otoka Lastova, Geološki vjesnik 23, Zagreb.
11. JAVNA USTANOVA PARK PRIRODE "LASTOVSKO OTOČJE" (2017), Plan upravljanja Lastovskim otočjem 2017. – 2026. godina, Lastovo.
12. JELINČIĆ, D. (2010), Kulturni turizam i baština: kritički pristup, Institut za međunarodne odnose, Zagreb.
13. KARAČ, M. I SUR. (2009), Urbanističko oblikovanje naselja Uble na Lastovu u razdoblju talijanske vlasti, Zbornik radova Građevinskog fakulteta u Zagrebu, broj 22, Zagreb.
14. KIŠ, D. (1998), Hrvatski perivoji i vrtovi, Prometej, Algoritam, Zagreb.
15. KOŠČAK MIOČIĆ-STOŠIĆ, V. I SUR. (2016), Krajobrazna studija Dubrovačko – neretvanske županije: Tipološka klasifikacija krajobraza, Prostorno načrtovanje Aleš Mlakar s.p. i Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Ljubljana – Zagreb.
16. KLENJAK, P. (2014), "Predvorje" PP Lastovo, Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije Sveučilišta u Splitu – Diplomski rad, Split.
17. LOZIĆ, S. (1996), Nagibi padina kopnenog dijela Republike Hrvatske, Acta Geographica Croatica, Vol. 31, Zagreb.
18. MARDEŠIĆ, P. (2009), Kulturna i povijesna baština Lastova, Dubrovački zbornik 13 (1), Dubrovnik.
19. MILIĆ, B. (2020), Dvadeset pet stoljeća urbane kulture na tlu Hrvatske, UPI-M PLUS, Zagreb.
20. OPĆINA LASTOVO (2015), Razvojna strategija Općine Lastovo 2014. – 2020. godine, Lastovo.
21. OPĆINA LASTOVO (2021), Provedbeni program Općine Lastovo do 2025. godine, Lastovo.
22. PIPLOVIĆ, S. (2017), Otok Lastovo – prostorni razvoj u uvjetima izolacije, Geoadria 22(2), Zagreb.
23. SMITH, L. (2006), Uses of heritage, Routledge, London.
24. ŠILJEG, A. (2012), Arheološki lokaliteti Lastova i njihova valorizacija u prostornom planiranju, Prostor 20 (1), Zagreb.
25. ŠTEKO, V. I SUR. (2019), Krajobrazna studija za administrativno područje Grada Dubrovnika, Zelena infrastruktura d.o.o., Zagreb.
26. ZAIĆ, D. (2024), Evaluacija strategija za procjenu ugroženosti krških vodonosnika Hrvatske, Prirodoslovno – matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Završni rad, Zagreb.

C. MREŽNI IZVORI PODATAKA

1. ANCIENT TREE FORUM,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://www.ancienttreeforum.org.uk/>.
1. ARCANUM MAPS – THE HISTORICAL MAP PORTAL,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://maps.arcanum.com/en/>.
2. AGENCIJA ZA PLAĆANJE U POLJOPRIVREDI, RIBARSTVU I RURALNOM RAZVOJU,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://www.apprrr.hr/>.
3. BIOPORTAL – INFORMACIJSKI SUSTAVA ZAŠTITE PRIRODE,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <http://www.bioportal.hr/gis/>.
4. CORINE LAND COVER,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <http://www.haop.hr/>.
5. DRŽAVNI HIDROMETEOROLOŠKI ZAVOD,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://meteo.hr/>.
6. DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU REPUBLIKE HRVATSKE,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://dzs.gov.hr/>.
7. ENVI, ATLAS OKOLIŠA,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://envi.azo.hr/>.
8. EUROPEAN ENVIRONMENTAL AGENCY,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://www.eea.europa.eu/en/>.
9. EUROPEAN UNION SPACE PROGRAMME – COPERNICUS,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://www.copernicus.eu/en/>.
10. FOND ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I ENERGETSKU UČINKOVITOST,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://www.fzoeu.hr/>.
11. GEOPORTAL DRŽAVNE GEODETSKE UPRAVE,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://geoportal.dgu.hr/>.
12. GEOPORTAL KULTURNIH DOBRA REPUBLIKE HRVATSKE,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://geoportal.kulturnadobra.hr/>.
13. GRADSKA KNJIŽNICA I ČITAONICA "METEL OŽEGOVIĆ"
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://www.knjiznica-vz.hr/>.
14. GOOGLE MAPS,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://www.google.com/maps>.
15. HRVATSKI DRŽAVNI ARHIV,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <http://www.arhiv.hr/hr-hr/>.
16. HRVATSKE CESTE d.o.o.,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://geoportal.hrvatske-cesta.hr/gis?c=505971%2C4820302&so=&z=7.5>.
17. HRVATSKE ŠUME d.o.o.,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://www.hrsume.hr/index.php/hr/>.
18. HRVATSKE ŠUME JAVNI PODACI (GIS PREGLEDNIK),
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <http://javni-podaci.hrsume.hr/>.
19. HRVATSKE VODE d.o.o.,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://www.voda.hr/>.
20. HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://www.hzjz.hr/>.
21. INFORMACIJSKI SUSTAV PROSTORNOG UREĐENJA,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://ispu.mgipu.hr/>.
22. JAVNA USTANOVA ZA UPRAVLJANJE ZAŠTIĆENIM DIJELOVIMA PRIRODE DUBROVAČKO – NERETVANSKE ŽUPANIJE
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://www.zastita-prirode-dnz.hr/>.
23. JAVNA USTANOVA PARK PRIRODE "LASTOVSKO OTOČJE"
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://pp-lastovo.hr/>.
24. KATASTAR – UREĐENA ZEMLJA,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://oss.uredjenazemlja.hr/>.
25. LEKSIKOGRAFSKI ZAVOD MIROSLAV KRLEŽA, HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://www.enciklopedija.hr/>.
26. MINISTARSTVO DEMOGRAFIJE I USELJENIŠTVA,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://mdu.gov.hr/>.
27. MINISTARSTVO GOSPODARSTVA,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://mingo.gov.hr/>.
28. MINISTARSTVO KULTURE I MEDIJA,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://min-kulture.gov.hr/>.
29. MINISTARSTVO KULTURE I MEDIJA – REGISTAR KULTURNIH DOBARA,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://registar.kulturnadobra.hr/#/>.
30. MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I RIBARSTVA,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://poljoprivreda.gov.hr/>.
31. MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA, GRADITELJSTVA I DRŽAVNE IMOVINE,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://mpgi.gov.hr/>.
32. MINISTARSTVO TURIZMA I SPORTA,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://mint.gov.hr/>.
33. MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I ZELENE TRANZICIJE,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://mzozt.gov.hr/>.
34. OPEN STREET MAPS,
Službena web stranica, Pristupljeno svibanj 2024., <https://www.openstreetmap.org/#map=8/44.523/16.460>.
35. PRILAGODBA KLIMATSKIM PROMJENAMA, MINISTARSTVO GOSPODARSTVA I ODRŽIVOG RAZVOJA,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://prilagodba-klimi.hr/zdravlje-zdravstvo/>.
36. REGISTRI NACIONALNE INFRASTRUKTURE PROSTORNIH PODATAKA,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://registri.nipp.hr/>.
37. US GEOLOGICAL SURVEY (USGS),
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <https://www.usgs.gov/>.
38. ZAVOD ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I PRIRODE,
Službena web stranica, Pristupljeno siječanj 2025., <http://www.haop.hr/>.

14. POPIS PRILOGA

POPIS GRAFIČKIH PRILOGA

Grafički prikaz 1. Dubrovačko – neretvanska županija.....	13
Grafički prikaz 2. Prostorna obilježja Dubrovačko – neretvanske županije.....	14
Grafički prikaz 3. Naselja na području Lastovskog otočja.....	15
Grafički prikaz 4. Degitalni model reljefa, nagibi i ekspozicije otoka Lastovo.....	18
Grafički prikaz 5. Geomorfološka klasifikacija nagiba.....	19
Grafički prikaz 6. Naselje Lastovo 1902. godine.....	20
Grafički prikaz 7. Lastovska lučica, razglednica (1914.).....	21
Grafički prikaz 8. Lastovske razglednice, početak 20. stoljeća.....	22
Grafički prikaz 9. Lastovske razglednice, početak 20. stoljeća.....	23
Grafički prikaz 10. Katastarski plan Lastova(1836.).....	25
Grafički prikaz 11. Zaštićena kulturna baština na području Lastovskog otočja.....	30
Grafički prikaz 12. Ukupan broj stanovnika po naseljima.....	32
Grafički prikaz 13. Ukupan broj stanovnika prema dobnim skupinama (2011., 2021.).....	34
Grafički prikaz 14. Ukupna količina oborine (mm/dan) u srednjaku asambla iz četiri RegCM modela.....	42
Grafički prikaz 15. Broj kišnih razdoblja u srednjaku ansambla iz četiri integracije RegCM modelom.....	43
Grafički prikaz 16. Broj sušnih razdoblja u srednjaku ansambla iz četiri integracije RegCM modelom.....	43
Grafički prikaz 17. Promjene temperature zraka na 2 m (°C).....	44
Grafički prikaz 18. Promjena broja dana s maks. brzinom vjetrova, vrućih dana i dana s toplim noćima.....	46
Grafički prikaz 19. Maksimalna brzina vjetrova na 10 m (m/s).....	47
Grafički prikaz 20. Prostorna distribucija dnevnih i noćnih temperatura zraka.....	48
Grafički prikaz 21. Kombinirani učinak klimatskih promjena (lijevo) i UTO-a (desno) na temperature u gradu.....	49
Grafički prikaz 22. Odstupanja srednjih godišnjih temp. zraka (°C) i količine oborine (%) za 2021. godinu.....	50
Grafički prikaz 23. Temperaturna obilježja zemljišta otoka Lastovo za 06. – 08.2021. godinu.....	51
Grafički prikaz 24. Temperaturna obilježja zemljišta otoka Lastovo za rujan 2021. godinu.....	52
Grafički prikaz 25. Temperaturna obilježja zemljišta lastovskog otočja za 06. – 09.2021. godinu.....	52
Grafički prikaz 26. Odstupanja godišnjih temp. zraka (°C) i odstupanje količine oborine (%) za 2022. godinu.....	53
Grafički prikaz 27. Temperaturna obilježja zemljišta otoka Lastovo za 06. – 08.2022. godinu.....	54
Grafički prikaz 28. Temperaturna obilježja zemljišta lastovskog otočja za 06. – 09.2022. godinu.....	55
Grafički prikaz 29. Odstupanja godišnjih temp. zraka (°C) i odstupanje količine oborine (%) za 2023. godinu.....	56
Grafički prikaz 30. Temperaturna obilježja zemljišta otoka Lastovo za 06. – 08.2023. godinu.....	57
Grafički prikaz 31. Temperaturna obilježja zemljišta otoka Lastovo za 09.2023. godinu.....	58
Grafički prikaz 32. Temperaturna obilježja zemljišta lastovskog otočja za 06. – 09.2023. godinu.....	58
Grafički prikaz 33. Odstupanja godišnjih temp. zraka (°C) i odstupanje količine oborine (%) za 2024. godinu.....	59
Grafički prikaz 34. Temperaturna obilježja zemljišta otoka Lastovo za 06. – 08.2024. godinu.....	60
Grafički prikaz 35. Temperaturna obilježja zemljišta otoka Lastovo za 09.2024. godinu.....	61
Grafički prikaz 36. Temperaturna obilježja zemljišta lastovskog otočja za 06. – 09.2024. godinu.....	61
Grafički prikaz 37. Pogled na južnu stranu otoka Lastovo i rt Struga.....	62
Grafički prikaz 38. Geološka obilježja Lastovskog otočja.....	63
Grafički prikaz 39. Geološka obilježja Lastovskog otočja.....	64
Grafički prikaz 40. Korištenje i namjena površina Općine Lastovo.....	70
Grafički prikaz 41. Područja primjene posebnih mjera uređenja i zaštite.....	71
Grafički prikaz 42. Područja posebnih ograničenja u korištenju.....	71
Grafički prikaz 43. Jurjeva luka.....	76
Grafički prikaz 44. Priobalno i teritorijalno more i tijelo podzemne vode.....	85
Grafički prikaz 45. Tijelo podzemne vode i ranjivost vodnog područja.....	87
Grafički prikaz 46. Površinska vodna tijela.....	88
Grafički prikaz 47. Područja značajnih rizika od poplava i opasnost od poplava po vjerojatnosti pojavljivanja.....	89
Grafički prikaz 48. Opći krajobrazni tipovi Lastovskog otočja.....	91
Grafički prikaz 49. Krajobrazna obilježja Lastovskog otočja.....	93
Grafički prikaz 50. Pokrov i namjena zemljišta (2012., 2018.).....	95
Grafički prikaz 51. Kopnena nešumska staništa.....	98
Grafički prikaz 52. Šume u privatnom i državnom vlasništvu.....	100
Grafički prikaz 53. Pedološka obilježja Lastovskog otočja.....	102
Grafički prikaz 54. Zaštićena područja na prostoru Lastovskog otočja.....	103
Grafički prikaz 55. Područja ekološke mreže Natura 2000.....	105
Grafički prikaz 56. Lastovska lučica.....	106
Grafički prikaz 57. Parkovi na području Općine Lastovo.....	108
Grafički prikaz 58. Građevinska područja naselja – Lastovo, Ubli, Pasadur, Skrivena luka.....	110
Grafički prikaz 59. Površine za sport i rekreaciju.....	111
Grafički prikaz 60. Mjesno groblje u naselju Lastovo.....	116
Grafički prikaz 61. Područje vojarni na Jurjevoj luci na otoku Prežba.....	117
Grafički prikaz 62. Evidentirani trgovi na području Općine Lastovo.....	121
Grafički prikaz 63. Kartirane uvale i plaže na području Lastovskog otočja.....	124
Grafički prikaz 64. Korištenje i namjena površina.....	126
Grafički prikaz 65. Objekti javne i društvene namjene na području Općine Lastovo.....	130
Grafički prikaz 66. Najznačajnije zelene površine uz prometnu infrastrukturu.....	134
Grafički prikaz 67. Opći podaci ispitanika – dob i obrazovanje.....	143
Grafički prikaz 68. Opći podaci ispitanika – mjesto i adresa stanovanja.....	143
Grafički prikaz 69. Opći podaci ispitanika – mjesto stanovanja (ii).....	144
Grafički prikaz 70. Mogućnost korištenja, učestalost i utjecaj korištenja privatnih zelenih površina.....	144
Grafički prikaz 71. Učestalost, dužina i motivi boravka na javnim i drugim otvorenim površinama.....	145
Grafički prikaz 72. Vrste javnih površina koje ispitanici najviše posjećuju.....	145
Grafički prikaz 73. Vrste javnih površina koje općenito nedostaju na području Općine Lastovo.....	146
Grafički prikaz 74. Zadovoljstvo količinom i stanjem javnim (zelenih) površina na području Općine.....	146

Grafički prikaz 75. Zeleni i urbani elementi koji općenito nedostaju na području Općine Lastovo.	147
Grafički prikaz 76. Željeno korištenje javnih (zelenih) površina i ulaganje i zelenu infrastrukturu.	147
Grafički prikaz 77. Korištenje (prijezovnih) sredstava za pristup javnim površinama.	148
Grafički prikaz 78. Sigurnost korištenja bicikla i zadovoljstvo stanjem biciklističke infrastrukture.	148
Grafički prikaz 79. Svrha korištenja bicikla.	149
Grafički prikaz 80. Odgovori na pitanje zadovoljstva/ nezadovoljstva stanjem biciklističke infrastrukture.	149
Grafički prikaz 81. Potencijalni sadržaji u trenutno napuštenim ili nekorisćenim prostorima/zgradama.	150
Grafički prikaz 82. Utjecaj prirodnih nepogoda na područje Općine Lastovo.	151
Grafički prikaz 83. Najznačajnije nepogode/ prijetnje (rizici) prepoznati od strane građana.	151
Grafički prikaz 84. Prisutnost i posljedice klimatskih promjena.	152
Grafički prikaz 85. Tipovi zelene infrastrukture za buduća ulaganja.	153
Grafički prikaz 86. Postupci unutar cjelovite urbane preobrazbe/urbane transformacije.	160

POPIS TABLIČNIH PRIKAZA

Tablica 1. Usklađenost SZUO s Programom razvoja ZI.	8
Tablica 2. Usklađenost SZUO s Programom KG.	9
Tablica 3. Prostorno – demografska obilježja naselja u sastavu Općine Lastovo.	15
Tablica 4. Promjene u prostorno – demografskim obilježjima Općine Lastovo.	16
Tablica 5. Geomorfološka klasifikacija padina.	19
Tablica 6. Zbirni prikaz zaštićene kulturne baština na području Lastovskog otočja.	29
Tablica 7. Promjene u broju stanovnika Općine Lastovo.	31
Tablica 8. Broj stanovnika prema dobnim skupinama.	33
Tablica 9. Udio i promjene u broju stanovnika prema dobnim skupinama (2011. – 2021.).	33
Tablica 10. Broj osoba s invaliditetom prema dobnim skupinama za 2024. godinu.	35
Tablica 11. Prikaz vrsta oštećenja koje uzrokuju invaliditet po naseljima.	35
Tablica 12. Srednje mjesečne vrijednosti temperature zraka (°C) za razdoblje od 1961. do 2023. godine.	37
Tablica 13. Srednje mjesečne vrijednosti količine oborina (mm) za razdoblje od 1961. do 2023. godine.	37
Tablica 14. Srednje mjesečne vrijednosti brzine i učestalosti vjetrova za razdoblje od 1961. do 2023. godine.	38
Tablica 15. Odstupanja (anomalije) srednjih godišnjih temperatura	38
Tablica 16. Zbirni prikaz odstupanja srednjih mjesečnih temp. zraka (°C) za razdoblje 2015. – 2024. godine.	39
Tablica 17. Zbirni prikaz odstupanja u količini oborina (%) za razdoblje za razdoblje 2015. – 2024. godine.	39
Tablica 18. Projekcije klimatskih parametara za Republiku Hrvatsku.	41
Tablica 19. Odstupanja srednjih mjesečnih temp. zraka (°C) i oborina (%) po godišnjim dobima (2021).	50
Tablica 20. Odstupanja srednjih mjesečnih temp. zraka (°C) i količine oborina (%) pomjesecima (2021).	50
Tablica 21. Odstupanja srednjih mjesečnih temp. zraka (°C) i oborina (%) po godišnjim dobima (2021).	53
Tablica 22. Odstupanja srednjih mjesečnih temp. zraka (°C) i količine oborina (%) pomjesecima (2021).	53
Tablica 23. Odstupanja srednjih mjesečnih temp. zraka (°C) i oborina (%) po godišnjim dobima (2023).	56
Tablica 24. Odstupanja srednjih mjesečnih temp. zraka (°C) i količine oborina (%) pomjesecima (2023).	56
Tablica 25. Odstupanja srednjih mjesečnih temp. zraka (°C) i oborina (%) po godišnjim dobima (2024).	59
Tablica 26. Odstupanja srednjih mjesečnih temp. zraka (°C) i količine oborina (%) pomjesecima (2024).	59
Tablica 27. Planirani značajniji zahvati infrastrukture i razvoja naselja.	67
Tablica 28. Sažetak najvažnijih prirodnih, krajobraznih i kulturnih vrijednosti.	68
Tablica 29. Prirodni krajobrazi evidentirani na području Općine Lastovo.	68
Tablica 30. Kulturni krajobrazi evidentirani na području Općine Lastovo.	69
Tablica 31. Prioriteti, posebni ciljevi i mjere definirani Planom razvoja DNŽ-a za razdoblje do 2027. godine.	73
Tablica 32. Prioriteti, posebni ciljevi i mjere definirani Provedbenim programom Općine Lastovo do 2025.	75
Tablica 33. Prioriteti i posebni ciljevi Nacionalnog plana razvoja otoka 2021. – 2027. godine.	77
Tablica 34. Ulaganja predviđena Teritorijalnom strategijom razvoja otoka Dubrovačko – neretvanske županije.	79
Tablica 35. Izvršenje proračuna Općine Lastovo po razdjelima (2020. – 2024.).	80
Tablica 36. Pregled ulaganja u elemente zelene urbane obnove prema programima (2022.).	81
Tablica 37. Pregled ulaganja u elemente zelene urbane obnove prema programima (2023.).	82
Tablica 38. Pregled ulaganja u elemente zelene urbane obnove prema programima (2024.).	83
Tablica 39. Stanje površinskih vodnih tijela na području Općine Lastovo.	86
Tablica 40. Površinski pokazatelji pokrova i namjene korištena zemljišta (2012, 2018).	94
Tablica 41. Udjeli stanišnih tipova na području Općine Lastovo.	96
Tablica 42. Stanišni tipovi na području Grada Zadra prema nižim klasifikacijskim razinama.	97
Tablica 43. Klase poljoprivrednog tla na području Općine Lastovo.	101
Tablica 44. Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove	104
Tablica 45. Tipologija zelene infrastrukture	106
Tablica 46. Površine za sport i rekreaciju	109
Tablica 47. Mjesno groblje na području Općine Lastovo.	115
Tablica 48. Trgovi na području Općine Lastovo.	121
Tablica 49. Prirodne iuređene plaže	123
Tablica 50. Najznačajnije plaže i uvale pogodne za kupanje.	124
Tablica 51. Objekti javne i društvene namjene.	130
Tablica 52. Prijedlog područja i zgrada pogodnih za unaprjeđenje po principu kružnosti	159
Tablica 53. SWOT analiza.	168
Tablica 54. Pregled strateških ciljeva, posebnih ciljeva i mjera.	170
Tablica 55. Praćenje i vrednovanje provedbe strateškog cilja 1.	190
Tablica 56. Praćenje i vrednovanje strateškog cilja 2.	191
Tablica 57. Praćenje i vrednovanje provedbe strateškog cilja 3.	196
Tablica 58. Praćenje i vrednovanje provedbe strateškog cilja 4.	199

POPIS FOTOGRAFIJA

Fotografija 1. Pogled na otok Prebžba, Vlačnik i Bratin.	1
Fotografija 2. Naselje Lastovo.	5
Fotografija 3. Pogled na naselje Lastovo.	10
Fotografija 4. Jurjeva luka.	11
Fotografija 5. Jurjeva luka.	17
Fotografija 6. Crkva sv. Kuzme i Damjana (Z – 7666).	26
Fotografija 7. Naselje Lastovo.	31
Fotografija 8. Pogled prema Uvali Portorus.	37
Fotografija 9. Pogled iz Jurjeve luke prema Pasaduru.	40
Fotografija 10. Uvala Mrca.	65
Fotografija 11. Svjetionik Struga i južni krajobra otoka Lastovo.	72
Fotografija 12. Skrivena Luka.	80
Fotografija 13. Uvala Zace.	84
Fotografija 14. Lastovsko otočje.	90
Fotografija 15. Pogled prema Skivenoj luci sa vrha Hum.	94
Fotografija 16. Pleševo brdo.	96
Fotografija 17. Bor na vrhu Huma.	99
Fotografija 18. Obradiva površine na području Lastova (Prgovo, Cjeplja luka).	101
Fotografija 19. Park Bašta, Lastovo.	107
Fotografija 20. Igralište odbojke na pijesku u uvali sv. Mihovila.	112
Fotografija 21. Groblje Lastovo s crkvom. Sv. Marije u polju.	115
Fotografija 22. Okoliš nekadašnje vojarnje "Maršalka".	118
Fotografija 23. Lokva Lokavje podno naselja Lastovo.	119
Fotografija 24. Gradska loža kod crkve Sv. Kuzma i Damjana.	120
Fotografija 25. Trg Pjevor.	122
Fotografija 26. Trg Pjevor.	122
Fotografija 27. Obala u Pasaduru.	123
Fotografija 28. Zelene površine kampa Zaglav.	125
Fotografija 29. Vrtovi na području Naselja Lastovo.	127
Fotografija 30. Zelene površine kod crkve sv. Roka.	128
Fotografija 31. Pogled na zelene površine OŠ "Braća Glumac" (Park Bašta i Trg Dolac).	129
Fotografija 32. Ostaci antičkog naselja s bazilikom sv. Petra (Z – 6034).	131
Fotografija 33. Otok Sušac sa svjetionikom.	132
Fotografija 34. Zelene površine prometnice prema naselju Pasadur.	133
Fotografija 35. Skrivena luka – zelene površine uz prometnu infrastrukturu.	135
Fotografija 36. Ubli – zelene površine uz prometnu infrastrukturu.	136
Fotografija 37. Lastovo – zelene površine uz prometnu infrastrukturu.	137
Fotografija 38. Lastovo – zelene površine uz prometnu infrastrukturu.	138
Fotografija 39. Pasadur – zelene površine uz prometnu infrastrukturu.	139
Fotografija 40. Ostale zelene površine uz prometnu infrastrukturu.	140
Fotografija 41. Pasadur.	142
Fotografija 42. Objekti u uvali Sveti Mihovil.	155
Fotografija 43. Područje Jurjeve luke.	157
Fotografija 44. Vojni objekti na području vrha Hum.	158
Fotografija 45. Napušteni prostor nekadašnje vojarnje "Velje More" (vrh Kamenice).	161
Fotografija 46. Ulaz u vojni objekt na području nekadašnje vojarnje "Velje More" (vrh Kamenice).	162
Fotografija 47. Područje Pjevora.	163
Fotografija 48. Područje nekadašnjeg vojnog hotela "Sirena" i sportsko – rekreacijska infrastruktura.	165
Fotografija 49. Lučko područje s benzinskom postajom u naselju Uble.	166
Fotografija 50. Naselje Pasadur, pogled prema Uvali Malo Lago.	167
Fotografija 51. Uvala sv. Mihovil.	169